

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Codex traditionvm Corbeiensivm

Falcke, Johann Friedrich

Lipsiae ; Gvelpherbyti, 1752

Addenda Ad Traditiones Corbeienses.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36114

ADDENDA AD TRADITIONES CORBEIENSES.

I.

*Præceptum cæsaris Hludouici I. de conseruandis bonis traditis abbatiæ
Corbeiensi circa a. 840 vel seqq.*

In nomine domini dei et saluatoris nostri ihū Xpi Hludouicus diuina ordinante prouidentia imperator augustus Badurado episcopo et misso nostro. Nolle te non dubitamus qualiter nostra iussione *Adelhardus* quondam abba quoddam monasterium in Saxonia a nouo opere construxit quod nos et aliqui boni homines de quibusdam rebus solemnem donationem dotauimus. de quibus omnibus rebus nostræ auctoritatis præceptum circa idem monasterium fieri iussimus ut perpetua saluationis in iure eiusdem monasterii eadem res consisterent sed ut relatione *uuarini* venerabilis eiusdem monasterii abbatis cognouimus quidam comites memoratum præceptum nostrum infringere et conuellere uelint in eo uidelicet quod homines tam liberos quam latos qui super terram eiusdem monasterii consistunt in hostem ire compellant et distringere iudicario more uelint. quod nolumus ut faciant et ideo per has litteras nostras tibi præcipimus ut tu illud præceptum quod sicut diximus eidem monasterio fecimus assumas et in præsentia eorundem comitum in cuius ministerii res prædicti monasterii esse noscuntur relegi facias et nostra auctoritate eis præcipias ut ulterius nostræ auctoritatis præceptum uiolare non præsumant sed potius sicut in eodem præcepto continetur illud conseruare studeant si gratiam nostram habere uelint.

Nullus his quidem litteris annus, quo datæ sunt, adscriptus est; intra autem annum 826, et annum 840 esse eas exaratas patet ex eo, quod in illis mentio iniiciatur Corbeiensis abbatis *Warini*, qui anno 826. suscepit regimen abbatiæ Corbeiensis, cumque eæ datæ sint a cæsare Hludouico I, qui obiit anno 840, nemo negare poterit, illas esse scriptas ante annum 840. Elucescit uero ex illis,

X x x

illis,

illis, solemniter donatae praeter caesarem aliquos bonos homines, abbatiam Corbeiensem, quos bonos homines nobis ostendunt traditiones nostrae Parte I. et II. quos inter praecipui erant dux Saxoniae Ebertus eiusque uxor Ida, eiusque fratres, liberi ac nepotes. Fabulosum ergo est, quod haecenus a multis creditum, bona abbatiae Corbeiensis anno 822 et seqq. tradita solum spectasse ad caesarem Hludouicum. Ebertus dux Saxoniae eiusque consanguinei prius fundatores sunt abbatiae nostrae, quam Hludouicus pius, de quo in Historia Corbeiensis egimus pluribus.

II.

Diploma Adriani II. pontificis maximi datum anno 873, ex quo inter cetera apparet, monasterium Corbeienfe munificentia principum in praediorum facultatibus esse dotatum.

Ex autographo.

Adrianus episcopus seruus seruorum dei *adalgario* religioso abbati uenerabilis monasterii sanctorum martirum stephani atque uici, quod nuncupatur *noua corbeia* et per te eidem uenerabili monasterio in perpetuum. Conuenit apostolico moderamini pia religione pollentibus beniuola compassione succurrere et poscentium animis alacri deuotione congruum impertiri assensum. Ex his enim lucri potissimum praemium a conditore omnium domino promeremur dum uenerabilia oportune ordinata ad meliorem siue firmiorem fuerint sine dubio statum producta. Et ideo cum constet religionem tuam nostrae sollicitudinis pontificio satis humiliter suggestisse quatenus praesatum monasterium sub perenni defensione sanctae sedis apostolicae cui licet indigni praeesse dignoscimur recipere dignemur decernentes scilicet atque apostolica auctoritate modis omnibus statuentes ut et idem monasterium priuilegii nostri decore finetenus uigeat et monachi qui illic domino cotidianis laudibus famulantur de propriae congregationis collegio post tuum decessum deinceps quem diuinitate summa annuente omnes concorditer elegerint ordinandi abbatem habeant facultatem et quia assensum nomin. ipsum monasterium *munificentia principum* in praediorum facultatibus dotatum fuisse petis et suggeris ut tam hoc quod nunc possidet quam etiam quod a fidelibus illic fortassis oblatum siue collatum fuerit emissis preceptione confirmare nihilominus dignemur super quibus non solum in domino gauisum uerum etiam quia pia esse conspeximus ut moris est apostolici ad tibi haec impendenda amore dei illecti uotis tuis fauere decreuimus quapropter a presenti sexta indictione iam dictum monasterium in apostolicae auctoritatis defensionem imo perpetuam recepimus tuitionem et omnia praedia illius tam ea scilicet quae a gloriosis principibus uel aliis Christi fidelibus tibi collata sunt et concessa quam illa quae deinceps praestante domino conferri poterunt et concedi ibidem siue mobilia siue immobilia confirmamus. Et ut a quolibet non usurpentur inuadantur aut rapiantur auctoritate apostolica promulgamus iubemus ac definimus nihilominus inuolabiliter apostolica censura ad nostrae mercedis augmentum dedecernimus ut omne fas atque omnem licentiam habeant monachi eiusdem monasterii talem de suis semper abbatem eligere qualem omnium uota concorditer postulauerint et sibi praeficiendum fore uno animo gratia sancti spiritus suffragante illic domino famulantes uoluerint nec quisquam praesumat alienum siue extraneum illic unquam abbatem constituere aut introducere sed sicut diximus tales de ipsa congregatione qui eidem monasterio regulariter praesint cum uel tu de hac uita uocatus ad dominum demigraueris uel tempore succedente ab unanimitate omni eligantur qui uitam et omnem monasterialem ordinem teneant et cuncta cum timore dei et reuerentia regularis disciplinae dispensare fiant statuentes apostolica censura sub diuini iudicii attestacione et anathematis interdictu. ut nulli unquam paruo uel magno homini cuiuscunque sit dignitatis uel ordinis liceat hanc nostrae auctoritatis quam pio intuitu promulgauimus sanctionem infringere aut flocci pendere uel in toto siue in parte quoquo modo uiolare et si quod non credimus temerario ausu quisquam uel nunc uel unquam transgredi contemnere uiolare aut hanc nostram praeeptionem infringere praesum-

sumferit et non in omnibus obseruauerit sciat se anathematis uinculis innodandum et a regno dei penitus sequestrandum qui autem uerus custos huius apostolicae praefactionis studiosus obseruator extiterit benedictionem et misericordiam uitamque eternam a domino deo nostro consequi mereatur.

Scriptum per manum stephani notarii camerae sanctae romanae ecclesiae imperante domno nostro piissimo perpetualiter augusto hudouico a deo coronato magno imperatore anno XVIII et post consulatum eius anno XXIII mense octobris indictione sexta bene uale dat. id^o octobris per manus sergii primicerii defensorum sanctae sedis apostolicae.

III.

Diploma Caroli crassi caesaris, in quo anno 882. abbatiae Corbeiensis iura, bona et possessiones, quas eo tempore in quibuslibet pagis habebat, confirmantur.

Ex autographo.

CIn nomine sanctae et indiuiduae trinitatis *Karolus* diuina fauente clementia imperator augustus cum petitionibus seruorum dei iustis et rationabilibus diuini cultus amore fauimus superni muneris donum largiri non diffidimus idcirco noverit omnium fidelium nostrorum tam praesentium quam et futurorum sagacitas quia adiens serenitatem culminis nostri uir reuerentissimus *Pubbo* abba ex monasterio *corbeia* quod est super fluiuium, uisera in uilla regia in loco nuncupato dudum *huxori* dicatum in honorem sancti stephani protomartyris suggessit mansuetudini nostrae ut idem monasterium et monachos ibidem per tempora degentes cum rebus et hominibus non solum sub nostra tuitione et defensione constitueremus uerum etiam et talem immunitatem fieri iuberemus qualem omnes ecclesiae in francia habent cuius petitioni dignum et proficuum iudicantes hanc auctoritatem immunitatis erga praedictum monasterium *corbeiae* eiusque rectores fieri iussimus per quam decernimus atque iubemus ut nullus iudex publicus uel quilibet ex iudiciaria potestate in ecclesias aut loca uel agros seu reliquas possessiones memorati monasterii quas praesenti tempore in quibuslibet pagis et territoriis habet uel deinceps ibidem conlatae fuerint ad causas iudicario modo audiendas uel freda exigenda aut mansiones uel paratas faciendas aut fide iussores tollendos aut homines ipsius monasterii tam ingenuos quam latos distringendos aut ullas redibitiones aut inscitias occasiones requirendas ullo unquam tempore ingredi audeat uel ea quae supra memorata sunt penitus exigere praesumat sed liceat memorato abbati suisque successoribus praedicti monasterii sub immunitatis nostrae defensione quieto ordine uiuere et residere et quidquid exinde ius fisci exigere poterit totum et ad integrum nos pro aeterna retributione ad pauperes alendos et luminaria eidem monasterio concinnanda concedimus qualiter monachi ibidem degentes pro nobis proleque nostra atque stabilitate totius imperii nobis ad regendum commissi domni misericordiam attentius exorare delectet. Sed et hoc placuit nobis huic inferere auctoritati ut licentiam habeant rectores huiusce monasterii cum quibuslibet hominibus liberis ref et mancipia legaliter commutare uidelicet ut quidquid iuste et rationabiliter par alteri contulerit parti per hanc nostram auctoritatem iure firmissimo teneant atque possideant et quidquid exinde facere uoluerint libero in omnibus perfruantur arbitrio faciendi quidquid elegerint. et ut haec auctoritas immunitatis atque confirmationis nostrae per futura tempora inuiolabilem obtineat firmitatem manu propria subter firmauimus et anuli nostri impressione signari iussimus.

Xxx x 2

Signum

Signum domni karoli serenissimi augusti.

uualdo cancellarius ad uicem liuuuardi archicancellarii recognoui et *ssss*.

Sigillum uide in Tab. I.
num. 4.

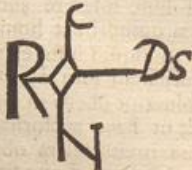
data VIII id. nouembr. anno incarnat. dñi DCCCLXXXII. indictione XV
anno uero imperii piissimi imperatoris Karoli II. actum uuormatia ciuitate in dñi
nomine feliciter amen.

IV.

*Diploma regis Conradi I. in quo non solum priuilegia ab anterioribus regibus
abbatiæ Corbeiensi data confirmantur, sed etiam mansi eiusdem a decimis
dandis episcopo liberi, et coloni eius ab omni iudiciaria potestate, ex-
cepta aduocati monasterii, immunes pronunciantur.*

Ex autographo.

C In nomine sanctæ et indiuiduæ trinitatis chuonradus diuina largiente cle-
mentia rex conuenit nostræ regali celsitudini ut petitiones fidelium nostrorum
has precipue quas pro ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus suggerunt ad
effectum perducamus quoniam hoc et ad presentem uitam prospere peragendam
et ad futuram beatitudinem promerendam profuturum liquido credimus unde
nouerit omnium fidelium nostrorum tam presentis quam futuri temporis indu-
stria quod uenientes ad monasterium sanctorum martyrum stephani atque uiti
noua corbeia nuncupatum rogante eiusdem coenobii uenerabili abbate *huobone*
una cum fratribus sibi commissis omnes concessionem quas priorum regum tem-
poribus habuerunt firmiter eidem loco concessimus. Praecipue ut potestatem
habeant inter se cum necessitas uenerit abbatem eligendi et ut a nullo episcopo
de dominicalibus mansis eiusdem monasterii decimæ exigantur neque a comite
uel ex qualibet iudiciaria potestate coloni eorum et liti ad iustitiam faciendam ali-
quo banno constringantur sed coram aduocatis eiusdem loci iustitiam facere co-
gantur sicut anteriorum francorum regum temporibus praefato monasterio con-
cessum fuisse cunctis fidelibus nostris. liquido patet. Et ut haec auctoritas no-
stræ largitionis firmiter habeatur atq. per futura tempora a fidelibus nostris
uerius credatur nostra propria manu subter eam firmauimus atq. anuli nostri
impressionem signari iussimus.

Signum domni chuonradi serenissimi regis

Salomo cancellarius ad uicem Piligrimi archicapellani recognoui et *ssss*.

Sigillum uide in Tab. VII.
num. 3.

data

data III. non. febr. anno ab incarnatione domni DCCCCXIII regni autem domni chuo[n]radi serenissimi regis anno II. actum in ipso monasterio corbeia in dei nomine feliciter amen.

Sigillum diplomati innexum quam accuratissime delineatum hic damus. Illud quod exhibuit J. M. Heineccius in syntagmate de Sigillis Tabula IV. num. 18. ab artifice non satis perito est delineatum. Inscriptio est manca, corona, cuius vestigia evidentissima supersunt, cuiusque eadem, quae in ceteris Francorum regum sigillis est ratio, plane omissa, magnitudo est alia, vultusque et lineamenta tam diuersa, ut vix quicquam similitudinis inter originale et formam ab Heineccio probatam appareat.

V.

Diploma regis Heinrici I. sine auspiciis, in quo abbatiae Corbeiensi omnia vetera iura et privilegia solemniter confirmantur.

Ex autographo.

CIn nomine sanctae et indiuiduae trinitatis Heinricus diuina fauente clementia rex conuenit nostrae regali celsitudini ut petitiones fidelium nostrorum haec praecipue quas pro ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus suggerunt ad effectum perducamus quoniam hoc et ad praesentem uitam prospere peragendam et ad futuram beatitudinem promerendam profuturum liquido credimus unde noverit omnium fidelium nostrorum tam praesentis quam futuri temporis industria quod rogatu coniugis nostrae domnae reginae *mabildis* una cum prole et equiuoco nostro nec non episcopi *adaluuiri* qui legatus fuit ad nos missus ab abbate uenerabili *solemaro* fratribusque Christo in noua *corbeae* militantibus et facrum martiribus nostris aduocatis et intercessoribus stephano atque uito fideliter seruientibus omnes concessionem quas priorum regum temporibus habuerunt firmiter eidem loco id praedicto abbati et fratribus concessimus praecipue ut potestatem habeant inter se cum necessitas uenerit abbatem eligendi. Et ut a nullo episcopo de dominicalibus mansis eiusdem monasterii decimae exigantur neque a comite uel ex qualibet iudiciaria potestate coloni eorum ac liti ad iustitiam faciendam aliquo banno constringantur sed coram aduocatis eiusdem loci iustitiam facere cogantur. Sicut anteriorum francorum regum temporibus praefato monasterio concessum fuisse cunctis fidelibus nostris liquido patet: Et ut haec auctoritas nostrae largitionis firmiter habeatur atque per futura tempora a fidelibus nostris uerius credatur et ne deinceps hinc aliqua dubietas fiat nostra propria manu subter eam firmauimus et anuli nostri impressione signari iussimus.

Signum domni heinrici

serenissimi regis

Simon notarius ad uicem herigeri archicappellani recognoui

Sigillum uide in Tab. VII.
num. 4.

data X kl. mai anno incarnat. domni DCCCCXXII: indict. X. anno autem regni gloriosissimi regis Heinrici III. actum in uilla quae dicitur quitilingaburg in dei nomine feliciter amen.

X x x 3

Adal-

Adaluartus episcopus, qui teste diplomate nostro legatus fuit. Folcmari abbatis, absque dubio erat Verdensis episcopus, filius Richardi atque abnepos Brunonis Angariorum ducis, atque ita agnatus ipsius regis Heinrici. *Fardensem episcopum* et olim *commonachum* suum nominant illum Corbeiensis nostri in Chronico nostro MSpro, nullumque dubium esse poterit, eundem fuisse illum, qui in traditionibus nostris §. 341. appellatur *Adalwardus*. Merito is ergo genere illustris nuncupatur in Chronico Episc. Verdens. T. II. S. R. B. Leibnitii f. 219. Ad ipsum diploma Heinrici quod atinet, intrinsecus est illud adhuc in omnibus partibus suis illaesum ac mundum, extrinsecus autem cruore macularum. Cum anno 1634 a Gottfrido Huyn de Geleen, barone de Wachten-donckh, ordinis Teutonici equite et Caesaris generali campi Marschallo, vrbs Huxaria violentiae impetu die Jouis post festum paschatis caperetur, dominus Johannes Christophorus a Brambach, abbas et princeps Corbeiensis, in monasterio fratrum minorum O. S. Francisci a militibus caesareis deprehensus vix mortem effugit, omnibus, quae secum portauerat, documentis, privilegiis, reliquiis aliisque rebus pretiosioribus a militibus spoliatus. Multa prece et pretio magno multa documenta agerrime redemit, multa autem plane amissa, et quaedam a ciuibus Huxariensibus clanculum abscondita, in manus nostras tandem venire. Diploma insertum gloriosissimi regis *Heinrici*, cuius merita erga rempublicam tota Germania semper laudibus in astra feret, eo tempore in platea Huxariensi est repertum, quod annotasse eruditis eo gratius erit, quia diplomata *Heinrici* aucupis non solum rarissima sunt, sed quia etiam nostrum fuit vnicum, quod Heineccius indagare, atque ex eo Sigillum *Heinrici* delineatum dare potuit. Dolemus autem iterum, virum optimum vsum esse artifice non satis perito. Nullam enim similitudinem habet sigillum Heineccianum cum originali. Magnitudo capitis in illo Heinecciano non bene se habet, crines non sunt crispi, scutum et vexillum sunt nimis parua, et, quod maximum, in capite nulla corona apparet, quae tamen in originali euidentissime cernitur. Ectypum cera infusum, ex originali fecimus, quod destinauimus alicui bibliothecae publicae, vt id semper instar testimonii publici sit, delineationem nostram quam accuratissime respondisse originali. Notatu autem dignissimum esse censemus in sigillo nostro apparere *Heinricum* aucupem coronatum. Refert Widikindus noster Annal. Lib. I. f. 637, *Heinricum* vñtionem cum diademate illi ab archiepiscopo Moguntino Herigero oblatam non suscepisse, sed dixisse: *satis mihi est, vt pra maioribus meis rex dicar, et designer diuina annuente gratia ac vestra pietate, penes meliores vero nobis vñctio et diadema sit: tanto honore nos indignos arbitramur, additque Widikindus, hunc sermonem placuisse vniuersae multitudini, et, dextris in caelum eleuatis, nomen noui regis cum clamore valido salutantes frequentasse.* Videtur autem id post haec non placuisse *Heinrico*, se eo tempore recusasse vñtionem cum diademate. Displicuisse factum *Heinrici* eo tempore summis sacerdotibus et clericis e Chronico nostro coetaneo conclusimus, in quo annotatum deprehendimus, eum *sine pontificali benedictione suscepisse regnum.* Optimam de vñctione sua sacrorum antistites ea etate habuisse opinionem, negari non potest. Cum ergo interdum aliquid dandum sit vulgi opinionibus, minus prudenter contra maiorum statuta actitasse *Heinricum*, fatendum erit cunctis, a partium studio alienis. Quid? si fortuna non semper risisset *Heinrico* vultu sereno, nonne eum cauillandi arripissent homines viliores aniam ob sacrorum religionem, omisam? Fortasse ergo *Heinricus* vel opinionibus vulgi, vel posteritati satisfacere voluit, dum mandata dedit de corona, in sigillo capiti suo imponenda.

VI.

Otonis I Regis diploma, quo ecclesiae Corbeiensis omnia ab antecessoribus suis concessa priuilegia confirmat An. 936.

C In nomine sanctae et indiuiduae trinitatis Otto diuina largiente clementia rex: Conuenit nostrae regali celsitudini ut petitiones fidelium nostrorum has precipue quas pro ecclesiarum sibi commissarum utilitatibus suggerunt ad effectum

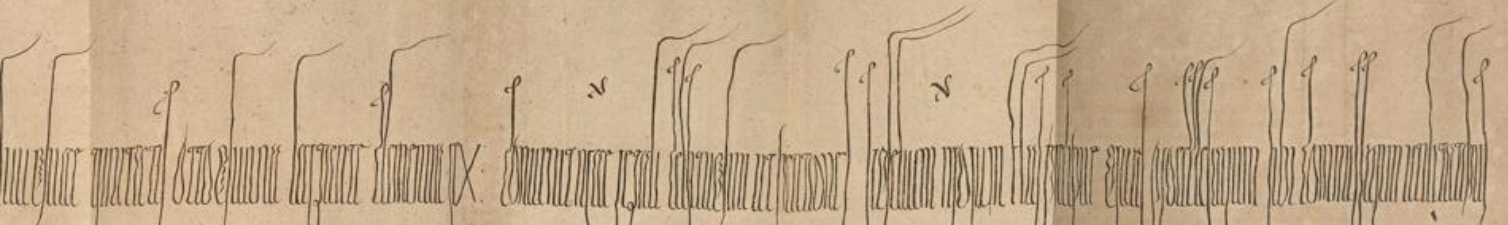
Handwritten musical notation in square neumes on a four-line red staff. The text is written in a Gothic script below the notes.

...ceca esse tam periculosa quoniam hoc est caecum presentem istam propter periculis et caecum utique in deest et tunc in presentem propter periculis pro utrumque liquido est tunc

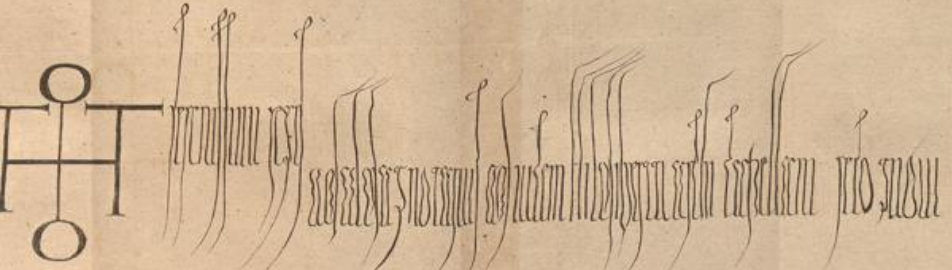
Handwritten musical notation in square neumes on a four-line red staff. The text is written in a Gothic script below the notes.

Handwritten musical notation in square neumes on a four-line red staff. The text is written in a Gothic script below the notes.

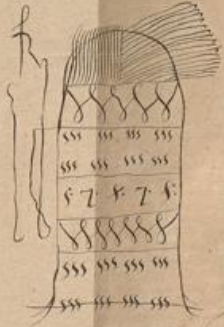
...ceca esse tam periculosa quoniam hoc est caecum presentem istam propter periculis et caecum utique in deest et tunc in presentem propter periculis pro utrumque liquido est tunc

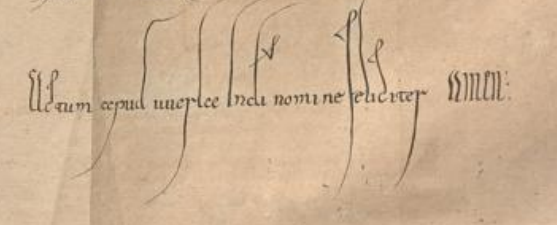
 ...ducemur: quoniam hoc est ead. presentem autem propter peccata eam. Et ead. letare in bea. et in non. propter eadem. propter eum. liquido. et in. Unde nosse omni. id est. nonum. induit.

 ...no. hinc. et in. anno. decem. xxxvi. Indictione. viii. Anno. eadem. septuaginta. et octo.

 ...um. cepit. unice. huius. nomi. ne. feliciter. amen.

etum perducamus. quoniam hoc et ad presentem uitam prospere peragendum. et ad futuram beatitudinem promerendam profuturum liquido credimus. unde nouerit omnium fidelium nostrorum industria quia adiens excellentiam culminis nostri *folemarus* uenerabilis abbas nouae *corbeiae* rogauit ut eidem monasterio talem concederemus libertatem qualem ab antecessoribus nostris francorum regibus accepisse dinoscitur cuius petitioni assensum praesentes interuentu coniugis nostrae reginae *Eadibis* simulque filii nostri *Liudulfi* in supradicto monasterio fratribus deo seruiantibus eiusque martiribus *STEPHANO* atque *UITO* omnes concessiones quas anteriorum regum temporibus habuerunt concessimus praecipue ut potestatem habeant inter se cum necessitas uenerit abbatem eligendi et ut a nullo episcopo de dominicalibus manibus eiusdem monasterii decimae exigantur neque a comite ex qualibet iudiciaria potestate coloni eorum et liti ad iustitiam faciendam aliquo banno constringantur sed coram aduocatis eiusdem loci iustitiam facere cogantur sicut anteriorum francorum regum temporibus praefato monasterio concessum fuisse cunctis fidelibus nostris liquido patet. Et ut haec nostrae largitionis auctoritas firmiter habeatur atque per futura tempora a fidelibus nostris uerius credatur manu propria nostra subter eam firmauimus et anuli nostri impressione signari iussimus.

Signum domni ottonis serenissimi regis

adaldat notarius ad uicem hildiberti archicapellani recognoui et *fff*

data XVI kalendas nouembrii. Anno incarnationis domni DCCCCXXXVI indictione VIII. anno autem serenissimi regis ottonis I. Actum apud uerla in dei nomine feliciter AMEN.

VII.

Diploma Benedicti VII, pontificis maximi, datum anno 980, ex quo apparet, abbatiam Corbeiensem sedi apostolicae immediate esse subiectam, et possessiones eius a regibus vel ducibus atque aliis christianis ad locum eundem esse largitas atque oblatas.

Ex autographo.

Benedictus episcopus seruus seruorum dei *liudolfo* religioso abbati sancte corbeiensis ecclesie nostroque dilectissimo filio suisque successoribus in perpetuum. Cum summæ apostolicæ dignitatis apex in hoc diuini profectus nitore dinoscitur praefulgere cum in exercendis dei laudibus sui impensius studuit laboris exhibere certamen ob hoc debita nos eiusdem apostolicæ pastoralis compulsi sollicitudinis cura quidquid ad stabilitatem piorum pertinere dinoscitur locorum ubertim promulgari et apostolicæ institutionis censura confirmari.

Igitur quia postulasti a nobis quatenus monasterium sanctorum martyrum protomartyris stephani atque uiti martyris in loco qui dicitur *corbeia* priuilegiis sedis apostolicæ et insulis ita decoretur ut sub iurisdictione sancte nostre sedis cui deo auctore deseruimus ecclesie constitutum nullius alterius ecclesie iurisdictionibus submittatur. pro qua re pijs desideriis fauentes ac nostra auctoritate id quod postulas effectui mancipamus et omnem cuiuslibet ecclesie sacerdotem in prefato monasterio ditionem quamlibet habere et auctoritatem preter sedem apostolicam prohibemus ita ut nisi ab abbate monasterii fuerit inuitatus nec missarum ibidem solemnia quisquam presumat celebrare. omnino statuentes apostolica censura sub diuini iudicii obstatione et ualidis atque atrocibus anathematis interdictionibus ut nullus unquam presumat quascunque dignitate sit peditus uel potestate uel etiam quecunque magna paruaque persona in eodem monasterio uel eius causis incumbere aut de rebus et possessionibus uel quidquid ad illud monasterium pertinere uideretur quoquo modo auferre uel alienare promulgante nempe et hoc auctoritate beati Petri apostolorum principis coram deo et terribili eius futuro examine per hoc nostrum apostolicum priuilegium atque constitutum san-

fancimus atq. decernimus ut loca quę ab abbate quolibet in eodem monasterio commutata uel etiam concessa sunt nec non et aliae laicorum possessiones quę a *regibus* uel *ducibus* et a *ceteris Christianis* ad eundem locum sanctum largite atque oblate sunt aut in posterum illis concessę fuerint firma stabilitate predicto monasterio existenda atq. in perpetuum statuimus permanenda. Concedimus etiam et confirmamus apostolica auctoritate ut de alio monasterio abbas ibi non constituatur sed ipsi serui dei secundum regulam beati benedicti uiuentes ex sua propria congregatione potestatem eligendi abbatem habeant insuper etiam concedimus ut in precipuis festiuitatibus id est in natali domni atque in epiphania et purificatione sanctę marie die resurrectionis et ascensionis pentecoste et festiuitate sancti iohannis baptiste in nataliuis apostolorum in festiuitatibus sanctę marie et sanctorum quorum meritis iam dictum monasterium dedicatum est abbas ipsius loci iuxta missarum solemnias dalmaticas et sandaliis utatur. Si quis autem quod non optamus nefario ausu presumerit his quę a nobis ad laudem dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt refragari aut in quoquam transgredi sciat se anathematis uinculo innodatum et cum diabolo et eius atrocissimis penis atque cum iuda traditore domni nostri ihu xpi eternis incendiis et supplicio concremandum deputamus a doño qui uero pro intuitu in omnibus extiterit custoditor huius nostri apostolici constituti ad cultum dei respicientis benedictionis gratiam a misericordissimo domno deo multipliciter consequatur et uite eterne particeps effici mereatur.

Scriptum per manum iohannis notarii nostri et sacro sanctę romane ecclesie non. april. indict. VIII.

Dat. per manum stephani episcopi et bibliothecarii sanctę sedis apostolicę anno domno propitio imperante domno nostro *ottone* a deo coronato anno imperii eius XII. III. non. april. indict. VIII.

VIII.

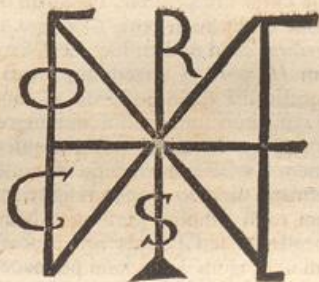
Diploma Heinrici III cesaris, in quo bona et priuilegia Corbeiensis ac Herifordensis abbatiarum anno 1039 confirmantur.

Ex autographo.

Q In nomine sanctę et indiuidue trinitatis: Henricus diuina fauente clementia rex. Si petitiones seruorum dei iustas et rationabiles ad effectum perduxerimus. et ad hanc uitam felicius transigendam et ad perpetuam facilius promerendam procul dubio nobis profuturum speramus. Quapropter notum esse uolumus. quoniam uenerabilis abbas TRVCHTMARVS adiit excellentiam nostram suppliciter orans. ut nostra munificentia prospiceremus monasteriis sibi commissis. quorum unum est noua CORBEIA nuncupatum. ubi et ille regulari constitutione abbas extitit & alterum est sanctimonialium HERIFORT dictum & proprie abbatise cuius nomen GOTESDIV subiectum. sed iuxta consuetudinem qua ancillarum dei congregationibus procurari solent prepositi ex ecclesiastico ordine. iam dicto abbati commendauimus. ut tam in disciplina abbatilla loci iuuetur quam in cunctis negotiis quę familie xpi pro sexu et professione sua exequi non possent. ipsarum prouisor & patronus existeret. Ille ergo petiit celsitudinem nostram recordari quod pie memorie antecessor noster Hludowicus imperator ambo haec monasteria construi iussit ad normam uidelicet & precipuorum in regno monasteriorum nouam Corbeiam in Saxonia ad similitudinem antiquę Corbeie. Herifordense uero coenobium ad exemplum monasterii sanctimonialium in Suesionensi ciuitate constructum & ut in elemosinam suam ac totius generis sui institutionum earundem perfectio compleretur abbatiam iuris sui quę uocatur *Meppia* cum decimis & possessionibus suis aliisque ad eam pertinentibus. & ecclesiam *Eresbure* quam karolus imperator construens in saxonia decimis ditauit circumquaque habitantium per duas saxonias raris pręfatus Hludowicus ad nouam tradidit Corbeiam. Ad Herifordensis autem monasterii adiumentum dedit in episcopatu ofnabruggeni ecclesiam *buginithi* cum subiectis sibi ecclesiis in parochia uero mimigernafordensi ecclesiam *breni* cum his quę ad eam pertinent ecclesiis. ita sane. ut decimarum aliorumque

rumq; redituum prouentus omnes praefatis cederent monasteriis & ab his uicissim procurarentur subiectę plebes in baptisate. in eucharistia. in sepultura. in confessione peccatorum audienda. & presbyteri qui principales ex his ecclesias tenerent archipresbyterorum officio fungerentur ad omnia facienda quae solent fieri ab archipresbyteris episcoporum. Cum autem ipsi episcopi circuitiones suas ibi agere deberent ad eorum mansionatica daretur quod in capitulis antecessorum nostrorum praescriptum habetur. Ille igitur rata esse uolens cetera omnia tantum expensas ad ministerium episcopi propter egritudinem & senectutem eius qui tunc fuit *gauzberti* augere debuit. quod iuxta petitionem primi eiusdem loci abbatum *Warini* ita moderari placuit ut descripto quantum satis sit ad seruitium episcopi hoc nullo modo subtrahatur. & episcopus uicissim ampliora non querat. nec cum pluribus ueniat quam ut eis sufficere possint. In quibus satis esse consensit praefatus episcopus coram antecessore nostro *Hudowico* & archiepiscopo *brabano* ceterisque. cum eo in synodo agentibus. id est ut dentur ad singulas ecclesias porci III. ualentes singuli denarios XII. aut VIII. arietes tantundem ualentes porcelli IIII. aures IIII. pulli VIII. situle XX. de medone. de mellita ceruisia XX. & de non melita LX pines CXX. de auena modii C. manipuli DC. sitque in potestate episcopi utrum haec per singulas ecclesias ad unum mansionaticum an ad duo uelit habere. Ne autem in summa debiti his plus minus completeretur hoc auctoritatis suae decreuit atque iussit. His etiam adiungere placuit liberam utrique loco concessionem eligende de propria congregatione in regimen sui per futura semper tempora congruae personae quod & nos confirmamus & corroboramus. Et ut omnis hinc dubietas tollatur manu propria subtus roborantes sigilli nostri impressione ea signari iussimus.

Signum domni Heinrici tertii

regis inuictissimi.

Theodoricus cancellarius uice bardonis archicapellani recognouit.

Sigillum uide in Tab. IV.
num. 1.

Data III. non. Sept. indict. VII. anno dominice incarnationis. M. XXXVIII. anno aut. domni Heinrici tertii ordinationis XII. regni uero I. actum Goslare feliciter amen.

IX.

Bulla pontificis maximi Lucii III. in qua omnia privilegia & possessiones abbacie Corbeiensis confirmantur. a. 1184.

Lucius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis *Conrado* corbeienfi abbati eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in perpetuum. Iustitie ratio exigit & apostolice sedis benignitas deposcit ut personis & locis beato Petro specialius adherentibus & in sanctę Romanę ecclesię fidelitate atque obedientia deuotius permanentibus protectionis nostre manum abundantius extendamus atque illis sua iura & collatas dignitates benigne debita conseruemus. Ea propter dilecte in Xpo filii *Conrade* Corbeienfis abbas deuotionem quam

Yyy y

quam erga sedem apostolicam geris diligentius attendentes dignitatem predecessoribus tuis per nostrorum predecessorum Romanorum pontificum privilegia tradita nos quoque propitiante domino inconuulsam uolumus conseruari. Quocirca presentis decreti auctoritate concedimus te in precipuis solemnitatibus sandaliis & dalmatica uti. iuxta altare sedere. populum infra commissum tibi monasterium uel prioratus conuentuales que pertinent ad anime salutem docere: preterea usum mitre & anuli in iisdem solemnitatibus tam tibi quam tuis successoribus dei & apostolice sedis clementia perpetuis temporibus indulgemus sicut predecessoribus tuis a nostris predecessoribus Romanis pontificibus est concessum. Ipsum preterea Corbeienſe monasterium cui deo auctore preesse dinosceris. sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti privilegio comunimus statuantes ut quascunq. possessiones quecunq. bona idem monasterium in presentiarum iuste & canonicè possidet aut in futurum concessione pontificum largitione regum uel principum. oblatione fidelium. seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci. Firma uobis uestrisque successoribus illibata permaneant. in quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. decimam uidelicet de curia *Luitbardeſſen*. decimam de curia *Beueringen*. decimam de curia *Dasborg*. decimam de curia *Mulenhufen*. decimam de curia *Heldorp*. decimam de curia *Munden*. decimam de curia *Boderike*. decimam de curia *Munichufen*. decimam de curia *Bederinkhufen*. decimam de curia *Wluelage*. decimam de curia *Homburſſelde*. decimam de curia *Nienſtede*. decimam de curia *Volkmarſe*. decimam de curia *Luitmarſſun*. decimam de curia *Luitbereſſen*. decimam de curia *Erclen*. decimam de curia *Brumelinktorp*. decimam de curia *Leziaci*. decimam de curia *Caſtinaci*. decimam de curia *Hotrepe*. decimam de curia *Nuthlon*. decimam de curia *Keſtike*. decimam de curia *Nen*. decimam de curia *Croppenſſide*. decimam de curia *Hemmentorp*. decimam de curia *Holthufen*. decimam de curia *Gruninge*. in *Freſia* quandam poſſeſſionem que uocatur *Nerthen*. & in eodem loco eccleſiam de *Linguord* inſulam *Rumenam* & piſcationem *Hocwar*. Concedimus etiam ut omnia quecunq. in tui memoriam uel iam conſtituti uel in poſterum eſ conſtitutus uel alii ante te conſtituerunt uel poſt te conſtituti ſunt. nullus immutare uel auferre preſumat ſine comuni fratrum conſenſu. Statuimus quoque ut quicumq. abbas caſtrum *Wiltborg*. quod tu ad deſenſionem Corbeienſis eccleſie munuiſſe uideris in beneficium alicui conſeſſerit anathematis uinculo donec reſipuerit teneatur. Sancimus etiam ut ipſum monaſterium nulli omnino perſone in beneficium quibuſlibet occaſionibus aliquando concedatur. ſed ſemper ſub protectione Romanorum pontificum atque imperatorum uel regum deſenſione permaneat. adiicientes. quod monaſterium *Hereſburg* cum decimis circa montem per duas ſaxonicas raſtas ſicut a beate memorie *Leone* PP. ex petitione *Karoli* magni imprimis qui ipſum montem expugnauerat collate noſcuntur. monaſterium quoque in *Groninga* & monaſterium in *Keminata* nunquam ab eodem Corbeienſi alienentur cenobio. ſed per ipſius loci abbatem ſemper regantur. & ſalubriter ſub monaſtiche diſcipline regula ordinentur. nec alicui facultas ſit quidquam de bonis eorundem trium monaſteriorum ad uſus & prebendam domino inibi famulantium pertinentibus commutare. in beneficium concedere. uel alienare ſine aſſenſu fratrum in eiſdem cenobiis manentium. fauore corbeienſis capituli. uolumus etiam ut prepoſitura clericorum *eccleſie ſancti Pauli* que uocatur *noua eccleſia* ſub eiſdem corbeienſis abbatis ordinatione ſicut haetenus ſemper conſiſtat. nec abbati uel prepoſito liceat canonicorum prebendas abſque clericorum conſenſu in beneficium conferre ſeu commutare atque diſtrahere. Preterea conſtituimus ut infra ambitum muri ſepe memorati corbeienſis monaſterii nemo clericorum uel laicorum iure proprietatis uel beneficii manſionem aliquam ullo tempore habeat. ſed totus ipſius loci ambitus abbatis. monachorum. & aliarum religioſarum perſonarum uſibus & habitationibus pateat. Prohibemus autem ut in eodem monaſterio nulli episcoporum preter Romanum pontificem liceat quamlibet iuriſdictionem habere. ita ut niſi ab abbate illius monaſterii fuerit inuitatus nec miſſarum ſolemnia ibidem celebrare preſumat. Ut igitur hec omnia que ſupra diximus plenum in poſterum robur obtineant. ſicut in autenticis predeceſſorum noſtrorum priuilegiis continentur. tam tibi quam ſucceſſoribus tuis ea fauoris noſtri auctoritate confirmamus. decernimus ergo. ut nulli omnino hominum liceat preſatum monaſterium temere perturbare. aut eiſ poſſeſſiones auferre. uel ablatas retinere minuere ſeu quibuſlibet uexationibus fatigare. ſed illibata omnia & integra conſeruentur eorum pro quorum gubernatione.

natione & sustentatione concessa sunt usibus omnino profutura. salua sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere venire temptauerit secundo tertioque commonita, nisi presumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & a sacratissimo corpore & sanguine dei & domini saluatoris ihu xpi aliena fiat. atque in extremo examine districtę ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus, sit pax domni nostri ihu xpi, quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant amen.

Ego Lucius catholicę
ecclę ep̄s ff.

BE
EL

- * Ego Johannes p̄br tt. sc̄i marci card. ff.
- * Ego Laborans p̄br c̄ard. tt. sc̄e marie trans tiberim ff.
- * Ego Hubi p̄br c̄ard. tt. sc̄i Laurentii in Damaso ff.
- * Ego Pandulph⁹ p̄br c̄ard. tt. basilice XII. ap̄lorum ff.
- * Ego Cunradus sabiniensis & moguntinę sedis archiep̄s ff.
- * Ego Theodin⁹ portuenfis & sc̄e Rufinę sedis ep̄s ff.
- * Ego Henric⁹ Albanensis ep̄s ff.
- * Ego Theobald⁹ Hostienfis & Velletrensis ep̄s ff.
- * Ego Arditio diac. card. tt. sc̄i Theodori ff.
- * Ego Gratian⁹ tt. sc̄orum cosme & Damiani diac. card. ff.
- * Ego Soffred⁹ tt. sc̄e marie in uia lata diac. card. ff.
- * Ego Albinus tt. sc̄e marie nouę diac. card. ff.

Data Veronę per manum Hugonis sc̄e Romanę ecclę notarii IIII, Kal. nouemb.
indiē. III. anno incarnat. dñicę M. C. LXXX, IIII. pontificat⁹ Lucii PP. III.
anno IIII.

Bullam Lucii III. vide
in Tab. VII. num. 5.

X.

*Diploma imperatoris Caroli V. confirmans omnia priuilegia abbatię
Corbeiensis. a. 1521.*

Ex autographo.

Carolus quintus diuina fauente clementia electus Romanorū imperator semper
augustus ac rex Germanię Castellę Arragonię Legionis utriusq; Sicilia. Hieru-
salem Hungarię Dalmacię Croacię Nauarre Granatę Sardinie, Corsicę, Murcię, Gye-
mis, Algaronię, Algezire, Gibraltaris, ac Insularum Balearum, Insularum Canarię
& Indiarum ac terre firmę maris oceani Archidux Austrię Dux Burgundię Lotha-
ringię, Brabantię, Sürię, Carinthię, Carniolę, Limburgię, Lucemburgię, Wir-
tem-

Yyy y 2

tembergie, Gheldrie, Calabrie, Athenarum Neopacrie &c. Comes Flandrie, Habsburgi, Tirolis, Barchinone, Oriftani, Gorziani & sacri Romani imperii princeps Suevie, Cathalonie, Afturie &c. dominus Phrysie, Marchie, Sclavonicæ, Portus Naonis, Biscaie, Moline, Salmarum, Tripolis, Mechlinie &c. credimus firmiter ad salutem eterneque vite gaudia nobis conducere, cum ecclesiasticarum personarum, que diuinis sunt oblequiis deputate, profectibus & commodis intendimus, atq; eisdem fauorem cælareum impendimus liberalem. Sane cum nobis Venerabilis *Franciscus* abbas Corbeien. princeps deuotus noster dilectus, ordinis Sancti Benedicti Padeborn. diocesis, humillime supplicauerit, ut sibi & aliis monasteriis eidem ecclesie Corbeien. commissis & annexis, videlicet *Herwardensi, Montisnarten. Groningen, Visbecken, Kemenaden, Schaken, & Werfen*, priuilegia, libertates, honores, exemptiones, iura & indulta, gratias, immunitates, vsus, laudabiles consuetudines, & concessiones eisdem seu cuiilibet eorum siue coniunctim siue diuisim, per felicitis memorie antecessores nostros Romanorum imperatores & reges & presertim Ludouicum pium, Caroli Magni filium fundatorem, Ludouicum iuniorem filium eius, Lotharium, Carolum iuniorem, Arnolfum, Conradum primum, Conradum secundum, Heinricum primum, Heinricum secundum, Heinricum tertium, Heinricum quartum, Ottonem, Conradum, Rodolphum, Hermannum, Fridericum primum & nonnullos alios principes seculares & dominos concessa & concessas ex innata cælareâ beneficentia, confirmare, approbare innouare, & quatenus opus est, de nouo & quod ipsum monasterium Corbeien. omnium bonorum suorum, iurium & iurisdictionum in oppidis, castris, villis, nominatim *Huxer*, cum libertate domorum & moneta & omnium iurium ibidem, *Beuerungen, Haddenberge, Holtesmynne, Amolunxen*, cum terminis circumstantiis & circumiacentibus, *Voltzen, Koterbergh*, ac aliis ceteris castris, villis, & nemoribus, ac aliis rebus & bonis vbicunq; locorum existentibus ad prefatum monasterium Corbeien. spectantibus seu pertinentibus in decimis noualibus venationibus & etiam in nemore, quod dicitur *Soligo* vsum venandi, qui dicitur *Wiltban* cum ceteris ibidem dicti monasterii iuribus picatione in *Wifera, Neta*, & ceteris fluminibus in *Beuere, Sulbecke, Eresburg, & Volckmersfen*, cum iudiciis occultis siue vetitis & ceteris iuribus & iurisdictionibus auri & argenti fodinis, auri & argenti fluentis, nec non super libertate & exemptione telonii, de bonis monasterii Corbeien. dandis facultatem, & potestatem redimendi libereq; impignoratis redemptis fruendi, & possidendi, concedere atq; ex speciali gratia ipsum monasterium Corbeien. cum predictis sibi commissis & annexis in nostram & sacri imperii protectionem & defensionem suscipere dignemur. Nos igitur precibus prefati abbatis, ut puta rationi consonis inclinatum etiam quod iusta petentibus non sit denegandus assensus non per errorem aut improvide, sed ex certa scientia omnia & singula priuilegia libertates, exemptiones, iurisdictiones gratias immunitates, vsus, laudabiles consuetudines & concessionem quascunq; tam per prefatos Romanorum imperatores & reges quam alios quoscunq; prefato monasterio Corbeien. & suis annexis vt supra concessa & concessas indulta & indultas prout hec omnia rite processerunt, & hætenus introducta sunt tenta & possessa & in presenti tenentur & possidentur, prout in suis articulis clausulis & sententiis verborum expressionibus atq; punctis plenius designantur, ac si presentibus nominatim & de verbo ad verbum forent expressa & expresse autoritate nostra cælareâ approbauimus ratificauimus, innouauimus, & confirmauimus, & approbamus, ratificamus, innouamus, & confirmamus tenore presentium, ac quatenus opus est de nouo concedimus, nec non eidem abbati eiusq; successoribus quantum de iure possumus, damus, impartimur, & concedimus, facultatem & potestatem, quecunq; impignorata & distracta pertinentia & spectantia ad ipsum monasterium redimendi & recuperandi illisq; & illorum iuribus, vt premissum est vtendi, fruendi & potiendi, Porro, quo prefatus abbas se a nostra cælareâ Celstidine vberiori beneficentia sentiat profecutum scientia & autoritate quibus supra, eundem Abbatem suosq; conuentus atq; monasteria annexa singulosq; fratres & personas, nec non subditos cum eorum bonis iuribus corporalibus siue incorporalibus & iurisdictionibus presentibus & futuris in nostram & sacri imperii tuitionem salua guardiam, defensionem & protectionem assumimus presentium per tenorem. Mandantes vniuersis & singulis principibus ecclesiasticis & secularibus marchionibus, comitibus, Baronibus, Nobilibus, Proceribus, Baliis, Vniuersitatibus, Comunitatibus, cæterisque nostris &

& imperii sacri subditis districte præcipientes ne præfatum abbatem eiusq. conventum & monasteria eorumq. subditos in confirmatis per nos privilegiis, iuribus, gratiis, libertatibus, immunitatibus, concessionibus, & indultis impediunt, molestent, aut perturbent, aut impediuntibus aut impedire volentibus auxilium consilium aut fauorem præstent, directe vel indirecte, quouis quæsito ingenio vel colore. Nostri tamen & sacri imperii iuribus in præmissis semper saluis. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostre ratificationis innouationis & confirmationis paginam infringere, aut ei quouis ausu temerario contraire, sub pena indignationis nostre gravissime & ducentarum marcharum auri puri, quas contrafacientes, totiens quotiens contrafactum fuerit, se noverint irremissibiliter incurfuros, quarum medietatem cæsarei erarii nostri residuam vero partem iniuriam passorum vsibus decernimus applicandam. Harū testimonio literarum sigilli nostri appensione munitarum. Dat. in Ciuitate nostra imperiali Wormatia die tertia mensis martii. Anno domini millesimo quingentesimo vigesimo primo. Regnorum nostrorum Romani secundo ceterorum vero sexto.

CAROL

ad mandatum dñi imperatoris ppriū albertus
card. mogn. archicancellarius mppt.

XI.

*Otto rex fundationem monasterii Scildice in pago Wessaga, hodie dicti Schil-
sche & siti in comitatu hauenfbergico, confirmat anno 940.*

E membranaceo codice.

CIn nomine sancte & indiuidue trinitatis Otto diuina fauente gratia rex, notum sit omnibus fidelibus nostris tam presentibus quam futuris quod uenerabilis matrona *meresuit* uocata nostram adierit sublimitatem postulans ut pro dei amore animeq. nostre remedio monasterium quod eadem *meresuit* nostro consultu nostraq. licentia in loco *Scildice* nuncupato in honore sancte dei genetricis marie construxit in nostram reciperemus tuitionem cuius petitioni intercedente pro ea dilecto presule nostro *adone* in cuius parochia idem prelibatus locus est situs nos obtemperantes sub immunitatis nostre tutela illum suscepimus licentiam ei dantes ibidem congregationem uirginum deo famulantium faciendi & congregationi hoc tribuentes ut licentiam habeat abbatissam quando necessum fuerit ex se eligendi quam uoluerit. de prediis autem & mancipiis atq. omnibus rebus eius talem ei damus potestatem qualem habent cetera monasteria nostro credita patrocinio. Et ut huiusmodi traditionis auctoritas inuiolabilis perduret atq. uerius credatur firmaq. per futura successuum temporum curricula ab omnibus successoribus nostris obseruetur iussimus ei hoc preceptum conscribi manu nostra roboratum anuliq. impressione signatum.

Signum a) domni Ottonis inuictissimi regis.

Bruno cancellarius ad uicem Frederici archicancellari recognauit.

Data VII. Kal. Octobris anno dominice incarnationis DCCCCXL. indictione XIII. regnante Ottone inuictissimo rege anno eius regni V. actum in ciuitate corbeia in dei nomine feliciter amen.

- a) Signum regis Ottonis membranæ adiectum omisimus, quia originale non uidimus. Interim indictio & annus regni Ottonis bene se habent. Fuisse etiam eo tempore Ottonem Corbeia e Chronico nostro patet. Non ergo dubitamus, authenticum quondam diplomam existisse tenoris eiusdem.

XII.

Ottonis II. imperatoris confirmatio permutationis inter Folcmarum Paderbornensem episcopum atque Emmam Schildecensem abbatissam super bona quaedam, ad a. 974.

Ex codice membranaceo.

¶ In nomine sancte & indiuidue trinitatis *Otto* diuina fauente clementia imperator augustus nouerit omnium fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum qualiter *folcmarus* a) patherbrunnensis ecclesie uenerabilis episcopus & *emma* b) Scildecensis ecclesie uenerabilis abbatissa nostram rogauere serenitatem ut illis concederemus concambium quoddam in locis sibi commodis facere. nos itaq; quia pie rogabant dignum duximus uoluntati illorum consentire predicta uero abbatissa quoddam predium in comitatu *regenuerci* comitis & in pago *ihergo* in uilla *sarramanninhusen* c) cum omnibus appendiciis suis mancipiis utriusq; sexus terris cultis & incultis pratis siluis aquis aquarumq; decursibus que sitis & inquirendis exitibus & reditibus ad hec *VX* equas prelibato episcopo & sue ecclesie per manum aduocati sui *liuberti* in perpetuam proprietatem donauit e contra presatus episcopus similiter per manum aduocati sui *thiderici* abbatisse & sue ecclesie concessit quantam decimarum habuisset in suo episcopatu uidelicet in octo uillis huiusmodi nuncupatis *scildece* *aldanscildice* *burigbike* *pauenhusen* *liubrechtshusen* *selibusen* *edisbusen* *gerinctorp* & omnia que ad curtes eiusdem abbatisse & earum sanctimonialium pertingere uidentur earum dominio & ecclesie in perpetuam proprietatem donauit concessit & largitus est eo tenore ut liberam etiam habeat potestatem dandi uendendi comutandi vel quidquid sibi libuerit faciendi & ut hoc a scildecensis ecclesie nostrisq; fidelibus eo melius credatur presens preceptum conscribi iussimus anuliq; nostri impressione sigillari manuq; propria subtus firmauimus.

Signum domni Ottonis imperatoris augusti.

Willigifus cancellarius ad uicem roberti archicapellani notauit.

Data XIII Kal. maii anno dominice incarnationis DCCCCLXXVIII indictione II anno uero domni Ottonis regni XIII imperii VII. actum quidelingaburg.

- a) *Folcmarus* Paderbornensis episcopus antea fuerat monachus Corbeienfis.
 b) *Emma* erat, teste *Vita* manuscripta *S. Merfuidis*, prima abbatissa Scildecensis & soror *Hogeri* Patherbrunnensis ecclesie canonici, qui in eadem *Vita* *patruelis* appellatur *S. Merfuidis*, Fundatrici Scildecensis monasterii. Cognati huius *Merfuidis* nuncupantur l. e. *potentes* & *uirtuosi domini*, quorum assensu ex hereditate sua cellulam. *Scildecensem* construxit & fundauit. Quinam hi viri potentes maximaque uirtute preediti alii esse potuerunt, quam domini e splendidissima Brunoniana & Widikindea orti, ad quam eandem *Merfuidem* quoque supra in Notis ad Traditiones Corbeienfes retulimus, quod bona eius monasterio Scildecensi tradita latius probant.
 c) *Sarramanninhusen* uilla in diplomatibus authenticis archiui Corbeienfis appellatur *Sarmandigehusen* & pago *Itergowe* tribuitur. Procul dubio ergo una eademque est uilla. Pagum *Itergowe* existisse in principatu Waldeccensi negari non potest. An uero intelligatur *Smilinghusen* sub prefectura *Aroldsen*, uel *Sassenhusen* sub prefectura *Waldeck*, uel alius locus uideant docti Waldeccenses.

XIII.

Otto rex fundationem monasterii *Angariensis* a serenissima eius matre *Mah-tilda* confirmat anno 950.

E membrana.

¶ In nomine sanctae & indiuiduae trinitatis *Otto* diuina fauente clementia rex nouerit omnes fideles nostri tam praesentes quam etiam futuri qualiter nos ob

amo-

amorem dei omniumq. Sanctorum rogatu domnae ac matris nostrae *Mahildae uenerabilis reginae* in elemosina domni ac genitoris nostri *Heinrici* serenissimi regis illius quoq. ut & nostra monasterium quod ipsa in honorem sanctissimae dei genetricis mariae sanctiq. dionisii martiris in loco *angari* a) nuncupato construxit in nostram recepimus tuitionem hoc facientes ut nullus episcoporum aliquam super illud monasterium exerceat potestatem uenerabilem quoq. prepositum *adelgerum* nomine cum consilio episcoporum *dudonis* b) *hildeboldi* c) *dragonis* d) ceterorumq. fidelium nostrorum congregationi inibi deo seruiendi praefereutes praecipimus ut ipsa iam congregatio praefata libere deo seruiat nulli alii subiecta nisi suo preposito insuper etiam inter se liberam eligendi prepositum ulterius potestatem concessimus. usui namq. praelibatae congregationi quasdam res nostrae proprietatis contulimus in locis subnotatis *agilmari in pago Uelue* in comitatu *lingeri* comitis *bobbontenini in pago logni* in comitatu *albanis hoianusini in pago aikelfelt* e) in comitatu *uuyehardi* comitis cum omnibus appendiciis & adiacentiis suis illic legaliter aspicientibus curtibus aedificiis familiis mancipiis agris pratibus siluis molendinis piscationibus uitis & inuis mobilibus & immobilibus iussimus quoq. hoc preceptum nostrae largitionis conscribi regiae auctoritatis nostrae praecipito firmiter iubentes ut nullus iudex publicus uel quislibet ex iudiciaria potestate ullam ingrediendi aliquidue exercendae potestatis iudiciariae in uillis aut aliquibus locis praefatae collatis ecclesiae aut in futuro conferendis habeat potestatem nisi *aduocatus* quem praepositus praefati monasterii ad hoc opus elegerit manu nostra subter firmatum anuliq. nostri impressione roboratum.

Signum domni Ottonis Serenissimi regis.

Bruno cancellarius ad uicem uicifridi f) archicapellani recognoui.

Data XVII Kal. maii anno dominicae incarnationis DCCCCL indict. VII anno uero domni Ottonis inuictissimi regis XIII actum quitlingaborch in dei nomine feliciter Amen.

- a) Reginam Mahildam fundasse monasterium in Angari anno 950, patet e Chronico nostro Corbeiensi msc̄to. Adelgerus praepositus primus assumtus e choro Corbeiensi. Consentit quoad priora Annalista Saxo Tom. I. Eccardi p. 316.
- b) Dudo fuit episcopus Paderbornensis mortuus anno 954, teste Vita Meinweri T. I. S. R. G. Leibnizii p. 518.
- c) Hildeboldus probabilissime erat Hildeboldus Monasteriensis episcopus.
- d) Drogo praefuit ecclesiae Osnabrugensi. Vixit adhuc testantibus aliis diplomatibus a. 952. 962. 965.
- e) De Agilmari villa in Inferiori terra reperiunda uide notas nostras ad Traditiones Corbeieses p. 420. Bobbontenini in pago Logni uerisimiliter est locus Boven-ten in principatu Gottingensi. Hoianusini in pago Aikelfelt uidetur Hohen-eche non procul ab oppido Elschwege ad Werram sito. Comes Wichardus inter progenitores Ottonis Bavariorum ducis & comitis in Northeim referendus uidetur.
- f) Bruno cancellarius monachus Corbeiensis, Wicfridus autem archiepiscopus Coloniensis fuit, mortuus teste Chronico nostro Corbeiensi anno 954. Annalista Saxo T. I. Eccardi p. 288 perperam retulit mortem Wicfridi ad annum 953, & mortem Brunonis, Wicfridi successoris, p. 309 ad annum 965. Bruno enim anno XXX regni Ottonis, & quidem XI die octobris a. 966 vitam cum morte commutauit.

XIV.

Gertrudis Herifordensis abbatissa cuidam ministeriali beneficium ad dies vitae concedit.

In nomine sancte & indiuidue trinitatis. Gertrudis dei gratia Herevordensis ecclesie abbatissa. Uniuersitatem fidelium Christi tam futurorum quam presen-

sentium scire desideramus. quod Jppo quidam noster ministerialis. tres domos videlicet Gagerne. Rothe. Hartbake. quas a nobis acceptas. in beneficio possidebat. tali interposita condicione. quatenus in usum congregationis nostre id est sanctimonialium & IIII presbyterorum & IIII diaconorum ordinaremus. nobis resignavit. Cuius petitioni acquiescentes. easdem predictas tres domos. cum omni utilitate que ullo modo villis vel agris cultis. vel incultis. vel silvis vel pascuis. vel aquis. aquarumq. decursibus. vel in mancipiis utriusq. sexus. vel in quibuscunq. rebus ad eas pertinentibus: exquiri poterunt. in usum predictæ congregationis. integraliter assignamus. & perpetualiter possidendas concedimus. hoc tamen excepto privilegio abbatissæ quecunq. pro tempore fuerit canonice post nos electa & ordinata ut in eisdem predictis domibus cum consilio fratrum & fororum. habeat ordinare & collocare colonos eisdem domibus necessarios & utiles. His tali modo pactis propter fidem & devotionem quam congregatio nostra in predicto J. & vxore eius Germode in pluribus sepe experta est. meruerunt & obtinuerunt ut officio villicationis. easdem reciperent & possiderent. Quibus viam uniuersæ carnis ingredientibus in usum congregationis uniuersa redibunt. Huius rei veritas ut a futuris generationibus agnoscat. neue ab aliquo infringatur. hanc inde paginam scribi scriptam sigillis nostri impressione signari signatam in testimonium fieri voluimus. Anno domihice incarnat. M. C. tricesimo VIII a) indiçt. secunda.

- a) Hanc cartam exhibuit C. Fr. Paulini in *Herfordia sua Gloriosa* manuscripta, quam beneuole nobiscum communicauit illustris Dominus Christ. Ulr. Grupenius consiliarius ecclesiasticus Regis Magnæ Britannie & consul meritisimum Hannoveranus. Post accepimus eandem e manibus dilecti amici ex autographo quam diligentissime descriptam retentis etiam abbreviaturis seu compendiis scribendi minutissimis. Docere nos voluit vir ille egregius, nos omisisse in catalogo nostro Abbatissarum Herifordensium abbatissam Gertrudem, illam scilicet, quæ ad annum 1139 vixisset. Sed pace viri optimi monere debemus, illud, quod voluit, his litteris demonstrari non posse. Compendia enim scribendi, littera v, absentia litteræ s longæ in fine vocabulorum, atque alia, quæ in hac carta reperiuntur, dubia nobis mouerunt, an carta exhibita ad seculum duodecimum referri queat. Neque anno 1139 indiçtio secunda, sed sexta vel septima erat. Anno 1229 esse potuit indiçtio secunda, & probabilissime ad eundem annum diploma nostrum referri debet. Nondum deteximus, licuisse Herifordensi abbatissæ anno 1139 absque consensu principis Corbeiensis ministerialibus suis beneficia siue feuda conferre. Rogamus ergo illum doctum amicum nostrum, ut autographum accuratius inspiceat. Fortassis vna littera C vetustate detrita est, & pro tricesimo legi debet vigesimo.

XV.

Ego Henricus comes Aldenborg Elisabeth comitissa . . . diuina inspirante gratia communicato consilio locum quendam, qui dicitur antiquum castrum in *Ulotourwe*, cui nomen inditum Vallis benedictionis abbatissæ *Heterwigi* et suis confororibus cisterciensis ordinis Mindensis diecesis in nomine domini Iesu Christi crucifixi ad honorem beate marie & gloriose Anne eiusdem virginis genetricis libere contulimus possidendum, ita ut predictæ domine et earum posteritas perpetuo inibi domino famulentur. Preterea ut a nobis aliqua sustentatione gauderent ecclesiam in *Valdorpe* cum omnibus suis attinentiis molendinum quod viciniam adiacet claustro curiam *Helmefburg*. . . . libere contulimus in nostrorum peccaminum remissionem sigilli nostri appensione. . . . Testes canonici *Wiltesbusani* decanus *Nicoluus magnus*. Joseph Scholasticus. Ludovicus. *Sifridus de Locken*. Henricus prepositus de *Laden*. Henricus Budde. Laici. *Johannes Gallicus*. *Johannes de Gadersem*. Lutgerus, Ludolfus iudex in ciuitate *Ulotourwe*. Gerhardus officialis et alii quam plures. Acta sunt hec anno dñi M. CC. LVIII. XVII. Kal. aprilis.

Nota. Hanc traditionem honorum & hominum, quam comes *Henricus de Aldenborg* pie memorie cum loco, quem inhabitant ancille Christi apud oppidum *Ulotourwe* conuentui ibidem pro salute anime sue erogauit, gratam &

et ratam habent *Otto comes in Rauensberg* et *Henricus aduocatus de monte*.
Datum Ulotouwe anno domini M. CC. LXX. XIII. Kal. Sept.

XVI.

Pinnosa Herifordensis abbatissa litem dirimit inter quosdam clericos
Herifordenses ad an. 1268.

Ex autographo.

Pinnosa dei gratia abbatissa preposita decana totusq. conuentus ecclesie *Hervordensis*. Uniuerſis ad quos presens pagina peruenerit perhennem rei geste memoriam. Scriptura autentica fuscitatas sopit discordias ignorantiam amouet & suggerit ueritatem. hinc est quod tam presentibus quam futuris tenore declaramus presentium quod orta questione inter *Iohannem* dictum *Kislinc* rectorem capelle noui operis *heruordensis* ex parte una et *Reynardum* dictum *de Ebingenhusen* ex altera super redditibus quondam capelle sancti Michaelis in monte iuxta *Zeruordiam* talis inter partes nobis mediantibus et consentientibus amicabilem compositionem interuenit. quod quocunq. casu dicto Iohanne cedente de memorata rectoria noui operis uel decedente redditus predictae capelle sancti Michaelis scilicet una domus in *Bec* a) agri iuxta montem qui duo campi uulgariter appellantur et quicquid ad eandem cappellam a parentibus *Reynhardi* cum iure rationabiliter est collatum ad beneficium rectoris monasterii montis sancte marie perpetuo pertinebunt. Et dictus rector missas singulis septimanis ad remedium animarum illorum quorum bona fuerunt faciet celebrari. Testes autem qui interfuerunt hy sunt. *Zermannus Conradus* et *Arnoldus* ebdomedarii *Zeruordenses* *Reynardus Zermannus* et *Zermannus* plebani *Gerhardus de Sunich* *Iohannes* et *Florentius de Quernbem* milites in cuius rei testimonium sigillis nostris hoc scriptum dedimus roboratum. datum anno dñi M. CC. LX. Octauo III nonas aprilis.

a) *Bec* probabilissime est locus *Becke* in comitatu *Rauenbergico* uno circiter miliarium sito ab urbe *Herfordia* Septentrionem uersus.

XVII.

Albeidis abbatissa Visheccensis mansum unum sub annuo censu locat scabinis
& consulis *Herifordensibus* ad a. 1277.

Ex autographo.

Omnibus ad quos presens scriptum peruenerit scabini et consules ueteris et noui oppidorum *Hervordensium*. rei geste perennem memoriam sciant uniuerſi tam presentes quam futuri quod uenerabilis abbatissa *Albeidis* et conuentus ecclesie *Visheccensis* mindensis diocesis nobis mansum unum in *Selinctorpe* sub annuo censu locauerunt ab eis perpetuo possidendum ita quod singulis annis dabimus eis unam marcam denariorum *heruord.* monete de eodem manso omni dubio postposito semper in die beati Michaelis. in cuius rei testimonium sigilla nostra duximus presentibus apponenda. Datum *Hervordie* presentibus domno *Engelhardo* plebano in *Walen* *Arnoldo* et *Hermanno* hebdomadariis *Hervordensibus*. *Segenando* capalano domne abbatisse *heruordensis* *Godofrido* plebano noui oppidi. *Iohanne de Hagen*. *Rothero de Quernheim*. *Henrico de inferno*. *Iohanne de Radewig*. *Friderico de Lengern*. *Arnoldo de London*. et *Friderico de Rivo* et aliis quam pluribus probis uiris et honestis. d. anno domni M CC LXXVII. XVIII. Kal. octob. in exaltatione sancte crucis.

XVIII.

Ex autographo.

Otto comes de Dalem omnibus presentia uifuris salutem in domino. nouerint uniuersi quod nos *Sophiam* nostram ministerialem *Filiam Bernhardi de Cord-beke* damus in ministerialem uenerabilis abbatisse de *Heruorde* recipientes ab ipsa pari concambio *Hadewigim* ut nobis in iure ministeriali perpetuo sit annexa presentium testimonio literarum. datum apud *dipenhem* a) anno dñi M. CC. LXXX. in festo decollationis Iohannis baptiste.

a) Dipenhem locus situs est in Inferiori terra et quidem in Transsalaria haud procul a terminis comitatus Zutphanienfis.

XIX.

Mechtildis Herifordensis abbatisa villicum quendam in numerum ministerialium suorum recipit ad annum 1284.

Ex autographo.

Nos *Mechtildis* dei gratia *abbatisa Heruordensis*. notum facimus uniuersis tam presentibus quam futuris quod *Gerhardus* quondam villicus in *Flyddenhusen* a) et *Albeydis* relicta *Henrici de Lypinchusen* dederunt nobis decem marcas denariorum pro herwardio quod vulgo dicitur *herwedbe* et pro hereditate *Henrici* defuncti. insuper emerunt nobis censum annum uidelicet unam marcam denariorum *Heruordensis* monete in loco certo et nomine specificato . . . nos uero occasione huiusmodi census nobis dati et de consilio et consensu nostri capituli et ministerialium ecclesie nostre predictum *Gerhardum* et omnes pueros suos utriusq. sexus in ministeriales nostre ecclesie recepimus dantes eis omne ius quod ministeriales ecclesie nostre antiquitus habuerunt fratre suo *Hermanno de Buscensfedbe* et fororibus suis et aliis ab eis genitis a iure ministerialium penitus exclusis et eis remanentibus in eo statu condicionis quo prius fuerunt. In cuius rei euidentiam sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Testibus annotatis qui sunt hi. *Arnoldus de Wers* Seghenandus capellanus nostri clerici. *Ioh. de Busco*. *Hermannus* iunior dictus *Gogruuius*. *Ioh. de Oldenheruorde*. *Fredericus de Arnbolte*. milites. *Iob. de Haghen*. aliq. Acta sunt hec anno dñi M. CC. LXXXIII. Klās aprilis feria secunda post ramos palmarum.

a) Hyddenhusen hodie etiam appellatur *Hiddenhusen* locus situs non procul ab urbe *Herfordia*.

XX.

Nos scabini & consules oppidi *Heruordensis* omnibus presentia uisuris et audituris notum facimus et presentibus publice protestamur quod *Wernerus de Asschen* concivis noster cum voluntate et consensu *methchildis* uxoris sue a omnium heredum suorum vendit *Bevtradi* dicte *buckesschen baggine* in domo siue in area sua pensionem sex solidorum legalium denariorum singulis annis in festo beati Michaelis dicte *baggine* quoad uiuit perfoluendam. Ea uero defuncta et uiam uniuerse carnis ingressa dictam pensionem quam prefata *baggina* titulo emptionis uidelicet sex solidorum sibi comparat fratres heremite ordinis beati *Augustini* ciuitatis *Hertordenfis* recipient et ad ipsos ob salutem anime prefate *Bevtradis baggine* perpetuo deuoluetur. Testes sunt *Conradus de Cleycampe*. *Hermannus Crethel*. *Iohannes de Oldenscilfche* tunc temporis consules et *Gerwinus* cuius

ciuis Heruordenfis cum aliis multis fide dignis. Datum Heruordie anno dñi
M. CC. LXXXVIII. d. Ieronimi pbr̄.

XXI.

Otto comes de Tecklenburg profitetur se esse vassallum abbatissæ Herifordensis ad annum 1290.

Ex autographo.

Otto comes de Tekeneborg. omnibus prefencia visuris. notum esse cupimus quod nos honorabili domne abbatissæ in *Hervorde* de curte nostra dicta *uphof* in *Ibbenburen* quam de manu eius possidemus. annualem debemus soluere pensio- nem. preterea in tercio anno quando prefacta abbatissa circuitionem facit per officiatas curtes suas. nos eandem in curte nostra prenominata procurare tene- mur iuxta consuetudinem antiquitus obseruatam. a) ut hec rata et inconuulsa predicte abbatissæ permaneant nos eidem hanc litteram sigillo nostro dedimus communitam. Datum anno dñi M. CC. nonagesimo sexta feria post festum agathe virginis.

a) Abbatissarum Herifordensium consuetudinem antiquam visitandi curtes suas offi- ciatas discere poteris ex instrumento Irmegardis abbatissæ, ad annum 1290, quod erit dignissimum eruditorum oculis subiicere ex autographo sub

XXII.

Anno ab incarnatione dñi M. CC. nonagesimo feria quinta post festum beati Michaelis archangeli. Nos *Irmegardis* dei gratia abbatissa secularis ecclesie *Heruordenfis* dicta de *Widigensten* circuitionem in villicationibus *Westfalie* diu ne- glectam innouauimus et circuiuimus hoc modo. quatuor curie que dicuntur *vor- werc* videlicet *Hatlage Didissen Stigborst* et *Milse* procurauerunt nobis primum hospiciam in claustro *Klabolt* monasteriensis dyocesis et bene seruiuerunt. nos vero fecimus expensas pro curia *Milse* et pro curia *Stigborst* quia tunc temporibus deserte fuerunt. *Johannes* miles dictus de *Busche* seruiuit pro curia *Hatlage Bernhardus Top* seruiuit pro curia *Didissen*. de nocte pabulati fuerunt ibidem cen- tum equi et quinque. feria sexta post festum beati Michaelis archangeli villicatio- nem de *Stochem* intrauimus et per tres noctes et tres dies *Godefridus de Hovele* et *Hermannus* filius suus milites nos in lauta procuracione benevole receperunt. in ipsa prima commestione dicti milites contradixerunt nostris officiatis videlicet dapifero camerario pincerne marscalco et coco qui tenentur ex debito auctori- tate nostra nobis in omnibus ministrare. facta autem commestione assumimus omnes amicos ecclesie nostre *Juttam decanam* dictam de *Lon Cunegundim de Har- denberge* custodem *Alheydim de Wildenberge* concanoniam nostram. uenerabilem *Albertum* abbatem ecclesie sancti *Pauli Paderburnensis* ordinis sancti *Benedicti* *Sigenandum* rectorem ecclesie montis sancte marie *Gerhardum de Deben* ebdom- adarium ecclesie nostre et *Iohannem* presbyterum de *meleberge* *Iohannem de Busche Florentium de Quernbem* et *Ekehardum de Lodere* milites *Wernberum fra- trem nostrum de Widigensten* *Iohannem* dictum *gograuium* et plures ecclesie nostre ministeriales et alios viros discretos qui astiterunt et interfuerunt quod solum- modo nostri officiales dapifer camerarius pincerna marscalcus et cocus a nobis ad hoc deputati nobis in omnibus curiis per totam circuitionem nostram debeant seruire et ad velle nostrum necessaria properare et in hoc *Godefridus* et *Herman- nus* milites dicti de *Hovele* consenserunt quoniam ex antiqua et approbata con- suetudine sic fuit approbatum et hoc omnes villici per singulas curias favorabili- ter admiserunt ex antiqua consuetudine et a iure contractum. Ipsos ad preces proborum virorum bonis suis infeodauius ibidem *iure heruadio* nobis saluo. et quia hospiciam quarte noctis nobis ab eis fuit denegatum ipsos ad nostram pre- fenci-

Zzz z z

sententiam *Hervordiam* citauimus super hoc et obiiciendis aliis responsuros. In ipsa curia *Stochem* nobis iudicio presidentibus omnes litones dicte curie nobis et ecclesie nostre singulariter fidelitatem iurauerunt requisitum a nobis fuit in sententia, quot equos quilibet villicus nobis pabulare tenetur, villicus vero eiusdem curie nobis per sententiam obtinuit, quod qualibet nocte, sexaginta et quatuor equi nobis deberent pabulari, litones etiam omnem excessum quem eorum villicus in bonis ecclesie nostre fecerat ad nostram audientiam detulerunt et quicquid aliquis villicorum vel litonum excefferit nobis per vadia emendabunt talentum piperis ibi recognouit et dedit talentum vero thuris custodi nostre ecclesie recognouit et dedit que longo tempore detenta fuerunt super eo quod expensas non facit cum navis non ascendit *Ludenstorp* et quia litones dicte curie vinum nostrum et nostre ecclesie nimis inepte bibunt et pro dimidia marca que pertinet ad portam ecclesie nostre et pro septem solidis pertinentibus ad custodiam officium que longo tempore detinuit, ipsi villico de *Stochem* prefiximus terminum peremptorie ad sex septimanas super caminatam nostram *Hervordie* ut ibi in forma iuris ad quelibet respondeat, per sententiam approbatum fuit ibidem quod litones eiusdem curie annuatim dare tenentur denarios *monete Tremoniensis* et fuit ab omnibus approbatum quod in unaquaque curia tempore circationes nostre in figura iudicii coram nobis tam de villicis quam de litonibus de eorum excessibus omnia vadia tantummodo nobis attinerent, feria secunda hoc est ipso die beati dyonisi episcopi facto prandio cum comitatu nostro recessimus et circa horam vespertinam venimus *Monasterium* et ad preces magistri *Borchardi* canonici ecclesie monasteriensis rectoris ecclesie nostre in *Ibbenburen* et aliorum amicorum suorum hospicium de prefata ecclesia *Ibbenburen* in domo sua monasteriensi recessimus et in lauta procuratione nobis seruiuit et omnes expensas familie nostre et eorum hospitibus soluit, facto prandio in crastino diu dyonisi recessimus a monasterio et post horam vespertinam venimus *Schopingem* in curiam nostram et ibi *Theodoricus de Leve* miles villicus noster hospitauit nos per duas noctes, rector ecclesie in *Schopingem* nobis iure solito non seruiuit super quo ipsum habebimus accusatum, facto prandio feria quinta post dyonisium ante vespertas venimus *Wateringen* et ibi relicta *Conradi* dicti *Stric* militis bone memorie per unam noctem et per duas commestiones ex parte ecclesie nobis hospicium procurauit licet aliquod hospicium vel seruicium minime requisuimus ab eadem et coram nostris clericis ministerialibus aliis iuris discretis astantibus quare puer suus de nostra ecclesia *Wateringen* se intromiserit sibi mouimus questionem, *Lubertus de Asbeke* de curia in *Wateringen* redemit hospicium duarum noctium et ibidem recepit bona sua a nobis, *Hermannus frater suus* fecit fidelitatem quia nostre ecclesie ministerialis est et bona sua in nostras manus resignauit et *junior frater suus* a nobis eadem bona recepit et *accipitrem* nobis dedit, feria sexta post dyonisi facta commestione transiuimus *Rene* et ibi *Rembertus* plebanus ecclesie nobis per unam noctem hospicium procurauit, villicus curie in *Rene* hospicium duarum noctium a nobis redemit, facta commestione sabbato post dyonisi recessimus et proposuimus ire in curiam nostram *Ibbenburen*, sed preces comitis *de Tekeneborg* et aliorum amicorum suorum et quia ex parte domne comitisse nobis familiaris est et maxime tum nobis recognosceret ex parte curie *Ibbenburen* nobis esse seruicium faciendum a nobis esse habendum titulo feudali et cum litteras suas patentes super hoc receperimus ab eodem predictum comitem amicum nostrum specialem de hospicio duarum noctium supportauimus ista vice, Et circa horam vespertinam venimus in curiam *Oldentorpe* ibi nihil preparatum nobis fuit, nec *Lambertus Budde* villicus ibidem comparauit, illo per sententiam requisito recessimus et venimus *Lengerike* et ibi *Wilhelmus* plebanus ecclesie hospicium unius noctis nobis procurauit et satis ad velle nostrum seruiuit, ibidem etiam villicus in *Oldentorpe* a nobis fuit requisitus, die dominica post dyonisi hora vespertina venimus *Linem* et *Ahradus de Voys* villicus noster ultra posse suum benigne nos recepit et ibi mansiones per unam noctem et per duas commestiones et ex affectu vere pietatis de alia nocte et de duabus commestionibus sibi pepercimus quia fuit debitis obligatus, interim iudicio nobis presidentibus ibidem villicum de *Oldentorpe* fecimus requiri, *Hermannus* plebanus predictae ecclesie de *Linem* hospicium unius noctis pro velle nostro a nobis redemit, feria secunda hoc est in octaua beati dyonisi transiuimus ad curiam nostram *Ossenvelde* et *Iohannes* villicus dicte curie ex per-

pernacia sue temerarie voluntatis in eadem curia nos non hospitauit. ibidem profedemus iudicio et ipsum Iohannem pro forma iuris *Heruordiam* citauius super caminatam ut ibi super obiiciendis nobis personaliter respondeat. in *Ostenvelde* in fundo nostre proprietatis villicus in *Oldentorpe* iterum a nobis fuit requisitus et sic recessimus et infecutus fuit nos. *Lambertus Budde* cum suis amicis et sub tili iuxta *Iburgh* expurgauit se iuramento coram nobis quod non obmisisset propter aliquam contumeliam quod nos non hospitauit sed quia pro discordia domni sui comitis de *Tekeneborg* cuius tunc temporis dapifer erat fuit maxime prepeditus unde recepto iuramento suo et ad preces amicorum suorum ipsum gratie nostre restitimus et ibidem ad velle nostrum hospicium duarum noctium redemit et ipsum infeodauimus bonis suis sub tili memorata. Iohannes vero de *Rene* villicus in *Ostenvelde* cum amicis suis terminum citationis preueniens in camenata nostra *Heruordie* iuramento affirmauit quod non in contumeliam nostri sed propter impedimentum legitimum obmisisset quod nos non more solito hospitauit et cum amicis suis humiliter supplicauit ut eum dignaremur nostre gratie restituere quod ad preces proborum virorum fecimus illa vice et ipse ad velle nostrum hospicium unius noctis de sua curte redemit et tunc bonis suis infeodatus fuit a nobis. duas curias in quibus circationes facere tenemur videlicet in *Notensede* et in *Estorpe* in unaquaque per duas noctes propter labores quos fecimus ad presens distulimus ista vice iure nostro quandocumque voluerimus nobis saluo. nec omittendum quod omnes litones curiarum per quas circauimus nobis et nostre ecclesie fidelitatem super reliquis singulariter iurauerunt. alii vero litones quorum curtes redemptionem dederunt venerunt *Heruordiam* et fidelitatem nobis et nostre ecclesie similiter iurauerunt. dubitatum fuit de feruicio et diffinitum quod quilibet villicus omnes expensas faciet preter quod litonibus datum est per sententiam quod unusquisque illorum litonum suo villico debet singulis noctibus ministrare duos modios auene duobus equis duos pullos unum caseum. in uniuerso omnes litones ligna sufficienter ministrabunt ad coquinam et sicca ligna ad camenatam. litones vero vigilabunt circa hospicia noctibus contra fures ne restituere cogantur ablata per furtum. facta est hec conscriptio circationis anno dñi M. CC. nonagesimo. III idus octobris.

(L. S.)

XXIII.

Ex autographo.

Uniuersis presens visuris et auditoris nos *Johannes comes in Benthem* cupimus notum esse presentibus publice profitendo quod *Stephanum* dictum *Hake* quondam nostrum ministerialem emisimus a iure ministerialitatis quo nobis fuit haecenus obligatus tradentes eum honorabili domine domne abbatisse et ecclesie *Heruordensi* in ministerialem litteras per presentes nostri sigilli robore communitas. datum anno dñi M. CCC. duodecimo in octava beati Iohannis apostoli et euangeliste.

XXIV.

Ex autographo.

Nouerint uniuersi presencia uisuri vel auditori quod ego *Henricus Gogranus* miles una cum meis heredibus coram uenerabili domina domna *lutgarde* abbatisa secularis ecclesie *Heruordensis* constitutus obligauit et obligo per presentes cum consensu eorundem heredum meorum *commendatori* et fratribus *domus sancti Iohannis Heruordensis* domum in *Soltufflen* quam *Euerhardus* dictus *Schutte* inhabitat cum omnibus suis attinentiis et uniuerso iure quod dicitur mit aller
Zzz z 3 fehlach-

schlachter nüt pro quindecim marcis denariorum *beruorde* usualium donec ego uel mei heredes ipsam domum redimam pro pecunia prenotata. In cuius testimonium sigillum meum una cum sigillo uenerabilis domne abbatisse predictæ presentibus est appensum. Nos uero abbatissa predicta in testimonium omnium premissorum coram nobis actorum sigillum nostrum presentibus duximus apponendum, datum anno domni M.CCC.XXVI ipsa dominica qualimodogeniti.

XXV.

Excerpta ex Testamento Hermannii Dweg sive Nani quondam Protonotarii apostolici ad a. 1430. Scripto Romæ.

Domine qui dixisti nolo mortem peccatoris miserere etc. Cum nihil sit certius morte et incertius eius hora ab hoc seculo non intestatus decedam Ego *Hermannus Dweg* protonotarius ordino et facio testamentum meum descendens autem ad distributionem rerum inprimis lego et relinquo sanctissimo domino nostro domno *Martino Pape quinto* cuius multis annis familiaris fui *decretum* meum *magnum* et librum beati *Augustini de Ciuitate Dei* . . . item uolo et ordino quod singulis annis soluuntur per ipsa duo collegia sancti Petri et sancte Marie infra festa natiuitatis Christi et epiphaniæ dñi XXXta ducati auri de camera pro subsidio dotis unius uirginis singulis annis maritande . . . item quantum suppetent facultates mee uolo et desidero fieri et institui pro studentibus ordine infra scripto. uolo igitur et desidero inprimis ut in *Heruordia* loco natiuitatis mee in domo quam soror mea nunc inhabitat instituat unum collegium pro duodecim personis et uno eorum rectore siue gubernatore et aptentur pro eis commoda et camere qui ibidem morentur nutriantur et uestiantur semel in anno cum *Tataria Jopula* et *caligis* et quotidie ad scholas vadant et ille rector collegii curam de eis habeat ut honeste uiuant. Et uolo quod ipsi scholares et eorum rector omnibus diebus dominicis et festiuis in decantandis horis assistant in ecclesia sancti Iohannis et Dionysii *Heruordensis*. Et uolo quod nullus eorum excepto rectore ultra quadragesimum possit ibi remanere. quo elapso habitis litteris testimonialibus a rectore de legalitate et uirtutibus suis ascendat ad *Coloniam* assumptio autem istorum scholarium et rectoris correctio et totalis exclusio ubi excessus eorum hoc requirerent spectabit perpetuo ad ebdomadarios *Hervordenses* pro tempore existentes. Et uolo quod istorum scholarium duo sint de *Hervordia* duo de *colonia* duo de *Leodio* duo de *warisflavia* duo de ciuitate *Lubicensi* et duo de *dauentria*. ubi autem tales non uenerunt nec instarent assumantur aliunde et semel assumpti maneant ad completum et statutum tempus eorum. Et ad complendum et perficiendum predicta lego et relinquo IIII milia florenorum reuensium ad emendum possessiones et alia Item do et relin-

quo VI flor. de *Reno* cum quibus emanant possessiones aut usufructus in oppido *Hervordensi* aut aliis locis propinquis ad subsidium et pro subsidio dotis unius pauperis puelle in ipso oppido oriunde singulis annis maritande item ordino et dispono ut aptetur horreum siue stabulum quod in domo in *Hervord.* construxi et ibidem fiant commoda et si ille locus non sufficeret ematur aliqua domus contigua quia intentio mea est ut ibidem aut in alio loco apto acceptentur nutriantur et morentur sex persone ualudinarie ad laborandum amplius inhabiles de *Hervordia* nate Et pro completionem istorum

relinquo VI flor. *Reñen.* cum quibus aptentur requisita et sint executores supra memorati. Item desidero et ordino ut in *ciuitate Coloniensi* fiat et instituat unum aliud collegium pro duodecim scholaribus et uno eorum rectore quibus provideatur et uite necessariis et una ueste pro quolibet in anno et habeant studere in sacra pagina aut in iure canonico aut ciuili et ibidem quinque annis singuli possunt permanere et non plus. Et intentio mea et uoluntas est ut ista duo collegia in *Heruordia* et *Colonia* modo successiuo siue progressiuo se habeant, ita quod primo in *Heruordia* in rudimentis grammaticalibus imbuantur, et demum ibidem completo cursu ad *Coloniensem* ascendant. Nullus tamen

men in *Colonia* de illis ascendentibus recipiatur nisi litteras testimoniales de bonis moribus et vita ab illis executoribus in *Heruordia* ordinatis exhibeat. Et volo quod illi duodecim sint de eisdem locis prout prius collegium in *Heruordia* instituendum nominat et describit. illis non instantibus recipiantur aliunde. Et istos studentes habebunt eligere et assumere *Prepositus sancti Andree Coloniensis decanus sancti Seuerini Colonie* una cum duobus ex ciuibus ciuitatis *Coloniensis* quos Scabini et Consules pro tempore regentes in ciuitate *Coloniensi* ad hoc duxerint ordinandos Et ad predicta complenda in *Colonia* relinquo tex millia florenor. Renensium cum quibus aptentur aptanda item do et relinquo sexcentos flor. graues de Reno cum quibus emantur possessiones redditus aut usufructus in subsidium dotis unius virginis annis singulis perpetue maritande in oppido *Dauentriensi* que sit de oppido illo oriunde item relinquo omnes libros meos ubicunq; existentes tam in curia quam extra de quibus specialiter non disposuero ad ecclesie sancte *Pusinne Heruordensis*. Et volo quod ibidem fiat una libraria super armarium iam inceptum et ibidem ponantur in catenis ferreis sic quod alienari aut permutari non possint item desidero ut in ipsa ecclesie sancte *Pusinne Heruordensis* in loco ubi Ebdomadariis et executoribus meis predictis videbitur dicatur singulis diebus de mane tempestive una missa ad notā de beata virgine maria per ebdomadarios et vicarios et volo quod ordinetur quod omnibus interessentibus decantationi illius missae ebdomadariis singulis dentur tres panes quorum unus sufficiat pro esu unius hominis tota die similiter celebranti missam totidem et cuiilibet vicariorum in-

teressentium duo similes panes. Et ad hoc perficiendum relinquo IIII flor. de Reno cum quibus emantur possessiones ut perpetuo dicti panes ut prescriptum est ministrentur. Eodem modo cupio et volo fieri in ecclesia sancti Iohan. et dionysii *Heruordensis* quod omni mane in aurora dicatur missa ad notam de domina nostra et interessentibus videlicet Preposito decano et celebranti tres similes panes singulis vero canonicis aliis et vicariis duo panes ministrabuntur. Et

ad hoc perficiendum relinquo alios IIII flor. de Reno et sint executores in *Heruordia* nominati item do et lego ad perficiendam turrim ipsius eccle-

sie sancti Iohan. et dionysii ab olim inceptam II flor. de Reno item do et

lego dilecte sorori mee si ultra in humanis permanserit IIII flor. de Reno item lego et relinquo ad complementum turris diu incepte apud ecclesiam

sancti seuerini *Colon.* V flor. de Reno item lego et relinquo quingentos flor. de Reno ad emendum possessiones census siue usufructus in ciuitate *Coloniensi* aut in propinquo in subsidium dotis unius puelle maritande in ciuitate *Coloniensi*. In cuius voluntatis mee iudicium et probationem predicta manu mea propria conscripsi sub anno domni millesimo quadringentesimo tricesimo indict. octaua die vero Jovis quarta decima mensis decembris hora tredecima secundum quod horologium in urbe *Romana* pullabatur, in capitulo XIII.

XXVI.

Unio quatuor domorum fratrum in ciuitatibus *Monasteriensi*, *Coloniensi*, *Heruordensi* et *Wesaliensi* ad a. 1406.

Ex copiali.

D. *Henricus de Abuss* rector domus presbyterorum et clericorum fontis *salientis* in ciuit. *Monasteriensi* in parochia beate marie virginis prope *Biscoppinkbove* situate *Dn. Nicolaus Denk* rector domus presbyterorum ad latum riuum id est to *Wydenbach* in ciuitate *Coloniensi* in parochia sancti *Mauritii* apud monasterium beati *Pantialeonis* situate. *dn. Conradus Westervolt* rector domus clericorum in oppido *Hervord*, *Paderbornensis* diocesis prope *pavam molam* super *Hol-*

Hollant in parochia sancti Iohannis baptiste situate. Dñus *Hermannus Wernerus de Gadesberch* rector domus clericorum in oppido *Wesaliensi* inferiori in parochia beati Willibrordi situate . . . publice protestati sunt et recognoverunt, se talem iniisse unionem et confederationem ut si alicui de dictis domibus infortunium contingeret videlicet incendii persecutionis seu pestilentie ut aliquis domus seu aliqui domorum predictarum personis privarentur. quod alie domus solite debent esse cum suis personis ita, quod domus desolata maneat in vigore et personis adiuvetur. . . . Acta sunt hec *Colonie* in stupa dicta domus ad latum rivum sive to *wydenbach* anno a nativitate dñi MCCCCVI indict. quinta decima secundum stilum et consuetudinem scribendi civitatis et diocesis *Coloniensis* mensis octobris die nona.

XXVII.

Institutio et fundatio trium vicariarum facta Angariæ et confirmatio earundem per Gotfridum Osnabrugensem episcopum ad a. 1322.

Ex copiaro.

Reuerendo in Christo patri ac domino domno *Gotfrido* dei gratia ecclesie *Osnabrugensis* episcopo decanus et capitulum ecclesie *Angariensis* cum obsequio suo debitam obedientiam in quibuslibet et honorem. Reuerende nobis paternitati vestre liqueat, quod nos de uniformi omnium nostrorum consensu pro cultu diuino in nostra adaugendo ecclesia quodq. ipsa ratione absentie quorundam nostrorum debito non defraudetur ministerio tres vicarias perpetuo duraturas in eadem de nouo creare censuimus unam videlicet sacerdotalem secundam diaconalem et tertiam subdiaconalem sub hac forma. quod persone que vicariis eisdem a nobis preficiantur singulis diebus in suis ministrabunt officiis sollemniter in ecclesia nostra subservabuntq. correspondenter tribus gradibus in eadem existentibus quilibet gradum sui ordinis. ita, quod quilibet sacerdos sacerdotalem pro primo gradu quatuor scilicet sacerdotum missam singulis decantabit diebus. diaconalem habens pro secundo gradu quatuor diaconorum evangelium leget qualibet die sicq. subdiaconalem habens pro tertio gradu quatuor subdiaconorum epistolam legere debebit. Verum quia ut censuerunt sacerdotum canonum conditores spiritualia sine temporalibus subsistere nequeunt ullatenus, osq. bovis triturantis ligari non debet respicientes preterea dictum apostoli refectum in canonibus, qui altari seruit de altari vivere debet, detes certas huiusmodi vicariis duximus annexendas. hoc modo, quod quilibet sacerdos de primo gradu dabit singulis annis vicario sibi subordinato quatuor modios, qui *Schepel* vocantur, siliginis quatuor medios ordei et quatuor modios havene. eodem modo et tantum quilibet persona graduum diaconalis et subdiaconalis dabit vicario suo gradum subservanti quouis anno. et hoc omnes et singuli solvent de bonis, ex quibus grossum corpus siue prebendam recipere consueverunt. Si vero in solutione illiusmodi annone annuatim faciente casibus fortuitis supervenientibus aliqualis defectus occurreret puta propter bonorum, ex quibus huiusmodi dari consueverunt, desolatione illud sibi supplebitur in toto de granario nostro quemadmodum uni ex nobis hoc fieri deberet. Assignabit preterea unaqueque persona dictorum trium graduum vicario suo gradu subordinato tres agros et sic quilibet vicariorum duodecim agros habeat excolendos ac perpetuo seruandos. Huic igitur salutari statuto et ordinationi nostre que de multa effluxisse videtur providentia et maturitate manus diligenter ac humiliter confirmationis a vobis petimus impertiri.

Nos vero *Gotfridus* dei gratia ecclesie *Osnabrugensis* episcopus predictus cum deceat nos desideris subditorum nostrorum iusta petentium grato affectu concurrere prefato statuto exclusionem negligentiarum circa officia diuina minitanti nostrum adhibemus consentum ipsumque auctoritate nostra ordinaria ex certa nostra scientia in dei nomine confirmamus. Actum et datum sub sigillo nostro et capituli ecclesie *Angariensis*. Anno incarnationis dominice M. CCC. XXII sabbato proximo post festum beati Martini episcopi.

XXVIII.

XXVIII.

*Quomodo Præbendæ in illustri abbatiâ Herisfordensi distribui debeant,
e Codice membranaceo Seculi XIII.*

Hoc ordine administratur præbenda dominarum in *Heruordia* per circulum anni sicut antiquorum institutio constituit obseruari. Primo de præbenda cotidiana tali modo. a festo Michaelis usque ad ascensionem domini dabuntur porcine carnes videlicet dominica die et III feria et Vta feria omnibus septimanis. preter festa sanctorum que interueniunt. ad præbendam unius diei pertinent III porci de quibus porcis diuiditur præbenda dominabus. quatuor septimanariis. domino *Woldero*. beate *Pusinne*. ad nouum opus. ad hospitale. duobus diaconibus. tertio diacono dantur carnes de curia abbatise. Notandum vero est. si præbenda istarum carniū redimitur. de ipsa redemptione conuentus nichil dabit tertio diacono. Datur etiam uni subdiacono. mulieribus que seruiunt dominabus datur una caro. duobus campanariis I caro. Ad refectorium dantur stomachi III et *Salsucia* XV. de assaturis dantur dominabus coquinariis III. videlicet die dominica. et feria Vta capellano datur I. telenario I. coco qui est in coquina dominarum qui et vigil est earum I. ceteris diebus dantur carnes. datur dominabus coquinariis cuiuslibet una assatura et cellerarie I. Deinde cuiuslibet domine cotidie panem I et dimidium. et duas præbendas que vocantur *umme preuende*. que equaliter inter dominas diuiduntur. Iste panis pistabitur in quantitate tali. ut X fiant de uno modio granari siligenis. Ad ceruisiam que dabitur singulis septimanis per annum. apponuntur IIII molcia braccii auenatici. per mensuram ad hoc deputatam. duabus mensuris minus. exceptis illis ceruisiis que meliores debent esse. que loco suo et tempore inueniuntur. duobus *campanariis* VII magne propinationes ceruise dabuntur ad septimanam. *Mulieribus* duabus que seruiunt dominabus tantum. *Vigili* dominarum qui est in coquina earum VII minores propinationes. a festo vero Martini usque Pusinne idem vigil calefaciet refectorium dominarum. unde habebit omni septimana VII panes VII magnas propinationes ceruise et I carnem quotiens præbenda carniū datur. Igitur a festo Martini usque ad ascensionem domini omnibus diebus lactiniis tam Vta feria quam vigiliis sanctorum et quatuor temporum dabitur cuiuslibet domine. et beate *Pusinne*. et officio decanie dimidium magnus caseus et due *umme preuende*. dabitur etiam unum maldrum et XVIII *cafei* qui vocantur *regales*. In die itaque nativit. domini feruiet *abbatissa* dominabus in refectorio cum VIII perfectis ferculis. cum purissima simile. ita sane ut VII modii heruordii. apponantur ad XII similes. cum bona ceruisia et cum bono vino ministrabitur istud seruicium. Lectrici dabit I crateram medonis. I album panem. et I assaturam. Cellerarie et dapifere II crateras medonis. I album panem. et I assaturam cum magna carne. Mulieribus que seruiunt dominabus II crateras medonis. II panes albos et duas carnes. Facto prandio propinabitur I magna propinatio vini. de qua bibent omnes domine. si quid remanserit. mulieres feruientes tollent. Ante refectorium dominarum ministrabitur una urna cum uino. VII magnas capiens propinationes. et cuiuslibet domine una cratera cum medone. Hic ordo seruicii similiter in die pasche seruabitur. Ad cantum dominarum quem cantant ante natiuitatem in refectorio dabit abbatissa I urna cum uino. VII capiens magnas propinationes. Ad cantum ante pascha. et in die pasche. et beate Pusinne in eadem quantitate. Triginta porci qui dicuntur *baesvin* sive *specsvin*. debent esse dati in festo Andrea. que dare neglexerint vadiabunt in festo Thome. Iste perne prebabantur in purificatione sancte marie. et habebunt tres digitos pure pinguedinis. De his porcis dabuntur cuiuslibet domine. II tibie. I *scapula* et dimidia. I *slopebrade*. III *salsucia*. Ad præbendas que vocantur *umme preuende*. dabuntur. IIII tibie et III *scapule*. II *slopebraden*. et VI *salsucia* quodlibet habens III ulnas in longitudine. dantur etiam IIII ebdomedariis cuiuslibet. V *scapule*. et II tibie. III *salsucia* et I *slopebrade*. cellerarie dantur V *salsucia*. In carni priuo mittetur dominabus tantum ab abbatissa una magna *scutella* cuiuslibet. VIII fercula continens. impletos pullos XVI. qui dicuntur *Wolfinken*. Ad impleturam istorum pullorum debetur quarta pars unius perne. et IIII uncie ovorum. insuper IIII uncias ovorum inter

se distribuendas. In capite ieiunii abbatissa dabit dominabus, VIII solidos ad allecia emenda. In palmis dabuntur, IIII *esoces* dominabus et diuidentur hoc modo. Duo dorsa ebdomadariis, IIII beato Waldero, sancte Pufinne, duabus vacantibus prebendis, officio dapifere, dorsum tertium dabitur eunti pro crismate, dorsum quartum diaconibus et subdiac. Et notandum quod quecunque dominarum in die palmarum de vacantibus prebendis recipit panem, recipiet et de *esoce*. In cena domini, et in vigilia pasche, dabuntur pisces. Item in cena domini in vigilia pasche feria II, qualimodogeniti et inde usque ad ascens, omnibus diebus quibus non dantur carnes, dabuntur cuilibet domine, sacerdotibus, ebdomad, beato Waldero, sancte Pufinne, prebendis vacantibus, officio decanie, et dapifere, noui operi, hospitali, singulis IIII ova.

In die pasche abbatissa seruiet in refectorio, eo ordine ut in die natalis domini taxauimus. Per septimanam pasche dabuntur ad prebendam XXIIII porci de Westfalia. Inde usque ad ascensionem omnibus diebus carniuum dabitur portina prebenda. In ascensione unum *escocem* dominabus tantummodo. In die ascens, et deinceps usq, Michaelis omnibus diebus carniuum ministrabitur ovina prebenda, dominabus, beato Waldero, sancte Pufinne, officio decanie et dapifere, nouo operi, hospitali: coco, prebende magistri Heinrici, scilicet unum ferculum posterius, mulieribus que deseruiunt refectorio, quatuor oues ad quemlibet diem pertinent. Et notandum quod in hoc tempore de cotidiana prebenda non administrantur dominis carnes ouine, sed in quarta prebenda dabitur duobus ebdomedar, et duobus diaconibus continuatim una integra ouis. A feria II da rogationum usque in vigiliam Martini omnibus diebus quibus non dantur carnes dabuntur casei parui vaccines, hoc modo. Queuis domina recipiet caseum, et dimidium, officium decanie tantum, dapifera unum, sancta Pufinna caseum et dimidium, beatus Wolderus unus, tres vacantes prebende tres caseos. Ebdomed, quatuor quiuis dimidium caseum, quiuis diaconus et unus subdiaconus dimidium caseum, prebenda magistri Heinrici unum. Dabitur etiam regalis caseus, qui diuiditur hoc modo feria II da duobus diaconibus, feria IIII ta similiter duobus diaconibus et feria VI ta integer dabitur prebende magistri Heinrici. Et notandum si vigilia alicuius sancti in diem carniuum occurrerit, idem caseus dimidius cedet ebdomedario sacerdoti et dimidius diacono, Dabuntur etiam de supradictis caseis, duobus campanariis duo, mulieribus que deseruiunt refectorio dimidius.

XXIX.

Fundatio monasterii, Sancto Laurentio sacrati, prope oppidum Schenigen, anno 1120. confirmata.

Ex autographo.

CIn nomine dei omnipotentis *Reinhardus* beati stephani protomartyris deuotus famulus sancte *Zalberstadensis* ecclesie diuina gratia antistes in instituendis ac confirmandis sancte ecclesie iustitiis et religionis incrementis episcopale precipue decet providere uigilantia. Unde quamuis matris ecclesie ruinas frequenter multiplicari uideamus et eis peccatis nostris exigentibus pro debito nostro ad occurrendum minime per omnia sufficiamus diuina tamen fauente gratia susceptum in his officii nostri ministerium pro posse nostro recogitare studebimus. Notum itaq, facimus presentibus et cunctis retro futuris sancte ecclesie fidelibus filiis quod nos in ecclesia nobis credita inordinata corrigere et correctam fidei deuotione persequi cupientes quandam *sanctimonialium congregationem apud uillam Schenigge* institutam sed inutiliter ac sine fructu sancte religionis omniq, honestatis dies suos deducentem communicato fidelium ecclesie nostre consilio remouimus et fratres iuxta traditionem rugule beati augustini communem uitam ducentes illuc substituimus quia uero prioris claustrum loca ad construenda domicilia congregationis inconuenientia uidimus fidelibus ecclesie nostre consulentibus in curiam nostram quam in superiori parte eiusdem uille habuimus ipsum claustrum uti-

utilitatis et commodorum gratia transfulimus antiqua tamen ecclesia cum bonis prediis omnibusque iusticiis suis in potestatem et subiectionem ipsius congregationis perpetua stabilitate cedente, dei igitur omnipotentis auctoritate sacreque scripture preceptis informati statuimus et firmando precipimus ut regularis professionis ordo ibidem diuina fauente gratia incommutabiliter perseueret nullusque post factam ibi professionem sine prepositi tociusque conuentus licentia abcedere seu ad aliam uitam uel ordinem presumat transfugare, patre quoque eiusdem ecclesie obeunte uel descendente nemo ibi uiolenter seu alio quolibet modo conamine preficiatur sed unanimitate et concordia fratrum sana integra, persistente electionis eius firma permaneat libertas uidelicet ut de eodem claustro aut aliunde si opus est eiusdem tamen professionis in paternitatis officium idonea persona sumatur, ceterum pro remouenda omni inuestigationis molestia decernimus ut omnia eiusdem ecclesie predia in uillis agris siluis pratibus ac molendinis salua semper et illibata permaneant deo ibi famulantiu ususque debita commoditate prouentura, tres quoque mansos nostri iuris in eadem uilla fitos omnemque decimam eorum possessionis ex eadem *Scheniggense* uilla ad nos pertinente in eorum sustentationem obtentu diuine indulgentie concedimus statuentes ut tam hec quam omnia que uel per nos nostrosue successores aut per alios fideles congrua et iusta acquisitione quoquo modo in futurum consecuti fuerint sine omni grauaminis inopportunitate sub eorum ditione permaneant, apostolica itaque traditione pro auctoritate patris et filii et spiritus sancti statuimus ut eandem ecclesiam ad officium diuini cultus informatam nemo unquam hominum temeraria fatigacione aut exactione inquietare uel eius possessiones diripere auferre uel ablatas retinere ullo modo presumat sed in pace et tranquillitate ecclesiastice religionis secura semper et libera consistat. Si quis igitur huic nostre institutionis scripto pertinaciter obuiare presumpserit nisi celeri et digna correctione respuerit a uisceribus matris ecclesie sine dilatione sequestratus diuino iudicio plectendus subiaceat, omnes autem eandem ecclesiam in pace et quiete fouentes eiusque profectum fidei congratulatione prosequentes pretiosa beati Laurentii martyris oratio et gratuita domini dei nostri benedictio semper tueatur AMEN. Hec itaque statuta et decreta ut firma semper et illibata permaneant in uerbo dei omnipotentis et beati petri apostoli auctoritate uinculo anathematis interposito precipimus et sigilli nostri impressione inuiolabiliter consolidamus. In huius condonationis testimonium interfuerunt *Elferus maioris ecclesie prepositus, Fridericus decanus, Conradus camerarius, Elferus abbas de a) Zugesborg, Martinus abbas de b) Zilefineborg, Thietmarus eiusdem scheniggenfis ecclesie prepositus, Fridericus comes palatinus* eiusdem loci *aduocatus* cum aliis quam plurimis fidelibus.

Data in *Halberstad* XV. kal. nouembris in publico concilio incarnationis dominice anno M. C. XX. indict. XIII. prelatatus domni *calixti*, PP. anno II. ordinationis uero domni *Reinhardi* episcopi XIII. feliciter. AMEN.

Sigillum est membranæ innexum.
Exhibuimus illud in Tabula VIII. num. I.

- a) Hüsbürg, cœnobium Benedictinum in Principatu Halberstadenfis ac eius monte Hü.
b) Ilfenbürg in Comitatu Wernigerodensi ad radices Hercinie.

XXX.

Reinhardi episcopi Halberstadenfis diploma, quo fundationem monasterii S. Laurentii, prope Scheningam siti, confirmat, eiusdemque cœnobii possessiones enumerat, ad annum 1121.

Ex autographo.

C In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Reinhardus* dei gratia sancte *Halberstadenfis* ecclesie dictus episcopus beati stephani protomartyris humilis et deuotus famulus

Aaa aa 2

lus omnibus Christi fidelibus tam futuris quam presentibus in perpetuum gratia
 uobis et pax adimpleatur. Officii nostri debitum expostulat nos religiosos uiros
 fratres nostros regulam beati augustini professos in contemplatione uite dulce-
 dine quiescentes et cum maria ad pedes domini sedentes et uerbum illius audi-
 entes optimam etiam partem eligentes paterno karitatis affectu diligere et cum
 martha in actiue uite labore piam pro eis sollicitudinem gerere et eos per omnia
 in suis oportunitatibus pro posse nostro conseruare et cum per apostoli prece-
 ptum operari bonum ad omnes doceamur maxime tamen domesticis fidei aposto-
 licę utiq; uite imitatoribus assistere informamur. Ea propter notum esse cupi-
 mus omnibus Christi fidelibus qui coequalem nobiscum fortiti sunt fidem quod
Scheningensis cenobii nouellam plantationem et quarundam sanctimonialium ob in-
 utilem earum conuersationem remotionem loci etiam in quo manebant necessa-
 riam mutationem et cetera que litteris prioribus adnotauimus et posterorum
 memorie transmisiuimus rata esse censemus nec aliquid eorum que scripta sunt im-
 mutamus; ut uidelicet regule beati augustini canonica professio in eodem loco
 in perpetuum permaneat nullusq; post factum inibi uotum absq; licentia capituli
 recedere audeat, in statuendis etiam prepositis canonice electionis libertas firma
 perducat predia fratrum que prius sanctimonialia esse possederant et que postmo-
 dum adiecimus nullus temere inuadat ipsos et bona eorum tuentes dei omnipoten-
 tis gratia custodiat et persequentes eos ultio diuina percellat, presentem etiam
 paginam posteritati fidelium scribimus in qua locum qui *Caluo* dicitur *iuxta salam*
uersus aquilonem situm in quo felicis memorie *Oda comitissa regia stirpa ora*
 sanctimonialium congregationem pio uoto collocauerat sed peccatis exigentibus
 malorum hominum depredatione sepius desolatus est cum uniuersis allodiis que
 illi attinebant *Scheningensium* fratrum utilitati episcopali auctoritate delegamus,
 eundem etiam locum et omnia ad ipsum aliquando attinentia omnium homi-
 num potestati et usui anathemate interposito abdicamus diuina quoq;
 illic celebrari locumq; ipsum ab aliquo incolę nisi uoluntate *Scheningensis* pre-
 positi et fratrum eius nullius presumptioni assensum damus, nullus etiam successo-
 rum nostrorum nec aliqua prorsus ecclesiastica secularisue persona annuum eorum
 censum et *iustionum* qui eis seruiunt et antiqua traditione usq; ad nos statutum
 pro decimis addere uel minuire uel mutare presumat, preterea quem uulgato
 nomine *aduocatum* uocant prepositus et fratres eligant et si plus iusto forte inpor-
 tunus esse uoluerit episcopali auctoritate alium magis idoneum illi substituant.
 Hęc autem sunt predia que uenerabilis matrona et eiusdem loci abbatissę aliq;ue
 illi cenobio contulerunt. In uilla que dicitur *Zergrimestorp* XVIII. areę cum
 decem et nouem mansis, in *Zelmerichestorp* XV. areę cum duodecim mansis, in
Suammere XII. mansi et dimidius et XV. areę, in *Lackestorp* XI. areę et octo mansi,
 in *Rodensleue* XII. mansi et XVI. areę, in *Geroldestorp* VII. areę cum V. mansis,
 in *Jggerfleue* II. et totidem mansi, in *Zellese* III. mansi et VII. areę cum adia-
 cente silua, in *Badinstedi* I. mansus et I. area, in *Daluuerfleue* I. mansus et area, in
Edendorp mansus et area, in *Ballinge* VI. mansi et X. areę, in *Suardelese* VII. areę
 cum tot mansis, in *Bullseringe* II. areę et II. mansi, in *Bindorp* III. areę et duo mansi
 et dimidius, in *Buoga* mansus et area, *Esstede* et *Akendorp* iuxta *Gardeleue* cum
 omni utilitate et in silua que *Zeimeisse* dicitur et his contigua est participatio,
Oroploge cum omnibus attinentiis, *Liuduine* dimidia cum omni utilitate, *Schirin-*
biche a) ex integro exceptis duobus mansis nostri iuris quos etiam beato Lau-
 rentio in *Scheninge* contulimus, in *Thierinrode* mansus et area, in *Allende* tres
 mansi et dimidius et due areę, in *Banisleue* mansus et area, in *Uodenheim* III.
 mansi et dimidius cum tot areis, iuxta *Barduuick* in *Meßenbusen* unum parstale
 et dimidium in *Beckenbusen* que soluunt XXIIII. solidos, in uilla *Schanigge* XXII.
 areę et VII. mansi cum pratibus et usibus siluarum et utilitate salis et molendinum
 in superiori parte eiusdem uille, preterea omnia predia parochialis ecclesie beati
 Stephani protomartyris in eadem uilla que fratrum usibus assignauimus, *Zaf*
itaq; possessiones quas presentis pagina continet quas uidelicet *supradicta nobilis*
femina et alię abbatissę uel reliqui fideles iuxta donatione priori loco delegauerant
 in uillis et locis desertis in campis et siluis in agris cultis et in cultis in uineis et
 uinetis in arbutis et arboribus in pratibus et pascuis in aquis et aquarum decursibus
 in molis et molendinis in piscationibus et uenationibus in exitibus et redditibus
 in uillis et in uillis in adquisitis et acquirendis uel etiam eas que aliquorum uolentia
 cenobio subtrahita sunt in ipso sub patrocinio beati Laurentii deo famulantium
 ufi-

uibus hoc testamento assignamus. Et ne in posterum inquietorum temeraria presumptione auferri debeant sigillo nostro que scripta sunt roboramus, in nomine etiam patris et filii et spiritus sancti auctoritate apostolorum petri et pauli potestate quoque domni *Kalixti* summe sedis pontificis et banno nostro *Scheningensi* monasterio et omnibus in eo merita beati Laurentii deuote uenerantibus et eorum possessionibus quas in presenti iuste possident et in futurum concessione pontificum largitione regum liberalitate principum oblatione fidelium seu quibuslibet iustis modis adipisci poterunt eterna pace firmamus et hanc ab omnipotentis dei misericordia perpetuam eis imprecamur et optamus. Si quis igitur hec statuta nostra sciens contraire temptauerit et fratres nostros et bona eorum in aliquo infestare presumerit non sit ei hereditas in regno Christi et dei sed absiciatur ab unitate corporis ecclesie nec resurgat in concilio iustorum si non agnoscens reatum suum resipuerit et pro temeritatis ausu patri cenobii et fratribus satisfecerit, omnes autem eidem loco et deo in ipso seruientibus que iusta sunt deferentes et tam ipsos quam bona eorum pace prosequentes et defendentes gratuita dei omnipotentis misericordia preueniat et subsequatur et gloriosa beati Laurentii incliti martyris intercessio tueatur AMEN. Huius pagine testes sunt hii. *Elserus maioris ecclesie prepositus. Gerhardus decanus. Martinus custos. Conradus camerarius. Martinus abbas Hilsinburgensis. Alfridus abbas Zugesburgensis. Gerhardus prepositus sancti Johannis in ciuitate b). Thidmarus prepositus Scheningensis cenobii. Fridericus palatinus comes iunior. Ruodolfus marchio. Adalbertus comes de Ballenstide. Adelbertus comes de Werniggerode. Beringerus aduocatus maioris domus. Willerus prefectus in ciuitate. Engilmarus uice dominus. Euerhardus aduocatus Scheniggenensis cenobii et alii quam plures nobilium et ministerialium.* Actum *Zalberstad* anno dominice incarnationis millesimo centesimo uigesimo primo indictione quarta decima in publica synodo in festo beati luce ewangeliste presulatus domni *Kalixti* pape III regnante *Henrico V.* romanorum imperatore augusto anno ordinationis domni *Reinhardi* episcopi quarto decimo feliciter AMEN.

- a) Schirmke in Marchia veteri Brandenburgica,
b) Halberstad.

Sigillum est membranæ innexum, eique simillimum, quod exhibuimus Tab. VIII. num. 1.

XXXI.

Pape *Innocentii II.* bulla, qua ad annum 1135. priuilegia monasterii *Scheningensis* confirmat.

Ex autographo.

InnoCentius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis *gotescalco* preposito et fratribus in *Scheningensi* ecclesia beati laurentii canonicam uitam professis tam presentibus quam futuris in perpetuum. Officii nostri nos hortatur auctoritas, religiosos uiros fraterna caritate diligere et que a fratribus nostris rationabiliter inuenerimus constituta, apostolice sedis munimine roborare. Significatis siquidem nobis quod frater noster, *Reinhardus*, bone memorie *alberstadenfis* episcopus *Scheningensem* locum in quo prius quedam sanctimoniales nequiter conuersantes, cum neque in spiritualibus neque in temporalibus aliquem fructum inibi facerent sed potius utpote absque regula et ratione uiuentes per diuersas terras huc illucque discurrerent, propter inutilitatem personarum et earum malam conuersationem, communicato fratrum suorum consilio, exinde ipsas amouerit et ibidem regulares canonicos esse decreuerit, sed quia idem locus constituendis fratrum officinis incongruus existeret, eidem fratri nostro saniori consilio uisum esse, claustrum ipsum de priori loco in quandam curiam suam quam habebat in *Scheningensi* ulla utilitatis intuitu transmutare, ea tamen consideratione habita ut ecclesia, illa antiqua cum omnibus ad eam pertinentibus sub eorundem fratrum potestate maneret et perpetua ditione ac dispositione consisteret. Nos igitur dilecti in domino filii uestri rationabilibus desideriis annuentes quo a predicto fratre nostro

Reinardo, bonę recordationis episcopo super eadem re factum esse cognoscitur auctoritate apostolica confirmamus et futuris temporibus ratum esse sancimus. statuimus etiam ut ordo canonicus qui secundum beati augustini regulam in uestra ecclesia noscitur institutus. ibidem cooperante domno inuolubiter obseruetur. quecumq; preterea bona quascunq; possessiones in presentiarum iuste et canonicè possideris. quecumq; etiam in futurum concessione pontificum. liberalitate regum uel principum. seu oblatione fidelium seu aliis iustis modis poteritis adipisci. apostolice sedis patrocinio munientur. eadem uobis firma et illibata in perpetuum manere decernimus. Prohibemus etiam ut nulli fratrum uestrorum. post factam in eodem loco professionem. absq; libera prepositi et fratrum licentia ecclesiam uestram relinquere. et ad alium locum liceat pertransire. nec aliquis episcoporum. abbatum. priorum uel aliqua persona eum retinere presumat. sed tanquam sue professionis preuaricator. redire ad locum proprium compellatur. porro fratres seculares uiuentes et uestro collegio sociari uolentes. petita prius a propriis episcopis uel prelatibus licentia. suscipiendi facultatem liberam habeatis. obeunte te nunc eiusdem loci preposito. uel tuorum quolibet successorum. nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu uolentia preponatur. nisi quem fratres communi consensu. aut fratrum pars sanioris consilii. secundum dei timorem. de uestra congregatione. aut de alia eiusdem professionis si necesse fuerit secundum beati Augustini regulam prouiderint eligendum. nulli ergo omnino hominum fas sit uestram ecclesiam temerariis uexationibus siue exactionibus fatigare. aut eius possessiones auferre. uel ablata retinere minuire. seu quibuslibet molestiis infestare. sed omnia integra et illibata seruentur. eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt. usibus profutura. salua nimirum *alberstensis* episcopi iustitia et reuerentia. Si qua imposterum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens. contra eam temere uenire temptauerit. secundo tertioq; commonita. si non reatum suum congrua satisfactione correxerit. potestatis honorisq; sui dignitate careat. reamq; se diuino iudicio de perpetrata iniquitate cognoscat. et a sacratissimo corpore et sanguine dei et domni ac redemptoris nostri ihu xpi aliena fiat. atq; in extremo examine districtę ultioni subiaceat. cunctis autem eidem ecclesię sua iura seruantibus. sit pax domni nostri ihu xpi. quatenus et hic fructura bonę actionis percipiant. et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant. AM. AM. AM.

Ego Innocentius catholice eccle ep̄s SS.

BR
E
N
L

- ✦ ego *Guilielmus* p̄nestinus ep̄s SS.
- ✦ Ego *Matheus* albanensis ep̄i SS.
- ✦ Ego *Lucas* p̄br card. sc̄oz Johis et Pauli SS;
- ✦ Ego *Gerardus* p̄br card. tt. sc̄e crucif in hierlm SS.
- ✦ Ego *Gregorius* diac. card. Scorum Sergii et bachi SS.
- ✦ Ego *Guido* Card. diac. sc̄i adriani. SS.

Data

Data *Pisis*, per manum *Aimerici*. S^{en} Romane eccl^e diaconi cardinalis et cancellarii. V. Kl. februarii, indictione. XII, incarnationis dñice anno M. C. XXX. V, Pontificatus domni Innocentii. PP. II. anno quinto.

Filum, e quo sigillum plumbeum dependet, est sericum.
Bullam seu sigillum vide in Tabula VIII. num. 2.

XXXII.

Diploma *Rudolfi Halberstadenfis ecclesie episcopi*, quo in ille anno 1137. monasterio *Scheningensi* tradit uallem cum loco *Mercedal*.

Ex autographo.

E P S R V D O L F V S

In nomine sancte et indiuidue trinitatis ego *Rodolfus* sancte *Zalberstadenfis* ecclesie per gratiam dei uocatus *episcopus*. Zelus domus dei et cotidiana sollicitudo sanctarum ecclesiarum cogit et hortatur ecclesie pastores iuxta officium et facultatem episcopalis debiti fideles quosq; cum sua possessione ut quietam et tranquillam uitam agere possint paterna defensione tueri. quod cum ita sit ego quoq; predecessorum meorum fidelium benefacta fidei deuotione imitari desiderans omnibus fidelibus Christi modernis et posteris in perpetuum notum facio. quod ego ad promerendum respectum diuine gratie pro karitate dei genitricis et uirginis marie et beati Laurentii martyris pia intercessione sancto *Scheningensi* cenobio contuli uallem quandam in qua lucus, qui uulgari more *Mercedal* uocatur. situs est. quam *Fridericus palatinus comes* mihi resignauit cum consensu *FridERICI de Summersehburch* et *Rodolfi de Twistigge*. qui eodem prius inbeneficiati fuerant. ea conditione et pacto. ut eandem uallem predicto monasterio contradiderem. ex hoc ergo tempore in omnia secula ut hec traditio firma et inconuulsa eidem cenobio permaneat. in uirtute spiritus sancti sub anathematis interpositione corroboramus et inuolubiliter. Actum anno millesimo centesimo XXXVII. indict. I. in magna synodo in festo beati luce euangeliste presidente sancte et uniuersalis ecclie PP. *Innocentio II.* et regnante *Lothario II.* imperatore augusto in gloria. anno *Rodolfi* episcopi uenerabilis II. electionis et ordinationis illius feliciter. AMEN. Nomina testium qui huic traditioni interfuerunt hec sunt. *Martinus maioris ecclesie prepositus*. *Zildebodo canonicus eiusdem ecclesie*. *Bruno sancte marie canonicus*. *Godescalcus prepositus Scheniggenfis*. *Fridericus palatinus comes*. *Manegoldus Zugo*. *Fridericus Retbere ministeriales eiusdem comitis*. *Conradus ministerialis prepositi maioris* aliq;. quam plurimi fideles aderant. feliciter in Christo AMEN.

Sigillum est membranz innexum.
Vide illud in Tabula VIII. num. 3.

XXXIII.

Rudolfi, episcopi *Halberstadenfis*, confirmatio possessionis bonorum monasterii *Scheningensis* ad annum 1137.

Ex autographo.

E P S R V D O L F V S

In nomine sancte et indiuidue trinitatis ego *Rudolfus* *Zalberstadenfis* ecclesie *episcopus* licet indignus tamen secundum dispensationem mihi a Christo. creditam sola hoc illius gratia operante sum id quod sum unde ne gratia

tia in me uacua siue otiosa ab ipso requiratur necessarium mihi est non solum pro mea uerum etiam pro aliorum conseruorum meorum salute et utilitate inuigilare si beati serui consortium me oblectat quem cum uenerit dominus inueniet uigilantem. instant enim tempora periculosa in quibus ut ait apostolus homines se ipsos amant. cupidi. superbi. elati et ideo tanto operosius est saluanda religio firmanda et ecclesiarum facultas ne in posterum dilabatur celestibus loris munienda. iam enim habundante iniquitate refriguit karitas iam omnia iniquitatis mysteria manifestata sunt et tanto periculosius uiuitur quanto omnium uirtutum uocabulis se uicia palliare ceperunt. perfidia namque. prudentie fraudulencie et cetera que finem nesciunt uicia sic uirtutum nomina usurparunt sic exuberant sic insolenti huic etati complacent. ut nemo sapientum neget hec esse certissima uestigia. per que antichristus ingressurus est in mundum. Unde beatus Iob ecclesie moderne figuram in hoc loco gerens hecque tempora execrans et antiqua commendans et optans ait. utinam fuisset sicut fui in diebus adolescentie mee. itaque contra tot et tam inopinata pericula contra insolentiam et temeritatem contra fraudem et uiolentiam. si non merito tamen eodem sensu et karitate beati et cum Christo regnantis REINHARDI episcopi calcans omnia que ecclesie Christi et beati Laurentii titulo insignite in *Scheninghe* collata sunt ab ipso et clauibus coeli confirmata. siue que prepositorum industria siue quorumlibet fidelium deuotione acquisita sunt huius testamenti donatione confirmo sigilli imagine notifico et adhibitis coeli clauibus banno concludo. Quicumque ergo uel fraude uel uiolentia deinceps hec cassare attemptauerit. sit reus maiestatis diuine sit exclusus a regno quia celestium clauium temerari auctoritatem. seruorum siue pauperum Christi illic degentium sit super eum iudicium nec resurgat nisi forte quod optamus penitentem latifecerit. nec solum fratres ea que fundator inibi sacre religionis prefatus episcopus quia hec ipse eidem contulerit et confirmauerit confirmo. uerum etiam quia a beato papa *Innocentio* eadem ecclesia et regularis professionis religio cum omnibus ad se pertinentibus bonis et redditibus cum anathematibus edicto postmodum confirmata est AMEN. AMEN. *Zec* sunt predia ecclesie beati Laurentii. in *Scheninghe* XXII. aree cum utilitatibus suis et X. mansi et dimidiis singuli VIII. solidos soluunt cum pratis et reliquis utilitatibus. III. molendina cum piscinis duo in uilla unum in agro. in ualle que dicitur *merdsidal* lucus unus et tria pastalia. decime noualium que per omnem *Scheniggensem* parochiam sita sunt. in uilla que dicitur *Ashbike* a) VI. aree cum sex mansi singulis VIII. solidos soluunt cum pratis et usibus siluarum. in uilla que dicitur *Welle* b) I area et unus mansus persoluent IX. solidos. in uilla que dicitur *Sulinghe* c) VIII. aree et X. mansi et dimidiis cum pratis et usibus siluarum. in uilla que dicitur *Geroldesforp* d) VII. aree cum quinq. mansi qui soluunt L. solidos. in uilla que dicitur *Debbenheim* e) V. aree et V. mansi et VII. iugeres et unum molendinum cum usibus pratorum et siluarum. in uilla que dicitur *Wardegesforp* f) due aree cum II. mansi qui soluunt XIII. solidos. in uilla que dicitur *Wobicke* g) I area et VIII. iugeres cum usibus siluarum. in uilla que dicitur *Udenhem* tres mansi due aree et decima totius uille cum pratis et usibus siluarum. *Banesleue* h) I area et I mansus VIII. solidos persoluent cum usibus pratorum et siluarum. in uilla que dicitur *Iggerleue* i) II. aree et II. mansi. in uilla que dicitur *Badenside* k) I area et I mansus. in uilla que dicitur *Geterote* l) I area et I mansus VII. solidos persoluent cum usibus pratorum et siluarum. in uilla que dicitur *Daluersleue* I area et I mansus persoluent IX. solidos. in uilla que dicitur *edentorp* I area et I mansus. in uilla que dicitur *Zergrimestorp* XVIII. aree cum XVIII. mansi. in uilla que dicitur *Ballige* X. mansi. in uilla que dicitur *Swartbelose* VII. aree cum VII. mansi. uilla que dicitur *Akenborp* tota est huius ecclesie. in uilla que dicitur *Zelmerickeforp* XVI. aree cum XIII. mansi. in uilla que dicitur *Bulsterigge* II. aree cum II. mansi. in uilla que dicitur *Boga* I. area et I mansus. in uilla que dicitur *Bintorp* III. aree et duo mansi et dimidiis. uilla que dicitur *Droplogo* cum omni utilitate sua. uilla que dicitur *Schirimbike* tota est huius ecclesie exceptis tribus mansi cum omni utilitate sua. in uilla que dicitur *Allende* III. mansi et dimidiis et due aree. in uilla que dicitur *Thietmerrothe* I mansus et I area. in *Machtenbusun* unum pastale. in *Beckenbusun* dimidium que exsoluunt XXIII. solidos. in uilla que dicitur *Suammere* XII. mansi et dimidiis et XV. aree. in uilla que dicitur *Luckesforp* VIII. mansi et XI. aree. in uilla que dicitur *Bardewic* quedam predia quatuor solidos soluunt. in uilla que dicitur *Zelleffe* III. mansi et V. aree et I silua. in uilla que dicitur *Rotbenesleue* VIII.

VIII, mansi et XII. aree. Actum anno M. C. XXX. VII, indictione I. in magna synodo in festo beati luce euangeliste presidente sancte et uniuersali ecclesie D. PP. INNOCENTIO II et regnante LOTHARIO III. imperatore augusto in gloria. anno II. Rodulfi episcopi uenerabilis secundo electionis et ordinationis illius feliciter AMEN.

- a) Esbek praefectura Scheningensis in Pincipatu Wolferbuttelano.
- b) Wale in praefectura Wolferbuttelana prope fines praefecturae Peinensis huc haud congruit, sed locus Marchiae ueteris.
- c) Söllingen intra praefecturam Ierxensem ad Scheningam.
- d) In ueteri Marchia Brandenburgica.
- e) Dobbeln uilla praefecturae Ierxensis.
- f) Locus desolatus.
- g) Waubke, uilla praefecturae Scheningensis.
- h) Banzleben, uilla praefecturae Wolferbuttel.
- i) Ingersleben in praefectura Ierxen.
- k) Wadensted in praefectura eadem.
- l) Götjerede ad Harlingerodam & Goslarium.

Sigillum est membranae innexum.
Vide illud in Tab. VIII. num. 3.

XXXIV.

Diploma Rodulfi Halberstadensis episcopi, quo is ipse ad annum 1140. tradidit monasterio Scheningensi nemus quoddam.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis ego *Rodolphus* sola dei misericordia dispensante sancte *Halberstadensis* ecclesie episcopus. tradidi ob caritatem beate genetricis marie et beati Laurentii martyris sacro cenobio in *Scheninghe* nemus quod *Genebardus senior* et *filius ipsius* michi resignauerunt eo pacto quatenus illud prefato cenobio contradiderem. praeterea eiusdem nemoris terminum de nostro quodam contiguo illi adauximus denique. ex hoc et in omne tempus in eadem uilla et eius terminis prefato cenobio cum agris suis et pratis et areis que nunc possident uel deinceps ibi adepturi sunt decimam concedimus. ita ut nullus super hoc illi cenobio sit molestus et iniuriosus. nec existimandum est quicquid cenobii traditur esse amissum sed cum grandi foenere salutis et memorie eterne in celo repositum dicente Christo. quod uni ex minimis istis fecistis mihi fecistis et quicumque potum dederit uni ex minimis istis calicem aque frigide tantum non perdet mercedem suam. Quatenus etgo hec rata et inconuulsa in omne eum permaneat clauibus celi firmamus in terra ut firmentur in celo. sit ergo anathema maranatha quicumque cassare temptauerit quod piis contestibus gestum est episcopi tradentis ecclesie consentientis cenobii suscipientis et possidentis. Actum

anno dominice incarnat. M. C. XL. indict. IIII. tempore II. *innocentii* PP. sancte et uniuersalis ecclesie. Data *Halberstad* XV. Kal. nouembris. Per manum *Rodulfi* Halberstadensis ecclesie episcopi.

Sigillum est membranae innexum, idemque quod exhibuimus in Tabula VIII. num. 3.

XXXV.

*Rodulfi episcopi Halberstadensis confirmatio permutationis inter monasterium Thrubicense *) & Scheningense super quatuor mansis in Oudenbeim & dimidio in Suligge ad annum 1141.*

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis ego *Rodolfus* dei gratia sancte *Halberstadensis* ecclesie episcopus. Religioni et utilitati ecclesiarum uolens consu-

Bbb bb lere

lere in omnibus que gerenda sunt sic auctoritate Christi et ecclesie testimonio agere satago ut que in presenti confirmantur in securo permaneant. itaq. huius facti concilii notitiam et testimonium super hac re requiro ut nouerint qualiter confrater noster *Bodo Scheniggensis* monasterii *prepositus* quatuor mansos in uilla *Oudenheim* a) dimidium in *Suligge* triginta duabus libris a monasterio *Thrubicensi* b) solita cambia commutauerit annuente preposito *Henrico* et abbatisa *Iuhita*, actionem uero huius permutationis utriusq. monasterii aduocati *Athelbertus comes* et *Geuehardus* pari consensu et more legitimo perfecerunt. preterea uenerabilium personarum que huic negotio aderant testimonium suffragatur et auctoritas. ut iuste conuelli nunquam possit quod eorum presentia et reuerentia confirmatum fuisse suffecerit etiam si nulla testamenti confirmatio adhiberetur. Aderat namq. *Eckebertus abbas Huuisburgensis*, *Sigehodo abbas Hilsenburghensis*, *Burchardus abbas Winedeburgensis*, *Conradus prepositus niuenburgensis* c). *Bodo prepositus Scheniggensis*, et ceteri quam plures uiri religiosi, quos sub occasione sacre sollempnitatis Viti martyris Christi ad laudem nominis sui in monasterio *Thrubicensi* aggregauerat. aderatq. quoq. que de tota prouincia sollempnitatis gracia confluerat copiosa populi multitudo a qua noticia et testimonium rei geste requisitum est. nec fuit qui refragaretur cum per omnia iuste et legitime factum fuerit. hanc ergo commutationem clauibus celi confirmamus testimonio Christi et ecclesie roboramus ut deinceps nullus temerare audeat quod tali auctoritate confirmatum est. nulli namq. tutum est temerare quod ecclesia ligauerit in terra quoniam teste Christo ligatum est et in celo. Actum est in magna synodo in festiuitate Luce euangeliste anno dominice incarnationis millesimo centesimo quadragesimo primo indictione quinta feliciter Amen. *Godefridus* et *Samson* sacerdotes ecclesie nostre. *Hubertus* et *Heimicus* conuersi eiusdem ecclesie. *Hartmannus* et *Berthcherus* conuersi *Thrubicensis* ecclesie. *Richiho aduocatus noster de Detligge*. *Athelbertus comes de Wereningerothe*. *Geuehardus de Horneburg* d). *Herimannus de Rimbeke* e). *Giselbertus de Silside* et alii quam plures aderant.

*) Thrubicense monasterium olim situm erat non procul ab oppido Wernigerode. Athelbertus comes et aduocatus videtur esse Athelbertus, comes de Wereningerothe. Aduocatus Geuehardus fuit indubie ille Geuehardus, de Horneburg dictus.

a) Oudenheim est locus desolatus prope Eilem sub prefectura Wolferbuttel; Suligge nunc vocatur Söllingen, vicus prefecturæ Ierxheim in Principatu Wolferbuttelensi.

b) In terris Comitatus Wernigerode, nunc Drübeck.

c) In Principatu Anhaltino.

d) Oppidum Hornburg in Principatu Halberstadeni restat.

e) Rimbek et Silsted sunt villæ Comitatus Wernigerodani.

Sigillum est membranz innexum, idemque est, quod exhibuimus in Tabula VIII. num. 3.

XXXVI.

Rodolphi Halberstadenfis episcopi confirmatio super bonis in Wadenside, oblatis monasterio Scheniggensi anno 1147.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis ego *Rodolphus* sancte *Halberstadenfis* ecclesie episcopus licet indignus. Notum esse cupimus omnibus Christi fidelibus tam presentibus quam futuris quia *Frithericus palatinus comes* et filius eius *Athelbertus* ad altare sancti Laurentii in *Schenigge*, ob pia eiusdem preciosi martyris patrocinia et spem eterne retributionis tres mansos cum omnibus pertinentiis et utilitatibus eorum in *Wadenside* a) sitos et dimidietatem terre uidelicet unum mansum ad dotem ecclesie eiusdem uille pertinentem cum omnibus utilitatibus suis. siluis. pratis. et decimis. terris cultis et incultis prudenti dispositione obtulerunt. ad hec uenerabilis matrona *Irmingardis marchionissa* in cuius pectore dominus templum suum

suum misericorditer inchoauit et *filia eius oda* benignum assensum prebuerunt quia eadem predia prius ad eas quadam de causa hereditario iure spectauerunt. postea quidam *Liuthardus inter nobiliores terre nostre non infimus* b) diuino instinctu commonitus pro remedio animarum defuncte uxoris sue *Hatbewige* et duorum filiorum suorum defunctorum *Ymiconis* et *Anselmi* prefate ecclesie *Wadensside* mansum in eadem uilla situm pietatis studio tradidit. deinde ut cunctis sane sapientibus se imitabilem redderet et confidentiam suam que magnam habet remunerationem non amitteret hoc datum karitatis intuitu copiose adaugens alteram dimidietatem terre que sui iuris erat unum uidelicet mansum ad dotem eiusdem prefate capelle pertinentem cum omnibus utilitatibus suis. siluis. pratibus. et decimis. terris cultis et incultis. consentiente domno *Ortone Zildenesheimense canonico* et duobus eiusdem *Liuthardi filijs Rodolphi et Theoderico* futuris heredibus si idem *Otto* superstes non esset deo et beato laurentio in *Schenigge* deuote obtulit eo pacto ut quamdiu ipse uiuere eiusdem partis quam dederat aduocatus et defensor existeret post mortem uero suam filii eius deinde proxima consanguinitatis linea eis coniuncti laudabili diligentia cum defenderent insuper prepositus eiusdem loci in pretaeta uilla diuinum officium perpetualiter prouideret et omnia ista deo pie oblata in usus canonicorum inibi domino seruientium cederent. placuit etiam nobis memorie posterorum salubriter commendare quia dominus *Bodo prepositus Scheniggenfis* fidelibus suis commoditatis gratia consulentibus duos mansos in *Wadensside* sitos IIII. solidos persoluentes et ad ecclesiam *orientalis Eilesloue* antea pertinentes beato laurentio uice concambii adquisiuit concedens eidem ecclesie uidelicet *orientalis Eilesloue* dimidium mansum in *occidentali Eilesloue* situm IIII. solidos et IIII. denarios reddentem et ad ecclesiam *Wadensside* pertinentem *Gerardo* eiusdem uille scilicet *orientalis Eilesloue* presbytero et populo sibi commissis unanimum assensum prebente nec non utriusque ecclesie aduocatis et tutoribus *Liuthardo* et *Frithrico castellano palatini comitis Fritherici*. firma stabilitate collaudantibus et rationabiliter consentientibus. Itaque. quoniam instant periculosissima tempora in quibus senescente mundo frigeat equitas intolerabilis superhabundat iniquitas. rogatu eiusdem *Liuthardi* per omnia prouidi duo priuilegia ob longam memoriam unum sibi alterum *Scheniggenfi* cenobio sigilli nostri impressione signata contra fraudem et uolentiam iniquorum fieri iussimus. et ne quis temerario ausu hoc quod predictum est impugnare infringere uel euacuare presumat. ex auctoritate dei et beati petri apostolorum principis sanctique Stephani protomartyris sub interminatione excommunicationis et perpetue damnationis prohibuimus atque. ut hoc ratum et inuulsum in perpetuum permaneat decreuimus et stabiliuimus. AMEN. Acta sunt hec *Halberstad* XV. Kal.

nouembris anno dominice incarnationis M. C. XL. VII. indictione XI. pontificatus domni *Eugenii P. P.* anno III. amministrante romanum imperium *Conrado III.* anno regni eius X. ex quo uero *Saxonum gens* ad fidem conuersa est anno

CCC. LX. VI. ordinationis quoque domni *Rodulphi pii* presulis anno XII. feliciter AMEN. Nomina testium *Fritherici palatini comitis* et *Fringardis marchionisse* et filie eius *ode*. *Adelbertus diaconus* et *canonicus sancte marie in ciuitate*. *Baldewinus presbyter de Westerrothe*. *Hugoldus de Anfridesloue*. *Willelmus de Amerloue* et frater eius *Oihetricus*. *Frithericus castellanus palatini*. *Richiho aduocatus noster* et alii multi. nomina testium domni *liuthardi Otto Hildenesheimensis canonici*. *Liudolfus comes de Waliggerothe*. *Teodoricus gener eius*. *Uernerus consobrinus eius*. *Frithericus de Anfridesloue*. *Ludolfus de Slitzide c.*. *Baldewinus aduocatus de Brunessuich*. *Frithericus frater eius*. *Bruno de Sigerloue*. *Bruno de Winnigside*. *Leimarus de Flechtorpe* et filius eius iunior *Liemmarus Tiemmo* et frater eius *Luidolfus de Eilesloue*. *Gerardus de Watersdale* et alii multi.

- a) Wadensstedt vicus prefecturae Ierxheim intra terras Principatus Wolferbuttelensis.
 b) *Liuthardus* hic videtur fuisse *Liuthardus de Meinerisheim*, qui ad annum 1154 inter proceres nostrae Saxoniae reperitur in diplomate Henrici Saxoniae & Bawariae ducis apud Jo. Mich. Heineccium in *Antiquitatibus Goslarensibus* p. 149. seqq. Nomen *Liuthardi* inter nobiles dominos de Meinerisheim siue Meinerisen, quorum castrum hodie est prefectura, existit in terris Luneburgicis ad fluuium Ouacram, crebro legitur. Ad aliam gentem *Liuthardum* nostrum vix

referre poteris, quam ad Meinersheimensem, quæ probabilissime, æque ac nobiles domini de Depenowe & Borgtorp, ex nobilissima stirpe Billingana originem traxit. Uxor eius, *Hatbewigi*, fuisse videtur filia *Fritherici*, comitis palatini de Sommerfchenburg. *Irmingardis* marchionissa fuit uxor *Udonis*, comitis Stadenfis & marchionis aquilonalis, ad annum 1106 mortui, ipsa mortua anno 1154. Hæc erat filia *Theodorici* comitis plozezensis & *Mechbildis*. Hæc porro erat filia *Conradi*, Burggrauii Magdeburgensis, hæredis Walbeccensium comitum. Jure ergo hæreditario spectabunt bona Wadenstidenfia ad *Jrmengardem* eiusque filiam *Odam*, & quidem potius, quam ad comitem palatinum *Frithericum*. Hæc dicta egregie faciunt ad confirmandam sententiam nostram de una eademque origine comitum palatinorum Sommerfchenburgicorum & comitum Walbeccensium, quam frustra refellere adgressus est dominus *Casp. Abelius* in præfatione ad Chronicon Walbeccense *Heinrici Meibonii*. Momenti plenum ergo atque utilissimum est diploma, quod iam oculis tuis subiecimus. Confer tabulas nostras genealogicas, & comitum palatinorum Sommerfchenburgicorum & comitum Plozezensium, supra a nobis exhibitas. *Oda*, marchionissa *Jrmengardis* filia, fuisse videtur illa, quæ nupta *Heinrico Jleburgico* marchioni Misnia mortuo ad annum 1123, cuius autem nomen architecti genealogiarum reperire nondum potuerunt.

- c) *Slizide* hodie appellatur *Slifed*. Sita est hæc villa iter unius horæ ab oppido *Scheppensted* versus orientem, atque iter dimidiæ horæ a palatio regio *Werla* versus septentrionem in principatu *Wolfenbuttelano*. Quondam eadem erat prædium equestre dominorum de *Badendorf*, hodie autem spectat ad illustrem *Schraderianam* gentem, inprimis autem ad illustr. ac generosum dominum *Heinricum Bernhardum de Schrader*, Serenissimi Brunsvicensium & Luneburgensium Ducis Consiliarium aulicum, quem multa Pallas insignem reddidit arte, quemque suum auxilium, servatoremque fatetur *Clio* gesta canens & cunctis tempora reddens,

Sigillum est membranæ innexum, idemque, quod exhibuimus in Tabula VIII, num. 3.

XXXVII.

Othelrici episcopi *Halberstadensis* confirmatio permutationis quorundam manforum, suorum ad *Geroldestorp*, *Daluerfloue* & *Welle*, pro mansis in *Heregrimestbrop*, & ecclesia in *Valethorp*, anno 1151.

Ex autographo.

In nomine dei omnipotentis *Othelricus* dei gratia *Halberstadensis* ecclesie episcopus. notificamus omnibus ecclesie fidelibus presentis et futuri temporis quod nos rogatu dilecti fratris nostri *Bodonis* *Scheniggenfis* ecclesie prepositi et eiusdem congregationis pro declinandis multis iniuriis quas eadem ecclesia sepe sustinuit quedam predia ecclesie illius V. uidelicet mansos in *Geroldestorp* sitos. item in *Daluerfloue* duos et dimidium in uilla que dicitur *Welle* cum areis et omnibus pertinentiis eorum *Otoni comiti de Zildesloue* per nostram manum dedimus et uersa uice iure concambii alia predia in usus predicte *Scheniggenfis* ecclesie ab eo recepimus uidelicet XI mansos simul omnes in uilla que *Heregrimestbrop* dicitur sitos cum areis et omnibus pertinentiis eorum. sed quia hec predia plura erant et simul sita pro duobus mansis et dimidio qui superfuerunt in commutatione et pomerio et aliis utilitatibus eorundem prediorum prefatus prepositus predicto comiti *Otoni* de redditibus ecclesie sue XXX. et duas libras pro supplemento persoluit. ecclesiam etiam unam ad eadem predia pertinentia idem *Otto comes* cum consensu filie sue pro remedio anime sue prefate *Scheniggenfis* ecclesie in prouinciali placito in uilla que *Valethorp* dicitur una cum prescriptis prediis perpetuo iure contradidit et regio banno confirmavit, ubi testes erant *T. gener comitis. Marquardus de Banerborp. Benno de Oluenside. T. Geuehardus et Menhardus* ministeriales comitis. *Brun de Frixleue a). Zobetricus de Zokkensbrop. Frithericus de Daluerfleue. Zawolfus de Snardesfleue. Ericus de*

de Welle. Brun de Gersele. cum multis aliis. Hanc autem commutationem ut nulla molestia sequeretur iure polium iure fori sepe iterari sepe firmari fecimus. semel uidelicet coram marchione A. et filio eius Ottone marchione in uilla, que Luentborp dicitur, ubi tunc presentes aderant Otto comes et T. gener eius. Adolfus comes. Zugoldus de Amfrubesele. Thedericus de Zakenstede et multa multitudo fidelium. secunda uice in presentia nostra Taggeremunde ubi aderat iunior marchio et comes Otto. Thedericus de Taggeremunde et Burcbarus Marquardus de Banintorp cum multis aliis eadem actio iterata et confirmata est. rursus in ciuitate Magdeburc A. prefatus marchio et filius eius cum predicto comite Ottone rogante et monente predicto fratre nostro Bodone preposito eandem actionem renouantes confirmauerunt. iterum in synodo hoc factum coram ecclesia nostra publice in Gathesele b) confirmauimus. postremo ut nullus unquam error hoc benefactum obnubilaret et ne fratres prefate Scheniggenfis ecclesie aliqua in futurum turbatio super hoc facto offenderet diligenter hec omnia retractantes in aperta synodo nostra Zalberstad coram uniuersitate ecclesie nostre in festo beati Lucę presentibus et fauentibus marchione A. et Ottone comite episcopali auctoritate firmissime roborauimus. quapropter ut nulla iniquitas et iniustitia aliqua maligna surreptione hoc bonum opus fatigare presumat interposito anathemate et banno auctoritate dei omnipotentis et beati petri apostoli confirmamus in perpetuum. AMEN. Actum Zalberstad in publica synodo XV. Kal. nouemb.

anno incarnationis dominice M. C. LI. indictione XV. in magna synodo in festo beati lucę presidente uniuersali ecclie papa Eugenio anno II Odalrici epi uenerabilis secundo electionis et ordinationis illius feliciter. AMEN.

a) Erksleben in ducatu Magdeburgico.

b) Gadersleben ad reliquias lacus Ascherslebensis.

Sigillum est membranę innexum, quod uide in
Tabula VIII. num. 4.

XXXVIII.

Bulla Papę Alexandri III. confirmans fundationem, donationes & priuilegia
monasterii Schenigenfis ad annum 1180.

Ex autographo.

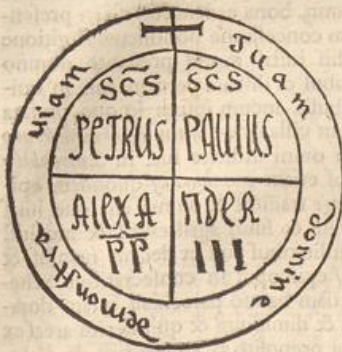
Alexander episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis Bodoni preposito ecclesie sancti laurentii in Schenige eiusque fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis nostram pacem in PPM. Officii nostri nos hortatur auctorital religiosorum uiros paterna karitate diligere et que a fratribus nostris rationabiliter inuenerimus constituta apostolice sedis munimine roborare. significantes siquidem nobis quod bone memorie Reinhardus Zalberstadensis episcopus Schenigen locum in quo prius quedam sanctimonialia erant nequiter conuersantes cum neq. in spiritualibus neq. in temporalibus aliquem fructum inibi facerent utpote absq. regula et ratione inueniente per diuersas terras huc illucq. discurrerent propter inutilitatem personarum et earum malam conuersationem communicato consilio fratrum suorum mutauit et eis amotis ibidem regulares canonicos esse decreuit. ea tamen consideratione habita. ut fratres ecclesiam antiquam in fundo. qui Caluo a) dicitur. sitam cum omnibus ad eam pertinentibus perpetuo possiderent. insuper bona matricis ecclesie sub eorum potestate consisterent. nos igitur dilecti in domino filii uestris rationabilibus desideriis annuentes. quod a predicto episcopo super eadem re et in eadem mutatione factum esse dignoscitur. ad exemplar felicis memorie Innocentii PP. predecessoris nostri auctoritate apostolica confirmamus et futuris temporibus ratum manere sancimus. imprimis siquidem statuentes ut ordo canonicus qui secundum domni et beati augustini regulam in ecclesia uestra institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. preterea quascunq. possessiones quecunq. bona eadem ecclesia in presentiarum iuste et canonicè possidet et in futurum concessione pontificum largitione regum uel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis pre-

Bbb bb 3

stante

stante domno poterit adipisci. firma uobis uestriſq; ſucceſſoribus et illibata permaneat. in quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. locum ipſum in quo prefata eccleſia ſita eſt cum omnibus pertinentiis ſuis. in uilla que dicitur *Zergrimſtorp* b) decem et octo areas cum decem et nouem manſis. in *Zelmirichreſtorp* quindecim areas cum duodecim manſis. *Schirinbike* ex integro cum omni utilitate ſua. in *Suammer* duodecim manſos et dimidium et quindecim areas. in *Luckeſtorp* undecim areas et octo manſos. in *Rodeneſleue* duodecim manſos et ſedecim areas. in *Geroldeſtorp* ſeptem areas cum quinq; manſis. in *Iggerſleue* duas areas et totidem manſos. in *Zeſſe* tres manſos et ſeptem areas cum adiacente ſilua. in *Badinſtedi* unum manſum et unam aream. in *Daluuerſleue* unum manſum et aream. in *Edendorp* manſum et aream. in *Ballinge* ſex manſos et decem areas. in *Swardeloſe* ſeptem areas cum tot manſis. in *Bulſteringe* duas areas et duos manſos. in *Bindorp* tres areas et duos manſos. et dimidium. in *Buoga* manſum et aream. *Eſleſtede* et *Akendorp* iuxta *Gerdeleue* cum omni utilitate et in ſilua que *Zemeiſſe* dicitur et hiſ contigua eſt eiſ participatio. *Oroploge* cum omnibus pertinentiis ſuis. *Odendorp* duos manſos. *Luidune* dimidia cum omni utilitate ſua. in *Thoetmerothe* manſum et aream. in *Allende* tres manſos et dimidium et duas areas. in *Baneſleue* manſum et aream. in *Oudeneheim* c) nouem manſos et decimam cum tot areis. iuxta *Bardawic* in *Mechtenbuſen* unum panſtale d) et dimidium qui ſoluunt uiginti quatuor ſolidos. in uilla *Schenigge* uiginti duas areas cum utilitatibus ſuis et decem manſos et dimidium octo ſolidos ſoluentem cum pratiſ et reliquis utilitatibus duo molendina cum piſcinis unum in uilla unum in agro. in ualle que dicitur *merſidal* lucum unum. in oriente quatuor panſtalia et duas areas. in occidente decem panſtalia et tres areas. in *Aſbike* ſex areas cum ſex manſis ſingulis octo ſolidos ſoluentibus cum pratiſ et uſibus ſiluarum. in *Suliggen* octo areas et nouem manſos et dimidium cum pratiſ et uſibus ſiluarum. in *Debbenehem* ſex areas et ſex manſos et ſeptem iugeres et unum molendinum cum uſibus pratorum et ſiluarum. decimas noualium que per omnem *Scheniggenſem* parochiam ſunt et in futurum ſient. in *Wobike* duas areas duas iugeres cum uſibus ſiluarum. *Warenſtede* octo manſos cum omnibus utilitatibus ſuis ſiluis pratiſ et decimis terris cultis et incultis et capellam: *Barduwick* quedam predia III ſolidos ſoluent. *Mulbike* e) quatuor manſos cum areis. *Gerdeleue* unum manſum et aream. *Wodenſtorp* duas areas cum duobus manſis. *Timbere* unum manſum. *Hratenſtede* manſum et aream. *Gethune* unum manſum et aream. *Geuensleue* f) unum manſum et aream. *Beierſtede* g) duos manſos et duas areas. *Eileſleue* h) tres manſos et dimidium. *Stuterliggen* unum manſum et dimidium. *Lukkenheim* i) dimidium manſum et molendinum. *Geldeſſe* unum manſum et aream. ſane noualium ueſtrorum que propriis manibus aut ſumtibus colitis ſiue nutrimentis ueſtrorum animalium nullus a uobis decimas preſumat exigere. preterea liceat uobis clericis et laicis e ſeculo fugientes liberos et abſolutos abſq; alicuius contradictione ad commiſſionem recipere et in eccleſia ueſtra retinere. prohibemus inſuper ut nulli fratrum ueſtrorum poſt factam in eodem loco profeſſionem abſq; prioris ſui licentia de eodem loco liceat niſi obtentu arctioris diſcipline diſcedere. diſcedentem uero abſq; communium litterarum cautione nullus audeat retinere. cum autem generale interdictum terre fuerit liceat uobis clauſis ianuis et pulſatis campanis. excluſis excommunicatis et interdictis ſummis uoce diuina officia celebrare. Obeunte uero te nunc eiufdem loci prepoſito uel tuorum quolibet ſucceſſorum nullus ibi qualibet ſubreptione aſtutia ſeu uolentia preponatur niſi quem fratres communi conſenſu uel fratrum pari conſilio ſanioris ſecundum dei timorem et beati Auguſtini regulam prouiderint eligendum. et ſepulturam quoq; ipſius loci liberam eſſe decernimus ut eorum deuotioni et extreme uoluntati qui ſe iſtic ſepeliri deliberauerint niſi forte excommunicati uel interdicti ſunt nullus obſtat. ſalua tamen iuſtitia illarum eccleſiarum a quibus mortuorum corpora aſſumuntur. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat eccleſiam ueſtram temere perturbare aut eiuf poſſeſſiones auferre uel ablatas retinere minuere ſeu quibuslibet uexationibus fatigare ſed omnia integra conferuentur eorum pro quorum ſuſtentatione et gubernatione conceſſa ſunt uſibus omnimodis profutura ſalua ſedis apoſtolicę auctoritate et dieceſani epiſcopi canonica iuſtitia. Si qua igitur in futurum eccleſiaſtica ſeculariſue perſona hanc noſtre conſtitutionis paginam ſciens contra eam temere uenire temptauerit ſecundo tertioe commonita niſi preſumptionem ſuam digna ſatiſſactione correxerit poſteſtat ſuorum ſui digni-

dignitate careat reamq. se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cogno-
scat et a sacratissimo corpore et sanguine domni redemptoris nostri ihu xpi aliena
fiat atq. in extremo examine districtę ultioni subiaceat. cunctis autem eidem loco
sua iura seruantibus sit pax domni nostri ihu xpi. quatenus et hic fructum bonę
actionis percipiant et apud districtum iudicium premia eterne pacis inueniant
AMEN. Amen. Amen.

Ego *Alexander*
catholice ecclie
episcopus SS.

Ego *Hubaldus* Hostiensis epus SS.

Ego *Theodinus* portuensis et scē Rufine sedis epus SS.

Ego *Johannis* scōrum Johannis et Pauli presbyter Card. tt. Pamachii SS.

Ego *Vitianus* presb. Card. tt. scī stephani in celio monte SS.

Ego *Matthias* presbyt. Card. tt. scī marcelli SS.

✦ Ego *Gratianus* diac. Card. scōrum cosme et Damiani SS.

✦ Ego *Matthias* scē marie noue diac. card. SS.

✦ Ego *Paulus* diac. card. scōrum Sergii et Bacchi SS.

Datum *Veluris* per manum *Alberti* scē Romane ecclie presbyteri Cardinalis
et cancellarii VIII. Kal. martii indictione XIII. incarnationis dominicę anno

M. C. LXX. nono. Pontificatus uero dñi alexandri PP. III. anno XX.

a) Calwe, oppidum haud procul Gardelobia in Marca veteri Brandenburgica.

b) Loca veteris Marchie.

c) Locus prefecturę Wolferbuttelana.

d) Panstale est pars vna vnius tugurii, in quo sal coquitur. Tugurium eiusmodi
vocatür *Salzkode*. Ahenum maius, in quo sal coquitur, vocatur *Panne*, *Sal-*
zefanne.

e) Mülmke prope Regensteiniun.

f) Gebbensleben in prefectura Ierxen Princip. Wolferbuttel.

g) Ibidem.

h) Eilsleben in Principatu Halberstadeni.

i) Alias Lükkenem, Luckeln, sedes Commendatoris primarij Baliuiatus Saxonici
Equitum Teutonicorum Marianorum. Locus situs est ad siluam Elm in Prin-
cipatu Wolferbuttelensi, unum milliare Wolferbuttela distans.

Filum, e quo sigillum plumbeum dependet,
est sericum. Sigillum vide in Tabula
VIII. num. 5.

XXXIX.

Bulla Papę Lucii III, confirmans donationes & privilegia monasterii
Scheningensis ad annum 1182.

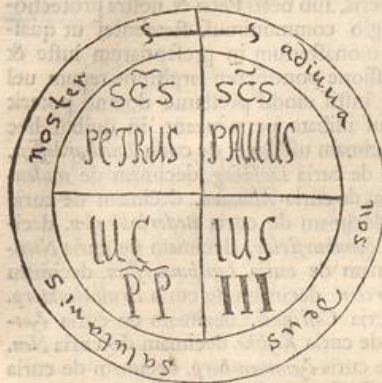
Ex autographo.

Lucius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis preposito ecclesie sancti lau-
rentii scheningensis eiusq. fratribus tam presentibus quam futuris canonice sub-

substituendis IN P. P. M. Quotiens a nobis petitur quod religioni & honestati conuenire dinoscitur animo nos decet libenti concedere & petentium desideris congruum suffragium impertiri. eapropter dilecti in domno filii uestri iustis postulationibus clementer annuimus & prefatam ecclesiam sancti Laurentii Scheningensis in qua diuino mancipati estis obsequio sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti priuilegio communimus in primis siquidem statuentes ut ordo canonicus qui secundum deum & beati regulam in eadem ecclesia institutus esse dinoscitur perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. preterea quascunq; possessiones quecunq; bona eadem ecclesia in presentiarum iuste & canonicè possidet aut in futurum concessione pontificum largitione regum uel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci firma uobis uestrisq; successoribus et illibata permaneant. in quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. locum ipsum in quo prefata ecclesia sita est cum omnibus pertinentiis suis. in uilla que dicitur *Zergrumestorp* triginta mansos cum tot areis & ecclesiam cum omni utilitate sua. in *Schirenbike* fundum ex integro exceptis paucis mansis quos etiam *Reinhardus* quondam episcopus beato Laurentio seruientibus in *Scheninge* tradidit & omnia alia que iuris sui in predictæ uille fundo erant in pratris paschuis & siluis agris cultis & incultis. In *Scheninge* uiginti duas areas cum omnibus utilitatibus suis et decem mansos & dimidium ex quibus bone memorie *Reinhardus* episcopus in consecratione Scheningensis monasterii & maioris altaris collato etiam banno parochiali ipsam dotauit. in uilla *Zelmerikstorp* quindecim mansos & dimidium & quindecim areas ex quibus empti sunt duo mansi & pauci iugeres a preposito & ab abbâtissa de *Heke-lingge* cum consensu totius congregationis cum uiginti duabus marcis. in uilla que dicitur *udenon* VIII. mansi ex quibus unus emptus est pro VII. marcis a preposito de *Zennigge* cum consensu congregationis. totam decimam que per concambium mutata est a quodam *Marquardo de Guarmestorp* quatuor mansis huius ecclesie *Rodensowesins* confirmante *Ottone* quondam *Alberstadiensis* episcopo. in uilla que dicitur *Sopling* unum mansum. *Delsize* tres mansos. *Geroldstorp* septem mansos cum area quam willerus beato Laurentio contulit. in *Zeillsloue* quatuor mansos & dimidium cum totidem areis. *Gericsslowe* dimidium mansum. *Tymbere* unum mansum quem *Zaygerus comes* beato Laurentio contulit. unum molendinum *Lukenen* situm quod *Anstridul* beato Laurentio contulit. *Wadenfide* nouem mansos & ecclesiam & unum molendinum. *Sulinge* nouem mansos & ecclesiam cum omni utilitate sua. *Wobike* ecclesiam cum omni utilitate sua. *Sissinsleue* ecclesiam cum omni utilitate sua. *Esbike* ecclesiam cum omni utilitate sua. decimas noualium per totam parochiam beati Stephani in *Scheninge*. ecclesiam in paruo *Zosinesloue* cum omni utilitate sua. in *ualdistorp* ecclesiam cum omni utilitate sua & in *Rodelfide* ecclesiam cum omni utilitate sua cum quibus *Rodolphus* episcopus beati Stephani ecclesiam in consecratione dotauit. sane noualium uestrorum que propriis manibus aut sumptibus colitis siue de nutrimentis animalium uestrorum nullus a uobis decimas exigere presumat. liceat quoq; uobis clericos uel laicos e seculo fugientes liberos & absolutos ad conuersionem recipere & eos absq; contradictione aliqua retinere. prohibemus insuper ut nulli fratrum uestrorum post factam in eodem loco professionem sal sit absq; prepositi sui licentia nisi arctioris religionis obtentu de eodem loco discedere. discedentem uero absq; communium litterarum cautione nullus audeat retinere. Cum autem generale interdictum terre fuerit liceat uobis ianuis clausis & exclusis excommunicatis & interdictis non pulsatis campanis suppressâ uoce diuina officia celebrare. & sepulturam quoq; ipsius loci liberam esse decernimus ut eorum deuotioni & extreme uoluntati qui se istic sepeliri deliberauerint nisi forte excommunicati uel interdicti sint nullus obsistat salua tamen iustitia illarum ecclesiarum a quibus mortuorum corpora assumuntur. obeunte uero te nunc eiusdem loci preposito uel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptione astutia seu uolentia preponatur nisi quem fratres communi consensu uel fratrum parisi consilii sanioris secundum dei timorem & beati Augustini regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat ecclesiam uestram temere perturbare aut eius possessiones auferre uel ablatas retinere minuere seu quibuslibet uexationibus fatigare sed omnia integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura salua sedis apostolice auctoritate & diecesani episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesi-

fia-

fiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit secundo tertioque commonita nisi reatum suum digna satisfactione correxerit. potestatis honorisq. sui dignitate careat reamq. se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & a sacratissimo corpore ac sanguine domni redemptoris nostri ihu Xpi aliena fiat atq. in extremo examine diuine ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domni nostri ihu Xpi quatenus & hic fructum bone actionis percipiant & apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant AMEN.

Ego Lucius
catholice ec-
clesie eps.

- ✦ Ego Chunrad⁹ sabinenfis eps et SS.
- ✦ Ego Theodinus portuensis et scē Rufine sedis eps SS.
- ✦ Ego Petr⁹ Tusculan⁹ episcopus SS.
- ✦ Ego Paul⁹ prenestinus eps SS.
- ✦ Ego Petrus tt. scē Susanne pbr cardinalis SS.
- ✦ Ego Viuianus tt. scē Stephani in celio monte pbr Card. SS.
- ✦ Ego Arduinus presbyter card. tt. scē crucis in Jerusalem SS.
- ✦ Ego Laborans pbr card. scē marie trans Tiberim tt. calixti SS.
- ✦ Ego Jacintus diac. card. scē marie in cosmydin SS.
- ✦ Ego Ramerius diac. card. scē georgii ad uelum aureum SS.

Datum Velletris per manum Alberti scē Romane ecclie presbyteri card. & cancellarii. nonis maii indict. XV. incarnationis dominice anno M. C. LXXXII. pontificatus uero dñi LUCII PP. III. anno primo.

Filum, e quo sigillum plumbeum
dependet, est fericum.

XL.

*Bullatæ Lucii III. pontificis maximi litteræ, quibus ad annum 1184. omnia
privilegia & possessiones ecclesiæ corbeiensis confirmantur.*

Ex autographo.

Lucius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis *Conrado Corbeiensis abbati* eiusq. fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in P.P. M. Justitie ratio exigit & apostolice sedis benignitas deposcit ut personis & locis beato Petro specialius adherentibus & in sancte Romane ecclesie fidelitate atq. obedientia deuotius permanentibus protectionis nostre manum abundantius extendamus atq. illis sua iura & collatas dignitates benignitate debite conferuamus. Ea propter dilecte in Christo filii *conrade Corbeiensis abbas* deuotionem quam erga
Ccc cc sedem

sedem apostolicam geris diligentius attendentes dignitatem predecessoribus tuis per nostrorum predecessorum Romanorum pontificum privilegia tradita nos quoque propitiantes domino inconuulsam uolumus conseruari. Quocirca presentis decreti auctoritate concedimus te in precipuis solemnitatibus sandaliis & dalmatica uti. iuxta altare sedere. populum infra commissum tibi monasterium uel prioratus conuentuales que pertinent ad anime salutem docere. preterea usum mitre & anuli in eisdem solemnitatibus tam tibi quam tuis successoribus dei & apostolice sedis clementia perpetuis temporibus indulgemus sicut predecessoribus tuis a nostris predecessoribus Romanis pontificibus est concessum. ipsum preterea *corbeienſe monasterium* cui deo auctore preesse dinosceris. sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & presentis scripti priuilegio communimus. statuentes ut quascunq; possessiones quecunq; bona idem monasterium in presentiarum iuste & canonice possidet aut in futurum concessione pontificum largitione regum uel principum oblatione fidelium seu aliis iustis modis prestante domino poterit adipisci. firma uobis uestrisque successoribus illibata permaneant. in quibus hec propriis duximus exprimenda uocabulis. decimam uidelicet de curia *Luitbardeſſen*. decimam de curia *Beueringen*. decimam de curia *Dasborg*. decimam de *mulenhufen*. decimam de curia *Zeldorp*. decimam de curia *Munden*. decimam de curia *Boderike*. decimam de curia *Munichufen*. decimam de curia *Bederinkhufen*. decimam de curia *Whuelage*. decimam de curia *Zomburſelde*. decimam de curia *Nienſtede*. decimam de curia *Volkmarſe*. decimam de curia *Luitmarſſun*. decimam de curia *Luitberſſen*. decimam de curia *Erclen*. decimam de curia *Brumelinkorp*. decimam de curia *Leziaci*. decimam de curia *Caffinaci*. decimam de curia *Zottepe*. decimam de curia *Nuitlon*. decimam de curia *Kestike*. decimam de curia *Nen*. decimam de curia *croppenſide*. decimam de curia *Zemmenborp*. decimam de curia *Zolthufen*. decimam de curia *Gruninge*. in *Frefia* quandam possessionem que uocatur *Nerthen*. & in eodem loco ecclesiam de *Linguord*. insulam *Rumenam*. & piscationem *Zocwar*. concedimus etiam ut omnia quecunq; in tui memoriam uel iam constituisti uel in posterum es constiturus uel alii ante te constituerunt uel post te constituti sunt nullus immutare uel auferre presumat sine communi fratrum consensu. Statuimus quoque ut quicumq; abbas castrum *Willborg*. quod tu ad defensionem *Corbeienſis* ecclesie muniuisse uideris in beneficium alicui concesserit anathematis uinculo donec respuerit teneatur. sancimus etiam ut ipsum monasterium nulli omnino persone in beneficium quibuscunq; occasionibus aliquando concedatur sed semper sub protectione Romanorum pontificum atque imperatorum uel regum defensione permaneat adiacentes quod monasterium *Zereſburg* cum decimis circa montem per duas Saxonicas ristas sicut a beate memorie *Leone PP.* ex petitione *Karoli magni* imprimis qui ipsum montem expugnauerat collate noscuntur. monasterium quoque in *Groninga* et monasterium in *Kemmata* nunquam ab eodem *Corbeienſi* alienentur cenobio. sed per ipsius loci abbatem semper regantur. & salubriter sub monastice discipline regula ordinentur. nec alicui facultas sit quidquam de bonis eorundem trium monasteriorum ad usus & prebendam domno inibi famulantium pertinentibus commutare. in beneficium concedere. uel alienare sine assensu fratrum in eisdem cenobiis manentium. fauore *corbeienſis* capituli. uolumus etiam ut prepositura clericorum ecclesie *ſancti Pauli* que uocatur *noua ecclesia* sub eiusdem *Corbeienſis* abbatis ordinatione sicut hactenus semper consistat. nec abbati uel preposito liceat canonicorum prebendas absque clericorum conuiuentia in beneficium conferre seu commutare atque distrahere. Preterea constituimus ut infra ambitum muri sepe memorati *Corbeienſis* monasterii. nemo clericorum uel laicorum iure proprietatis uel beneficii mansionem aliquam ullo tempore habeat. sed totus ipsius loci ambitus abbatibus monachorum & aliarum religiosarum personarum usibus & habitationibus pateat. Prohibemus autem ut in eodem monasterio nulli episcoporum preter Romanum pontificem liceat quamlibet iurisdictionem habere. ita ut nisi ab abbate illius monasterii fuerit inuitatus nec missarum solemnia ibidem celebrare presumat. ut igitur hec omnia que supra diximus plenum in posterum robur obtineant. Sicut in authenticis predecessorum nostrorum priuilegiis continentur. tam tibi quam successoribus tuis ea fauoris nostri auctoritate confirmamus. decernimus ergo. ut nulli omnino hominum liceat presatum monasterium temere perturbare. aut eius possessiones auferre. uel ablatas retinere minuere seu quibuslibet uexationibus fatigare. sed illibata omnia & integra conseruentur eorum pro quorum gubernatione & sustentatio-

tatione concessa sunt usibus omnino profutura, salva sedis apostolicę auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostrę constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit secundo tertioque commonita, nisi presumptionem suam digna satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamq; se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat & a sacratissimo corpore & sanguine dei & saluatoris ihu Xpi aliena fiat, atq; in extremo examine districtę ultioni subiaceat. cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domni nostri ihu Xpi quatenus & hic fructum bonę actionis percipiant, & apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant AMEN.

Ego *Lucius* catholice ecclie
ep̄s SS.

B
T
E
L

- * Ego *Johannes* p̄br card. tt. sc̄i marci SS.
- * Ego *Laborans* p̄br card. tt. sc̄e marie trans tiberim SS.
- * Ego *Hubi* p̄br card. tt. sc̄i Laurentii in damaſo SS.
- * Ego *Pandulphus* p̄br card. tt. basilice XII. ap̄lorum SS.
- * Ego *Cunradus* sabinenſis & moguntinę sedis archieps SS.
- * Ego *Theodinus* portuenſis & sc̄e Rufinę sedis ep̄s SS.
- * Ego *Henricus* Albanenſis ep̄s SS.
- * Ego *Theobaldus* Hoſtienſis & velletrenſis ep̄s SS.
- * Ego *Arditio* diac. card. tt. sc̄i Theodori SS.
- * Ego *Gratianus* tt. sc̄orum cofme & damiani diac. card. SS.
- * Ego *Soffredus* tt. sc̄e marie in uia lata diac. Card. SS.
- * Ego *Albinus* tt. sc̄e marie nouę diac. card. SS.

Data *Verone* per manum *Hugonis* sanctę Romanę ecclesię notarii IIII. Kal. nouemb. indiēt. III. anno incarnat. dn̄ice M. C. LXXX. IIII. pontificat^o *Lucii* PP. III. anno IIII.

XLI.

*Testamentum Henrici Leonis quondam ducis Saxonie & Bavarie
ad annum 1196.*

Ex manuscripto.

In nomine sanctę et indiuidue trinitatis *Heinricus* dei gratia dux, pietatis opera non solum in uita presenti promouenda sunt, sed etiam post mortem si fieri potest extendenda, ne ergo hereditatis mee testimonium inter filios meos non equa portione distrahatur, ego precauens in futurum filio meo *Heinrico* seniori *Brunsuik* assigno cum patrimonio attinenti. *Wilhelmus* habeat *lauenburg* et *luneborg* cum prediis attinentibus. *Otto* habeat *Haldestene* et omnia attinentia, ministeriales mei secundum quod plus uel minus digniores habentur inter filios ad eorum officium adscribantur. Hec conscripta anno domni M. C. XCV. indiēt. XII. Kalend. septemb. die exitus mei ap̄propinquante, ne autem extrema ordina-

Ccc cc 2

tionis

tionis mee uoluntas uel extreme uoluntatis ordinatio habeatur ambigua. hanc paginam sigilli mei impressione signari iussi.

XLII.

Heinrici ducis Saxonie & comitis palatini Rheni diploma, quo proficitur, Heinricum, de Twiflinge dedisse monasterio Scheningensi molendinum, intra Scheningam situm, anno 1196.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. *Heinricus* dei gratia dux Saxonie et palatinus comes rheni. dignitatis nostre debitum exigit, ut ecclesiis dei omni quam possumus diligentia prouidere studeamus. Notum igitur esse uolumus tam presentis quam futuri temporis fidelibus, quod *Heinricus de Twiflinge* ex permissione nostra et fratrum nostrorum *Willelmi* et *Ostonis* cum consensu heredum suorum molandinum quoddam de predio suo in *Shceninge* situm ecclesie beati Laurentii in eadem uilla pro anima patris sui et matris sue et fratris sui uxoris quoque, sue et filiorum suorum cum omni integritate contulit, hac conditione, ut custos iam dicte ecclesie censum molandini cum omni utilitate annuatim recipiat et inde luminaria ecclesie prouideat, hoc ergo propositum suum rationabile approbamus, et quicumque contra hoc factum in posterum uenire temptauerit offensam dei omnipotentis et nostram se nouerit incurrisse. *Heinricus* ordinacionis testes sunt. *Thidericus prepositus eiusdem loci. Conradus prior fratres eiusdem ecclesie Wernerus. Udo. Aldagus. Edelerus. Otto* cum uniuerso conuentu. Laici *Bertoldus Scultetus. Bertoldus de longa curia. Heinricus Gogreue* et alii quam plures tam clerici quam laici.

Factum est hoc anno domni M. C. LXXX. VI. indictione XIII. VI. id. Septembris, presidente sancte Rom. ecclesie PP. *celestino*, regnante *Heinrico* Rom. imperatore, ut autem hoc factum et inconuulsam permaneat hanc paginam sigilli nostri impressione signauimus.

XLIII.

Diploma Conradi episcopi Halberstadensis, quo ipse donationes honorum, ad Baddenloue, Asbike & Dencke villas sitorum, monasterio Scheningensi ad annum 1202. confirmat.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis ego *Conradus* dei gratia *Halberstadensis* episcopus uniuersis Christi fidelibus in perpetuum, quoniam attestante apostolo non habemus hic manentem ciuitatem ad supernam illam habitationem que stabilis est et nullo fine clauditur tota aueritate properemus ut post huius uite terminum confortium adipisci mereamur angelorum, mundus itaque, iste uelut carcer est tenebrosus in quo nullus nascitur ut non moriatur, quidnam aliud est uita ista nisi quedam exilii habitatio in qua uelut in carcere constituti peregrinamur a domino unde beatus Paulus in lutea habitatione carnis adhuc degeni optans ait cupio dissolui et esse cum Christo igitur cum uita ista ut ex premissis liquet instabilis sit et transitoria atque ut ita dixerim uerna incertior aura, unicuique, consultum esse uolo, ut ita femina sua germinare hic faciat operando quatenus post messis consummationem fructum eterne remunerationis percipiat a domino, nisi enim hic larga feminum prius exuberet plantatio omni spe frugum cassata nulla de premio sequitur certitudo, unde dominus *Germinus de Werberg* et frater suus dominus *Conradus* uiri ambo nobiles et beate memorie ut metere dignentur celestium manipulos premiorum non parce hic seminauerunt, dum de bonis suis ecclesiarum redditibus adactis cetera Christi pauperibus erogauerunt, quorum laudabilis memoria

ria

ria ut in perpetuum maneat illibata contulerunt ecclesie sancti Laurentii in *Schenigge* mansum unum in *Baddenloue* X. solidos soluentem pro remedio anime patris sui domni *Ekkehardi*, de profectu etiam salutis sue agentes unanimi consensu et uoto obtulerunt eidem ecclesie tres mansos et dimidium in *Asbike* sitos et tres areas cum omni utilitate, huius donationis dispensatio facta fuit biennium ante obitum domni *Zermanni* promittentibus utriusque, fratribus sub fideli testimonio in manus ministerialium suorum domni uidelicet *Stephani de Zelmenstad* *conradi Vogel de Asbike* *Jordanis de Waltestorp* *Arnoldi de Kissenloue* *Tiderici de Rode* ut dum unus preueniat alium in morte ille qui superstes esset nullo modo pactum hoc infringeret sed pro fideli sponcione ratum haberet quasi sub firmo uinculo quieuit hec felix conspiratio, post duos itaque annos dominus *Zermannus* assumptus est ab hoc seculo et continuo cesserunt predicta bona cum uiginti quinq. marcis quas in obitu suo obtulit in usum ecclesie domno *Conrado* fratre suo consentiente et tam pro se quam pro fratre suo in presentia ecclesie *Zalberstadenis* offerente, quam oblationem ego *Conradus* eiusdem ecclesie episcopus de manu sua recepi ad usum et proprietatem beati Laurentii et ei famulantium in *Schenigge* presentibus istis testibus. *Wernbero maioris ecclesie preposito*, *Liudolfo de Hessenem*, *Friderico uicedomino*, *abbate Roberto de Zuisborg*, *abbate Sigfrido de Wimedeborch*, *Teoderico eiusdem ecclesie preposito*, *comite Alberto de Werniggerod*, *comite Burchardo de Valkenstein*, *Teoderico de Gessenem*, *Cesario de Zalberstat* et aliis quam pluribus. Omnibus etiam notum fieri uolumus domnum *Theodericum* beate memorie episcopum nostrum predecessorem et patrum unum mansum eidem ecclesie contulisse in eadem uilla situm, quem fratres ipsius cenobii a domno *Cesario* et *Vasmodo* et *Liudolfo de Bunede* qui cum in beneficio habebant pro X marcis redemerunt, dominus etiam *Widikinus de Euesheim* a) pro sorore sua eidem ecclesie contulit mansum et dimidium et dominus *Fridericus de Urede* b) pro sua sorore unum mansum dimidium uero mansum comparaerunt ab ipso *Friderico Teodericus* prepositus et fratres istius loci pro sex marcis et dimidia, hec autem bona pariter sita sunt in uilla que dicitur *Denche*, huic oblationi et comparationi assenserunt heredes cum dominis suis domno scilicet *Zeinrico duce de Bruneswic* et fratribus suorum domno *Ottone* et domno *Willehelmo* preterea dominus *Zeinricus de Twisslige* pro anima patris et matris et fratrum et uxoribus et filiorum suorum obtulit ipsi ecclesie unum molendinum XII solidorum in *Schenigge* situm et dominus *Aluericus marscalcus* pro nepte sua eidem cenobio duas areas et quinq. panstalia XII. solidos soluentia *Wernbero* et *Eilberto* ipsius puelle fratribus cum ceteris heredibus contentientibus in proprium legauit. Nec igitur omnia a predictis hominibus sancto Laurentio in *Schenigge* collata ut in perpetuum maneant inuiolata sigilli nostri impressione et auctoritatis nostre banno confirmamus. Si quis etiam hanc confirmationis paginam infringere attemptauerit reum se diuine maiestatis et anathematis uinculo obligatum certissime nouerit. Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. I. I. ordinationis nostre anno primo indictione quinta . . mai.

a) Euesen haud procul *Wolferbuttela*,

b) *Vhre*, villa aequae praefecturae *Wolferbuttelensis*,

Sigillum est fractum.

XLIV.

Diploma Conradi episcopi Halberstadenis ad annum 1202, quo permittit obligari monasterio Schenigenensi tres mansos et dimidium, ad Esbeke sitos, a Conrado de Werberge.

Ex autographo.

Conradus dei gratia *Zalberstadenis* episcopus omnibus ad quos presens scriptum deuenerit perpetuam in domino salutem, quoscunq. contractus in ecclesiis nouimus rationabiliter celebratos ut contra malignantium calumpnias illibati per-

Ccc cc 3

mane-

maneant auctoritatē nostrē iuste debemus robore communire, nouerit igitur fidelium uniuersal, quod dilectus noster consanguineus *Conradus de Wereberge* tres mansos et dimidium in *Esbeke* sitos, quos de manu nostra iure possidet feudali, ut ecclesie beati Laurentii in *Scheninge* eos sibi foret libitum obligare, nostrē requisuit uoluntatis consensum, quod cum nos libenter admitteremus, quoniam ipsum deo uocante si decedere contingeret, cum heredes non habeat, ipsa bona libere nobis uacare inciperent, de petitionis sue instantia tandem permisimus, ut bona predicta obligaret ecclesie in *Scheninge* dilectis fidelibus nostris *Tiderico* et *Wolrado* fratribus de *Zesnem* in manu nostra pro ipso fideliter promittentibus quod si ipse diuina uocatione sine herede decesserit ipsi bona pretaxata que pro XXV. marcis iam dictę ecclesie obligauit nobis uel legitimo successori nostro sine contradictione qualibet liberabunt. Cuius rei testes sunt *Frideicus* nostrę maioris ecclesie *canonicus* et *vice dominus*, *Burchardus archidiaconus*, *Sifridus Wimodeburgensis abbas*, laici, *Burchardus comes de Valkenstein*, *Jordanus dapifer de Brunefwik*, *Tidericus de Sumeringe* *Conradus de Esbeke* et alii quam plures. Acta sunt hec anno incarnationis uerbi M. CC. II. indictione V. presidente scē Romane ecclie dñō *Innocentio PP. III.* ordinationis nrę anno primo, ne ergo in posterum super hoc habeatur ambiguitas hanc paginam nostram conscriptam impressione nostri sigilli fecimus insigniri.

Sigillum est fractum.

XLV.

Diploma Henrici ducis Saxonie & comitis palatini ad Rhenum de partitione patrimonii paterni ad annum 1203.

Ex manuscripto.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. *Henricus* dei gratia dux *Saxonie* et *palatinus comes reni*, prudentia veterum consuluit ut res aut rerum contractus qui testimonio posterorum uel modernorum indigent scriptis et memorie committerentur, notum sit igitur tam futuris quam presentibus uniuersisq; Christi fidelibus qui hoc scriptum adierint, quod ex consilio domni nostri *Otonis Romanorum regis* inuictissimi et semper augusti et conuenientia nostra et fratris nostri *Wilhelmi* partitionem patrimonii nostri fecimus, hec est autem pars que fratrem nostrum *Wilhelmum* contingit *Luneborg* et tota prouincia a *Luneborg* usq; ad fluuium *Seuena* et ab eo loco, ubi *Seuena* influit *Albiam*, quidquid est ultra *Albiam* usque ad mare et usq; ad *Slauiam* proprietatis et citra *Albiam* et ab eo loco, ubi *Seuer* propius est usque *Daulo*, et a *Daulo* usq; *Wittinghe*, a *Wittinghe* uero *Swibecke* usq; *Wadenberge*, a *Wadenberge* usq; *Wagerleben*, a *Wagerleben* usq; in montem qui dicitur *Hariz* et *Reymbecke* omnes termini predicti parti *Wilhelmi* cesserunt quidquid autem proprietatis est a terminis predictis uersus orientem *Wilhelmi* est, hec sunt nomina urbium *Lauwenberg* a) *Blanckenburg* *Regenstein* *Zeimenburgh* *Zidesackere* *Dalenburgh* *Brome* et *Nienwalde*, preterea omnis proprietates *Zaldefleue* et proprietates tota in *Nendorp* et omnes ministeriales qui intra istos terminos commorantur, preter *Jordanem Iularium* et *Annonem*, hec omnia cesserunt parti *Wilhelmi* et suis heredibus in ius proprietatis, Huius rei testes sunt *Bernardus padelburnensis* episcopus, *Zeribertus bildensemensis* episcopus, *Widekindus corbeiensis* abbas, *Zeribertus Werdinensis* abbas, laici, *Simon comes de Tekeneborg*, *Bernhardus comes de Welipa*, *Zeinricus comes de Stumpenhusen*, *Zerimannus comes de Lippia*, *Conradus de Dieka*, *Zeinricus de Donne*, *Conradus de Wilbere*, *Simon Aquensis*, Ministeriales quoq; nostri *Ludolfus de Asbeke* et *Balduinus frater eius*, *Basilus de Osterode*, *Frideicus de Volckmarode*, *Eilardus de Zoberge*, *Ludolfus de Bortfelde*, *Ostanius de Rotdorp*, *Zardeuicus de Willestorp*, *Zartungus de Rodenkerken*, *Zerwicus de Uttenfen*. Acta sunt hec apud *Padelburne* anno dominice incarnationis, M. CC. III. indict. quinta, presidente sancte Romane ecclesie *Innocentio* huius nominis tertio regnante serenissimo

mo domno nostro *Ottone* quarto Romanorum rege semper augusto. Ut autem hec partitio que amice et rationabiliter facta est rata et inconuulsa omni permaneat tempore et nulli prorsus sit ambigua presentem paginam huius rei testimonium ferentem sigilli nostri impressione munuimus.

a) Locus euerfus prope Quedlinburgum.

XLVI.

Diploma Friderici Halberstadenfis episcopi, quo ille ad annum 1212. approbat transactionem, a monasterio Scheningensi atque Alberto comite de Osterburch factam super villa Scerenbike (Schirmke) & filua adiacente.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Fridericus* dei gratia *Halberstadenfis* ecclesie episcopus in perpetuum. Ut contractus qui rationi et concordie inniuntur robur obtineant et uigorem et ope testium et uiuaci littera tam ualide duximus perhennare, ne in poterum diductu temporis in irritum reuocentur sed firma permaneat et perpetuiter inconuulsa. Eapropter notum esse uolumus uniuersis Christi fidelibus tam presentis temporis quam futuri, quod cum inter dilectum filium *Tidericum sceningensis* ecclesie prepositum et conuentum eiusdem ecclesie ex una et comitem *Albertum de Osterburg* ex parte altera super uilla quadam prope *Ostersburch Scerenbike* *) nomine et filua adiacente longa diu disceptatio uerteretur nec potuisset eis uiuentibus complanari, eis tandem uniuerse carnis uiam ingressis et nouis succedentibus hinc inde personis *Ottone* uidelicet preposito et *Sifrido comite prefati Alberti filio* his eadem habetur preposito una cum conuentu suo predicta bona ipsius ecclesie attinere, comite autem in contrarium allegante et affirmatiue hinc inde dicentibus bona sibi spiritualiter pertinere, tale medium inter eos de consilio prudentum uirorum accessit, ut comes *Sifridus* suique heredes duos mansos in uilla habeant memorata et filuam dimidiam teneant in futurum. Uillam autem ex integro hiis duobus mansis exceptis et filuam dimidiam ecclesia Scheningensis perpetualiter possidebit, et sic in bono pacis his diu habita est sopita et placuit utrobique, uxore comitis *domna Sophia* et eius filio *Wernero* compromittentibus et consentientibus in hoc facto, huius rei testes sunt, *Johannes prior de Scheninge*, *Edelerus*, *Johannes*, sacerdos, *Kunemundus* et *Fridericus de Badesleue*, *Zermannus de Merica*, *Zermannus de Barterstide*, *Bertoldus de Grafborst*, *Stephanus* et *Wigardus de Velheim*, *Wolbertus de Usuelde*, *Wolbertus de Germerseue* et alii quam plures. Acta sunt hec anno dñice incarnationis M. CC. XII. indictione XIII. Ne ergo super ipso contractu aliquid imposterum ambiguum habeatur duas paginas inde describi sigillique nostri impressione fecimus insigniri unam ecclesie Scheningensi et alteram comiti in testimonium erogantes et sub interminatione anathematis districtius inhibentes ne quis contra id quod prouide de consensu partium est contractum presumptione temeraria uenire presumat, Datum per manum *Tiderici* notarii nostri anno consecrationis nostre III.

*) Schirmke nunc uilla & prefectura domicilium in Marchia veteri Brandenburgica,

Sigillum est fractum.

XLVII.

Papae Honorii III. mandatum de bonis quibusdam, monasterio Scheningensi ablatis, circa annum 1220.

Ex autographo.

Honorius episcopus seruus seruorum dei. Dilectis filiis. Decano, cantori et scolastico *Ildefermen*, salutem et apostolicam benedictionem sua nobis *Sceningensis*

nense capitulum querela monstrarunt, quod nobilis uir, comes de Aldenhusen Alberstadenſis diocesis eorum ecclesiam quibusdam possessionibus contra iustitiam spoliavit super hoc et aliis dampna eis graua inferendo. Quocirca discretioni ueſtre per apostolica scripta mandamus, quatinus comitem ipsum ut eidem ecclesie, possessiones predictas restituat et de dampnis satisfaciat, omni ſeria admonitione premissa per cenſuram ecclesiasticam appellatione remota mediante iustitia compellatis. Testes autem qui fuerant nominati si se gratia, odio, uel timore subtraxerint per cenſuram eandem appellatione cessante cogatis ueritati testimonium perhibere, quod si non omnes hiis, exequendis potueritis interesse duo ueſtrum ea nichilo minus exequantur Datum Laterani III kalendarum nouembris pontificatus nostri anno quinto.

XLVIII.

Papae Honorii III. confirmatio emtionis possessionum quarundam cum iure aduocatie dato per quendam Onargum circa annum 1221.

Ex autographo.

Honorius episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis preposito et capitulo ecclesie Sceningensis salutem et apostolicam benedictionem, iustis petentium desiderii dignum est nos facile prebere assensum et nota que a rationis tramite non discordant affectu prosequente complere. Quapropter dilecti in domino filii ueſtris iustis postulationibus grato concurrentes assensu, possessiones quas dudum a quodam Onargo et filiis eius laicis proponitis uos emisse cum iure aduocatie ipsarum uobis a uenerabili fratre nostro episcopo Alberstadenſis de capitulo sui consensu prouida deliberatione concessa ac alia bona ueſtra sicut ea omnia iuste ac pacifice possidetis uobis et per uos ecclesie ueſtre auctoritate apostolica confirmamus et presentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre confirmationis infringere uel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et sanctorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incurſurum. Datum Laterani V idus decembris pontificatus nostri anno quinto.

XLIX.

Diploma Heinrici ducis Saxonie et comitis palatini ad Rbenum, quo ipse ad annum 1222 ratam habet emtionem nouem mansorum, ad Snetingebusam sitorum.

Ex membrana.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Heinricus dux Saxonie et comes palatinus ueni tam presenti quam generationi omnique uentura est in perpetuum. Notum esse uolumus, quod iuxta de clawenberge ministerialis nostra defuncto marito suo ministeriali nostro urgentibus eam creditoribus bona sua in Snetingebusen nouem uidelicet mansos cum omnibus attinentiis, pratiſ, filuiſ, aquis, piscatura, agris cultis et incultis consensu et uoluntate nostra, filie sue tunc maritate et aliorum coheredum suorum assensu ecclesie beate marie in Amelungesborne cum omni iuris plenitudine et ab omni exactionis grauamine libera uendit et absoluta. Sed quia tres filii sui ad perfectam discretionis etatem nondum peruenierant, duodecim posuit fide iussores quorum nomina sunt hec. Thidericus de Woldershusen. Zeidenricus Reme. Heinricus Zoie. Heinricus de Suse. Heinricus de Clawenburg frater domne. Heinricus de Bonikenhusen et frater eius Johanneſ. Heinricus de Aldentorp. Olricus de Oldentorp. Thidericus de Aldentorp. Heinricus de Medebem. a) Lippoldus filius Heinrici Zoien. ex quibus si quis forte moritur, alius substituatur, qui fide data in manus comitis ottonis de Euer-

Honorius eps seruus seruorum dei. Dilectis filiis. Decan. Cantor. et Scolasticis S. de
 semer. Salt. et ap. hanc ben. Sua nob. Scenigen. Capitulum querela monstrant. qd
 nobilis uir. Comes de Aldegusen Albstaden dioc. eor. eccliam quib. dam possessionib.
 contra iustitiam spoliavit. sup. hoc et alijs dampna eis graua inferendo Quocirca dis
 crecioni ure p. ap. lica scripta mandam. quatin. Comitem ipm. ut eadem ecclie
 possessiones pdictas restituat. et de dampnis satisfaciatur omni serua admonitione pmisse
 p. censuram ecclasticam appone remota mediante iustitia compellatur. Testes aut.
 qui sunt notari si se gra. dio. ut unore subtraxerit p. censuram eandem appone
 cessante exatis ueritati testimonium phibe. Et si non omis his exequendis potue
 ritis mree duo uiri ea nichomin. exequant. Dat. Laurentij. ij. Kl. nouemb.
 Pontificatus m Anno Quinto.

aff.

Litteræ Ekehardi Merseburgensis episcopi, quibus inungit sue dioceseos plebanis, vicariis et ceteris, ut in subsidium monasterii Schenningensis elemosynas conferant, ad annum 1235.

Ex autographo.

Ekehardus permissione diuina Merseburgensis ecclesie episcopus uniuersis plebanis
 ac uicariis et omnibus Christi fidelibus per merseburgensem diocesim consti
 tutis salutem in eo qui solus est omnium uera salus, quoniam ut ait apostolus
 omnes astabimus ante tribunal iudicis. recepturi prout egimus in corpo
 re. siue bonum fuerit siue malum. oportet nos diem messonis extreme. miseri
 cordie operibus preuenire ac eternorum intuitu seminare debemus in terris.
 reddente domino cum multiplicato fructu colligere debeamus in celis firmam
 spem fiduciamq. tenentes, quoniam qui parce seminat parce etiam metet. et qui
 seminat in benedictionibus. de benedictionibus et metet uitam eternam. cum ut
 audiimus monasterium Beati Laurentii in Scheningen non adhuc penitus sit per
 fectum. et prepositus loci eiusdem. huic consummacioni feliciter et ardentem omni
 modis innitatur ac prebendula dominorum ibidem deo militancium adeo te
 nuil

Ddd dd

tingebusam sitorum.

Ex membrana.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Zeinricus dux Saxonie et comes palati-*
nus veni tam presenti quam generationi omnique uentura est in perpetuum.
Notū esse uolumus, quod *iuxta de clawenberge* ministerialis nostra defuncto ma-
rito suo ministeriali nostro urgentibus eam creditoribus bona sua in *Snetingebu-*
sen nouem uidelicet mansos cum omnibus attinentiis, pratibus, filiis, aquis, pisca-
tura, agris cultis et incultis consensu et uoluntate nostra, filie sue tunc maritate
et aliorum coheredum suorum assensu ecclesie beate marie in *Amelungesborne*
cum omni iuris plenitudine et ab omni exactionis grauamine libera uendit et
absoluta. Sed quia tres filii sui ad perfectam discretionis etatem nondum per-
uenerant, duodecim posuit fide iussores quorum nomina sunt hec. *Thidericus*
de Woldershusen, *Zeidenricus Reme*, *Zeinricus Zoie*, *Zeinricus de Suse*, *Zein-*
ricus de Clawwenburg frater domne, *Zeinricus de Bonikenhusen* et frater eius *Jo-*
hannes, *Zeinricus de Aldentorp*, *Olricus de Oldentorp*, *Thidericus de Alden-*
dorp, *Zeinricus de Medebem*, a) *Lippoldus filius Zeinrici Zoien*, ex quibus si
quis forte moritur, alius substituatur, qui fide data in manus comitis *otonis de*
Euer-

Euerstein, comitis *Adolfi iunioris de Niennouere*, utriusq; *Bodonis de Zomborg*, *Zermanni* et *Ernesti de Uslaria* fiducialiter et constanter eadem promittet, si autem filii domne predictæ ad annum uenerint discretionis et predicta uenditione ratam habere noluerint, prenominati fideiussores *Zuxariam* ingrediantur inde non egressuri nisi predicto contractui uoluntarium prebuerint consensum et assensum. Adiectum est etiam, ut prenominati fideiussores *Zuxariam* similiter ingrediantur, si iustitia uel amicabili compositione noluerint amouere, si forte in posterum in eisdem bonis quippiam iuris sibi presumpserit uindicare. Ne autem hec a memoria exciderent futurorum paginam hanc conscribi fecimus et sigilli nostri impressione firmari, facta sunt hec in *Gotingen* nobis ibidem existentibus anno incarnat, dñice M.CC.XX.II. regnante *Frederico* Romanorum imperatore et semper augusto predicti cenobii uiro uenerabili abbate *Godescalco*.

a) Locus desolatus ad Northemium & Leinam in Principatu Calenbergico.

L.

Conuentio inter ecclesiam marievallensem et mariebergensem super tribus mansis in Mammenthorp.

Ex autographo.

Fr. *Z.* dictus abbas vallis sancte marie F. dei gratia prepositus ecclesie sancte marie in monte *Zelmstat* omnibus hanc litteram inspecturis salutem in eo qui est omnium salus et uirtus. Quia necesse est, ut scripto firmentur ea, que ab hominibus racionabiliter et utiliter statuuntur, notum esse uolumus omnibus Christi dilectis et fidelibus, quod de beneplacito et consensu utriusq; ecclesie talem inter nos celebrauimus conuentionem, quod uidelicet ecclesia vallis sancte marie pro tribus mansis qui siti sunt in *Mammenthorp* annuatim soluet quatuor choros tritici ecclesie sancte marie in monte *Zelmstat*, quod uero adeo firmiter compromissum est, quatenus per neutram partem ulla occasione mutari possit aut infringi, nisi de maturo et communi consilio utrarumq; ecclesiarum. Data anno dominice incarnationis M. CC. XX. II. epocha VI. indictione X, concurrente V. munientes litteram et factum auctoritate Sigillorum nostrorum.

LI.

Litteræ Ekehardi Merseburgensis episcopi, quibus inungit sue diæceseos plebanis, vicariis et ceteris, ut in subsidium monasterii Scheningensis eleemosynas conferant, ad annum 1235.

Ex autographo.

Ekehardus permissione diuina Merseburgensis ecclesie episcopus uniuersis plebanis ac uicariis et omnibus Christi fidelibus per merseburgensem diocesin constitutis salutem in eo qui solus est omnium uera salus, quoniam ut ait apostolus omnes astabimus ante tribunal iudicis, recepturi prout egimus in corpore, siue bonum fuerit siue malum, oportet nos diem messionis extreme, misericordie operibus preuenire ac eternorum intuitu seminare debemus in terris, reddente domino cum multiplicato fructu colligere debeamus in celis firmam spem fiduciamq; tenentes, quoniam qui parce seminat parce etiam metet, et qui seminat in benedictionibus, de benedictionibus et metet uitam eternam, cum ut audiuius monasterium Beati Laurentii in *Scheningen* non adhuc penitus sit perfectum, et prepositus loci eiusdem, huic consummacioni feliciter et ardentem omnimodis innitatur ac prebendula dominorum ibidem deo militancium adeo tenuis

Ddd dd

nuis esse sciatur, ut de ipsius subtractione nullatenus opus huiusmodi ualeat instaurari sitq. pium ut de fidelium eleemosinis eidem loco subsidium impendatur. caritatem nostram carissimam uos Christi fideles rogandam duximus et monendam. ac in dño ihū xpō fideliter et salubriter exhortandam. quatenus ob illius reuerentiam qui in promissis non fallit sed cum lato fructu ea que pro ipso expendantur restituet in futuro. qui etiam dat omnibus affluenter et non impropere. de bonis uobis a deo collatis in subsidium monasterii pretaxati. pro peccatorum expiatione uestrorum grata elemosinarum suffragia conferre curetis. ut per hec et alia bona que domno feceritis inspirante. gaudia felicitatis eterne mereamini cum angelis possidere. sane uobis plebani nec non vicarii. iniungimus diligenter ut nuncios monasterii sepefati cum ad uos perueniunt recipiendo benigne fauorabiliter pertractetis. apud plebes uobis commissas. in petitionis officio. prout scitis et potestis efficaciter eosdem ac fideliter promouendo. ex eorum enim promotione nobis obsequium prestabitis speciale et a deo non dubitamus uos mercedem in futuro immarcescibilem promereri. Data *Zalsfleue* anno domini M. CC. XXXV. pontificatus nostri anno XX. pridie kal. iunii.

Sigillum membranz appendet, et filium est sericum. Illud exhibuimus in Tab. VIII. num. 6.

LII.

Diploma Meinhardi episcopi Halberstadensis, quo ad annum 1244. permutationem quinque mansorum in Esbike et trium in minori Dhenchte pro aliis bonis in villa Scheningen ratam habet.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Meynhardus* dei gratia *Zalberstadensis* episcopus in perpetuum. quia modernorum uersutius quis ad plenum uix sufficit obuiare dignum fore censimus et congruum ut ea que in nostra presentia ad commodum et utilitatem ecclesiarum nobis in domno commissarum finem debitum sortiuntur contra uarios futurorum incursum et ope testium et uiuaci littera inuiolabiliter muniantur. proinde notum esse uolumus tam presentibus quam futuris. quod cum ecclesia beati Laurentii in *Scheningen* quinq. mansos in *Esbike* et tres mansos in *minori Dhenchte* sitos haberet et dilectus fidelis noster uir nobilis *conradus de Dorstat* III. mansos et dimidium in campo *Scheningen* et V. areas in ipsa uilla et censum salis ibidem de manu nostra teneret. dilectus in Christo filius *Zeinricus prepositus* ecclesie memorate intendens ecclesie sue utilitatibus et commodis sagaciter providere ipsa bona cum dicto milite commutare decreuit. Super quo uterq. ipsorum uoluntatem nostram petiit et assensum. quo optento idem C. prefata bona cum areis et sale et siluis et pascuis et omnibus pertinentiis tam in uilla quam in campo de consensu heredum suorum nobis in manus nostras libere resignauit. que omnia ecclesie beati Laurentii in *Scheninge* sicut premissum est contulimus perpetualiter possidenda et receptis prefatis octo mansis ab ecclesia liberis et solutis dicto C. cum omni utilitate iure pheodali porreximus in restaurum. et placuit utrobique. quam et commutationem gratam et ratam habentes auctoritate nostra episcopali in nomine domni duximus confirmandam. Quorum rei testes sunt. *Giuebard comes de Werningerod. Zeinricus comes de Stadhem. Tidericus de Meinberghem. Zermannus de Ullessen. Johannes de Gatersleue. Johannes dapifer et filius eius Johannes. Aluericus de Donstide. Fridericus de Esbike et filius suus F. Tidericus de Zardesrod. Fridericus de Zersleue. Bernardus de Zorneburch. Zeinricus de Volcmerod* et alii quam plures.

Acta sunt hec anno gratie M. CC. XLIII. VI. kl. iunii. Et ut hec commutatio simulq. nostra donatio hinc inde firma permaneat et quieta hanc paginam inde conscriptam sigillis nostri impressione munitam prenotate ecclesie in testimonium ualidum erogamus sub interminatione anathematus districtis inhibentes ne quis

quis contra eius continentiam quocunq. ingenio venire presumat. Datum *in obfidione castri Aluensis* pontificatus nostri anno tertio.

Sigillum ex cera rubra appender, & filum est sericum.
Illud vid. in Tabula VIII. num. 7.

LIII.

Diploma Meinhardi Halberstadenſis epiſcopi, quo ad annum 1244. permutationem quinque manſorum in Eſbike pro totidem manſis in campo Scheningen confirmat.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Meinhardus* dei gratia *Halberstadenſis* episcopus in perpetuum. cum ex pastoralis officii nostri debito ecclesiarum nobis in domino suffragantium curam gerere teneamur. iustum est et congruum rationi ut si qua ad earum commodum et profectum per fideles quoslibet fuerint ordinata tam ualido nostre firmitatis munimine roboremus quod in posterum recidiam aut calumpniam non incurrant. Eapropter notum esse uolumus uniuersis Christi fidelibus tam presentis temporis quam futuri. quod cum ecclesia beati Laurentii in *Scheningen* quinq. mansos in *Esbike* sitos habeat et dilectus fidelis noster *Fridericus de Esbike* in campo *Scheningen* totidem mansos de manu nostra teneret dilectus in Christo filius *Zeinricus prepositus* ecclesie memorate uolens ecclesie sue utilitatibus et commodis salubriter providere ipsa bona nomine ecclesie cum dicto milite commutare decreuit super quo uterq. ipsorum uoluntatem nostram petiit et assensum. quo optento idem *Fridericus* prefatus V. mansos in manus nostras de consensu et stipulatione *F. et F. filiorum suorum* nobis libere resignauit quos ecclesie in *Scheningen* cum omni iure et utilitate contulimus perpetualiter possidendos tam in pascuis quam in siluis et in duobus parstaliis salis et areis pertinentibus ad eosdem. et receptis eius quinq. mansis ab ecclesia liberis et solutis ipsos sepe dicto *F.* iure pheodali porreximus in restaurum. et placuit utrobique. quam et confirmationem gratam et ratam habentes. ipsam auctoritate nostra episcopali ob reuerentiam beati Laurentii in nomine domni duximus confirmandam. Quis rei testes sunt. *Gtuchardus comes de Wernigerod* *Tidericus de Meynberghem.* *Johannes de Gatersleue.* *Aluericus de Donstide.* Anno de *Zeimburg* aduocatus eiusdem ecclesie et *Zeinricus* filius eius. *Fridericus de Zersleue.* *Johannes dapfer* et filius suus *Jo. Johannes de Brunsrode.* *Bernardus de Zorneburch.* *Zeinricus de Dingelstide* et alii quam plures. Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. XLIIII. VI. Kl. iunii et ut hec commutatio simulq. nostra donatio hinc inde firma permaneat et quieta hanc paginam inde conscriptam et tribus sigillis nostro uidelicet et ecclesie nec non antedicti *Friderici* munitam prenotate ecclesie ad totius firmitatis habundantiam erogamus sub interminatione anathematis districtius inhibentes ne quis contra illius quocunq. ausu temerario continentiam aliquatenus venire presumat. Datum *in obfidione castri Aluensis* pontificatus nostri anno tertio.

Tria Sigilla appensa sunt e cera rubra, et fila sunt serica.

Sigillum episcopi Meinhardi
vide in Tabula VIII.
num. 7.

Sigillum ecclesie Halberstadenſis
vide in Tabula VI.
num. 7.

Sigillum Friderici de Esbike
vide in Tabula VIII.
num. 8.

LIV.

Littere Heremanni de Wereberch, quibus ipse donauit monasterio Scheningensi, quidquid iuris habuit in ecclesia Wolleſtorp.

Annus, quo datae sunt littere, non est adiectus; at e forma earum, illas esse scriptas circa annum 1250, pateſcit.

Uniuersis Christi fidelibus presentis pagine lectoribus *Heremannus de Wereberch.* salutem salutis eterne. in obstinatam uergit consuetudinem ausus fragilitatis

Ddd dd 2

huma-

humane temerarius. nisi testimonio testium probatorum aliquod datum roboretur. quod attendens ego *Zeremannus* et *filius meus Zeremannus de Wereberg* quicquid iuris in ecclesia *Wollesdorp* nobis addiximus. ecclesie beati Laurentii libere resignantes subscriptis testibus hisce *Benedicto preposito. Petro celerario in Sceningen. Ricardo de Schusen. Bertoldo de Sceninge. Henrico de Eilefleue. Henrico de Ingersfleue. Henrico de Baddeleue. Henrico de Edekerfleue. Henrico de Kisseleue. Geldolfo sacerdote in Wollesdorp.* Present datum ne a posteris nostris cassetur sigillo nostro roboramus.

Sigillum est fractum.

LV.

Litteræ Hermanni de Wereberch, quibus monasterio Scheningensi assignauit quasdam panstalias (fortasse Scheningenses) acceptis ab eodem bonis quibusdam, sitis iuxta Hellefen.

Annus, quo datæ sunt litteræ, non habet diploma. Apparet autem e characterum forma, litteras scriptas esse circa annum 1140. Quamuis in eis sint multa a blattis & tincis corrupta & visum fugientia, placet tamen ea, quæ adhuc legi possunt, adducere & cum lectore communicare.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis amen. Ego *Zermannus* dictus *de Wereberch* cū uniuersis heredibus meis Omnibus presentibus et successuris utriusque sexus personis ad quos hoc scriptum peruenerit tam in presenti quam in futuro beatitudinem. notū esse desideramus quod *Henricus prepositus in Sceninge* cum omni conuentu seu familia omnibus heredibus meis rationabiliter feodaliter porrexit et assignauit perpetualiter obtinendum pro quo decet ditate mea omnium consensu et uoluntate meorum heredum feci remunerari quasdam uidelicet panstalias cum omnibus fructibus ex eis legitime sign sunt assignauit testes huius rei sunt domnus *Zeindericus de Engersleue* et domnus *Barbardus de Welleue* domnus *Jord. de Sorinbusum* domnus *Jordanus de Schenige* et domnus *Arnoldus de Kissenleue.* et *Thidericus de Wolterstorp* et *Zermannus pape.* et ne aliquis in posterum hoc factum infringatur hanc cedulam sigilli nostri munimine iussimus roborari.

Sigillum, quo usus est *Hermannus*, triangulare fuit. Inscriptio legi non potest. Scutum adhuc est integrum, in quo eandem figuram apparere, quam in sigillo *Ludolfi de Werberge*, infra ad annum 1299. adducendo, deprehendimus, significamus.

LVI.

Litteræ Ecberti de Assēborch, quibus aduocatiā allodii in Oāhenem ecclesie Scheningensi liberam dimittit anno 1258.

Ex autographo.

Ecbertus senior *de Assēborch* omnibus hoc scriptum intuentibus. Quoniam omnium habere memoriam potius est diuinitatis quam humanitatis. que per nos aguntur conscribi fecimus ne obliuioni tradantur aut inopertitate ingenii malignantium infringantur. notum esse uolumus tam presentibus quam futuris quod nos aduocatiā allodii in *Oāhenē* *) ad manus domni *Zalberstadensis episcopi* resignantes ecclesie in *Sceninge* liberam dimittimus. Ut ergo hoc factum firmum permaneat et stabile perseueret litterarum nostrarum et sigilli nostri munimine duximus firmandum. Huius rei testes sunt *Ludolfus prior. Johannes de Riuo. Ludolfus Bascardus Ludolfus Bernigus. Zermannus filius domne Azete. Fredericus Plabanne*

banus de Debben. Albertus plebanus dominorum Dalem. Acta sunt hec anno dñi
M. CC. LVIII.

*) Odenem videtur esse locus euerfus, villa præfecturæ Wolferbuttelanæ.
Sigillum est vetustate detritum.

LVII.

*Diploma Volradi episcopi Halberstadenſis, quo ad annum 1260 ædiculæ sitæ in
Esbeke, confert unum mansum, eidem villæ adiacentem, vulgariter
dictum Eihwardesboſe.*

Ex autographo.

Volradus dei gratia Halberstadenſis ecclesie episcopus. In perpetuum. Eorum que
fiunt in breui periret memoria nisi scripto et testibus reciperent munimenta.
nouerint proinde tam presentes quam futuri. quod cum dilectus fidelis noster
Ludolfus miles de Esbeke unum mansum qui vulgariter eihwardesboſe dicitur eidem
uille adiacentem nobis liberaliter resignasset, nos ob reuerentiam omnipotentis
dei et beati Iohannis baptiste nec non dicti militis L. precibus inclinati predi-
ctum mansum ab omni aduocacie exactione et impetitione liberum et exemptum
capelle castri nostri in Esbeke de consensu capituli nostri unanimi duximus confe-
rendum pacifice et quiete perpetuo possidendum. huius rei testes sunt Germanus
prepositus, Wiggerus decanus, Burhardus uice dominus. Cuno de Diesolt Rodolfus
portenarius. Hermannus scolasticus. Albertus de Aldenburg. Bertoldus de Clottenberg
nostre maioris ecclesie canonici. Fridericus comes de Kirberg. Wernerus de Sche-
rembeke nobiles. Aluericus pincerna. Cuncelinus de Berewinkele. Zinricus Vsemborde
et alii quam plures. Et ne super premisis dubium aliquod oriatur tempore
precedente presentem paginam inde conscribi fecimus et tam sigillo nostro quam
ecclesie nostre Halberstadenſis fideliter communiri eam sepe dicte capelle in
Esbeke fauore gratuito in perpetuum testimonium erogantes. Datum Halberstat
per manum Gerardi nostri notarii anno dñi M. CC. LX. XV. Kal. Septemb.
pontificatus nostri anno quinto.

Sigilla appendent membrana & sunt fila serica.

Sigillum Volradi episcopi vide in
Tabula VIII. num. 9.

Sigillum ecclesie Halberstadenſis idem est, quod
exhibuimus in Tabula VI. num. 7.

LVIII.

*Litteræ Ludolfi de Esbeke, quibus vendit monasterio Scheningensi aduocatiã
unius molendini iuxta Hotzensleue ad annum 1285.*

Ex autographo.

Universis hanc auditis literam uel uisuris. Ludolphus miles dictus de Esbeke
salutem in domino sempiternam. Recognosco ad ueritatis euidentiam pre-
sentibus protestando quod ecclesie sancti Laurentii in Scenigge cum consensu fra-
tris mei domni Erici et omnium heredum meorum uendidi aduocatiã unius mo-
lendini iuxta Hotzensleue a) et VIII. mansorum eidem uille adiacentium ab omni
impetitione meorum heredum ad quos bona mea possent deuolui liberam et so-
lutam super quo ne presentibus aut futuris dubium oriatur presens scriptum pre-
fate ecclesie erogari in testimonium tam meo quam fratris mei sigillo fideliter
communitum. Emissionis huius testes sunt sacerdotes, bertoldus quondam plebanus
in castro Esbeke. Ludolfus plebanus in uilla ibidem. Zinricus plebanus in castro Esbeke.
Jordanis clericus de Scenigge. milites, Udo de Blanckenborch. Thitmarus de Scenigge.
Bertoldus de Scenigge. Fridericus de Beniestorp. satellites. Zinricus de Zornebusen. Jor-
danis

Ddd dd 3

danis Tupeke et quam plures alii fide digni. Datum anno dñi M. CC. LXXXV. idus aprilis.

- a) Hötensleba, vicus Ducatus Magdeburgensis, in feudum datus Landgraviis Hassiæ Homburgicis, disiunctus dimidio milliari a Scheninga.

LIX.

Resignatio nouem mansorum et dimidii, sitorum in campo Hergermstorp, ad a. 1294.

Ex autographo.

Nos Al. dei gratia prepositus B. camerarius Magd. W. p̄ptus Beueracensis recognoscimus presentibus et testamur quod per dominum . . . prepositum et conuentum in *Scheninge* comparatam emptam et absolutam aduocatiam nouem mansorum et dimidii sitorum in campo uille *Hergermstorp* a) a *Bernbardo milite de Wardenberg* et suis famulis et a *Zermanno de Werderden* milite et ab omnibus ab ipso impheudatam et a nobili uiro domno *Zenrico comite de Blankenborg* ab ipsis resignatam uenerabili domno . . . *Zalberstaden*si episcopo et per ipsum nobis collatam in feodo tenebimus et resignabimus ad uoluntatem dicti domni . . . prepositi et conuentus. et quodocunq. idem prepositus. et conuentus de *Scheninge* proprietatis titulo uel quocunq. modo dictam aduocatiam comparauerint ab ecclesia *Zalberstaden*si quod nos sine qualibet contradictione ad requisitionem ipsius . . . prepositi et conuentus dictam aduocatiam libere resignabimus et ex nunc post huiusmodi requisitionem ut ex tunc presentibus resignamus ita tamen quod interim nullam exactionem uel petitionem in predictis bonis aliquatenus faciemus sed ad uoluntatem sepe dicti . . . prepositi et conuentus tenebimus et resignabimus ut est dictum. In cuius rei testimonium presentes litteras reuerendi domni nostri *Erici archiepiscopi* et capituli *Magd.* impetrauimus et nostris fecimus sigillis fideliter communiri. Datum *Magd.* anno dñi M. CC. XCIII. XVIII. Kal. augusti.

- a) Villa Höierstorp intra præfecturam Scheningensem.

Sigilla sunt uetustate detrita.

LX.

Litteræ Ammonis de Heimburg, quibus ad omnium 1299. donat monasterio Scheningensi aduocatiam duorum mansorum in Begerstede & unam aream in uilla Hotzensleue 1299.

Ex autographo.

Nos Anno miles dictus de *Zeimburch* una cum nostris legitimis heredibus tenore presentium recognoscimus publice protestantes quod ecclesie conuentuali sancti Laurentii in *Schenighe* aduocatiam duorum mansorum sitorum in campis *Begerstede* et unam aream sitam in uilla *Hotzensleue* dedimus cum omni iure quo nos habuimus pro remedio animarum omnium parentum nostrorum et simpliciter propter deum. Huius rei testes sunt *Zeidenricus de Ieresem*. *Fridericus* prefectus. milites. *Wedekindus conemannus* castrensis in *Twisinge*. *Zinricus Zutzze* et *Zermannus* frater suus et plures alii fide digni. in cuius testimonium nostrum sigillum presentibus est appensum. Datum anno domini M. CC. XC. nono. in die beati mauritii martyris.

Sigillum uide in Tabula IX, num. 1.

LXI.

LXI.

Declaratio Ludolfi de Werberghe & aliorum de eo, quod Conradus de Debbenem vendiderit monasterio Scheningensi mansum, situm in campo Soligghe 1299.

Ex autographo.

Nos Ludolfus dictus de Werberghe Anno dictus de Zeymborch et Boldewinus Zivricus fratres milites dicti de Dalem a) tenore presencium recognoscimus publice protestantes, quod conradus dictus de Debbenem cum consensu fratrum suorum et aliorum heredum honorabili viro domno Zermanno preposito et ecclesie sancti Laurentii in Scheninghe vendidit pro quinq; marcis examinati argenti unum mansum situm in campo Soligghe cum proprietate et uniuerso iure attinente tam in pastu quam in uillis perpetuo possidendum, preterea recognoscimus si aliquis propinquorum suorum uel heredum utriusq; sexus dicta uenditione ratu habere non uoluerit et si predictus C. preposito et ecclesie in Scheninghe warandia dicti mansi dare non potuerit memoratam, in cuius rei testimonium presentem litteram nostrorum sigillorum munimine roboratam dedimus anno dñi

M. CC. XCVIII.

a) Vogtsdalem, sedes præfecturæ intra Scheningensem Principatus Wolferbuttelandi dioecesin.

Ludolfi de Werberghe Sigillum uide in Tab. IX. num. 2.

Annonis Sigillum idem est quod exhibuimus in Tab. IX. num. 1.

L. S. ueritate detriti.

L. S. detriti.

LXII.

Ludolfus de Werberghe componit litem, sese inter, ac Præpositum Scheningensem, super agris Solingensibus exortam, a. 1304.

Ex membranaceo autographo.

Nos Ludolfus nobilis de Werberghe omnibus hanc litteram uisuris seu auditoris dilectionis et obsequii integritatem, quoniam que aguntur in tempore ne simul labantur cum lapsu temporis poni solent in lingua testium et scripture memoria perhennari. hinc est quod publice recognoscimus protestantes quod unione seu amabili compositione cum domno Zermanno preposito in Scheningen ac eius conuentu placitauius in hunc modum, quod nos una cum nostris heredibus renunciamus omni iuri seu inpetitioni in bonis uidelicet nouem mansorum in campo Solinge, itaq; quod nil iuris nec proprietatis nobis potuerimus attribuere in eisdem, tali additione adiecta, quod prepositus ac predictus conuentus in Scheningen perpetue singulis annis nouem quadrantes tritici in festo beati martini in castro Werberghe seu ad tria milliaria a claustro iam dicto ubi nostre fuerit uoluntatis omni occasione postposita ac sine aliquo impedimento nobis presentent et ministrent, ut autem hec omnia per nos et heredes nostros inuiolabiliter obseruentur sigillo domni Annonis de Zeimburch militis, sororii nostri, una cum nostro presentem litteram fecimus insigniri. Datum et actum anno dñi M. CCC. IIII. in die beati matthei apostoli et ewangeliste. Testes huius rei sunt domnus Anno dictus de Zeimborch, clericus dictus de Nindorp, nec non Jordanus dictus Tupeke milites, domnus Segberus et Bertramus plebanus in Rode clerici, Zericus dictus de Esbeke, Conradus dictus Buschekeste nec non alii fide digni.

Sigilla sunt eadem, quæ exhibuimus in Tab. IX. num. 1. & 2.

LXIII.

LXIII.

Litteræ Annonis de Heimburch, quibus anno 1305. confirmat traditionem alicuius mansi ecclesiis Hamersleuensi & Scheningensi.

Ex autographo.

Nos Anno de Zeymborch miles recognoscimus et publice protestamur quod Olficus miles dictus de Nendorp emtum et comparatum mansum
 . . . pro stendaliensis argenti pro remedio anime sue et uxoris sue duabus ecclesiis scilicet sancti pancratii in *Zamersleue* et sancti Laurentii in *Schenighe* fideli deuotione tradiderit ut annuatim memoria eorundem in missarum celebratione pro defunctis et orationibus habeatur
 damus et dedimus prefatis ecclesiis proprietatem eiusdem mansi et possessionem legitimam renunciantes etiam perpetue in his scriptis
 . . . in cuius testimonium rei sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum anno dñi M. CCC. quinto in die marie magdalene.

LXIV.

Diploma Alberti Ducis de Brunefwich, quibus ad annum 1307. donat Annoni de Heymborch omnem proprietatem ville Hoberstorp. 1307.

Ex autographo.

Dei gratia *Albertus dux in Brunefwich* omnibus, ad quos presens scriptum peruenit, salutem in domino. notum fieri uolumus uniuersis tam presentibus quam futuris quod intuitu multorum obsequiorum a *domno Annone milite de Zeymborch* nobis fideliter prestitorum dedimus ac per presentes damus sibi ac suis ueris heredibus omnem proprietatem quam habuimus tam in uilla *Zoberstorp* a) quam in agris campis cultis et incultis pascuis et pratis ibidem eodem proprietatis iure ac dominii sicut eam possedimus uniuersaliter ac libere possidendam. ita etiam quod ipse et heredes sui sine omni obstaculo et conditione ex parte nostri et liberorum nostrorum predictam proprietatem quibuscunq. modis et contractibus ipsis conuenientibus transferre possint in quemcunq. uoluerint locum et personam. In quorum omnium euident testimonium presentem litteram predicto *domno Annoni* et suis heredibus dedimus sigillo nostro patente roboramus. cuius etiam donationis testes sunt fideles nostri *Bertoldus de Zonlaghe* noster notarius et *Johannes frater suus. Zenricus de Werle* b). *Fredericus de Ampeleue. Ecbertus de Assenborch. Bertramus de Veltem* milites et plures alii fide digni. Datum in castro *Wulfsebutle* anno dñi M. CCC. septimo XII. Kal. iunii.

a) Villa Höierstorf prope cænobium S. Laurentii Scheningense.

b) Werle nunc Warl locus Principatus Wolferbuttelani, situs iter unius horæ Schepenstadio.

Sigillum ducis Albertii uide in
 Tabula IX. num. 3.

LXV.

Permutatio bonorum monasterii Scheningensis, sitorum ad Hergrinstorp et Bredenstede pro XIV. mansis in Hoygerstorp, iure patronatus ecclesie & curia eiusdem ville ad annum 1311.

Ex autographo.

Uniuersis Christi fidelibus hoc scriptum uisuris seu audituris *Zenricus* et *Friedericus* milites fratres dicti de *Aluensleue* salutem in dño. ne ea que fiunt in tempore

pore simul cum lapsu temporis elabatur expedit ipsamet testibus et scriptis authenticis perhennare. Itaq. uniuersis notum esse uolumus protestando, quod nos pensata utriusq. partis utilitate quatuordecim mansos liberos ab omni exactione et grauamine sitos in campis uille *Zeygerslorp* cum iure patronatus ecclesie eiusdem uille et una curia sita in occidentali parte eiusdem ecclesie sicut eam sepius exterior protractio includit accedente, cum pratis pascuis siluis et agris et omni iure et utilitate honorabilibus uiris domno preposito et conuentui monasterii in *Schenighe* ordinis sancti Augustini dedimus et assignauimus et iure quo melius possumus assignamus perpetue possidendos, recipientes ab eisdem preposito et conuentu monasterii in *Schenighe* proprios et dimidium soluentes quatuor solidos sitos in campis uille *Zergrimstorp* cum iure patronatus eiusdem uille mansos sitos in campis uille *Bredenstede* annuatim quatuordecim solidos soluentes sicut hactenus possederant facientes in restaurum. Ut autem hec nostra permutatio predictorum honorum a nobis nostrisq. heredibus infringi et mutari nequeat, nostrorum heredum consensu et uoluntate de prefatis mansis et iure patronatus ecclesie et curia et de omnibus ad eos pertinentibus promittimus firmam prestare warandiam quotiens et quando fuerimus requisiti ab omnibus impetitionibus et repetitionibus dum penitus disbrigare, nihil etiam nobis nostrisq. heredibus in sepe dictis bonis posset in futurum iuris usurpando referuare. Cuius rei testes sunt domnus *Anno de Zeymborg*, *Lude* *Olvricus de Nendorp* et *Fredericus filius suus*, *Ericus de Eshbeke*, *Thidericus de Groppen* *Jordanus de Scheninghe*, *Zinricus Germanus fratres* satellites et quam plures alii fide digni. In cuius testimonium nostra sigilla presentibus sunt appensa. Datum et actum anno domni M. CCC. undecimo in die beati michaelis archangeli.

Sigilla sunt uerustate detrita.

LXVI.

Diploma Alberti ducis in Brunefwich, quo ad annum 1312. superiorem permutationem confirmat.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, *Albertus* dei gratia dux in *Brunefwich* omnibus in perpetuum. Ne ea que fiunt in tempore simul cum lapsu temporis elabatur expedit ipsa testibus et scriptis authenticis perhennare, hinc est quod uniuersis notum uolumus esse protestando quod cum honorabiles uiri prepositus et conuentus monasterii in *Schenighe* ordinis sancti Augustini quatuordecim mansos in campis sitos *Zeyerslorp* cum patronatu ecclesie eiusdem uille, et una curia sita in occidentali parte ecclesie eiusdem sicut eam sepius protractio exterior includit accedente comparauerit, nos eorundum prepositi et conuentus precibus inclinati pure propter deum et pro remedio animarum parentum nostrorum predictis preposito et conuentui seu monasterio cum consensu nostrorum heredum predictos mansos ius patronatus ecclesie et curiam donamus et appropriamus, imo cum omni proprietate et iure que et quod nobis seu nostris heredibus competit in eisdem aut competere posset uel poterat in futurum in sepe dictos prepositum et conuentum seu monasterium transferimus per presentes absq. contradictione uel obstaculo quolibet perpetuo possidendos. Cuius rei testes sunt strenui et honorabiles uiri, *Zechbertus de Alseburgh*, *Bertramus de Veltem*, *Johannes de Ampeloue*, *Olvricus de Sunstede*, *Ludolfus de Borchlorp* et alii quam plures fide digni. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum anno domni millesimo trecentesimo duodecimo XII. kal. februarii.

Sigillum Alberti ducis in Brunefwich
uide in Tabula IX, Num. 3.

LXVII.

Diploma Alberti, Halberstadenſis epiſcopi, quo ad annum 1312. eadem permutatio confirmatur.

Ex autographo.

Albertus dei gratia *Halberſtadenſis* eccleſie epiſcopus dilectis ſibi in Chriſto prepoſito priori totiq. conuentui regularium canonicorum in *Scheninge* ſinceram in domno karitatem. iuſtis petentiũ deſideriis dignum eſt nos facile prebere aſſenſum et vota que a rationis tramite non diſcordant effectũ proſequente complere. eapropter utilitate eccleſie ueſtre penſata et ueſtris deuotis precibus inclinati permutationem bonorum ueſtrorum quam cum honeſtis et diſcretis militibus *Hinrico* et *Friderico* fratribus de *Aluenſleue* et eorum heredibus feciſtis. uidelicet pro nouem manſis in *Sergrimſtorp* ſitis et iure patronatus eccleſie uille eiufdem *Magdeburgenſis* dyocceſeos et pro quinq. manſis in *Debbenem* ſitis recipientes ab eiſdem quatuordecim manſos in *Hogerſtorp* ſitos cum iure patronatus eccleſie ibidem uobis propter uicinitatem et ſitum loci magis competentes ab omni aduocacia liberos prout in litteris ſuper hoc hinc inde confectis plenius continetur gratam et ratam habemus et ratam habemus et preſentibus ſigillo noſtro munitis in nomine domni confirmamus. Datum *Halberſtat* anno dñi M. CCC. XII. in octaua pentecoſt. pontificatus noſtri anno octauo.

Sigillum epiſcopi Alberti uide in
Tabula IX. num. 4.

LXVIII.

Henrici atque Annonis de Heimburg littere conſenſus ſuper bonis in Hogerſtorp & iure patronatus eccleſie ibidem ad annum 1313.

Ex autographo.

In godes namen. Amen. we *hinric* unde *Anne brodere* unde *Konigunt* unde *Elyzabeth ſuſtere van Zeimburch* gehelen bekennen ande betugen alle den de duſſen bref ſehen unde horen leſen dat we unde unſe eruen ghelaten hebben unde laten in diſſeme ieghenwerdighen breue van dem gude to *Hogerſtorp* dat we anſprakes hadden van veertein houen eghenes unde van dem kerklene deſſeluen dorpes unde van dem houe de to dem gude hort unde to weſten des dorpes lit unde van deme kerkhoue went an dat velt gheit unde vort mer van alle der nut deſſeluen gudes. an velde unde an dorpe vortmer de geweringe des eghenes van deme vorſprokenen gude de unſe achtbare here *bertog Albert van Brunſwic* ghe- dan hefft deme godeshufe ſancti laurentii to *Scheninghe* de wille we *Hinric* unde *Anne brodere* unde *Konegunt* unde *Elyzabeth ſuſtere van Zeimburch* geheten ewigliken demelſeluen godes hufe to *Schenigen* alle ding lowe we *Hinric* unde *Anne* vor uns vor unſe eruen unde vor unſe vorſprokene ſuſtere to *Scheninghe* nummermer to hinderne umme de Anſprake de we uppe dat gut hadden to *Hogerſtorp* an verteyn houen eghenes an deme kerklene an deme houe de to dem gude hort an alle der nut deſſeluen gudes an velde unde an dorpe. oppe dat duſſe ding ſtede ewig unde gantz bliuen des hebbẽ we diſſen bref beſeghiler laten mit unſem ingheſeghile we *Konegunt* unde *Elyzabeth* ne hebben nen ingheſighel des loue we dit under unſer brodere ingheſighele ewighliken ſtede to haldenen we *Hinric* unde *Anne* volghendes. duſſer dinghe ſin tughe her *Bertram von Veltem*. her *ludolph von Weuerlinghe*. her *ludolph von Ierſem*. her *jan von Ampeleue* de erhaſtighen riddere. *Gheusbart de edele von Werberghe*. *Bertram* unde *hinric brodere von Veltem* knechte unde andere vele mer guder lude. diſſe bref is ghegheuen to *Twiffinghe* na der bort unſes heren duſent iahr unde drehundert iahr in dem drittegheſten iare in ſunte mertines daghe des hilligen Biſcopes.

LXIX.

LXIX.

Plebanus Arnoldus comparat sibi aduocatiam in villa Suideshusen ad vitam, anno 1315.

Ex autographo.

Ego Arnoldus plebanus in Suideshusen recognosco publice per presentes quod ab illustri principe domno *Ottone duce de Brunefwich et Luneborg* aduocatiam totius uille Suideshusen uidelicet quatuordecim arearum et unius curie uillicalis comparauerim mihi pro quindecim marcis Bremensis argenti ita ut talia bona ad uite mee tempus possidebo. Si autem contingeret me commutationem ecclesie facere uel quouis alio modo a loco dicto recedere dicta tamen bona ad uite mee tempus possideam post mortem uero meam dicta bona ad illustrem principem domnum *Ottone* predictum et suos heredes libere reuertentur. in cuius rei testimonium sigillum meum presentibus est appensum. Datum anno dñi M. CCC. XV. in die beati Valeriani martyris.

LXX.

Otto dux Brunswicensis et Luneburgensis confert iure feudali Johanni Bateneff curiam in uilla Elleffen anno 1316.

Ex autographo.

Dei gratia nos *Zinricus sancti cyriaci prope Brunefwich et in Dannenberg prepositus* publice recognoscimus et presentibus protestamur quod domnus noster domnus *Otto dux de Brunefwich et Luneborch princeps inclytus et illustris* cum consensu heredum suorum famulo nostro dilecto et fideli *Johanni dicto Bateneff* curiam in uilla *Elleffen* cum omni iure seu utilitate, quibus eam pater suus habuit, pro sex marcis puri argenti iure contulit pheodali, tali tamen apposita conditione, quod quandocunq. domnus noster predictus seu heredes sui prefati antedictas sex marcas puri argenti eidem famulo nostro *Bateneff* persoluerint, ex tunc memorata curia ad ipsos libere coredibit, in cuius protestationis consummationem presentes litteras nostri sigilli munimine duximus roborandas. Datum anno dñi M. CCC. XVI. in crastina natiuitatis btē uirginis marie.

LXXI.

Litteræ Johannis de Winnigbestede, uendentis monasterio Scheningensi aduocatiam duorum mansorum, sitorum in campis Bayerstede cum duabus curiis ibidem, anno 1319.

Ex autographo.

Nos *Johannes miles dictus de Winnigbestede* una cum filiis suis *Willikino* et *Johanne* recognoscimus tenore presentium publice protestando quod nos receptis ab honorabili tiro *Theodorico preposito* et conuentu monasterii in *Scheningbe* tribus marcis puri argenti uendendo dimisimus eisdem aduocatiam duorum mansorum sitorum in campis uille *Bayerstede* accedentibus duabus curiis ibidem perpetue possidendis. renunciantes etiam omni iuri que et quod nobis seu nostris heredibus competit aut possit uel competere poterat in futurum nihil omnino iuris in bonis nobis prefatis usurpando. testes huius rei sunt. *Florinus miles de Dalem. Thidericus de Debenem. Ludolfus et Conradus filii sui* et quam plures alii fide digni. Datum anno dñi M. CCC. XIX. feria sexta ante diem georgii martyris gloriosi.

Eee ee 2

LXXII.

LXXII.

Litteræ Borchardi de Meinersen, quibus anno 1321. resignat Ottoni duci de Brunswich insulam, in qua situm est castrum Bruckbe.

Ex autographo.

Dei gratia nos *Borchard nobilis de Meinersen* recognoscimus et presentibus protestamur quod si insulam in quo constructum seu situm est castrum *Bruckbe* *) de ducatu seu dominio *Brün.* in pheodo tenemus tū dictam insulam illustri principi *Otoni domino in Brün. et Lün.* habendam et possidendam perpetuo presentibus resignamus. si autem in dicta insula proprietas nobis competit tū dictam proprietatem ipsius insule et quicquid in eadem nobis competebat seu competere poterit eidem *Otoni* domino damus per presentes liberaliter et largimur. In cuius testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datū anno dñi M. CCC. XXI. in vigilia bñ mathei āpli.

*) Nienbrücke, domicilium prefecturæ ad *Alleram*, in terris Principatus *Wolferbuttelani*.

LXXIII.

Diploma Ottonis ducis in Brunesswich, quo ipse anno 1322. transfert proprietatem dimidii mansi, in campis Ierssem siti, in ecclesiam Sekere.

Ex autographo.

Dei gratia nos *Otto dux in Brunesswich* ad perpetuam memoriam omnium quibus presens scriptum ostensum fuerit volumus peruenire quod *Eghelko de Ierssem* famulus nomine suo ac *Otonis Zenici* ac *Ludolfi fratrum* suorum nec non *berte sororis* eorundem fratrum nobis dedit ac libere resignavit proprietatem dimidii mansi siti in campis *Ierssem* qui longis temporibus suis progenitoribus pertinebat, obtinuit quoq; a nobis suis precibus quod dictam proprietatem dimidii mansi prenotati transfulimus in ecclesiam in *Sekere* et ipsum cum omnibus suis iuribus et attinenciis dicte ecclesie in nomine domni appropriauimus et appropriamus per presentes. mittimus etiam *Zenckonem* dictum *Vogel* et *Ludolfum Brunneman* prouisores dicte ecclesie in possessionem proprietatis dimidii mansi prenotati ad ipsam perpetue et libere possidendam renunciantes pro nobis et nostris heredibus omni iuri quod nobis competebat in dicto manso vel ratione proprietatis posset competere in futuro. Volumus etiam prouisores predictæ ecclesie in sepe dicta proprietate legitime warandare, in quorum omnium euidentis testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Testes etiam sunt *Ludegerus de Gassebutle* dapifer. *Florinus de Dalem.* *Wilhelmus de Tzampelue* milites. *Thidericus plebanus in Ierssem* noster notarius et *Johannes de Zelwordessen* famulus et plures alii fide digni. Datum *Brunesswich* anno dñi M. CCC. XXII. feria tertia in rogationibus.

Sigillum Ottonis ducis vide in
Tabula IX. num. 5.

LXXIV.

Litteræ Jordani & Baldewini de Campe, quibus ad annum 1325. vendunt plebano in Cublige omnia iugera in Dodencamp.

Ex autographo.

Jordanus senior miles et *Baldewinus filius eius* dicti *de Campe* omnibus quibus presens scriptum ostensum fuerit salutem in domino. Ad memoriam hominum

JXXXI

tam

tam presentium quam futurorum cupimus peruenire quod de consensu heredum nostrorum et omnium quorum intererat vendidimus discreto viro domno *Bernbardo plebano in Cublige* omnia iugera sita in *Dodencamp* que *Zinricus de Schepenstede* ciuis in *Brunswik* hucusq; a nobis tenuit iure pheodali pro duabus marcis examinati argenti nobis integraliter persolutis et appropriamus iure dotali et dotali libertate et renunciauimus et in dei nomine pro nobis et pro nostris heredibus per presentes renunciamus perpetuo omni iuri et utilitati ita tamen vt hec prescripta iugera ad usum plebani predictę ecclesie qui pro tempore fuerit perpetuo redigantur. Ne igitur aliquis propter obliuionem aut maliciam factum huiusmodi valeat immutare sigilla nostra presentibus sunt appensa. promittimus etiam per presentes sub sigillis nostris pro nostris heredibus et pro hiis omnibus quorum interest ut hec omnia perpetuo debent obseruari. Testes huius rei sunt discreti viri *Ludolfus in Schepenstede* *Zenricus in Wattekesen* *) *Arnoldus in Vrede* *Johannes in Vallerfleue* *Zenricus in Emen plebani*. insuper famosi milites *Baldewinus de Wenden senior*. *Johannes de Ampleue*. *Bertoldus de Veltem* et quam plures alii fide digni. Datum anno domni millesimo trecentesimo vigesimo quinto in die purificationis beate marie.

*) Wattekesen hodie dicitur Watzen, vicus situs iter vnus horę ab oppido Schepensted.

LXXV.

Diploma Alberti Halberstadenſis epiſcopi, quo ad annum 1332. assignat capellam in Esbeke dimidium mansum, situm in campis oppidi Scenigen.

Ex autographo.

Nos *Albertus* dei gratia *Halberstadenſis ecclesie epiſcopus* ad vniuersorum noticiam tam presentium quam futurorum deducimus lucide per presentes quod dimidium mansum quam famosi milites domnus *Jordanus* et domnus *Zermannus Trupeken* dicti a nobis et ab ecclesia nostra iure tenuerunt pheodali, situm in campis oppiduli *Scenigen*. nobis etiam quem iidem libere resignarunt cappelle sancti *Johannis baptiste in Esbeke* presentibus donamus liberum, et eidem cappelle proprietatem dicti dimidii mansi perpetue liberam assignamus cum omni iure prout hactenus ad nos et ad nostram dinoscebatur ecclesiam pertinere uolentes huiusmodi nostra appropriationis veram prestare warandiam dum de hoc fuerimus requisiti. in huius vero appropriationis restaurum domnus *Aryens* miles et *Luppaldus frater suus de Esbeke* dicti nobis et ecclesie nostre dimidium mansum in iidem campis *Scenigen* situm cum omni iure pheodali assignarunt et presentibus assignant in recompensam. in cuius appropriationis perpetue evidenciam fecimus presentem paginam nostro sigillo firmiter communiri. Actum et datum *Halberstadii*

anno dñi M. CCC. XXXII. octauo kalendas novembris.

Sigillum Alberti epiſcopi vide
in Tabula IX. num. 4.

LXXVI.

Tota vniuersitas ciuitatis Schenig vendit anno 1338. plebano in Werberghe perpetuos redditus vnus marce, quibus ille dotauit altare undecim millium virginum in ecclesia S. Laurentii.

Ex autographo.

In nomine sanctę et indiuidue trinitatis ne legitime contracta vitio ignorancie posterorum vel obliuioni presentium deleantur scripturarum munimine et sigillorum impressionibus roborentur. igitur nos consules et tota vniuersitas ciuitatis *Schenig* ad noticiam presentium et futurorum omnium quorum interest deduci-

ducimus lucide per presentes quod cum consensu et voluntate nostre ciuitatis vendidimus domno *Alberto plebano in Werberghe* perpetuos redditus unius marce stendalgē. argenti cum qua pro salute anime sue et suorum parentum et omnium fidelium defunctorum dotauit hic apud ciuitatem nostram in ecclesia sancti Laurentii martyris vnū altare constructum in honore beatissime genetricis marie et sanctarum vndecim millium virginum, quam quidem marcam predictam dabimus semper annuatim in vigilia sancti martini episcopi omni occasione femora sacerdoti cui dictum altare a preposito predicti monasterii collatum fuerit. Si vero domnus noster prepositus antedicti claustrī idem altare conferre renuerit alicui sacerdoti suorum sed per se redditus prescriptos recipere proponeret tunc sepe dictos redditus apud nos retinebimus preposito non daturos quousq; sepius prelibatum altare alicui suorum contulerit sacerdoti cui tunc dabimus ut extitit prearratum, pro quibus in ebdomade semper a tali sacerdote ad minus quatuor misse in altari iam sepius pretaxato perpetue seruabuntur. Si vero ciuitas nostra quod absit per incendia fuerit deuastata ita quod in vno anno uel in pluribus sepe tactos redditus in prelibato termino non daremus nec dare possemus tunc cum primitus reedificauerimus et primā exactionē siue illam a pratis vel gramini- bus seu a filiis nostre communitatis sustulerimus vel a nostris ciuibus collegerimus inde totales redditus supercessos siue retentos omni contradictione vel dilacione repulsa veraciter perpetuis temporibus ut prememoratum extitit seruaturi, vt hec omnia predicta rata perpetue maneant et inconuulsa presens litera extitit nostri sigilli munimine roborata. Actum et datum anno dñi M. CCC. XXXVIII, in octaua epiphanie dñi.

LXXVII.

Littere indulgentiarum, ecclesie in Scheppensted datæ 1343.

Ex autographo.

Frater *Zenricus* dei gratia episcopus ecclesie *Viriçē*. gerens vices in pontificalibus venerabilis in Christo patris nec non domni *Alberti*, episcopi *Zalberstodensis* vniuersis Christi fidelibus quibus exhibitum fuerit presens scriptum salutē in eo qui est omnium vera salus, si quelibet loca sanctorum pia sunt et prompta deuotione recolenda, cupientes tamen ecclesiam sancti *Johannis baptiste* in *Scheppenstedbe* dignis honorum laudibus frequentari, omnibus vere penitentibus, confessis et contritis quandocunq; qui eukaristiam sacram et sacram unctionem deferendam seu delatam cum debita reverentia secuti fuerint, seu qui in festis subscriptis videlicet natiuitatis Christi pascheven. pasche, ascensionis, penthecostes, trinitatis omnium sanctorum, in die omnium animarum in cunctis solempnitatibus marie virginis gloriose, in die dedicationis dicte capelle, in diebus omnium apostolorum et patronorum, nec non per octavas omnium supradictorum, dictam capellam debite frequentauerint de omnipotentis dei misericordia et beatorum petri et pauli apostolorum meritis confisi, quadraginta dies indulgentie et unam karnam de iniunctis penitentis misericorditer in domno relaxamus, appendentes nostrum sigillum in evidens testimonium omnium premisorum datum anno dñi M. CCC. XLIII. V. non. maii.

LXXVIII.

Diploma Magni ducis Brunsvicensis ad annum 1348, quo monasterio Scheningensi donat bona quaedam, ad oppidum Scheningen sita.

Ex autographo.

We Magnus von der gnade goddes Hertoghe to Brunswich bekennen openbare in dessem iegenwardigen breue, un don wtlík alle den de ene sen edder horen

horen lesen, dat we dorch god, dorch unfer vrowen ere, un̄ des heyligen herren ere, sente Laurencius, gegheuen hebben deme godeshuse to *Sceningen*, dat in sente Laurencius ere ghesticht is, un̄ da de canonike regulares nu woenhafflich un̄ vormunden sind, ene mark geldes, de in deme *meyerdinge* gelegen ist, der gulde un̄ des tinses sin gelegen twolf scillinge pennige an der wuftersten molin, de in

deme wikbelde to *Vcendorpe* gelegen ist de nu Sophia Larpen snauel besittet un̄ twelf scillinge pennige an ener houue de Heneke stempel nu besittet, un̄ an ener haluen houue, dre scillinge pennige, de nu lubbeke beckere besittet, un̄ sefte haluen scilling pennige, an negen morgen ackers de desseluen lubbeken beekers huffvrowe, un̄ ere broder, Heneke somer nu inne hebben un̄ besitten, desse vorbenomden mark geldes hebbe we deme vorgeante, Godeshuse ghegeuen, to weder standunge enes houes, de to deme seluen godeshuse horde, da we up ghebuwet hebben, in deme wikbelde to *Sceningen*, *dorch des lander not*, unde geuen ok deseluen mark geldes alse hir vorgescruen steyt deme vorbenomden godeshus von unfer un̄ von unfer eruen wegene, eweliken to hebbende un̄ to besittende, in dessem iegenwerdigen breue. De besegelt is mit unsem ingeseghele, un̄ den we deme suluen godeshus to ener bekenntisse alle desser vorgescruenen ding ghegheuen hebben, na goddesgebort dritteynhundert iar, in deme acht un̄ vertigsten iare in unfer vrowen daghe der lateren.

LXXIX.

Litteræ Johannis de Fersum, quibus anno 1349. vendit Henrico plebano in Sekere suisque successoribus quinque marcis dimidium mansum, in campis villæ Sekere situm.

Ex autographo.

Ego Johannes de Fersum famulus notum esse cupio tam presentibus quam futuris quod consensu et bona voluntate uxoris mee Elizabeth nec non matris mee Greten omniumq. meorum heredum quorum consensus de iure uel consuetudine fuerat requirendus liberaliter ac communiter accedente, vendidi dimisi et in possessionem tradidi, pro quinq. marcis puri argenti Brunswicensis ponderis et valoris michi integraliter persolutis domno Henrico rectori ecclesie in Sekere suisq. in dicta ecclesia successoribus perpetue dimidium mansum, a Henrico et Annen fratribus dictis de *Seymborch* iure pheodali dudum habitum pacifice et possessum, in campis ville Sekere situm cum omnibus usufructibus utilitatibus et appendiciis villis siluis pratis pascuis attinenciis uniuersis, obligans me et meos heredes per presentes quod dictorum bonorum debitam facere debeo et volo warandiam, ubicunq. et quandocunq. dicto domno Henrico, suisq. in dicta ecclesia successoribus opus fuerit et necesse. Renunciando pro me una cum uxore mea et matre mea et aliis meis heredibus omni iuri quod in predictis bonis habui seu michi et ipsis competere poterat ante dictis. Ad premissam renunciacionem, discretis uiris Radolfo in Fersum, Deghenbardo in Beyerstidde, Henrico in Neynstidde ecclesiarum rectoribus, Olrico de Weddesleue Conrado Thiderico et Johanne fratribus dictis Loden, Ludolpho et Euerhardo de Fersum famulis, Tilenberg de Sekere, Bernd Woldestorp, Sennig Vogel, et aliis pluribus fide dignis, rogatis pro testimonio specialiter et vocatis. In premissarum euidentiam dedi sibi presentem litteram inde conscriptam meo sigillo firmiter comunitam quo quidem sigillo nos Elizabeth et Grete predictæ utimur in presenti. Anno domini M. CCC. XLIX. in die beate margarete.

LXXX.

Littere rectorum quarundam ecclesiarum, quibus anno 1353, se pro salute anima domini sui Magni ducis in Brunsvich missas & vigiliis esse celebraturos, promittunt.

Ex autographo.

In nomine domini amen. Factorum perit noticia, nisi scripturarum testimonio fuerit roborata, hinc est quod nos ecclesiarum subscriptarum rectores, videlicet in *Stochem. Thyde. Zalchtere. Orem. Vimmelse. Blekenstide. Sowinghe. Bed-*

dinghe. Vuinghe. Northum. Ghetelde. Stidium. Broyssem. Runinghe. Adersem, Ymmendorpe. Drutte. Lengede. Vellstide. Aluedessen. Wyrethe. Denstorp. Wetlemstied. Bortuelde. Watenbutle. Elbere. Lendorp. Sonnenberge. Tymberla. omnibus presencia visuris seu audituris volumus esse notum, quod consideratis et inspectis beneficiis et meritis per *magnificum et illustrem principem domnum nostrum gratiosum et per dilectissimum dominum Magnum ducem in Brunsvich* nobis ac omnibus clericis suo territorio subiacentibus, presentibus et posteris liberaliter exhibitis et concessis in eo videlicet quod ex parte eius et heredum et successorum suorum nullus aduocatorum vel subditorum vel seruatorum suorum de rebus nostrorum iam dictorum mobilibus et immobilibus ante mortem, in morte et post mortem, in dote vel alibi constitutis, se intromittere debeat nec auferre, sed quilibet nostrum sua vendere, dare et convertere potest prout videtur expedire, nos itaq; hac de causa suo pio desiderio acquiescere volentes, promissimus et presentibus compromittimus bona fide, quod singulis annis, bis. Scilicet feria secunda proxima post misericordia domini et feria secunda ante Mychahelis in duobus vel tribus locis nobis placitis, conuocati de vespere vigiliis pro salute animarum, scilicet per dilecti domini nostri supra dicti et sue conthoralis, domne nostre gratiose ac omnium progenitorum et heredum seu successorum suorum solempniter decantemus et sequenti die quilibet missam legens pro defunctis et post summam missam commendacionem legendo morose humiliter et devote, cui, et eciam missis vel vigiliis nullus se absentet, quod si fieret hunc absentem nostri procuratores a nobis constituti et pro nostro placito alteri dato per emendam condignam corrigant et eam ad luminaria convertant vel ad alia que dicte memorie per nos peragende fuerint oportuna. Ut autem dicta memoria a nobis dicta libertate beneficiatis in perpetuum sic seruetur duximus presentem scriptum nostris sigillis in testimonium premissorum omnium roborandum, sed si aliquis ex nobis supra dictis sigillu suu presentibus non apposuerit dicta libertate carebit et si plures quam sunt supra scripti sigilla sua apposuerint nomina eorum inferius scribantur, et propter hec si fierent presentes litere non viciari sed in sua vi et virtute permanere debebunt. Datum anno domini M. CCC. LIII. feria III. post palmarum.

Fila, e quibus sigilla XXXIII. pendent, sunt membranacea. In illis inferius scripta sunt nomina ecclesiarum sequentia: *Stochem, Thyde, Halcheren, Orem, Vymmel-*

sen, Blekenstede, Sovinghe, Beddinghe, Vuinghe, Northum, Ghetelde, Stidium, Broyssem, Runinghe, Adersem, Ymmendorpe, Drutte, Vellstede, Aluedessen, Wyrethe, Denstorp, Wetlemstede, Bortuelde, Watenbutle, Lendorp, Elbere, Sonnenberghe, Tymberla, Chochinghe, Ziredessen, Lydinghe, Adenstede, Vechelde. Scripturo historiam ecclesiasticam Principatus Wolferbutelensis, quam nondum habemus, hec erunt sigilla utilissima. Plerique enim ecclesiarum rectores in suis sigillis usi sunt imaginibus sanctorum seu sanctarum, qui probabilissime patroni fuerunt earum ecclesiarum, quibus iidem rectores praeferunt.

LXXXI.

Officialis dioceseos Halberstadensis excommunicat debitores ecclesiae in Kablinghe anno 1334.

Ex autographo, quod est in manibus editoris a).

Officialis curie *Zalberstadensis* rectoribus ecclesiarum per eandem dyocessin constitutis per presentes requisituris salutem in domino, Quia ad instantiam pro-

XXXX

procuratorum ecclesie in *Kubelinghe* debitores legati seu donati ecclesie eiusdem iam longo temporis spacio per nos in genere et quidam eorum in specie excommunicati quod hactenus contumaciter sustinuerunt et adhuc indurati vile pendunt quare vobis singulis obediencie in virtute precipimus firmiter iniungentes quatenus eosdem, alios in genere, alios in specie vobis si nominati fuerint, accensis candelis pulsatis campanis excommunicatis, et ab omnibus christianis euitandos singulis dominicis diebus vestis in ecclesiis publice moneatis donec a nobis aliud receperitis in mandatis. Datum anno domini millesimo CCC. XXXIII. feria sexta ante dominicam iudica. precipimus litteram vestris prout requisiti fuerint singuli laicis deferendam.

- a) Litteras haece aeri incisas dedimus, ut ii, qui diplomata legere cupiunt, habeant, in quo se exerceant. *Kubelingha* hodie appellatur *Kubbelingen*, & ante portam oppidi *Scheppensted* orientalem in *Wolfenbutelensi* Principatu conspicua est.

LXXXII.

Consules & tota ciuitas Scheningensis vendunt Alberto plebano in Warberge annuam pensionem quinque marcarum 1358.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ne legitime contracta vitio ignorantie posterorum vel obliuione presentium deleantur, scripturarum munimine et sigillorum impressionibus roborantur. Igitur nos consules ac tota uniuersitas ciuitatis *Schenig*, ad notitiam presentium et futurorum omnium quorum interest deducimus lucide per presentes quod cum consensu et voluntate nostre communitatis vendidimus pro quinquaginta marcis puri argenti *Brunfw.* ponderis et puritatis nobis integraliter persolutis et in usum nostre ciuitatis conuersis discreto viro domno *Alberto plebano in Werberge* annuam pensionem seu redditus quing. marcarum argenti et ponderis predictorum quarum pensionum duas marcas argenti et ponderis cum dimidio in die beati mychaelis et totidem in festo pasche sequentis annis quam diu vixerit dilationibus quibuslibet amissis dicto domino

ad pag. 796.

... *Quod curia habet de quibus ecclesiis per eundem dyoc. constituitur
per penas requisierunt. Item in diebus. Quod ad presentiam presentium
ecclesie in *Kubelinghe* debitorum. legem per donum ecclesie omnium
iam longo tempore factis per nos in genere et quidam eorum in specie
excommunicati. Quod hactenus contumaciter sustinuerunt et adhuc indurati
vile pendunt. Quare vobis obediencie in virtute precipimus firmiter
iniungentes quatenus eosdem. alios in genere, alios in specie vobis
si nominati fuerint, accensis candelis pulsatis campanis excommunicatis et ab
omnibus christianis euitandos singulis dominicis diebus vestis in ecclesiis
publice moneatis. Donec a nobis aliud receperitis in mandatis.
Datum primo diei mensis octobris anno domini millesimo CCC. XXXIII. feria
iudica. 2) litteram vestris prout requisiti fuerint laicis deferendam.*

LXXX.

Litteræ rectorum quarundam ecclesiarum, quibus anno 1353, se pro salute animæ domini sui Magni ducis in Brunsvich missas & vigiliis esse celebraturos, promittunt.

Ex autographo.

In nomine domini amen. Factorum perit noticia, nisi scripturarum testimonio fuerit roborata. hinc est quod nos ecclesiarum subscriptarum rectores, videlicet in *Stockem. Thyde. Zalcstere. Orem. Vimmelse. Blekensidde. Sowinghe. Beddinghe. Vuinghe. Northum. Ghetelde. Stidium. Brossem. Runinghe. Adersem. Ymmendorpe. Druitede. Lengede. Velsidde. Aluedessen. Wyrethe. Denstorp. Wetlemstied. Bortuelde. Watenbutle. Elbere. Lendorp. Sonnenberge. Tymberla.* omnibus prefencia visuris seu auditoris volumus esse notum. quod consideratis et inspectis beneficiis et meritis per *magnificum et illustrem principem dominum nostrum gratiosum et per dilectissimum dominum Magnum ducem in Brunsvich* nobis ac omnibus clericis suo territorio subiacentibus, presentibus et posteris liberaliter exhibitis et concessis in eo videlicet quod ex parte eius et heredum et successorum suorum nullus aduocatorum vel subditorum vel servorum suorum de rebus nostrorum iam dictorum mobilibus et immobilibus ante mortem, in morte et post mortem, in dote vel alibi constitutis, se intromittere debeat nec auferre, sed quilibet nostrum sua vendere, dare et convertere potest prout videtur expedire. nos itaq. hac de causa suo pio desiderio acquiescere volentes, promissimus et presentibus committimus bona fide, quod singulis annis, bis. Scilicet feria secunda proxima post misericordia domini et feria secunda ante Mychahelis in duobus vel tribus locis nobis placitis, conuocati de vespere vigiliis pro salute animarum, scilicet perdilecti domni nostri supra dicti et sue conthoralis, domne nostre graciosae ac omnium progenitorum et heredum seu successorum suorum solempniter decantemus et sequenti die quilibet missam legens pro defunctis et post summam missam commendacionem legendo morose humiliter et devore, cui et eciam missis vel vigiliis nullus se absentet, quod si fieret hunc absentem nostri procuratores a nobis constituti et pro nostro placito alteri dato per emendam condignam corrigant et eam ad luminaria convertant vel ad alia que dicte memorie per nos peragende fuerint oportuna. Ut autem dicta memoria a nobis dicta libertate beneficiatis in perpetuum sic seruetur duximus presens scriptum nostris sigillis in testis.

procuratorum ecclesie in *Kubelinghe* debitores legati seu donati ecclesie eiusdem iam longo temporis spacio per nos in genere et quidam eorum in specie excommunicati quod hactenus contumaciter sustinuerunt et adhuc indurati vile pendunt quare vobis singulis obediencie in virtute precipimus firmiter iniungentes quatenus eosdem, alios in genere, alios in specie vobis si nominati fuerint, accensis candelis pulsatis campanis excommunicatis, et ab omnibus christianis euitandos singulis dominicis diebus vestis in ecclesiis publice moneatis donec a nobis

aliud receperitis in mandatis. Datum anno domini millesimo CCC. XXXIII. feria sexta ante dominicam iudica. precipimus litteram vestris prout requisiti fuerint singuli laicis deferendam.

- a) Litteras haece aeri incisas dedimus, ut ii, qui diplomata legere cupiunt, habeant, in quo se exercent. *Kubelingha* hodie appellatur *Kubbelingen*, & ante portam oppidi *Scheppensted* orientalem in *Wolfenbuttelensi* Principatu conspicua est.

LXXXII.

Consules & tota ciuitas Scheningensis vendunt Alberto plebano in Warberge annuam pensionem quinque marcarum 1358.

Ex autographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ne legitime contracta vitio ignorantie posterorum vel obliuione presentium deleantur, scripturarum munimine et sigillorum impressionibus roborantur. Igitur nos consules ac tota uniuersitas ciuitatis *Schenig*, ad notitiam presentium et futurorum omnium quorum interest deducimus lucide per presentes quod cum consensu et voluntate nostre communitatis vendidimus pro quinquaginta marcis puri argenti *Brunsv.* ponderis et puritatis nobis integraliter persolutis et in usum nostre ciuitatis conuersis discreto viro domno *Alberto plebano in Werberge* annuam pensionem seu redditus quinq. marcarum argenti et ponderis predictorum quarum pensionum duas marcas argenti et ponderis cum dimidio in die beati mychahelis et totidem in festo pasche singulis annis quam diu vixerit dilationibus quibuslibet omissis dicto domino *Alberto* persoluemus, quorum vero redituum tres marce cum dimidia post obitum dicti domini *Alberti* nobis nostreq. ciuitati vacabunt libere et solute, item recognoscimus et confirmamus per nos et per nostros successores unam marcam argenti puri et ponderis ob salutem anime dicti domini *Alberti* seu parentum suorum ipsi *Kalende* in nostra ciuitate existenti omnibus occasionebus semotis singulis annis in die sancti mychahelis perpetue erogandam ipsamq. camerario predictae *Kalende* in dicto termino presentabimus, qui camerarius unicuiq. sacerdoti in *Kalenda* in diuinis officiis celebrandis in ecclesia in vigiliis missis et orationibus presentiali existenti decem et octo denarios dativos de prefata marca in anniversario dicti domini *Alberti* debet ministrare, quicquid vero dicte marce super manserit idem camerarius ad eleemosynas et profectum dicte *Kalende* ministrabit, eatenus adstringimus nos seu nostros successores ad hoc per presentes tres fertones *stendaliensis* argenti singulis annis in die Mychahelis perpetue canonicis ecclesie sancti Laurentii martyris apud nos sitis omni tedio postposito distribuere eosq. canonico officianti altare in honore undecim millium virginum dedicatum in eadem ecclesia situm in predicto termino mychahelis presentare, hic enim canonicus unicuiq. suorum canonicorum in vigiliis missis et orationibus existencium duos solidos datiuos de dictis tribus fertonibus *stendaliensis* argenti in anniversario dicti domini *Alberti* debeat condonare, insuper si contigerit destructio dicte *Kalende* quod deus avertat tunc nos aut nostri successores sepe dictam marcam argenti puri et ponderis *fravibus Kalende* assignatam prefatis canonicis una cum tribus dictis fertonibus singulis annis in dicto termino mychahelis in perpetuum debemus astringimus per presentes et volumus erogare. Et ut dicta nostra venditio perpetue et inuolabiliter et firma permaneat et ne a nostris successoribus aliquatenus valeat intrinigi presentem litteram sigillo nostre ciuitatis presentibus

fff ff

duxi-

duximus roborandam in testimonium premifforum datum et actum *Schenigen* sub anno domini millesimo trecētesimo quinquagesimo oētauo in die beati Gregorii pape.

LXXXIII.

Litteræ Hermannii de Hoyerstorp, quibus anno 1372 monasterio Marienbergensi, ante Hehnstadium sito, quædam tradit.

Ex autographo.

Jk *Zermen van Hoyerstorp* bekenne openbare in desseme ieghenwerdigen breue dat ik myt willen un myt vulbort *Bartoldes mynes broder* un alle myner rechten eruen hebbe ghegheuen in use leuen vrouwen ere dere Priorinnen un der gantzen Samminge to dem *clostere up ufer vrouwen berge to Zelmesstide* vif schillinge older brunswikischer pennighe de me ehne geuen schal alle iarlikes uppe funte myghelis dach van eyner haluen houe de de lit uppe deme felde to *Scheninge* un de de nu heft *Krigher de Schomekere* de wonhaffig is vor dem *Sedorpe dore to Zelmesstide*. un de suluen vorbenomden pennighe de schullen se delen der gantzen Sameninge in funte mertens auende un bidden usen heren Gott vor mek un vor alle myne vrunde sele. To ener bewisinghe desser dynghe so hebbe ik beseghelt dessen bref myt myneme *Jnghefeghele* de gegheuen is na godder bort dritteyn hondert iar in deme twe un seuentigheften iare in ufer vrouwen dage lateren.

LXXXIV.

Litteræ Brunonis, præpositi Scheningensis, quibus cuidam confert bona quædam iure emphyteutico, ad annum 1372.

Ex autographo.

We her *Brun van der ghenade Goddes prouest to Scheninge* bekennen openbare in desseme breue alle den de ene sen horen edder lesen dat we hebben ghedan *Ludeken Bertrammings un Zeninghe Bertrammings* un eren rechten eruen enen hof in deme *Ostendorpe* vor eyn half punt waffes. to gheueue vsene goddes huse alle iar to eruene tinze. Vortmer so bekenne we dat desse vorbenomden *Ludeke un Zening Bertrammings* un ere rechten eruen hebben mit useme willen. un des rades ghenomen enen hoff van ufer vrouwen gulde weghene de harde an vsene houe lit. vor eynen schilling to crueneme tinze alle iar to gheueue use leuen vrouwen. to ener bewisinghe desser dingk. so hebbe we use inghefegel ghehenget an dessen breu de ghegheuen is na goddes bort dritteyn hondert in deme twe un seuentigheften iare des ersten fondages na pinksten.

LXXXV.

Litteræ consensus Hinrici, Ludolfi, & Bossonis, de Aluensleuen dictorum, datæ anno 1374 Hermannio atque Alberto de Wegeleue.

Ex autographo.

We her *Zinrik* her *Ludolf* unde her *Bosse riddere* geheten *van Aluensleue* don witlik allen den de dissen bref seen edder horen lesen dat we bekennen un mit unfer vulbort geschen is hern *Zermanne Albrechte van Wegeleue* un oren eruen vertich lodige mark brunswiccher wittē unde wichte an vertehaluen houen teghevr̄y uppe deme velde to *Schenige* de her koneman *Buschekeste* van uns to leyne heft unde cordes eruen *Buschekesten* fines *Broders* van uns van rechte to leyne

leyne hebben scolle, to groteren wyssenheyt dat we unde use eruen den vorbenomden heren *Zerman* un *Albrecht van Wegeleue* un oren rechten eruen disse ding stede un vast holden willen un dat se mit unsem willen un mit unser witscop geschen syn so hebbe we one des unsen bref darup besegelt gegheuen widliken mit unsen ingesegelen de gegeuen is na goddes gebort duzent iar drehundert iar in dem vere un seuentigstem iare in der elfdusent megede dage.

LXXXVI.

Litteræ consensus Brunonis præpositi Scheningensis, ad annum 1377.

Ex autographo.

We *Brun* van der gnade goddes prouest to *Scheningen* bekennet in dessem open breue dat *widdeken krutzebitter* un *kunne* sin hufvrowe un sine rechte eruen hebben verkost twene scilling geldes an erem houe de de lit beneden dem nedersten stouen des egendom hort usen goddeshuse hern *Zerman Bonstede* useme middekanonike vor eyne lodighe mark dessen vorbenomede pennig scal her *berman* opnemen alle iarlikes sine leue daghe, na sinem dode scole se vallen usen heren uppe dem kore to begande sine dechnisse. Tho eyner bekantnisse disser ding hebbe we dessen bref mit usem ingeseghele gheuestit. Na goddes bort dretyghundred iar in dem seuen un seuentigstem iare in sente *Lucyen* daghe der hyghen iuncvrowen.

LXXXVII.

Litteræ Friderici de Aluensleue, quibus anno 1382 vendit duos mansos, in campis Scheningensibus sitos, præposito Scheningensi & ecclesiæ S. Stephani ibidem.

Ex autographo.

Ek *Frederik von Aluensleue* un mine eruen bekennen un betugen openbar in dussem ieghenwerdighen breue allen de on seyn oder horen lesen dat we hebben verkost twe teghetvrie houue oppe dem felden to *Scheninge* ute dem lande dat de *Busekesten* hadde ghewesen deme goddes huse to sunte *Steffen* to *Scheninge* un dem proueste to *Scheninge* *Zanse* *Trippen* *Bartolde* *Roserdinge* un alle den dede vormunder sin des goddes huses to sunte *Steffen* darfulues vor vere un twintig lodige mark de se mek un minen eruen vull un al betalet hebben un willet dusser twigher vorbenomden houue deme goddeshuse to sunte *Steffen* un dem proueste to *Scheninge* un den vormunderen recht were wesen un entweren

vor allerley ansprake wur un wuen on des not is dat ek *Frederik von Aluensleue* unde mine eruen alle dusse vorgescreuen stücke stede un vast holden willen ane allerleye arghelist, des hebbe ek min inghesegele vor mek un vor mine eruen witliken un mit guden willen ghehenger laten to dusseme breue de ghegheuen is na goddes bort dretyghundred iar in den twe un achtentigstem iare in sunte *Tiburtii* un *Valeriani* daghe der hilgen mertelere.

LXXXVIII.

Litteræ quorundam dominorum, promittentium, se daturos operam, ne emtio præmissa aliquid detrimenti capiat. Ad a. 1382.

Ex manuscripto.

We *Ludolf von Werberge* de edele, *Sander von Schlifede Brand* von *Wubeke* *Zons* von *Dalum* *Zerman* von *Zoygerslorp* bekennen un betugen openbar in dussem

Fff ff 2

fen ieghenwerdigen breue vor alle den de en feyn oder horen lesen dat we hebben ghelouet un louen mit einer samenden hand dem goddeshuse to funte Steffen to *Schonige* dem proueste darfulues to *Schonige* Zansle Trippen Bartold Ruserdinge un alle den dede vormundere sin des goddeshuses to funte Steffen vorbenomet vere un twintich lodige mark dede vorbenomeden hebben gelecht an twey teghet vri houuen dede ligghen oppe den velden to *Schoninge* dede hadden gewesen *Frederikes van Aluenseue* un sinen eruen. wert dat dat vorbenomde goddeshus un de vormundere funte Steffens ienige ansprake scolden liden an dussen vorbenomeden houuen so scolde we un welden *Ludolff von Werberge* de edele *Sander von Schlisfede Brand von Wubeke Zans von Dalum Zerman von Zoygerstorp* dusse verentwintich lodige mark vorbenomet dem goddeshuse funte Steffen un den vormunderen wedder gheuen ouer eyn verndeliars dar na wan we daromme ghemanet worden an ienigherleye hinder un vortoch. vort mer so loue we vorbenomeden borghen *Ludolff von Werberge Sander von Schlisfede Brand von Wubeke Zans von Dalum Zerman von Zoygerstorp* weret dat user vif borgen ienig affginge so skolde we un welden we anderen vere eynen also guden in des doden stidde setten binnen veer weken wen we daromme ghemanet worden un scolden dussen fuluen bref up eyn nyge befeheln also alse we nu gedan hebben. Dat we alle dusse vorbenomeden ding stede unde vast holden willen an allerleyge argheleift des hebbe we *Ludolff von Werberge, Sander von Schlisfede, Brand von Wubeke, Zans von Dalum Zerman von Zoygerstorp* unse inghefegele wilitiken unde mit ghudem willen gehenget laten an dussen bref de ghegheuen is na goddes bort dritteynhundert iar in deme twe un achtentigsten iare in funte Tiburtii un Valeriani daghe der hilgen mertelere.

LXXXIX.

Litteræ Bertrami de Esbeke, quibus anno 1366 monasterio Scheningensi confert ius patronatus in Esbeke.

Ex autographo.

Ego *Bertramus de Esbeke* famulus *Zalberstaden* diocesis ad notitiam presentium et futurorum deduco manifestius profitendo quod cum singula ad suum revertantur principium, a quo suum primordiale sumserunt exordium, dignum arbitror et iuri congruum existimo ut conformans etiam me creatori meo et principio *ius patronatus* parochialis ecclesie in *Esbeke* *Zalberstaden* diocesis quod spirituale quodammodo et diuinum censetur et ad me solum et in solidum spectare dignoscitur ad laudem et gloriam omnipotentis dei a quo processit et diuinum ipsius cultum ampliandum conuertam. Quapropter prefatum *ius patronatus* in *Esbeke* sic michi competens, quod ab honorabilibus et religiosis viris preposito et conventu ecclesie sancti Laurentii canonic, regularium prope oppidum *Schenige* *Zalberstaden* diocesis progenitores mei et parentes haecenus tenuerunt et tenemus eidem conuentui et ecclesie sancti Laurentii pro me et heredibus meis tam filiis scilicet domino *Erico* *Zalberstaden* dicte ecclesie canonico et *Bertoldo* quam fratruelibus meis scilicet *Fridevico* et *Johanne* et ipsorum expresso accedente consensu quatenus in me est ex nunc simpliciter et in totum dimitto et resigno per presentes expresse renuncians omni iuri quod michi et dictis heredibus meis competere potuit seu potuerit quotiens in eodem possessionem ipsius transferendo in dictam ecclesiam sancti Laurentii et ipsius conuentum simpliciter et in totum nichil michi nec heredibus meis penitus reservans in eodem preterquam quod prefati domini prepositus qui pro tempore fuerit et conventus dicte ecclesie sancti Laurentii anniuersarium meum cum in domino defunctus fuero et progenitorum meorum parentum bone memorie semel in anno in certo termino sibi ad hoc per me deputando in vigiliis et in missis peragent prout inibi in aliis anniuersariis haecenus est consuetum et quod eodem die stipam de unius chori salis decem modis tritici in panibus pauperibus ministrabunt prout ipsi domini *Gildebrandus prepositus* hodiernus et conventus dicte ecclesie sancti Laurentii se etiam ad hoc sponte obtulerunt, in cuius dimissionis et resignationis evidens testi-

testimonium. sigillum meum una cum sigillis filiorum meorum et fratruelium heredum meorum supradictorum presentibus est appensum. et nos *Ericus de Esbeke* canonicus dicte *Zalbertadensis* ecclesie et *Bertoldus de Esbeke* fratres dicte *Bertrami* filii et *Fridericus* et *Johannes* eiusdem *Bertrami* fratruelles quia dicte dimissioni et resignacioni per eundem *Bertramum* facte de certa scientia alia consentimus et quantum in nobis est ceteris presentibus consentimus. Sigilla nostra in signum huiusmodi nostri consensus. presentibus appendimus. super hoc requisiti. Datum in castro *Hoizenfleue* dicte *Zalbertadensis* dyocesis anno dni M. CCC. LX. sexto in die epyphanie domini.

XC.

Monasterium Scheningense emit quatuor mansos, sitos ad villam Hayerstorp, anno 1385.

Ex autographo.

We *diderik* un *Zans Zanses sone Loden vedderen* un use eruen we bekenen un betughen in dussene openen breue vor allen den de dussen bref seyn edder horen lesen dat we hebben vorkofft un vorkopen myt vulbort user nechten eruen vor houe landes uppe den velden to *Zayerstorp* un tweyne houe in deme suluen dorpe duffer vorbenomeden twiger houe is eyn teghet fry myt aller nut un tobehoringhe un an dorpe. deme goddeshuse to *Scheiningbe* to sunte Augustinus altare in der capellen vor ver un twintich lodige mark Brunsw. wichte un witte un willen des or rechte were wesen un entweren vor allerleyge ansprake wor un wanne on des not is. Ok hebben uns dusse vorbenomeden heren des goddeshuses to *Scheninge* de gnade ghegheuen dat we mogen de vorghenomeden ver houen un tweyne houe wedder kopen vor ver un twintich lodige mark der vorbenomeden wichte un witte all iar un wenne we dat don willen dat we use gut wedder kopen willen dat schulle we on verkundigen uppe de Winachten un darna uppe de neghesten paschen on unbeworen vor un twintich lodighe mark wedder gheuen. Dat we alle dusse vorbeschreueue stücke stede un gans un unverbroken halden willen dat loue we on en truwen un betugen myt usene inghesegelen de we witliken hebben gehenghen an dussen bref ghegheuen nah godes bort dritteynhundert iar in dem vis un achtegeften iare in de helighen vridaghe.

XCI.

Confirmatio precedentium litterarum, eodem tempore datarum.

Ex autographo.

Ek her *Anne von Zeymborch* ridder bekenne openbare in dussen ihegenwerdighen breue vor mek un vor myne eruen vor alle den de dussen bref seyn edder horen lesen dat *diderik* un *Zans Zanses sone Loden vedderen* un ore eruen hebben vorkoft ver hote landes uppe den velden to *Zoyerstorp* un tweyne houe in deme suluen dorpe vor ver un twintich lodige mark Brunswikescher wichte un witte deme godshuse to *Schenigbe* to sunte Augustinus altare in der capellen de *diderik* un *Zans* von mek to leyne hebbet. weret dat *diderik* un *Zans* edder ore eruen aueginghen ane eruen des god nicht en wil to en scholde we noch use eruen der vorgeñ. vor houe un twiger houe uns nicht underwinden we en gheuen den deme godshuse to *Scheninge* vor un twintich lodighe mark Brunsw. wichte un witte un wanne ek dat don wolle edder myne eruen dat scholde ek verkundigen deme godshuse un den heren darfulues vor uppe winachten un darna scholde ek on or unbeworen vor un twintich lodighe mark wedder gheuen uppe de negeste paschen. dat ek un myne eruen alle dusse vorbeschreueue stücke stede un gans holden willen dat loue ek on en truwen vor mek un vor myne

Fff ff 3

eruen

eruen un betughe dat myt mynem ingefegel dat ek witliken hebbe ghehengen laten an duffen bref ghegeuen na goddes bort dritteynhundert iar in deme vif un achttegheten iare in deme guden vridaghe.

XCII.

Litteræ feudales Annonis de Heymborch, datæ viris de Offloue anno 1388.

Ex autographo.

Jk Anne van Zeymborch Ridder bekenne in dessem breue dat ek Werner un Zinrike Werners sone van Offloue hebbe ghelegen un lye in duffeme breue to listucht verdehalue huve landes uppe deme velde to Scheninghe mit aller tobehoringe un twe worde in deme Ostendorpe darfulues to Scheninghe. alff dat werner ore vader vorbenomet van uns to lene heft also beschedeliken dat sie des gudes allghelike bruken schullen de wyle se beyde leuen wan erer eyn affgeyt so schal de ander des gudes gantzliken bruken ane weddersprake syn leue dage. un fette se mit ereme vader in de were. were ok dat benaen. Zinrik werners sone van Offloue leye bleue de scholde dessuluen gudes bruken to manliken lene. un wil alledefer vorfcreuen stucke ere Rechte were wesen. to eyner beteren bekantnisse aller desser ding hebbe ek myn ingefegel gehenget an desfen bref un is gegeuen na goddes bord dritteinhundert iar in deme acht un achtentigefsten iahre in sunte marien magdalenen dage der hilgen vrouwen.

XCIII.

Litteræ Annonis de Heimburg, quibus attestatur, dominos de Offleue sua voluntate vendidisse bona feudalialia supra nominata anno 1388.

Ex autographo.

Ek her Anne von Hoymborch Ridder bekenne openbare in dessem breue vor allen de ene seen edere horen lesen dat werner van offloue un her werner un Zinrik sine sone hebben vorkoft eyne halue houe hern Zinrike Zaldestleuen perner to Schening use verde haluen houe de se von mek to lene hebben uppe den velden to Schening vor vif lodige mark brunfwikescher wychte un wytte de ene vull un woll all betalet sint. des het her Zinrik vorbenomet ene de gnade dan dat se mogen alle iarlikes de haluen houe wedderkopen umme vyflodige mark vorbeschreuer were wenne se eme dat eyn verndel iars to voren kundighen were dat her Zinrik nu affhinghe des gott nicht enne wyllte we desfen bref her mit siner wytfcop un willen deme wille we desser vorbenomder vyf mark bekennen. dat desse vorbeschreuen ding vuste un stede sin un unuerbroken bliuen des hebbe we witliken use inghezeghel ghehenget an desfen bref na goddes bord dretteynhundert iar in deme achten achttegheten iare in fente iacobus daghe des hilghen apoftelen.

XCIV.

Litteræ Brunonis præpositi & capituli Scheningensis super bonis emptis, quibus sibi anniuersarium fecit Jan Uppeling canonicus ibidem, anno 1391.

Ex autographo.

We Brun van der gnade goddes Prouest to Scheninghe unde ek her Zermen prior un dat ghemcine capitele dessuluen stichtes bekennen un betughen in duffem oppenen breue dat her ia Uppeling unse midde canonic heft ghekoft tu huufe

huufe landes diderike loden afvin finen eruen un ein half vorwerk oppe *Zoyerstorper* velde mit aller nut un tobehoringhe an velde un an dorpe vor twelf lodigh mark brunswisch wichte un witte dede midde befehelt stan mit twen andern hoyuen von denfuluen eruen tho sinte Augustinus altare de he hebben wel to iartyd finer eldern un finer naeh sinem dode unsen heren up dem core de dar ieghenwerdighn sind an der tit wem me de dechnisse begheyt. were ok dat dat ghud wedder koft worde nach utwiffinge des breues so scholden unse heren dat vorbenomde gud wor anders anleggen dar me vorbegginge de dechnisse duffer vorcreueneu seile oppe dat dat dar worde bileyt thwydracht deyde mochte opstan twischen uns heren unde deme de dar bewaren is den altar sinte augustinus so hebbe we her *Brun prouest* un her *Zermen* prior un dat capitele eyn drechteliken gheuem befehelt dussen bref mit unsen ingheseghelen de we mit witschop un mit vulbort hebben ghehenget laten an dussen bref dede ghegheuen is na goddes bord dreteynhundert iare in deme eynen un neghestigheften iare in sinte valentinus daghe des hilgen mertellers.

XCV.

Litteræ nobilium dominorum de Werbergbe, quibus donant bona quedam altari XI millium virginum in ecclesia S. Laurentii Scheningensi, anno 1391.

Ex autographo.

We *Zermen* unde *Cord edelen von Werbergbe* wonhaftig to der *Somerschenborch* bekennen openbarliken in dessem breue vor uns unde vor unse eruen dat we eyndrechtigliken unde mit wolberaden mode hebben vorlegghen un vorligen der leenware de we hadden aneyner haluen houe landes oppe *Schenig* felde de de hommeken von uns to lene hadden des heft de erhaftige her *hinrik hilbrandes* perner to sente vincencius to *Schenigge* de hommeken deseluen halue hofe afgekofst unde heft de ghelecht in dat goddeshuss des sichtiges to sente Laurentius to *Schenig* to dem altare der elfdusent meghede dar de leuen iunkvrowen gnedig sint unde ere benediden hilghedomes ihegenwordig is vif ganse lichame in so daner wyse dat me van der pacht un von den malderen de alle iar von deseluen haluen houe vallen scal dat benedide salghe hilghedom unde den altar bekleiden bewerken un beluchten un wellik prester denfuluen altar heft de scal de malder upnehmen unde scal dat truweliken vorstan mit rade unde mit witscoppe finer ouersten unde mit guder lude hulpe dat datselue salghe hilghedom daruon ghewerdiget unde geehret werde, des hebben deseluen hommeken der erbenomeden haluen houue vor uns afftichtich dan unde we hebben lutterliken dor god mit unsen eruen deseluen haluen houue gheeghnet unde eghenen se in dat erebenomde goddeshus to deme vorbenomde altare unde deme leuen hilghedome unde wilt des mit unsen eruen rechte were wesen unde bekennich sin to allen tyden wanne des not is unde hebben des to orekunde unde to einer ewygen bekantnisse vor uns unde vor unse eruen unse ingheseghel witliken an desen bref ghehenghet latende ghescreuen is na Cristi bort dretteynhundert iar in deme einen unde neghentygheften iare des dunnerdages na sente gregorien daghe des hilgen Paues.

XCVI.

Litteræ dominorum de Hoymborch super bonis quibusdam datis ecclesiæ Scheningensi ad annum 1391.

Ex autographo.

We her *Anne von Hoymborch* ridder *Hinrik* unde *Anne* heren *Annen sone* knapen bekennen unde betugen vor uns unde vor unse eruen in dessem open breue dat *Zermen von Zoyerstorp* mit unsem willen unde vulbort heft verkoft
heren

heren *wernere* parnere to *Zottenfleue* eine huue landes teghet fri oppe den velde to *Schenighe* mid aller thobehoringe also selue in allen velden de he van uns to manliken leyne heft vor twolff lodighe mark Brunswicscher wichte unde witte de he ene vul unde wol betalet heft okheft her *wernere Zermene van Zoyerflorpe* unde sinen eruen de macht gegheuen dat se nah dreem iahren na uhtgiffi dusses breues mogen desuluen houue wedder kopene ist se eme dat ein verndel iars vore witlik don unde eme denne sin vorbeschreuen gheld weder geuen op alslike tid also he sin gelt utgeleit heft weret nu dat her *Werner* von dodes wegen afginge ere *Zermen van Zoyerflorpe* edder sine eruen de vorbeschreuenen houue weder affkosten so scolde de vorbeschreuenen houue vallen ope dat clostere to *Scheinige* oppe den kor den heren gemeinliken der se schallen alle iarlikes siner unde siner elderen sele vor begahn ere dechnisse also et wonlik is. Vort mere is et dat dat guhd an dat klostre iterst so mach *herman von Zoyerflorpe* edder sine eruen wedder kopen von deme clostere also von hern *wernern* scholdē gedahn hebben. wer t nun dat *herman von boyerflorpe* afginge ane eruen des god nicht en wille ere de tyd dat he dusse vorbeschreue houue van heren *wernern* edder van deme clostere weder koste so skolde we un wolde we her *Anne von Zoymborch Zinrik* un *Anne* heren *Annen* vorbeschreuen *fone* edder unse eruen one an dusse vorbeschreue houue nicht weren edder wen we edder unse eruen heren *wernere* offt he leuede edder den heren oppe deme clostere to *Schenighe* also vorbeschreuen steyt twelflodighe mark weder gheuen we also dere tyd edder stonden also dusse vorbeschreuen bref utwifet. Dat we alle dusse vorbeschreuen stücke stede unde vast holden willen hern *wernere* unde den heren oppe dem clostere tho *Schenighe* ane ginghamerleye arghelift und hulprede dat betughe we mid usen inghesghelen de we witlik ghehenget hebben laten an dussen bref dede ghegeuen is na Goddesbort driteynhundert iare unde in deme enen unde neghesteghen iare in unfer leuen wrouen dage wortmissen.

XCVII.

Litteræ indulgentiarum pro visitantibus ecclesiam B. Mariæ et S. Laurentii Scheningæ. 1391.

Ex autographo.

Frater *Zemningus* dei et apostolice sedis gratia *episcopus Glandacensis* venerabilis in Christo patris ac domini D. *Ernesti Zalberstadiensis* ecclesie *episcopi* vicarius in spiritualibus salutem in eo qui est unica salus vera atq. eterna. Cum a nobis petitur quod ad deuotionem Christi fidelium esse dinoscitur impium esset ad huiusmodi petitionem affectum aures nostras obdurare. vniuersis igitur Christi fidelibus in hiis scriptis facimus manifestum quod ecclesie sancti Laurentii siue monast. *Scheningæ*. fecimus gratiam specialem scilicet omnibus vere penitentibus contritis ac confessis eandem ecclesiam ad honorem beate marie virginis et sancti Laurentii patroni ibidem deuote visitantibus nec non manus adiutrices pro fructura ecclesie sue ibi porrigentibus quadraginta dies et unam karenam indulgentiarum misericorditer relaxamus. insuper pro capella sancti Panthaleonis eandem damus indulgentiam prenotatam. in cuius rei testimonium presentem literam nostro personali sigillo fecimus communiri. datum loco ubi supra anno domini M. CCC. LXXXI. sēda sēf. post natiuitatem beate marie virginis.

XCVIII.

Litteræ Annonis de Heimburch, ad annum 1391.

Ex autographo.

We *Anne van Zeynburch* riddere *Zinrik* un *Anne* desuluen heren *Annen fone* bekennen openbar in dussene breue vor uns un vor unse eruen. dat de erbare *Werner van Offleue*. herr *Werner*. herr *Zinrik* desuluen *Werners fone* mit useme

ufeme ghuden willen un volborde unde redeliken un rechtliken vorkofft hebben dem erfamen heren *Brune proueste*, unde heren *Zerman priore* unde der ganfen famninghe des closters to *Scheningh* verdehalue houe landes oppe dem velden tho *Scheninge* un twene houe in deme *Oftendorpe* darfulues, de van uns tho lene gan, vor ver un vertich lodige mark de se one vull un all betalet hebben, desfuluen ghudes hebbe we dem proueste un closter vorgheñ in ufer ieghenwordicheit ghenfliken affghetreden, un hebben uns dat opphelaten un we hebben deme vorgheandten hern *Brune proueste* un sineme clostere unde goddeshufe tho *Scheninge* all unse recht un len dat we unde unse eruen dar an hebben oder noch ghewinnen mogen, ghenfliken ghegheuen unde hebben des vorthegen, unde gheuen unde vortyen det mit craffe dusses breues, Ok seul we un willen dem proueste unde deme clostere vorgeant dusses vorgheantent ghudes rechte were wesen tighen allermalkeme wur un wanne un wu dicke one des not is unde se dat van uns eschen, dusses tho eyner orkunde, hebbe we *Anne von Heynburch* riddere, *Zimrik* unde *Anne* desfuluen heren *Annen sone*, one gheuen dussen openen bref beseghelt mit usen inghesegelen de ghehenget sind an dussen bref na godes ghehort dretteynhundert iar in deme eyn unde neghentigften iare in sunte thomas daghe des hilgen apostelen.

XCIX.

Hermannii abbatis Riddageshusani, & senatus Brunsvicensis litteræ ad annum 1392.

Ex autographo.

We her *Zerman abbet* des closters to *Ridersben* un we *Zerman* ghereken un henrick Sulepe radmanne desies iares in dem hagen to *Brunswik* bekennen un betughen in dessem breue, dat vor uns un in unfer yeghenwordichkeit hebben ghewesen *henning van Lendorpe* *Eler van Timmerie* unde *Clawes van Schanleghe* alle borghere to *Brunswik* unde hebben attichte ghedan myd ghudem willen over yowelk vor sik un vor syne hufvrouwen dede dochtere weren *Tylen van Velsede* ichtefwanne borgers in de *olden wyk* un vor al ore eruen aler rechticheyd unde alles anghewalles dat se hadden eder yengherley wys hebben moch-

ten an einer haluen huue myd aller tobehoringhe ghelegghen in dorpe un in velde to *Solynghe* dem ehrbaren hern *Brun prouest* to *Scheninghe* to synes closters hand ghekoft heft van eren *Tylen wedewen* des vorcreuenen *Tylen van Velsede*, desies to ghethughnisse is ghegheuen desse bref myt unsen ingheseghelen besegheled na ghoddes bort drytteyn hundert in dem twe un neghentigften iare lateren daghe de hilghen crucis alset geyvunden ward.

C.

Litteræ dominorum de Esbeke ad annum 1393.

Ex autographo.

We *Friderik* unde *Zans broder* geheten *von Esbeke* bekennen unde betugen oppenbar in dussen breue vor uns unde vor unse eruen dat we eyndrechliken mit vorbedachtem mode un mid gudem willen hebben vorsad und vorferten eyn verndel soltes iarliker gulde dat we hadden oppe deme *Solte to Scheninge* vor der sole dat weyneke ghereken unde sin broder ghereke gherken soltes sone plegen alle iar uns edder unsen eruen to gheuen oppe sinte *Wolbrecht* dage von eynē schilling pennige voekelker gulde den se van uns to rechten menliken lene hebben vor twe und drittich seilling brunswig penning de uns wol un alle betalet sint *Wilkinus von Suppling* henning ghylseken hans dyderke eren heneman *Scroder* edder we dussen bref heft mid ereme willen und also dane onderscheide dat we *friderik* hans brodere vorbenomet unde unse eruen dit erebenō verndel soltes alle iar mogen von dussen vorscr̄, wedder losen vor dit vorbenomede ghelt

Ggg gg

wanne

wanne we edder unse eruen dat don wolden dat scholde we en witlik don oppe de pingesten negeft un geuen ere vorfcreuen gelt dar na oppe den negeften sinte Johannis dach an hinder un vertoch. weret ok dat duffe erbeno. edder ere eruen ore gheld wedder hebben wolden dat scholden se uns ok witlik don. oppe duffe vorbenom. tyd unde welde we ene edder uns ere geld geuen ok alff vorfcreuen is. Schege des nicht so mochten se eres geldes mid eynem andern bekomen deme scholde we un welden edder unse eruen alsdane bewaringe don als we duffen erebenem dan hebben. Alle duffe vorfcre. stucke lowe we *ffrederik un hans* vorbeno duffen erebeno Wilkinus finen broderen oren eruen edder deme de duffen bref hef mid erem willen vor uns unde vor unse eruen stede vast to hoidene ane alle list. un hebben des to orekunde *ffrederik* ingef. an duffen bref gehenget laten des ek *hans* hir to bruke mit witschop un vulbort de geue na goddes boret duffent drehundert iare in deme dridden und negentigesten iare des sondages in der vasten also me singet iudica.

CI.

Litteræ Henrici atque Annonis, fratrum de Heynborch, ad annum 1393.

Ex autographo.

We *Hinrik* und *Anne Brodere* geheten *von Heynborch* bekennen vor uns unde vor unse eruen oppenbar in duffem iegenwerdigen breue und vor alle den de one seen edder horen lesen dat we hebben vorkoft unde verkopen her *Jane Upling canonike des closters to Scheninge* und finen goddeshufe darzuues unde deme edder dey duffen bref hebben an sine weddersprake verteyn schilling geldes an eyner Smede de gelegen is in der *Stad to Scheninge* de gewelen hadde *Weiken von Scheninge* darinnen wonet *hans von Osterwik* vor verde halue lodige mark brunfw. wichte und witte de uns alle betalet sind. duffe vorfcreuen tins schal me eme edder en iarlikes geuen uppe sinte petersdag in der vasten weret ok dat dar buw vervelle edder af brende edder wudanne wis dat dat keme dat her *jan Upling* finem goddeshufe deme edder den de duffen bref hedden an sine weddersprake tins edder de ghulde nicht ene worde so. mogen se sik des blekes under winden und nutte maken so lange wante we edder unse eruen one wedder geuen verde haluen lodige mark. Ok we edder unse eruen mogen alle iar duffe vorfcreuene verde halue lodige mark brunfw. witte und wichte. und wanne we edder unse eruen dat don wolden dat schulle we eme edder finem goddeshufe edder dem edder den de duffen bref hebben an ore weddersprake verkundigen oppe de mitvasten und schullen den geuen dat vorfcreuen gelt uppe de negeften paschen an hinder und vertoch. Alle duffe vorfcreuene stucke und articule loue we *hinrik* und *Anne brodere* geheten *van Hoymborch* vor uns unde vor unse eruen stede und vast to hoidene an alle list und halperede und hebben des to orekunde und to eyner wyffenheit unse ingefegel witliken und mit gudem willen vor uns und vor unse eruen an duffen bref gehenget laten de geuen na goddes bort duffent drehundert iere in deme dridden und negentigesten iare in unfer leuen vrowen dage in der vasten annunciacionis.

Hæ litteræ sunt in papiro scriptæ.

CII.

Diploma Friderici, ducis de Braunschweig & Luneburg, quibus donat anno 1393. monasterio Scheningensi tres mansos, in campis Scheningensibus sitos.

Ex autographo.

Von gods gnaden we *Frederik hertoge to Brunswick und to Luneborch* bekennen openbar in duffem breue vor uns und vor unse eruen dat we mit wolbedachten mode und gudeme willen und vulborde aller unfer eruen dere we van rechte to duffen

dussen stucken willen und vulbord hebben scholden lutterliken dorch und unser eldern und unser nakomene seyle falscheit willen redeliken und rechtliken ge-
gheuen hebben und geuen mid craft dusses breues den ehrbaren heren dem pro-
nesten und dem capitele gemeyne unses godeshufes sente Laurentii vor unser stad
Scheninge und unsem godshufe darfulues eghendom lenware und allerleye recht dat
unse eldern gehad hebben we edder unse eruen noch hebben edder noch in to-
kunftigen tyden bokomen mochten an dren huuen landes de ligen op dem felde
to *Scheninge* de de vorfereuē heren prouest und capitele affgekofft hebben *Wer-
nere von Oßfleue* hern *Werner* und heren *hinrike sinen sonen* de de fulue *Werner*
unde sine sone to lene hadden von hern *Annen von Zeymborch* unde desulue her
Anne von uns vnd von der herfchop to *Brunswigk* vort to lene hadde also dat
de vorenandten heren unde godes hus duffe dre huue mit aller erer tobehoringe
und nud in dorpe in velde in holte in aller wise alse se de gekoft hebben ewich-
like beholden besitten unde der bruken schullen unde mogen gelik andereme
ores godeshufes egenem gude dessen egendummes lenware und alles rechtes
dat we und unse eruen an dussen dren hufen gehad hebben edder noch bekomen
mochten de we genfeliken *affrichte* unde vertyen des mid orkunde desser breues
und in alle der wise alse we den eghendom und alle unse recht deme vorfereuē godes-
hufe an den dren huuen gegheuen hebben als schulle we unse eruen und willen
des ores godeshufes rechte were wesen tighen allermalken unde schullen und
willen se des truweliken vordedingen wur und wanne one des nod were. hir
ouer sint gewesen unse getruwe *helmold von Werlle hans von Werlle sin sone hans
von dalem hermen von Jerxem hans Bonertzagel* und andere vele gude lude dene
wol to louen steyt de desse ghift als tugen getehen unde gehord hebben und
des to eyner ewigen dechtnisse und bewisinge hebbe we one dar ouer gheuen
dussen openen breff vorsegelt mid unsem ingesegele nach goddes boert dritteyn-
hundart iar in deme drey und negentigsten iare an sinte Johannis bapstēn dage
des hilgen heren.

Sigillum ducis Frederici vide in
Tabula IX. num. 6.

CIII.

*Litteræ Hinrici atque Annonis de Heymborch, quibus anno 1394 vendunt
monasterio Scheningensi unum mansum, situm in campo Scheningensi.*

Ex autographo.

We *Zinrik* und *Anne brodere von Zeymborch* bekennen oppenbar in duffeme
brette vor uns und vor unse eruen dat we hebben verkofft und verkopen
mit unsem guden willen und vulbordt und unser eruen rechtliken und redeliken
und mit wollbedachtem mode den erbaren heren dem proueste und capitele
gemeyne dem goddeshufe und clostere bi der stad to *Scheninge* eyne teget vrie
huue de belegen is oppe *Schening* velde mit aller nud und tobehoringe an velde
an holte lenware und mit alleme rechte vor vere un twintich lodige mark de uns
wol und alle betalet sin van duffeme erbenomeden goddeshufe derfuluen huue
hebbe we und unse eruen dem vorbenō goddeshufe opgelaten lenware alif se
von uns to lene heft gegā mid alleme rechte treden af und vertigen der gantz-
liken alf we edder unse eruen se had hebben edder noch gewinnen mogen
mid craft dusses breues ok so schullen we und willen dusses gudes rech-
te were wesen vor allerley rechter ansprake tigen allermalken wur edder
wanne ene des were und van uns eschen und hebben des to orkunde und to
eyner Wissenheit dussen bref besegelt laten mit unsem segel vor uns und vor unse
eruen de screuen is na goddes boert dufent iar drehundert iare in deme verden
und negentigsten iare in sinte Katherine dage der hilgen iuncfrouwen.

Ggg gg 2

CIV.

CIV.

Diploma Friderici ducis de Braunschweig & Luneburg, quo venditio predicti mansi anno 1394. confirmatur.

Ex autographo.

Von godes gnaden we *Frederik hertogē to Brunswig un to Luneborg* bekennen openbare in duffem breue vor uns und vor unse eruen dat we mit wolbedachten mode und gudeme willen und vollborde aller unfer eruen der we von rechte to duffen stucken willen unde volborde hebben scholden lutterliken dorch god und unfer elderen und unfer nakomenen feyle falicheit willen redeliken und rechtliken gegheuen hebben und geuen mit crafft duffes breues den erbaren hern deme proueffe unde dem capitele gemene unfes goddeshufes sinte Laurentii vor unfer stad *Scheningen* und unsem goddenhufe darfulues egendom lenware und alleleye recht dat unse elderen gehad hebben we edder unse eruen noch hebben

edder noch in tokunftigen tiden bekomen mochten an einer teget vri huue landes de lit oppe deme velde to *Scheninge* de de vorfcreuen heren proueffe und capitele affgekoft hebben unsem getruwen *hinrike* unde *Annen von heymborch* de desuluen *hinrik* und *Anne* von uns und von der herschop to *brunswig* vort to

lene hadden also dat de vorgenanten heren und godeshuss duffe teget frye huue mit aller erer tobehoringe und nud in dorpe in velde in holte in aller wise so se de gekoft hebben ewichliken beholden besitten und der bruken schullen und mogen gelik anderen eris goddeshufes egenē gude duffes egendomes lenware und alles rechtes dat we und unse eruen an duffer huue gehad hebben edder noch gewinnen mochten do we gentzliken aftichte und vortyen des mid orkunde duffes breues und in aller der wise allf we den egendom und all unse recht deme vorfcreueneu goddeshufe an der tegetyrien huue gegeuē hebben alf schulle we unse eruen und willen des eres goddeshufes rechte were wesen tigen aller malken und schullen und willen se des truweliken verdedingen wur und wanne ene des nod is. hir ouer sint gewesen unse getruwen *Zelmold von Werle* hans und *Ludelef von Werle* sine sone *hermen von boyerstorp* hans *benertzagel* hans *von dalem* un vele gude lude den wol to louen steyt de duffe ghiit alf tugen geseen und gehord hebben und des to eyner ewigen dechnissen und bewynghe hebbe we ene darouer geuen duffen oppenen breff versegeld mit unsem ingefegele nach godes bort dreteynhundert iare in dem verden und negentigesten iare an sinte Katherine dage der hilgen iunchfrowen.

Sigillum vide in Tabula IX, num. 6.

CV.

Litteræ Hinrici atque Annonis de Heymborch, quibus vendum fratribus kalendariorum Scheningensibus duas curtes anno 1395.

Ex autographo.

We *Hinrik* unde *Anne* beyde geheten *van Zeymborch* bekennē vor uns un vor use eruen unde vor allefweme opēbar in duffem breue dat we mid wolbedachten mode un ghuden willen hebben vorkoft un vorkopen un in de were gelaten den erbaren heren hern *Bruno dem Dekene* un den kemerern herr *Corde Trippen*, *helmolde van Werle* un der ghemeynen sampnige des *Kalandes to Schenige* twe houē eyn de beleggen is in dem dorpe to *boierstorp* de hed de *Stopfenborch* unde eyn in dem *Ostendorp by Scheningen* dar alle iar sewen schillighe *Brunsw.* pennige van to tintze komen, dar oppe wonet hans *Tredrop* vor ses lodighe mark *brunsw.* wichte un wytte, duffe vorbenomeden houē vorlate we un hebben vorlaten ghenliken un in de were ghesad alfē we der ghebruket hebben unde willen duffer vorbenomden twiger houē rechte were wesen un en weren

weren van allerleye ansprake düssen erbenomeden heren un hebben des to orkünde un to wissenheit unse yngezeghele witliken un mit gudem willen an düssen bref ghehanghet laten dhe gheuen na goddes bord dritteynhundert iar in deme vif un neghedestighen iare in funte vites daghe des hilgen mertelers.

CVI.

Litteræ eorundem dominorum de Heynborgh a. 1395.

Ex autographo.

We *hinrik* und *Anne broder* geheten von *heimborgh* bekennen vor uns und vor unse rechten eruen. und vor alsweme openbar in düssen breue dat we mit wolbedachtem mode und myt gudem willen hebben vorlaten unde vorlaten to ewigen tiden den erbaren heren hern *Bruno dem Prouesse* und hern *Germane Priore* unde dem goddeshufe to *Scheningen* twene houe eyn de belegen is in dem dorpe to *boyerstorpe* de de het de *Stafenborch* unde einen in dem *Ostendorpe by Scheninge* dar up gewonet hadde hans tredrop vor ses lodige mark brunswiclicher wichte und witte desse vorbenomden twene houe vorlate we unde hebben vorlaten genfliken to ewigen tiden als we der gebuket hebben unde willen desfer vorbenomeden twiger houe rechte were wesen unde entweren van allerleye ansprake dessen erbenomden heren und goddes hufe unde hebben des to orkunde und to beter wissenheit unse ing. witliken unde myt gudem willen an dessen breff gehenghet laten de gheuen na goddesbord drytteynhundert iar dar na in deme viue unde negentigsten iare in funte vites dage des hilgen mertelers.

CVII.

Litteræ feudales Hermanni de Werberge pro Hinrico Waghenvorer anno 1395.

Ex autographo.

We *Zermen von Werberge* wonhaft to der *Sommerschenborch* bekennen openbar in dessem openen breue vor als weme dat we hebben ghelegen und lygen *hinrike Waghenvorer* und finen eruen un greten finer eliken *Zusvrowen* to erem liue ene houe un en verndel landes uppe dem velde to *Schenig* un we willen ome des en recht were wesen wur un wanne ome des not ys to ener bekentnisse hebbe we witliken un myt guden willen use ing. gehengen laten an dessen breff de ghegheue is na der bort *Xpi* drytteynhundert iar in dem viue un neghentigsten iare in seec lucien dage der hilgen iucvrowen.

CVIII.

Litteræ Annonis & Henrici de Heynborch, quibus vendunt unum mansum & dimidium Hermanno Steffens civi Helmstadiensis anno 1396.

Ex autographo.

Ek *Anne von Zeymborch* bekenne in dissem openenne breue vor mek unde vor myne eruen dat ek vorkoft hebbe unde vorkope mit wolbedachtem mode anderhalue houe belegen up dem velde to *Schenig* de itfund under dem ploge heft tzander von *Schliffide* unde de mek syn loys gheworden von dem *Soltgreuen* mid aller nud unde tobehorynge nictes vdgesproken wu man dat mit worden benomen kan unde des gheneten unde bruken mach *Zermene Steffens borger to Zehüsf.* bannen syner eliken hufvrowen. und erer twiger eruen. vnd demeder de dissen breff hedde ichte hedden an disser vorbenompten *bermens Steffens bannen* syner hufvrowen unde erer kinger eruen wedderfprake vor achteyn lodige

Ggg gg 3

dige

dige mark Brunfw. witte und wichte de se uns ghenliken unde wol betalet hebben mit redem gelde. und setten se in de were von stunden an mit dissem suluen breue. unde willen ore rechte weren wesen vor allerleyge ansprake. wur und wanne on des behof is ok wil ek edder myne eruen datulue ghud und de des gudes bruiken vor dedigen gelik unsem eghenem ghude vnde unser meyger wen we dar to geeschet werden. unde weret dat ek *Anne* vorbenompt edder myne eruen von on edder von oren eruen. este von dem ichte den. de dissen bref hedde ichte hedden an ore weddersprake dit vorbenompte gud wedderkopen wolde dat scholde ek edder myne eruen on verkundigen up funte michahelis dach. unde darna up den negeften tokomenden funte mertens dach scholde ek este myne eruen on ore vorbenomden summen gheldes betalen mit redem gelde in der stadt to *belmst*. unde ek *hinrik von heymborch* bekenne in dissem suluen brefe vor mek unde vor myne eruen dat alle disse vorscreuen ding und vorkoppinge disses vorbenompten gudes is geschen mid myner witschop unde ghuden willen. unde weret dat dat an mek queme so scholde ek unde wolde alle disse vorscreuene ding mid mynen eruen holden also de *Anne myn broder* versegelt heft. alle dusse verscreuene stuck unde article de disse bref vtwiset unde en sek holt loue we *Anne* unde *hinrik von heymborch* vor uns unde vor unse erten dissen vorbenompten *bermen Steffens* unde *hannen* finer husvrowen unde oren eruen unde dem ichte den de dissen bref hedden ichte hedden an disser vorbenomden *bermens Steffens* unde *hannen* finer husvrowen unde erer twiger eruen wedder sprake stede vnd fast to holdende an ienegherleyge hulperede de en to ienighen schaden komen mochte und hebben des to bekantnisse unse ingheseghel wtilken unde mit ghudem willen ghehenget laten an dissen bref tugen disser dinge sind herr *Ambrosius gholdschmed* prester *bildebrand* und *hans* sin sone gheheten *doren* borgher to *belmstidde* unde ander fromer lude ghenoch. gheuen na goddes bort dritteynhundert iar darna in dem fessen unde negentegeften iare in funte pantaleons daghe.

CIX.

Litterae indulgentiarum pro visitantibus ecclesiam S. Laurentii Scheningae, datae ad annum 1397.

Ex autographo.

Andreas dei et apostolice sedis gracia episcopus Argeñ. vicarius in pontificalibus reuerendissimi in Christo prioris ac domini *Ernesti episcopi Zalberstaden*. uniuersis Christi fidelibus salutem in domino. quia allectiue inuitationis Christi fidelium ad cultum diuinum in quo summa felicitas existit. diuine pietati que merita supplicum excedit et vota. Vnde subuenientibus sibi maiora retribuit quam valeant promereri summe placita sunt et accepta. Quapropter ut populus Christi fidelis in eodem cultu ac laude diuina ad monasterium canonicorum regularium in *Scheyningen* in quo quinq. corpora sanctarum. de medio vndecim milium virginum et alie plurime sanctorum reliquie veraciter requiescunt eos frequentius confluat et deo acceptabilis reddatur de omnipotentis misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritatibus confisi omnibus vere penitentibus confessis contritis prefatum monasterium in festiuitatibus natiuitatis Christi solempnis pasche ascensionis pentecostes corporis Christi ac beatissime genetricis dei virginis marie assumptionis natiuitatis conceptionis purificationis annunciationis et visitationis nec non beatorum apostolorum omnium singulariter ac ipso die dedicationis et per octauas eorum visitantibus orationesq. suas ibidem deuote fundentibus oblationes aut pias elemosynas ibi facientibus vel ad consummationem eius et fabricam manus suas adiutrices quadraginta dies indulgentiarum cum una karena ac de autoritate et commissione supra dicti dñi *Ernesti* similiter quadraginta dies cum vna karena misericorditer relaxamus perpetuis temporibus duratura. In cuius rei testimonium presentem literam sigillo nostro fecimus communiri. Datum *Zalberstad* anno a natiuitate dñi millesimo trecentesimo nonagesimo septimo idus decembris.

CX.

CX.

Litteræ feudales Hinrici de Heymburch pro Bernbar do Voghede ad annum 1397.

Ex autographo.

Ek *hinrich von heymburch* bekenne openbare in duffem breue dat ek hebbe gelegghen unde lighe *Bernde Voghede* borger to *Scheningen* ghesen finer hufvruwen un eren eruen acht un vertich schillinge brunswischer penning un vere stücke foltes oppe dem folte to *Scheningen* des ek *hinrich* vorbenomet one eyn rechte were wesen wille vor allerleihe ansprake wur un wanne on des not is, unde ok dit ghescheyn is mit willen un mit witschop *Annen von Zeymborch* mines broders un betuge dat mit mynem inghesegle dat ek *hinrich* vorebenomet hebbe ghehenghet laten mit ghudem willen an duffen bref de ghegheuen is na godes bort dretteynhundert iar in deme feuen unde neghentigheften iare in sinte *Katharinen* daghe der hilgen iunckvruwen.

CXI.

Litteræ feudales Hinrici atque Annonis de Heymburg ad annum 1398.

Ex autographo.

We *Hinrik* und *Anne* brodere gheheten van *heymborch* bekennen openbar in duffem breue vor uns un unse eruen dat we hebben vorkofft un in ore were ghelaten twe wische ene up dem *Scheterge* un eine by dem *Scheterge* mit allem rechte alse de cord hommeken gehad hadde *hanse Clemmeseene* un sinen eruen vor veer mark un enen verding lodich brunswikescher witte un wichte de us wol betalet sint, un ek *hinrik* van *heymborch* belene dessen *hanse Clemmeseene* mit dessen twen wischen to rechten eruen manliken lene un ghesen sine eliken hufvruwen to orer rechten listucht mit Crafft desles breues un d wille se belenen met hand und munde alse een wonheit is wen se dat van mek eschen ane alle weddersprake un sunder iengerleige gaue, un we *hinrik* un *Anne* vorgenompt un use eruen schullen un willen *hanse Clemmeseene* un sinen eruen un ghesen vorgenompt desfer vorgenompter tweer wische ere rechten waren un bekennich weyfen un entledigen van aller rechten ansprake wur un wanne on des nod is wan dat van uns gheeschet werd sunder alle weddersprake. Alle desse vorschreue ne stücke loue we one in guden truwen stede unde wol to holdende sunder iengerleige hinder un hebben des to wissenheyt un to orkunde vor us un vor use eruen use inghesegle ghehenghet an dessen breff. Na godes bord dritteynhundert iar darna in dem achte un neghentigheften iahre des neylten sundages vor pinxisten.

CXII.

Hans Catte oppignorat partem salinarum Scheningensium a. 1395.

Ex autographo.

Ek *hans Catte* unde mine rechten eruen bekennen openbar in duffem breue dat ek hebbe vorkofft mit vulbord miner vrunde un d eruen eyne lodige mark geldes up dem folte to *Scenige* an eynen scilling geldes, dat mines vaders erue hadt gewesen, hern *Bruno prouesse* hern hermen priore unde dem gansen capitele to *Scenige* vor teyn lodighe marck brunswikescher witte und wichte de se mek gentzliken betalet hebben unde wil des disse vorbenomden heren ek un d mine eruen rechte weren wesen unde entweren von allerleyge ansprake wur un d wanne ene des nod is, un d disse vor benom d lodige mark geldes mach ek to aller tyd wedder kopen vor disse vorser, teyn lodige mark weret ok dat ek unde mine eruen wolden disse vorser, mark geldes gentzliken losen so scholde we ere nemen-

nemende verkopen wan disen vorbenom̄ heren umme also dane pennige als uns iner gelden mochte. To eyner bethugyne desser vorfēt dinge hebbe ek *hans Cotte* vorbenom̄ vor mek un̄d mine rechten eruen disen bref geveftiget un̄d stediget mit *roleves* ingefegel *van Rybbeshuttele* wente ek neyn eygen hebbe to diser tyd na der bord goddes drytteynhundert iar in dem achte und negentigsten iare des fontages in des hilgen lichames dage.

CXIII.

Diploma capituli Halberstadenfis, quod ad annum 1399. testatur, Brunonem prepositum Scheningensem eidem capitulo quaedam tradidisse pro sue & quorundam salute animarum.

Ex autographo.

In nomine domini amen. Nos *Johannes de Burchterde senior* totumq. capitulum ecclesie *Halberstaden* presentibus nostris literis recognoscimus euidenter quod honorabilis et religiosus vir dominus *Bruno Textoris prepositus* canonico-regularium ecclesie sancti Laurentii extra et prope muros opidi *Scheninge* *Halberstaden* diocesis prouide attendens quod nichil morte sit certius nichilq. incertius hora mortis que plerumq. animarum salutem preuenire solet et periculosius impedire. propter quod parentum et propinquorum suorum animarum et proprie sue anime saluti volens. ut firmiter sperat in domino dum adhuc deo concedente ageret in humanis salubriter prouidere quinq. fertones puri argenti *Halberstaden* ponderis et valoris perpetuos redditus apud dictam nostram ecclesiam seu capitulum iuste emptionis titulo pro decem et octo marcis argenti puri *Brunswicen* ponderis et valoris nobis in prompta et numerata pecunia traditis et integraliter persolutis de bonis suis propriis patrimonialibus et alias a deo sibi collatis comparauit in choro dicte nostre ecclesie et alias ubi inferius describitur mitustrandis eidemq. nostre ecclesie pie et liberaliter legauit et assignauit ac donatione in perpetuum valitura ad firmam memoriam nec non irtractabiliter donauit hoc videlicet modo quod singulis annis perpetue futuro tempore in crastino festi undecim milium virginum tam in vigiliis maioribus et in missa defunctorum peragi debent dictorum parentum suorum et propinquorum memoria et ipsius domini *Brunonis* eodem etiam tempore cum domino ipsum vocante decesserit ab hac vita. et tunc de dictis quinq. fertonibus una marca puri (forte omittitur argenti) in denariis vsualibus et datuis *Halberstaden* inter dominos canonicos et vicarios ac *dominas de porta* nec non alias secundum communem et antiquam dicte nostre *Halberstaden* ecclesie consuetudinem distribuatur hoc modo dominis canonicis et maioribus vicariis triginta quatuor solidos de quibus habebunt mediam porcionem. item minoribus vicariis nouem solidos cum dimidio. *dominabus de porta* unum solidum. scolaribus duos solidos ecclesiasticis sex denarios ad cantelam unum solidum. ferto vero argenti qui tunc supererit singulis annis in festo sancti martini episcopi fabrice dicte ecclesie nostre applicari et ministrari debent. eo pretexto videlicet. quod cum nuper domini nostri magistri eiusdem fabrice dictum dominum *Brunonem prepositum* et rectores ecclesiarum sibi et sue ecclesie incorporatarum scilicet ecclesiarum parochialium sancti vincencii in *Scheninghe* sancti stephani in dem *Westendorpe* ibidem ecclesie parochialis in *Solinge* ecclesie parochialis in *boyerstorp* ecclesie parochialis in *Wolstorp* ecclesie parochialis in *boitenfleue* ecclesie parochialis in *Zecker* et capella in castro *Efweke* de et super fructibus primi anni earundem ecclesiarum suarum impetissent et monuissent ipsis preposito et conuentu suo tunc pretendencibus se ad dictas suas ecclesias ad huiusmodi solucionem non teneri. quod si forsitan quicquam tenerentur vellet idem dominus *Bruno prepositus* pro se et dominicis suis ecclesiis ac rectoribus ipsarum per prestationem dicti fertonis satis facere et equanimiter compensare. quapropter supradictum domini *Brunonis prepositi* pium affectum deuocionis attendentes et considerantes dictam compensacionem per ipsum conceptam et intentam tanquam iustam et bene meritam decreuimus admittendam et in prestatione seu solucione dicti fertonis perpetui anni redditus velle con-

tentari ipsunq. dominum *Brunonem prepositum* et successores suos prepositos in *Scheninge* nec non conuentum seu capitulum suum et dictarum ecclesiarum scilicet sancti *vincentii in Scheningen* sancti *Stephani in den Westendorpe prope Scheningen* in *Solinge* in *Zoyerforpe* in *Wolforpe* in *Zottenfleue* in *Zecker* et capelle in castro *Esbeke* sibi et ecclesie sue predictae incorporatarum rectores qui pro tempore fuerint quociescunq. ipsi in eisdem ecclesiis de nouo instituti fuerint a solucione dictorum fructuum primorum exemimus ipsosq. ex nunc exemimus et absoluiimus in dei nomine in his scriptis. etiamsi nos in dicta fabrica ecclesie nostre sibi quisquam nostrum in dicta solucione fructuum predictorum potuisset aliquatenus vendicasse, obligantes nos et dictam nostram ecclesiam seu capitulum nostrum nostrosq. successores et fide data promittimus dictis dominis prepositis et rectoribus dictarum ecclesiarum parochialium qui pro tempore fuerint et quorum interest in his scriptis dictos perpetuos redditus quinq. fertonum unius videlicet fertonis ad usum fabricae dicte nostre ecclesie et unius marce argenti ponderis et valoris ut promittitur pro dictis memoriis annuatim ac singulis annis terminis et modo ut preferatur peragendis de bonis *refectorii nostri* expedite et absq. ulla difficultate soluere velle et ministrare. Ita tamen si dictorum quinq. fertonum annuos redditus ad exornandum dictum nostrum refectorium alibi in posterum tempore id occurrerit comparare decreuerimus pro dictis memoriis temporibus et modis ut premissum est perpetuo in ecclesia nostra per nos et successores nostros peragendis ac ministrandis huiusmodi nobis facultatem liberam presentibus reseruamus. In cuius rei testimonium presentem litteram prefatis dominis prepositis in *Scheningen* et suis successoribus ac conuentui seu capitulo suo ac etiam dictarum ecclesiarum parochialium rectoribus et capelle in *Esbeke* sigillo capituli nostri dedimus communitam. Datum *Zalbe* anno dñi millimo trecent nonagesimo nono feria tertia post diem bñ *Laurentii* martyris gloriosi.

CXIV.

Litterae indulgentiarum pro visitantibus ecclesiam monasterialem Scheningensem ad annum 1400.

Ex autographo.

Humilimus et omnium infimus *Henricus de Kaluede* miseratione diuina *episcopus Saloniensis* vicarius in pontificalibus reuerendi in Christo prioris et domini dñi *Ernesti episcopi Zalberstadensis* vniuersis et singulis Christi fidelibus in crucifixo domino nostro ihu C. salutem et habundanciam omnis boni. Licet is de cuius munere venit vt sibi a fidelibus suis digne et laudabiliter seruiatur de habundancia sue pietatis merita supplicū excedet et vota. Vnde sibi seruientibus multo maiora tribuit quam valeant promereri desiderantes tamen domino reddere populum acceptabilem fideles Christi ad complacendum ei quasi quibusdam allectiuis muneribus indulgentiis videlicet et remissionibus inuitamus ut inde reddantur diuine gratie apciores. cupientes igitur monasterium sancti *Laurentii* ordinis sancti *Augustini* in *Scheninghen Zalberstadensis* dyoc. a Christi fidelibus cum deuotione attentius iugiter frequentari. Unde deuotis precibus *Honorabilis uiri Magistri Theodorici de Odempe* physici inclinati quantum cum deo possumus omnibus in statu ecclesie existentibus. Qui in summis festiuitatibus octauas habentibus et per octauas eorundem scilicet natiuitatis Christi circumcissionis domini epiphanie domini cene *parasceues* pasche ascensionis domini penthecostes trinitatis corporis Christi dedicacionis templi et cuiuscunq. altaris in festiuitatibus beatissime *marie* virginis matris domini nostri ihu Xpi conceptionis natiuitatis annunciacionis purificacionis visitacionis *assumcionis* *veneracionis* et singulis diebus sabbatis in festiuitatibus sancti *Iohannis baptiste* precursoris domini videlicet conceptionis natiuitatis et decollacionis in festiuitatibus scōz apostolorum *petri* et *pauli* et omnium apostolorum in festis scōz *laurentii* *Stephani* *vincentii* et decem millium *militum nicolai augustini materni Helasini* limini sancte *anne* matris *marie* domine nostre *marie magdalene* sancte *elyzabeth* vidue vnde cim *miliū virginum* et omnium patronorum et omnium sanctorum sancto die

Hhh hh

micha-

Michahelis archangeli et in commemoracione animarum et quadragesimis diebus et in aduentu domini et in diebus quatuor temporum, et qui in die sancti laurentii inuencionē reliquiarum et in rogacionibus cum debita reuerencia interfuerint et dictam ecclesiam visitauerunt cum deuocione in processionibus dominicis diebus interfuerint deuote. Qui ambitum et circuitum pro fidelibus defunctis orando circumuiderint qui in laudibus beate virginis et antiphonis scilicet regina celi salue regina et aliqua huiusmodi completorium humiliter affuerint qui in serotina pulsacione tribus vicibus ave maria attente dixerint qui sacrosanctum dominici corporis sacramentum qui sacram unctionis dum infirmis portantur cum commemoracione sue amarissime passionis secuti fuerint. Qui in solemni officio dum aliquis persona ad ordinem sumitur obtutibus adhererunt et cum aliquis fratrum professionē facit et cum aliquis fratrum suam primam missam celebrauerit bono opere se ostenderit aut qui ad fabricam structuram et alia ornamenta et necessaria ad dei monasterii manus adiutrices porrexerint. Iocundus quociens hoc fecerint de omnipotentis dei misericordia alme virginis matris marie et omnium scōrum meritis confisus auctoritate qua fungimur octoginta dies indulgenciarum et duas karenas de iniunctis penitenciis in dño misericorditer relaxamus. In cuius rei

Testimonium presentes literas Sub anno dñi M CCCC in die Sancti Augustini confessoris domini Sub appensione nostri sigilli duximus communiri.

CXV.

Bernhardi atque Hinrici ducum Brunswicensium & Luneburgensium diploma, in quo traditionem a dominis de Heimborch monasterio Schenningensi factam anno 1401. confirmant.

Ex autographo.

We Berend unde we Hinrik broder von goddes gnaden bertoghen to brunswik unde to Luneborch bekennen openbare in dissem iegenwerdigen breue vor uns unde vor unse eruen dat Hinrik unde Anne broder geheten von Zeimborch unse leuen getruwen mit unsem willen und vulborde hebben besegelt unde bekant veertig lodige mark brunswikischer wichte unde witte an veer houn landes de belegen sind oppe dem velde to boerstorp unde twene houe in demfuluen dorpe derfuluen houe is eine tegetfry mit aller nutt unde tobehorunge an velde unde an dorpe also als et de von Zeimborch von uns to lene hebbet unde de loden vort von one hebbet deme goddeshuse to Scheninge to sunte Augustinus altare in der capellen. weret dat de von heimborch auegingen ane eruen dat god vor fee so en schulle we edder unse eruen uns des benomden gudes nich underwinden edder nement von unfer wegen dem erghescreuenen goddeshuse to dem erghescreuenen altare unde den heren en weren erst ore vertig lodige mark vull unde all wedder gheuen unde ok wat se daran verbuweden dat se daran bewisen edder berekenen dat wolde we on ok wedder geuen mit duffer vorgescreuen summen geldes, wanne we dat don wolden edder unse eruen dat scholde we vorkundigen deme goddeshuse unde den heren darfulues vor uppe de winachten un darna scholde we on or umbeworen veertig lodige mark wedder geuen unde wat se ut gheuen hedden von buwes wegen dat se kunnen bewisen unde bereken uppe de negeften paschen. to einer urkunde aller duffer vorgescreuenen dinge so hebbe we widliken unde mit gudem willen unse inghesegel gehenget laten an dissen bref gegheuen na goddes bort dusent iare in deme veer hundersten ersten iare in sunte barnabas dage des hilgen apostelen.

CXVI.

Litterae traditionis supra memoratae dominorum de Heimborch ad annum 1401.

Ex autographo.

We Hinrik unde Anne brodere geheten von Zeimborch bekennen openbar in dissem breue vor uns unde vor unse eruen unde vor alle den de dussen bref

brief seen edder horen lesen dat *diderik* unde *hans loden* vedderen un ore eruen hebben vorkoft veer houe landes uppe den velde to *hoerforp* unde twene houe in demfuluen dorpe unde derseluen houe is eine tegetfry mit aller nut un tobehoringe in velde un an dorpe vor veertig lodige mark brunfw. wichte un witte dem goddeshuse to *Scheninge* to funte augustinus altare in der capellen de *diderik* unde *hans loden* vorbenomet von uns to lene hebben. weret dat *diderik* un *hans* edder ere eruen auegingen ane eruen dat god vorlee so en scholde we noch unse eruen der vorgenomeden veer houue unde twiger houe uns nicht underwinden we en geuen eer dem goddeshuse to *Scheningen* veertich lodige mark brunfw. wichte un witte unde wat se darane vorbuwen dat se konnen bewyfen unde bereken dat scholde we edder unse eruen edder we dat gud koste von one edder dem goddeshuse wedder geuen mit der vorfcreuenen summen geldes unde wen we dat don wolden edder unse eruen dat scholde we vorkundigen dem erfcreuenen goddeshuse unde den heren darfulues vor up de winachten unde dar na scholde we on ere umbeworen veertig lodige mark wedder geuen unde wat se utgeuen hedden von buwes wegen dat se konnen bewisen un bereken dat scholde we mit dersuluen summen dat gelt utgeuen uppe de negheften paschen. dat we unde unse eruen alle disse vorbescruenen stücke stede un gans holden willen dat loue we one en truwen vor uns unde vor unse eruen unde betugen dat mit unsen ingefegelen de we witlik hebben gehenget laten an dusen brief gegeuen na goddes bort dusent iar in deme veer hunderften iare in funte barnabas dage des hilgen apostelen.

CXVII.

Litteræ præpositi & capituli Scheningensis ad annum 1402.

Ex autographo.

We *Brun von der gnade goddes prouest* to *Scheningen* unde ek her *Zermen prior* unde dat gemeine capittel dessuluen stichtes bekennen unde betugen in diisen opene breue dat her *jan Uplingh* unse middecanonik heft gekoft twe houe landes *diderike Lodens* af unde sinen eruen un ein half vorwerk uppe *hoerforpe* velde mit aller nut unde tobehoringe an velde an dorpe vor ein unde twintich lodige mark brunfw. wichte unde witte mit deme buwe half dat se daruppe vorbuwet hedden un daruppe bewisen mochten dede mydde besegelt sint mit twen anderen hounen von densuluen eruen to funte Augustinus altare de he hebben wil to iartyd finer elderen un finer nah sinen dode unsen heren uppe dem core de dar gegenwordich sin an der tyd wam me de dechtmisse begheyt. weret ok dat dat gud wedder koft worde nah utwisinge der breue so scholden unse heren dat vorbenomede gelt wur anderst anleggen dar me vor beginge dechtmisse disser vorfcreuen sele op dat dar worde bileit twidracht de de mochte upstan twischen unsen heren unde deme de dar bewaren is den altare funte augustinus so hebbe we her *Brun prouest* unde her hermen prior unde dat capittel eindrechtichliken gegeuen diisen brief besegelt mit unsen ingefegelen de we myd witschop unde mid vulbord hebben gehenget laten an diisen brief de gegeuen is na goddesbord verteynhundert iare in deme anderen iare in funte michaelis dage des hilgen erfen engels.

Sigillum capituli Scheningensis in omnibus Litteris præmissis semper est vnum idemque. Exhibuimus illud in Tabula IX. num. 7.

CXVIII.

Curia tradita capellæ in Esbeke ab hominibus dictis Buzekesten anno 1403.

Ex autographo.

We *fricke* unde *eylerd* unde *konneman gebeten de buzekesten* unde unse rechten eruen bekennen in dessem breue vor allen den de on seen edder horen lesen dat

Hhh hh 2

dat we eyndrechteliken unde myt gudem willen dorch falicheyt unfer feelen unde unfer elderen den god gnedig sy myt allen cristen feelen hebben gegeuen eynen hof de de lit in dorpe to *Efbecke* myt aller nut unde tobehoringe de belegen is in der twetchen tigen funte nicolaus kerckhoue to funte Iohannes capellen dede licht up dem *flote* darfulues to dern luchte to hulpe unde willen des rechte were wesen den vormunderen funte Iohanse wur unde wanne on des nod is, to beter wissenheyt alle disse vorcreueneu dinge hebbe we *fricke* unde *eylerd* unde *koneman* ergeñ dissen bref geueftiget mit usen ingefegel vor uns unde vor unse eruen de we witliken unde myt gudem willen hebben gehenget laten an dissen bref na goddes bort verteyn hundert iar dar na in deme dridden iare in funte philippi et iacobi dage der hilgen apostelen.

CXIX.

Pars quaedam salinarum tradita monasterio Scheningensi anno 1404.

Ex autographo.

Ek *bans kate* unde *benedicta* myn suster we bekennen vor uns unde vor unse rechte eruen de von uns komen mogen openbare in dissem breue vor alle den de en seenedder horen lesen dat we reddeliken unde rechtliken hebben vorkoft heren *Johanne dem proueste* unde heren *Johanne dem priore* undeme goddeshuse to *Scheninge* to ewigen tyden ein werk uppe dem solte to *Scheningen* myd aller nud unde tobehoringe alse dat leddich unde vrygh unse gewesen is unde we willen des vorbenomenden gudes den vorbenomden vormunden und goddeshuse rechte were wesen vor allerleye ansprake wur unde wanne on des nod is, to eyner betēr wissenheit so hebbe ek myn ingefeghel des we to beyden syden hir to bruken wente *benedicta* myn suster nein eygen en heft gehenget laten an dissen bref unde ek *bans von Rybbesbuttel houetman der stat to Brunswik* unde *Cord bornborgh borgermeister in deme hagen* uns is dat widlik dat dit vor uns gescheen is to eyner betughinge so hebbe we to beyden syden unse ingefeghele gehenget laten an dissen bref na goddes bort verteynhundert iar darna in deme verden iare to paschen.

CXX.

Traditio Olrici de Werlle ad annum 1405.

Ex autographo.

Ek *olrik van Werlle* bekenne openbare in dissem breue vor mek unde vor alle myne eruen dat ek hebbe gegeuen unde geue einen verdingh gheldes de de lecht an engelkens huse schomekers to *Scheningen* to funte laurentius altare, dat de erste is, alse me in de capellen geyt, iarliker gulde umme goddes willen unde falicheit myner feelen unde myner eldern unde aller cristen selen unde willen des dissem ergenanten altare rechte were wesen, wur edder wanne ome des not is, unde betuge, dat mit mynem ingefegel, dat ek witliken unde mit gudem willen gehenget laten hebbe an dissen bref, de gegeuen is na goddes bord verteynhundert iar, darna in deme vefsten iare in unfer vrowen dage der entfenghinge.

CXXI.

Nobilium dominorum Hermannii & Curtii de Werberge traditio ad annum 1405.

Ex autographo.

We *Zermen* unde her *curd brudere* geheten de eddele *van Warberge* wonhaflich to der *Sommerschenburg* bekennen in dissen openen breue vor alswe
me

me dat Curd unde hinrik bruder de hommeken vor uns hebben upgelaten mid vrigem willen. eyne halue houe beleggen up deme velde to *Schenigge* den heren van *Schenigge* unde des die ergenanten heren unse befelegden breue hebben unde willen ene des bekenlich sin wur und wanne ene des not is unde betughen dat mid unfer eynem ingefegel des we beide hir to bruken de gegeuen na crifti gebord verteyn hondert iar darna in dem viften iare des mondages vor egidii.

CXXII.

Litteræ propositi & priorissæ monasterii mariæ montensis apud Helmstadium de anno 1405.

Ex autographo.

We her *frederik prouest* unde we *elyzabeth priorinne* des closters to unfer *vrouwen herge bi helmestide* bekennet openbare in dessem breue vor als weme de en feen edder horen lesen dat de heren des closters to *Scheningen* uppe dem core darfulues hebben eine halue houe landes de belegen is uppe *Scheningen* velde unde einen haluen hof in deme *ostendorpe* von ussem clostere to eruen tynse dede hadde gewesen hinrikes deden myd alsodanem unterschede dat se dar alle iar afgeuen ussem clostere feste haluen schillingh older brunswikseer penninge unde cyn half hon uppe sunte michaelis dach unde betuget dat myd unsem ingefegel dat we an dessem bref gehenget hebben gegeuen na goddes bord verteynhondert iar darna in deme veften iare in sente michaelis des hilgen ertleng.

CXXIII.

Litteræ Brandani & Lippoldi de Stemeke ad annum 1406.

Ex autographo.

We *Brand* unde *Lippold van Stemeke* brodere langen *Borchardes sone* bekennen in dusssem breue vor als weme dat we schuldig sin unde unse eruen rechter schuld drittich brandeborsche mark to twe un drittig schillinge older brunsw. pennige vor de mark *hanse dassete hanse sinem sone* un *beken* siner husvrouwen unde deme edder dene de dussen bref hedde an duffer vorcreuenen weddersprake. dar vor hebbe we one sad unde in de were laten enen hof to *hoyerstorp* mit feste haluen hoeuen unde mid aller tobehoringe alse als de van *Stemeke* hedden unde ut dusssem vorcreuen gude schal *hans dassete hans sin sone* unde *beke* sin husvrouwe ande dem edder den de dussen bref hedden an duffer vorcreue weddersprake alle iar nemen dre brandeb. mark to twe un drittich schillinge older brunsw. pennige vor de mark un wat dar en bouen were dat schol we *brand* unde *lippold van stemeke* fuluen upnehmen. weret ok dat we *hanse dassete* unde den vorbenom wedder dat vorcreu geld geuen wolden edder he sin geld hebben wolde dat scholde we ein dem anderen vorkunnen uppe sunte Johans dag to midden somere unde we scolden eme *hanse dassete* unde deme we dat mede louen dit vorser gelt geuen uppe den negeften sunte dach unde betalen in der stad to *helmestede* edder uppe dem *schlote to weuelingen* in duffer twyer bleke eyn war se dat leuest hebben willen. Alle duffer vorcre stücke loue we *brand* unde *lippold van stemeke* brodere vor uns unde vor unse eruen *hanse dasseten hanse synem sone* unde *beken* syner hufvrouwen unde eren eruen stede unde vast to holdene ane iengerleige argelift unde hulprede unde hebben des unse ingefegel wliken gehenget an dessem bref dede geuen is na goddes bort dusent iar verhundert iar darna in dem seften iare in sunte wolberghen dage der hilgen iuncfrouwen.

CXXIV.

Hinrici de Heimborch litteræ feudales, datæ Hanſo Stynte anno 1407.

Ex autographo.

Ek *hinrik van heimborch* bekenne mit diſſem openen breue vor alsweme vor mek und myne eruen dat ek hebbe unde lene *hanſe ſtynte* unde ſynen eruen einen teget vryen hof mit aller ſchlachte nut un tobehoryng de belegen is in der ſtad to *Scheninge* de *germer ſchliſſiades* gewefen hadde eme unde ſynen eruen to einem manliken lene unde *Iſſebeen* finer eheliken huſvrowen to eyner liſtucht. diſſes houes wil ek ere rechte were wefen unde wil eme des bekennich wefen wur unde wanne one des noht is un ſe dat van mek eſchen unde hebbe one des to eyner bekantniſſe myn ingeſegel hengen laten an diſſen bref na goddes bort vertein hundred iare in dem feueden iare in finte nicolaus dage des hilgen biſcoppes.

CXXV.

Litteræ Hinrici atque Annonis fratrum de Heymborch, ad annum 1407.

Ex autographo.

We *hinrik* unde *Anne brodere van heymborch* bekennen vor uns unde unſe eruen in duſſem breue vor allen de one ſeen edder horen leſen dat we eindrechtliken unde mit wolberaden mode rechtliken unde redeliken hebben verkoſt unde verkopen *fricken walbekes* ſaligher dechniſſe *ſonen binreke fricken henningbe* unde *fricken* unde orem eruen unde deme de duſſen bref heft mit orem willen vere unde twintich ſchillinge older *bruntwikescher* pennighe iarliker gulde op dem ſoltwercke to *Scheninghe* de ichtenſwanne *hinrik van Wattiſen* deme god gnade von unſem vadere to lene hadde vor teyn lodige mark *brunſwik*. wichte unde witte dar *heine Walbekes* ſahligen dechniſſe deſſer vorbenomten *binrekes fricken bennighes* unde *fricken walbekes Grotevader* deme erged *binreke von Wattiſen* ſeuede haluen lodige mark tor noge beredet hadde van deme *heine* erſere de ghulde mit unſes vaders vulbort koſte unde de anderen verde haluen lodighen mark to willen hat betalet mit redem ghelde. unde we willen den erbenomenden *binriken fricken, henningbe* unde *fricken Walbekes* unde oren eruen unde dem de diſſen bref heft mit orem willen der ghulde rechte were wefen wur unne wanne one des nod is unde ſe dat van uns eſchen. vortmer hebbe we willen beholden dat we eſte unſe eruen deſſe vorſcreuene vere un twintich ſchillighe gheldes alle iar mogen wedderkopen unde wen we edder unſe eruen dat doen willen ſo ſchulle we unde unſe eruen den erbenom *binrike fricken bennighe* unde *fricken walbeke* unde oren eruen unde deme de duſſen bref heft mit orem willen verkundighen to funte michaelis daghe unde geuen one to deme wynachten darnogſt tykomende one unbeworen reden gheldes teyn lodighe mark *brunſwikescher* witte unde wichte in der ſtad to *belmeſede vor der Weſte* ſunder hinder eſte vertoch. alle deſſe vorſcreuen ſtuck unde artikel loue we enenſtede unde vaſt to holdende und hebben des to orkunde unſe ingeſegele witliken gehenget laten an deſſen bref de gegeuen is na goddes bort verteynhundert iar in deme feueden iare lateren daghe funte lucien der hilgen iuncvrowen.

CXXVI.

Litteræ feudales Hinrici de Heymborch datæ anno 1408.

Ex autographo.

Ek *hinrik von heymborch* knape bekenne openbare in diſſem breue vor mekunde myne eruen dat ek belegghen hebbe myt hande un myt munde *hanſe oſten borg-*

borghere to *Schenighe* einen fryen hof de beleggen ys in dem *Ossendorpe* vor *Schenighe* myt aller tobehoringe to einem rechten eruen manliken lene unde *ghezen* siner ehliken husfrouwen to einer lyftucht. disses vorcreuenen lenes unde lyftucht scal ek *hinrik* vorbenomet unde wil *banse Otten* en recht were wesen wur eme des nod is unde von mek eischer des to orkunde hebbe ek myn ingefegel wytliken ghenget laten an dussen bref na der gebort goddes verteynhundert iar darna in dem achten iahre des mandaghes na palmen.

CXXVII.

Litteræ præpositi & capituli Scheningensis ad annum 1408.

Ex autographo.

We *Johan prouest* unde *Johan prior* un dat capitel gemeyliken des goddeshufes to *Scheningen* bekennen openbar in dussen breue vor uns unde vor unse nakomelinge dat her *Zilbrant biddinges* unse midde canonich heft gekost achteyn schilling brunswicsher penningk an der *molen dede ligt beneden dem bredensteine* dede uses goddeshufes is de nu heft *Cord mullers* vor neygen punt brunsw. pennigk dar se ein prouest wedder um losen mag oder we de molen heft des her her *hilbrant* ergen de achteynschillingh vorgē mit usen guden willen gelecht uppe den cor usen heren na sinem dode to eyner ewigen dechnisse siner unde alle siner eldern seie den got allen gnedig sy unde de memorien scullen use heren alghemēlikes. beghan in funte mertens auende mit vigilien unde lateren daghe mit selemissen des scal me lenghen verteyn schilling to wine in funte mertens auende usen heren gemeyliken unde veer schilling to hulpe to den borlichen. weret ok dat de achteyn schilling worden wedder afgheloft vor de vorbenomeden negen punt so scolden use heren se wedder anderst wur anleggen dat se bleuen to derfuluen memorien. dat we dit stede un vast holden willen des hebbe we to eyner bekantnisse use ingesegele beydent siden ghehenget laten an dussen bref de ghegeuen is na goddes bort verteynhundert iar in deme achtesten iare in funte *marcus* daghe des hilgen evangelisten.

CXXVIII.

Litteræ Bossonis de Iersem de anno 1408.

Ex autographo.

Ek *bossen van Iersem* knape wonhaftig to *esbeke* bekenne vor myk unde vor myne eruen in dessem breue vor alsweme dat *ghermer van Schlisfide* wonhaftig to *Schenig* ludeken *sonen van Schlisfide* mid myner witscop und vulbord heft verkost *Corde van Runsfide* borgher to *helmestide* *bānen* syner eliken husfrouwen eren eruen und deme de dussen bref heft mid orem willen iarliker gulde twey pund older brunswikefcher pennighe ane ener tegetfrygen houue belegen uppe dem felde to *Schening* de desulue *ghermer van Schlisfide* van mek to lene heft vor acht unde twintig punt der vorcreuen Weringe de *cord* vorbenompt dem erbenompten *ghermere* vull unde all wol betalet heft mit rhedem gelde. unde ek *bossen* erfēr. wil *corde van runsfide* *bānen* syner eliken husfrouwen eren eruen un deme de dussen bref heft mid orem willen der vortēn. acht unde twintich punt an der vorged. houuen bekennich wesen wur unde wanne one des nod is. dussē vortēn. gulde schal unde wel de erben. *ghermer* unde de ehrged. houue fruchtiget den erfēr. *corde van runsfide* *bannen* siner husfrouwen eren eruen un dem de dessem bref heft mid oren willen alle iar geuen na gift dessem brefes to funte *Michaelis* dage in der stad to *helmestede* sunder hinder este vortoch. vor mer heft de vorbenomede *ghermer* willen beholden dat he unde sine eruen. desse vortēn. twey punt geldes alle iar mag wedder kopen unde wanne he unde sine eruen dat don willen dat schullen se *corde van runsfide* erfēr. *bannen* syner husfrouwen eren eruen unde deme de dussen bref heft mit oren willen vorkundighen

to funte Johannes daghe to midden sommer unde geuen one to funte michaelis daghe darna negest to komende ore unbeworen rede geld achte unde twintich punt olde brunfwikescher penninghe mit den twey pund geldes de uppe de tyd bedaghet in der stad to *helmstedde* sunder hinder efte vertoch. Alle duffe vorseuene stucke unde artikel ensamend unde eyn iflik besundern loue ek *bossse van Jerssem* vor mek unde myne eruen unde de ehrben. *Ghermer* vor sek unde syne eruen in dessem breue stede unde vast to holdene sunder innigherleyge infall efte hulperede unde des to bekantnisse unde openbare bewysinghe hebbe ek *bossse van Jerssem* myn inghefeghel vor mek unde myne eruen witliken unde mid gudem willen hengen laten an dessem bref na goddes bord verteynhundert iar in deme achtesten iare des sonauendes neghest na unfer leuen frowen daghe to Wortmissen.

CXXIX.

Hinrici atque Annonis de Heymborgh traditio quatuor mansorum & dimidii in villa Hoerstorpe anno 1409.

Ex autographo.

We *hinrik* un *Anne* brodere gheheten *van heymborgh* bekennen openbar in dessem breue vor uns unde vor use eruen dat *brand van Stemeke* uns heft upgelaten leen eghendum alle rechticheit de he hadde unde syne eruen hebben mogen an voftehaluen houue landes unde enen hof in dem dorpe uppe den felden to *hoerstorpe* myt grafē myt weyde myt aller tobehoringe des hebbe we dit vorgeū gud land hof gras weyde alle tobehoringe gelaten dem prouefte dem priore un dem gantzen capittelle to *Scheninge* unde vortygen umme salicheit willen ufer un unfer eldern sele willen leenware eghendom alle rechticheit de we daran hebben un hebben mogen also dat sek de proueft unde capittel to *Scheningen* mogen sek desles vorben gudes underwinden un bruken wu se konnen ewigen tyden unde we unde use eruen willen one desles vorbenomden gudes rechte were wesen un entweren vor allerleye ansprake wur un wanne one des behof is. des to beter wissenheit aller desfer vorseuene dinghe hebbe we *hinrik* unde *Anne* ergeū vor uns unde vor use eruen dessem bref bestediget un geueftiget myt unsen ingesegeln de we witliken unde myt gudem willen hebben gehenget laten an dessem bref na goddes bort verteynhundert darna in dem negeden iare to twelften.

CXXX.

Litteræ Brandani & Lippoldi de Steynbeke, super quatuor mansis & dimidio in villa Hoyerstorpe datæ eodem anno.

Ex autographo.

We *Brand* unde *Lippolt* brodere geheten *van Steynbeke* unde unse eruen bekennen openbar in dessem breue vor uns unde vor unse eruen unde vor alweme dat we upfeggen unde verlaten in dessem breue eyn stucke ghudes alse vefte halue houue mit allernud unde tobehoringe de belighen sint uppe deme velde to *hoyerstorpe* de we to lene hebben van unsen leuen lunscherrn *hinrike* unde *Annen van heynborch* unde don dusses vorbenomden ghudes rechte aftich alse dat we unde unse eruen edder nemet van unfer wegen dar nummermehr upspreken schullen edder en willen alse vorder alse de vorbenomden use leuen iunchern myd duffem vorbenomeden ghude willen begnaden unde besorgen dat goddes hus funte Laurentii to *Scheningen* unde wat dat gescheen is so schal dit vorbenomede ghud van uns unde unsen eruen leddig un los vorlaten wesen alse vorseuene is wer aller dat des nicht enschege so en scholde duffe upfegghing unde verlatinge nicht binden unde neyne macht hebben. dusses to orkunde unde bewy-

bewysing hebbe we unse ingesegele vor uns unde unse eruen an dussen bref gehenger de gegheuen is na goddes bord verteynhundert iar darna in deme negeden iare in sunte Mathias dage des hilgen apostelen.

CXXXI.

Traditiones quorundam bonorum Hinrici atque Annonis de Heymborch anno 1410.

Ex autographo.

We hinrik unde Anne broder geheten von heymborch bekennen mit dessem openem brefe vor uns unde vor use eruen unde vor alle den de on feen edder horen lesen dat we hebben gegeuen unde geuen dorch god un̄ umb felicheit willen ufer un̄ unfer elderen sele ein soltwerk uppe dem solte to *Schenigen* mit der tobehoringe werlle un̄ finer hufvrowen gewesen hadde unde eine ue teget vrich uppe *Schenige* velde tobehoringe un̄ vyf verndel landes un̄ einen hof mit aller nud unde tobehoringe *boyerstorpe* dat *hermans von boyerstorpes* unde finer hufvrowen gewesen hadde unde eine halue houue uppe *Soltingh* velde mit aller tobehoringe de olrikes nges un̄ finen eruen gewesen hadde un̄ dat dusse vorbenomden van uns to lene un̄ to ener listucht gehad hebben des vorlate we eghendom leenware all use rechticheit de we hir ane hebben edder hebben mogen gans un̄ ganflichen to ewighen tiden dem prouefte unde dem priore unde dem capittel gemeinliken des goddeshufes to *Scheninge* also dat se des vorbenomeden gudes mogen bruken wes se mogen edder konnen unde we willen one des ere rechte were wesen un̄ se entledigen van aller ansprake wen on des behof is. to orkunde aller deiser dinge hebbe we witliken unde mid gudem willen use ingesegele henger an dessem bref de gegeuen is na der bord goddes verteynhundert iar darna in dem tegheden iare in sunte peters dage in der vasten.

CXXXII.

Eorundem dominorum de Heymborch litteræ, in quibus monasterio Scheningensi tradunt duo prata anno 1411.

Ex autographo.

We hinrik unde Anne brodere geheten van heymborch bekennen vor uns unde vor use eruen openbar in dessem breue unde vor alsweme de en feen edder horen lesen dat we hebben gegeuen unde geuen dorch god unde dorch salicheyt willen ufer unde ufer elderen sele dem prouefte unde dem capittelle des goddeshufes to *Scheninge* twe wische grafes ene up dem *Scheitberge* unde ene darvoren de ichteswanne *clemmesteynes* gewesen hadden des do we deffer vorbenomden wische aflichte lenware egendom aller rechticheyt de we daranne hadden edder hebben mogen also dat sek de proueft unde dat capitel des goddeshufes to *Scheninge* des bruken mogen wes se konnen to ewigen tyden. des to orkunde hebbe we unse ingegel hengen laten an dussen bref na goddes bord verteyn hundert iar in dem elften iare to twelften.

CXXXIII.

Litteræ Hinrici de Heymborch, in quibus tradit monasterio Scheningensi duas curtas & unam piscinam anno 1413.

Ex autographo.

Ek hinrik van heymborch bekenne vor mek unde vor myne rechten eruen un̄ vor alsweme openbar in dessem breue dat ek myt wolbedachtem mode unde
 Iii ii myt

myt gudem willen hebbe vorlaten unde vorlate to ewigen tyden den erbaren heren hern *Johanne proueste* unde hern *Johanne priore* unde dem godeshuse to *Scheninge* twene houe in dem *ostendorpe by Scheninge* unde einen dick de belegen is by der *Stoufenborch to hoerstorp* vor twelf desse vorbenomeden twene houe schal sek her *Johan Uplingk* brukene sin leue unde darna schullen se bliuen by deme godelhuse to *Scheninge* to ewighen tyden alse ek der bruket hebbe unde wil desler twiger houe vorbenomet rechte were wesen unde entweren vor allerleye ansprake unde to bewissenheyt min ingesegel witlik unde mit gudem willen hebbe gehenget laten an dessen bref de gegeuen is na goddes bord verteynhundert iar darna in dem dritteghesten iare na funte steffens dage to wynachten.

CXXXIV.

Litteræ Hermanni nobilis domini de Werberghe de anno 1414.

Ex autographo, in quo autem quædam legi non potuerunt.

We herman edele van Warberghe wonhaftich to der *Sammerſchenborch* bekennen openbare in duffem breue vor unse eruen dat *frederik van Esheke frederiken sone* myd unsem guden willen unde volbort hebbet vorsad dritlich schilling geldes brunswikeſcher pennige iarliker ghulde an enyem soltwerke uppe deme solte to *Scheyningh* dat he van uns to lene heft hern *jan appelinghe* to lynem lyue unde na synem dode dem proueste unde den hern gemeineliken des godeshuses to funte laurentius to *Scheyningen* vor neghen lodige mark brunswikeſcher witte un wichte to eyner bekenntnisse unse ingesegel vor uns unde unse eruen gehenget laten an dessen bref na goddes bord verteynhundert iar darna in dem vertegheden iare.

CXXXV.

Litteræ Hinrici de Hoymborch, in quibus refutat feudum villæ Hoyerstorp anno 1415.

Ex autographo.

Ek *hinrik van Zoymborch* do yik witlik dat ek yik upsegge unde upfende by twen iuwen beleenden mannen de hier na genomt stan dat dorp to *hoyerstorp* mit aller rechticheit als ek dat van iuwen gnaden gehad hebbe unde ek do des gudes alles rechten aftichte vor mek unde vor mine eruen edder nement von miner wegghen dar vorder up spreken schal noch en wille. unde bidde yik leue gnedige here van *brunswik* dat yi mit demfuluen dorp *hoerstorp* unde gude alse ek unde mine eldern dat van yik gehad hebben wedder-geuen *Johanne dem proueste* *Johanne* dem prior unde dem capittel gemeinlik des goddeshuses to *Scheyningen* to ewigen tiden unde dat yi des nicht en doden so schol yi des nicht en macht hebben to bewisinge hebbe ik min insehgel hier neder hengen laten an duffen bref unde ek *bans van Werlle* unde *bossé van Terxhem* leue gnedige here van *Brunswik* wie don yik witlik dat *hinrik van heymborg* iuwen gnaden bi uns upfender dat dorp to *hoyerstorp* mit allen tobehor. dit vorgeschreuen gut bringe wi yik up van siner unde van siner eruen wegen in der wyse alse dit hier vor geschriuen is alse wie iuwe beleende manne sind. unde hebben des to bethuginge unse ingheseghele umme siner bede willen by sien inghesegel ok henghen laten an dessen bref de gegeuen unde geschreuen is na goddes bord verteyn hundred iar in dem vestegheden iare des fondages in der fasten wen me synghet letare iherusalem.

CXXXVI.

CXXXVI.

Litteræ Hinrici de heymborch, quibus anno 1415 tradit monasterio Scheningensi villam Hoyerstorp atque alia bona.

Ex autographo.

Ek hinrik van heymborch bekenne vor myk unde vor myne rechten eruen openbar in dessem openen brefe vor alle den de one seen eder horen lesen dat ek rechtes kopes hebbe verkost *Johanne dem proueste Iobanne dem priore* unde dem capitele ghemeynliken des goddeshuses to *Schenige* dat dorp to *Hoyerstorp* myt aller nud unde tobehorynge leen ware weyde acker schot tyns alle rechticheyt eghendom wo men unde wat men benomen kan unde mach unde tegheden ouer twelfte halue houue landes uppe *Scheningbe* velde vor ses hondert rynsche gulden de se mek rede gegeuen hebben, desles vorbenomen dorpes unde ghudes schullen tek de vorbenomen heren unde goddeshus bruken unde nutte maken wes se kunnen in aller wyse alfe ek unde myne eldern dat ghehat hebben van mynem leuen gnedigen heren *hertogen Bernde van Brunswik* unde van sinen vorfaren, darto hebbe ek one vorkost mynen *Sedelhof* in der stat to *Scheninge* to ewighen tyden, desles dorpes unde ghudes vorbenomet wil ek on eyn recht were wesen wur un wanne one des not unde behof is, desles to eyner beteren wyssenheit hebbe ek dessen bref befeghelt myt mynem inghesegle dat ek wiliken unde myt mynem guden willen hebbe gehenghet laten an dessem bref de gegheuen unde gescreuen is na goddes bord veerteynhundert iar in deme vestegheden iare to palmen.

Nota. Hanc venditionem villa Heierstorp Bernhardus dux Brunswicensis eiusque filius Otto eodem anno confirmarunt; de curte autem dicta Sedelhof accipie sequentes litteras.

CXXXVII.

Litteræ dominorum de Hadmersleben ad annum 1415.

Ex autographo.

We *Cord edler here von Zadmersleuen* un her bekennen openbar in dessem brefe vor uns unde unse eruen dat vor uns sint gekomen her *Ioban prouest* unde her *Joban prior* to desler tyd unde de heren des goddeshuses to *sunte Laurentii* to *Scheningen* an eyne syd unde unse leue getruwe *hinrik von heymborch* up ander syd unde hebben myt unsem willen unde vulborde updraghen unde rechten redeliken kopes um dat eigendom unde rechticheit alse *hinrik van heymborch* unde syne eruen van uns unde van unfer herschop to lene ghehad hebben sinen *Sedelhof* in der stat to *Scheningen* mit aller tobehorynge leddich unde vry alse den *hinrik van heymborch* unde syne eldern van uns to lene hebben wente an dessen dach unde we egenen unde den vorscreuenen heren unde dem goddeshuse to *sunte Laurentii* macht desles breues unde we vor hof mit aller nut unde tobehorynghe unde rechticheit to ewighen tyden also dat we noch unse eruen upspraken willen unde we schullen unde willen one des houes rechte here unde were wesen unde se truweliken des vordedinghen wur unde wanne one des not unde behof is unde daromme de heren desfuluen goddeshuses to ewigen tyden desto truwliker vor uns unde vor unse herschop to unsem heren godde bidden schullen to unde bewynghe dat desse vorscreuene stucke bliflik syn unde den vorscreuen heren unde goddeshuse neyn verhinder von uns unde unsen nahkomen daran en schee so hebbe we one dessen bref gegeuen vor uns unde vor unse eruen unde myt unsem anghehengeden inghesegel gescheen na goddes bord veerteynhundert iare dar na in deme vestegheden iare des ersten sondages na paschen.

CXXXVIII.

Litteræ Johannis præpositi & capituli Scheningensis ad annum 1417.

Ex autographo.

We Johan prouest Johan prior un dat capittel gemeinliken des goddes hufes funte Laurentii to Scheninge bekennen vor uns unde vor unse nahkomelyng openbar in dessem openen breue vor allen de on seen ofte horen lesen dat we reddeliken un rechtliken hebben von uses goddes hufes wegen vor twyntich punt older brunswicscher pennigge de uns genliken un al betalet sind un in uses goddes hufes nut gekart sind als an dem tegheden to *odenem* hern *Wernere* usem mede de *canoniken* twe punt older brunswicscher pennigge de he nemen schal *ute usen koten* uppe dem solte unde de twe punt schullen utgheuen *bertold Vogbedes* unde *hans Symon* edder we use solen sut alle iar uppe wynachten wanne her *Werner* sine twe punt allererst hedde wes denne dar ouer were dat scholde upnemen use prouest unde her *Werner* vorbenomet de schal alle iar uppe de vorbenoymede *tyd* gheuen *siner maghet* gheseken ernstes teyn schillinge van den twen punden. wer ok dat her *Werner* aueginge van dodes wegghen dar god vor see so scholde use prouest to voren nemen hyr entgegen feuen punt ut sinem redeften gude unde ok dat gheseke queme van hern *wernere* so scholle we un willen ore suluen gheuen de rein schillinge von den twen pund icht ore worde an her *wernere* unde wanne gheseke auegheyt dar god lange vor se so schullen de teyn schilling fallen usen heren uppe den cor to eyner ewigen dechmisse oret un ores mannes sele. ok so heft her *Werner* uns de macht gegeuen dat we de twe punt pennigge mogen alle iar van ome wedderkopen unde wenne we dat doen willen dat scholle we ome to voren seggen to user frowen daghe lechtmysen unde denne ome syne unbeworne twintich punt older brunswicscher pennigge to den negsten tokomenden paschen med dessem onderscheide dat de prouest edder her *Werner* schal usen heren van den twyntich punden gheuen ses punt unde de schullen se hebben van gheseken wegen unde we willen ore de ghulden in aller wyse alle vorgescreuen steyt. alle desse artikele unde eyn iowelk besunders loue we vorbenomede stede un vust to holdende an yenergeleye argelift edder hulperede. to eyner openbaren bewysinge unde wyssenheit hebbe we beyder syden ute ingheseghel ghehengel laten an dessem bref ghegheuen na goddes bort verteynhundert iar darna in dem feuethegeden iare to paschen.

CXXXIX.

Litteræ Bossonis de Ierssem ad annum 1417.

Ex autographo.

Jck *Bosse van Ierssem* knape wonhaftig to *Esbeke* bekenne vor mek un myne eruen in dussem breue vor alfweme dat *binrik* un *heming* broder *gbermers sone van Slifede* unde ere moder hebben verkoft eine teyghet frye houe de belegen is up dem *Schenig* velde mit aller tobehoringe de van mik to leyne geit *hansse oten* borger to *scheningk ghesen* siner eyliken hulfrouwen un eren rechten eruen unde deme de dussem bref hat myt erem ghuden willen an ere un erer eruen weddersprake vor twintig mark brunswicscher pennigge sels un dryttig schillinge vor de mark dat ys gescheen mit mynem guden willen des vorbenoemden geldes loue ek *Bosse van Ierssem* en recht were wesen vor mek un myne eruen den vorgescreuen *hansse oten ghesen* siner hulfrouwen un eren eruen wur unde wanne one des nod is unde se dat von mek eschen an der vorscreu houe. weret dat de ergenandte *binrik* unde *heming* unde *alheit* ere moder aue gingen von dodes wegen dar god vor sy ane leen eruen dat mek dat vorgescreuene ghud van ene vorleddeghede este se edder ere eruen dat ghud anders weme verpenden edder verfetten wolden edder in welkerley wigs dat se edder ere eruen dat ehrgenante ghud verlaten wolden so en scholde ek edder myne eruen dat ghud nemende lyen

Iyen geuen edder verkopen edder nenerley wys underwinden et en were erst ganflik unde all geloft von des vorbenomden *hanse oten ghesen* finer huffrouwen unde eren eruen vor dat vorgescruen geldt. vortmer so hebben de vorbenomden kinder unde ere moder unde ere eruen de gnade unde willen beholden by *hanse oten* unde *ghesen* finer huffrouwen unde eren eruen dar se alle iahr de vorgescruenen houue mogen wedderkopen umme de vorfcreuen weringe. wen se dat doen willen edder ere eruen dat scullen se vorkundighen up funte Iohannis dach unde gheuen one ere unuertoghede gelt up den neghesten tokomenden funte michelsdach an iengerleye vortog in der stat to *Schenigen* edder *helnstede* wur one dat bequemest is unde eschen weret ok dat disse bref vorsumer worde an scriuen myt worden myt bokstauen edder geseghet worde an ryten an dorfteken edder wu de seringe tokeme dar schalde disse bref unuerbroken midde wesen. alle dyse vorfcreu stukke unde en iunelk artikel besunder loue ek *bossen von Jerssem* vor mek unde myne eruen *hanse oten ghesen* finer eyliken huffrouwen unde eren eruen unde deme de dissen bref het myt erem ghuden willen ane ere unde erer eruen weddersprake. des to einer openbaren betuginge hebbe ek *Bosse von Jerssem* myn ingesegel myt ghudem willen hengen laten an dessen bref na der bord goddes verteynhundert iahr in dem seuenteynden iare in funte paulus daghe dede kumpt in dem va

In scuto sigilli dependentis apparet forma forficis.

CXL.

Litteræ Bernhardi ducis de Brunnschweig & Luneburg, quibus tradit bona quedam monasterio Scheningsi anno 1422.

Ex autographo.

Von goddes gnaden here *Bernd to Brunswike unde to Luneborch hertoge* bekennen openbar in duffem breue vor uns unse eruen unde unse herschop unde vor allweme dat we lutterlik dorch god unde dorch unfer unde alle unfer elderen seele salicheyt willen hebben gegeuen geeyghent unde gevryget deme proueste dem priore unde den heren gemeinliken des ghoddeshufes funte Laurentius vor *Scheyninge* unde alle oren nakomelingen eyn blek brokes unde grafes belegghen uppe dem velde to *Scheyninghe* be westen dem *Scheytberge* twilchen beyden beken dem *Scheyningh beke* unde dem *boygerstorper beke* in dat norden *weidder* wente an den *Scheyningh acker* dat noymliken gheheyten *dat Vleit* mit aller nud unde tobehoringe also dat se sik des ergenanten blekes schollen bruken unde neiten to ewigen tyden in welkerley wys se willen unde wes se kunnen sunder iemandes hinder edder verbeydinghe unde we unse eruen unde unse herschop schulden unde willen den eirgenanten heren oren nakomelinghen unde eren goddes hufe des eirgenanten blekes rechte weren unde heren wesen vor allweme wer unde wanne des nod is unde se dat von uns eschen. des ses to eyner openbaren bekantnyffe hebben we inghesegel vor uns unde unse eruen gehenget laten an dessen bref de geuen na goddes bord verteynhundert iar darna in dem twe unde twintighesten iare in dem hilghen fondaghe to palmen.

CXLI.

Litteræ dominorum de Velthum, ad eandem traditionem spectantes, anno eodem datæ.

Ex autographo.

We *hinrik zel von Velthum brodere* heren *hinrikes soyne* bekennen openbar myt duffem breue vor allweme alle de hochgeborne furschte her *Berend to Brunswik unde Luneborch hertoghe* unse leue gnedige here lutterliken dorch goddes syner unde all syner eldern zeyle saligheit willen heffen begnadet unde beghyftiget dat goddes hus to funte laurentius vor *Scheyninghe* myt einer

lii ii 3

styde

tydde brokes unde graffblekes belegen up scheninghe velden be westen deme *Scheytberge* namliken geheyt *dat fleyd* mit aller nud unde tobehoringhe alse dat des genanten unles gnedighen heren bref inne holt den he one darouer gegheuen heft dat de vorgeñ unse gnedige here de ghyft gedan unde gegheuen heft myt unsem ghuden willen witschop unde vulbord de he von weggen von uns dar to hebben scholde alse uns dat siod unde dat gerichte to *Scheyninghe* to desser tyd von ome in unse pennynge steyt unde we schullen unde willen de vorbenomeden heren unde ore goddeshus ok hyrby laten unde se truweliken ok darby beholden unde se des ok helpen vordedinghen wur we id vermoghen unde one des nod is unde hebben des to eyner openbaren bekantnyße unse inghesegelytyliken unde myt gudem willen gehenget laten an dessen bref gegheuen na ghoddes bord veirteynhundert iar darna in deme twey unde twyntigsten iare an dem hilghen sondage to palmarum.

CXLII.

Litteræ Hinrici de Heimborch, quibus anno 1423 bona quedam tradit monasterio Scheringensi.

Ex autographo.

Ek *hinrik von heynborch* bekenne openbar mit dessem breue vor mek unde myne eruen unde vor alsweme dat ek dorch goddes unde myner unde all myner eldern zeyle falicheyt unde ok dorch sunderken ghaue unde fruntschop willen hebbe upgelaten unde geeeyghenet vorlate unde eyghene in kraft desles breves denen ehrlamen heren dem proueste deme priore deme capitele gemeynliken des ghoddeshuses funte laurentius vor *Scheyningh* all oren nahkomlingen unde orem ghoddeshuse unde den vormunden eynes altares unser leuen fruwen belegen in der parkerken to funte steffene darfulues unde den personen deme de altar beuolen edder geleghen is edder wert eine halue hoie landes myd aller nud unde tobehoringhe belegen up den velden vor *Scheyning* de op ein deyl teghetfry is alse in twe feld in iowelk feld twene morgen teghetfry unde in dat dritte feld anderthalu morgen teghetfry alse de Bartold stovemans von mek to leene gehad hadde deme se de myt mynem ghuden willen un vulbord redelik un rechtliken atgekost hebben unde de he one genliken upgelaten heft . unde einen hof belegen in dem *ostendorpe* vor *Scheyningh* de hans oceln geloost hadde ok myt alle syner nud unde tobehoringe vor twey un twintigh pund older brunwicfcher pennynge . unde ek vorbenomde *hinrik von heynborch* unde myne eruen hebben den vorbenomeden heren unde orem goddeshuse desse vorben . haluen houen unde hof genliken laten one un oren nakomelighen alle de rechticheit leen ware unde eygendom de ek myne eldern edder myne eruen daran gehad hebben edder noch in tokomenden tyden von derwegen daran hebben edder vermoden mochten unde doen des genliken aftycht myt dessem breue also dat ek edder all myne eruen unde ok de vorbenomde Bartold Stoveman unde all syne eruen unde ok neyman von ußer wegen neynerley wis dar nimmer meer upspreken schullen un willen to ewighen tyden un des to einer openbaren bekantnyße hebbe ek vorbenomede *hinrik von heynborch* myn ingefeghel vor mek un all myne eruen wytliken unde myt ghudem willen hengen laten an dessen bref de gheuen na ghoddes bord verteynhundert iar darna in deme drey unde twintigheften iare an dem hilghen sondage alse me singet in der hilgen kerken *quasimodogeniti infantis*.

CXLIII.

Litteræ Hildebrandi de Haldesteue, quibus reddit bona quedam feudalia anno 1424.

Ex autographo.

Dem erfamen heren ern *Johanne proueste* des ghoddeshuses funte laurentius vor *Scheyninghe* mynem leuen heren un all synen nahkomeligen mynen frundliken

liken willigen deynft ek *bilbrant von haldefleue* do yik widik dat ik yik upfegghe unde upfende by twee iuwer unde iuwes ghoddes hufes beleenden mannen de hir na benomer ftan fees houue landes belegghen up den velden to *boygerftorp* unde eynen hof in deme dorpe darfulues myt aller nud un tobehoringe in velde in dorpe in holte an wyfchen un an weyden alle ek dat fulue ghud van yik unde iuwen ghoddes hufe to leene hadde unde mek dat her *Iohan appelingh* iuwe prior mit iuwer un all myner eruen wytſchop unde vulbord genflike reddeliken un rechtliken iuwen goddes hufe ewigen to beholdende afgekofst heft unde ek do des gen ghudes un leens gantze aftycht vor mek unde vor all myne eruen also dat ek unde all myne eruen noch neymant von unfer wegen neynerley wys noch geystliken edder wertliken edder myt ienigerleyen gerichte edder rechte vorder darup ſpreken ſchullen noch en willen unde vorlaten yik iuwen nahkomelinghen unde iuwen ghoddes hufe dat vorgeñ ghud unde leen ghenflike up leddigh un los to ewighen tyden to eygene to beholdende unde dar vorder iuwe unde iuwes goddes hufes beſte mydde to donde na des vorgeñ heren *Iohan appelinghes* willekore unde begheren wo he dat hebben wille funder myner un alle myner eruen ailerley hinder un wedderſprake. deſſes to eyner openbaren bekentniſſe hebbe ek *bildebrand von haldefleue* myn ingefeghel vor mek unde vor myne eruen wytliken gehenget laten an deſſen bref unde we *herman von boygerftorp* unde *bans von Werle* don yik witlik erfame leue here her proueft to *Scheyningh* unde bekennen ok mit deſſem breue dat *bilbrand von haldefleue* yik by uns upfant dit vorſcreuen ghud unde leen unde we bringen yik dat up von ſyner unde von all ſyner eruen wegen in der wyſe alle vorſcreuen is unde alle we iuwe unde iuwes ghoddes hufes beleende man ſyn unde hebbe des to betu- ginghe unſe ingefeghel um ſyner bede willen by ſyn ingefeghel gehenget laten an deſſen bref gegeuen na goddes bord veerteynhundert iar darna in dem veer un twintigften iare in ſynte mathyas daghe des hulgen apoſtelen.

CXLIV.

Litteræ Johannis præpoſiti Scheyningſis ſuper bonis prædictis, ad annum 1425.

Ex autographo.

We *Johan proueft* unde dat capittel gemeynliken des cloſters ſunte Laurentius vor *Scheyninghe* bekenne openbar in duſſem breue vor uns unde unſe nakomelinge dat her *Iohan uptingh* to deſſer tydt unſe prior mit unſen ghuden willen wytſchop unde vulbord heft gekofst mit ſynen almoſen fees houue landes dar eyne teghet vry is unde eynen hof belegen up den velden unde in unſem dorpe to *boygerftorp* myd aller nud un tobehoringhe wu unde wur me dat benomen unde des geneyten mag von *billebrande von haldefleuen* unde ſynen eruen de dat genante goud von uns *Iohanne prouefte* unde unſer proueftige to leen hadden unde uns dat upgefand aftycht gedan unde verlaten hebben. dyt vorgeñ ghud heft de gen. unſe prior mit unſem willen unde verftadinghe vortgelecht unde gedeylet dorch godt ſyner un ſyner eldern zeilen falicheyt dren houue unde den haluen hof in unſe proueftye unde andere helfte koere to eynem altare ſunte andreas belegen under der orgeln in unſem cloſter gebuwet unde maket laten unde hir mydde unde ok myd anderen ewighen darby to bliuende. unde we *Iohan proueft* verlaten un eyghenen dat gen ghud unſer proueftige unde to dem gen. altare to ewigen tyden dar by to bliuende also dat we eſte unſe nakomelinge dat andere neymande lygen verkopen verlaten vorſetten unde ek von leenware wegen de we daran gehad hebben dar nummer meer upſpreken ſchullen noch en willen to ewigen tyden. deſſes to eynem openbaren bekantniſſe hebben we *Johan proueft* unſer proueftige Ingeſegel vor uns un unſes capittels ingeſegel vor unſe nakomelinge witliken unde myt wytſchop unſes gemeinen capitels gehenget laten an deſſen bref de gegheuen is na goddes bord veerteynhundert iar darna in deme vyf un twintigſten iare des erſten ſondages na epiphania domini.

REV. IXO

CXLV.

CXLV.

Litteræ Bossonis de Ferssem, quibus anno 1425 vendit monasterio Scheningensi mansum, ad villam Orfleuen situm.

Ex autographo.

Ek *boss* von *Ferssem* bekenne openbar mit duffem breue vor mek unde myne eruen unde vor alsweme dat ik hebbe vorkoft iarlikes tinfes twe schillinge brunfwikscher penninge an eyner houue de legen is up den velden to *Orfleuen* unde de to duffer tyd under sik het hinrik rike den bescheyden heren ern *Johanne dem proueste* des closters to *Schenig* ern Iohanne dem prior deme gantzen capitele darfulues unde besunderen heren clawse radeftorpe unde deme edder dene de duffen bref het edder hedden an ore weddersprake vor ein punt brunfwikscher pennige de se mek vull unde all woll betalet hebben unde ek hebbe mek unde mynen eruen de macht beholden dat ek den ergenanten tyns alle iarlikes mag wedderlosen von duffen vorgenomden vor dat vorscreuen geld unde wan ek edder myne eruen dat don willen so sculle we dat duffen vorbenomeden to vorn vorkundigen op funte Iohannis dag to midden sommer unde schullen unde willen ene denne dat erscreuen geld eyn punt der vorscreuen penninge wedder geuen up den negeften tokomen funte michaelis dag ane iengherleye hinder edder vortoch unde hebbe des to orkunde myn inghefelgel vor mek unde myne eruen witaliken unde mid gudem willen gehenget laten an duffen brief de gegheuen is na godis bort verreynhundert iar darna in deme vif unde twintigften iare am fondage as me singet esto mihi.

CXLVI.

Litteræ Johannis præpositi Scheningensis ad annum 1426.

Ex autographo.

We her *Johan prouest* her *Johan uppeling prior* unde dat cappittel gemeine des stichtes to funte *Laurentius* to *Scheninge* bekennen openbar in duffem breue dat we hebben gedinget mit hern *Ludolfe hantse* unde *gheuerde synen sonen* alle geheten de *eddelen von Werberghe* alse umme de nedderen molen to *Vrelstiede* dar we gulde ane hadden de uns de dik darfulues vordrencket heft hir enjeghen hebben uns de vorgeñ de von *Werberghe* wedder lecht eynen hof to *Esbeke* dar de vinkesche plach oppe to wonen unde dre houe in dem dorpe to *hogerstorp* dat de teghet hof un schape hof gewest hadden. dusses gudes schullen se unse rechte were wesen vor aller rechten ansprake sunder de teghet honere beholden se an den houen. were ok dat se de vorscreuen houe to *hogerstorp* wolden wedder losen so schollen se uns an anderen erem gude de eluen schilling wedder leggen edder alse vele geldes alse lik were uns wedder geuen unde desfuluen lik mochten se don umme den hof to *Esbeke* alse umme teyn schillinge in aller wise alse vorscreuen is. ok schulle we se entleddighen aller ansprake an derfuluen nedderen molen to *Vrelstede*. alle dusse vorscreuen stucke loue we her *Johan prouest* her *Johan uppeling prior* unde dat gantze cappittel gemeine des stichtes to funte *laurentius* to *Schenigen* stede unde vast to holden an alle list unde hebben des to bekantnisse unse prouestie ingefegel unde unses cappittels ingefegel witaliken gehenget laten an duffen bref na goddes bort dufent iar verhundert iar darna in deme ses unde twintigsten iare in funte *gregorius* daghe.

Autographum harum litterarum repertum est in domo quadam in oppido Cellerfeld, sito in montibus harzizis.

CXLVII.

CXLVII.

Litteræ Hinrici de Wobeke, quibus præposito Scheningensi reddit ad annum 1427 bona quædam.

Ex autographo.

Mynen frundliken denst to voren leue here her *Iohan prouest to Scheyningen*
 Ek *Zinrik von Wobeke* segge unde sende gik up in kraft dessen breues unde by twen iuwen beleeneden mannen de hir na benomet stan eine houue landes myt aller nud unde tobehorynge belegen up den velde vor *heygerstorp* alse ek de von *hinrike von heynborch* vor unde nu na von gik to leene hadde so dat gi de geñ houue mogen eigenen unde uplaten iuwen heren up demê kore den ek de rechtliken verkoft hebbe unde dat gi unde se iuwe ore unde iuwes goddeshufes wan in welkerley wys unde iegen als wene gy willen un gik dat behof is un hebben to dessen bekantnisse myn in gefegel witliken hengen laten an dessen bresf. unde we *hans un lodderwich von werle* brodere bekennen unde don gik widlik leue here her prouest to *Scheyningen* dat *hinrik von wobek* vorbenomet gik un iuwen goddeshufe by uns upgefant eyne houue landes myd aller tobehoringe unde we bringen gik de up von syner wegen alse we iuwe begehene männer sind in der wysse alse vorgescreuen is unde hebben des to einer openbaren bewysunge unse ingefegel umme *hinrikes von wobeke* bede willen ok by sin ingefeghel gehenget laten an dessen bresf gegheuen na goddes bort verteynhundert iar darna in deme seuen un twintigsten iare in sunte agathen daghe.

CXLVIII.

Litteræ Johannis præpositi & capituli Scheningensis, quibus promittunt anniuersarium & confraternitatem Henningo Wobekes de Sommerstorp ad annum 1427.

Ex autographo.

We *Johan prouest Johan prior* unde dat capittel gemeinliken des closters sunte Laurencius bekennen myt dessem openen brete vor uns unse nakomen unde vor alfweme dat *henningh wobekes van Sommerstorp* by uns unde by unsem goddeshufe heft gekoht achte half pund pennynge brunswischer wering iarliker ghulde unde lifgedinges an veer houfen landes teget vry belegen up den velden vor *Scheyningh* de in unse prouestye horen de to desser tyd under sek heft dyderik emppelingh dar we ome desse vorsecreuen iarliken ghulde to synen lyue an verkoft hebben so dat he de all iarlikes daran hebben unde von upnemen schal up sunte michaelis dag dewile he leuet unde wente dat ome einig brek worde an syner ghulde so mag he de vorsecreuen veer houue suluen in syne were nemen unde sik derfuluen bruken edder to maldern don unde id gensliken dar mydde maken wu id ome bequemeft is sunder unser weddersprake alle de tyd dewile dat he leuet. unde wan de geñ. *henningh Wobekes* afgheit von dodes weggen dat god noch langhe friste so schal de vorsecreuen iarlike gulde an den voricre veer noefen den vallen unde ewigen verbluien to eynem altar sunte peters und pawels unde sunte elyzabeth belegen in unsen closter dar we den goddesdenst to bestellen unde des vorgeñ *henningchs* un all syner eldern zeylen dechtmyffe vor don schullen unde nemen ok one unde alle syner eldern zeylen in unse un unses closters broderschop in kraft dusses bresfes unde don se deylhaftig aller ghuden werk de darin sechen an vigilien an zeelmyssen an beden an vasten unde an allen andern ghuden werken dach unde nacht to ewigen tyden. unde hebben des to eyner openbaren bekantnis unde bewysingh unser prouestye unde unses cappittels ingelegele vor uns un vor unse nakomen gehenget laten an dessen bresf so gheuen na cristi gebord verteynhundert iar darna in deme seuen unde twintigsten iare in sunte cecilien daghe der hilghen iuncfrewen.

Kkk kk

CXLIX.

CXLIX.

Diploma Bernhardi Brunsvicensium & Lüneburgensium ducis, quo ad annum 1428 tradit partem quandam salinarum Scheningensium monasterio Scheningensi.

Ex autographo.

Von goddes gnaden we *Bernd to Brunswik unde Lüneborg hertoghe* bekennen mit dessem openen brefe vor uns unse eruen unde vor alsweme dat *Borchard von Esbeke* myt unsem willen unde vulbort heft vorfad un vorpendet den erfamen heren deme proueste deme pryore hern *Iohanne uppelingh* to desler tyd pryore unde deme cappittel gemeinliken des closters to sunte *Laurentius* vor *Scheyningh* un oren nahkomen eyn werk tole uppe deme soltwerke vor *Scheyninghe* myt allen tynzen un rechticheit unde tobehoringe alse se dat von uns unde von unfer herfchop to leene heft vor vefstig ghude vulwichtige rynfche ghuldene de se ome myt unsem willen an reydem ghelde darup geleghen hebben. unde we un unse eruen schullen un willen desles vorfcreueneu ghudes dar wesen wur un wanne one des behof is. unde wen dat *borchard von Esbeke* von dodes wegen afginge ane manlike leen eruen dar god vor sy dat uns dat vorfcreuen ghud vorleddighede est he dat uns edder anders weme oplaten verkopen edder versetten wolde so en schullen we edder unse eruen un en willen dit vorfcreuen ghud nemand legen edder daran bekennen up keinerley wys id en sy den erst wedder gelost vor dit vorfcreuen geld van duflen vorbenomden heren so dat one ohr wille darinne gemaket unde se des verwittiget syn. unde de wedderlosynge schollen se on vorkundigen uppe de wynachten unde den darup de erst folgende paschen ore vorgescruen geld vefstig gude rynfche vulwichtige gulden ganfliken weddergeuen ane eynerley wedderrede este ver- toch. desse to eyner openbaren bewylinge unde bekantnyfse hebben we *Bernd to Brunswik unde Lüneborg hertoghe* unse ingefegel vor uns un unse eruen ghehen- get heyten an deslen bref so geuen na cristi unles heren gebord verteynhundert un in deme acht un twintigften iare amme fondage alse men singet in der hilgen kerken iubilate deo.

CL.

Litteræ præpositi ac capituli Scheningensis super quatuor mansis, sitis in campis Scheningensibus, ad annum 1429.

Ex autographo.

We *Johan prouest* her *Johan Betten senior* unde dat gantze capittel gemeinliken des closters sunte *Laurentii* vor *Scheyningh* bekennen mit dessem openen brefe vor uns alle unse nakomen unde vor alsweme dat we hebben verkoft reddeliken unde rechtliken *benning Wobekes von Sommerstorp* to synem lyue unde alse hier na gescreuen steit achte half pund penninghe brunswikischer weringe jarliker ghulde de we ome bewyft hebben up to nemende alle jarlikes uppe sunte *Michelis* dach dewyle dat he leuet an veer houuen landes tegetfrie belegen uppe den velden vor *Scheyningen* de in use prouestie horen unde nu to desler tyd under seck heft dyderk emppelingh vor negentich pund penninghe der vorfcreueneu weringe de we *Johan prouest* an reyden penningen van one upgenomen unde de vort in unles goddes hufes gemeinē nud alse an den koop des dorpes *boygerstorp* unde des hofes to *Esbeke* gekart hebben. un wan denne de gen *benning wobekes* atgeit van dodeswegen dar god vor ty so schal de vorfcreuene ghulde achte half pund penninge der vorfcreueneu weryng an den vorfcreuen veer houuen landes edder de vorfcr summe geldes negentich pund penninge der vorfcr werynghe est id wedder afgekost worde alse noch hierna gescreuen stait denne vullends un ewigen bliuen to eynem altar sunte *Peters* un *Pawls* un sunte *Elizabeth* belegen in unsem closter dar to desler tyd her *clawes rodestorp* van uns

uns midde beleend is unde de sek der vorfcreuen ghulde to fynem liue ok raweliken bruken un̄ von den vorfcreuen veer houfen edder wur de fumme gheldes anders wur mit fynem willen van uns belecht worde uppe funte michaelis dach alle iarlik upnomen schal dewyle dat he leuet sunder allerley hinder este weddersprake, un̄ wanne denne de geñ her claws ok storfte von dodes wegen dat god fryfte so schal de vorgeñ altar mit der vorfcreuen gulde edder der fummen geldes to fallen unde ewiglich bliuen unfen heren up dem coere gemeinliken den̄ de to coer ghat unde de schullen den geñ altar truweliken bewahren unde goddes deinst darto bestellen. des to eyner openbareken bekentnis hebben we unse prouestye unde ok unses capittels ingesegele vor uns un̄ unse nakomen hengen laten an duffen bref so gheuen na goddes bord verteynhundert iar darna in dem negen unde twintigsten iahre in funte pawels daghe fyner bekehringe.

CLI.

Litteræ Johannis præpositi Scheningensis, in quibus anno 1429. Tiloni Eggerd feudum confert.

Ex autographo.

We Johan prouest to Schonigen bekennen unde betugen in duffem 'opeñ breue vor alswem dat we belegen hebben unde beligen *tilen eggerd* unde synen eruen mit einem houe beleghen in dem dorpe to *Soling* an der westen tweten unde is benomeliken de hof den aluerd eggerd tilen broder icht wan van den *edeln van Warberge van der Somerschenborg* to lene hadde to eynem rechten manliken erue lehene unde hebben umme bede willen des geñ tilen alheiden fyne eliken hulfrouwen mit dem geñ suluen houe beliftuchtighet unde willen tilen unde synen eruen des houes eyn recht were wesen unde alheyden fyner eliken hulfrouwen eyn listucht dat wie bekennen alle listuchts recht is un̄ betugen dat mit unsem prouestige ingesegele dat we wiliken unde mit gudem willen hebben hengen laten an duffen bref de geuen is na godis bort verteyn hundred iar darna in dem negen un̄ twintigsten iare in funte gallen daghe.

CLII.

Litteræ Hansi de Werle, quibus bona quedam in Esbeke sita anno 1430 tradit monasterio Scheningensi.

Ex autographo.

Ik Hans von Werle bekenne vor mek unde vor myne eruen un̄ vor alswem dat ik mit gudim willen verkoft hebbe den bescheden heren dem proueste unde deme ganzen capittel gemeyne des goddeshuses funte Laurentz vor *Schening* teyn schilling geldes iarlikes tins brunswickscher weringe vor teyn gulden rinsches geldes de mek de geñ. heren vul unde all woll bereht hebben unde de teyn schillinge schollen se hebben alle iahr an myner helste des bomgarden to *Esbeke* de se alle iar schullen upnehmen to funte michaelis dage unde schullen boren to der dechnisse cord koninges sehliger de men alle iar begeit un̄ began schal oppe den mandage auent negeft na der hilgen dreualdicheit dage mit vigilien unde den dinfedage darna mit selemissen unde dar schullen de altristen iegenwordich wesen in der parkerken to *Schening* to funte vincentius, weret ok dat ik den bomgarden suluen nicht envruchtete we de van mynen haluen vruchte de de scolde den geñ. heren oren vorbenomden tins teyn schillinge geuen oppe de vorbenomde tyt alse vorfcreuen is, ok hebbe ik unde myne eruen de macht by den vorgeñ. heren beholden dat we alle iar den tins mogen wedderkopen vor de vorfcreuen teyn guldin unde wan we dat don willen dat schulle we en vorkundigen oppe funte Iohannis dach to midden sommer un̄ denne darna en ore teyn guldin geuen uppe funte mertens dach negeft volgende unde betuge dat mit mynem ingesegele dat ik wiliken hebbe hangen laten an duffen bref de geuen

Kkk kk 2

is

is na goddes bord dusent iar verhundert iar darna in deme drittigesten iar in funte valentinus dage.

CLIII.

Litteræ quorundam de Steynbeke, quibus monasterio Scheningensi anno 1431 tradunt curtem vel aream in villa Esbeke.

Ex autographo.

We borchard dechener hinrik unde bertolt brudere alle geheten von Steynbeke bekennen mit duslem open breue vor uns vor alle unse eruen unde vor alsweme dat wy uns gudliken gheeynt unde genselig wol vordragen hebben mit dem ehrfamen heren dem proueste unde dem capittel des closters vor *Scheyningen* als we tosprake unde schulde wu to om unde to orem closter hadden edder hebben mochten van eines hofes wegen belegen in dem dorpe to *Esbeke* in der norderen strate den nu to der tyd besit hinrik willekins den se ok mit andern gudern afgekost hebben *hussen van Jerssem* van dem wie denfuluen hof meenden to leen to hebbende so dat wie vorbenomden van *Steynbeke* allesamptliken unde eindrechtigliken unde unfer eyn iflik besondern unde alle unse eruen den vorbeñ heren unde alle oren nahkomen unde orem goddes huse den vorfreuen hof mit aller nud hadden edder hebben mochten ganfliken upghelaten unde wie don des vorge hofes rechte afticht unde verlatinge vor uns unde vor unse eruen in craft dusles brefes dar vor se uns gheuen unde gutliken entrichter hebben teyn gude rinsche gulden so dat we noch unse eruen unfer ok neyn besondern unde ok nemand van unfer wegen de vorbenomden heren ore nakomen este ore closter dar jummèr meer in neynerleye wys umme an edder daran hindern schullen noch en willen to ewigen tyden sunder allerley list ofte hulperede. to dusles grotteren wissenheit unde openbarer bekentnis hebben we vorbenomden von *Steinbeke* alle hern *borcherdes van marnbolte* ingefegel vor uns unde vor alle use eruen hengt laten an dusen bref wente wie selber nein ingefeghel hebben de ghegeuen is na der bord crifti unses heren vertheynhundert iar darna in dem ein un drittigesten iare des fondoges na unfer fruwen daghe orer gebord.

CLIV.

Hinrici de Wobeke litteræ, quibus ipse quedam confert monasterio Scheningensi anno 1431.

Ex autographo.

Ek hinrik von Wobeke bekenne vor mek unde vor myne eruen openbar in dessem breue vor alle dene de ene seen edder horen lesen dat ek hebbe vorkoft rechtès kopes eyn pund older brunswikescher penninghe de me alle iar scal gheuen uppe funte michelis dach van eyne houe dede beleggen is by den nedderen stouen to *Schenighe* dar uppe wonet to desser tyd *luddeke weige* unde ein verndel wetes unde eyn verndel haueren dat me plegt to gheuende van eyner houue vppe *Scheningh* velde de nu to lene heft *luddeke hoboem* alle iar to funte michelles daghe dem proueste unde dem capitele des goddes huses to *Scheningh* unde her *hinreke muller* dar se mek vor gegeuen hebben ses gulden unde veltig gulden dede gut syn van golde unde sware de se mek rede gedan hebben unde ek se in myne nut ghekaret hebbe. desser vorbenomden penninghe unde des korns wil ek *hinrik van wobeke* unde myne eruen den vorbenomeden heren unde capittel eyn recht were wesen wur unde wanne on des not unde behof is. ok so hebbe ek unde myne eruen de macht van one beholden dat ek desse vorbenomende penninghe unde korn alle iar mach van one wedder kopen unde wan ik dat don wille dat scal ek den vorbenomden heren unde capittel to vor seggen to funte michelis daghe unde den darna scal ek ene wedder geuen ore unbeworen ses gul-

gulden unde veftig gulden gude rynfche gulden de de fwar wichtig unde gut van golde find up de negeften tokomenden winachten in dem clofter to *Schenigh*. dat ek alle diffe ftuck unde artikel stede unde vafst holden wille dat loue ek vor mek unde vor alle myne eruen an iengher argelift edder hulperede. to eyner betern wiffenheyt hebbe ek myn ingefegel witliken unde mit gudem willen henger laten an deffen bref de gegheuen is na goddes bord vertheyn hondert iar in dem eyn un drittigften iare in funte nicolaus daghe des hilgen bifcopes.

CLV.

Litteræ Hansi de Werlle ad annum 1432.

Ex autographo.

Ek *hans van Werlle* helmoldes *fone* seligher dechtnisse bekenne openbar in deseme breue vor mek unde mynen eruen unde vor alfweme dat ek geleghen hebbe unde lye *tylen otten* borger to *Schenynghe* unde synen eruen eyn ferndel landes belegen up dem velde vor *Schenynghe* to eyneme rechten erue manliken lene unde *wolborgh* syner eygeliken hulfrouwen to eyner lyftucht unde ek *hans von werlle* skal unde wil desfes lenes unde lyftucht *tylen otten* unde *wolborghen* syner hulfrouwen ore rechte bekennyghe leenhere unde were wesen wur unde wan one des nod unde behof is unde dat van mek eschen. ok skal *tyle otte* van deme fuluen ferndele landes gheuen 3 schillinghe den clofter heren up den koer dar vor is dat land teghetvry. desfen to eyner openbaren bewisinghe hebbe ek *hans von werlle* myn inghesegel vor mek unde myne eruen witliken gehenghet laten an deffen bref gegheuen na goddes bord veerteynhondert iar darna in deme twey unde drittigften iare geferuen in funte paulus daghe des hilligen apostels.

CLVI.

Litteræ Johannis præpositi Scheningensis super manso in campo Scheningensi ad annum 1432.

Ex autographo.

We *Johan von Zelle* prouest des closters funte Laurentz by *Schoningen* bekennen un betugen openbar in duffem breue vor uns unde unse nakomelinghe unde vor alfweme dat *hinrik un henningh brodere germers sone van Schlifiede* zeli gher dechtnisse hebben verpendet unde vorset myt unsem guden wyllen eyne teget vrige houde de legen is up dem velde vor *Schoningen* de van uns to lene gheyt *hans von Werlle* borgher to *Schening gesen otten* syner suster unde oren rechten eruen unde dem de duffen bref heft myt orem guden willen vor vesteyn mark brunswikischer wering twe punt vor de mark darup schollen se ohne alle iar geuen to tinze edder oren eruen edder dem de desfen bref heft myt orem guden willen twe pund brunswikischer penninghe derfuluen weringe up funte michelis dach an iengherleghe vortoch. duffes vorbenomden geldes wyl we her *Johan von zelle* bekennen wesen vor uns unde unse nakomelinge *hans von Werlle* unde *gesen otten* syner suster unde oren eruen wur unde wan one des not is ok heft *hinrik un henning* den willen beholden by *hans von Werlle* unde *gesen* syner suster unde oren eruen un dem de duffen bref heft myt orem guden willen dat se mogen alle iar dyt vorbenomde gut wedder losen vor de vorbenomden veftein mark derfuluen weringe unde wen se dat don willen edder ore eruen dat schullen se vorkundigen *hans von Werle* ghesen otten finer suster unde oren eruen up funte Johans dach mydden sommer unde geuen one or unvortoghede geld up den neghesten volghenden michelis dach mit dem tinze an iengerleghe hinder edder schedelik vortoch. were ok dat *hinrik un henningh* aueghingen an menlike eruen dar god vor sy so schol we her *Johan prouest* edder unse nakomelinghe edder nemet van unfer wegen de vorbenomden houen angripen neimde ligen setten gheuen este vorkopen dem vorbenomden *hans von Werle* ghesen syner suster edder oren

Kkk kk 3

oren eruen edder dem de duften bref heft myt orem guden willen den en werde dyt vorbenomde gheld vul unde al wo betalt edder or wylle gehnliken ghema- ket etc. geuen na goddes bort duften iar verhuert iar darna in dem twe ün drittigften iar des sondages letare to middenfasten.

CLVII.

Litteræ Borchardi de Esbeke, quibus tradit quedam monasterio Scheningensi ad annum 1433.

Ex autographo.

Ek borhard von Esbeke bekenne vor mek unde myne eruen openbar in des- sem breue vor alsweme dat ek hebbe vorkoft rechtis kopes dem proueste unde dem capittelle gemeynliken des goddeshuses sancti laurentii vor Scheningben eynen schilling geldes to der weken up dem solte darfulues dat to deser tyd under sik heft *die Stading* mit aller syner tobehoringe in aller wyse also dat *bnrik Cruse* von mek to lene hadde dar se mek genogen vorgedan hebben unde ek dat in myne nut gekart hebbe unde ek ün myne eruen vorlaten den vorbenomden schilling dem vorgeñ proueste unde capittelle to ewigen tyden dat we dar num- mermehr upspreken en willen unde willen on des vorgeñ gudes ore rechte be- kennige were wesen wur ün wanne se dat van uns eschende sint vor aller rechten ansprake. des to orkunde hebbe ek borhard von Esbeke vorgeñ vor mek unde myne eruen myn ingefghel witliken unde myt gudem willen gehengen laten an dessen bref gescreuen na goddes gebort verteyn hundert iar darna in dem dre unde drittighesten iare an sunte Iohannis auende to myddenfommer.

CLVIII.

Litteræ præpositorum in Scheningen, Hamersleuen, Halberstad, Kaltenborn, Goslar & Hildesheim ad annum 1435.

Ex autographo.

We Iohan prouest unde capittel des closters vor Scheningen we Iohan prouest unde capittel des closters to Hamersleuen Iohan prouest ün capittel des clo- sters sunte Iohannes to halberstad Zermannus prouest ün capittel des closters to coldenborn Zermannus prouest ün capittel up dem iurgenberge vor Goslar Iohannes prouest ün capittel der salten to Zildensem bekennen openbar in des- seme breue vor uns unde unse nakomelinghe unde vor alsweme dat we up dat priuilegium dat unsen luden im dudesehen lande van unsem hilligen vadere dem Pawese Eugenio gegheuen is vullstendig ün unuerbroken bliuen uns vereyniget hebben in duffer wys weret dat de priores van Windensem unde van Wittenborch edder orer iowelken besonder edder de van one darto gheset worden unfer welke anlangheden van macht wegen breue des hilgen concilii to Basle wu dat tokeme de scholden sek myt recht weren unde danne scholden ün wolden we alle bystandich unde behulpen wesen myt lyue unde myt gude wente to dem ende der sake ün by so scholden ün wollen we leggen an penningen ün golde to uhtdracht der sake de ene so vele also de andere dele wen des von uns geeschet ward van den heren de also angeklaget van den ergescreuen prioribus ün erer iuwel- ken worden an allerleyge hinder ün insaghe dar we Iohan prouest ün capittel to hamersleuen regular ün unse nakomelinge an dem stichte to halberstad schollen ün willen in duffer sake half so vele leggen ün don als der vorsecreuenen proueste ün capittel eyn. dat dyt alle van uns ün unsen nakomelingen sted ün vast gehol- den were so hebbe we proueste ehrben vor uns unde unse cappittelle ün nako- melingh unse ingeseghele an dessen bref witliken gehenget laten na der bort Xpi verteyn hundert iar darna in dem vif unde drittichsten iare in der dominica exsurge quare.

Confer Jo. Michael. Heineccii Antiquit. Goslar, p. 389; seqq. sonfer quoque in- fra num. 177, & 187.

CLIX.

CLIX.

Litteræ senioris & capituli Schenningensis super anniuersario Hinrici Homulre ad annum 1437.

Ex autographo.

We her *Johan Betten senior* unde dat cappittel ghemeynliken des closters funte *Laurentii* vor *Schenynghe* bekennen myd dessem breue vor uns unde al unse nakomelinge dat we hebben vorkoft hern *Zinrike Somulre* unseme mydde canonyken eyne houfe landes teygetvry myt allere tobehoringe belegen uppe den velden vor *Zoygerstorpe* de *Zinrikes van Wobeke* gewest hadde vor veiftich gude rynsche gulden de he uns vul un̄ al darvor gegheuen unde wol betalet heft der vorcreuen houue we heren *Zinrike* rechte were wesen schullen un̄ willen so dat he sik dere rouweliken schal bruken unde neyten wu he kan unde wu id ome bequem is alle de tyd dewile he leuet un̄ wanner denne her *Zinrik* vorfalt von dodes wegen dat god noch lang versee so schal de vorcreuen houue ghenliken un̄ all weder fallen an unse heren in deser na gecreuen wys so wat de houe iarlikes renten unde updragen kan dat heft de genante here *Zinrik* to ewiger gedechtnis unde syner seelen salicheit willen un̄ uns mit unfer gantzen vulbord darto gelecht unde gegeuen dat men dar alle iarlikes iegen de vasten unsen heren *scilicet mydde kopen* so men dat beste dauan tugen mach. desfuluen beres scal men unsen heren gemeynliken unde entzamt alle auende de vertich daghe un̄ wanner men vastet geuen unde schencken io des auendes dre stoueken wol gemeten dar se den alle togan unde collation bi holden mogen. unde daruor scollen unse heren unde willen hern *Zinrike* synen eldern unde sinen frunden alle iarlikes eyne ewige memorien began uppe den ersten donredach in der vasten sunder ienigerleye nalaten edder versumenysse unde dat alle desse vorcreuen stucke van uns unde alle unsen nakomen stede vast un̄ unuerbroken holden werden unde deger unuergetten bliuen schullen des to warer getuchnisse unde groterer wijsheit hebbe we heren *Zinrike* to vorn un̄ uns unde alle unsen nakomen to gude unde to ewiger dechnisse dessem bref gegheuen beseggelt unde geuestet myd unses cappitels anhangenden ingesegel gecreuen na *Xp̄i* unses heren gebord dusent veerhundert darna in deme lesse unde drittigsten iahre des ersten sondages na octaua epiphanie dñi.

CLX.

Litteræ seu diploma Magni episcopi Hildesheimensis super parochia Orslebensis ad annum 1436.

Ex autographo.

We *Magnus* van godes gnaden *Bischof tho Hyldeffem* betugen in dessem usen besegelden breue vor us unde alle use nakomelinge ok vor alsweme unde dhon kunth nu unde in allen thokameñ tyden tho ewiger gedechtnis in staith user ordentliker ouerichait so alle unse vorfarn gehat unde we noch heffen van uses stichtes wegen *iure patrimonii s̄ci Berwardi* an der parochien to *orsleuen* beguldet begaet unde gestyft mit drey houe landes vor *orsleuen* XXXI morgen unde cyn verndel in dem oueren velde unde XXXII morgen in deme nederen velde in der myddelen veltmarcke alle tegetfry un̄ denst vry samt dem vryen parhaue myt allem gebuue beternisse fryheit unde gerechticheyt noch myt II houe landes darfulues de ok denst unde teget fry synt. drey hofe de eyn gyft III schill. unde drey honre unde de andern twey III schill. unde veir honre noch twey hofe der gift eyn eynen vardink III honre unde de andere II schill II honre noch etlike wilke unde garden unde allen anderen lenderygen tobehoringe unde gerechticheit nichts uhtbescheiden so we unsem dener hern *dyrike Schilly* desfuluen parochie gelhenet heffen dat he unde alle syne nafolger dusse parochien myt alle dessem vorbenomden goder so alrede hier by sint un̄ noch hierby komen werden tegetfry unde deenst fry vnbeschwert alles gericht unde rechts buwen

beteren gebreken bewonen unde geneiten schullen unde mogen na alle oren besten. wo we usen leuen andechtigen dem proueste unde ganzen conuente ordinis canonicorum regularium des closters sei laurentii ordinis sei Augustini vor Schenningen in Craft deses breues heben unde unde oren nakomen helpen by fryheit truwliken bewaren gewalt unde macht geuen doch vorbeheltlich uses stichtes *Zildesem* ouersten rechticheit so vaken des von noden is. deses to urkunde hefen we dyt priuilegium tho beueften aller ersten geueuen unde myt unsen ingesegel bekreftigt na goddes borth veerteynhundert XXXVI. iahre am dage barnabe.

CLXI.

Litteræ domini de Velthem, quibus tradit quædam monasterio Schenningensi anno 1438.

Ex autographo.

Ek *Zans von Velthem* ern *Zanses* son bekenne mit dessem openen brefe vor myk myne eruen unde vor alsweme dat ik hern *Clawese rodestorp* unde dem proueste unde dem gantsen capittel gemeynenliken des closters sunte Laurentiusse vor *Scheyninghe* unde oren nahkomelingen hebbe bekant unde bekenne mit craft deses brefes driddehaluen schilling iarlikes tintzes brunswiccher weringh an eyner houfe landes de *hans steynglitze* von mek so to leene heft un twene schilling ok iarlikes tintses un der vorsecreuenen weringh an einer houfe landes de *hans rike* von mek ok so to leene heft belegen up den velden to *orsteue* myt aller nud unde tobehorynge so dat se eft ore eruen edder we desse vorsecreuen houfen under sek heft edder hebben de schullen dessen vorbenomden heren dessen vorsecreuen tins alle iarlikes daruon geuen uppe funte mycheelis dach unde ik unde myne eruen schullen unde willen one des so ore rechte were wesen an den vorsecreuen twen houfen. unde des to eyner openbaren bekentnyffe hebbe ik myn inghesegel vor mek unde myne eruen hengen laten an dissen bref geueuen na goddes bord verteynhundert iar darna in dem achte unde drittigesten iare des sondages alle men singet vocem iucunditatis.

CLXII.

Litteræ præpositi Schenningensis super mansis quibusdam in Hoyerstorpæ ad annum 1439.

Ex autographo.

We her *Johan Tzellis* prouest to Schenningen bekennen openbar myt dusslem breue vor uns un unse nakomelinge unde vor alsweme dat *hans* unde *Weske* brodere geheten de *Saldere* hebben vorhopt unde vorlaten rechtes kopes myt unsem guden willen unde vulbort ern *binrik bomoller* unsem mede canoniken dre hoyve unde dre hoeue unde dat molenblek belegghen in dem dorpe unde up den velden to *hoyerstorpæ* myt aller nut unde tobehoringe alle se dat van uns to lene hadden dar he one vorgegeuen had un wol to dancke betalet dre unde drittich lodige mark brunswiccher weringe to *we pund to rekende vor de mark* unde we willen dem vorgeen hern *binrike* dusses gudes bekennich unde eyn were wesen wur unde wanne one des nod is. deses to merer bekantnisse so hebbe vorsecreuene *Johan prouest* unser prouestige inghesegel hengen laten myt user wytichup an dussen bref de geuen is na der gebort unses heren verteynhundert iar darna in dem negen unde drittigesten iare in funte bartholomeus daghe.

CLXIII.

CLXIII.

Litteræ nobilis domini de Werberge super bonis feudalibus in maiori Twyfflinge ad annum 1440.

Ex autographo.

We *Zans edele here to Werberghe* bekennen openbare in duffem breue vor alfweme dat we hebben ghelegen unde lenen myd hande unde myd munde alle eyn wonheyd is unde lygen myd craft duffes breues *Corde Gbereken* borger to *Schenige* eyne houe landes belegen uppe dem velde to *groten Twyffselinge* myd allem rechten nud unde tobehoringe in holte in velde in dorpe in wyfche in weyde unde wu men dat benomen mag to eynem rechten eruen manlene. ok bekennen we in duffem fuluen breue dat we um bede willen des erbenomeden *cordes* hebben gelegen de vorfcreuen houe landes to eyner rechten lyftucht *Iutteken* syner eliken huffrowen unde we willen one duffes vorfcreuen ghudes unde lenes ore rechte here unde ware wesen unde se entledigen vor aller rechten ansprake wur unde wan one des nod were unde se dat van uns eschende worden. des to eyner bekantnis hebbe we *bans edele here to Werberghe* vorgefcreuen unse ingefegele wytliken myd willen gehenget laten an duffen bref de geuen is na goddes bord vertheynhundert iar darna in deme vertygften iare des fondages alle men finget in der hilligen kerken quafimodogeniti.

CLXIV.

Ejusdem domini de Werberge litteræ ad annum 1441.

Ex autographo.

We *Zans edele van Werberge her ludolfes sone* bekennen openbare in duffem fuluen brefe dat we hebben geleghen myd hande unde myd munde alle eyn wonheyd is in unde myd craft duffes brefes *banse kopperbollen* borger to *Schenige* to eynem rechten eruen manliken lene unde *Tzeffeken* syner eliken huffrowen to eyner rechten lyftucht ein hus unde hof belegen in der stad to *Schenige* an dem markede myd aller nud unde rechtigheyd. duffes vorgeñ hufes unde hofes schulle we unde willen duffen verbenomeden ore rechte here wesen wanne unde wur one des nod ys unde se dat van uns eschen. des to einen openbaren bekantnisse hebbe we unse ingefegel wytliken myt gudem willen gehenget laten an duffen bref de gegheuen is na der bort cristi vertheynhundert iar darna in deme ein unde vertigften iare in funte mathies auende des hilligen appostelen.

CLXV.

Litteræ Hinrici præpositi Scheningensis super bonis feudalibus, sitis in villa Schermbeke, ad annum 1456.

Ex autographo.

We *Zinrik prouest* de closters funte Laurentii tho *Scheningb* bekennen openbar in duffem breue vor uns unde unse nakomelinghe un vor alle den de on seen horen este lesen dat *Zans van Einbecke* wonhaftig tho disse tyd up der *Sommerfchenborch* myt unsem willen wytfochop unde vulbord heft verkofit un vorkopet eynes redeliken kopes *Albrechte* unde *Zanse von Luderitze* brodern den dridden deyl des dorpes *Schermbeke* myt aller rechtigheit fryheit nud un thobehoringe als he dat van uns un unsem stichte tho leene heft w u r n e bruken mag an holte an water an weyde an thegheden unde de helfte der holte benomet den *Berfeywinkel* vor hundred gude fulwichtige rynsche gulden de se ome daruor gegeuen unde ghedan hebben an eyner summen in duffier nahgeschreuen

LII II

nen

nen wyse dat de vorbenomede *hans van Einbeke* un sine rechten eruen duffe vorsecreuen goder mogen alle iar wedderkopen van dem vorgedachten *Albrecht* unde *Zanse van Luderitze* unde oren eruen vor de vorsecreuen summen alse hundert gude fulwichtige rynsche gulden unde wen se dat don willen dat schal *Zans van Einbeke* unde syne rechten eruen den vorsecreuen *van Luderitze* vorkundigen un toseggen uppe sunte mychaelis dach unde den darna uppe den negft tokomenden sunte martens dach one also dane summen hundert gulden weddergeuen an alle oren schaden unde insage. Desses to eyner bekantnisse unde wissenheyt hebbe we unse prouestige inghesegel wytliken gehenget laten an dussen bref gheuen na der bord cristi unses heren duftent veerhundert in dem ses un vestigften iare am daghe undecim mille virginum.

CLXVI.

Litteræ Herwichi præpositi Scheningensis super bonis feudalibus in Bekendorp de anno 1461.

Ex autographo.

We *Zerwich prouest* des closters sunte Laurentii to *Scheningh* bekennen openbar in dulleme breue vor uns unde unse nakomelinge unde vor alfweme dat we hebben geleghen un ligen in craft dusses breues *matthysse koten* olden *Matthies Koten* sone wonhaftig to *Bekendorp* un synen rechten eruen to eruentinsgude dre houe landes un dre kothoue up den velden to *Bekendorp* mit aller nud un tobehoringe wur se der godere bruken un nethen mogen an holte an wischen an grafe an water un weyde un willen one des bekennich unde rechte were wesen vor aller redeliken un rechten ansprake wur one des nod un behof wert. duffe to urkunde un openbarer bekantnisse hebbe we *Zerwich prouest* des ergeen. closters dem vorbenompten *matthiese* un synen rechten eruen dussen btesf gegeuen unde unse prouestige ingesegel angehengt nah Xpi unses heren gebord verteynhundert iar darna in dem eynen unde seftigften iar am dage se agnete der hilgen iunckfrowen.

CLXVII.

Bulla Pape Pii II, in qua anno 1462 monasterio Novi operis prope Halam in Magdeburgico ducatu sitam concedit, ut priuilegiis, generali capitulo in Windesheim concessis, uti et gaudere queat.

Ex autographo.

PIUS episcopus seruus seruorum dei Dilectis filiis Preposito, et Conuentui Monasterii Noui operis prope Zallis ordinis sancti Augustini Magdeburgen dioc per Prepositum soliti gubernari. Sal et aplicam ben. Religionis sacre sub qua deuorum, et sedulum domino studetis exhibere famulatum prouocat honestas, ut uestras quantum cum deo possumus petitiones, ad exauditionis gratia fauorabiliter admittamus. Cum igitur sicut exhibita nobis nuper pro parte uestra petitio continebat, dudum venerabilis frater noster *Fridericus* Archiepiscopus Magdeburgen Monasteriu uestrum Noui operis prope Zallis, ordinis sancti Augustini Magdeburgen dioc per Prepositum solitum gubernari per dilectos filios Canonicos Capituli de *Windesheim* dicti ordinis secundum statuta, et cerimonialia eiusdem Capituli prepositis per eundem eidem monasterio quibusdam ipsius Capituli Canonicis reformauerit, ac in illo nunc uigeat obseruantia regularis. Nos igitur qui uos propter religionis cultum in caritatis conclusimus uisceribus uestris iustis postulationibus clementer annuentes, uobis, et Capitulo uestro generali, seu prouinciali subiectis, et subiiciendis Prepositis et Conuentibus ac uestro et eorum monasteriis dicti ordinis, ut omnibus et singulis priuilegiis exemptionibus gratis concessionibus, et indultis etiam apostolicis Prioribus Rectoribus, et Conuentibus dicti Capituli de *Windesheim* quarumcumq. dioc, ac illo-

rum

Monasterium

Episcopus Petrus Leuzorum de iurisdictione sua Decretum et Comendat
 Monasterii Nonopetris prope Halls ordinis sancti Augustini Magdeburgensis diocesis perpositum in solita gubernata Sal et apostolicam
 litteris. Religiosis sane sub qua devotum et sedulum domino studentes exhibere simulatim provocat honestas ut vris quantum cum deo
 possimus petitiones ad exauditionis gratia favorabiliter admittamus. Cum ergo sicut exhibita nobis nuper pro parte vestra petita occurreret
 dudum venerabilis pater noster Fredericus Archiepiscopus Magdeburgensis Monasterium istum Nonopetris prope Halls ordinis sancti Augustini
 Magdeburgensis diocesis per Stephanum solum gubernari per dilectos filios Canonicos Capituli de Windeshem diocesis admittendum statu
 et ceremoniam eisdem Capituli propriis per eundem eodem Monasterio quibusdam ipsius Capituli Canonicis reformarent ac
 in illo iure iugiter obedientia regularis. Nos igitur qui vos propter religionis cultum in caritate conclusimus iustitiam vestris in his
 postulacionibus clementer auctentes, vobis et Capitulo vestro generali seu provinciali subiectis et subiacendis Prepositis et Comen
 datariis et ceteris Monasterii dicti ordinis ut omnibus et singulis privilegiis exemptionibus gratis concessionibus et modis etiam apostolicis Privilegiis be
 atoribus et Conventibus dicti Capituli de Windeshem quacumque diocesis ac illarum Monasterii concessis et concedendis unum et gaudere possi
 tis et valeatis ac possitis et valeatis auctoritate apostolica tenore presentium concedimus. Non obstantibus Constantiombus apostolicis ac statutis
 et consuetudinibus Monasteriorum et ordinis predictorum firmitate alia roboratis contrariis quibuscumque.

Nulla ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attempta
 re presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum. Dat. Romae apud Sanctum Petrum
 Anno incarnationis domini M. C. LXX. quatuoragesimo sexagesimo secundo. Quarto Noni Aprilis Pontificatus noster Anno Quarto.

Af
 Episcopus pro parte
 5 Consilium
 folani
 e v66
 PIVS PAPA II
 De Hertzog
 Albus

rum Monasteriis concessis, et concedendis uti et gaudere possitis, et valeatis, ac possint et valeant auctoritate apostolica tenore presentium concedimus. Non obstantibus Constitutionibus apostolicis, ac statutis et consuetudinibus Monasteriorum, et ordinis predictorum firmitate alia roboratis contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostre concessionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare presumpserit indignationem omnipotentis dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Dat Rome apud Sanctum petrum anno incarnationis dominice Millesimo quadringentesimo sexagesimo secundo Quarto non Aprilis Pontificatus nri Anno Quarto.

In pelle ovina, in latitudinem XXVI pollicum porrecta, exaratum est diploma. Ad filum sericeum flavum & rubrum sedecies contortum appender plumbum magnitudine nummi uncialis. In postica plumbi facie expressa sunt verba: PIVS, PAPA . . II. In facie plumbi antica expressi sunt duo vultus barbati cum epigraphe: SPA SPE i. e. sanctus Paulus, sanctus Petrus, in medio autem utriusque vultus Petri gladius apparet. Olim habebat magnificentissimum monasterium B. Mariae et S. Alexandri in Novo opere prope Hallas Magdeburgensis dioecesis archidiaconatum per XI pæne milliaria, octo civitates et plurimas villas. Primus post reformationem, de qua loquitur Bulla nostra, praepositus erat Johannes Buschius, factus praepositus anno 1448, qui per septem fere annos honorifice gubernavit monasterium illud, quo resignante praeposituram, electus est Henricus Horter ex Bodeken, qui obiit anno 1482. De reformatione eiusdem monasterii ipse videatur Johannes Buschius Tom. II. S. R. Brunsv. Leibnitii p. 499 seqq. qui refert, se in communi populo et clero totius archidiaconatus novum mundum produxisse.

CLXVIII.

Litteræ pastoris in Soling de bonis ecclesiasticis ecclesie in villa Soling ad annum 1470.

Ex autographo.

We her *diderich Eghensteyn Zerman von Zeyerstorp* un *Olvrick Guntehrs* parner un alderlude nu der tyd der kerken *Soling* bekennen openbar vor uns unse nakomelinge un vor alse weme in duffem open breue dat *ludeke* un *hans* brodere geheten de *brende* un ore eruën hebben vorkoft *herman homester alheyden* syner eliken huffruwen unde hebbet duffes breues he sie geistlik edder werlick eine halue houe landes belegen uppe den velden vor *Soling* dar me dem goddeshuse darfulues alle iahr plegt van to geuende ein half punt wasses to eruene tinsē up sunte michaelis dach to ewigen tyden unde de denne alfus to velde lyd in dat *lasswellen velt* veer morgen in tweyen stucken ouer den *Wynckelberch* in dat *leerwellen velt* twe morgen beneden der *steins wellen* twe morgen by dem upper morgen to der *verneres werden*. in dat dritde velt. twe morgen up dem *osteruelde* up duffe halue der *Warde*. einen haluen morgen hinder dem dorpe be *Westen*. andert haluen morgen twischen dem *hogenwege*. vor twelt vulwichtige rynsche gulden unde eine halue mark penninghe brunswicscher weringhe up einen wedderkop also dat se eder ore eruën de vorseuën haluen houen alle iar mogen wedder kopen wen se de fuluen erfliken hebben wyllen anders nemer. duffes to bekentnisse hebbe we erbenomede perner unde alderlude samtliken gebeden den erfamen heren *Zerwyghe proueste to Scheyninge* um syner proueftige ingesegel an duffen bref to hengende de gescreuën is na goddes bort verteynhundert iar darna in dem seuentigen iare amme daghe sunte thomas des hilgen apostels vor wynachten.

CLXIX.

Eiusdem litteræ de anno 1473 super bonis eiusdem emphyteuticis.

Ex autographo.

We her *Diderick herman van boyerforp* unde *olrik gunter* nu to der tyd parner under alderlude der kerken *Soling* bekennen openbar in duffem breue vor uns unse nakomelinge un vor als weme dat *hermen homefter alhey*: syn elike husvruwe un hebbet duffes breues he sy geistelik edder werlik hebben entfangen van unfen godefhufe eine hoeue landes op dem *Solink veld* de unfes godefhufes erue tins gut is un dar me unfen godefhufe plecht van to geuende de der eyn besitter is un duffen bref heft mit *hermens* un *alheyden* guden willen als vorfcreuen is to ewigen tyden ein punt waffes unde veste haluen nye penningh brunswickischer weringe uppe sunte michaelis dach to geuenden. duffes to bekantnisse hebbe we ergefcruen parner unde olderlude samptliken beden den ersamen heren heren *Zerwyghe proueste to Scheninge* um syner prouestige ingesegel an duffen breu to hengende de gegeuen is na goddes bord verteynhundert iar darna in dem drey un feuentigen iare am dage scholastice der hilgen iuncfrowen.

In dorso erat scriptum: duffe II houe landes in duffem breue bescreuen heft *hermen homefter* unde *Alheyd* syne fruwe gegewen in dat Clofter sunte *Laurentii* na orer beyder lyue antogrypende unde denne dar vor alle iar to holdenn veer memorien na orer beyder dode.

CLXX.

Johannis, Præpositi Scheningensis, litteræ super molendino Lochte ad annum 1476.

Ex autographo.

We *Johannes prouest* des closters sei *Laurentii* vor *Schenigh* bekennen in duffem breue vor uns unse nakomelinge unde vor alsweme de on fut horet edder leset dat vor uns is gekomen *bāneke koneken Bertolden* sehliger dochter unde heft mit gudem willen unde wolbedachten mode genfliken verlaten eyne molen geheten de *lochte mole* mit willen witschop un vulborde orer vorfender nomeliken *fricken Wilden hinrik buno bertolat up dem berghe* unde hebben geuulborder dat we der vorbenomeden molen wolden bekennen *kersten Norberch* mit sodanem beholde un onderscheide dat de vorbenomede *Kersten* schal un will geuen der ehrgenomeden *banneken* twolf brunswicksche mark un darto orer momen ingedomelike half dat se hadde do se *kersten* wort vortruwet. duffe vorbenomeden molen de bekenne we vorbenomede prouest dem velgenomeden *kersten* alle tyns gut wonheit is so dat de ergenomede *kersten* unde syne eruen schullen unde willen geuen uns unfen nakomelingen unde unsem fichte alle iahr up sunte michaelis dach verteyn olde brunswicksche schilling so daner munte alse to *Schening* ginge unde geue is iarlikes tinses van derfuluen molen. duffer vorbenomeden molen will we vorbenomede prouest dem vorbenomeden *kersten metken* finer eliken huffrowen un oren rechten eruen ein recht were un bekenning here wesen wor one des not worde unde se dat van uns eschen. duffe to recht bekantnisse hebbe we unse prouestie ingesegel witliken gehenget laten an duffen bref de gegeuen is na goddes bort verteynhundert iar darna in deme ses un feuentigheften iare des mandages na viti.

CLXXI.

Johannes, prepositus atque archidiaconus Scheningensis, attestatur, se induxisse in possessionem parochialis ecclesiæ in maiori Kisleue ad eandem præsentatum Fredericum Meyger a Borchardo nobile de Werberge anno 1476.

Ex autographo.

Nos *Johannes* dei gratia *prepositus* monasterii sancti *Laurentii* prope et extra muros opidi *Scheninge* et *archidiaconus* per dictum bannum publice recognoscimus

scimus per presentes quod discretum virum *ffredericum meyer* clericum halberstadenſis dyec̄, per *Borbardum nobilem de Werberge filium* quondam *Johannis de Werberge* nobis presentatum ad ecclesiam parochialem in *maiori kisloue* vacantem per liberam resignacionem domini *Zenningi Dickmann* nouissimi rectoris ibidem cuius ius presentandi ad prefatum *Borbardum nobilem de Werberge* quoties ipsam vacare contigerit spectare dinoscitur rite et legitime infra tempus presentationis ipsiusq; ad habendam huiusmodi ecclesiam parochialem habilem maturum et ydoneum nec aliquod sibi obtare reperimus ideoq; eundem dictum *ffredericum meyer* manualiter ad eandem ecclesiam et eius possessionem induximus et inuestiuimus curamq; animarum et accessu altaris predictae ecclesie presentibus committeres mandantes nihilominus omnibus et singulis quorum interest vel interesse poterit ut eidem dicto *ffrederico* de fructibus ecclesie tam in temporalibus quam in spiritualibus effectualiter mandent et debitam reuerenciam exhibeant et impendant. Datum anno dñi M CCC C LXXVI feria tertia post festu scti egidii abbatis sub nre ppositure sigillo.

CLXXII.

Wilhelmi, Brunswicensium ac Luneburgensium ducis, litteræ, quibus tradit decimam ex quibusdam agris, intra campos Scheningenses sitis, monasterio Scheningensi, anno 1486.

Ex autographo.

Von goddes gnaden wy *Wilhelm to Brunswig un Luneborg bertoge* bekennen openbar in dussen breue vor uns unse eruen un allweme dat wy den werdigen un ernhaftigen unsern leuen andachtigen proueste priori un ganſen capitele unsers closters funte *Laurentii* vor *Scheningen* drittich morgen arthastigen landes up der veldmarcke vor *Scheningen* belegen uns un der herschop van *Brunswig* mit tegheden wente an dusse tyd verpflichtet umme des hilgen patronen scti *Laurentii* ehegen ek funderliger gunst un tonegunge willen tegetfrihe begnadet un befrihet hebben befrihen un begnaden gedachte heren darmede iegenwerdigen in und mit kraft dusses breues uns noch nemande van unsernt wegen nu formehr tegeden to ewigen tyden darvan tonemende. unde so danne wy un de herschop festeyn morgen landes up derfuluen veltmarche belegen hebben den ergen heren mit tegeden suslange vorpflichtiget unde gedachte heren festeyn morgen bouende drittich we vor wedder umme hebben uns un der herschop mit tegeden vorpflichtiget befryhen wy den gen. unsern andachtigen so dan ore festeyn morgen landes tegen de unse so dat wy one noch se uns wedderumme mit neinen tegheden deshaluen vorplichiget schullen wesen un willen ok wy este unse eruen noch nemant van unsern wegen se formehr darum fordern. dat wy gedachten hern un ore nakomen so tegenwerdig in un mit kraft dusses brefes getrnwelik louen toholdende un to urkunde mit unserm anhangtem ingesegel witliken versegelt gegeben na cristi unser heren gebort verteynhundert im les un achtigsten iare am sunnauende na dem sondage qualimodogeniti.

CLXXIII.

Litteræ quorundam dictorum die Brende, quibus tradunt dimidium mansum, in campis Sollingensibus, monasterio Scheningensi anno 1489.

Ex autographo.

Wy *Luddeke* unde *Zans brodere* geheten de *brende* wonhaftig to bekennen un betughen in dussen open breue vor uns unse aruen un vor allweme de on seen edder horen lesen dat wy rechtes kopes vorkoft hebben den werdigen heren *Zimik karstiani* prouest her *diderick eggesten* prior un der gantzen

LII II 3

zen samminge des closters sunte Laurentii vor *Schening* eine halue houe landes belegen op dem *Sollingbe* a) velden mit aller nud un tobehor unde dar den iarlukes ein halu punt wasses afgeyt in dat goddeshus to *Solling* to eruen tinse. unde wy willen so dans kopes dem ergescreuen proueste un prior unde der gantzen samminge or rechte were wesen tegen aller ansprake to orkunde un wissenheid hebbe wy dussen bref mit unsem angehengeden ingefegel versegelt un is gescheyn na der bort cristi unses heren verteynhundert darna in dem neggen un achtigesten iare am fondage na epiphanie dni.

a) Sölling, praefectura Ierxem villa.

CLXXIV.

Diploma Hinrici senioris, Brunsvicensium ac Lunenburgensium ducis, quo ad annum 1494 omnia privilegia ac jura Scheningensis monasterii confirmat.

Ex autographo.

We *Zinrik de elder* van godes gnaden to *Brunswik unde Luneborch* hertoge bekennen openbar vor uns dem hochgebornen forsten hern *Erick to Brunswik un Luneborch hertogen usen leuen brodere* un ufer beyder eruen un alswem dat wy gode almechtich dem hilligen patron sco laurentio tho loue un eren ok sunderliker toneginghe der werdigen un geestliken heren proueste prioris un gantzen capittel ores stichts un closters vor *Scheningbe* belegen uns verpflichtet hebben se by gnaden un olden wonheyden priuilegien un gerechticheiden myd der driff ores quekes up der marcke *Twisslingen* a) un *Esbeke* wu se by seligen *uses grotevaders hertogen Wylhelm* des elder un *uses vaders hertogen Wylhelms des iungber* gewesen is un se vordedingen alse use geistlike underfaten un vorbidders un hebben des to urkunde use ingefegel vor uns un vfen broder un beyder eruen an dussen bref witliken don hengen. Datum to *Scheninge* na der bort cristi dusent veerhundert un veer un negentigesten iare am pasche auende.

a) Loca praefectura Scheningen in Principatu Wolferbuttel.

CLXXV.

Hinricus senior, Brunsvicensium ac Lunenburgensium dux, tradit quaedam monasterio Scheningensi anno 1497.

Ex autographo.

We *Zinrik de elder* van godes gnaden tho *Brunswig unde Luneborg* hertoge bekennen openbar myd dessem breue vor uns unse eruen unde alsweme dat wy pur unde lutterliken dorch god unde dorch unfer unde unfer eldern selen salicheit willen hebben gegeuen geeygenet unde gefryet geuen eygenen unde gefryen gegenwardig in craft desles suluen breses dem proueste unde prior unde den heren gemeynliken des closters sco Laurentii vor *Scheningen* unde alle oren nakomelingen ein *bleck brokes un gras* belegen uppe dem velde to *Scheningen* int westen dem *Scheitberge* twischen beyden bekens alse dem *scheningischen beke* unde dem *heyerstorpischen beke* in dat *norden wedder* wente an den *scheningischen acker* dat nomptliken geheten is dat *vleet* myt aller nut unde tobehoringe also dat se sek des obgen. blekes schollen unde mogen gebreken unde geneten to ewigen tyden in welkerley wiese se unde ore nakomelinge willen est konnen fundern ienigerleye hinder este verbedinge este insperinge unde wy obgemelte her *Zinrick hertoge* unde unse eruen schollen unde willen den obgedachten heren oren nakomelingen unde oren closter des vorbenomten blekes rechte weren unde heren wesen vor alsweme wur wanne unde wu vaken one des nod is unde se dat van uns eschen. dessem to eyner ewigen openbaren bekenntnisse hebben wy unse ingefegelle vor uns unde unse eruen witliken hengen laten nedden an dessem brief

breef gegeven na cristi unſes heren gebord veerteynhundert darna im ſeu en unde neghentigſten iare am donrſtage des achtſten dages aſcenſionis dñi.

CLXXVI.

Litteræ Hermannii, abbatis Jſſenborgeniſis, ad annum 1504.

Ex autographo.

Nos *Zermannus* diuina permiſſione *abbas Johannes* prior totuſq. conuentus monaſterii ſanctorum apoſtolorum Petri et Pauli in *Jſſenborch* *Zalberſtadenſis* dioceſ. ordinis ſancti Benedicti recognoſcimus publice quod cum haecenus religioſi patres prepoſitus et conuentus monaſterii ſancti Laurentii prope *Scheningam* annuatim nobis obligabantur in uno folido antique monete Brunſuiceniſis occaſione certorum bonorum cenſualium ſue agrorum in campis *Scheningenſium* iam modo nobiſcum conuenerunt quod recepimus ab iſtis duos florenos rhenenſes in auro tali conditione ut de cetero a tali cenſu annuo proriſus ſint liberi nec nos neq. noſtri ſucceſſores ipſos aut ipſorum ſucceſſores ſuper hoc cenſu de cetero amplius ſollicitare debebunt. in cuius rei teſtimonium preſentem litteram deſuper conſectam appenſione ſecretorum abbacie noſtre fecimus communiri. Actum et datum anno dñi milleſimo quingentefimo quarto vigilia ſancti Andree apoſtoli.

CLXXVII.

Litteræ Indulgentiarum a. 1502.

Ex autographo.

Raymundus miſeratione diuina Romanae eccleſiae et S. Mariae novae Presbyter Cardinalis ad uniuerſam Germaniam, Daniam, Sueciam, Norwegiam, Friſiam, Pruſſiam - - Apoſtolicæ ſedis de latere legatus. Quo eccleſia S. Laurentii prope Scheningen congruis frequentetur honoribus et a Chriſti fidelibus iugiter veneretur ac in ſuis ſtructuris ac ædificiis debite reparetur, libri-que, calicibus, luminariis, et aliis ornamentis eccleſiaſticis decenter fulciatur. Praepoſiti et Conuentus ſupplicationibus inclinatus de miſericordia Dei omnipotentis, ac beatorum Petri et Pauli Apoſtolorum auctoritate conſiſus, omnibus et ſingulis Chriſti fidelibus vere poenitentibus et conſeſſis eccleſiam in ſingulis beatiſſimæ & glorioſiſſimæ Virginis Mariae ac Paſchæ, Aſcenſionis Domini, Pentecoſtes, Corporis Chriſti, ac SS. Laurentii, Stephani, ac *undecim millium virginum* - - devote viſitantibus, atque ad prædicta manus porrigentibus adiutrices, pro ſingulis diebus, quibus id fecerint, centum dies de iniunctis poenitentis miſericorditer in Domino relaxamus. Datum *Brunswick* anno inc. Domini milleſimo quingentefimo ſecundo, XII Kal. Aprilis, Pontificatus Alexandri ſexti anno undecimo.

Raymundus hic anno ſequenti menſe Aprili Lubecæ commorabatur ac gratiam matrimoniorum alias prohibitorum ducturis uxorem faciebat. De eo videantur *Erici Pontoppidani Annales Eccleſiae Danicæ diplomatice* P. II, p. 724. ſ. editi Hafniae ſermone Germanico 1744. 4.

CLXXVIII.

Litteræ indulgentiarum pro coenobio S. Laurentii a. 1431.

Ex autographo.

Univerſis et ſingulis Chriſti fidelibus preſentes litteras viſuris vel audituris. Nos *Henricus* et *Johannes Samſene* et *Millenſis* eccleſiarum Episcopi concedi-

cedimus devotis petitionibus venerabilis Patris Domini *Johannis* Czellis Præpositi s^ci Laurentii monasterii inclinati omnibus Christi fidelibus vere penitentibus confessis et contritis utriusque sexus qui Ecclesiam S. Laurentii cum devotione visitaverint cimiterium circumierint orationes devotas pro vivis et defunctis dixerint dum presbyteri cum sacramento corporis Domini nostri Jesu Christi et sacra unctione infirmos visitaverint quando campana pro salutatione evangelica pulsatur ter Ave Maria dixerint qui in precipuis festis Christi et b. Marie et Apostolorum et sanctorum ecclesiam visitaverint et adiutrices ad omnia manus ecclesie porrexerint et ante summum altare et *ante capsam sitam in medio ecclesie* genua flexerint et orationem dominicam ad devotionem dixerint et ad quamlibet partem reliquiarum que continentur in prescripta ecclesie capsa totiens quotienscunque hoc fecerint quadraginta dies indulgentiarum et unam *carenam* etc. Anno Domini M CCCC XXXI. die b. fixti Pape et Martyris.

CLXXIX.

Henricus de Heymborch vendit a. 1433. die Palmarum Johanni Præposito S. Laurentii eiusque coenobio tres veteres solidos ac faccum carbonibus plenum ad salinas Scheningenses, *dre olde schillinge alle weken unde eynen sak vul kole uppe dem solte to scheminge myt aller schlachten nut und tobehöringe.*

CLXXX.

Johannes et Weske (Befeco), fratres de Salder, Hansi beati filii, Scheningae commorati, vendiderunt coenobio S. Laurentii a. 1434 in die Assumptionis Mariæ sexdecim solidos annuæ usuræ *sestern Schillinge iarlikes tynses older Brunschwick-scher Weringe.* Hans et Wasmod fratres dicti de Zalder a. 1437 vendiderunt coenobio Scheningensi tres mansos agrorum ad *Hoygerstorpe* sitorum, *dre bove landes, iede bove acht morgen in dat veld, un twelff Schwad grafes, vor negen und twintig marck penninghe Brunschwickescher weringe.*

CLXXXI.

Hans nobilis dominus de Werberghe Ludolfi filius vendidit a. 1438 die Veneris post omnium sanctorum coenobio Scheningensi universam decimam Hoygerstorpiensem *vor verseynhundert gude vulwichtige rynsche gûlden.* Concessit Margareta, Gebhardi de Werberghe vidua.

CLXXXII.

Eghardus et Riddagus fratres de Wenden vendunt coenobio Scheningensi a. 1449. die Lunæ post S. Lucæ quatuor areas (casatas in villa *Esbeke* sitas. Confirmat venditionem Henricus de Wenden filius Sigfridi, illorum agnatus. Adnuat Eghardus de Hanensee Præpositus basilicæ Hildeneshemensis, eodem anno ac die.

CLXXXIII.

Gercke Hasenoge, advocatus (Voget) in *Ierxsem*, vendit coenobitis S. Laurentii usuram octo solidorum, *acht schillinge tynses bronswickescher weringe an einem hofe, belegen in dem Westendorpe vor Scheningen*, a. 1456 dominica Exaudi.

CLXXXIV.

Henricus de Hoym famulus, commorans in villa Esbeck, vendit monasterio S. Laurentii 1482 dominica Reminiscere annum censum *veer schepel roggen an der molen tbo Vrestidde a) vor vertich gude vulwichtige rynsche Gûlden.*

a) Locus nunc vocatur Frelstede intra præfecturam Warberge.

CLXXXV.

CLXXXV.

Wilhelmus Dux Brunsv. Luneburg. infeudat 1486 die Viti *Didericum de Marzenbolte* ob ministeria dextre praestita 4 $\frac{1}{2}$ mansis agrorum prope Scheningam sitorum. Idem Dux confirmat 1487, die S. Iohannis Apostoli & Evangelistae omnes consuetudines, privilegia omnia, & iura coenobii S. Laurentii eo modulo, quo confirmarant ea agnatus ipsius Dux *Henricus* ac pater *Wilhelmus*.

CLXXXVI.

Henricus *Karstiani*, Praepositus monasterii S. Laurentii, precibus Iohannis de Ithenis, ecclesiae Orslebiensis, inductus coram Notario & testibus recensionem reddituum parochialium *Orslebiensium* describi curat a. 1490 ex veteri recensu ecclesiae Orslebiensis Bartoldi, a. 1323 scripto.

CLXXXVII.

Iohannes Praepositus & Capitulum monasterii S. Laurentii mandato speciali *Ernesti* Magdeburgensis Archiepiscopi per Praepositos et Priores monasteriorum *Wittenborch, Sulte, & Hamersleve*, praesente *Henrico Duce* Brunsvicensi, fuerunt a. 1492 reformati, ac orant Praepositum *Novi Operis* prope Halas Nicolaum eius: *Ego frater Iohannes Heefen Praepositus peto humiliter, me et monasterium nostrum Capitulo provinciali Novi Operis prope Hallis incorporari et uniri.* Incidunt haec in diem SS. Simonis & Judae.

Anno 1435 Praepositi & Priores multi sese invicem coniunxerunt de recufanda ac detrectanda omni reformatione. Vide supra n. 137. Henricus Dux Brunsvicensis voluit iam per Hermannum Buschium monasterium S. Laurentii reformari. Testis est ipse Hermannus Buschius de *reformatione monasteriorum* L. I. c. 31. p. 833 To. II. Scriptor. Brunsvic. Leibnitii. Reformatio illa facta fuit per suspensia, per ignem, per flagella, eodem teste L. III, c. 22, 23, 24. p. 928, f. Henricus Dux aequè per Buschium voluit virgines votivas Stederburgenses reformari, adplaudente eius uxore Helena, Iohannis Ducis Clivensis sorore. Laudo testem Buschium III, 40. p. 940. Capitulum provinciale Novi Operis denuo fuit iussu Pontificis ac Archiepiscopi Magdeburgensis institutum a. 1491, teste eodem c. 46, p. 947. Confer etiam infra num. 489, et 505.

CLXXXVIII.

Anno 1494 die conversionis S. Pauli *Bernhardus* Prior, Henricus Supprior, ac omne monasterium *Hamerslebensse*, S. Pancratii dicatum, a *Iohanne* Praeposito S. Laurentii quinque mansos emit - - quos *Henricus de Wobek* ac pater eius tenuerant in feudo a coenobitis S. Laurentii, 100 florenis rhenanis, e quibus quotannis quinque floreni rhenani loco usurae redibant.

CLXXXIX.

Henricus senior & *Ericus*, fratres Duces Brunsvico-Luneb. a. 1494 tertio Paschatis die oppignorarunt Iohanni Praeposito Scheningensi eiusque monasterio decimam *Twietlingenfem im dorpe und velde, asse he to der Borgh Scheningen boret, unde eine bove landes unde zwelff morgen in einem iegliken Velde, alle regetfri belegen vor Scheningen, unde ein Holiblek zwischen des Closters unde den Esbecker bolte belegen vor 1000 rinsche Gulden.* Henricus Dux idem a. 1497 coenobio illi oppignoravit die Jovis post Oculi piscinam novam ad novem annos, den nien diek an der Steinforde belegen in der Esbeker, Bodensidder und Alvestorper felt und Marckscheidung, vor 500 rinsche Gulden.

CXC.

Iohannes Episcopus Hildeneshemensis tradit ac committit Praeposito S. Laurentii tanquam commissario suo parochiam a) Orslebiensem, sibi reservans tamen
Mmm mm suis

fuisque successoribus ius conferendi ac denominandi. 1512 die Martis post Quasimodogeniti Stürwaldae. Confirmationem addidit Papa Leo X Romae 1513.

a) Berwardus Episcopus Hildeneshemensis eam inffituit, Orsleben est villa Ducatus Magdeburgici,

CXXI.

Balthasar Episcopus Hildeneshemensis commendat 1528 feria quinta post Brixii Episcopi Praeposito coenobii S. Laurentii in ecclesiasten *Orslebensem* Henricum Heinemann Secretarium Hildeshemensem, quem Praepositus nisi in possessionem reddituum intromitteret, poenam excommunicationis ei comminatur.

CXXII.

Dux Henricus iunior abiturus in Italiam ad Imperatorem in usum Imperii Romani eiusque Germanici mutuatur a coenobio S. Laurentii numos - - - 1528 die Lunae in Paschali festo. Mutuatus fuerat idem 1524. 700 florenos rhenanos, soluturus Adolfo de Hagen 1700 florenos. Senatus Scheningensis 700 illos florenos pro Duce solvit.

CXXIII.

Hinricus de *Schliffidde* vendit anno 1412 die palmarum, "consentiente *Hinrico de Aluensteue*, domino Ambrosio canonico ecclesiae sancti Laurentii Scheningae aream casatam, *de belegen is in deme Ostendorpe vor Scheyningh vor weer pund older brunswikescher pennynge*.

CXXIV.

Barholdus Pynnigh eiusque mater Alheynt vendunt anno 1412 die purificationis Mariae Jano Uplinge et Jano de Zelle, et his mortuis monasterio S. Laurentii Scheningensi annuum censum ut der nedderen molen to groten *Vrelsfidde*, et pratum ibidem situm vor teyn pund brunswikescher pennige. Confirmat venditionem *Hinricus et Anno fratres dicti de Heymborch*.

CXXV.

Bosso de *Fercsen* anno 1422. die apostolorum Petri et Pauli vendit *Hinrico de Heymborch* atque eius uxori *Margaretae* feste halve hove Landes teghetvry, de belegen sin uppe dem velde to *Esbeke* unde sess hove ok tegetvry dalfulves in dem dorpe vor dre hundert gude Rynsche gulden.

CXXVI.

Bosso de *Fercxen* eiusque filius *Herman* anno 1422 die S. Martini episcopi vendunt *Hinrico de Heymborch* et eius uxori *Margaretha* unde to truver hand Heren *Bossen, Bernde, Corde Broydeven alle gebeten von der Assenborch* dat Slot to *Esbecke* unde teyn hove tegetvry uppe dem felde to *Esbecke* unde ses unde twintich hove in dem dorpe darfulves med alle syner tobehoringe wu me dat benomen kan vor seven hundert ghude Rynsche ghulden.

CXXVII.

Consentiente *Hinrico de Heymborch* vendit anno 1422 die omnium sanctorum *Bosso de Fercxen* monasterio S. Laurentii prope Scheningam dridde halven unde twintich Schillinge in deme *Meygerdinge to Scheyninghe* vyff Schillinge an einer halven hove landes belegen up den velden darfulves un seven unde twintich

tich penninghe an einer houē landes belegen up den velden to *Orfleue* iarlickes Tinzes older Brunfwickfcher Pennige, vor twintich Pund der vorfcreuenen pennige.

CXCVIII.

Anno MCCCCXXIII. dominica Esto mihi tradunt *Ludolfus et Hans de Velthem* domini *Hansi filii* capellæ beatæ Mariæ Virginis et S. Mariæ Magdalenæ et S. Godehardi in villa *Hotenfleuen*, pro suæ et parentum fuorum Animarum salute tres mansos fitos in campis villæ *Orfleuen*.

CXCIX.

Hinricus de Slystide tradit anno 1423. dominica prima post festum Visitationis B. Mariæ virginis monasterio Scheningensi achte schillingh older Brunfwickfcher Pennige iarlikes Tinzes unde achte hoive belegen in dem *Westendorpe* vor *Scheyninghe*.

CC.

Litteræ Johannis præpositi et capituli Scheningensis super anniuersario Conradi Konnyngbi, ad annum 1424.

Ex autographo Monasterii Scheningensis.

Wē *Johan prouest Johan* prior unde dat gantze capitel gemeinliken des Goddeshufes to funte *Laurentius* vor *Scheyninghen* bekennen openbar mit desfen breue vor uns unse nakomelinghe unde vor als weme dat *Cord Konnyngb* feliger dechtnyffe dorch goddes syner unde syner eldern *Zeyle* feligkeit willen uns unde unse goddeshus gemeinliken heft begiftiget mit synen almosen dewyle he leuede unde vulmechtig was unde ok en synen lesten darvor schullen we unde unse nakomelinghe ome naholden unde don eyne ewighe dechtnisse unde one de ewighen maken by unsen heren uppe dem koere one alle iarlikes eyns to beghandende to ewighen tyden alse des donnersdages in der pingstweken up den avend myt vigilien des frydaghe morgens myt seelmisen unde lyknisse fetten unde lecht darby brennen alse he darfulues lyflichen ieghenwordig were, unde to derfuluen ewighen dechtnisse hebbe we gemaket unde gelegen neghen schilling goldes brunfwickfcher penninghe iarliker gulde ut unfer prouestige de unse heren up dem koere alle iar upnehmen schulle unde de to derfuluen dechtnisse under seck deylen na Wonheyt unfer goddeshufes alse se dat ok mit andern dechtnysfen plegen to holdende, ok nemen we den vorb. *Corde Kon-*

ningh Ludolf synen vater naten syne moynen in unse unde in unfer closters broderfchop kraft desfes breues unde don unde maken se deylhaftig aller guden werck de da gescheen in genomden unfer goddeshufe dach unde nacht an vastende an bedende an vigilien an myssen unde an allen guden wercken to ewighen tyden, unde dat we vorgenomde probst unde prior unde dat capittel gemeynliken des vorgenomden goddeshufes unde alle unse nakomen fulkes stede fast unde unverbrosen hollen schullen unde willen to ewigen tyden sunder ienigerley vorfumenisse effte nalatend des to eyner openbaren bekantnisse hebben we unfer prouestyge unde unfer capittels ingefeghele vor uns unde all unse nakomelinghe gehengēt laten an desfen breff de gheven na goddes bord verteynhundert iar darna in deme veer unde twintigften iare in unfer heren himmelfart daghe.

CCI.

Litteræ Hinrici de Heymborch ad annum 1427.

Ex autographo.

E^k *Hinrik von Heymborch* bekenne myt desfen breue vor meek vor myne eruen unde vor als weme dat de ehrlamen heren er *Johan prouest to Scheyninghe*

Mmm mm 2

onde

onde dat capittel gemeinliken mek dorch leue unde fruntschop willen hebben to gefendet unde gedan einen hof belegen in der stad to *Scheyninghe* hart an mynen hofe de *Hinricus von Slistide seliger* gewest hadde by der stadmuren geheiten de *Abbeyl* so dat ek one den ge hof schal unde wil bewaren unde one den neren an ergheren unde dat ek mek des hofes mach bruken edder neyten wes ek kan mit dessen onderscheide dat ek schal un wille one dar alle iarlikes von gheuen twelff schilling penninghe brunswicscher waringe up funte michaelis dach de wilek mek des hofes gebruke un fe mek dene myt willen laten willen edder ek schal unde wil one alle iarlikes andere wedderstadij darvor don unde gutliken oren willen darvore hebben, unde de vorgeñ heren unde ore nahkomeling de hebben de macht dat se den geñ oren hof alle iar unde welke tyd iahrs se willen moghen wedder dder wedder aff unde verkopen edder anders wene to tintze don un mogen id dar midde maken wu id one leuest unde bequemeft is sunder myne unde alle myner eruen infage este vorbedinge, desfes to bekantnyffe hebbe ek *Hinrick von Heymborch* myn ingefegel vor mek un vor myne eruen gehenget laten an dessen bref so gheuen is na goddes bord vertheynhundert darna in deme feuen unde twintigften iare in funte michealis dach.

CCII.

Litteræ compositionis ad annum 1406, e quibus patet, quosnam terminos habeat Ducatus Brunsvicensis non procul ab oppido Scheninga.

Ex autographo.

In nomine domini dei eterni amen anno natiuitatis eiusdem. M CCCC VI. in dem daghe des hilgen aposteln barnabe weren de ersamen gestrengen vorsichtigen heren *hinrik prouest herwich* prior funte Laurentii closters to *Scheninghe* de gestrenghe *hinrik van Velthem* olden *hinrikes sone* woner up der borch *hoitenfleue* herman homester cord berndes heyne egghesteyn alteke ians borghermeester un raths hern der stad *Scheninghe* unde de oldeten ghemeynen buren des dorpes *hoygerstorp* to samende vor dem *Orsteue siegen* uppe dem *hoygerstorp* fælde un vordreghen sek eindrechtigliken dat se umme des gemeinen besten unde not willen der waterfloyt de schaden mochte den velden *Scheninghe hoygerstorp* unde *rolstide* wolden grauen ouer de van *hoygerstorp* wische einen grauen often unde westen negeft den *Orsteue siegen* be norden dem rechten olden *awgang de van older gescheden heft de land brunswyk un magdeborch* also dat darnah twischen dem grauen un dem *awgange* blyuen scholde eyn grafbleck in welken grauen de *mollenbeck* de dar scheidet scheningh un *hoyerstorp* veld sine vloyd mochte hebben wente an den vorcreuen *awgang der missaugen*, desfes to einer dechnisse un bewynghe hebben we vorbenomeden *prouest hinrik van velthem* un de rad to scheningh dessen bref myt unsem angehengden inghesegelen verseghelet in dem iare un daghe alse bouen gecreuen steyd.

CCIII.

Ludelef de Wenden vendit anno 1428. die S. Galli Johanni preposito et capitulo monasterii S. Laurentii prope Scheningam *veer kothove teghet vry in dem dorpe to Esbeke mit all oren tobekinghe de gewesen badden Bossen van Jerxem*, testantibus litteris Ludolfi autographis.

CCIV.

Hinricus de Adenstide, civis Brunsvicensis, vendit anno 1429. die S. Elisabethæ monasterio Scheningensi *zwe boue lander belegen up den veld to Esbeke mit aller nud vryheid rechtigkeit unde tobekinghe vor drittich lodige mark brunswicscher wichte unde wisse.*

CCV.

CCV.

Borchardus de Esbeke et eius filius Hans, commorantes in villa *Aluensfleuen*, vendunt anno 1466 monasterio Scheningensi twelf schilling tinse alle vertel iahr uptonehmen von einem werk sole vor *Scheningb* dat to der tid Herman Hofang von den hertogen to Brunfwik to leene hadde.

CCVI.

Boldewinus von dem Berghe abbas monasterii Regio - Lothariensis concedit anno 1475 dominica invocavit ad dies vitæ Laurentio Schütten et eius uxori Gescken, commorantes in villa *Ossendorp*, agrum et pratium situm ad villam *lutken Stemeke*, davor iarlukes to gewen drey verdinge brunswikscher penninge unde ein fuder bewes nah orev beider dode arwer solle de acker unde wese wedder an dat sticht komen sunder iemands insage.

Nota. Sufficiant diplomata hæc monasterii S. Laurentii ad Scheningam. Omitte supra p. 760. lin. 21. vocem *Salam*, & lege p. 802. lin. 5. *Osslove*, lin. 8. *Ouslove* lin. 15. *Osslove* & p. 804. lin. ult. *Ossleve*. Adde vocem *non* p. 786. lin. 28. & lege *Non villa Hojerstorp*. Lege præterea p. 744. lin. 20. *Ravensbergico* pro *bavensbergico*. Nota, fundatum fuisse coenobium S. Laurentii ab Oda Comitissa in Calwe ad Mildam amnem in Marchia veteri, & in membrana nomen amnis esse deletum; *Ossleve* vero villam nunc vocari *Aurleve* & sitam esse in Magdeburgico Ducatu.

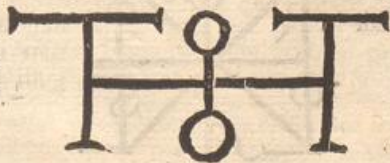
CCVII.

Diploma Imperatoris Ottonis ad annum 974, quo basilicæ Mindensi prædium Nandradi presbyteri in pago Lidbekegowe situm, tradit.

Ex autographo Mindensi.

CIn nomine sanctæ et individuae trinitatis *Otto* diuina præordinante dispositione *imperator* augustus. Cum celsitudinis nostræ dominatui condignum uideatur honestis ac piis benigniter obsequi monitionibus ac petitionibus et maxime quando ob diuinæ augmentum culturae nostram supplicauerit aliquis ac monuerit serenitatem omnium cupimus patefieri industriae fidelium nostrorum tam præsentium quam et futurorum qualiter nos commonente ac suppliciter rogante fidei nostro *Nandrado* presbytero talem proprietatem qualem ipse in pago *Lidbekegouue* et in comitatu *Bernhardi comitis* sitam quoquo modo sibi in proprium acquisiuit quod lege in nostrum ius ac ditionem imperatoriam redit nostræ potentia auctoritatis ad ecclesiam *Mindonensem* sancti petri apostolorum principis honori dicatam in proprium ac perpetuum usum pro animæ nostræ remedio ac imperii stabilitate tradidimus firmiterque donauimus cum utriusque sexus mancipiis aedificiis terris cultis et incultis pratis pascuis siluis aquis aquarumue decursibus rebus etiam ecclesiasticis uis et inuis exitibus et redditibus quaestitis et inquirendis et cum omnibus iure legaliterque ad idem prædium pertinentibus tali ratione et tenore ut hæc omnia ad eandem ecclesiam sancti petri apostoli uti caeterae res ad ecclesias dei a regibus et imperatoribus datae deseruiant. Et ut hoc nostræ iurisdictionis præceptum firmiter stabilis, cunctis perpetim credatur hanc litteram conscribi iussimus et anuli nostri impressione signatam manu propria subtus eam corroborauimus.

Signum domni
Ottonis magni

imperatoris augusti.

Folmarus cancellarius uice uilligisi archicappellani notari data XIII K MAR anno dominicae incarnationis DCCCCLXXIII indictione II anno regni domni Ottonis XIII imperii VII. actum Nouiomago in dō.

CCVIII.

Diploma Imperatoris Conradi II, quo ad annum 1029 Sigiberto ecclesiae Mindensis episcopo bona quaedam acquisita confirmat.

Ex autographo Mindensi.

C In nomine sancte et indiuiduae trinitatis *Chuonradus* diuina fauente clementia Romanorum imperator augustus; si bona quae ad aeclesias dei ab antecessoribus nostris regibus imperatoribus et ab episcopis abbatibus uel aliquibus beatae memoriae uiris data inuenimus. ea ibidem imperiali nostri praeepti districtu stabiliri studuerimus pro hoc studio nostrum regnum stabilius fieri et nos aeternam requiem promereri minime ambigimus. Unde dei nostrisque, fidelium praefentium scilicet ac futurorum uniuersitati notum esse cupimus qualiter dilectus noster *sigibertus mindensis episcopus* cum fidei nostro *Brunone augustensi* uenerabili episcopo serenitatis nostrae clementiam adiit humiliter obsecrans ut talia bona qualia ipse in prediis in mancipiis utriusque, sexus in decimationibus nec non in ceteris utilitatibus habet quaelita ad *monasterium a) Minda* et in usum fratrum sub canonica regula inibi seruientium nouiter ab illo in honore sancti martini confessoris constructum per imperiale nostrum praeeptum stabiliremus atque confirmaremus quorum petitioni pium sicut iustum erat assensum praebentes ob interuentum ac petitionem dilectae coniugis nostrae *Gislae* imperatricis augustae et amantissimae nostrae prolis *Henrici regis* nec non fidelium nostrorum *Aribonis moguntinae* sedis *Piligrimi Coloniensis* aeclesiae uenerabilium archiepiscoporum haec predia *Egisberon Kenmin Nigimburch Suueerden Hiltiuuardingabusen* in uillis uero *Bracha et Falchardeisdorfa II.* mansos cum omni siluatica utilitate et ecclesiam unam in uico *Gretini* et mansos quinq. *Ungilibach* mansum unum et *Ratberisdorfa* omnem decimationem uini duos mansos in *Ubbusen* in *uuoluatingabusen* V. mansos in *Dribura I.* mansum in *Stocheim II.* mansos in *Bon I.* mansum a praefato fidei nostro *Sigiberto* episcopo quaelita uel quae post modum diuina adiuuante clementia acquisierit exceptis hiis prediis quibus antea aeclesias dei locupletauit ad monasterium quod ipse *Minda* in honore sancti praelibati confessoris M. a fundamento locauit et in usum fructum sub canonica uita inibi deo famulantium per huius nostri imperiali scripti tenorem stabiluimus et confirmauimus ea uidelicet ratione ut nec ipse nec ullus suorum successorum potestatem habeat haec aeclesiae bona data uel in posterum danda a praetitulo monasterio alienare uel milites suos inde beneficiare uel in aliquod aliud nisi in commune fratrum commodum commutare. Si quis autem episcopus absque nostro consensu et conlaudatione aeclesiae bona abalienare uel militibus in beneficium dare uel in proprium usum transferre uoluerit ipsi fratres ad nos nostrosque, successores refugium habeant. Et ut haec nostrae confirmationis auctoritas uerius credatur diligentiusque per futura annorum curricula obseruetur hanc kartam inde conscriptam manu propria confirmantes et corroborantes sigillo nostro iussimus insigniri.

Signum domni Chuonradi

inuitissimi Romanorum imperatoris augusti :

Vdalicus cancellarius uice Aribonis archicappellani recognouit; Data, ID. APR indiēt XII. anno dominicae incarū. mill. XXVIII. anno autem domni Chuon-

Chuonradi secundi regni V. imperii uero III. actum Regeneburch feliciter AMEN.

a) Nunc basilica, olim episcopalis, Mindensis in urbe Minda ad Vifurgim.

CCIX.

Philippi archiepiscopi Coloniensis diploma, quo ad annum 1181 dirimit controversiam inter ecclesiam Mindensem, & fratrem Fordium.

Ex autographo Mindensi.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. *Philippus* dei gratia sancte *Coloniensis* ecclesie *archiepiscopus*. Innotescat omnibus in Xpo fidelibus futuris & presentibus qualiter causa que habebatur inter ecclesiam *Mindensem* & fratrem *Fordium* coram nobis in ecclesia *Coloniensi* consilio piorum determinata est. Cum frater *Fordius* pro querimonia sua a *Mindensi* ecclesia pro X marcat a dno Papa annuatim sibi constituit L. marcas accepisset ne de cetero *Mindensem* ecclesiam molestaret iuramento super sacra euangelia confirmauit deniq. prefatus *Fordius* reuerentia sacramenti postposita aliquid a predicta ecclesia secundo extorquere proposuit & litteras summi pontificis in quibus nos sibi iudicem precelegit optinuit nos uero pro firmitate pacis & concordie consilio piorum X marcas ei dari statuimus quas coram nobis *Herimannus* eiusdem ecclesie canonicus & magister ipsi ad manus dedit. ille uero pacem illi ecclesie tam in capite quam in membris secundo super sancta euangelia sacramento confirmauit. Ut autem modus huius compositionis constanter seruetur presentem paginam nostri sigilli impressione signauimus & testibus subscriptis communiuimus. Testes huius rei sunt: *Bruno maioris ecclesie in Colonia prepositus*. *Theodoricus* eiusdem ecclesie decanus. *Johannes subdecanus* & *prepositus de seflike*. *Ulricus prepositus de Rese*. *Heribertus*. *Alexis*. *Rudolfus*. *Albertus*. *Johannes chori episcopus*. *Becelinus*. *Cuno custos*. *Symon prepositus scti Gereonis*. *Godefridus decanus*. *Pyramus magister scolorum*. *Theodoricus prepositus sctorum apolorum*. *Herimannus decanus*. *Fuo magister scolorum*. *Cunradus scti seuerini prepositus*. *Walterus decanus*. *Sifridus decanus scti Kuniberti*. *Wolframus decanus scti Marie ad gradus*. *Arnoldus*. *Herimannus de Ellenere*. *Herimannus iuds*. *Hfridus decanus scti georgii*. *Godescalcus*. *Galterus Leodicensis*. *Johannes*. *Egidius comes de duraz*. *Reinerus de Jaz*. *Willelmus de Byrbais*. *Henricus de Marbais*. *Thomas de Curt*. *Tirricus de pte*. *Gerardus colonie aduocatus*. *Herimannus camerarius*. *Constantinus monetarius* et alii quam plures tam clerici quam laici. Acta sunt hec colonie anno dominice incarnationis M. C. LXXXI, indict regnante Friderico Romanorum imperatore feliciter AMEN.

CCX.

Thetmarus, Episcopus Mindensis, suscipit et tradit feuda oblata dominis de Landesberg anno 1196.

Ex autographo Mindensi.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Thetmarus* dei gratia *Mindensis* epus. Notum esse cupimus tam presentibus quam futuris Xpi fidelibus qualiter *Henricus de Landesberg* canonicus ecclesie nre & frater suus *Euerhardus* laicus nobilis beatum petrum & scum *Gorgonium* sibi patronos conciliantes quicquid hereditatis in episcopatu *Mindensi* habuerunt cum omni utilitate ecclesie nostre delegauerunt deinde uero *patruelles ipsorum Otto custos* ecclesie nostre cum *Annone* fratre suo laico *nobili* quicquid & ipsi in episcopatu iam dicto hereditatis possederunt consensu predictorum *patruelium* J. & E. ecclesie contulerunt. nos autem consilio familiarium nostrorum eadem predia cum aliis prediis que ante a nobis in feodo habuerunt predictis tam clericis quam laicis concessimus ea condicione ut singulis annis in festo beati martini sex talenta eis daremus donec beneficio uacan-

vacante unde ipsam summam perciperent infeodarentur, & si quis successorum nostrorum hec prelibata infringeret potestatem haberent sua resumendi si uero unus aut plures obirent quicumque, ex huius quatuor esset residuus eadem bona teneret heredibus autem deficientibus ecclesia omnia libere possideret. Et ut hec donatio & nostra ordinatio rata & inconuulsa permaneret banni nostri obligatione firmauimus scripturis insigniuimus sigilli nostri impressione muniuimus idoneos testes adnotauimus quorum hec sunt nomina. *Wernherus maior prepositus, Leshardus decanus, Reinhardus presbiter, Conradus diaconus, Zermannus presbiter, Liudolfus diaconus, Zildebaldus diaconus, Leshardus subdiaconus, Reinboldus presbiter, Zeinricus subdiaconus, Widekindus subdiaconus, Ramwardus presbiter, Godofridus presbiter, Thidericus subdiaconus, Thidericus decanus sancti martini, Nobiles ecclesie, Widekindus aduocatus, Zermannus de Arnheym, Rembertus de Slon & frater eius Liudigerus, Volcuimus de Redese, Thidericus de Se, Ministeriales, Thethardus Wichgrauus, Liudolfus dapifer, Arnoldus camerarius, Zeinricus pincerna & frater eius Liudolfus, Volmarus de Zerse, Zarthertus de Mandesle, Ernestus Zeinricus Conradus de Luthike, Engelbertus & Albertus fratres, Thethardus Wolframus Meinhardus de Stromberge, Zeinricus de Boesle & alii quam plures. Acta sunt hec anno incarnationis dñi M. C. LXXXX VI.*

CCXI.

Litteræ indulgentiarum Papæ Clementis IV, spectantes ad basilicam Mindensem, datæ anno circiter 1264.

Ex autographo Mindensi.

Clemens episcopus seruus seruorum dei uniuersis Xpi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem et aplicam benedictionem. Splendor paterne glorie qui sua mundum illuminat ineffabili claritate pia uota fidelium de clementissima ipsius maiestate sperantium tunc precipue benigno fauore prosequitur cum deuota ipsorum humilitas sanctorum precibus et meritis adiuuatur. Cum itaq; *cathedralis ecclesia Mindensis* in honore beati Petri principis apostolorum et Gorgonii Martiris prout accepimus sit constructa. Uniuersitatem uestram rogamus et hortamur in domino in remissionem uobis peccaminum iniungentes quatenus ad eandem ecclesiam imploraturi a domino uestrorum ueniam delictorum in humilitate spiritus accedatis. Nos enim ut Xpi fideles quasi per premia salubriter ad merita inuitemus de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi omnibus uero penitentibus et confessis qui ad ecclesiam ipsam in festiuitatibus diei principis apostolorum et prefati martiris ac etiam gloriose uirginis marie et in anniuersario die dedicationis eiusdem ecclesie causa deuotionis accesserint annuatim centum dies de iniunctis sibi penitentis misericorditer relaxamus. Datum Viterbii X Kal. Septembr. Pontificatus nostri anno tertio.

CCXII.

Litteræ Johannis de Bruninhusen, nobilis viri, quibus anno 1260 bona quedam tradit ecclesie Mindensi.

Ex autographo Mindensi.

Uniuersis Xpi fidelibus in perpetuum. *Johannes de Bruninhusen et Zatherwigis soror sua de Gandersem nobiles.* Quoniam apostoli exhortatione commone-mur bonum operari ad omnes maxime autem ad domesticos fidei nostra et omnium qui spiritu dei reguntur interest ecclesias et ecclesiasticas personas que domesticis fidei dicuntur prediis et bonorum largitionibus dilatare ut a deo mercedem oportuno tempore recipiamus. Ea propter notum esse uolumus tam presentibus quam successoribus future posteritatis quod nos pro remedio animarum nostrarum bona nostra in *Bruninhusen* cum suis attinentis *ministeriales ac Vassallos*

sallos cum mancipiis ac lironibus nostris uniuersis nec non omnia bona nostra propria libera et infeodata et omnem proprietatem quam in filuis agris pratis pascuis aquis et aquarum decursibus a flumine *Bordenou* et *Minda* versus partem orientem retinemus iusta et legitima donatione ex certa scientia ecclesie *Mindensi* possidendam in perpetuum donauimus cum premissis. item dominium quod *Zoltgrauescap* dicitur de septem parochiis inter *Zamelem* et *Mundere* constitutis cum *Sermanno* Pracken in *Bassen* commorante ecclesie donauimus supradicte. Unde ne ego *Johannes* ex ista salubri donatione in temporalibus deficiam cum soror mea *Zatbewigis* supradicte canonica sit in *Gandershem* et honestam ac debitam habeat procuracionem a uenerabili patre ac domino *W. episcopo mindensi* decem marcarum redditus ex contentu capituli *Mindensis* sex de curia *Alethen* et quatuor de *Mandeflo* quamdiu uixero michi sunt rationabiliter assignati que pecunia singulis annis et certis temporibus michi dabitur quibus consuetum fuerat domino episcopo dictam pecuniam presentari. quam pensionem etiam per integrum annum. postquam de medio sublatus fuero. retinebo. ut autem omnia predicta rata permaneant et inconuulsa presens scriptum feci sigilli mei munimine roborari. Testes huius rei sunt. *Ludolfus comes de Wunstorpe. Conradus de Zamespringe. Bernbardus de Lo. Henricus de Zodenberege* nobiles. *Sinricus aduocatus de Sassenhagen. Zaribertus de Mandeflo. Conradus de Etcere. Zarimannus luscus. Reinecke frater suus. Wilbrandus Zolle. Thedeke de Steden* milites. *Johannes aduocatus. Arnoldus iudex. Ludolfus de Ziddesen. Geroldus de Landesberge. Johannes et Bertoldus fratres Pincken. Sinricus Cnigko. Johannes de Mandeflo. Thidericus de Scoobey. Sermannus de Polo. Otricus Thodinc. Conradus Zornetauel. Lolman de Molendino* famuli et alii plures. Datum et actum *Wunstorpe* anno dñi M. CC. LX. in die *Marcii* euangelistae.

Nota. Usus est *Johannes de Bruninchusen* sigillo propendente, quod cordis figuram præ se fert. In scuto apparent duo cornua bubula, in parte infima connexa. Inscriptio hæc est: † S. JOHANNIS DM. BR VS.

CCXIII.

Diploma *Ludolfi, Episcopi Mindensis*, quo ad annum 1296 permutat bona cum altari *S. Johannis Mindensi*, & vendit decimam *Lessensem*.

Ex autographo *Mindensi*.

Ludolfus dei gratia *mindensis* ecclesie episcopus. Omnibus hoc scriptum uisuris salutem in domino. Noueritis quod urgente nos et ecclesiam nostram onere debitorum decimam in *Lesse* que pertinebat ad altare sancti *Johannis* euangeliste intra ecclesiam nostram *mindensem* uendidimus pro quinquaginta marcis *bremensis* argenti. unde nos eidem altari in recompensam debitam facere cupientes censum trium mansorum pertinentium quondam ad officium *Wigrauii*. quorum duo siti sunt in campo *Walaen* tertius in *Merteslo* sepedicto altari tribuimus permutationis titulo pro bonis uenditis quibus fuerat ante dotatum. census autem mansorum in *Walaen* est unus mansus uidelicet *Johannis* quondam filii *Jordani* soluit sedecim modios usuales siliginis sex ordei et sex auene et tres modios cum dimidio auenatici bracei dimidiam marcã denariorum usualis monete quo dimidio porco qui dicitur *speesuin* tres solidos pro oue sedecim denarios et tres denarios. mansus uero *otberti* decem modios siliginis tres modios cum dimidio auenatici bracei dimidiam marcã tres solidos pro oue sedecim denarios et tres denarios. Mansus uero in *Merteslo* duodecim modios siliginis tres cum dimidio auene unum porcum de tribus solidis et tres solidos pro oue sedecim denarios et tres denarios. conditionem tamen hanc adiicimus quod liceat nobis et nostris successoribus eundem censum si recuperare uoluerimus cum censu equiualente uel bonis aliis in posterum permutare uel dare quinquaginta marcas *bremensis* argenti ad bona equiualentia comparanda. Hec facta sunt ex consensu et uoluntate nostri capituli et tam nostrum quam ipsius capituli sigilla in testimonium presentibus sunt appensa. Datum ad uincula beati petri apostoli anno M. CC. XC. sexto.

Nnn nn

Nota

Nota. In hoc diplomate villa *Lesse* est *Lese*, locus praefecturae *Stoltzenau*, *Mertelo* autem esse videtur *Marklo*, locus olim situs in media Saxonia prope flumen *Wiseram*, ubi quondam Saxones nostri generale concilium annuum exercebant, teste *Hucbaldo* in *Vita Lebuini*, uti vidimus supra §. 3. not. (d) Locus hodie desolatus est, olim vero situs non procul a vico *Lese*. Conf. ill. C. Vlr. *Gruppenii Discept. Forenses* p. 876. seqq.

CCXIV.

Diploma *Thetmari*, episcopi *Mindensis*, quo ille testatur, dedisse anno 1197 *Albertum*, comitem de *Euerstein*, bona quaedam monasterio *Amelungsborne*.

Ex apographo *Amelunxborn*.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. *Thetmarus* dei gratia sancte *Mindensis* ecclesie episcopus. Quanto fratres cisterciensis ordinis per contemptum mundanorum propriis renunciantes et nudi Xpum sequentes deuotius in arce contemplationis deo famulantur tanto iustius est eos qui mundi substantialia habent eorum utilitatibus intendere ut absq. graui defectu necessarium cursum suum facilius explere ualeant. Unde nos promptiores esse decet ad ea complenda quibus ipsis consulitur nec tamen ecclesia nostra leditur. Sciant itaq. presentes et ad memoriam perueniat futurorum quod fidelis noster comes *Albertus de Euerstene* cum consensu *Alberti filii sui* pro remedio anime sue et heredum suorum quinq. mansos qui pars hereditatis fuerant tres uidelicet in *Zastenbeke* et duos in *Norsbosen* cum omni integritate et appendiciis suis in ius et proprietatem cenobii sancte *Marię uirginis in Amelungsborne* transtulit. Nos itaq. et utilitatibus fratrum eiusdem cenobii consulentes et postulationibus comitis inducti cum consensu capituli nostri et ministerialium ecclesie nostre predictos V mansos ab abbate *Zoykone* qui tunc presentis fuit in ius et proprietatem ecclesie nostre suscepimus et comiti in pheodum concessimus pro quorum commutatione duas decimas in duabus uillulis *Zolenberch* uidelicet et *Nienhagen* quas a nobis comes in pheodo habuerat nobis resignatas abbati et fratribus predicti cenobii *Amelungsborne* iure perpetuo tradidimus et utramq. donationem interpositis sententiis banno nostro confirmauimus et sigilli nostri appositione communiuimus. huius rei testes sunt *Walbertus* prior predicti loci. *Sartmodus* subprior. *Eilhardus* cantor. *Lambertus cellerarius*. *Bodo de Zonburch*. *Bertoldus de Zonburch*. *Arnoldus de Zastenbeke*. *Florentius de Euerstene*. *Conradus de Euerstene*. Acta sunt hec anno incarnationis dominice M. C. LXXX. VII. indictione XV.

CCXV.

Bulla *Coelestini III*, pontificis maximi, confirmans anno 1197 bona, iura et privilegia monasterii *Amelungsbornensis*.

Ex autographo.

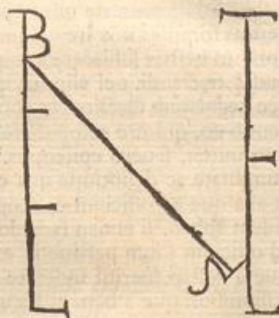
Celestinus episcopus seruus seruorum dei dilectis filiis *Zoikoni* abbati monasterii in *Amelungsborne* eiusq. fratribus tam presentibus quam futuris regularem uitam professis in P P M. Religiosam uitam eligentibus apostolicum conuenit adesse presidium. ne forte cuiuslibet temeritatis incurtus aut eos a proposito reuocet. aut robur. quod absit. sacre religionis eneruet. eapropter dilecti in domino filii uestris iustis postulationibus clementer annuimus. et presatum monasterium in *Amelungsborne*. in quo diuino mancipati estis obsequio sub b. Petri et nostra protectione suscipimus. et presentis scripti priuilegio communimus. in primis siquidem statuentes. ut ordo monasticus. qui secundum deum et b. Benedicti regulam atq. institutionem cisterciensium fratrum in eodem monasterio institutus esse dinoscitur. perpetuis ibidem temporibus inuiolabiliter obseruetur. preterea quascunq. possessiones. quecunq. bona. idem monasterium in presentiarum iuste et

et canonice possidet. in futurum concessione pontificum largitione regum uel principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, deo propitio, poterit adipisci, firma uobis uestrisq; successoribus illibata permaneant, in quibus hec proprii duximus exprimenda uocabulis, locum ipsum, in quo prefatum monasterium situm est, cum omnibus pertinentiis suis fundum uel dotem monasterii uestri in *Elerfen* a) in *Adololdeffe* b) in *Oderkse* c) in *Erdefhuse* d) in *Grene*, ad *longam indaginem*, in *Sutbe*, in *Gese*, in *Luderdesse*, in *Aldentbeeb*, in *Waltenstidde*, in *Oodenbusen*, in *Swalenbuse* in *Salinis*, in *Zachem*, in *Volenberge*, in *Nienbachem*, in *Oferse*, in *Reinleuessen*, in *Reinwardesse*, in *Guddingen*, cum pratis, uineis, terris, nemoribus, et uirgultis, usuagiis et pascuis, in bosco et plano, in aquis et molendinis, in uiis et femitis, et omnibus aliis libertatibus et immunitatibus suis, sane laborum uestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, tam de terris cultis quam incultis, siue de ortis et uirgultis, et piscationibus uestris, uel de nutrimentis animalium uestrorum nullus a uobis decimas exigere uel extorquere presumat. Liceat quoq; uobis clericos uel laicos, liberos et absolutos, e seculo fugientes, ad conuersionem recipere, et eos absq; contradictione aliqua retinere, prohibemus insuper ut nulli fratrum uestrorum post factam in uestro monasterio professionem fas sit absq; abbatis sui licentia de eodem loco discedere, discedentem uero absq; communi literarum cautione nullus audeat retinere, quod si quis forte retinere presumpserit, licitum sit uobis in ipsos monachos siue conuersos sententiam regularem proferre, illud districtius inhihentes, ne terras seu quodlibet beneficium ecclesie uestre collarum liceat alicui personaliter dari, siue alio modo alienari absq; consensu totius capituli uel maioris partis et sanioris, si que uero donationes uel alienationes aliter quam dictum est facte fuerint, eas irritas esse censemus, ad hec etiam prohibemus, ne aliquis monachus siue conuersus sub professione domus uestre adstrictus sine consensu et licentia abbatis et maioris partis capituli uestri pro aliquo fide iubeat uel ab aliquo pecuniam mutuo accipiat, ultra pretium capituli uestri prouidentia constitutum, nisi propter manifestam domus uestre utilitatem, quod si quis facere presumpserit, non teneatur conuentus pro his aliquatenus respondere, licitum preterea sit uobis in causis propriis, siue ciuilem siue criminalem contineant questionem, fratrum uestrorum testimoniis uti, ne pro defectu restium ius uestrum in aliquo ualeat deperire. Insuper auctoritate apostolica inhihemus, ne ullus episcopus uel quelibet alia persona ad sinodos uel conuentus forenses uos ire uel iudicio seculari de uestra propria substantia uel possessionibus uestris subiaccere compellat, nec ad domos uestras causa ordines celebrandi, causas tractandi, uel aliquos publicos conuentus conuocandi uenire presumat, nec regularem electionem abbatis uestri impediatur, aut de instituendo uel remouendo eo, qui pro tempore fuerit, contra statuta cisterciensis ordinis se aliquatenus intromittat, si uero episcopus, in cuius parochia domus uestra fundata est, cum humilitate ac deuotione qua conuenit requisitus, substitutum abbatem benedicere, et alia que ad officium episcopale pertinent, uobis conferre renuerit, licitum sit eidem abbati, si tamen sacerdos fuerit, proprios nouitios benedicere et alia, que ad officium suum pertinent, exercere, et uobis omnia ab alio episcopo percipere, que a uestro fuerint indebite denegata, illud adiacentes, ut in recipiendis professionibus, que a benedictis uel benedicendis abbatibus exhibentur, ea sint episcopi forma et expressione contenti, que ab origine ordinis noscitur instituta, ut scilicet abbates ipsi saluo ordine suo profiteri debeant, et contra statuta ordinis sui nullam professionem facere compellantur, pro consecrationibus uero altarium uel ecclesiarum siue pro oleo sancto uel alio ecclesiastico sacramento nullus a uobis sub obtentu consuetudinis uel alio modo, quicumq; audeat extorquere, sed omnia gratis uobis episcopus diocesanus impendat, alioquin liceat uobis, quemcumq; malueritis catholicum adire antistitem, gratiam et communionem sancte sedis Rom. habentem, qui nostra fretus auctoritate, uobis, quod postulatur, indulgeat. Quod si sedes diocesani episcopi forte uacauerit, interim omnia ecclesiastica, sacramenta a uicinis episcopis accipere, ac sine contradictione possitis, sic tamen, ut ex hoc in posterum propriis episcopis nullum preiudicium generetur. Quia uero interdum episcoporum copiam non habetis, si quem episcopum Romane sedis ut diximus, communionem habentem et de quo plenam notitiam habeatis, per uos transire contigerit, ab eo benedictiones uasorum et uestium, consecrationes altarium, ordinationes monachorum, auctoritate apostolice sedis recipere ualeatis. Porro si episcopi uel alii ecclesiarum rectores in monasteria

uestra uel personas inibi constitutas excommunicationis uel interdicti sententiam promulgauerint, siue etiam in mercenarios uestros. pro eo quod decimas non soluitis, uel aliqua occasione eorum, que ab apostolica benignitate uobis indulta sunt, seu benefactores uestros pro eo, quod aliqua uobis beneficia uel obsequia ex caritate prestiterint, uel ad laborandum adiuuerint, in illis diebus, in quibus uos laboratis, et alii feriantur, eandem sententiam protulerint, ipsam tanquam contra sedis apostolice indulta prolatam duximus irritandam, nec litere ille firmitatem habeant, quas tacito nomine cisterciensis ordinis et contra tenorem apostolicorum priuilegiorum confiterit impetrari, paci quoque, et tranquillitati uestre paterna in posterum sollicitudine providere uolentes, auctoritate apostolica prohibemus, ut infra claufuras locorum seu grangeorum uestrorum nullus rapinam seu furtum facere, ignem apponere, sanguinem fundere, hominem temere capere, uel interficere, seu uiolentiam audeant exercere, Preterea omnes libertates et immunitates a predecessoribus nostris romanis pontificibus ordini uestro concessas, nec non libertates et exemptiones secularium exactionum a regibus et principibus uel aliis fidelibus rationabiliter uobis indultas, auctoritate apostolica confirmamus, et presentis scripti priuilegio communimus. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat presatum monasterium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, minuere, seu quibuslibet uexationibus fatigare, sed omnia integra conferuentur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salua sedis apostolice auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona hanc nostre constitutionis paginam sciens contra eam temere uenire temptauerit, secundo tertioque communita nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque, sui carere dignitate, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine dei et domini redemptoris nostri ihu xpi aliena fiat atque, in extremo examine diuina ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax domini nostri ihu xpi, quatenus et hic fructum bone actionis percipiant, et apud districtum iudicem premia eterne pacis inueniant, AMEN a — AMEN.

Ego Celestinus catholice eccle Eps ff.

- ✦ Ego Octavianus hostiensis et uelletrensis eps ff.
- ✦ Ego Petrus Portuensis et sctę Rufine Eps. ff.
- ✦ Ego Johannes t. scti Clementis cardinalis Viterbiensis et Tuscanensis eps ff.
- ✦ Ego Guido presbyter card. sctę Marie trans tiberim t. Calixti ff.
- ✦ Ego Hugo pbr Cardin scti Martini t. cęstii ff.
(Hic uni cardinalium relictus locus)
- ✦ Ego Johannes t. scti Stephani in celio monte presb. card ff.
(Hic iterum cardinali absenti relictus locus)
- ✦ Ego Soffredus t. sctę Praxedis presb. cardin. ff.
- ✦ Ego Bernardus scti Petri ad uincula presb. Card. t. Eudoxie ff.
- ✦ Ego Gerardus scti Adriani diac. cardin. ff.
- ✦ Ego Gregorius sctę Marie in porticu diac. Card. ff.
(Hic relictum absenti spatium)

✦ Ego

- ✠ Ego Gregorius s̄i Sergii ad velum aureum diac. Card. fff
 ✠ Ego Lothariuf s̄i Sergii et bachi diac. card. ff;
 (Hic absentī diacono datus locus.)
 ✠ Ego Gregorius angeli diac. card. ff
 ✠ Ego Bobo s̄i theodori diac. card. ff;

Datum Laterani per manum Gentii sancte Lucie in orchea Diac. Cardin
 dñi Pape Camerarii VI. Kl Augusti indictione XV. incarnationis dominice anno
 MCXCVII. Pontificatus uero dñi Celestini PP. III. anno septimo.

- a) Allerfeni ad Holtesminnam & Visurgim.
 b) Arolzen prefectura Allerfen villa.
 c) Oelkassen in prefectura Wickenfen intra Principatum Wolferbuttel.
 d) Erzhufen villa ad Leinam in prefectura Grene.

Nota. Exaratum est diploma in pelle ouina, patente ad latitudinem XXVIII polli
 cum. Pendet inde ad filum sericeum flavum, tricies contortum, plumbum,
 quod magnitudinem nummi uncialis æquat. In eius facie antica expressi sunt
 duo vultus barbatī cum epigraphe: SPA SPE. In postica plumbi facie expressa
 sunt verba: *Celestinus PP. III.* Apparet autem ex Bulla allata, Jo. Geor. Leuck-
 feldium, quondam apud Groeningenses pastorem primarium, in *Antiquitati-
 bus Amelunxbornensibus* p. 32. errasse, si perhibet, abbatem Amelungelbornen-
 sem Hoikonem iam anno 1190 esse mortuum. De cetero inter domos Amelun-
 gelbornenses, ad quas episcopis, causa ordines celebrandi, causas tractandi, vel
 alios publicos conventus convocandi, venire vetat summus Pontifex, numeranda
 quoque est domus Amelungelbornensis, vulgo appellata *der Amelunxbornische
 Hof*. Huxaria illa est sita, et quidem in ea regione urbis, quam dicunt die
 Rodewik ad plateam diabolicam, vulgariter nominatam *die Teufels Strasse*. No-
 men suum accepit illa platea a casu quodam tragico, cuius meminit Chronicon
 nostrum Ms̄tum. Obviam scilicet in ea regione ibat noctu petulans quidam
 iuuenis cuidam netrici, cui ludos facere tentabat iuuenis. Percontabatur illa
 eum: quis esset, et iuuenis respondebat: se esse diabolum. Netrix virgo arri-
 piebat partem quandam rhombi sui, dicens; si es diabolum, ego te in nomine
 diaboli occido. Expirans igitur iuuenis luit petulantia sua suo sanguine
 poenas. *Amelungelbornensem* domum, quæ fuit Huxaria, iam anno 1197
 spectasse ad monasterium Amelungelbornense, patet e *Chronico* nostro
Corbeiensi Ms̄to. In eo enim hoc ad annum 1180 refertur, *Blasium*
Burgel domum suam cum amplo horto in *Huxeri* existentem tradidisse abbati et
 ecclesie Amelungelbornensi, ipsumque Blasium in *Monasterium Amelungelbornense*
*intra*se, atque inter laicos fratres receptum esse. Ab eo tempore usque in hodi-
 ernam diem Amelungelbornenses in quietâ possessione istius domus versantur,
 et olim construxerunt in ea templum, quod veteres capellam vocabant, cui
 præerat unus atque alter e monachis Amelungelbornensibus. Huius domus
 cum ceteris mentionem iniicere consules Huxarienses in litteris sequentibus, quas
 ex autographo adducere volupe erit.

CCXVI.

Domus Huxariae in usum Amelunxb. monasterii ab exactionibus eximitur 1307.

Nos Lambertus de Luchteringen Johannes de Desseld magistri consulum ceteriq.
 consules recognoscimus manifeste sub sigillo nostre civitatis huic appenso
 quod libertauimus domos conuentus de *Amelunxborn* *Huxaria* sitas ab omni ex-
 actione et onere ciuili et pecunia a) *potabili*, quam conuentus coniunctim et di-
 uisim dare non debent. exceptis uigiliis communibus, que de domibus fieri debent
 pro quindecim marcis argenti nobis prompte pagatis Datum anno
 dñi M. CCC. VII.

a) Trinkgeld nostris, Saufgeld. Hoc loco *Weinkauf*.

Nota. Dependet e membrana sigillum ciuitatis, cuius typum exhibuimus in Tabula
 V. num. 3.

Nnn nn 3

CCXVII.

CCXVII.

Bulla Papæ Nicolai IV ad annum 1288, qua Abbates Amelungesbornenses monasterio & monialibus in Valle Dei, bodie Brenckbusen dicto, & in dioecesi Corbeiensi sito, dati sunt visitatores & curatores in spiritualibus.

Ex autographo.

Nicolaus episcopus servus servorum dei dilecto filio abbati in Amelungesborn salutem et apostolicam benedictionem. Cum abbatissa et moniales cistercienses in ualle dei prope Corbeiam Saxoniam consentiente Heinrico abbate corbeien. humiliter nobis supplicarint quatenus curam earum in spiritualibus tibi specialiter et personaliter committere dignemur. nos de tua religione. uite mundicia. probitate et circumspecta providentia plenam in domino fiduciam habentes et sperantes per te spirituales sorores profuturas. discretioni tue per apostolica scripta mandamus. ut curam earum sollicitè gerens. semel in anno circa festum sancti michaelis archangeli officium religiose uisitationis iis impendas et professioni monialium istius monasterii semper interfis. easque in monachas benedicente domino benedicas. monachalem habitum eis largiendo. Datum Laterani VII. idus Septembris pontificatus nostri anno primo.

Nota. Ad filum sericum dependet inde plumbeum sigillum, in cuius postica facie verba expressa sunt: NICOLAUS PP. IIII. In facie antica apparent duo vultus barbati, cum inscriptione SPA SPE. In medio utriusque vultus Petri gladius apparet. Cum papa Nicolaus IV electus sit anno 1288, et in festo S. Petri pontificalem cathedram ascenderit, teste Theoderico de Niem in Vitis Pontificum Romanorum T. I. Eccardi p. 1462, perperam asseruit J. G. Leuckfeldius in Antiq. Amelunxb. p. 34, bullam allatam esse exaratam anno 1179. Ex inferendis porro diplomatibus apparebit, quinam fuerint possessores domus Amelungesbornensis, Huxarie olim obuie, et quinam fuerint visitatores monasterii nostri Brenckhusani.

CCXVIII.

Breve apostolicum, indulgentiis instructum, cum formula NON OBSTANTE, a Gregorio XIII 1577 datum altari Anagninensi basilicæ cathedralis privilegiato.

Ex autographo Anagnino.

Ad perpetuam rei memoriam. Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, Patri consubstantialis & coeterni, qui pro redemptione generis humani de summo coelorum folio ad huius mundi infima descendere et carnem nostram ex utero virgineo assumere dignatus est, vices licet immeriti gerentes et eius exempla sectantes, animabus Christi fidelium defunctorum in Purgatorio existentibus, quæ per charitatem Deo unitæ ab hac luce decesserunt et piorum suffragiis iuvare meruerunt, oportuna de thesauris ecclesie subsidia subministrare studemus, ut illæ, quantum divinæ bonitati placuerit, adiutæ, ad coelestem patriam facilius pervenire valeant. De divina igitur misericordia confisi, tenore præsentium perpetuo concedimus, ut quoties quicumque Sacerdos, sive saecularis sive regularis, missam ad altare per dilectum filium nostrum Benedictum S. Sabinae Presbyterum Cardinalem Lomellinum nuncupatum in sua Ecclesia Anagnina. cui ex concessione et dispositione apostolica præesse seu eius administrator esse dignoscitur, semel tantum nominandum et eligendum pro anima cuiuscunque fidelis in purgatorio existentis celebraverit, ipsa anima per huiusmodi celebrationem easdem Indulgentias, & peccatorum remissiones consequatur, et ad ipsius liberationem, pro qua celebrabitur dicta missa, operetur, quas consequeretur & operaretur, si prædictus sacerdos hac de causa missam ad altare, situm in ecclesia b. Gregorii de Vrbe, ad id deputatum, personaliter celebraret non obstante nostra

de

de non concedendis Indulgentiis *ad instar* & aliis constitutionibus et ordinatio-
nibus Apostolicis, caeterisque contrariis quibuscunque. Dat. Romae apud S.
Petrum sub annulo Piscatoris die 3 Septembris 1577 Pontificatus nostri anno VI.

Memento, Lector, diplomata, quae porro Breve hoc excipiunt ad finem 387, de-
scripta esse a. 1738 e Diplomatarii Abbatiae Amelunxbornensis Voluminibus
duobus, ante secula duo ex membranarum fide descriptis. Diplomata ipsa, ex-
ceptis litteris bullaris Pontificum, quae sunt in bibliotheca Ducali Wolferbutte-
lana, incendio belli tricennalis, sic fama vulgavit, conflagnarunt. Pauca tamen
praeterea diplomata defuncta sunt ex autographis Corbeiensibus & unum ex ta-
bulario ecclesiae Beverensis. Addimus haec extra ordinem ob mentionem pagi,
prorsus alias incogniti, *Cirimunde*, id, quod sequitur, diploma, quod indicat
originem coenobii Walsrode Principatus Luneburgici atque gograviatum Bi-
wendensem prope Wolferbuttelam ad amnis Cüre ostia, Okaram influentis. Ibi
exstat adhuc locus Remlingen, olim Remnige adpellatus.

In nomine domini et indiuidue Trinitatis. Otto divina fauente gratia Rex
omnibus fidelibus - - desiderium fidelis nostri Wal. Comitis Saxonie adimplen-
tes ad monasterium suum *Rode* nominatum - - quod ipse et coniux eius Odiline
nominata - confluxerunt, curiam quamdam in *Remnige*,*) quam ipsi de nostra
proprietate haectenus beneficiario usu sibi a nobis hinc concessam, in pago *Ciri-
mundi* dicto et in Comitatu Geronis Comitis sitam - - dedimus - -

Signum Domni Ottonis gloriosissimi Regis

Hilдеболдус Episcopus et Cancellarius vice Willigisi Archicapellani recognovi.

Data - - - Non. Maji - - anno dominice incarnationis DCCCCLXXXVI.

Indict. XIV. - -

*) Remlingen, villa gograviatus Biwendensis in praefectura Wolferbuttelensi.

CCXIX.

Litterae Godescalci, Abbatis Amelungesbornensis, quibus proficitur, se emisse
ab ecclesia Northheimensi IV mansos, ad Snetingebusen sitos, anno 1226.

Ex apographo.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego frater Godescalcus dictus abbas
cenobii sancte marie in Amelungesborn notum . . . esse cupio . . .
quod quatuor mansos sitos in Snetingebusen a) quorum proprietat ad ecclesiam
in Northheim pertinebat, cum omnibus usibus et appenditiis suis a domino Ale-
xandro eiusdem loci abbate cum unanimi coeuentus sui coesensu triginta marcis
dimidia minus coparavi. liberos ab omni aduocacia et ab omni grauaminis exactio-
ne expeditos. praefatam uero pecuniam dictus abbas de Northheim coesensu et uo-
luntate sui capituli in signum et memoriam restauri in tribus mansis et medietate
decime in uilla Medem collocavit. supradictos autem quatuor mansos de manu
comitis Adolphi de Nienmouere, qui eorundem aduocatus extiterat, et suorum here-
dum, datis sibi decem marcis, perpetua libertate redemit. si quis igitur factum hoc
tam rationabiliter contractum quoquomodo in posterum couellere aut eidem qua-
cunque, temeritate uel ausu temptauerit contraire, auctoritate dei omnipotentis ex-
communicationis uinculo se nouerit inmodatum. Ut autem debitam et perpetuam
obtineat firmitatem, presenti scripto tam nostri quam predicti abbatis et sue eccle-
siae nec non domini S. ducis de Brunswik et domini Adolphi memorati comitis de
Nienmouere sigillis communito, ipsum duxi inuiolabiliter roborandum. Actum

est hoc anno dominice incarnationis M. CC. XXVI.

a) Villa prope Moringam urbem in Calenbergico Principatu, dicta Sneddihusen.

Nota. Villa Medem, cuius charta meminit, quondam sita erat ad flumen Leinam
non procul ab oppido Northheim versus austrum, Orienti viciniorem. Hodie
est desolata. Ipsa omnino est eadem, quae appellatur ad annum 972 Medem-
heim et pago tribuitur Hritiga. Praeterea patet ex diplomate, J. G. Leuckfel-
dium

dium errasse, qui in *Antiquit. Amelunxborn.* p. 33. scripsit, abbatem Godescalcum esse mortuum anno 1223.

CCXX.

Compositio litis inter ecclesiam Amelungesboynensem & Dominum, de Escherbusen, super bonis, ad Odenrode sitis, & ad Cogroue, & Buttborpe, ad annum 1228.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. *Adolfus* et *Ludolfus* comites de *Nienno- uere* omnibus ad quos presens scriptum peruenerit in perpetuum. Notum facimus quod discordia, que inter ecclesiam *Amelungesborne* et *Zeinricum de Escherbusen* et patrem eius *Ecbertum* diu habita est super quibusdam bonis, quinq. uidelicet mansis in *Odenrode* et quarto dimidio in *Cogroue* et duobus in *Buttborpe*. a *Theodorico* et *Winnanno de Escherbusen* ecclesie predictae collatis, quos predicti laici de manu nostra in feudo uirorum consilio eidem *Zeinrico* suisq. heredibus legitime sibi succedentibus singulis annis pensione decem solidorum *hildensemen* monete soluant, ita sane, ut nihil iuris amplius in predictis bonis *Zeinricus* sibi ualeat usurpare, preter eorundem bonorum decimam, si ea forte uoluerit ecclesia seminarere, quod si uoluerit in eius sit potestate testes autem huius rei sunt *Bodo de Zomburg senior*, *Theodoricus de Emberre*, *Udo Ricquimus*, *Hermannus de Osterode* milites castellani in *Zomburch* et alii quam plures. Acta sunt hec anno dominice incarnat. M. CC. XXVIII.

CCXXI.

Amelunxbornenses acquirunt mansos, prope Snetigebusam sitos, 1233.

Ludolfus et *Godescalcus de Plesse* fratres uendunt ecclesie *Amelungesbornensi* XX marcis duos mansos in *Henigebusen* sitos, liberos ab omni iure et exactione. Data sunt haec in castro *Plesse* anno MCC XXXIII. mense Junio praesentibus *Godescalco* ecclesie abbate, *Henrico* cellerario, *Heidenrico* eiusdem castri sacerdote, item uiris nobilibus et honestis *Thitmaro* et *Bodone* fratribus de *Adeleuessen*, *Hermanno* et *Ernesto de Uslaria*, *Bernbardo* et *Gunthero* fratribus de *Hardenberge*, *Gunthero de Bouenten iuniore*, *Hermanno de Gladenbeke*, *Henrico Postock*, et *Engelfrido de Reddigebusen*.

CCXXII.

Consentiant haeredes Plessenses 1236.

In nomine domini. Ego *Zeitwich Bernhardi de Plesse* filia una cum domino et domestico meo comite *Borchardo de Bilsfen*, *Poppone de Plesse* et uxore sua *Mechtilde* presentis scripti attestatione et sigilli domini *Popponis*, quia tunc aliud non habuimus, appositione recognoscimus, quod cum fratres de *Amelungesborne* duos mansos et partem tertii in uilla *Zeymingebusen* sitos a *Ludolfo* fratre *Iohannis Tertlingi* cum consensu heredum suorum XXV marcis emissent, nos unum eorundem mansorum et alterius partem, quorum proprietates ad me *Zeitwigin* pertinebat, prefato cenauimus propter deum iure proprietatis perpetuo possidendum, hec autem donatio *Plesse* facta est *Ludolfo* ibidem bona ipsa resignante et *Gunthero de Bobenten*, qui hoc apud nos promouerat anno dominice incarnat. M. CC. XXXVI. hoc actum est.

CCXXIII.

Acquirunt Amelunxbornenses mansos, ad Henigebusam sitos, 1238.

Godescalcus de Plesse profiteretur in tabula publica, se consensu uxoris suae et filiorum ac heredum suorum duos mansos, ad uillam *Henigebusen* sitos, quorum

rum alterum a fratre suo Ludolfo, consensu filii ex hoc nati Ludolfi iure permutationis possederit, assignato eidem alio manso ad villam *Rorwigesbusen*, ecclesie *Amelungebornensi* tradidisse pro XXII marcis, quas soluerit creditoribus suis in *Brunsvic*, ubi filius ipsius *Hermannus* ob hoc es alienum manu praetoria fuerat detentus. Fide iussores erant ipse *Godescalcus* uxor eius *Benedicta*, filii utriusq. *Hermannus*, *Godescalcus* et *Otto*. Testes comes *Widekindus de Bilslein*, *Gumberus* et *Henricus* milites de *Bouenten*. *Lippoldus de Bernerbusen*. *Widekindus* et *Nodincbus de Bernesem* fratres. Acta sunt hec in castro *Plesse* MCCXXXVIII. indict. XI. mense Augusto regnante Frederico glorioso Romanorum imperatore.

CCXXIV.

Amelunxbornenses obtinent advocatiam in nonnihil bonorum in Holtbusen ad Moringam 1247.

In nomine domini. Ego *Ludolfus iunior* dictus de *Plesse* constare facio quod aduocatiam meam in *Zolthusen* super bona *Euerhelmi* fratri *Tbiderico de Snetingebusen* ad manum ecclesie de *Amelungeborne* receptis ab eodem XII. marcis puri argenti uendidi, nihil in eadem aduocatia retinens mei iuris sed in omni causa pensiones et seruitia integraliter ecclesie resignaui. porro ab eisdem bonis *Euerhelmi* quicumq. colonus exstiterit marcam puri argenti iure aduocatorio annuatim perpetuo persolueret tenebitur ecclesie memorate. Actum anno domini M. CC. XXXXVII.

CCXXV.

Ludolfus de Plesse mansum unum, ad Holtbusen situm, ecclesie Amelungebornensi, VIII receptis marcis, vendidit, et renunciauit bonis venditis anno M. CC. LVI. dominica circumdederunt :

CCXXVI.

Ludolfus de Plesse, receptis ab ecclesia *Amelungebornensi* duabus marcis examinati argenti renuntiat omni iuri in bona ad *Zolthusen* sita que cenobium *Amelungebornense* a patre suo *Ludolfo* emerat. Addidit *Godescalcus de Plesse cognatus* ipsius suum quoque sigillum. Actum et datum anno MCCLXVIII.

CCXXVII.

Ludolfus et *Godescalcus* fratres, et *Poppo* dicti de *Plesse* testantur scripto publico *Theodoricum de Bergoldesbusen* dimidium mansum in uilla *Bergoldesbusen*, receptis ab *Amelungebornensibus* duabus marcis, a quo eum in beneficio tenuerat, resignasse *Obrechtio de Medebem*, qui ipse ab eisdem dimidiam marcam receperat, et *Otrauenum de Hildesse*, a quo ipse infeudatus fuerat, similiter resignasse, qui eum a *Plessensibus* dominis in feudo tenuerat. Actum anno M. CC. XXXX. indict. XIII. mense Iulio.

CCXXVIII.

Poppo miles de Plesse declarat inter se et cenobium *Amelungebornense* ita conuenisse, ut partem agri in *Hildesse* et iuxta grangiam coenobitarum in *Snetingebusen* sitam permutauerit parte agri sita in campo *Risnove*. Testes *Johannes de Esbeke*, *Crachtio de Angerstein*, *Ludolfus* aduocatus *Popponis* alique. Actum anno M CC XXXV.

CCXXIX.

Amelunxbornenses a dynasta Plessensi obtinent mansos ad Snetingbusen 1239.

Godescalcus de Plesse duos mansos in *Snetingebusen* sitos, sibi resignandos et fratri suo *Ludolfo*, ita permutauit, ut pro altero dederit fratri unum in villa
O o o o o
Suthem

Sutbem prope Northeim, ipsosque Amelungebornensibus marcis XX puri et examinati argenti libere vendiderit, quibus filium *Hermannum Brunjuici* detentum redemit. Facta sunt ea in villa *Angerstene* presentibus *Theodorico abbate de Amelungeborne*, *Godescalco de Plesse* et filio eius *Godescalco*, *Ludolfo de Plesse* iunior, *Gunthero de Hardenberge*, *Gunthero de Bobenten*, *Henrico de Bobenten Helwico de Bodenhusen* aliisque. Fideiussores *Ludolfus iunior de Plesse*, *Hermannus de Gladebeke*, *Bertoldus de Assche*, *Waltherus filius Burchardi de Holthusen*, et filii *Godescalci Hermannus*, *Godescalcus* et *Otto*. Actum anno M CC XXXIX.

CCXXX.

Poppo dynasta Plessensis confert Amelunxbornensibus agros 1241.

In nomine domini. Ego *Poppo miles dictus de Plesse* omnibus in Xpo fidelibus litteras has uisuris in perpetuum. Quicquid nostro in tempore rationabiliter fuerit actitatum, propter fragilitatem humane memorie necesse est scriptis authenticis commendare, ut sic ad posteros transmissum debitam obtineat firmitatem. Nouerint igitur tam presentis quam futuri temporis fideles, quod uiro honesto *Henrico milite de Osdagesen* . . . tres mansos, in eadem uilla sitos, iure proprietatis ad nos spectantes, quos ecclesie in *Amelungeborne* . . . pietatis intuitu assignauit et a nobis iure feudali obtinebat in manibus nostris resignante cum omnibus attinentiis suis . . . cum eo commodo et iure. quod uulgo dicitur *achtwort*, absolutos ab omni iure secularium id est aduocatorum uel comitum, de consensu iustorum heredum ecclesie iam memorate proprietatem eorundem mansorum iure perpetuo contulimus pacifice possidendam. Sed quia *filius Helmoldus* in annis existens puerilibus idem fecit. pro eo fideiusserunt *fili parui mei Godescalcus et Otto* . . . supradicte autem ecclesie fratres . . . duas marcas puri argenti dederunt *filie fratris nostri Mechtildi* ad supplementum necessitatis ipsius: que cum aliis ancillis Xpi seculum nequam fugiendo in claustrum *Lammespringe* iugo se domini mancipauit . . . Testes . . . Facta sunt hec in castro *Plesse* in capella ibidem anno dominice incarnat. M. CC. XXXXI. mense iunio regnante *Frederico* Romanorum imperatore et semper *Augusto*.

CCXXXI.

Godescalcus, Fridericus, Widekindus fratres de Plesse declarant *Giselerum, Bertoldum, Henricum, Johannem et Helmoldum fratres de More* renuntiasse coram ipsis actioni aduersus curiam *Snetingebusen*. Testes *Johannes cappellanus Plessensis*, *Ludolfus Tethardi filius*, *Henricus Brelore* aliique. Datum in *Plesse* VI. non. iunii. (Annus non additur).

CCXXXII.

Poppo de Plesse declarat litteris publicis, fratres de *Amelungeborne* duos mansos sitos in *Snetingebusen* iure proprietatis ad ipsum pertinentes emisse. Testes dominus *Widekindus de Berneseln*, *Theodoricus conuersus de Snetingebusen*, *Johannes paruus et focer suus Albertus, Gerenbertus et Hildewardus omnes de Moringen* aliique. Actum anno M CC XXXXIII. indict. II.

CCXXXIII.

Comites Woldenbergenses Amelunxbornensibus tradunt sua novalia Brokšana.

B. et *H.* dei gratia fratres et comites de *Woldenberge* uniuersis Xpi fidelibus in salutis autore salutem. Notum esse uolumus omnibus ad quos presens littera peruenerit quod nos ob reuerentiam domini nostri ihu Xpi et sue matris et ad petitionem bonorum hominum in *Amelungeborne* omne ius, ad nos pertinens, in bonis, que de nouo eradicata sunt de curia, que dicitur *Brokbone* *), post-
poni.

ponimus et conferimus ecclesie et conuentui *Amelungesborne*, ut orationum et laborum totius conuentus participes esse possimus. et ut nullus e nobis uel nostris successoribus hec possit infringere literam presentem fecimus roborari testibus preordinatis qui uiderunt et audierunt quorum nomina hic subscripta sunt. *Comes C. de Euerstein* et sui fratres *L. et H. de Euerstein* et comes *Otto* et *H. aduocatus de alta fago* et alii quam plures. (Ante annum 1244).

*) Villa prefecturæ Grene ad Leinam.

CCXXXIV.

Consentiunt alii Comites Woldenbergici 1244.

In nomine domini. *Borchardus* et *Henricus* dei gratia comites de *Woldenberg* omnibus, ad quos presens scriptum peruenerit, in perpetuum. Nouerint cuncti fideles tam presentis quam futuri temporis, quod actionem habuimus in fratres de *Amelungesborne*, eo quod octo iugera, in *Brockboue* sita, nostre pertinentie uendicauimus in campo pene *Zosterfen*, ubi interuenientibus nobilibus de *Euerstein* *Ottone* uidelicet et *Ludeuico* omni querele renunciauimus nos et posteri nostri pro remedio animarum nostrarum nec non et patris nostri bone memorie comitis *Zermannii*. Ut autem hec nostra rationabilis actio rata permaneat et inconuulsa paginā hanc sigilli nostri munimine roborandam duximus et firmandam. Testes horum sunt. *Otto* et *Ludeuicus* comites de *Euerstein*. *Johannes* subprior. *Johannes* camerarius. *Georgius*. *Sifridus* monachi. *Henricus* aduocatus de *Altafago* et alii quam plures. Acta sunt hec anno domini M. CC. XXXX. IIII.

CCXXXV.

Venduntur mansi Bergoldesbusani Amelungbornensibus 1244.

In nomine domini. Ego *Ludolfus* iunior dictus de *Plesse* omnibus tam presentis quam futuri temporis fidelibus in perpetuum. cum in uniuersis contractibus seu uenditionibus debita firmitas exigatur. proinde nouerint uniuersi. quod duos mansos sitos in *Bergoldesbusen*. quos quidam *Zelmoldus* ex eadem uilla dictus. in beneficio tenuerat. et resignauit unum domino *Popponi* de *Plesse*. alterum duobus fratribus *Johanni* uidelicet et *Zenrico* de *Witesbusen*. qui et ipsi domino *Godescalco* de *Plesse* et fratri suo domino *Ludolfo* patri meo. a quibus in beneficio tenuerant. resignauerunt. eisdem itaque mansos ab omni onere aduocatie seu cuiuslibet exactionis grauamine liberos et libere resignatos. cum omnibus atinentiis. pratis. siluis. aquis. agris. cultis et incultis. receptis uiginti marcis puri argenti. a domino *Theodorico* tunc temporis abbate de *Amelungesborne*. eidem ecclesie sue contuli iure proprietatis perpetue possidendos. in quorum recompensatione. memorato *Zelmoldo*. qui eisdem possederat. tres mansos in *Redingesbusen* cum tribus areis. obligauit et porrexi eo iure feudali. ut cum a me uiginti marcas puri argenti receperit. bona eadem ad usus meos libere redeant et absolute. firmata sunt hec in castro *Plesse*. ubi iam dictos mansos. quos ecclesie contuli. resignauerunt. et proprietatem singuli. secundum quod ad eos pertinebat. ecclesie recognouerunt. Dominus *Poppo* uidelicet cum uxore sua *Michilde* et filio *Zelmoldo* et filia sua *Mechildi* proprietatem unius mansi. dominus *Godescalcus* una cum uxore sua *Benedicta* et filiis suis *Zermannno*. *Godescalco*. *Ottone*. et dominus *Ludolfus* cum uxore sua *Albeydi* filio suo et filia sua *Mechildi* alterius mansi proprietatem in presentia domini *Theodorici* abbatis eidem liberaliter contulerunt. qui et eadem bona cum fratre *Conrado* sacerdote dicto de *Kaminaden* ad manus ecclesie recepit. sub testimonio probabilium uirorum quorum nomina subnotantur. quod factum. ne quis unquam hominum uelit aut ualeat in irritum reuocare. domini *Popponis*. domini *Godescalci* et fratris sui domini *Ludolfi* patris mei sigillorum appensione. presentem paginā inde conscriptam confirmari uolui et muniri. Testes huius rei sunt iam dictus dominus *Theodoricus* de *Amelungesborne*. dominus *Poppo* de *Plesse*. dominus *Godescalcus* et frater suus *Ludolfus* dicti de *Plesse*. *Guntherus* et *Zenricus* de *Bobenten*. *Johannes* de *Roduingesbusen* et alii quam plures. Actum

anno dominice incarnationis M. CC. XXXX. IIII. indict. II.

Ooo oo 2

Nota.

Nota. Pater ex hoc diplomate *J. G. Leuckselium* in *Antiquit. Amelunxborn.* p. 33. Theodoricum abbatem Amelungebornensem omisisse.

CCXXXVI.

Ludolfus nobilis de Plesse aduocatiam Holtbusensem confert Amelunxbornensibus 1247.

In nomine domini. Ego *Ludolfus iunior* dictus *de Plesse* uniuersis tam presentis quam eui futuri fidelibus in perpetuum innotesco, quod aduocatiam meam *Holtbusen* a) super bona *Euerhelmi fratris Theodorici de Snetingebusen* ad manum ecclesie *de Amelungeborne* in fossato *Plesse* pro XII marcis puri argenti uendidi, cum omni iuris mei integritate, contractum fideiussoribus, qui una mecum contra prauorum audaciam warandiam prestant ecclesie conueniens et confirmans, et quia memoratam aduocatiam de manu domini episcopi *Moguntini* iure tenui feodali, ab eius iurisdictione sua frerus litterarum copia ecclesie liberam facere polliceor et absolutam, porro quiscunq, colonus bonorum extiterit, *Euerhelmi*, marcā puri argenti aduocatorio iure ecclesie persoluere perpetuo tenebitur annuatim verum fideiussores, qui mecum compromiserunt, hi sunt, *Godescalcus senior de Plesse patruus meus* et tres filii sui *Zermannus Godescalcus* et *Otto*, qui fideiussores et testes erunt ydonei quoad uixerint ad huius contractus perpetuum firmamentum. Actum anno domini M. CC. XXXXVII.

a) Vicus Langenholtthuken prope Northemium & Leinam, vulgo dictus *Holzen*, hoc loco non designatur, sed *Holthufa* ad oppidum *Moringam*.

CCXXXVII.

Basilius de Osterrode confirmat Amelunxbornensibus bona Snetingebusana 1244.

Ego *Basilius* dictus aduocatus *de Osterrode* nouerin fideles quod ecclesia *de Amelungeborne* in usus fratrum ibidem famulantium comparauit quatuor mansos in *Snetingebusen* sitos cum omnibus attinentiis piscatura, ab omni onere aduocacie nec non et omni exactionis grauamine liberos et expeditos, quos quatuor filii, domini *Zartungi de Medebem* uidelicet *Zartungus* et *Zermannus Theodoricus* et *Johannes* in beneficio tenuerunt receptisq, *Zartungus* et *Zermannus* duodecim marcis et dimidia, *Theodoricus* octo et *Johannes* tribus marcis resignauerunt, quorum uero mansorum proprietatem dominum *Iohannem filium Alexandri de Stroufenborgk* et dominum *Theodoricum* filium *Zerenberti* continebat, qui receptis ab ecclesia nouem marcis proprietatem eidem contulerunt, tertium mansum in beneficio tenuerunt a domino *Alexandro* et *Ghifone de Geihel* de cognomento *Ouerbein*, et ad cognatum suum *Basilium* spectabat. Idem *Basilius* et cognatus suus iam dictus quatuor marcas et dimidiam receperunt, *Zermannus* uero et *Ghifo*, ut auxilio se domini *Gunzelini* tuerentur, dederunt proprietatem in manus eius, qui etiam dimidia marca recepta eandem proprietatem ecclesie assignauit, quidam *Theodoricus* et *Zerenbertus Zennicus* et alter *Zerenbertus*, hi quatuor receperunt unusquisq, dimidiam marcā, ut omni iure, quod in supra dictis mansis habere uidebantur, plane renuntiarent. Ut autem hec inconuulsa permaneant rogatu fratrum *de Amelungeborne* sigilli mei testimonio communiui. Testes sunt ego *Basilius* et dominus *Zennicus de Bonikenbusen*, *Zennicus* et *Ernestus de Northeim* et alii quam plures. Actum anno domini M. CC. XXXXVIII. indict. II.

CCXXXVIII.

Nobilibus uiris dominis suis *C. O. H.* et *L. comitibus de Euerstein H.* et *L. fratres de Oltworfesbusen* resignant decimam super uiginti mansos nouem scilicet

licet in *Luthardessen* et undecim in *Hildewardessen* fitos ea lege, ut ea *Amelungsbornensi* ecclesie conferatur anno domini M CC LXVI.

CCXXXIX.

Jidem domini, receptis octo marcis puri argenti et octo ulnis *claustralis panni* decimam illum resignant eodem anno, vocantes sese *Hermannum et Ludolfum*.

CCXL.

Confirmat bona Henricus de Homburg 1245.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego *Henricus dictus de Zomborg* uniuersis presentis pagine inspectoribus et auditoribus notum facio, quod *Ecbertus filius Henrici dicti de curia* ecclesiam de *Amelungesborne* super dimidio manso in *Aldendorpe*, quem a patre suo se sperauerat emptione legitima contraxisse, impetens et molestans . . . abbatem et fratres inquietare multis querelis et variis placitis non cessauit, tandem placito in *Eschershusen* constituto, ubi me presente ac mediante utreq. partes in arbitros promiserunt, quorum arbitrio causa tali forma et sine amicabiliter est decisa, quod idem *Ecbertus* ipsa bona cederet ecclesie perpetuo possidenda, insuper omnibus causis et querelis, quas in ecclesiam habere uidebatur, cum matre plene renuntiaret et decimam de *Buttesforpe* liberam reciperet, quam pro duobus talentis et dimidio obligatam ecclesia usufructuario in pignore obtinebat, porro cum predicta bona in *Oldendorpe* essent feodalia iure proprietatis ad *comites de Niemouere* pertinentia: super acquisitione proprietatis ad manus ecclesie ex parte *comitis Adolphi socii mei* et filiorum eius spondendi, promittens nihilominus amouere, si quis forte in posterum in eisdem bonis quippiam iuris sibi presumpserit uendicare, in huius rei memoriam et firmamentum presentem paginam cum subscriptione testium conscribi et sigilli mei appensione feci communiri. Testes sunt *Theodoricus abbas* eiusdem ecclesie, *Conradus cellerarius*, *Philippus plebanus* in *Eschershusen*, *Hermannus laicus*, *Sunoldus*, *Lambertus de Sunzenbusen*, *Henricus de Brach*, et alii quam plures. Acta sunt hec anno domini M. CC. XXXXV. in *Escherhausen*.

CCXLI.

Renuntiatio dynastarum Hardenbergicorum in bona Siburgkufensia, 1245.

In nomine domini. Ego *Guntherus de Zardenberge* nos quoq. fratres *Germanus Bernhardus* et *Theodoricus filii domini Bernbardi de Zardenberge* uniuersis has litteras uisuris uolumus esse notum et publice protestamur, quod quidquid iuris seu beneficii feodalis habuimus in decima uille *Syburgebusen*, *Amelungsbornensi* ecclesie contulimus, receptis septem marcis puri argenti a domino *Theodorico* eiusdem ecclesie abbate tunc temporis existente. Ego uero *Guntherus* eandem decimam de consensu coheredum meorum *Godescalco de Perrimont*, a quo in beneficio receperam, resignaui ea de causa, ut iam dicto monasterio conferretur Actum et datum *Rodbe* anno incarnationis domini M. CC. XXXXV.

CCXLII.

Renuntiatu liti in bona Snetinghusana 1262.

Ego *Theodoricus miles dictus de Zartenberg* omnibus tam presentibus quam futuris presens scriptum uisuris notum esse cupio, quod *Johannes de Snetingebusen* omni actioni, quam habuit in fratres de *Amelungesborne*, super uniuersis bonis, que quondam pater suus et ipse possederant in *Snetingebusen*, receptis ab ipsa ecclesia duabus marcis et dimidia ac moldero siliginis filio suo consentiente coram ciuibus in *Moringen* penitus renuntiauit, hoc idem fecerunt tres filii *pariri* sui *Suetheri*, recepto fertone et dimidio, qui et ipsi super loco molendini olim ibidem constituti, memoratam ecclesiam similiter impetebant, ut autem hec

O o o o o 3

eorum

eorum renuntiatio etiam coram me facta firma permaneat et in posterum omnis super hoc calumnia sit exclusa presentes litteras inde consecras et inde conscriptas de uoluntate utriusq. partis sigillo meo utile duxi communire. Datum et actum anno domini M. CC. LXII.

CCXLIII.

Transactio de lignatione in silua Hildeffensi a. 1303.

Scripti presentis declaratione pateat uniuersis, quod nos *Zildebrandus* fratres dicti de *Zardenberge* et *Johannes* ac *Borchardus* fratres dicti de *Saldere* unanimi consensu et uoluntate heredum nostrorum cum reuerendis uiris domino *Bertramo abbate* et *Zenrico* Priore totoq. conuentu in *Amelungeshorne* super quadam dissensione habita de portione lignorum in silua uille nostre *Zildessen* *) que cedit dominis prefatis ex parte agrorum suorum ad uillam *Bercholteshusen*, que nunc destructa est, pertinentium, reformati et concordati sumus amicabilem in hunc modum Testes sunt uiri nobiles dominus *Otto de Bouenten senior*, dominus *Fredericus de Roslorp*, *Zermannus* miles de *Zardenberge*, et *Engelbertus*, *Wernberus* et *Gerhardus filii sui* et alii quam plures. Datum et actum anno dominice incarnat. M. CCC. III. in uigilia beate catharine uirginis.

*) Locus prope Leinam et Northemium.

CCXLIV.

Sigfridus Episcopus *Moguntinus* decimam confert *Amelunxbornensibus* 1239. *Sigfridus* dei gratia sancte *Maguntine* sedis archiepiscopus sacri imperii per germaniam archicancellarius, nouerint uniuersi . . . quod decimam uille de *Sihmanneshusen*, quam nobiles uiri comites de *Euerstein* a nobis et ecclesia *Maguntina* titulo feudali obtinebant, in manibus nostris per dictos comites libere resignatam monasterio de *Amelungeshorne* intuitu pietatis nec non ad supplicationem dilecti fidelis nostri *Zermanni de Uslaria* proprietatis iure concessimus possidendam. Pro restauo autem decime predictus *Zermannus* assignauit duos mansos sitos in *Dranfueld* nobis et ecclesie *Maguntine*, quos eundem *Zermannum* iure feudali uolumus obtinere Datum *Erfordie* anno M. CC. XXXVIII. VI. kal. iun. pontificatus nostri anno nono.

CCXLV.

Emtio pradii Siddemanneshusani circa 1245.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Ego *Lodewicus* dei gratia *Thuringie* landgrauis et *Saxonie* Comes palatinus omnibus, ad quos presens peruenerit, scriptum in perpetuum. Notum esse uolumus tam presentibus quam futuris, quod ecclesia de *Amelungeshorne* predium quoddam nomine *Siddemanneshusen* a quodam libero uidelicet *Ottone de Balinhusen* et filiis suis consensu heredum suorum emptione legitima contraxit et illud aliquot annis quiete possedit, clericus autem quidam *Bertoldus* nomine pro pecunia, quam ante ad emenda bona eidem ecclesie contulerat, penitentia ductus, eadem bona eo iure, quo iam dictum claustrum possederat, dari sibi petiuit et obtinuit, cum itaq. eadem bona ecclesie nostre in *Manenberge* pro anime sue remedio post mortem suam cedere uoluisset, modico tempore quieta possessione gauisus est, nam miles quidam nomine *Lodewicus de Rorinberg* falso dicens predicta bona ad se iure hereditario pertinere, predicto clerico uolentiam intulit et eum bonis spoliavit, predictus itaq. clericus nil emolumenti uidens se in predictis bonis posse habere, nec ab ecclesia predicta warandiam sufficientem posse obtinere, militi cuidam *Roderico*, nomine de *Zoinhamelen* et filiis suis querimoniam et causam, quam in eandem ecclesiam habere uidebatur, conferre presumpsit, qui cum eandem ecclesiam coram *Zilden-*
semen

semeñ episcopo traxisset in causam, de prudentum uirorum consilio tandem diffinitum est, ut ecclesia de Amelungesborne predicta bona sua reciperet et eidem clerico in bonorum recompensationem LV marcas restitueret, de quibus miles predictus cum filiis suis XXX marcas acciperet et ecclesia nostra cum clerico XXV obtineret, facta sunt hec cum consensu et uoluntate nostra procurante hec uiro uenerabili . . . in Manenberge tunc temporis preposito et Egilolpho eiusdem loci cellerario et Bertoldo clerico ex parte uero aduersa hoc etiam agente Godescalco uenerabili uiro tunc temporis in Amelungesborne abbate consentiente conuentu, sed et ut hec rata in posterum et inconuulsa permaneat . . . et a memoria hominum temporis diuturnitate non recedat, presentem paginam conscribi fecimus et sigilli nostri et ecclesie impressione communiri

CCXLVI.

Henicus dei gratia prepositus in Heiligenstat declarat, Ottonem de Balenbusen Arnoldum fratrem eius et Mechtildem matrem ipsorum receptis sex marcis puri argenti iuribus suis in bona Sedemannesbusana renuntiasse. Inter testes eminent Guntherus de Hardenberge et filius Hermannus, Hermannus, Bernbardus et Thidericus filii domini Bernhardi de Hardenberge, et Gunterus de Bouenten. Actum anno M. CC. XXXV.

CCXLVII.

Hermannus aduocatus in Cigenberge declarat, Bertramum et Florentium fratres de Cigenberge æque renuntiasse iuribus suis in bona predicta Sidemannesbusana. Actum anno domini MCCL. coram castrensibus in Gemunde.

CCXLVIII.

Vendit Ludolfus Plessensis dynasta mansum Holtesbusanum Amelungesbornensibus 1247.

In nomine domini ego Ludolfus iunior dictus de Plesse uniuersit tam presentis quam futuri temporis fidelibus in perpetuum, quia factis hominum plerumque obliuio refragatur humane memorie fragilitas litteris utiliter adiuuatur, ne quod certum est fiat dubium, aut quod rationabiliter gestum est per obliuionem forsitan destruat, uniuersis igitur notum facio esse, scriptum hoc inspecturis, quod mansum unum in Zoltbusen situm, quem abbas de Steine ab Zermanno de Zardenberge iuniore contractum mihi uendidit fratri Theodorico de Snetingebusen ad manum ecclesie de Amelungesborne decem marcis puri argenti uendidi, mei iuris nihil retinens in eodem, huius rei testes sunt dominus abbas de Steine, ego Ludolfus de Plesse, Zermannus senior de Zardenberge, Guntherus et Henricus de Bouenten, item pensionem alterius mansi in prescripta uilla siti et quinq. marcis puri argenti emptam ab abbate de Steinem cum aduocacia eiusdem mansi mihi pertinente predicto fratri pro decem marcis puri argenti uendidi cum omni iuris mei integritate, porro ipsum mansum ab henrico henrici filio de Snetingebusen, cui proprietate pertinebat, pro septem marcis et dimidia puri argenti idem frater emptione legitima comparauit. Ut autem utriusque mansi contractus in statu solido perseveret, et ecclesia perpetuo tranquilla possessione gaudeat, presentem paginam inde conscriptam sepe dicte ecclesie dedi sigilli mei munimine roboratam, huius rei testes sunt Henricus de Snetingebusen, Johannes paruus, et Bertoldus de Moringen, Actum anno domini M. CC. XXXVII.

CCXLIX.

Permutat idem mansos 1248.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis amen. Ego Ludolfus miles de Plesse omnibus hanc paginam inspecturis tam presentibus quam futuris innotescere cupio.

cupio. quod quatuor mansos in campo *Zolhusen* apud *Moringen* sitos, cum comite *Burchardo consanguineo meo de Scartueld* haecenus in proprietate habui, in quibus mansis ipse *Burchardus* iam dictus nihil iuris habuit preter tertiam partem tantumque, ipsum contingit, mihi autem relique due partes ex debito iustitie cedebant, quas partes et proprietatem meam intus habitam cum totius questus utilitate in concambio pro aduocatia in *Volporgebusen* domino abbati et conuentui ecclesie *Steimensis* in perpetuum possidendam et ipsorum usui profuturam contuli, hoc itaque factum ut ratum et inconuultum permaneat, presentem literam impressione sigilli mei roboratam ipse communiui. Testes huius rei sunt dominus abbas de *Amelungesborne*, *Conradus* cellerarius eiusdem loci, *Johannes de Uirecht* confrater ibidem, *Theodericus* conuersus de *Snetingebusen* dictus, *Zermannus* cognomine *institor*, *Bernhardus aduocatus de Northene* et alii quam plures qui huic concambio interfuerunt. Acta sunt hec anno gratie M. CC. XXXXVIII XI kalendas februarii.

CCL.

Resignat idem bona Episcopo Moguntino 1251.

Honorabili domino G. sancte *Moguntinensis sedis archiepiscopo Ludolfus de Plesse* tam debitum quam paratum in omnibus famulatum, tenore presentium protestamur quod quidquid in uilla *Zolbusen iuxta Moringen* in aduocatiis in mansis uel quacunque utilitate de manibus uestris in feodo tenuimus resignamus, eo pacto ut ecclesie de *Amelungesborne* conferantur, constanter promittentes, quod id quod per literam fecimus, manu et lingua faciemus cum oportunitatem habuerimus ad uestram presentiam accedendi. Datum anno domini M. CC. LI.

CCLI.

Ludolfus de Plesse bonis omnibus in *Hohbusen* sitis cedit vel hereditario iure possessis uel ex matre sua de *Lutterberge comitissa* ad patrem translatis, eaque donat ecclesie *Amelungesbornensis*. Testes sunt *nobiles de Plesse Hermannus et Otto fratres, Hermannus senior de Hardenberge et frater eius Theodericus, Johannes sacerdos de Plesse* aliique. Facta est haec renuntiatio et traditio ante castrum in coemiterio anno M. CC. LIII.

CCLII.

Parthenon Wunstorpiensis cedit mansis ad Lantwerdingbusam sitis 1248.

Ego *Adelheydis* diuina miseratione *abbatissa in Wunestorp* totumque eiusdem ecclesie capitulum cum ministerialibus suis nouerint omnes quod nos omni iuri actioni et omni querele, quam habuimus in bonis quibusdam in uilla *Landwerdingebusen* *) sitis, uidelicet III mansis cum hominibus, qui eisdem mansos colunt et in beneficio tenent, item de III mansis ibidem sitis, quos domina *Lugardis* uidua defuncti *Bodonis senioris de Homburg* libere adhuc possidet nec ulli hominum iure feudali porrexit, item de *Kaminata* iuxta ecclesiam sita et de ipsa ecclesia III mansis dotata in supra dicta uilla et quinto manso in *Bobere* sito, qui ad eiusdem ecclesie lumen est assignatus, item de hominibus domine *Lugardis* in nostro confinio residentiam habentibus, de hiis omnibus, si quid iuris habuimus, plane renunciamus, promittentes firmiter et fideliter persolvere cupientes, quod ecclesie de *Amelungesborne*, que nobis in hiis bonis succedit, neque per nos neque per alium de parte nostra in bonis supra dictis ullum grauamen seu molestiam inferemus, recepimus autem in recompensationem a prefata domina L. uiginti septem marcas bremensis argenti, cum quibus fratres de *Amelungesborne*, super addita pecunia quantum in ipsius domine gratia poterant inuenire, ab ea supra memorata bona libera ab omni onere aduocatie et a quolibet exactionis grauamine cum omnibus attinentiis cum omni etiam com-

commodo et iure. quod vulgo dicitur *achtwart* et cum omni iuris plenitudine contraxerunt in perpetuum pacifice possidenda. huius rei testimoniū perhibemus sigillo Testes emptionis supradictę sunt ego *Adelbeydis abbatiſſa*. *Zenricus Senior*. *Ludegerus*. *Zenricus iunior* sacerdotes. *Gertrudis decana*. *Elyſica celleraria*, et totus conuentus, miniſteriales *Jordanus de Eckere*. *Zartmannus iunior de Empletbe*. *Zenricus de Eckere*. *Conradus de Eckere*. *Ludolfus hircus*. *Hoyerus hircus*. *Zenricus hircus*. domina *Lutgardis de Zomborg*. et filia sororis eius *Alechisa* et alii quam plures. Actum anno gratie M. CC. XXXVIII° indiſt. VI.

^a) Nunc Landrinkhuſen ad milliare circiter unum Wunſtorpio procul.

CCLIII.

Sophia conſenſu filii *Bertoldi* conſenſit forori ſuę *Lutgardis* de bonis in *Landwerdingebuſen*, et ſigillum adhibuit domini abbatis de *Haſungen*.

CCLIV.

Bertoldus de Velfberg ad preces materterę ſuę *Lutgardis de Homborg* cum matre *Sophia* renuntiat bonis in *Landwerdingebuſen*, uſus ſigillo ſuo et cognati *Volgum de Nuenburg*. datum eodem anno 1248.

CCLV.

Vidua Theodorici a) liberi (baronis) de *Depenow* b) renuntiat æque bonis prædictis, ac aliis.

a) Thiderici uxor erat *Alienora*, *Henrici Leonis* filia.

b) Caſtrum olim euerſum haud procul *Burehtorpio* ad fluem *Aue*.

CCLVI.

Henricus de Homborg, quia bona illa erant redempta denariis patris ſui *Bodonis* per manum uxoris ſuę dominę *Lutgardę*, perinde iuri ſuo renuntiat, receptis XV marcis examinati argenti et equo conſtante quinque marcis. actum anno M. CC. LIII.

CCLVII.

Johannes Gerbardus et *Arnd*, famuli de *Welberge*, ab *Amelungebornenſibus* ad tempus vitę receperunt ſex manſos ad *Lantwardingbuſen*, quos tenuerat *Johannes de Stockem*. ſigilla adiunxerunt *Mauritius nobilis comes de ſpiegelberge*, *Henricus de Ofen*, *Ludolfus de Afferde*. Datum anno M. CCC. LXXXI. die *Margaretę*.

CCLVIII.

Margareta, *Abbatiffa Gandersheimenſis*, cedit manſos, ad *Brunſen* et *Grene ſitos* 1272.

Margaretha dei gratia *abbatiſſa* totuſq; conuentus *Gandersheimenſis* eccleſie omnibus Chriſti fidelibus. ad quos preſens ſcriptum peruenerit. Salutem in uero ac perpetuo ſalutari. que geruntur in tempore. ne ſimul labantur cum tempore. poni ſolent in lingua teſtium uel ſcripture memoria plenari. Notum igitur eſſe uolumus tam preſentibus quam futuris. quod nos unanimi conſenſu unam curiam cum tribus manſis ſitam in *Brunſen*. a) ac octo areas cum duobus manſis ſitis in *Grene* nec non molendinum ac piſcaturam ibidem. ualentem tres denarios in ebdomade. a comite *Zenrico de Woldenberg* et filiis ſuis *Zenrico* uidelicet et *Zermanno* quos ipſi in feudo ab eccleſia noſtra tenuerant. recipientes in noſtris manibus reſignatos. proprietatem dictorum bonorum miſerationis ac retributionis reſpectu cum paſcuſ aquis ſiluis eccleſie *Amelungeborne* contulimus in perpetuum libere poſſidendam. Vt autem indemnitati noſtre eccleſie caueatur.

Ppp pp

ſeptem

septem mansos in *Zenade* sitos. a prefatis comitibus. quos ipsi a nobis iure tenebunt feodali. recepimus in restaurum. Ne autem hanc donationem nostram alicuius calumnia in posterum in irritum uocare audeat uel presumat. presens scriptum ecclesie memorate de *Amelungesborne* nostrorum sigillorum munimine dedimus roboratum. Testes huius rei sunt. *Zenricus comes de Woldenberg. Bruningus aduocatus noster. Iohannes miles de Dalem. Iohannes aduocatus cognomento longus. Iohannes cellerarius. Fridericus camerarius.*

Iohannes magister in Zerdesbusen. Datum anno domini M. CC. LXXII.

a) Locus praefecturae Grene in Principatu Wolferbuttel.

CCLIX.

Dynastae Hardenbergenses tradunt Amelunxbornensibus dimidium mansum Holtbusensem 1251.

In nomine domini *Zermannus senior de Zardenberg* uniuersis presentem paginam inspecturis in perpetuum. ne querele sopite reuiuiscant ex calumnia malignorum. prouide res gesta scripture testimonio et fide testium confirmatur. ideo est. quod presentes scire cupimus et memorie transmittimus futurorum. quod cognati mei *Zermannus* et *Conradus* dicti de nouali *) itemq. *Bernhardus* filius patris ipsorum. actioni. quam habuerunt in fratres de *Amelungesborne* super dimidio manso sito in *Holtbusen*. nec non duobus nocturnalibus calceis. quos annuatim ab eis acquisierunt. receptis ab eisdem quatuor marcis examinati argenti et dimidio fertone finaliter renuntiauerunt cum omni posteritate eorum in perpetuum. Ut autem hoc factum in dubium nulli ueniat. rogatu renuntiantium presens scriptum sigilli nostri patrocini. simul et subscriptione testium roboramus. Testes sunt. *Guntherus de Bouenten. Iohannes de Moringen. Conradus monachus et sacerdos. Theodoricus* conversus in *Amelungesborne*. et alii quam plures. Datum anno M. CC. LI.

*) Nunc Gröflenrode ad Leinam infra Hardenbergam.

CCLX.

Cedunt dynastae Hardenbergenses alia bona Amelunxbornensibus.

Nos *Theodoricus* et *Thetmarus*. pater et filius dicti de *Zardenberge* et nos *Fredericus* dictus de *Rostorp* protestamur. quod decimam in *Zoltbusen* iuxta *Moringen*. quam resignauerunt comites de *Scarduete* et comites de *Lusterberge* cum heredibus suis ecclesie *maguntine* et decimam in *Wettesen*. quam comites de *Swalenberge* . . . eidem ecclesie resignauerunt. preterea VIII mansos sitos in dicta uilla *Zoltbusen* a comitibus de *Scartuelde* et nobili uiro *Ludolfo de Plesse* . . . dicte ecclesie cum omnibus attinentiis resignatos. quas decimas et mansos *Abbas* et conuentus ecclesie *Amelunxbornensis* a iam dictis nobilibus emtionis titulo comparauerunt ut autem dicta ecclesia *maguntina* in huiusmodi donatione maneret indemnitas. decem mansos in uilla *Lhudingebusen* ad nos *Theodoricum de Zardenberge* cum proprietate spectantes. tres uero et dimidium ad nos *Fredericum de Rostorp* proprietatis titulo pertinentes. receptis ab abbate et conuentu dicti loci *Amelungesborne* XX marcis argenti cum consensu uxorum et omnium heredum nostrorum domino nostro *Maguntinensi* archiepiscopo antedicto et sue ecclesie in recompensationem predictorum bonorum dedimus in restaurum et ab eo cum heredibus nostris in feudum recepimus in perpetuum libere possidendos. Quanquam donatio proprietatis sepedictorum bonorum ac ipsorum recompensatio per uenerabilis domini nostri *Maguntini* patentes litteras nobis presentibus solemniter sit firmata nihilominus ad maiorem cautelam sigillis hoc scriptum fecimus commuiri

CCLXI.

CCLXI.

Consules ciuitatis *Eimbecensis* testantur, *Lippoldum, Georgium et Giselbertum fratres de Wetsen* decimam *Holtbusanam*, quam a comitibus *Burchardo de Scartuelde et Burchardo de Lutierberge* tenuerant in feudo, eis resignarint, ut ea assignaretur coenobio *Amelungebornensi* LXXXII marcis argenti vendita. Datum anno M. CC. LXIII.

CCLXII.

Comites Scartfeldenses tradunt bona sua Holtbusensia Amelunx-bornensibus 1254.

Nos *Burchardus et Ernestus et Sigebodo fratres de Scartuelde*, uniuersis Christi fidelibus presentem litteram inspecturis in perpetuum cupimus esse notum, quod ecclesia de *Amelungeberge* emtione legitima comparauit bona in *Zoltbusen*, uidelicet VIII mansos cum aduocacia, censu et redditibus cum omni iure et commodo, in siluis, aquis, pratis, prout ab antiquo progenitores nostri comites dicti de *Lutierberge* ab ecclesia *Maguntinensi* in feudo tenuerunt, sane ecclesia de *Amelungeborne* tres de nouem mansis a nobis emit et sex a nobili uiro *Ludolfo de Plesse nepote nostro*, qui eos ratione matris sue amite nostre tenuit, eo quod essent eidem assignati, cum matrimonio traderetur. Nos igitur et omnis cognatio nostra iam nata et adhuc nascitura cum uiris et mulieribus renunciamus omnibus bonis, que in *Zoltbusen* possedimus cum omni utilitate predicta, que ecclesia prenominata de *Amelungeborne* siue a cognato nostro *L. de Plesse* contraxit, ut in perpetuum gaudeat in eis possessione libera et quieta. Et hoc cum sigillo nostro tenore presentium protestamur. Actum anno domini M. CC. LIII.

CCLXIII.

B. et E. et S. fratres de *Scartuelde* resignant archiepiscopo maguntino nouem mansos, ad *Zoltbusen* sitos, ut ecclesie *Amelungebornensi* assignentur anno M CC LIII.

CCLXIV.

Renuntiatio in bona Siburgbusensia 1285.

Nos *Conradus Dominus in Sconenbergk et Zermannus dictus Spiegel* miles tenore presentium protestamur, quod constituti coram nobis *Johannes et Ludolfus de Ramorsbusen* *) fratres publice recognouerunt, se nihil iuris habere in bonis in *Syburgebusen*, super quibus aliquamdiu ecclesie et conuentui in *Amelungeborne* mouerunt materiam questionis, acceptis igitur dicti fratres *Io. et L. XX.* solidis grauium denariorum et quatuor ulnis panni grisei, iidem fratres pro se suisque heredibus renuntiauerunt omni cause et querele, quam aduersus conuentum et ecclesiam predictam inceperunt promouendam Testes huius rei sunt *Fredericus camerarius, Johannes de Riwo, monachi ibidem, Johannes de Gladebeke, Fredericus de Yflendorp, Zerboldus de Meingozen* milites, *Zenricus dictus Rebock, Bertoldus Schuuu, Fredericus de Metzenbusen, Ludolfus Sagittarius* famuli et alii quam plures. Datum anno domini M. CC. LXXXV. in octaua beatorum apostolorum petri et pauli.

*) Retmarshusa iuxta Glicham & Gottingam.

CCLXV.

Confirmat Abbas Amelunxbornensis piam traditionem Albeida Huxariensis 1254.

In nomine domini frater *Arnoldus* dictus abbas in *Amelungeborne* totusq, ibidem conuentus uniuersis Christi fidelibus tam presentibus quam futuris cupimus

mus esse notum, quod domina *Albeydis* de *Zuxaria* uxor quondam bone memorie domini *Lodewici de Uslaria* elemosinam suam in ecclesiam nostram locauit, prout ei potens fuit dominus inspirare. Si quidem inter alia misericordie opera ordinauit, ad portam nostram omni anno et perpetuo dari pauperibus in festo beati Martini nouem calceos unius *marce buxariensis* et griseum pannum duarum *marcarum buxariensium* pro remedio anime sue nec non domini *Lodewici* progenitorumq. suorum et omnium fidelium defunctorum. nos igitur ordinationem premissam ratam habentes auctoritate autem domini anathematifamus et damnamus omnem hominem; qui tam piam actionem minuere uel immutare presumpserit ullo modo, nec in presenti communicet bonis scē matris ecclesie nec in hereditate filii dei nectatur ei funiculus in futuro.

Testes sunt monachi et conuersi. Acta sunt hec anno domini M. CC. LIII. II. kal. Iulii.

CCLXVI.

Margareta Abbatisa Gandirsbemensis confert Amelunxbornensibus mansos duos Grenenses 1257.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Margaretha* dei gratia *Gandersemensis* abbatissa omnibus presens scriptum intuentibus in perpetuum. Que geruntur in tempore de facili euanescunt in tempore. nisi causa memorie obliuio rerum per scripti memoriam auferatur. Notum igitur facimus tam presentibus quam futuris, quod nobilis uir *comes Lodewicus de Euersteine* de consensu fratrum suorum duos mansos sitos in *Grene*, quos a nobis et ecclesia *Gandersemensis* in feudo tenuerunt, in manus nostras resignauit, tali uidelicet conditione, quod eorundem mansorum proprietatem. cum omni iuris integritate et attinentiis uniuersis ecclesie in *Amelungeshorne* conferemus iure perpetuo pacifice possidendam. nos itaq. de communi consensu et uoluntate capituli nostri dictis comitis petitionibus annuentes. dictorum mansorum proprietatem secundum prescriptam libertatem ecclesie contulimus memorate. uolentes etiam nihilominus ecclesie nostre indemnitati precauere. duos mansos sitos in *Budendale* et ad ipsum comitem iure proprietatis spectantes. ab eodem recepimus in restaurum. quos eodem iure feudali ipsum habere uolumus. quo prememoratos duos mansos a nobis et a nostra ecclesia obtinebat. In huius ergo facti memoriam et debitam firmitatem presens scriptum inde confectum nostro sigillo fecimus communiri. Testes sunt clerici *Theodoricus de Calchem*. *Zermannus* capellanus. *Zerbordus* sacerdos de *Enca*. *Ketherus* tunc temporis prior in *Amelungeshorne*. milites *Gerbardus* et *Zenricus* dicti de curia. Datum anno domini M. CC. LVII.

CCLXVII.

Margareta eadem addit donationi duos alios mansos Grenenses 1270.

Margaretha dei gratia *Gandersemen* ecclesie abbatissa omnibus presentem litteram inspecturis salutem in domino. Testimonium presentium innotescat uniuersis tam presentibus quam futuris, quod nos de bona uoluntate et consensu nostri conuentus proprietatem duorum mansorum in *Grene* religiosos uiro fratri *M. abbati* et conuentui monasterii in *Amelungeshorne* de procuratione et prece nobilium comitum *Zenrici de Waldenberg* et filiorum suorum *Zermanni* et *Zenrici* contulimus perpetuo possidendam. et prefati comites *Zenricus* et sui filii *Zermannus* et *Zenricus* de consensu heredum suorum similiter uerfa uice proprietatem trium mansorum in *majori Elueth* *Gandersemensis* ecclesie contulerunt in perpetuum. huius rei testes sunt. *comes Burchardus de Waldenberg* et *Zermannus filius suus*. et castrenses in *Waldenberg*. *Lippoldus de Lutere* et *Andreas filius suus*. *Conradus de Eluede*. *Zenricus de Zerre*. milites. *Theodoricus* plebanus sancti *Georgii Gandersemen*. *Johannes de Wunstorp* canonicus ibidem. *Waltherus de Gandersem*. *Zenricus camerarius*. *Gerbardus de curia*. *Bruningus* noster aduocatus

et

et plures alii. Ut autem ea robur obtineant firmitatis, presentem paginam sigillo nostro et ecclesie sigillo fecimus communiri. Datum *Gandersem* anno domini M. CC. LXX. die beati Benedicti abbatis.

CCLXVIII.

Renuntiatio in bona Snetingehusana 1270.

Fridericus aduocatus in *Embeke*; . . . notum esse cupimus, quod cum *Lippoldus Gisolbertus* et *Georgius fratres de Wetsen* super nouem mansis in *Snetingehusen* sitis, quos mater eorum ecclesie in *Amelungesborne*, sicut litere principum *Zenrici* uidelicet *ducis Saxonie comitis palatini* et *Otonis ducis de Brunswick* super eo confecte euidenter ostendunt, legitime uendiderat, eandem ecclesiam impeterent, estimantes, quod quia ipsi pueriles adhuc annos, cum idem contractus celebratus esset, agebant, ex eo in premissis bonis posse sibi iuris aliquid uendicare, cum tamen iam altera uice semel iuxta uillam *Zollenstut*, secundo in ciuitate *Embicensi*, receptis tunc a memorata ecclesia septem talentis, eisdem bonis et querele renuntiauerunt presens scriptum inde confectum sigillorum domini *Theodoricus de Zardenberge*, ciuitatis *Embicensis*, *Henrici Gruben* . . . nostri quoq. sigilli munimine ad ampliorem cautelam placuit communire. Testes sunt dominus *Mauritius abbas in Amelungesborne* . . . *Georgius miles de Wetsen* . . . *Gerhardus de Luthardessen* . . . Acta sunt hec anno domini M. CC. LXX.

CCLXIX.

Resignant Firmontani Comites mansos duos Grenenses monasterio Ganderskemensi 1270.

Hermannus et *Hilboldus fratres nobiles de Perremunt*, et *Conradus ipsorum cognatus* duos mansos in *Grene* sitos ecclesie *Ganderheimensi* resignant. Testes dominus *Bernhardus Kanne*, dominus *Henricus Ruffus*, dominus *Henricus de Abberhusen*, *Johannes de Huckenhusen Albertus* et *Hermannus fratres de Dedenbroke*, *Bernhardus iudex* atque alii quam plures. Acta sunt haec anno domini M. CC. LXX. in die *chryfogoni* martyris.

CCLXX.

Præpositus Northumensis 1271 decimam Grenensem tradit.

Lippoldus dei gratia *præpositus* ecclesie *Northumensis* ex consensu decani et capituli sui ius proprietatis decimæ suæ in villa *Grene* confert ecclesie *Amelungesbornensi*, pactus suo collegio tres fertones in festo *Michaelis* soluendos. Testes comes *Ludewicus* et filius eius comes *Albertus de Euerseine*, comes *Zenricus* et sui filii *Hermannus* et *Zenricus comites de Woldenberge*, *Theodoricus de Hardenberge*, *Engelhardus de Nanekeffen*, milites, alijque. Actum anno domini M. CC. LXXI.

CCLXXI.

Henicus dei gratia comes de *Waldenberg* ex consensu filiorum suorum *Hermani*, *Henrici* et *Otonis* uendit ecclesie *Amelungesbornensi* molendinum cum piscatura et prato, duos mansos et VII areas ac nemus ad *Grene*, traditque ecclesie prædictæ. Testes *Mauritius abbas in Amelungesborne*, *Johannes de Dalem*, *Bruningus officialis domine abbatisse de Ganderssem*, *Bertoldus de Grene* milites, *Theodoricus* et *Waltherus fratres dicti de Grene* famuli. Datum anno M. CC. LXXII.

CCLXXII.

Henricus Homburgi Dominus confert Amelunxbornensibus censum annuum 1270.

Henricus diuina permissione Dominus in Homburg omnibus notum sit quod nos de uoluntate et consensu uxoris nostre et filiorum nostrorum, *Johannis uidelicet et Bodonis* ac omnium heredum nostrorum, censum in *Negenborn* tredecim solidorum grauium et quatuor denariorum, quem Dominus *Hermannus* dictus *laicus* de manu nostra iure tenuit feodali, ab eodem *Zermanno* libera resignatione recepta, ecclesie sancte marie uirginis in *Amelungefborne* contulimus huius rei testes sunt dominus *Iohannes* in *Oldendorpe* iuxta *Zomborg* plebanus, *henricus* parochianus in *Grene*, *Ernestus de Rothe*, *Johannes de Rodenberge*, milites, *Thidericus Bock* filius preminati domini *Zermanni* laici, *Albertus de Elue*, *Zenicus de Wenthusen* famuli et alii quam plures.

Datum et actum anno domini M. CC. LXX. in *Oldendorpe* in die dominica inuocauit.

CCLXXIII.

Bodo dynasta Homburgicus confert eis dimidiam decimam Negenborn 1271.

Ego *Bodo* dictus de *Zomborg* significo quod donatione dimidie decime in *Nigenborne*, quam patruus meus *Zenicus* de *Zomborg* pro anima uxoris sue fratribus de *Amelungefborne* contulit, nec non et concambium ab eisdem fratribus ex una parte et henrico plebano de *Grene* ex altera cum dimidio manso pro iure, quod *achtwort* dicitur, in palude prope *Grene* factum, omnimodis ratum gero, preterea ius meum, quod in predictis habui, eis confero una cum meis heredibus perpetuo possidendum, hec agens pro quinq; marcis argenti, quas prelibatis fratribus soluere tenebar, in restaurum damni, quod quondam in *Oderkesen* *) eorum *grangie* irrogauit, et non minus pro remedio anime mee et uxoris mee *mechtildis*, ut omnium bonorum, que in cenobio eorum aguntur, tam in uita quam in morte simus participes et consortes. Ut autem facti huius memoria certior habeatur, presentem paginam sigillo nostro et sigillo comitis *Lodewici de Euersteine* feci firmiter communiri. Testes sunt *Zeinemannus* et *Conradus* fratres dicti dapiferi et *Zenicus de Luthardesten* milites, *Zenicus Rebock* et *Florentius frater eius* famuli et alii quam plures. Datum anno domini M. CC. LXXI.

*) Nunc villa *Oelkassen* prope *Eschershusam* in prefectura *Wickenfen* Principatus *Wolferbuttelani*.

CCLXXIV.

Idem renuntiat censui annuo Negenbornensi 1281.

Ego *Bodo* dictus de *Zomborg* cupio esse notum quod pro salute mea nec non et meorum parentum uoluntarie renuntio a iure census in *Negenborne*, quem dominus *Zermannus* miles dictus laicus cum consensu et uoluntate domini *Zenrici de Zomborg* patris mei, de cuius manu ipsum in feudo tenuerat, et ecclesie *Amelungebornensi* assignauit et ut hec donatio mea firma libertate fortietur, presens scriptum sigillo meo et comitis *Lodewici senioris* roboratum Testes huius sunt, comes *Albertus* et comes *Lodewicus iunior* filii comitis *Lodewici* iam dicti de *Euersteine* et dominus *Thidericus* cappellanus in *Oldendorpe*. Actum anno domini M. CC. LXXXI, VI. Kal. Octobr.

CCLXXV.

Sex mansi, ad Stockem siti, conferuntur Amelunxbornensibus 1305.

Bodo dominus in *Zomborg* ex consensu *Agnets* uxoris sue et *Bodo* filius eiusdem *Bodonis* æque ex consensu *Agnets* sex mansos in campo uillæ *Stockem* sitos, ab

ab Alberto et Gunthero comitibus de Swalenberge per nexum feudalem possessos, resignant eisdem Comitibus, ut eos conferant coenobio Amelungesbornensi, nec non decimam in Hollensfede ac decimam in Stockem, quarum utramq. comites ab archiepiscopo Moguntino tenuerant. Testes Mauritius comes de Spiegelberge, Lippoldus Holtgreue et Lambertus filius eiusdem, Wuluerus de Insula, Gerhardus de Eleze, Bruno de Vrencke, Henricus de Ofen milites, Ernestus Hake, Hugo de Hallis, Arnoldus de Hauerfuorde famuli. Datum anno MCCC.V.

CCLXXVI.

Bodo Homburgicus mansum Osdageffensem confert Amelunxbornensibus 1305.

Bodo dominus in Homburg consensu Henrici de Homburg, canonici Hildensfemensis, fratris sui, Sophie sororis suæ et dominæ Agnetis uxoris suæ, nec non Henrici, Bodonis, Hermannii filiorum suorum et Albeydis, Sophie et Agnetis filiarum suarum, præterea Agnetis uxoris Henrici filii sui, mansum unum dictum Letgasteboue, situm in campo villæ Osdageffen, *) XLV. iugera continentem, receptis quinque marcis puri argenti contulit coenobio Amelungesbornensi. Testes cognatus Mauritius comes de Spiegelberge et nepos suus Henricus de Homburg, Gerhardus et Hartungus de Eletsje, Bruno de Vrencke, Wasmodus de Hastenbeke milites. Datum anno M CCC V. X. Kal. iunii.

*) Nunc Audagen prope Embeccam.

CCLXXVII.

Henricus Comes Woldenbergicus Amelunxbornensibus resignat tres mansos, ad Brunjen sitos 1271.

Nos Henricus dei gratia comes de Woldenberge in hac littera protestamur et tam presentibus quam futuris cupimus esse notū. quod receptis uiginti quatuor marcis examinati argenti a domino abbate Maurilio et conuentu sancte marie in Amelungesborne cisterciensis ordinis tres mansos in uilla Brunessen, quos de manu uenerabilis domine abbatisse Gandersfemensis ecclesie filiorum nostrorum Zermannii et Henrici comitum de Woldenberg et Ottonis filii nostri et omnium heredum nostrorum presentium et futurorum liberaliter resignauimus. et de dictis mansis et omni iure dictorum mansorum, tam in uilla quam extra uillam, nihil iuris nobis attribuimus ullo modo. ipsa uero Gandersfemensis abbatissa proprietatem suprascriptorum mansorum cum omni utilitate eorum ecclesie et conuentui in Amelungesborne predictis ad instantiam interuentus nostri et pro remedio anime sue contulit et donauit perpetuo possidendam, consensu totius conuentus sui communiter accedente. ut igitur presens factum nostrum perpetuo stet et maneat inconuulsum. presentem paginam inde conscriptam et sigilli nostri munimine roboratam sepe dicte ecclesie in Amelungesborne in testimonium ualidum duximus erogandam. huius rei testes sunt. frater noster Borchardus comes de Woldenberg et monachi dominus Nicolaus custos et dominus fridericus camerarius in Amelungesborne. milites. Andreas dictus de Lutere. Wernherus de Dolgen. Henricus dictus Raseborn. Henricus de Zere. Conradus de Eluede. Elugerus et alii quam plures tam clerici quam laici fide digni. Actum et datum Woldenberg anno gratie M. CC. LXXI. in die Iohannis ante portam latinam.

CCLXXVIII.

Comes speigelbergensis confert Amelunxbornensibus ius Achtwert ad Grene 1277.

Nos Mauritius comes dictus de Spiegelberge notum esse cupimus . . . quod nos de consensu et uoluntate filiorum nostrorum ac omnium heredum et coheredum nostrorum quoddam ius, quod vulgariter dicitur achtwort, quod in palude apud Grene habuimus et pratis adiacentibus, ecclesie de Amelungesborne pro remedio anime nostre et ad petitionem domini Burchardi de Werdingbusen con-

contulimus perpetuo possidendum. Ne autem hoc factum successu temporis in dubium ueniat, presentem paginam inde conscriptam nos una cum filio nostro *Nicola* sigillis nostris fecimus roborari. Acta sunt hec anno gratie M. CC. LXXVII. Datum *Leuwestene* in die Urbani pape et martyris.

CCLXXIX.

Dimidium mansus Grenensis Amelunxbornensibus confertur 1279.

Nos *Henricus de Zomborg* ac uniuersitas consulum et ciuium ciuitatis *Embicensis* omnibus presentem paginam inspecturis presentibus et futuris notum esse uolumus publice protestantes, quod *Johannes et Henricus fratres de Grene* cum consensu et bona voluntate sororum suarum *Margarete* ac *Bertradis* atque omnium coheredum suorum ecclesie de *Amelungeborne* dimidium manum in *Grene*, cuius proprietates ad eandem spectabat ecclesiam, receptis octo marcis argenti examinati, uendiderunt libere possidendum Huius rei testes sunt *Hermannus Iuscu*, *Ludolfus de Mackenhusen*, *Johannes de Edessen*, *Wernerus de Northem*, *Johannes de Gandersem*, *Hermannus Nonenrath* et *Hermannus de Gandersem*, consules ciuitatis *Embicensis* cum aliis pluribus fide dignis. Datum anno domini M. CC. LXXVIII in die sanctorum *Tiburtii* et *Valeriani*.

CCLXXX.

Amelunxbornensibus confirmatur unus mansus Bruckhofensis 1309.

Nos *Bodo* miles dominus in *Zomburg* litteris presentibus protestamur quod *Riquinus Theodoricus* et *Johannes* fratres dicti de *Wenthusen* *) in nostra presentia, receptis quatuor marcis examinati argenti, renunciauerunt omni actioni, quam habuerunt aduersus dominum Abbatem et conuentum monasterii *Amelungeborne* de uno manso in uilla *Bruckhofen*, quem mansum idem dominus Abbas et suus conuentus a *Theodorico* dicto *Zalfcherf* pecunia sua rationabiliter comparauerunt perpetuo possidendum, et commemoratus *Riquinus* iam dictum mansum illustri principi domino *H. duci de Brunswik*, a quo tenuit in feudo, ad utilitatem et fructum sepe dicti domini abbatis et sui conuentus in eisdem proprietatem et libertatem eiusdem mansi conferat de consensu fratrum suorum *Theoderici* et *Johannis* predictorum plenarie, quemadmodum ab ipso tenuerat, in his scriptis libere resignauit. Testes qui aderant dominus *Gerhardus de Gandersem*, dominus *Henricus Irubo* milites, *Arnoldus de Zauerfuorde*, *Bruno de Rodenberg* famuli et alii quam plures fide digni. Et quia sepe dicti *Riquinus Theodoricus* et *Johannes fratres de Wenthusen* sigillo caruerunt, ad petitionem eorum presentibus sigillum nostrum duximus apponendum. Datum in castro *Zomburg* anno M. CCC. in die syluestri pape.

*) *Wenzen*, villa prefecturae *Grene* ad *Leinam*.

CCLXXXI.

Acquisitio mansorum Grenensium 1305.

Lippoldus miles Dominus in *Hombuke* nec non *Lippoldus* miles, *Befeco*, et *Thidericus* famuli fratres, *Lippoldi* prioris filii, pro remedio animarum dederunt *Amelungebornensibus* duos mansos cum una area in uilla *Grene* et campo ibidem sitos cum iuribus et prædialibus et personalibus, excepta curia ad dictos mansos spectante et iure in siluis, quod uulgo *Achwort* dicitur. Testes *Gerhardus de Gandersem* et *Thidericus de Tjellenstede* milites, *Henricus* et *Gerhardus* famuli ex *Gerardo* priori nati, *Henricus* famulus *Thiderici* illius filius, *Henricus de Reden*, *Albertus de Wallenstede*, *Hermannus de Holhusen*. Datum anno domini M. CCC. V. postridie beati *Nicolai* Episcopi.

CCLXXXII.

CCLXXXII.

Henricus dominus de Homborg testatur, Fredericum Scherike renuntiasse omni actioni, quam intentauerat coenobitis in *Amelungesborne* ratione omnium bonorum in *Grene*, receptis ab eisdem IIII marcis argenti examinati et octo ulnis panni grisei in ciuitate *Oldendorp*, sigilla quoque addiderunt *Lodewicus iunior comes de Euerstein* et *Albertus iunior de Amelungessen* a). Datum anno M. CCLXXXI.

a) Amelunxen in Principatu Corbeiensi.

CCLXXXIII.

Hermannus miles de *Scardenberge*, et *Stephenus*, *Johannes*, *Thidericus* et *Albertus fratres*, nepotes eiusdem *Hermann*, declarant, progenitores suos renuntiasse liti super *Syborgehufana*. Testes erant *Henricus electus abbas Corbeiensis*, *Ludewicus Senior comes de Euerstein*, *Henricus de Homborg*, *Betencannus aduocatus ducis de Brunswick*, *Conradus* et *Ludewicus iunior comites de Euerstein*. Actum *Huxariæ* anno M CC LXXVIII. Confer infra num. 365, seqq.

CCLXXXIV.

Controversia finita su per duobus mansis Holtbusanis 1280.

Ego *Lodewicus* dictus de *Rostorp* . . . notum esse uolo . . . quod *Conradus* et *Bertoldus* filii *Zenrici* et *Bertoldus* ac *Zermannus* filii *Conradi* de *Moringen* predictorum *Conradi* et *Bertoldi* patris omni actioni et querele. quam aduersus ecclesiam de *Amelungesborne* habuerunt super II mansis in *Zoltbusen* b) prope *Moringen*, in quibus se aliquid iuris habere estimabant, coram me renuntiauerunt finaliter et perfecte. ipsos mansos et quicquid iuris in eis habere uiderentur in manus ecclesie memorate libere resignantes, porro quia huic resignationi in *Moringen* coram me facte *Zenrici* predictorum *Conradi* et *Bertoldi* fratris presentia personalis non potuit interesse. eo quod in *Goslaria* moraretur. prenominati fratres sui ac filii patris sui publice promiserunt. quod et ipsi quoque renuntiare deberent. cum facultas temporis se offerret. preterea *Thidericus* frater *Conradi* fabri de *Moringen*, *Thidericus Zarrwici filius* et *Zenricus filius Bertoldi de Zoltbusen*. pro ante dicto *Zenrico*, quo usque ipse renunciaret manu ad manum, mihi et *Frederico* camerario de *Amelungesborne* promiserunt. presentibus *Gerhardo* . . . de *Amelungesborne* et *Zartmanno* magistro de *fnctingehusen* nec non de *Moringen* et *Zoltbusen* ciuibus uniuersis. In cuius rei testimonium presentes litteras dedi sigilli mei robore communitas. Actum in *Moringen* anno domini M. CC. LXXX. (Confer infra num. 379.)

b) Locus euerfus.

CCLXXXV.

Tradit Otto Episcopus Paderbornensis mansos tres Holtbusanos 1303.

Otto episcopus *Paderbornensis* ad petitionem nobilis viri domini *Dethardi* de *Rostorpe* amici, fratrumque eius *Conradi* et *Lodewici* unam curiam cum tribus mansis sitam in villa *Holtbusen* apud *Moringen*, ab illis possessam iure feudali, donat et tradit ecclesie *Amelungesbornensi*. Traditionis huius testes sunt. *Simon* de *Rotberg* prepositus, *Hermannus* deconus, *Amelungus* de *Driborch*, *Bertoldus* prepositus orientalis, *Ludolfus* Marscalcus, *Fredericus* de *Herfordia*, *Arnoldus* de *Honlat*, *Jordanus* Slauus, *Georgius* Thesaurarius, *Heidenricus* Cantor, *Wernerus* de *Uchneffene* cellerarius, *Thidericus* de *Yttere*, *Conradus* *Bulemast*, *Bertoldus* de *Sufato*, *Wernberus* de *Vrencke*, *Reynerus* cancer, *Wernberus* de *Paterberg*, *Conradus* de *Deisholte* camerarius, *Wilhelmus* de *Buren*, *Conradus* de *Papenheim* canonici ecclesie *Paderbornensis*. Actum et Datum *Paterborne* anno domini M CCC III. IIII non, May.

CCLXXXVI.

Traditio duorum mansorum Berensensium 1356.

Nos Henricus dei gratia comes in Swalenberge filius beate memorie domini Henrici uolumus esse notum, quod ad instantiam strenuorum famulorum Johannis filii Thiderici senioris et Henrici filii et Thiderici iunioris dictorum de Uppenbroke uasallorum nostrorum donauimus religiosi uiris domino abbati et conuentui in Amelungesborne proprietatem duorum mansorum in campis uille Berensen prope Besinghusen Mindensis diocesis Datum anno domini M CCC LVI.

Nota. Hoc litterarum compendium sumtum est ex copiaro membranaceo, alias optimæ notæ. In annum autem irrepsisse errorem, negari non potest. Anno enim 1351 Henricum comitem de Swalenberge, ultimum suæ stirpis, iam fuisse mortuum, ex aliis documentis fide dignissimis constat. Fortassis in autographo reperiebatur annus M CCC XLVI, et descriptor omisit numerum X,

CCLXXXVII.

Didericus et Henricus fratres dicti de Wallensede bona sua in Berensen sita tradunt ecclesiæ Amelungesbornensi. Actum anno domini M. CCC. LXXI.

CCLXXXVIII.

Milites, de Nanessen dicti, renuntiant iuri Achtwort in paludem Brokbosenseni 1288.

Uniuersis Christi fidelibus, quibus exhibitum fuerit presens scriptum, Henricus dominus in Zomborg salutem in uero omnium saluari. Temporalia gesta ne cum tempore desuuant et excidant a memoria proborum uirorum et scripturarum testimoniis permanentiam fortiantur, tenore itaq, presentium litterarum uobis uniuersis, quibus monstrare fuerint, recognoscimus publice protestantes, quod cum Engelbertus miles dictus de Nanessen; causans super quodam bono, sito in uilla Nanessen iam predicta, et super hereditate quadam, que uulgariter achtwort a) dicitur, sita in palude pertinente grangie siue allodio brokboue, impeteret ecclesiam Amelungesborne, ad quam libere pertinent et integraliter bona eadem iam predicta, ipsa ecclesia, quamuis bona hec sunt et fuerint eius possessio libera, nec in hac parte de iure teneretur ipsi militi in aliquo respondere, cupiens tamen inde oritur fortasse in posterum potius molestias precauere pro bono pacis, et ut omnem impetitionem sedaret, dedit eidem triginta solidos grauis monete et unum equum pretio seu ualore denariorum grauium totidem solidorum, compositionem contentioni, quamuis damno ipsius ecclesie hoc fieret, anteferens. Unde ipse miles, compositionem hanc admittens, renuntiauit omni impetitioni, quam haberet ad presens aduersus ecclesiam sepe dictam, uel quacumq, occasione se offerente esset in posterum habiturus, preterea Iohannes et Engelhardus, b) filii eius, Engelhardus, Raueno, Iohannes, filii Rauenonis defuncti filii sui, item Raueno, filius Iohannis filii sui memorati, ceteriq, sui heredes uniuersi, renuntiationi paterne consentientes, renuntiauerunt et ipsi omni actioni, qua ad presens possent uel in posterum ecclesiam ipsam impetere uel etiam in aliquo molestare. In cuius compositionis et renuntiationis facte secundum formam iam prehabitam euidens testimonium et nostro et ipsius militis sigillo scriptum presens super ipsis confectum fortius est munitum.

Actum et datum anno domini M. CC. LXXXVIII. presentibus Zermanno de Gelren priore, Ludolfo camerario, Iohanne infirmario, monachis ipsius ecclesie, et aliis quam pluribus fide dignis.

a) Ius uniuersitatis in lignando, pascuis, &c.

b) Hi milites de Nanessen agros tenuerunt in uilla Nahnsen, quæ est prefectura Grenensis. Nahnsen dicitur alibi Nanekeffen,

CCLXXXIX.

CCLXXXIX.

Comites Woldenbergici promittunt Amelunxbornensibus defensionem
Anno 1284.

Nos *Zermannus Henricus* et *Otto* dei gratia comites de *Woldenberg*. recognoscimus et presentibus nostrorum munimine sigillorum firmatis publice protestamur, nos *Abbatem*, qui pro tempore fuerit et conuentum ecclesie sancte marie uirginis in *Amelungesborne* in omnibus possessionibus ipsis et ecclesie sue, a nobis seu a parentibus nostris beate memorie uenditis, iugiter defensores nec in persona propria nec familiarium nostrorum aliquod ius ad uocatie aut exactionis in predictis eorum possessionibus aliquatenus exercere, non permitturi, quoque ipsos et ecclesiam suam ab aduocato domini nostri ducis *Brunswicensis*, siue sorori nostri domini *Henrici de Zomborg* in bonis inquietare aliquo exactionis grauamine, ueruntamen, si fecus euenerit, quod absit, perdolebimus tamquam super iniuria et insolentia, in bonis propriis nobis illata, preterea sciendum, quod eidem conuentui et ecclesie ipsius in omni tempore et loco, quibus eis opus fuerit et nobis quoquo modo oportuum, super possessionibus sepe dictis ad uandiam tenebimur sufficienter prestandam. Datum anno domini M. CC. LXXX. IIII.

CCXC.

Traditio decimæ Brunensis 1298.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, nos *Zermannus comes de Woldenberg* et *Bodo dominus in Zomborg* scripti presentis tenore coram intuentibus uniuersis recognoscimus, publice protestantes, quod *Iohannes* dictus *moiere*, et *conegundis* uxor eius, *Rauen* et *Iohannes* filii sui, ac *Walburgis*, *Conegundis*, *Sophia*, *Zederwigis*, et *Zildegundis*, eorum filie, sed et *Elisaberb*, relicta *Rauenonis* fratris sui defuncti, *Engelbardus* et *Iohannes* *Rauenonis* eiusdem relicti filii, et *Zereburg* eius filia, ceteriq. eorum heredes, consensu et assensu unanimi et concordi decimam uille *Brunessen*; quam ad se iure hereditario deuolutam quiete et iusta hereditatis titulo iam diu possederunt, domino *Abbati* et conuentui monasterii in *Amelungesborne* ordinis *cystericiensis* *Zildensementis* dyocesis pro septuaginta et tribus marcis examinati argenti possidendam perpetuo quiete et libere, rationabiliter uendiderint, recipientes ab ipso monasterio in parato sexaginta marcas huius summe, aliis tredecim marcis similiter eis detaliatis de quadam eorum curia, sita in *Ratgodesen*, quam obligatam sibi pro totidem marcis, donec eas exciperent, de anno in annum ex hac curia idem dominus *Abbas* et conuentus solutam eis et liberam demiserunt. Resignantes igitur ipsam decimam et utilitatem et fructum et omnem usum monasterio cum omni fructu suo omniq. renunciantes iuri, quod in ea hactenus habuisse noscuntur, nihil sibi iuris eorum posteris testamur eos amplius reseruasse, sed et pro quodam ipsius *Iohannis* filio, quamuis supra scripto, qui adhuc annos discretionis non impleuit, ipsi simul omnes et *Lescho*, gener *Conegundis* prefate, manu unanimi et sub fide data compromiserunt, ut, cum requisiti fuerint ex parte monasterii, *Iohannem* iuuenem predictum, annos discretionis implentem, sub fide data teneantur inducere, ut, omni contradictione cessante, uenditioni predictæ plene consentiens ipse simul cum eis decime renunciet et dominio atq. iuri, quod ad eum de ea poterat pertinere, insuper et ipsius decime se ueros uandos statuentes, si qua forte in posterum a quacunq. persona uel loco uel quacunq. occasione querimonia uel impetito de ea contra predictum monasterium emerferit, tenentur omnimodis ueram uandiam prestare et ipsum monasterium ab impetitione huiusmodi seu perturbatione absoluerent et eripere libere et indemne. In huius igitur decime uenditionis resignationis et renunciationis facte secundum formam prelibatam euidentis testimonium presens scriptum nostris sigillis nec non ipsius *Iohannis* sepedicti ad cautelam maiorem duximus roborandum. Testes, qui nobiscum prescriptis aderant, sunt *Thidericus de Derpse*, *Wasmodus de Zassenbeka*, milites, *Conradus de Zalle*, *Reimerus de Barde*, *Henricus de Wallensede*, *Alberto de Brack*, *Bertoldus de Uppenbroke*, *Arnoldus de Walebrok*, *Spango*, *Albertus Busch*, *Bern-*

Q99 99 2

bar-

hardus de Eynem, et alii quam plures fide digni. Datum *Oldendorpe* anno domini M. CC. LXXXVIII. in die beati Gregorii pape.

CCXCI.

Repetita eadem traditio 1298.

Nos *Zermannus comes de Woldenberge* et *Bodo dominus in Zomborg* scripto presenti recognoscimus, publice protestantes in decima uille *Brunessen*, quam *Iohannes* dictus *Molnere* et *Conegundis* uxor eius, *Rauno* et *Iohannes* filii sui, ac *Walburgis*, *Conegundis*, *Sophia*, *Zedewigis*, et *Zildegundis* sue filie sed et *Elisabeth* relicta *Raunenonis* fratris sui defuncti, *Engelbardus* & *Iohannes*, *Raunenonis* eiusdem relicti filii, ac *Zereburg* eius filia, consensu et assensu unanimo et concordia domino abbati et conuentui monasterii in *Amelungesborne* uendidere rationabiliter possidendam perpetuo in eorum possessionem fructum et utilitatem cum omni iure et usufructu transiret seu perueniret proprie et libere. secundum tenorem litterarum uenerabilis in Christo Domini Archiepiscopi *Moguntinensis* datarum ipsi monasterio super libertate huiusmodi ipse *Iohannes* et *Conegundis* uxor sua predicta quia simul ipsam decimam receperunt in feudo. eam liberam ueris omnibus coheredibus supra dictis sibi consentientibus resignantes. remiserrunt ad manus dominorum suorum uidelicet nobilium uirorum *Zermanni*, *Conradi*, et *Zildeboldi*, comitum de *Piermunt*, a quibus eam in feodo tenuerunt, et huius negotii actor fuit idem *Iohannes*, qui eam pro se et uxore sua predicta de consensu ceterorum heredum nominatorum ore et manu liberam predictis Comitibus conditione prescripta nullatenus obmissa iure debito resignauit. In huius resignationis euidentis testimonium presens scriptum nostris sigillis et ipsius *Iohannis* sigillo firmatum dedimus monasterio memorato. Testes nobiscum sunt *Theodoricus de Derspe*, *Wasmodus de Zastenbeke*, milites, *Conradus de Luthardefsen*, *Arnoldus de Zauerfuorde*, *Bruno* et *Iohannes* dominici de *Rodenberge*, advocatus noster: *Conradus de Zalle*, *Reimerus de Barde*, *Zenricus de Wallenstede*, *Albero de Brack*, *Bertoldus de Uppenbroke*, *Arnoldus de Valebrok*, *Spango*, *Albertus Busch*, *Bernhardus de Eynem*, et alii quam plures fide digni. Datum *Oldendorp* a) anno Domini M. CC. LXXXVIII. in die beati Gregorii pape.

a) Vrbs *Oldendorf* prope domicilium prefecturæ *Wickenfen*.

CCXCII.

Conradus miles de Lauenstein renuntiat decimæ Brunensi 1298.

Nouerint uniuersi, presentem litteram uisuri, quod ego *Conradus* dictus de *Berenrode*, miles in *leuenstene*, una cum uxore mea super medietate decime, uille uidelicet *Brunessen*, omni cause, si quam in eadem habui, et querele renuntio tam iuris feudalis quam quolibet genere obligationis plena uoluntate et assensu. preterea omnem tenorem litterarum de predicta decima ab ecclesia de *Amelungesborne* possidenda sub sigillo comitis domini *Zermanni de Woldenberge* nec non domini *Bodonis in Zomborg* confectarum gratum et ratum seruare decreui sicut in presentibus sub sigillo meo dignum duxi protestandum. Datum anno domini M. CC. LXXXVIII.

CCXCIII.

¶ dei gratia nouæ ecclesie prepositus *H.* eiusdem ecclesie decanus totumq. capitulum tradunt abbati et conuentui monasterii in *Amelungesborne* prædium suum situm in *Ellersfen* acceptis XXXVII. marcis. Testes sunt abbas *Corbeiensis* et prior, cellerarius et camerarius in *Amelungesborne*. Actum *Huxariæ* anno M CC XXXVII.

CCXCIV.

CCXCIV.

Willikinus a) aduocatus in *Gotingen* notum facio, quod *Henricus Zoge* et *Lippoldus* frater suus actioni et querele, quam super molendino quodam, olim in *Snetingebusen* sito, in fratres et ecclesiam *Amelungelborna* habuerunt, receptis . . . marca una argenti et quatuor ulnis panni, plene et concorditer renunciarunt . . . Datum et actum anno M CC LXIII.

a) Solet is plerumque haberi pro dynasta *Kerflingerode*, invitis eius temporis diplomatibus.

CCXCV.

Willekinus aduocatus in *Gotingen* cum consulibus de *Northeim* testantur, *Johannem de Gladebeke*, b) receptis a coenobio *Amelungelbornensi* IIII marcis et fertone argenti, renuntiasse iuri quæsito in molendinum, prope *Holtbusen* situm. Testes *Theodoricus prior in Northeim*, *Conradus de Kaminatis* sacerdos et monachus in *Amelungelborne*, *Gerhardus de Gandersemalique*. Datum anno MCCLXIII. indict. VI.

b) Villa nunc appellatur *Glake*, *Gladebek*, sita intra tractum *Goringensem*, *Visurgim* inter et *Leinam*.

CCXCVI.

Albertus de Wuluingen, *Johannes de Wuluingen*, *Theodoricus de Reden*, *Conradus de Eluede*, milites testantur, *Crachtonem* filium domini *Wedegonis de Brunesse* renuntiasse controuerfæ super uno manso in *Grene*, aduersus ecclesiam *Amelungelbornensem* motæ, receptis XX solidis *Hildensemensis* monetæ. Actum anno domini M. CC. LXXXV.

CCXCVII.

Johannes, miles dictus *de Dalem*, et *Engelbertus* ac *Rudolfus*, eius filii, renuntiant iuri suo in mansum unum et dimidium situm iuxta *Grene*, quem tenebat ecclesia *Amelungelbornensis*. Testes *Henricus Grubo* miles, *Lippoldus* et *Andreas* fratres de *Hedegersbusen*. c) Datum anno domini M CC LXXXII.

c) *Hätershusen*, villa præfecturæ *Poppenburgensis* in terris *Episcopatus Hildesienfis*.

CCXCVIII.

Guntzelinus, filius strenui militis *Henrici de Gütelde*, d) renuntiat cum suis veris heredibus *Henrico* ac fratribus eius, dictis *de Reddersen*, omni actioni, quam super bonis, in campis *Reddersen* sitis, intenderat *Amelungelbornensi* monasterio. Testes sunt *Bruningus de Woldersbusen*, e) *Hermannus de Hoya*, f) et *Hermannus de Hohnst* g) famuli, *Hermannus de longa domo*, *Johannes de Hohnst* et alii. Datum anno domini M CCC VII in octaua martini.

d) *Gütel vicus* in radicibus *Heroinæ* in præfectura *Stauffenburg Wolferbuttelensi*.

e) *Woltershusen* villa præfecturæ *Wincenburg Hildesienfis*.

f) Villa *Haje* ad *Visurgim* cis *Gronam*.

g) *Hohnst* ad *Leinam* flumen infra urbem *Northemium*.

CCXCIX.

Conradus nobilis de Sconenberg quartam partem decimæ in campo *Dedenbusen* prope *Luthardessen*, h) quam *Rudolfus* dictus *de Eschersbusen* in feudo tenuerat a patre *Conrado*, *Conrado nobili de Sconenberg*, denuo impertitur *Rudolfo* prædicto. Actum anno domini M CCC XX in die beatorum Martyrum *Johannis* et *Pauli*,

h) *Lütharsten* in præfectura *Rotenkirch* ad *Embecam*.

CCC.

Rudolfus de Eschersbusen quartam decimæ partem in campo *Dedenbusen* prope *Luthardessen*, quam a *Conrado nobili de Sconenberg* in feudo tenuit, cedit *Abbati* et monasterio *Amelungelbornensi* anno M CCC XX in die beatæ *ceciliæ virginis*.

Qqq qqq 3

CCCI

CCCI.

Permutat coenobium Höckelense agros cum Amelunxbornensibus 1301.

Nos *Henricus* dei gratia prepositus, *Lutgardis* abbatissa, totumq. collegium sancti-
monialium in *Hocklem* a) cupimus esse notum, quod cum domino
abbate et conuentu monasterii *Amelungesbornensis* quorundam agrorum per-
mutationem fecimus in hunc modum, videlicet quod sedecim iugera insimul,
sita versus austrum iuxta decursum riuli, qui vocatur *Crummele*, pro aliis eque
sedecim iugeribus, quorum quatuor sita sunt inter dictum locum *Hocklem* et
Berchtesbusen, ubi distractiones terminorum conueniunt; duodecim uero inter
Rudolfesbusen et rivum, qui *Winke* vocatur, causa commoditatis et maioris con-
uenientie dedimus et assignauimus prefato monasterio Huius rei testes
sunt *Baldevinus* quondam abbas, *Conradus de Amelungessen*, et alii. Datum in *Hock-*
len anno domini M CCCI. in die egidii abbatis.

a) Höckeln, dynastiae Plessensis locus, prope Northemium iuxta Leinam.

CCCII.

Margareta Abbatissa *Gandershemensis* confirmat *Amelunxbornensibus*
mansos Edingbusenses 1303.

Nos *Margaretha* dei gratia *Gandershemensis* ecclesie Abbatissa tam presentibus quam
futuris cupimus esse notum, quod ueniens ad nostram presentiam *Albertus*
piscator de Edingbusen b) una cum domino *Hermannus de Getren* et fratre *Geroldo*
monachis in *Amelungesborne* petunt instanter, ut uenditionem unius aree et nouem
iugerum sitorum in *Edingebusen* factam religiosi uiris domino *Bertramo abbati* et con-
uentui monasterii in *Amelungesborne* cum omni iure et pertinentiis suis nihil sibi
iuris uel proprietatis aut posteris suis in dicta uilla uel campo reseruans, de consensu
unanimi dilecte coniugis sue *Iutte Alberti* et *Johannis* filiorum suorum *Albeidi*, *Elisa-*
beth et *Margrethe* filiarum suarum et omnium heredum et coheredum suorum re-
ceptis proinde nouem fertonibus puri argenti, prout coram nobis publice prote-
stabatur, dignaremur nostris literis in testimonium omnium commendare. Nos
eiusdem precibus inclinate presentem literam inde confectam sigillo nostro mu-
niri fecimus, aduocando etiam in testimonium dominos *Henricum Bruninge*, *Danie-*
lem plebanum sancti *Georgii* magistrum, *Fridericum de Warmestorpe* capellanum
nostrum, *Conradum de Mackenbusen*, *Gerbardum de Billerla*, ecclesie nostre canonicos,
in testimonium ueritatis. Datum anno domini M CCC III in die beati *Brixii*
episcopi et confessoris.

b) Eddihusen, uilla uersa ad Leinam in praefectura Grene.

CCCIII.

Richardus miles, dictus *Vos*, ex compromisso definit litem, inter *Abbatem Ame-*
lungesbornensem et *Henricum comitem de Swalenberge* exortam super sex mansos
et decimas in campis uillae *Stöckem*, c) quos *Henricus* in filios suos transferre labo-
rabat, et pronuntiat pro *Amelungesbornensibus*. Testes dominus *Johannes*
abbas, *Herbertus* monachus, frater *Arnoldus* conuersus in *Betzingerode*, *Floreco de*
Holtbusen, *Wulfhardus de Weiberge*, et alii. Actum *Hanovere* anno domini
M CCC XIII.

c) Villa prope Embecam urbem ad Leinam.

CCCIV.

Traditio Reineri de Vornbolte 1305.

Ego *Reinerus* miles dictus *de Vornbolte* presentibus recognosco quod decimam
in *Lotbeke* d) et duos mansos ibidem cum omnibus iuribus tam predialibus
quam personalibus ad dicta bona pertinentibus in agris siluis pratis et pascuis
domino abbati et conuentui in *Amelungesborne* rite et iuste uendidi et pecuniam
ex integro percepi et corporalem possessionem assignaui et omni iuri canonico
et civili in eisdem bonis renunciaui et dominis meis *constibus de Eurostein*, a qui-
bus in feudum tenui sicut *Margareta uxor mea* una cum eadem renunciaui. insuper
fide

fide data permisi de uera warandia prestanda et de impetitione qualibet exuenda predictorum bonorum, ubi et quando a predictis uiris religiosis fuero requisitus. Insuper renuncio omni cause et controuersie, que orta fuit inter religiosos uiros memoratos et me ex contractu predicto. In quorum omnium testimonium perpetuum sigillum meum presentibus est appensum. Testes etiam sunt *Bernhardus de Halle*, canonicus hamelensis, *Conradus marscalcus miles*, *Burchardus de Saldere*, *Beroldus de Godenslede*, e) famuli, et alii quam plures fide digni. Et nos testes iam dicti sub sigillis domini *Bernhardi* et domini *Conradi* predictorum, omnia supra dicta esse uera, publice protestamur. Datum et actum anno Domini M. CCC. V. II. Kal. ianuarii.

d) Villa Lohpke, Lobach, ad rivum Lob, haud procul Beuera castro & Visurgi flumine.

e) Gadenstât villa haud procul oppido Peine.

CCCV.

Consentit eius uxor 1305.

Consentit seorsim *Morgareta*, uxor *Reinberti* militis de *Vornbolte*, et resignat decimam in *Losbeke* nobilibus uiris *Lodewico* et *Ottoni*, Comitibus in *Euerstein*. Testes sunt iidem, qui in litteris sub num. 291. adhibiti. Datum anno domini M CCC V in vigilia circumcissionis domini.

CCCVI.

Nos *Gerhardus* dei gratia de *Halremunt* comes recognoscimus presentibus, publice protestando, quod in causa, que inter religiosos uiros dominum abbatem et conuentum monasterii in *Amelungesborne* ordinis cisterciensis ex una et *Albertum seniore* et *Henricum* et *Albertum filios suos* nec non ipsius *Henrici* heredes comites de *Swalenberge* super impetitione quorundam bonorum, quorum perprietas quondam ad ipsos comites de *Swalenberge* spectabat, parte ex altera mouebatur, de communi ipsarum partium consensu in nos, tamquam in arbitrum et deciforem ipsius cause, sub pena fidedationis exstitit compromissum, unde nos communicato dominorum et militum plurimorum maturo consilio eandem causam arbitrando pronunciamus et decidimus sub hac forma, quod iidem domini de *Swalenberge* comites eorumque heredes in dictis bonis a religiosis uiris predictis legitime emtis et comparatis nihil iuris sibi poterunt vindicare iuxta suarum continentiam literarum, unde iidem Comites omnes nec non uniuersa et singula dampna per eos religiosis supra dictis insolenter illata reddere et refundere de iure integraliter tenebuntur nec sepe dictos religiosos in quieta possessione ipsorum bonorum de cetero perturbare. In cuius pronunciacionis et decisionis robur et testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Huic autem pronunciacioni interfuerunt uenerabilis dominus *Rupertus ecclesie Corbeiensis Abbas*, *fredericus* Prepositus ibidem, *Godfridus decanus ecclesie sancti petri in Fluxaria*, *Ludewicus comes de Euerstein*, *Johannes de Dotesen*, *Ludolfus camerarius*, *Conradus de Lutbardeffen*, et *Albertus dictus Boek gener suus*, milites: *Hermannus de Germersen*, *Hermannus Hake*, *Conradus* et *Johannes fratres dicti de Euerstein* et *Bernhardus de Lynem*, famuli, et alii quam plures fide digni. Et nos Dominus *Rupertus* dei gratia ecclesie Corbeiensis Abbas predictus in testimonium omnium premisorum sigillum nostrum etiam presentibus duximus apponendum. Datum sabbato proximo post diuisionem apostolorum anno Domini M. CCC. XV.

CCCVII.

Nos dei gratia *Ernestus dux in Brunswik* uniuersis Christi fidelibus. Recognoscimus publice et fatemur, quod bona et mansi religioforum domini Abbatis et conuentus in *Amelungesborne* sita in *Bennesen* f) cum omnibus pertinentiis suis nobis ac posteris seu successoribus nostris ad seruitia non tenentur nec aliquid iuris aduocatie precarie exactionis seu cuiuscunq. grauaminis nobis in eisdem uindicare uolumus aut debemus, sed cuiuscunq. prefati religiosi dicta bona uenderint

derint siue locaverint aut ad colendum tradiderint, etiam de ciuitate *Embeke*, liberè ea colere et possidere poterit absq. omni grauamine et absq. ullo genere seruitutis. Datum sub sigilli nostri testimonio anno MCCCXXVIII.

f) Bennigfen in Principatu Calenbergico ad orientem Hannoveræ.

CCCVIII.

Erneſtus dux in *Brunſwik* idem priuilegium denuo repetit, et consensu heredum suorum corroboratum testatur in diplomate abbati et ecclesiæ *Amelungefbornensi* dato anno MCCCXXXIII in crastino beati Gregorii papæ.

CCCIX.

Otto dux *Brunſuicensis* donat ecclesiæ *Amelungefbornensi* sex manſos, unum molendinum in *Embeke*, duos et dimidium manſos in *Eluessen*, unum ad *Holtbusen* et unam aream in *Hildessem*. Testes sunt *Luthardus de Meinersem*, *Bernhardus de Dorſtat*, *Jordanus dapifer*, *Yſarius pincerna*, *Theodoricus de Monte*, *Hermannus de Jerleuesbem*, *Alexander de Boselesbusen* a) atque alii. Datum anno M. CC. XXXI.

a) *Böhlshufen* villa præfecturæ *Gandershemensis* ad *Leinam* fl.

CCCX.

Otto dei gratia dux de *Brunſwik* testatur, tres filios *Gisfelberti de Werſen* ministerialis sui, nempe *Lippoldum*, *Gisfelbertum* et *Georgium*, III manſos et dimidium, sitos in *Bergoldesbusen*, ab aduocatia liberos et hereditarios, donauisse *Abbati Theodorico* et monachis in *Amelungefborne*, receptis XXXV marcis *Eimbeke*. Testes *Johannes de Hegere*, *Rikwinus*, *Ludulfus de Drubere*, *Alexander Stern*, *Witzelo de Wetzen*, *Bartoldus de Bortuelde*, *Ulricus de Aldendorp*, *Henricus de Holtbusen*. Datum anno dominicæ incarnationis M CC XXXVIII.

Nota. Patet ex hoc diplomate, J. G. Leuckfeldium in *Antiq. Amelunxb.* p. 33. errasse, ubi perhibet, *Theodoricum* abbatem *Amelungefbornensem* esse mortuum anno 1236.

CCCXI.

Albertus dux de *Brunſwik* fauet in eo *Abbati et conuentui Amelungefbornensi*, quod tres manſos et quatuor iugera, in campis oppidi *Eimbike* sita, ab omni exactionis iugo eximit. Datum *Huxariæ* anno domin. incarnat. M CC LXXVII in die beatæ *Margaretæ* virginis.

CCCXII.

Henricus dux de *Brunſwik* ratam habet venditionem duorum manſorum sitorum ad *Brockbusen*, quos *Ludewicus comes de Euerstein* a *Duce* in feudo tenuerat, in gratiam coenobitarum *Amelungefbornensium*. Datum *Brunſuici* anno M CC LXXXIII, feria tertia proxima post dominicam *Esto mihi*. *Resignauerant* autem eosdem manſos duci *L. Senior* et *E. comites de Euerstein*.

CCCXIII.

Illustri principi domino *H. duci de Brunſwick Lentfridus* et *Ludolfus de Mackenbusen*, a) ciues *Embecenses*, resignant quinque manſos in *Drubere* b) ut tradantur illi abbati et monachis *Amelungefbornensibus*. Datum anno M CC LXXXIII.

a) *Villa Comitatus Dasselensis*.

b) *Drüber* prope *Embecam*.

CCCXIV.

Henricus dux in *Brunſwik* consensu fratrum suorum *Alberti*, *Wilhelmi* et *Luderi* pro damno, quod intulerat ecclesiæ *Amelungefbornensi* in obsidione castri *Euerstein*, donat tres manſos, sitos in campo ciuitatis *Eimbeke* et quinque manſos, sitos ad villam et in campis *Drubere*, quos ipsi *Lentfridus* et *Ludolfus de Mackenbusen* cum eorum uxoribus *Mechtilde* et *Gertrude* ad manus coenobitarum *Amelungefbornensium* resignauerant. Testes *Heidenricus Comes de Lutterberg*, *Waltherus de Dorſtat* nobi-

nobilis, *Henricus de Heimborg, Ecbertus de Aſſeborg, Ludolfus de Weuerlinge, Godefridus de Barſælde, Hilmarus de Oberge, Willikinus aduocatus, Bertoldus de Werle*; milites. Datum *Brunſuici* per manum notarii *Hermanni* anno domini M CC LXXXIII. II Kal. octobr.

CCCXV.

Henricus dux Brunſuicenfis confirmat proprietatem manſi cuiuſdam in campo *Brockhuſen, iuxta villam Borie* a) ſiti, coenobio *Amelungeſbornenſi*. Actum in caſtro *Hertefberge* anno M CC LXXX in vigilia pentecoſtes.

a) *Börje, Berge, vicus præfecturæ Gronenſis ad Viſurgim,*

CCCXVI.

Henricus dux Brunſuicenfis maturo conſilio proprietatem ſuam IIII manſorum, ſitorum in campo villæ dictæ *Goltbeke*, b) et dimidii manſi ac molendini ibidem, quam conſanguineus ipſius vir nobilis *Lodewicus comes de Euerſtein* ſibi obtulerat, monaſterio *Amelungeſborne* pro ſuæ et Comitum animæ ſalute titulo donationis confert. Teſtes *Lodewicus comes de Euerſtein, Grubo de Grubenbagen*, c) et *Trobo* milites. Datum et actum anno domini M CCC II. in die *Luciæ virginis*.

b) *Golmke, Goldbach, villa præfecturæ Forſt verſus Viſurgim in Principatu Wolferbuttelo.*

c) *Caſtellum verſus ſilvam Solling haud procul Embea urbe.*

CCCXVII.

Henricus dux Brunſuicenfis confirmat venditionem, per quam *Bodo dominus de Homborg* et *Henricus filius* eiufdem decimam in *Hollenſtede*, et ſex manſos cum areis annexis in *Stockem* tranſtulerant in coenobium *Amelungeſborne*. Datum anno domini M CCCV. Kal. apr.

CCCXVIII.

Albertus dux Brunſuicenfis donat coenobio *Amelungeſbornenſi* aduocatiam ſuper quatuor manſos, ſitos in campo ad villam *Bergoldeſhuſen*. Teſtes *Ecbertus de Aſſeburg, Bertramus de Veltheim, Florentius de Dalem* milites, *Henricus de Honſtat, Henricus Burmeſter* et *Johannes de Werdinghuſen* famuli. Actum anno domini M CCC VIII.

CCCXIX.

Albertus dux Brunſuicenfis ſpondet coenobio *Amelungeſbornenſi* deſenſionem, et eidem confirmat nonnulla priuilegia. Datum anno domini M CCC VIII. *Albertus dux Brunſuicenfis* renuntiat iuri aduocatiæ in bona coenobii *Amelungeſbornenſis*. Datum *Campe* in vigilia beati *Laurentii* martyris.

CCCXX.

Renuntiat in iura quaedam Wilhelmus Dux Br. Lun. 1322.

Dei gratia nos *Wilhelmus* domicellus incliti principis Domini *Henrici ducis in Brunſwigk filius* recognoscimus preſentibus publice proteſtando, quod renunciauimus libenti animo pie propter deum omnibus impetitionibus et iuribus, ſi que habuimus uel habere poſſemus in perſonis ſeu bonis religioſorum uirorum Domini *Abbatis* et conuentus monaſterii in *Amelungeſborne* ciſtercienfis ordinis *Zildenſem dydē*, tam mobilibus quam immobilibus, ſitis in uillis et campis ſcilicet *Zollenſtede*, d) *Stockem, Drubere, Oſdagelſen, Syberhuſen, Reynerſen, Volchardeſen, Benbuſen, Tydexen, Zuldelen, et Wettelſen*, tam decimis quam manſis et penſionibus, ipſis religioſis per dictum dominum *Henricum ducem* patrem noſtrum quondam arreſtatis, ac uniuerſis et ſingulis bonis dictorum religioſorum, ubicunq. ſitis, cum pertinentiis eorundem: ipſos etiam religioſos per nos et noſtros cum effectu promouere uolumus et debemus. In quorum teſtimonium noſtrum ſigillum preſentibus eſt appenſum. Actum preſentibus inclito domicello *Erneſto fratre noſtro, domino Ottone Comite in Lutterberge, Wernhero de Brakeuelde* milite,

Rrr rr

Con-

Conrado de Molendino canonico de *Eimbike*, *Zenrico Zegere* famulo et aliis quam pluribus fide dignis. Et nos testes supra scripti recognoscimus nos predictis placitis interfuisse. Datum anno domini M CCC XXII. in uigilia beati iacobi apostoli.

d) Villæ circa Embecam conspicua, Tidexen desit pridem.

CCCXXI.

Ernestus dux Brunswicensis renuntiat omni iuri in decimas noualium prope *Drubere*, *Stockem*, et *Wettesen* et in salicis prope *Hollensede* easque donat monasterio Amelungelbornensi. Datum anno M CCC XXXII. in uigilia festi corporis Christi.

CCCXXII.

Ernestus dux Brunswicensis ob salutem animæ suæ et progenitorum suorum ecclesiæ Amelungelbornensi impertitur priuilegium, eique confirmat possessiones, a patre suo *Zenrico* aliisque donatas et confirmatas. Testes aduerunt *Theodoricus* et *Johannes de Oldendorp* *Zermannus de Oltwerdisbusen* milites aliique. Datum *Eimbecæ* anno domini M CCC XXXII. II id. dec.

CCCXXIII.

Ernestus dux Brunswicensis testatur, sese centum marcas puri argenti, quas in redemptionem castri sui *Euerstein* locauerat, ab Amelungelbornensi ecclesia fuisse mutuas, cuius simul priuilegia confirmat, idque inprimis, quod Amelungelbornenses in ducali iudicio nequeant accusari. Testes *Theodoricus* et *Johannes de Oldendorp*, *Hermannus de Oldershusen*, milites, aliique. Datum anno domini M CCCXXVII. pridie idus decemb.

Nota. Ex diplomate patet, iam tum duci fuisse aduocatum in *Euerstein*.

CCCXXIV.

Helena domina de Lunenborgk uniuersis ad quos hoc scriptum peruenerit salutem. Notum sit omnibus tam presentibus quam futuris, quod nos cum consensu heredum nostrorum pro salute anime nostre contulimus ecclesie in *Amelungeborne* singulis annis unam marcam nummorum in salina in domo, que *Ekebrechinge* uocatur. Ne igitur hoc factum nostrum rationabile a successoribus nostris in posterum possit irritari hanc presentem paginam iussimus sigillo nostro muniri.

CCCXXV.

Wilhelmus et Fridericus duces Brunswicenses publico scripto declarant, *Sanderum* Abbatem Amelungelbornensem ex suo consensu agros ad villam inferiorem *Luderdisen* spectantes assignasse ad superiorem villam *Luderdisen*. Datum anno M CCCC XLVIII. die saturni post sancti marci.

Nota. Abbatem *Sanderum* J. G. Leuckfeldius in Amelungelbornensium abbatum Chronologia plane omisit.

CCCXXVI.

Fridericus dux Brunswicensis et Lunenburgensis diplomate teutonico euulgat *Albertum Stich* a nobilibus uiris de *Homborg* villam *Holtensen*, iuxta urbem *Oldendorp* sitam, pro hypotheca possidere interuentu argenti et domum in urbe *Oldendorp*. Consentit ad dimidiam partem possessionis dux. Datum anno M CCCC LXXXIII. proxima die dominica post Nicolai.

CCCXXVII.

Wilhelmus dux Brunswicensis consentit in possessiones easdem, anno M CCCC LXXXV. die sancti Vincentii martyris.

CCCXXVIII.

CCCXXVIII.

Wilhelmus dux Brunsvicensis et Luneburgensis oppignorat nonnulla sexcentis florenis, quos dux *Fridericus frater eius* mutuatus erat. Datum anno M CCCC LXXXVI. domin. reminiscere.

CCCXXIX.

Henricus senior dux Brunsvicensis et Luneburg. consensu fratris sui *Erici* confirmat donationem patris sui *Wilhelmi*, qui abbati et ecclesiae Amelungebornensi contulerat templum parochiale *oldendorpiense infra Homborg*. Datum anno M CCCC XC. die sanctorum Petri et Pauli apostolorum.

CCCXXX.

Henricus senior dux Brunsvic. et Luneburgensis tradit abbati *Wernhero* et coenobio *Amelungebornensi* villam deuastatam *Negenborne* receptis DCC florenis renanis. Datum anno M CCCC XCIII in die *Matthiae* apostoli.

Nota. Patet ex hoc diplomate *J. G. Leuckfeldium* l. c. iterum cum *J. Lertzner* errasse, qui perhibet, *Wernherum* de *Insula* abbatem *Amelungebornensem* obiisse anno 1488.

CCCXXXI.

Henricus junior dux Brunsvicensis et Luneburgensis confirmat Amelungebornensibus privilegia a patre suo anno domini MDII indulta et ius advocatiae intra septa monasterii. Datum anno MDLXI. d. 12. Septembris.

Idem dux determinat fines Amelungebornensis coenobii per consiliarios *Johannem de Bevern*, *Ernestum de Wrisberg*, et *Franciscum Muzeltinum* iurium licentiatum, gubernante abbate *Andrea* coenobium praedictum anno MDLI.

CCCXXXII.

Henricus Junior Dux Brunsvic. et Luneburgensis permutat varia bona et iura cum coenobio Amelungebornensi, et repetit permutationem villicationis *Allersen*, iam anno 1549 peractam. Datum anno domini 1555.

Idem dux edictum promulgat de bonis et iuribus coenobii Amelungebornensis non imminuendis nec labefactandis. Anno 1559.

Idem edictum repetit et confirmat *Julius dux Brunsvicensis* et Luneburgensis anno 1571.

CCCXXXIII.

Henricus *Julius* postulatus episcopus *Halberstadensis* dux *Brunsvicensis* et *Luneburgensis* permittit *Vito abbati* Amelungebornensi, ut peculiarem advocatum in villa *Laubec* constituat, eiusque villae incolas absoluit ab onere servitii, praefecto *Allersen* praestandi. Datum anno domini 1594. die 6 Junii.

CCCXXXIV.

Alexander miles et *Alexander* famulus pater et filius dicti *de Gundelfen* testantur, abbati et monachis in *Amelungeborne* venditum et donatum esse dimidium decimae in inferiori villa *Beverungen*, ipsosque addidisse reliquum dimidium eiusdem decimae oppignoratam *Lamberto de Luchteringen*. Feudi domini fuerant *Adolfus* et *Albertus* comites *de Sualenberge*, qui iuri suo renuntiant. Datum Huxariae anno domini M. CC. LXXXIII. IIII. id. Iulii.

CCCXXXV.

Henricus abbas *Corbeiensis*, a quo comites praedicti decimam praefatam feudali nexu tenerant, iuri suo quoque renuntiat, receptis a coenobio Amelungebornensi sex marcis argenti. Testes erant *Mauritius abbas*, *Adolfus* et *Albertus* comites *de Suatenberge*, *Henricus de Homborg* et *Bodo filius eius*, *Bodo filius fratris*

tris sui, Sigfridus de Halle et Conradus de Uslaria. Datum per manum Ludolfi notarii abbatialis anno M CC LXXX IIII. non, Iulii.

CCCXXXVI.

Johannes et Henricus, ac Stephanus eorum patruelis, famuli dicti de Schardenberg, contradicebant traditioni supradictæ. Sed iuri suo renuntiarunt, et Ludolfum abbatem in Amelungefborne pro possessore agnouerunt legitimo anno M CCC XXXVIII. X. Kal. aug.

CCCXXXVII.

Johannes abbas et conuentus Bursfeldensis cedunt ius suum in bona ad villam Bergoldesbusen, apud Snetingbusen sita, coenobio Amelungefbornensi, consentientibus Hermanno de Moringen eiusque uxore civibus Gottingensibus. Testes Johannes de Roringen miles aliique. Datum Bursfelde anno M CCC XI.

CCCXXXVIII.

Janus de Uppenbroke, Diderici filius, Henricus et Wasmodus fratres, agnati Jani illius, donant ecclesiæ Amelungefbornensi duos mansos et aream in Bernsen, a) quos in feudo habuerant a comite Burchardo de Schwälenberge ane vogedie ane bede und ane unplicht uñ ane iennigerleie deinste iemedede tho donde. Anno M CCC LVIII.

a) Pabrsen in præfectura Haste in Principatus Calenbergici parte Gottingensi.

CCCXXXIX.

Henricus de Osen famulus advocatus et præfectus Homburgi nomine serenissimi Bernardi ducis Brunsvicensis confirmat donationem Uppenbrokiorum anno M CCCC XIII.

CCCXL.

Thidericus abbas Corbeiensis donat ecclesiæ Amelungefbornensi XL iugera in campis villæ Bredenbeke, quæ antea in feudo tenebant a Corbeiensi ecclesia Johannes et Hartungus de Vrencke. Datum anno domini M CCC LV.

CCCXLI.

Hermannus episcopus Hildeshemensis confirmat ecclesiæ in Amelungefborne comoda et iura salinarum quarundam iuxta Hemmendorpe consistentium, et donat ei decimam salis, ex salinis eisdem prouenientem, quam Beringero comite, qui eam beneficii nomine possederat tam pro sua et uxoris eius, sororis scilicet Hermannii episcopi, quam filiorum eius incolunate, eo fine resignante, receperat. Testes erant Comes Beringerus b) et frater eius Comes Fredericus, ministeriales autem Ecbertus camerarius, Lupoldus de Insula et frater eius Hugo, Hermannus Marscalcus. Actum anno M. C. LXVIII. indict. III. Data in ciuitate Hildeshemensis in palatio episcopi.

b) Vterque Comes de Poppenburg ad Leinam.

CCCXLII.

Athelbogus episcopus Hildeshemensis abbati et fratribus Amelungefbornensibus confirmat paruum fontem salinarum in Swälenbusen, eisdemque insuper donat decimam annexam ac domum unam salis, que (verba sunt diplomatis) nostri iuris est, nam in allodium nostrum, quod est ELETSE, seruit que de predicto fonte baurire consuevit, immo alteram domum salis, quam Beringerus comes de Poppenburg episcopo resignarat, ab Hermanno de Wulvingen huic pariter resignatam. clausula diplomatis hæc est: qui predictos fratres super prescriptis bonis aliquatenus disturbare aut inquietare presumpserit, eterne maledictioni subiaceat et legitime communitus si non respuerit anathematis gladio feriatur atq; tam diu corporis et sanguinis

guinis domini nostri Iesu Christi participatione priuetur, donec eisdem in quor peccauit cum digna uenie postulatione satisfecerit. Testes erant Bertoldus summus prepositus, Conradus decanus, Beringerus prepositus de sancta cruce, Iohannes frater eius canonicus. Laici liberi. Conradus vice dominus, Beringerus comes de Poppenborg et tres filii eius, Fridericus comes. Ministeriales. Lippoldus aduocatus, Sigfridus et filius eius de Aldendorp, Henricus de Malenern, Lippoldus de Escherte, Gerungus de Toffem a) et frater eius. Actum anno dom. incarnat. M. C LXXV. indict. VIII.

a) Villa haud procul Hildeneshemio versus silvam, eversa dudum.

CCCXLIII.

Widekindus, dei gratia Corbeiensis abbas, donat monasterio in Amelungesborne mansum unum in Aroldeffen. Testes sunt Conradus prepositus, Fredericus prior, dominus Fredericus de Bochere, Euerhardus de Godenberg, Conradus de Disfeldissen, Wasmodus marscalcus, Ludolfus dapifer, Arnoldus pincerna, Hereboldus, Rabanus et Ludolfus fratres, Karolus. Actum anno dom. incarnat. MCLXXXVI.

CCCXLIV.

Sigfridus episcopus Paderbornensis legat decimationis prouentum in Adelloffen b) parcho Aldendorpenfi, monacho Amelungesbornensi. Inter testes eminent Albertus comes de Euerstein, Widekindus de Sualenberge, Widekindus de Waldekke, Conradus de Schowenborg, Bodo et Bertoldus de Homborg, Amelungus Comes de Padelborne. Datum anno incarnat domin. MCLXXXVI.

b) Arolzen, villa praefectura Allerfen haud procul Visurgi.

CCCXLV.

Diploma abbatis Amelungesbornensis et Rudolphi de Dalem de permutandis VIII et dimidio mansis et decima cum tribus areis ac molendino pro bonis salinarum in Himmendorpensibus, anno 1197.

Ex autographo Bever.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. Anno dominice incarnationis M. C. XC VII. Abbas et fratres de Amelungisborne cum domino Rodolfo de Dalem permutationis inierunt contractum. dantes ei bona et redditus apud salinas Hemendorph cum decima eorundem bonorum et omni commodo attinente. et ab onere aduocatie libera. decem quoque marcas ad equandam permutationem addiderunt. receperunt autem a domino Rodolfo bona, que habuit in uilla Ludershem c) VIII et dimidium scilicet mansos, cum omni commodo attinente, in uilla, in agris, in pratis, in pascuis, in siluis, in aquis, et decimam ipsius uille predictae. tres quoque areas in Eschershusen, et molendinum situm in una trium arearum, et omnia hec ab onere aduocatie libera. Quia uero de predictis mansis tres impediti sunt, eos usque ad festum sancti michahelis proxime futurum Dominus rodolfus expediet. quod si non fecerit, dimidiam marcam nomine pensionis ecclesie soluet, siue usque ad festum cathedre sancti Petri omnino eos reddet expeditos. de molendino quoque predicto, quia et ipsum impeditum est, annuatim dimidiam marcam soluet in festo sancti michahelis. donec molendinum expediat, siue de expediendo finaliter tempus non est constitutum. faciet quoque dominus Rodolfus uxorem suam et filios, qui ad annos discretionis peruenerunt, ratam habere et compromittere hanc permutationem, et pueri, qui minoris etatis sunt, ad idem faciendum, postquam annos pubertatis attigerint, inducentur. Ad confirmandum autem hunc tractatum quia necessaria auctoritas domini episcopi, cum primum habebitur ipsius copia, ut commode possit conueniri, partes huius tractatus, hinc scilicet abbas et fratres, hinc dominus Rodolfus, bona fide ac diligenti precum instantia Episcopi laborabunt optinere consensum et auctoritatem. Quodsi preces minus fuerint efficaces, et aliquo donationis impendio domini episcopi benignitas huic fuerit concilianda negotio, solum dominum Rodolfum hoc onus respiciet; si uero nec precum instantia nec rerum impensa euinci poterit

rit dominus episcopus, ut consentiat tractatui, partes permutationem rescindent, bona sua utrobique recipientes, et dominus Rodolfus pecuniam appensam, scilicet decem marcas intra sex septimanas abbati ac fratribus rependet atque restituet. Pendente autem negotio, si quid ab utraque parte nomine meliorationis fuerit impensum bonis, in commutationem datis, eius quoque ratio habebitur, ut restituatur, quod necessario aut utiliter putabitur impensum, quod dominus Rodolfus secundum formam prescriptam omnia persoluat, que ipsum contingunt in hoc negotio. Fideiussores dedit Zarbertum maiorem prepositum, Ludolderum prepositum sancte crucis, Zuogonem advocatum et fratrem eius Zeinricum. Ab ipso domino Rodolfo et fideiussoribus promissionem receperunt Hylarius decanus et Bertoldus custos. Testes negotii sunt Johannes cantor, Lodewicus canonicus, Johannes de forensi ecclesia, Zelmbertus canonicus, Tidericus de Totisen, Arnoldus Kouoib, Walterus de Forstien. d)

e) Lürdissen in præfectura Wickenfen.

d) Förste vicus ad Leinam fl. prope Alveldam.

CCCXLVI.

Henricus miles et dominus in Homburg nec non et Lodewicus iunior profitentur, litem ab Arnolde, filio Arnolde militis de Hauerfuorde, super decima paludis in Hauerfuorde aduersus coenobium Amelungebornense agitatam coram sese esse compositam, datis Arnolde XII marcis, computatis singulis per XII solidos, nec non cognatis eiusdem Arnolde et Brunone filiis domini Brunonis militis de Hauerfuorde. Acta anno M. CC. LXXXVI. in die Georgii martyris.

CCCXLVII.

Tradito decimæ Hollenstedensis 1305.

Bodo dominus in Homborg et Henricus filius eius consensu Henrici de Homborg canonici Hildesbemensis fratris sui, et venerabilium uxorum suarum Agnetis et Agnetis, et filiorum Bodonis et Hermanni, filiarumque Albeidis, Sophiæ et Agnetis vendunt coenobio Amelungebornensi decimam in Hollenstede, receptis CVII marcis puri argenti. Loco euictionis ponitur ius obstagii in Hamelem vel Insula e) exercendum. Sigilla adiunxerunt Henricus de Homborg canonicus Hildesbemensis, Mauritius comes de Speigelberge cognatus, Guntherus comes de Swalenberge gener, et Henricus de Homborg nepos. Fideiussores et testes erant Henricus de Homborg canonicus Hildesbemensis, Mauritius comes de Speigelberge cognatus, Guntherus comes de Swalenberge gener, Henricus de Homborg nepos, Wulverus de Insula, Hartungus de Elese, Conradus de Berenrode, Hartmannus de Dudinggen, f) Wasmodus de Hasenbeke, Albertus de Hupede, Henricus de Ofen, Bruno de Vrencke, Henricus de Halle milites aliique. Actum præfente abbate Bertramo anno MCCC V in vigilia purificationis marie virginis.

e) Bodenwerdera urbs inter alveos Vifurgis.

f) Nunc Dujen, vicus præfecturæ Lauenstein in Principatu Calenbergico.

CCCXLVIII.

Nos Johannes sacerdos, Bertoldus, Thidericus et Henricus dicti de Negenborne fratres volumus esse notum, quod de consensu matris nostre Conegundis bona nostra, que in Aderoldessen a domino Arnolde de Hauerfuorde in feudo tenuimus, religiosis viris domino abbati et conuentui in Amelungeborne vendidimus cum omnibus suis pertinentiis Datum anno M. CCC. II. ipso die viti martyris.

CCCXLIX.

Lodewicus de Uflaria, ciuis Huxariensis, tradit bona quædam sua coenobio Amelungebornensi anno 1235.

Arnoldus abbas Amelungebornensis eandem traditionem repetit anno 1254.

Fri-

Fridericus aduocatus ducis de Brunswigk et consules ciuitatis Uslarie eandem donationem confirmant anno 1271.

CCCL.

Borhardus de Cigeberg ac consules ciuitatis in *Wicenhusen* a) scripto publico profitentur, *Henricum de Hunede* fratremque eius *Gerlacum* cessare ab omni lite, *Amelungefbornensi* coenobio super bonis quibusdam in *Bergoldefhusen* sitis mota, receptis ab eo tribus marcis et panni grisei quinque ulnis. Datum anno M CC LXX.

a) Vrbs ad Werram in Hassia,

CCCLI.

Adquisitio decimæ Erteshusanæ 1159.

Arnoldus archiepiscopus *Moguntinus* confirmat permutationem honorum, quæ *Amelungefbornenses*, nempe duos mansos cum area et VIII iugeribus, ecclesiæ in *Grene* dederant, eorumque loco receperant decimam in villa *Erdisshusen*. b) Testes *Reinaldus cancellarius*, *Ekkehardus præpositus in Eimbeke*, *Hartmannus præpositus de Hameln*, *Adelbertus comes de Euerstein*, *Reimbertus de Ricklinge*, *Poppo de Blanckenborg*, *Burchardus de Valkenslein*, *Haoldus de Bornem*, *Gerungus de Schiltberg*, c) ministeriales ducis *Heinrici*, *Heinricus de Wida*, d) *Lipoldus de Hertefberg*, e) *Arnoldus aduocatus de Eimbike*. f) Datum *Helgenstat*

anno dominicæ incarnationis M. C. LVIII. XIII. Kal. maii.

b) Nunc *Ertshufen*, villa præfecturæ *Grene* ad *Leinam*.

c) Castrum destructum prope oppidum *Sefam* ad radices *Herciniæ*.

d) Wide vicus Comitatus *Blankenburgici*.

e) *Herzberg* oppidum in radicibus *Herciniæ* versus *Osterodam*.

f) Ergo urbs *Eimbeca* fuit iam in potestate *Henrici Leonis*.

CCCLII.

Frater *Theodoricus abbas in Amelungefborne* declarat, viduam *Ermentrudem* mansum unum in *Snetingebusen* situm comparasse, eumque ecclesiæ *Amelungefbornensi* penitus tradidisse ad anniuerfariam fratrum refectionem. Datum anno M CC XL. mense decemb.

CCCLIII.

Gerhardus dei gratia *Abbas* totusque conuentus in *Ringelem* vendunt duos mansos in *Efbecke* *Henrico de Steinberg* talentis decem. Datum anno M. CC. LVIII.

CCCLIV.

Albertus dei gratia *Cellæ montis* g) *abbas* reconciliationem inter *Hermannum de Billerla dictum Bock*, et *Amelungefbornenses*, certantes super molendino de *Grene* et piscatura annexa et II. mansis ad *Erdeshusen* sitis, factam confirmat. Datum anno M CC LXXXIII. in die beati *Thomæ apostoli*.

g) Urbs *Hercinica Cellerfelde* in vicinia *Cellæ* fuit exstructa.

CCCLV.

Henicus dei gratia *præpositus in Hokelem*, *Mettildis abbatissa* totusque eiusdem loci conuentus dant quinque iugera *Amelungefbornensi* ecclesiæ loco decimæ super duobus mansis. Datum anno M CC LXXVI.

CCCLVI.

Adquisitio mansi Eddibusensis 1283.

Sigfridus dei gratia *præpositus* prioris totusque conuentus ecclesie in *Lamme-springe*. uniuersis hoc scriptum uidentibus aut uisuris orationes in domino salutare, sciant presentes et futuri temporis posteritas, quod nos unum mansum
situm

fitum in *Edingebusen*, qui titulo donationis a domino *Afchwino de Steinberg* pro remedio anime generi sui domini *Henrici de Achem* ad nos pertinuerat, domino Abbati et conuentui in *Amelungeborne*, eo quod inter alia bona eorum fitus est, dimisimus perpetuo iure possidendum, tali forma, ut singulis annis XII solidos ecclesie nostre persoluere teneantur. Actum anno domini M. CC. LXXXIII. in die sancti bartholomei apostoli.

CCCLVII.

Acquisitio decimæ Eddibusanæ 1286.

Conradus et Volmarus fratres, dicti *Klot*, renuntiant iuri suo in decimam *Edingebusensem*. Sigilla addiderunt *Godefridus de Elze*, *Hermannus de Hastenbeke*, *Johannes de Bernsen*. Testes sunt *Theodoricus de Reden*, *Borchardus de Werdinghusen*, *Sigebodo de Bernsen*, milites, *Johannes de Soderen*, a) *Johannes et Arnoldus fratres*, dicti de *Holthusen*, ceterique castellani in *Leuensene*. Datum anno M CC LXXXVI feria III post palmarum.

a) Sottern villa præfecturæ Woldenberg & Episcopatus Hildesensis.

CCCLVIII.

Acquisitio decimæ Eddibusanæ 1271.

Theodoricus, miles de *Stockem*, decimam *Edingebusanam* donat ecclesie *Amelungebornensi* acceptis ab ea XXX talentis. Testes sunt nobilis vir *Bodo de Homborg*, *Henricus* miles dictus de *Brakeuelte*, *Egebardus* miles de *Rotsingen*, *Henricus* dictus *Spade*, *Arnoldus de Holthusen*, *Hermannus Hircus*. Datum *Almelde* anno M CC LXXI. in die sanctorum *Marci et Marcellini* martyrum.

CCCLIX.

Engelberto comiti de *Euerstein* resignat *Thidericus de Stockem* consensu uxoris suæ *Rickeke* quinque mansos in *Drubere*. Anno domini M CC LXXXV.

CCCLX.

Cessio aliquot mansorum Arolfensium 1380.

Ego *Afchwinus de Steinberge* miles presentibus publice recognosco, quod ego de unanimitate consensu et bona uoluntate *Richardis* uxoris mee *Conradi filii* mei et *Sweneken filie* mee ac aliorum heredum meorum, quorum consensus super hoc fuerat merito requirendus. donati religiosi uiris Domino Abbati et conuentui in *Amelungeborne* pro aliquibus damnis, per me ipsis uiolenter illatis, III partem V mansorum in *Aderoldessen* cum suis pertinentiis et omnia alia, que ibidem ex successione hereditaria ad uxorem meam predictam ex parte *Henrici de Lubardeffen* patris sui beate memorie deueniunt. In cuius Testes horum sunt religiosi uiri fratres Datum M. CCC. XXXX. in crastino beati *Martini* episcopi et confessoris.

CCCLXI.

In mansos duos Arolfenses renuntiatio iurium 1342.

Afchwinus de *Steinberge* miles significat, se renuntiare iuri suo in illos duos mansos, quos b. memorie *Henricus de Lubardeffen* pater uxoris suæ *Richardis* coenobitis *Amelungebornensibus* vendiderat, contentientibus uxore et filio suo *Conrado*. Testes *Johannes* Bursarius, *Ludolfus* infirmarius de *Bezingerode*, b) *Bertoldus de Goslar* de ordine minorum conuentus *Hildensemensis*, *Otto* rector capellæ sancti *Lamberti* martyris aliique. Datum anno M. CCC. XLII. die beati *Martini* episcopi et confessoris.

b) Locus *Blankenburgici* Principatus.

CCCLXII.

CCCLXII.

Venditio bonorum nonnullorum 1487.

Stephanus de *Stockhusen* famulus testatur scripto publico, se vendidisse ex consensu filiorum suorum *Georgii* et *Deibmari* coenobio *Amelungefbornensi* villam liberam intra *Oldendorp*, ex feudo possessam a *Iridrico duce Brunsvicensi*, et pomarium ante *Dieckdore*, decimam ad *Holthusen ad Oldendorp*, totamque villam *Brockhof* cum duobus mansis, liberam villicationem in *Scharfoldendorpe*, receptis, villa *Seitmanshusen ad Gottingam*, 500 florenis renanis, nigro equo pretii XXXIII florenorum renanorum, et promisso de memoria anniversaria pro suis celebranda. Testes sunt strenui famuli *Bertoldus de Adeleuessen Bertoldi filius*, *Pil de Benckenvelde*, *Cort Kalenberg* quæstor in *Moringen*. Datum anno domini M CCC LXXXVII. in domo loci *Schneitinghusen* die assumptionis Mariæ.

CCCLXIII.

Adolfus et *Albertus comites de Swalenberge* resignant *Simoni episcopo Paderbornensi* decimam *Negenbornensem* a) ea lege, ut ea conferatur ecclesiæ *Amelungefbornensi*. Datum anno domini M. CC. LXXIII. Kal. febru.

a) *Negenborn* villa infra *Amelunxbornam* haud procul *Vifurgi*.

CCCLXIV.

Adolfus et *Albertus* dei gratia comites de *Swalenberge* de consensu matris suæ, fratrum et fratruelis, vendunt *Arnoldo de Emberne* curiam suam in *Snefle* cum omnibus proventibus, exceptis tantum hominibus, qui ex debito dictæ curiæ erant annexi, et eidem *Arnoldo* dictam curiam iure conferunt feudali. Testes erant castellani Comitum. Datum anno domni M. CC. LXXIII. in vigilia beati *Johannis baptistæ*.

CCCLXV.

Guntherus de *Swalenberge* *Mindensis* ecclesiæ thesaurarius ratam habet peculiari scripto *Alberti junioris filii Alberti comitis de Swalenberge* venditionem quatuor manforum ad curiam dictam *Borghof* in villa *Snefle* pertinentium, nec non donationem duarum decimarum in *Hollenstede* et *Stockem* et quinque manforum ibi sitorum, quas decimas et quos manfos *Bodo dominus de Homborg* vendiderat religiosis fratribus in *Amelungefborne*. Testes sunt *Henricus comes de Swalenberge* frater eius, dominus *Bertoldus Pil* scholasticus, dominus *Thidericus de Swalenberg*, dominus *Fredericus de Werdinghusen*, canonici *Hamelentes*. Datum anno M CCC VIII. VIII. id. april.

CCCLXVI.

Nobilibus viris dominus suis *A. et A. comitibus de Swalenberge* *Henricus dominus de Homborg* resignat decimam in *Wetteffen* sitam, ut ea conferatur ecclesiæ beatæ *Mariæ virginis* in *Amelungefborne*.

CCCLXVII.

Adolfus et *Albertus comites de Swalenberge* resignant decimam, in *Wetteffen* sitam, *Wernero archiepiscopo Moguntino*, ut proprietates eiusdem decimæ adsignetur ecclesiæ beatæ *Mariæ virginis* in *Amelungefborne*. Datum anno M. CC. LXXX.

CCCLXVIII.

Bodo miles et dominus in *Homborg* consensu fratris sui *Henrici canonici* maioris ecclesiæ in *Hildensem* bona sua in villa *Nanekeffen*, quæ ab *Aschwino* dicto de *Oldendorp* emerat, videlicet tres manfos et dimidium liberos ab omni seruitio petitione et exactione atque ab omni iure secularis potestatis tam dominorum quam aduocatorum coenobio *Amelungefborne* vendidit receptis XXXI. marcis puri

§§§§§

puri argenti. Fideiuffores sunt *Hermannus de Woldenberge avunculus ipsius, Albertus de Oldenborg, Th. de Derspe, H. Steincoppe Henricus de Hallis, Albertus de Hupede, Bruno de Vrencke milites, Conradus de Luthardessen, Arnoldus de Haerfvoorde, Ernestus de Embere, Bruno de Rodenberge, Hermannus Bock, Henricus de Luthardessen famuli.* Testes *Balduinus abbas de Amelungesborne, Ludolfus prior, Arnoldus cellerarius, Giselbertus camerarius, Johannes de Rivo, Henricus infirmarius monachi ibidem.* Datum anno domini M CC LXXXVIII in ciuitate *Oldendorpe* in vigilia purificationis beate marie virginis.

CCCLXIX.

Wy iuncherr *Siverd ein edell herr tho Homborgk* bekennen dat wy und unfe eruen nein recht enhebbet in alle dem gude datt dat flichte van Amelungborne tho *Luthardessen* hefft unde wy iuncher *Roloff* des vorbenombdenn iuncherrn *Siverdes* sohne bekennet alle dulle dingk 1350 tho *Paſchen*.

CCCLXX.

Nos *Sygidus nobilis dominus de Zomborg* omnibus ad quos presentes littere peruenerint, uolumus esse notum, quod strenuus famulus *Thidericus Zake* de consensu uxoris sue et *Ernesti filii* sui ac omnium heredum suorum unum mansum cum dimidio in campis uille *Bredenbeke* Mindensis diocesis fitos, quos a nobis in feudo tenuit, religiosus uiris abbatem et conuentum monasterii in *Amelungesborne* cisterciensis ordinis *Zildensheim* diocesis pro remedio anime sue dedit et nobis libere resignauit, nos igitur de consensu filiorum nostrorum *Rodolphi Zenrici Alberti Geuehardi Borchardi* et omnium heredum ac coheredum nostrorum quorum ad hoc consensus fuerat requirendus proprietatem et possessionem dicti mansi cum dimidio cum omnibus suis atinentiis liberos ab omni aduocacia precaria exactionibus et ab omni genere seruitutis donauimus et donamus dictis abbatem et conuentum per presentes perpetuo possidendos, promittimus et ipsius proprietatis warandiam prestare, ubi quando et quotiens fuerimus requisiti, in cuius rei testimonium sigilla nostrum et filii nostri *Rodolphi* presentibus sunt appensa, et ego *Rodolfus* predictus in signum consensus omnium premissorum meum sigillum duxi presentibus apponendum, et nos *Zenricus Albertus Geuehardus* et *Borchardus* predicti in signum consensus nostri quia propriis sigillis caremus patris et fratris nostri premissorum sigillis utimur in presenti. Datum anno domini M. CCC. LIII. in uigilia beati matthei apostoli et euangeliste.

CCCLXXI.

Balduinus abbas in *Amelungesborne* scripto publico notum facit, *Conradum* canonicum ecclesie *Eimbeccensis*, quatuor mansos fitos in *Luthardessen* comparasse sibi 50 marcis examinati argenti, et donasse *Amelungesbornensi* ecclesie receptis quotannis quinque marcis ad tempora uite, ut singulis annis post eius obitum ex bonis illis adornaretur plenum seruitium uidelicet in albo pane piscibus et uino dandum. Idem *Conradus* ex bonis in *Drubere* ecclesie *Amelungesbornensi* contulit XXX marcas ad seruitium in piscibus quotannis dandum in die sancti Petri martyris et celebrandam sui memoriam. Datum anno M CC XCV. quinto id. jun. Testes fratres *Ludolfus* prior, *Johannes* infirmarius, *Alexander* magister conuerforum et alii monachi.

CCCLXXII.

Henricus de Luthardessen famulus ex consensu uxoris sue dominæ *Suueneken* et sororum *Drudeken* ac *Jutta*, et *Thiderici de Eluede* mariti *Drudeken*, ac *Henrici* filii sui ac *Ricke* filie sue vendidit religiosus uiris abbatem et fratribus in *Amelungesborne* duos mansos, quorum unum mansum, qui continebat quadraginta et duo iugera, situm in campo uillæ *Deddenhusen* cum prato ibidem et area, de

de villa *Luthardessen* transfulerat, decem et octo marcis argenti puri et probati, mansum alterum ad villam *Luthardessen*, qui continebat triginta et unum iugera cum area et prato ibidem, XIII marcis examinati argenti, ac eos in corporalem possessionem misit. Fideiussores exstiterunt *Bruno de Vrencke*, *Gerhardus de Eletsse*, milites, *Arnoldus de Hauerfuorde*, *Bruno de Rodenberge*, *Henricus* et *Albertus fratres de Luthardessen* famuli. Testes erant *Bodo dominus in Homborg*, *Giso cellerarius*, et *Johannes de Webeke* monachi in *Amelungefborne*, *Hermannus comes de Woldenberge*, *Henricus de Wenthusen*, et *Henricus dictus Trube* milites, *Hermannus de Dunchole*, *Henricus dictus Rebock*, et *Obricus dictus de Piscina* famuli aliique. Datum anno domini M CCC V. sabbato proximo post festum annuntiationis beate virginis.

CCCLXXIII.

Nos *Bodo* dei gratia dominus in *Zomborg* prepositus montis sancti mauritii prope *Hildensem* per dominum abbatem in *Amelungefborne* et ego *Zartungus de Vrencke* per *Wilbrandum Bock de Norbolte* famulum arbitri et compromissarii electi super omnibus dissensionibus, que inter eos tunc temporis uentilabantur. ipsos concordauimus et unanimi consensu pronunciauimus in hunc modum, quod ipse *Willebrandus* nihil iuris habet in uilla *Bodendal* et omnibus bonis ad eam pertinentibus, quocunq. nomine censeantur. et litteram sigillis strenui militis *Zermanni Bock fratris sui* et suo scilicet *Willebrandi* predicti super eadem uilla sigillatam secundum totum tenorem debet inuiolabiliter obseruare Testes strenui milites *Zermannus Zeger*, *Zermannus de Bredenrode*, *Zermannus Bock* predictus aliiq. quam plures. Actum anno domini M CCC XXXVI. ipso die beati Sixti pape et martyris.

CCCLXXIV.

Bodo nobilis dominus in Homborg prepositus S. Mauritii montis extra ciuitatem *Hildensem* et *Sigfridus* ac *Bodo fratres nobiles domicelli in Homborg* ex consensu *Otonis* fratres horum domicellorum assignant *Amelungefbornensibus* permutationis lege decimas suas in *strut* et agros qui *Borchvelt* dicuntur, in uillis *Grene* et *Wigerdesghagen* cum minuta decima dicta *Ochtuma*, recipiuntque V mansos in campo *Grene* et areas dictas *Korworde*, exceptis quatuor: assignant porro eis X mansos in *Dedelmissen* et II mansos ad villam *Oldendorpe* et II in *Holthusen prope Rodenstein* ac recipiunt XIII mansos in campis *Grene* et *Brochove* preter curiam *Brochof*, quæ funditus destruenda uidebatur. Fideiussores erant *Johannes comes de Speigelberge*, *Henricus comes de Halremunt*, *Borchardus de Steinberg*, *Lippoldus de Vreden*, *Fridericus Sebultetus*, *Eilhardus de Dotessen*, *Johannes de Saldern*, *Bertoldus de Reden*, *Johannes de Herberge*, *Hermannus de Bernode*, *Hermannus de Hegere*, *Johannes de Borie* milites aliique pro domicello *Otone* fratre domicello *Sigfridi* et *Bodonis*, ac *Rudolfo* et *Henrico* filiis domicelli *Sigfridi* commemorati. Datum anno domini M CCC. XXXX. VI non. Jul.

CCCLXXV.

Johannes dictus *Rebock* famulus consensu dominæ *Konegundis uxoris suæ, Florentii* et *Henrici filiorum suorum* vendidit coenobio *Amelungefbornensi* duos mansos et quatuor areas in campo et uilla *Lotbeke* cum proprietate et dominio utili et directo acceptis XIII. marcis puri argenti, ac monachos eiusdem coenobii in corporalem possessionem duxit, renuntiauit quoque iuribus heredum suorum, et damni præstationem inde euenturi suscepit. Fideiussores erant vir nobilis *Henricus de Homborg dictus de Retberg*, *Thidericus de Bernhusen*, *Henricus de Luthardessen*, *Bruno de Rodenberge*. Testes sunt *Lodewicus* vir nobilis comes de *Euerstein*, dominus *Lippoldus de Rosingen*, *Henricus Trobo* milites, *Hermannus Hake* famulus aliique. Datum anno domini M CCC X. postridie beati Thomæ apostoli.

CCCLXXVI.

Loderwicus de Rindehusen consensu fratris sui *Conradi* monachis Amelungebornensibus bona sua in *Hesledal*, nempe sex mansos cum dimidio et areas eodem spectantes cum aduocacia ac omni iure, bonorumque cultoribus tradit, renuntians simul liti super bonis in *Sedmanshusen* et *Hesledal* abbati in Amelungeborne intentatæ, receptis ab eo VII marcis puri argenti Gottingensis ponderis. Acta hæc sunt præsentibus illustri principe domino *Ottone duce de Brunswick*, et viris nobilibus domino *Simone comite de Dasle*, *Hermanno domino in Plesse*, *Conrado de Rostorp*, et viris strenuis *Henrico de Bouenten*, *Statio de Gladenbeke*, *Johanne de Hardenberge* militibus aliisque. Datum anno domini M CCC XVIII. postridie assumptionis beatæ virginis Mariæ.

CCCLXXVII.

Conradus et *Loderwicus fratres de Rostorp*, *Lippoldus* et *Theodoricus fratres de Rosingen* testificantur, *Johannem* cellerarium Amelungebornensem coram sese plenissime renunciasse, duos villicos in *Lutbardeffen* et duos in *Esbeke* esse liberos a seruitio episcopis Hildensemensibus, et dominis de Homburg præstando, inimicis Rostorpiorum. Jubent igitur, ne quis suorum eosdem villicos conturbet. Datum anno domini M CCC XII. dominica letare.

CCCLXXVIII.

Johannes senior *Conradus* et *Johannes iunior fratres dicti de Wenthusen* famuli profitentur, se nihil iuris habere in duobus mansis sitis in campo villæ *Loibeke*, quos *Henricus de Wenthusen* miles vendiderat *Reinbero de Vornholte*. Testes erant *Heinemannus* et *Johannes fratres dicti de Euerstein*, *Henricus Rebock*, *Johannes de Bokenem* famuli atque alii. Datum anno M CCC XX. postridie beati Viti Martyris.

CCCLXXIX.

Wy *Johann vann Gustedede Zerman* unde *Zinrik* sine vedderen hern *Brunes Sobne vann Gustedede* knapen dohn wtllich allen denn de dussen breif sehen eder horen dat wy mitt willen unnd fulbordt all unfer eruen hebbet gegeuenn unnd geuen inn dusselme iegenwordigen breue vor unfer unnd ufer elderen unnd miner vorgenomeden *Johannis* broderer seele herr *Brunes Zinriks Rottgers* unnd *Daniels* gehetern ock vann *Gustedede* unde vor herrn *Zermanns hegers* seele denn geistliken ludenn dem abbete unnd conuente des stichtes tho *Amelungeborne* alle use gudt dat dar liedt in dem velde tho *Aderoldessen* dat wy tho lehne hadden vann dem erfamen herrn dem *Abbete vann Corbeia* mit alme rechte ahne vogedie ahne bede ahne schattinge unnd ahne ienigerleye deinst unnde fetter desuluen geistliken lude inn de wehre desuluen gudes mitt dusselme breue, ouch so hebbe wy myt dussel fuluen gude einen altar bewedmet in demfuluen stichte tho *Amelungeborn* in denn engen kohre dar me ufer unde ufer elderen ewigliken dencken schall degedinges lude hierouer gewest sindt dussel erbaren lude herr *Werner vann Oldershusen* ridder, herr *Brun vann gustedede* kerckhere tho *sehbusen* unnd herr *Ludloff* Kerckherr tho *Oldendorp* unnde *Zomborg*. Gegeuen na goddes bort drutteynhundert iahr darna im drey unnde seftigsten iare an funte *marcus* dage des hilgen euangelisten.

CCCLXXX.

Prædium Brockhof ad triennium comiti Speigeln. & Bodoni, Homborgensi viro nobili, traditur a. 1386.

Wy herr *Zinrick ein edel herr tho Zomborgk* un wy iuncker *Mauritius eingreue tho Speigelberge* bekennet openbar in dussel breue vor uns unde vor unse eruenn dat de geistliken lude de abbet unnd de conuent des stichtes tho *Amelungeborn* hebbet uns gelaten ore gut dat de *Brockhof* hedt tho dren iharenn mit

mit aller thobehoringe ann houen unnde lande unnd ann wiffchenn umme fun-
derliker frundfchop willen eft ienig twidracht edder unnwille hebbe wi twifchen
unns unnd denn vorchreuen geiftlicken ludenn. deren wille fchall hier mede
wefenn gerichtet und all bygedahn unnd watt wy ock ohn willet geuenn datt we
ohr gutt tho dem *Brockhoue* hebbet datt fchall ahn uns ftahn unnd fe enfeholt
vann uns dar nicht wat van efchenn binnen duflen negeften dren lharen. wan
auer duffe vorchreuen drey lhar ummekomen find fo fchole wy unnd willet effte
unnefse eruenn duffeme vorbenomeden abbete unnd conuente ohre gutt dat de
Brockhoff hett mitt aller thobehoringe in aller wies wedder dohn unnd wedder
andtwordenn. tho etc. gegeuen na goddes bort dritteynhundert iahr darna in den
fes und achtigften iare.

CCCLXXXI.

Prædium Sedmanshusen traditur Amelunxbornensibus 1410.

Wy *Gering* vann *Gron*e hochfte Richter unnd *Gogreue* uppe dem *Leinberge* vor
Gottingen unnd *Tile* Kornzenwichte vann *Mundenn* fchultete inn der
ftad *Gottingen* des durchluchtigenn fürftenn unnes gnedigenn *Juncherenn* *Zert-*
togen *Outen* *Zertogenn* tho *Brunfchwigg* bekennet inn duffem breue unnd betu-
gett openbar, datt vor uns quam inn einen gehegeden richte de erbar man herr
Johann vann *Schedenn* canonick der kerckenn tho *Ganderfem* *Zilden* heimfches
Bifchopdomes gefund unnd wolmechtig finer finne unnd finer vornunft und be-
kande mitt guden willen unbedrungen datt he hebbe vorkofft denn erbaren
geiftlicken herrn *Abbede* unnd conuente des closters *Amelungfborne*
vor eine fummen geldes de ohme all unnd woll bethalett fy alle he bekande ein
fyn Vorwerck mitt veer houen landes gelegen in dem dorpe *Sedmanshusenn* nicht
gar *fehr* vann *Gottingen* mitt allem rechte unnd mitt alle finer thobehoringe als
de gelegen findt binnen unnd en buthenn dem dorpe inn holte velde watere
weide ackere gefruchtiget unnd ungefruchtiget als herr *Johann* de gekofft hadde
vann *Brune* unnd *Corde* broderenn gehetten vann *Reinoldeshufen* unnd *Albeyde*
unnd *Metteken* ohren fusterenn unnd vann *Zartmanne* *Mengershufen* unnd ohren
eruen unnd hefft dat vorwerck mit den veer houenn unnd kottfteden mit alle
oren thobehoringenn vor uns upgelathenn und des eine rechte vortticht gedahn
mitt hande unnd mitt munde als recht is unnd mitt guden willen geandtwordet
den geiftlicken herrn herrn *Henricke* *Abbede* tho *Amelungfborne* . . . unde wy
Geringk und *Tile* vorgeschreuen hebbet dem vorchreuen abbete de benomb-
den guder geandtwordet unnd ohne dar inggefah unnd inggewiffert alle des lan-
des unnd der gude recht is. Des tho kuntfchop unnd tho einer openbaren be-
wysunge hebbe wy duffenn breff befeggelt mitt unnen Innggefeggele unnd is
gefchein im gerichte na goddes bort im veerteynhundert unnd teynden Jare des
mandages vor funnte Vites dage des hilligenn *Martelers*.

CCCLXXXII.

Hermannus dei gratia abbas *Amelungfbornensis* duas villas et sex manfos firos
ad *Landrihusen*, quinque casus et aduocatiam ibidem, in quibus *Wetbergii*
vitalitium tenebant, permutauit cum *Gerbarde* et *Antonio de Weiberg*, ac recepit
ad oppidum *Oldendorf Olrikshagen*, decimam ibidem, decimam ad *Wanglist* et
bona *beermannica* ibi sita, quæ octo libras nummorum seu penningorum quotan-
nis soluebant, consentiente magistro generali ordinis *cisterciensis*, et *Francisco*
abbate Corbeiensi. Datum anno *MDXXI*.

CCCLXXXIII.

Ashwinus de Kampen extinctis patris sui fratribus *Johanne* et *Godebarde de Kam-*
pèn elocat villam *Brack* *Hermann*o abbati *Amelunxbornensi*. Datum anno
MDXXIII.

CCCLXXXIV.

Florianus de Weibe ab abbate *Amelunxbornensi* receperat infeudationem in quin-
que manfos et septem casus ad et in *Landrihusen*. *Johstius de Weibe* successit
eoque defuncto *Fridericus*, *Petrus* et *Eberhardus de Weibe*.

Sss ss 3

CCCLXXXV.

CCCLXXXV.

Gotbardus de Campe ab abbate *Wernero Amelungsbornensi* duos et dimidium mansos, in *Londribusen* sitos, in feudum suscepit.

CCCLXXXVI.

VII. mansi Siburgebusenses traduntur Amelunxbornensibus a. 1210.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis. *Bernhardus tertius* domini gratia *Paderburnensis* ecclesie episcopus omnibus presentibus et futuris notum esse cupimus, quod *Zermannus* et *Stephanus fratres de Scardenberge* septem mansos, quos a nobis in beneficio tenuerunt, in *Syburgehufen* consensu heredum suorum in manus nostras resignauerunt et eosdem cum salinis et pratibus et siluis et omnibus attinentiis suis abbati et fratribus in *Amelungesborne* contulimus sub hac forma consilio prepositi maioris *Lamberti* et *Thiderici* decani et totius capituli, quod prefati fratres *Zermannus* et *Stephanus* in recompensationem dictorum agrorum decem alios mansos de allodiis suis cum molendino attinente sitos in uilla, que dicitur superius *duerberge*, ecclesie nostre contradiderunt et eosdem a nobis in feodo receperunt. Testes huius rei sunt *Lambertus maior prepositus*, *Thidericus decanus*, *Conradus custos*, *Zermannus prepositus*, *Johannes cellerarius*, *Volquinus*, *Gerhardus* canonici maioris ecclesie in *Paderborn*, et sanctorum apostolorum petri et andree canonici, *Cesarius custos*, *Thitmarus scholasticus*, Laici etiam aderant ministeriales ecclesie nostre, *Amelungus comes*, *Zermannus de Osdagesen*, *Henricus dapifer*, *Albertus* et filius *Albertus de Bruke*, *Bernhardus de Northe*, *Georgius*, *Henricus luscus*, *Johannes de Aspe*, *Johannes clenodium*, *Anselmus de Ailen* et alii. Acta sunt hec anno dominice incarnationis M. CC. X. indict.

XIII, presidente apostolice sedis *Innocentii III*, episcopi nostri anno VII.

CCCLXXXVII.

Compositio litis de mansis Siburgebusensibus a. 1241.

Nos *Simon* dei gratia *Paderborn* episcopus omnibus presens scriptum uisuris notum facimus, quod *Albertus de antiquo castro* et *Arnoldus uulpes frater eius* milites, sicut ueridica relatione intelleximus, libere renuntiauerunt omni actioni, quam suscitauerant ecclesie in *Amelungesborne* super quibusdam bonis in *Syburgehufen* tribus uidelicet mansis et dimidio, asserentes ex eisdem bonis ex morte auunculi sui *Otraueni de Zildeffe*, qui eadem ab ecclesia nostra *Paderbornensi* in feodo tenuerat ius hereditarium se habere, hec enim renuntiatio taliter facta fuit, quod prefata ecclesia in *Amelungesborne* et conuentus eiusdem prefatis fratribus soluit octo marcas grauium denariorum et iidem fratres firmiter promiserunt, se fideliter curaturos, quod soror ipsorum *Zelenburgis* et liberi ipsius et omnes ipsorum liberi et heredes prefatam ecclesiam nunquam de cetero impeterent de premissis, iure nihilominus ecclesie nostre saluo Quic factus testis fuerunt adhibiti subnotati, *Arnoldus eiusdem loci abbas* pro tempore, *Rotherus prior*, *Conradus sacerdos*, *Arnoldus de Zauerwurde*, *Henricus de Wenthusen*, *Johannes de Emme* milites. Actum et datum *Dryborgk* anno domini M. CC. XXXXI. III. id. Iun.

CCCLXXXVIII.

Compositio controversie de curte Siburgebusana 1241.

Ego *Bernhardus* dictus *de Ofethe* notum facio quod lit. que uerteratur inter abbatem et conuentum de *Amelungesborne* cisterc. ordinis ex parte una, et *Zermannum* et *Stephanum fratres de Scardenberge* ex parte altera, super curte quadam predictorum abbatibus et conuentus in *Syburgehufen*, mediante prudentium uirorum consilio amicabili compositione coram nobis est terminata, adeo ut prefati fratres *Zermannus* et *Stephanus* iuri suo et cause penitus renunciarent etiam, dictorum bonorum contra omnem personam fidelem *warandiam* sese promit-

mitterent exhibituros, pro huius rei testimonio ad utriusq. partis instantiam prefens pagina conscripta nostri sigilli et burgenfium noue ciuitatis in *Wartberge* extat impreffione communita. Testes funt. *Zermannus mascalculus*, *Raueno de Papenbeim*, *Henricus* et *Matthias de Thinckelborgk*, *Zenricus sapiens*, *Johannes capellanus de castro*, *Johannes de Nedere*, *Adolfus de Ricwardessen*, *Theobardus de Northè*, *Conradus* et *Zelmricus* fratres *Burchardus de Westem*, *Fridericus de Zorhusen* et alii quam plures. Acta funt hec anno dominice incarnationis M. CC. XXXXI, in castro *Wartberge* Paderbrunnensis dyocesis.

CCCLXXXIX.

Conradus comes de Euerstein donat fratribus *Amelungefbornensibus* silvam vulgo dictam *Sundero* cum adiacente possessione, quæ *Helle* dicitur, quæ in eminentiori parte existunt contigua curiæ *Holenberge*. Testes erant *Godeschalcus de Plesse* aliique. Datum anno dominicæ incarnationis M. CC. XVII, discordantibus in imperio *Ottone* et *Frederico*.

CCCXC.

Venditio bonorum, ad Latvorde fitorum 1422.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Bodo Senior* et *Bodo iunior fratres de Homborg* nouerint uniuersi quod *Ludegerus Lode* miles bona sua in *Latvorde IIII* videlicet mansos et dimidium cum attinentiis suis ecclesiæ in *Amelungefborne* pro marcis vendidit L. verum quia ipsi duo soli hæc a nobis in beneficio possederunt, in manus nostras resignauerunt, et ecclesiæ prædictæ consensu coheredum nostrorum proprietatis contulimus libertatem Actum anno M CC XXII, regnante *Frederico* Romanorum imperatore et semper *Augusto*.

CCCXCI.

Otto Dux decimam, ad Odagfen obuiam, Amelunxbornensibus donat a. 1241.

Dei gratia *Otto dux de Brunswik* omnibus in perpetuum Ad noticiam omnium tam futurorum quam presentium uolumus peruenire quod ob remedium tam anime nostre quam nostrorum precessorum quicquid iuris habuimus in decima *Osdagessen* cenobio *Amelungefbornensi* dedimus et assignauimus perpetuo possidendum, premissam enim decimam *Zenricus* cognomine *kolkorf* ad manus nostras quia a nobis in feodo tenuerat resignauit, huius autem facti nostri et resignationis testes sunt dominus *Bernhardus de Dorstat*, dominus *Baldewinus de blankenborgh*, dominus *Geuehardus de Bortueldæ*, dominus *Ludolfus de Groborwe*, dominus *Euerhardus de Odem* et alii quam plures, datum *Tfelle* per manum *Zenrici* notarii anno domini, incarnat. M. CC. XXXXI.

CCCXCII.

Sigfridus archiepiscopus Moguntinus prædictam resignationem decimæ in *Osdagessen* confirmat, decima prius in manus suas resignata, et receptis in compensationem quatuor mansis in *Snen* et *Helmdageshusen*, quos nobilis vir *Hermannus* aduocatus de *Cygenberg* feudali iure suscepit. Datum *Northheim* anno M CC XXXXI, V id. Martii pontificatus sui anno XI.

CCCXCIII.

Decimæ, Luthardessensis et Hihwardessensis, eis donantur 1241.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis, *Sigfridus* dei gratia sancte *Maguntine sedis archiepiscopus*: sacri imperii per germaniam archicancellarius notum facimus quod decimam in uilla *Luthardessen* et in proxima uillula uidelicet *Zildwardessen* cum omnibus suis attinentiis tam de animantibus quam fru-

frugibus. quam uiri nobiles *Conradus Otto Zermannus* et *Lodewicus fratres comites de Euerstein* a nobis et ecclesia Maguntina titulo feodi obtinebant, in manibus nostris libere resignatam. intuitu pietatis nec non ad supplicationem iam dicti *Conradi comitis* qui prior natus erat monasterio de *Amelungesborne* iure proprietatis perpetuo contulimus possidendam, propter ea ut indemnitati ecclesie Maguntine caueatur a sepe dicto *C. comite* tres manfos proprietatis sue in uilla *Berge* suos recepimus in restaurum, quos eundem iure feodali uolumus obtinere ita scilicet ut predictorum manforum proprietates ad nos et ad nostram ecclesiam pertineat pleno iure Datum *Northeim* V id. martii anno uerbi incarnati *M. CC. XXXX. I.* pontificatus uero nostri anno decimo primo.

CCCXCIV.

Gerhardus dei gratia archiepiscopus *Moguntinus* sacri imperii per Germaniam archicancellarius decimam in *Holdesse*, a) quam *comites de Waldenberg* a Maguntina ecclesia in feudo tenuerant, resignatam in manus suas libere propter Deum et petitionem patris sui comitis *Ludouici de Euerstein* proprietati ecclesie *Amelungesbornensis* permittit assignari, et idem *comes Ludouicus* in compensationem dictae decimae de proprietate sua sex manfos in *Bredenuorde* in manus archiepiscopi resignauit et in feudo recepit. Datum apud *Werdere* b) Kal. april. anno domini

M. CC. LII. pontificatus sui anno primo.

a) *Hulderssen* villa ad *Eimbecam*.

b) *Werder* Vicus in Principatu *Corbeiensi*.

CCCXCV.

Traditio decimae Snetingebusanae circa 1235.

Nos Burchardus et *Burchardus fratres comites de Lutterberge* et *Burchardus* et *Ernestus comites de Scartuelde* uniuersis fidelibus presens scriptum inspecturis notum facimus, quod nos partem quandam decimae uille in *Snetinghusen*, quam ab ecclesia Maguntina tenuimus in manus domini *Sygfriidi archiepiscopi* illius nominis secundi per litteras nostras resignauimus profitentes presentium testimonio et sub fidei sacramento quod quam cito ad eum accedere personaliter poterimus, quod iam per scriptum fecimus, manu et ore faciemus, sub eadem etiam pollicitatione promittimus, quod quam cito *Zermannus* et *Ernestus* milites de *Uslaria* et *Bernhardus* ac *Guntherus fratres de Zardenberge*, uel simul omnes uel aliqui eorum ad nos uenerint et nos monuerint, nos promittimus eis, quod iam dictam decimam in manus domini archiepiscopi resignabimus, et quod ecclesia in *Amelungesborne* super hoc contractu de cetero non debeat a nobis uel a quoquam hominum ex parte nostri in aliquo molestari.

CCCXCVI.

Decima quaedam Snetingebusana traditur 1235.

Sigfridus archiepiscopus *Maguntinus* declarat, *Burchardum* et *Burchardum fratres Comites de Lutterberge* et *Burchardum* et *Ernestum comites de Scartuelde* decimam octo manforum in *Snetinghusen*, et *Hermannum aduocatum de Cegenberge* decimam XIII. et dimidii manforum, quorum tres mansi in *Henigebusen* siti erant pro remedio animarum suarum resignasse, ut proprietates fratribus assignaretur *Amelungesbornensibus*. Recepit archiepiscopus ab *Hermanno de Uslaria* quatuor manfos in *Dransuelde* in feudi oblationem et de cetero consensit. Datum *Amelungesborne* Kal. Maii anno pontificatus eius quinto.

Nota. Diploma esse datum anno 1235, patet e charta supra allata num. 393.

CCCXCVII.

Confirmatio venditionis bonorum Snetingebusensium 1257.

In nomine domini amen. *Borchardus comes de Lutterberg* omnibus hoc scriptum intuentibus in perpetuum, sepe in illis negotiis atq. causis calumnia oritur, in qui-

quibus oppositum cautele studium scriptis aut testibus minime inuenitur. hinc est quod uniuersitati nostre cupimus notum esse quod de conniuentia coniugis nostre domine *Ode* atq. consensu liberorum nostrorum *Otonis Zeidenrici* et *Henrici* et heredum nostrorum approbamus et ratam habemus uenditionem bonorum in uilla *Zolthufen*. quam cognatus noster *Ludolfus de Plesse* abbati fecit et conuentui de *Amelungeborne* cum omni iurisdictione et iure. quod sibi aut nobis competebar. uel competere uidebatur. sane cum aliquandiu nos impeteremus memoratos abbatem et conuentum, ac de tempore in tempus questionem permouissemus eisdem super emtione bonorum predictorum iam facta, de consilio bonorum duas accepimus marcas, et in manus domini *Arnoldi abbatis de Amelungeborne* et ad altare beatorum apostolorum Petri et Pauli in *Walkenrede* presente domino *Gerbarde abbate de Zerswiteshusen* et abbate de *Walkenrede* et conuentu omni petitioni renunciauimus et querele. et ex parte coniugis nostre ac liberorum nostrorum predictorum pariter et heredum. que nobis competebar et potuit competere in bonis memoratis. ad hec permisimus et tenore presentium promittimus etiam bona fide. quod nos et liberi nostri atq. heredes simul cum nostro cognato *Ludolfo de Plesse* warandare uolumus et debemus abbatem et conuentum predictos omni tempore. omni loco. Ut autem in posterum nulla calumnia de premissis ualeat suboriri. scriptum hoc super his editum sigillo nostro fecimus communiri. Nihilominus in monumentum euidentis rei huius sigilla de *Walkenrede* et de *Zerswiteshusen* abbatum ut apponerentur, attente supplicauimus et obtinuimus ab eisdem.

Datum et actum in *Walkenrede* in presentia conuentus anno domini M. CC. LVII. in die et festo sancte trinitatis. Testes sunt dominus *Germotus campensis*, dominus *Gerhardus Zerswiteshusis abbas*, *Bernhardus abbas de Walkenrede* et conuentus ibidem.

CCCXCVIII.

Traditio mansi unius ad Holtbusen iuxta Eimbecam 1263.

In nomine domini *Conradus* dei gratia *Eimbicē* prepositus omnibus tam presenti- bus quam futuris hoc scriptum audientibus notum esse cupimus, quod nos proprietatem mansi unius siti in *Zolthufen*, ad *Eimbicē* ecclesiam pertinentem, ecclesie beate *Marie in Amelungeborne* ob reuerentiam eiusdem uirginis et fauorem ipsius conuentus pia deliberatione contulimus ab eis iure perpetuo possidendam. et quia eodem manso *Theodoricus filius Gerlaci de Zoldese* inbeneficiatus fuerat. idem *Thidericus*. receptis quinq. fertonibus a fratribus memoratis. dictum mansum ante castrum *Grabenbagen* in manus nostras libere resignauit. Ut autem ecclesia nostra in hac parte maneret indemnis. a *Lippoldo Giselberto* et *Georgio fratribus de Wetsen* mansum unum situm in *Zollenstadt* ad eos iure proprietatis spectantem recepimus in restaurum et eundem ipsis titulo porreximus feudali. In cuius rei euidentiam et munimen presentes litteras inde conscribi et sigilli nostri appensione fecimus roborari. Testes sunt *Conradus de Kamenatis* sacerdos et monachus. *Iohannes cellerarius* frater. *Zartmodus* magister de *Snetingebusen*. *Lodericus de Roschorp* miles. *Lippoldus de Wetsen* miles et fratres sui *Giselbertus* et *Georgius*. Acta sunt autem hec anno domini M. CC. LXIII.

CCCXCIX.

Acquisitio decimae Wettensesis 1267.

Henricus dei gratia dominus in *Zomborg* notum uolumus esse et constare quod ecclesia de *Amelungeborne* decimam in *Wettesen* cum omni iuris plenitudine totam et integram pro LXVI marcis argenti a *Lippoldo* milite de *Wettesen* de consensu fratrum suorum *Giselberti* et *Georgii* emptione legitima comparauit. uerum quia idem *Lippoldus* dictam decimam a nobis iure tenuit feudali. sic nobiscum composuit et ordinauit. quod omni iuri nostro, quod habere uidebamur in ea, animo libenti renunciantes, ecclesie ante dicte contulimus perpetuo possidendam. Ut autem hoc factum rationale debite firmitatis robur obtineat et nullorum in posterum calumnia ualeat irritari. presentem paginam inde conscrip-

Tt tt

ptam

ptam cum subscriptione testium memorate ecclesie dedimus sigilli nostri munimine roboratam. Huius rei testes sunt *Johannes de Oldendorp* et *Johannes de Stochem sacerdos*, *hermannus laicus*, *Conradus de Lutbardeffen*, *Johannes de Rodenberge*, *Conradus de Rodenberge*, *Junius de Wetsen milites*, *Rodolfus ciuis et alii* quam plures. Acta sunt hec anno domini M. CC. LXVII.

CCCC.

Renuntiatio & resignatio iurium in duos mansos Holtbusenses 1280.

Ego *Lodewicus comes de Euerstein* notum esse uolo . . . quod cum *Bertoldus* et *Conradus fratres filii Zenrici de Moringen* et *Bertoldus filius Conradi ipsorum patris* ecclesiam in *Amelungeborne* de duobus mansis in *Zoltbusen prope Moringen* impeterent, se aliquid iuris in predictis mansis habere estimantes, tandem dicta causa amicabilem sopita, ipsi coram me et consulis ciuitatis *Zuxariensis* de dictis mansis totaliter desuerunt, et ipsos mansos cum omni iure liberaliter predictae ecclesie resignauerunt, hanc resignationem et renuntiationem me cum camerario de *Amelungeborne*, *Frederico* manu ab eis suscipiente, illisque, constanter et publice permittentibus id quod manu et lingua in *Zuxaria* fecerunt in *Moringen* coram ciuibus ipsius uille, cum temporis opportunitas se offerret, similiter se facturos In cuius rei testimonium presentem paginam conscribi fecimus sigillisque meo et ciuitatis *Zuxariensis* firmiter communiti, presentibus *frederico camerario*, *Johanne de Osenbrugge*, *Zenrico* custode, *Arnoldo Rebock* monachis in *Amelungeborne*, *Godeberto de Uslaria*, *Conrado de Beseworm*, *Volperto de Brunswick*, *Arnoldo de Voltesen*, *Arnoldo de Natesungen* aliisque. Datum *Zuxarie* anno domini M. CC. LXXX.

CCCCI.

Lis sopita de molendino 1284.

Nos *Bernhardus* dei gratia *Corbeiensis* ecclesie prepositus tenore presentium protestamur, quod coram nobis et nobilibus uiris domino *Lodewico seniore comite de Euerstein* domino *Alberto comite de Swalenberge* ac ciuitatis *Zuxarie* consulis dominus abbas et fratres in *Amelungeborne* ex parte ecclesie sue *Wernbero filio Zenrici* felicitis memorie de *Molendino* super causa siue questione quam mouebat de molendino plenariam fecerunt iustitiam, in huius rei testimonium sigilli nostri munimine comitis *Lodewici de Euerstein* comitis *Alberti de Swalenberge* nobilium predictorum ac ciuitatis *Zuxarie* consulum prefens scriptum duximus roborandum. Datum anno domini M. CC. LXXX IIII, non. Jul.

CCCCII.

Traditio decimae Everdissensis 1284.

Henicus dei gratia abbas ecclesie *Corbeiensis* adnuit pie petitioni nobilium uirorum *Adolfi* et *Alberti comitum de Swalenberge* conferentium decimam in *Everdissen* ecclesie *Amelungebornensis*, additque confirmationem ac capituli sui consensum. Testes *Barbardus prepositus*, *Ludolfus prior*, *Henricus custos*, *Ludolfus hospitalarius, dictus de Holte*, *Herboldus portarius dictus de Amelungeffen*, *Dominus abbas Mauritiu*, *Adolfus* et *Albertus comites de Swalenberge*, *Conradus de Beseworm*, *Conradus de Uslaria* burgenfes ciuitatis *Huxarie* et alii quam plures. Datum anno domini M. CC. LXXX IIII, non. Julii.

CCCCIII.

Traduntur 2 mansi Goltbecenses ecclesie Bernigbusensi 1287.

Nos comes *Engelbertus de Euerstein* recognoscimus quod cum auus noster comes *Conradus de Euerstein* cum filia sua *Agnete* cognata nostra, quam tradidit religioni, II mansos fitos in *Goltbeke* ecclesie in *Bernigbusen* libere possidendos in perpetuum contulisset, nos huiusmodi tam piam donationem ratam habentes . . . fi-

... sigilli patris nostri comitis Ludouici senioris de Euerstein et nostri munitissime iussimus roborari. Datum anno domini M. CC. LXXX. VII. in die sancti Iohannis baptiste.

CCCCIV.

Venduntur ei mansi Amelunxbornensibus 1287.

Nos soror *Gisla* dicta *abbatissa* totusq. conuentus monialium in *Beringhusen* cupimus esse notum, quod nos consensu unanimi duos mansos in *Goltbeke* ecclesie in *Amelungeborne* pro X marcis puri argenti uendidimus absq. aduocacia et exactione qualibet possidendas. Datum *Suzarie* anno domini M. CC. LXXX VII. in die beati Iohannis baptiste.

CCCCV.

Diploma nobilis domini de Homborg, quo vendidit monasterio Amelungebornensi bona quedam Brunessensia anno 1299.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis nos *Bodo miles et dominus in Zomborg* scripti presentis tenore coram intuentibus uniuersis recognoscimus publice protestantes, quod nos de consensu uoluntario fratris nostri *Zenrici*, canonici ecclesie *Zildensemensis*, quandam curiam nostram sitam in uilla *Brunessen* et duos mansos et unam aream ibidem cum omnibus pertinentiis suis in aquis pratis siluis pascuis agris cultis pariter et incultis liberos etiam ab omni seruitio petitione et exactione atq. ab omni iure secularis potestatis tam dominorum quam aduocatorum. receptis decem et septem marcis puri argenti. matura deliberatione rationabiliter uendidimus domino abbati et suo conuentui monasterii *Amelungeborne* cysterce. ordinis *Zildensemensis* dioc. libere et quiete in perpetuum possidendos. promissimus etiam bonis nos eorundem bonorum dicto conuentui plenam et firmam warandiam quocunq. tempore oportuerit prestituros. preterea *uillicus* sue colonus. cuiuscunq. etiam iuris uel conditionis fuerit. quam diu ipsis bonis colendis a domino abbate uel a suis officialibus statutus presederit. a seruitiis petitionibus tributis exactionibus ex parte nostra et totius familie nostre libere et absolutus manebit. quamuis ad hoc faciendum aliquo iure siue ad nos siue ad quenquam alium pertinere antea uidebatur. ea dicta bona ad manus auunculi nostri comitis *Zermannii de Woldenberg*. a quo hactenus iure possedimus feodali. cum pleno supra dicti fratris nostri *Zenrici* consensu ad utilitatem et profectum prenominati abbatis et conuentus. quibus ut dictum est rationabiliter uendidimus. libere resignamus. nos uero comes *Zermannus de Woldenberg* de consensu plenario *cunegundis* uxoris nostre et *Bodonis filii nostri* et *Gerburgis filie nostre* pariter et assensu. ad quos dictorum bonorum pertinet proprietates. receptis duabus marcis puri argenti. sepe dicto domino abbati et conuentui monasterii *Amelungeborne* sepe dicta bona cum omnibus suis attinentiis. quemadmodum auunculus noster *Bodo dominus in Zomborg* a nobis in feodo possederat. proprietauimus et libertauimus quiete et libere perpetuo possidenda. ipsa igitur bona integraliter resignauimus ad manus domini abbatis et conuentus dicti monasterii. nihil nobis iuris nec alii cuiquam hominum reseruantes. sed et si quis forsan in posterum quacunq. occasione de ipsis bonis monasterii eiusdem conuentum inquietauerit. nos una cum predicto auunculo nostro domino de *Zomborg* promissum sub fide data sufficientem prestare seu facere tenebimur warandiam. conuentum exempturi ab impetitione qualibet liberum et indemnem. In huius igitur uenditionis tam ipsorum bonorum quam proprietatis rationabiliter a nobis ambobus factorum et nostris heredibus siue coheredibus supradictis similiter et resignationis ac etiam warandie faciente tam ab auunculo nostro quam a nobis secundum omnes condiciones premissas euidentis et sufficiens testimonium nostri et auunculi nostri prefati comitis *Zermannii de Woldenberg*. ad quem sepe dictorum bonorum pertinebat proprietates. firmatum sigillis ipsi conuentui dedimus perpetuo presens scriptum. Testes presentes aderant. *Gerhardus de Gandersem*. *Zenricus Raibo*. *Wasmodus de Zastenbeke*. *Zartungus de Elize* milites. *patruelis noster Zenricus de Zomborg*. *Conradus de Luthardessen*. *Arnoldus minor*

de Zauerfuorde. Bruno de Rodenberg. Ernestus de Embere. Zermannus Bock. Henricus de Luthardessen famuli et alii quam plures fide digni. Datum et actum in nostra ciuitate Oldendorp anno domini M. CC. LXXX. VIII, proxima die sequenti Sancti Viti martyris.

CCCCVI.

Henricus Dux Amelunxbornensibus adiudicat bona, ad Lotbeke sita, 1304.

Dei gratia Henricus dux de Brunswik omnibus in perpetuum. quia strenuus miles Reinberus de Vornbolte ad instantiam honorabilis uiri Bertrami abbatis et conuentus in Amelungesborne trina citatione legitimisq; dilationibus concessis citatus coram nobis nec per se neq; per responsalem aliquem comparare curauit. ultimo termino peremptorio prefatus abbas suo et sui conuentus nomine constitutus in nostra presentia sufficienter declarauit per litteras prefati militis de Vornbolte se emisse duos mansos et unam curiam et decimam in uilla et in campo uille Lotbeke cum omni iure a Reinhardo milite memorato. et per litteram conitum Ottonis et Ludouici de Euerstein resignationem decime prefate sufficientem et eiusdem decime appropriationem monasterio et conuentui prefato in Amelungesborne per litteras uenerandi domini Ottonis episcopi et capituli Paderbornensis. nos uero his uis et auditis. iuris ordine obseruato. auctoritate iudiciaria a rege Romanorum nobis concessa. quia predicta bona in nostra iurisdictione sunt sita, eisdem bonis memoratum abbatem suo et sui conuentus nomine inuestimus et in possessionem eorum misimus ipsum in ea et suum monasterium quantum de iure possumus et debemus suscipimus perpetuo defendendum. Actum et datum anno domini M. CCC. III. in octaua natiuitatis beate marie uirginis. presentibus domino Ernesto capellano nostro plebano in Zertsebergk. Eberto milite nostro in Zatdorp. Brunone notario nostro. Wernhero de Barkenuelde. Johanne de Gunsen et aliis fide dignis. In cuius rei firmitatem presentem litteram dedimus sigillo nostro roboratam.

CCCCVII.

Reconciliatio inter Dynastas Homburgicos & Amelunxbornenses 1308.

Bodo dominus in Homborg et filius eius Henricus profuerunt, reconciliationem sese inter et cenobium Amelungesbornense fuisse initam super extirpatione noualium et noua porta cenobii ampliata ac extensa. ceterum nec dominus abbas nec conuentus memoratus nos super castro a) iuxta uillam Grene constructo conuenire debebunt, nisi hoc eisdem a suis superioribus fuerit imperatum, et tunc licite nos poterunt conuenire coram domino feudi ipsius castri, a quo dominium eiusdem castri asserimus nos in feudo habere. Sigilla subdiderunt praeterea Sigfridus episcopus Hildesheim, Henricus decanus ibidem, dominus Lippoldus de Rottingen senior. Testes Mauritius comes de Spiegelberge, Hartmannus de Dudingen, Bruno de Vrencke milites, Bruno de Rodenberge, Iohannes proit aduocatus, Arnoldus de Swalenberge monachus Amelungesbornensis. Datum anno M CCC VIII. in craftino diuisionis apostolorum.

a) Castellum priscum Grene, in colle edito haud procul Leina situm, quod adhuc exstat.

CCCCVIII.

Simonis Comitis Dasselensis ultima donatio 1325.

Ex autographo Senatus Alfeldensis.

Vann goddes gnaden wy greue Simon vann Dasse dohn wittlick allen cristen ludenn de duffen bref horen eder sehenn datt wy mitt gantzer redelicheit unnfes sinnes und witte mitt fulbordt unnsfer frowen greuinnen Sopbien vann goddes gnadenn unde alle der de man van rechte dar to eschen scholde hebbet geueu unde geuet ahn unfeme feelgerede dem conuentte vann Amelungesborne
fes

Imperatoris litterarum generalium. Henricus comes palatinus rhene. In nomine domini Amen. Nos Henricus comes palatinus rhene. In nomine domini Amen. Nos Henricus comes palatinus rhene. In nomine domini Amen.

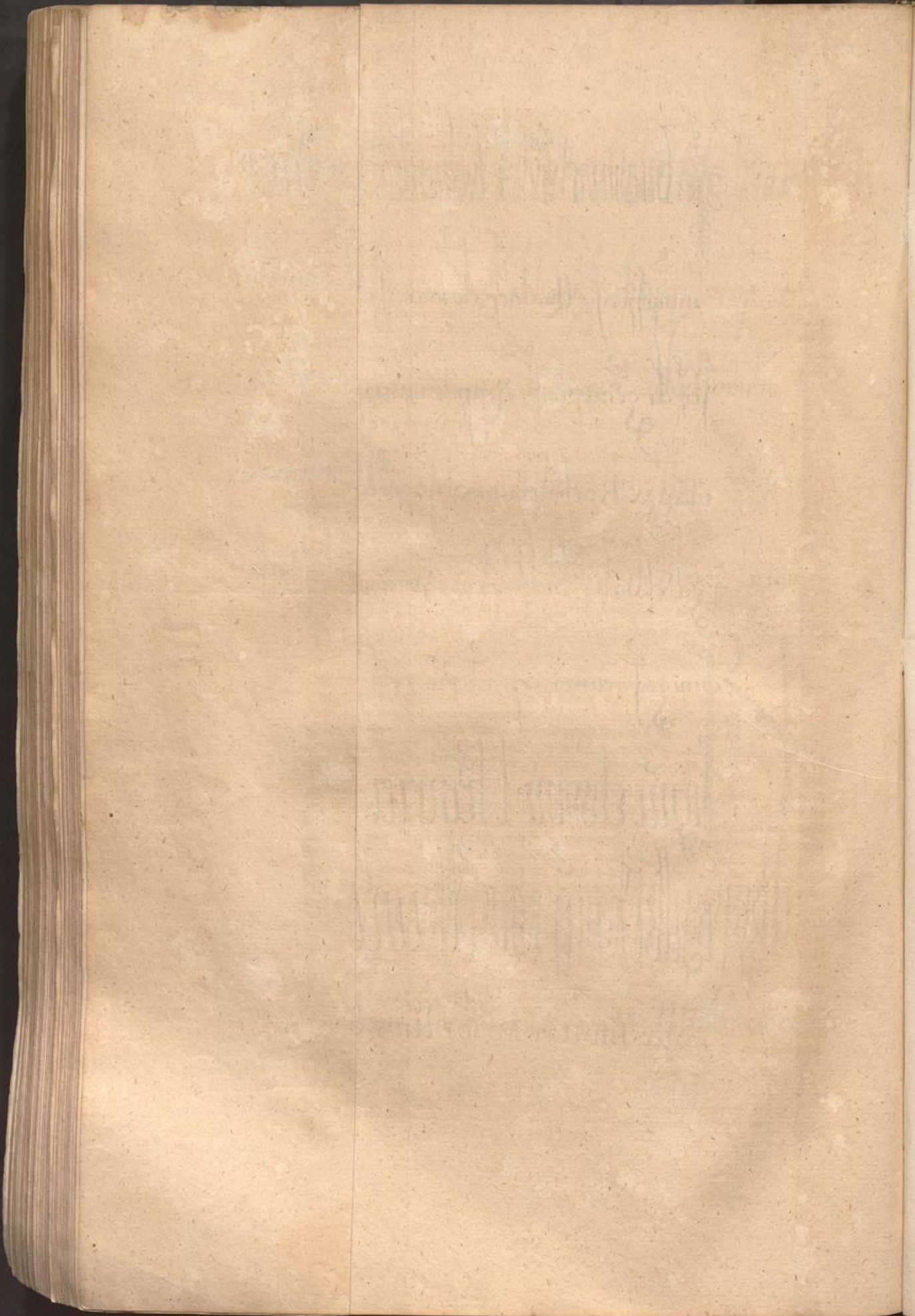
Singulis curiaque capitulorum

RI
Ns

In nomine domini Henrici
palatini rhene. Nos Henricus comes palatinus rhene. In nomine domini Amen.

Data III Nonas Novemb. Anno domini Incarn. M. CCC. Indictione. II. Anno uero domini Henrici Regis III. Anno Magade buye

ses marck geldes lodiges fuluers dorch gott unnde unse seele also dat men tho twen altaren in deme fuluen goddeshuse alle dage ewiglichen misse lesen schall unnd unnsere seele unnsere frowen unnd all unnses geschlechts unnd unnsere heerrn *Zerrogen Otten* gedenckenn schall mit vliete in der misse unnd datt man inn unnsere ihartydt unnd unnsere frowen mitt godes deinste uns vlitelich begahn schall. desfuluen dages unnsere ihartydt schall men geuen ein gutt deinst dem conuente alle denn personen de da iegenwordich findt im godesdeinste. dut vorgesprokene geldt schall men geuen alle ihar tho bescheidentlike vann deme *Kahibuse tho Aluelde* vann dritich marck geldes de wy van unnsere heerrn dem *bischope vann Zildensem* unnde sinem capittel getuget hebben redeliche. Tugen de edele man *Zerman vann Plesse* riddere unnd *sin broder Godtschalck* knape heerr *Zinrick vann bouenten* heerr *Iohann vann Gladebeke* heerr *Iohann vann Rorungen* riddere gegeuen na godes bort derteryn hundert iahr darnha in deme vief unnde twintigsten iahre in deme meye.

CCCCIX.

Diploma foundationis monasterii Kemnadenensis ad Visurgim ad a. 1004.

Ex autographo Corbeiensi.

CIn nomine sancte et individue trinitatis. *Heinricus* diuina fauente clementia rex. Omnium sancte dei ecclesie nostrorumque, fidelium presentium ac futurorum comperiat uniuersitas. qualiter domna *frederuna* venerab. abbatissa eiusque soror *imma* comitissa *gerone* comite adiuuante construxerunt quoddam monasterium ad honorem sancte dei genetricis & perpetue uirginis marie dedicatum, ad quod omnem hereditatem hoc est *Keminetan. begen. Barigi. tundinun. othere.* hec sunt in *tihthi. uarflan. in auga. Rothe. in uuikanauelde. Bardenuuic. Hoimannessun. uuitborpp. Britlingi. Biangibudiburg. Addunestorp. haterbiki. Bodanbuson. Suterburg. in bardanga. claniki. in dreuani. uuigmannesburstal. Bennedestorp. in mosidi. uuidila. uualdersidi. kokerbiki. in beilanga. holana. aun. Setila. in bogtrunga. hepslidi. Simigaf.* cunctaque, earum hic prememorata predia gratissima uoluntate tradi-

derunt que u. sita sunt in comitatu *bernbaridi ducis.* unde nostram regalem aggressę maiestatem supplices rogauerunt ut ipsum monasterium in nostri mundiburdio susciperemus, talisque libertatis ac legis primatum concederemus qualem *gandersheim. quitilinburg. heruuisci* tenere uidentur. quod nos petitione *theodorici mimi-donenis* episcopi fecisse omnium noscat uniuersitas fidelium. Ad hec statuimus ut in prefate abbatisse sueque sororis comitisse potestate predictum monasterium

et abbacia nostro persistat concessu diebus uite earum, post obitum u. utrarumque earum ad nostrum publicum eadem abbacia ius in perpetuum pertineat. Insuper autem uolumus ut nulla maior siue minor regni nostri persona in eadem abbacia placitum facere aut aliquam sibi molestiam inferre uel publicam functionem exigere nisi *aduocatus* abbatisse cunctarumque monialium. Hoc & iam nostra regali auctoritate ad hoc concedimus abbacie ut sanctimoniales eiusdem monasterii abbatissa defuncta licentiam habeant eligendi aliam ad hoc idoneam. Et ut huius nostre auctoritatis preceptum firmitus omni tempore perseueret hanc paginam manu propria roborantes signo nostro iussimus insigniri.

Signum domni *Heinrici*

Locus signi regis Hein- rici.

regis inuictissimi.

egilbertus cancell. uice uuilligisi archicapellani nota. data III. non. nou. anni dominice incarn. M. III. indictione. II. anno u. domni *Heinrici* regis. III. actum *Magadeburg.*

Nota. *Heinricus* II in hoc diplomate annos regni sui numerat a die coronationis sue. *Otto* III mortuus est die 21. Januarii a. 1002, & *Heinricus* electus fuit Werle circa medium mensis aprilis, quia *Eccardus* marchio, *Heinrico* in regem Romanorum electo, occisus est Palithi a comitibus de *Northeim* die 30 mensis

T t t 3

apri-

aprilis a. 1002, uti demonsttrauimus supra §. 104. Eodem anno dominica VIII. pentecostes Maguntiae a Willigiso eiusdem ciuitatis archiepiscopo ordinatur Heinricus, teste Auctore Vitae Meinweri T. I. S. R. B. Leibniti p. 521. Bernhardus dux, cuius meminit diploma nostrum, etiam appellatur Benno. Ipse erat filius Hermanni Billingi, ducis Saxoniae, mortuus demum anno 1011, teste eodem auctore Vitae Meinweri. Jus aduocatae monasterii - - olim ad progeneros nobilium dominorum de Homborg spectauit.

CCCCX.

Diploma regis Conradi III. quo ad annum 1147. Abbatiae Corbeiensis duo monasteria conferuntur, et eiusdem Abbatiae priuilegia confirmantur.

Ex autographo; in alba membrana nigris litteris scripto.

CIn nomine sancte et indiuidue Trinitatis Cunradus diuina fauente clementia romanorum rex secundus. Principalis dignitatis munificentiam decet bene de re publica merentibus, premia rependere, & per congruos honorum gradus prouectos, ceteris in exemplum et tanquam bonae spei signum proponere, ut tam hi sui laboris emolumenta sine fine mansura percipiant, quam illi a simili mercedis gratia sese non fraudandos intelligant. Quo circa nouerit omnium fidelium nostrorum tam futuri quam presentis temporis industria quod nos propicia serenitate, fidem, labores, et constantiam fidelissimi nostri nobisque, carissimi *Wiboldi Corbeiensis abbatis* intuentem, tradidimus in perpetuum Corbeiensi monasterio, & eidem qui nunc diuina uocatione & communi atque, concordia fratrum electione praestitit, abbati scilicet *Wiboldo*, nec non cunctis successoribus ipsius auctoritate in eternum ualitura, duo feminarum monasteria *Keminada* uidelicet atque, *Visbike* & de nostro atque, regni iure, per manum *Herimanni palatini comitis de Rheno*, quem ad hoc rite peragendum assumpseramus aduocatum, transegimus, et firmauimus super reliquiis corporis sancti Viti membris per aureum donationis nostrae anulum, in potestatem & ius atque, dominationem Corbeiensis monasterii in manum predicti abbatis *Wiboldi*, et *Adelberti marchionis de Brandenburch*, qui uice *Herimanni comitis de Winzenburch Corbeiensis monasterii aduocati*, eandem donationem nostram seu transactionem suscipiebat, ita uidelicet, ut Corbeiense monasterium, duo prenomina monasteria, *Keminada* scilicet & *Visbike*, cum omnibus prediis, siluis, et aquis, tam foris quam intus ad ipsa loca pertinentibus habeat, possideat, ordinet, utatur & seruet, sicut tenet sub suo regimine, iure uidelicet proprietario.

tres abbatiolas quas fundator eiusdem noue Corbeie *Luthewicus pius*, magni *Karoli* filius, ad eandem *Corbeiam* contulit, scilicet, *Eresburch*, nobile quondam Saxonum castrum, nec non *Meppiam* et *Visbike*. Sane ad prefata duo loca, neque, militia neque, ullum seruitium nobis aut regno debebatur, & quam Corbeiensi monasterio, tam in militia quam in seruitio ad honorem regni & defensionem sancte ecclesie dignitas collata est, nos iudicio principum, ad coronae nostrae augmentum, sicut prescriptum est, manere decernimus, Primam iudicii sententiam dedit *Burchardus argentinensis* episcopus quam securus est *Adelbero Treuirensis* archiepiscopus, *Anshelmus hauenbergensis* episcopus, *Heinricus Leodiensis* episcopus, *Sifridus Wirceburgensis* electus, *Frithericus dux svecie*, & *alsatie*, *Hermannus palatinus comes de Rheno*

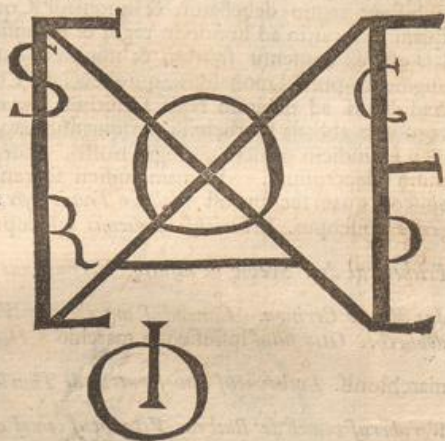
Conradus dux ceringa, *Cunradus marchio de Witting*, *Adelbertus marchio de Brandeburch*, *Otto filius ipsius eque marchio*, *Herimannus filius eiusdem Adelberti*

marchionis, *Lutbewicus comes patrie de Thuringia*, *Herimannus marchio de Bada*, *Wernherus comes de Bathen*, *Othelricus comes de Lenzenburch*, *Othelricus comes de Orninga*, *Heinricus comes de Cazzenelenboge*, *Marquardus*, *Sibodo*, *Theodoricus comes de Montbeliart*, & alii plures qui tunc affuere. Hoc quoque, notum esse uolumus, quod uenerabilis pater noster *Eugenius*, sancte Romane ecclesie summus pontifex, frequenti nos admonitione tam per suos, quam per nostros legatos hortatus est, ut monasteria feminarum que nostrae ditioni & ordinationi in regno nostro specialiter pertinent, in quibus diuina religio penitus dilapsa est, regulare, & reformare dignaremur. Et quum sepe nominata monasteria, *Keminata* & *Visbike*,

bike. non iam monasteria. sed omnibus pretereuntibus uiam in peccatis communia. corrigi post multos labores non potuerint & Corbeiensi monasterio uicina sunt. tam ad correctionem quam in proprietatem inibi contradidimus. nullo reclamante.

nisi sanctę regule inimicus & pudicicię hostis fuerit inuentus. auctoritate u. nostra regia. prefatis duabus cellis. *keminada* & *Wifbike* damus. ac decreto in perpetuum ualituro confirmamus. eandem libertatem quam habet Corbeiense monasterium. scilicet prefecturam urbis que uulgo dicitur *Burgban*. ea uidelicet priuilegii ratione. ut nullus dux. nullus marchio. nullus comes. nullus aduocatus potestatem habeat exercendi iudicium in atrio predictarum ecclesiarum. sed quidquid preter ius & equum. a famulis. que tam abbati quam congregationi obsequio cottidiano deseruiunt. commissum fuerit. ab abbate uel ab eo. cui ipse mandauerit corrigatur. Et ut hec omnia rata & inconuulsa in perpetuum habeantur preceptum hoc conscribi et imaginis nostre impressione insigniri iussimus.

Signum domni Cunradi romanorum
regis sēdi.

ego Arnoldus cancellarius uice Heinrici moguntini archiepiscopi et archicancellarii recognoui.

Actum anno dñice incarnat. M. C. XLVII. indict. X. anno u dñi CVN-
Radi sēdi regis inuictissimi VIII. Data frankenewort in Xpo feliciter AMEN.

CCCCXI.

Diploma Conradi III, Romanorum regis, quo ad annum 1147 Corbeiensi abbati Wiboldo eiusque successoribus traditur Abbatia cum prædijs adiunctis.

Ex autographo, quod est aureis litteris in rubra membrana scriptum.

C In nomine sanctę et indiuiduę trinitatis Cunradus diuina fauente clementia Romanorum rex sēds; Principalis dignitatis munificentiam decet. bene de REPUBLICA merentibus premia rependere. & per congruos honorum gradus prouectos. ceteris in exemplum. & tanquam bone spei signum proponere. ut tam hi sui laboris emolumenta sine fine mansura percipiant. quam illi a simili mercedis gratia sese non fraudandos intelligant. Quocirca nouerit omnium fidelium nostrorum tam futuri quam presentis temporis industria. quod nos propicia serenitate. fidem. labores. et constantiam. fidelissimi nostri nobis que karissimi *Wiboldi Corbeiensis* abbatis intuentel. tradidimus in perpetuum Corbeiensi monasterio. et eidem qui nunc diuina uocatione. & communi atque concordia fratrum electione preest. abbati scilicet *Wibaldo*. nec non cunctis successoribus ipsius auctoritate in eternum ualitura. monasterium seminarum quod uocatur *Keminada*. et de nostro atq. regni

regni iure per manum *Herimanni palatini comitis de Rheno*. quem ad hoc rite peragendum assumpseramus aduocatum transgimus & firmauimus super reliquiis corporis sancti viti martiris per aureum donationis nostre anulum. in potestatem & ius atq. dominationem Corbeiensis monasterii in manum predicti abbatis *Wiboldi*. & *Adelberti marchionis de Brandenburg*. qui vice comitis *Herimanni de Winzenburch Corbeiensis monasterii aduocati*. eandem donationem nostram seu transactionem suscipiebat. ita uidelicet. ut Corbeienſe monasterium. prenomiatum monasterium scilicet *Keminada*. cum omnibus prediis. filiis et aquis. tam foris quam intus ad ipsum locum pertinentibus habeat. possideat. ordinet. utatur et seruet. sicut tenet sub suo regimine. iure uidelicet proprietario. tres abbatiolas. quas funda-

tor eiusdem noue *Corbeie Luthewicus* pius. magni Karoli filius ad eandem *Corbeiam* contulit. scilicet. *Eresburch* nobile quondam Saxonum castrum. nec non *Meppiam* atq. *Visbike*. Sane de prefato loco. neq. militia neq. ullum seruitium nobis aut regno debebatur. & quoniam Corbeienſi monasterio. tam in militia quam in seruitio ad honorem regni & defensionem sancte ecclesie dignitas collata est. ex consensu fratrum & ministerialium ipsius ecclesie statuimus. ut pro augmento prefati monasterii. quod ecclesie Corbeienſi in perpetuum possessionem tradidimus. ad debitum regis seruitium sex marce. aut seruitium sex marcarum regno de abbacia Corbeienſi persoluantur. atq. hanc nostre auctoritatis donationem ex iudicio principum regni nostri. sicut prescriptum est. manere in perpetuum decernimus. Primam iudicii sententiam dedit *Burchardus argentinensis* episcopus. quam secutus est *Adelbero Treuirensis archiepiscopus*. *Anshermus havelensis* episcopus. *Heinricus Leodiensis* episcopus. *Sifridus Wirceburgensis* electus.

Fruhericus dux Sœvie & alsatie. *Herimannus palatinus comes de Rheno*. *Cunradus dux de Ceringa*. *Cunradus marchio de Wittin*. *Adelbertus marchio de Brandenburg*. *Otto filius ipsius eque marchio*. *Herimannus filius eiusdem Adelberti* marchionis. *Luthewicus comes patrie de Thuringia*. *Herimannus marchio de Bada*.

Wernberus comes de Bathen. *Vibelicus comes de Lenzenburch*. *Vibelicus comes de Horninga*. *Heinricus comes de Cazzellenbogan*. *Marquardus*. *Sibodo*. *Theodoricus comes de Montbeliart*. & alii plures qui tunc affuerunt. Hoc quoq. notum esse uolumus. quod uenerabilis pater noster *Eugenius* sancte Romane ecclesie pontifex. frequenti nos admonitione tam per suos. quam per nostros legatos hortatus est. ut monasteria feminatum que nostre ditioni & ordinationi in regno nostro specialiter pertinent. in quibus diuina religio penitus dilapsa est. regulare. & reformare dignaremur. Et quoniam sepe nominatum monasterium *Keminada* non iam monasterium. sed omnibus pretereuntibus uiam in peccatis commune. corrigi post multos labores non potuit. Siquidem multis religiosis & precipue *Mindenſi* episcopo. in cuius parochia situm est idem monasterium. hanc operam iniunxeramus. ut inibi diuina religio & sancte conuersionis cultus institueretur. & rite obseruaretur. & quoniam Corbeienſi monasterio uicinum est. tam ad correctionem quam in proprietatem inibi contradimus. nullo reclamante. nisi sancte regule inimicus & pudicitie hostis fuerit inuentus. Aduocatum uero sepe facti loci id est *Keminada* & omnium prediorum ibidem pertinentium. quam uir illustris *Heinricus dux Saxonie* a nostra & predecessorum nostrorum regum uidelicet seu imperatorum manu habuerat. tradidimus iam dicto Corbeienſi monasterio. nec non prenomiato *Wiboldo* suisq. successoribus canonice & regulariter ordinatis. in perpetuum. ipso duce consentiente & annuente. & eandem aduocatum de manu ipsius abbatis. hominio prius ei cum iuramento fidelitatis propter id ipsum facti. sponte & ultro recipiente. auctoritate uero nostra regia. prefate celle *Keminade* damus. ac decreto in perpetuum ualituro confirmamus. eandem libertatem quam habet Corbeienſe monasterium. scilicet prefecturam urbis que uulgo dicitur *Burchban*. ea uidelicet priuilegii ratione. ut nullus dux. nullus marchio. nullus comes. nullus aduocatus potestatem habeat exercendi iudicium. in atrio predictae ecclesie. sed quidquid preter ius & equum a famulis. qui tam abbati quam congregationi obsequio cotidiano deseruiunt. commissum fuerit: ab abbate uel ab eo. cui ipse mandauerit. corrigatur. Et ut hec omnia rata & inconuulsa in perpetuum

Constantine rex et imperator romanorum... **P**...

merenti prima responde. Ep. ygruol... tamquam bonae spei... laboris onamenta sine fine mansura...
a simili mercedis gratia se n. fraudando intelligere...
nobis k. m. Wiboldi Corbeiensis abbas inuente...
felice Wiboldo. nec n. cunctis successibus...
SIGILLUM DOMINI CONRADI ROMANORUM REGIS SACRI IMPERATORIS

Data dñi dñice megrnae. ca. c. xliii. Indict. x. Anno dñi Conradi Secundi Regis Inuictissimi. VIII. Actum Trauyske yndor. in xpo felicit. Amen.

tuum habeantur. preceptum hoc conscribi et imaginis nostrę impressione insigniri iussimus.

Signum domni ^vConradi Romanorum Regis secundi inuictissimi.

Monogramma
regis uide in
Tabula.

Ego Arnoldus cancellarius uice heinrici moguntini archiepiscopi et archi cancellarii recognoui;

Data anno dominice incarnationis M. C. XLVII. indictione X. Anno uero dñi Cynradi secundi regis inuictissimi. VIII. Actum Frankenevort in Christo feliciter Amen.

Nota. Pater ex his duobus diplomatibus Conradinis, Nicol. Schatenium, doctum e societate Jesu patrem, qui in Annal. Paderb. T. I. p. 770 seqq. prius, etsi non satis accurate descriptum, in lucem emisit diploma, virgulam censoriam non meruisse. Vir quidam doctissimus censet, Schatenium mala fide egisse, & diploma Conradinum exhibuisse mutilum, & fortassis studio omisisse illa, quę de aduocatia loci Keminada in Principatu Wolferbuttelano agunt, quippe quę pro presentis rerum statu minus grata fore sibi persuaserit. Sed edidit Schatenius l. c. diploma Conradinum prius, non posterius. Tamen, lacunas & variantes lectiones, easque momenti plenas, nos quoque multas in diplomatis a Schatenio editis obseruasse, diximus iam supra.

CCCCXII.

Diploma Heinrici Leonis Saxonie ducis, quo ille ad annum 1147 feudum aduocatie monasterii Keminadensis Domino Regi resignat, idemque iterum ab abbate Corbeiensi recipit.

Ex autographo.

†. In nomine sanctę et indiuidue trinitatis. Henricus dei gratia dux Saxonie. Notum esse uolumus uniuersis Christi nostrisq. fidelibus, quod beneficium nostrum uidelicet aduocatię de monasterio Keminata & de alijs bonis ad illud monasterium pertinentibus in manu domini nostri *Conradi* Romanorum regis secundi spontanea uoluntate resignauimus, ut eandem aduocatię monasterio Corbeiensi in perpetuam possessionem contraderet, hac uidelicet conditionis ratione, ut predictam aduocatię de manu uenerabilis abbatis *Wiboldi* in legitimum beneficium reciperemus, quod etiam eodem ordine quo predictum est tam a domino rege quam abbate completum est & a nobis obseruatum. Hoc autem de beneficio nostro facere propter humilem petitionem domini nostri regis non abnuimus, ea maxime de causa, quod predictus uenerabilis abbas nobisq. carissimus *Wiboldus* gloriosissimo auo nostro imperatori *Lothario* diu multumq. ac fideliter seruiuit & in administratione Romani imperii singulari constantia usque ad mortem adhesit, dignumq. est ut sicut possessionum heredes eidem imperatori successimus, ita retributionis circa gratos ac fideles ipsius non degeneret successores existamus.

Actum Brunefvich, anno dominice incarnationis M. C. XLVII. indictione X anno V domini *Conradi* Romanorum regis scđi X.

Testes u qui affuerunt hi sunt, *Bruno prepositus, Liuthardus, Bernardus, Anno, Bertoldus, Rikece, Baldeuwinus, Gerhardus, Erembertus*, & de Corbeiensi monasterio *Adelbertus prepositus, Conradus prepositus Kaminatensis, Henricus capell. Henricus clericus, Karolus, Bernhardus, Reinherus, Rederus, Godefridus, Jobannes, Adelhardus, Elueric.*

Uuu uu

CCCCXIII.

Diploma Adelborzi episcopi Hildesheimensis, quo ad annum 1181. monasterio S. Godehardi, intra urbem Hildesiam sito, bona quaedam tradidit.

Ex membrana.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Adelbogus dei gratia Hildenesheimensis episcopus. Pastoralis officii cura nos ammonet ecclesie, quam regendam suscepimus, solerter intendere ac filiorum ipsius utilitati et quieti diligentia circumspicere providere, huius pie deuotionis gratia inuitante cenobium beati Godehardi ab antecessore nostro pie recordationis Bernhardo inchoatum et fidelium Christi studio decenter constructum debita honestate promouere decreuimus, et ut deo ibi feruentibus paternitatis nostre non desit affectus omnimodis elaborare curauimus. Quocirca nobis intentionem gerentibus in hoc eorum securitatem summpere constare iudicauimus, ut si que res a nobis aut aliis fidelibus donate uel ab ipsis conquisite fuerint, ita nostra speculatione perpetua stabilitate fulciantur, ne quorumlibet hominum temerario ausu serui dei graue incommoditatis periculum patiantur. Eapropter decimam in Alem super VII mansos eidem ecclesie pertinentes, quam promouente Thiderico abbate III. fratres predicti loci ab Zermanno ministeriali nostro XVIII. marcis soluerunt, ipsorum prebende addidimus, similiter et decimam in Bodensteden. a) quod alio nomine Zolthuson dicitur, ipso Thiderico abbate elaborante ab Zermanno camerario item ministeriali XVIII. marcis absolutam fratrum usui concessimus, preterea dimidiam decimam in Wakken-

obus
fide cum LII iugeribus mediante supra dicto th. abbate ab Zeinrico ministeriali nostro LXXX marcis adquisitam nobisq; sicut priores resignatam utilitati eorundem fratrum tradidimus, nihilominus in Zarlshaim LXXX agros cum pertinentiis, areis et pratibus, a quatuor fratribus Ibone baoldo heinrico eberto predicto abbate th. promouente LX marcis absolutos, iuri sepe dicte ecclesie fideliter delegauimus, item predolum in Zaostert. b) quod cono ibi conuersus fratris sui Wilhelmi aliorumq; heredum suorum consensu beato Godehardo contulit, eius ecclesie stabiliter confirmauimus. Ut hec igitur in omnia post futura tempora rata et inconuulsa permaneant, auctoritate apostolorum petri et pauli banno nostro ea roboramus et uiolantibus ea perpetuam dampnationem conferuantibus autem eternam retributionem deo largiente promittimus, et presentem paginam sigilli nostri impressione et presentium qui aderant nominibus eorum infra conscriptis testimonio muniuimus, confirmamus etiam eidem ecclesie mansum in Welethe, quem Offemia comitissa pro remedio anime sue et comitis Ottonis ad prebendam eorum fratrum deuote donauit. Testes Bertholdus maior prepositus, Berno decanus, Godefridus presbyter, Bruno cellerarius, Eilbertus, Thietmarus, Zaribertus, Iozelinus presbyter, Lodewicus presbyter, Ludoldus prepositus sancte crucis, Poppo prepositus sancti Mauricii et maioris ecclesie canonicus, Richu decanus eiusdem ecclesie sancti mauricii, Bortoldus et Luidhardus canonici, Fredericus subdiaconus maioris ecclesie canonicus, Bertoldus decanus sancte crucis, Bertholdus uice dominus, laici, Burchardus de Eymessen, Arnoldus et Gberhardus fratres de Cantelesheim, Thidericus de Ordenberg, Fredericus de Nouali, Gerhardus et Eckericus fratres, Luppoldus aduocatus, Luppoldus de Escherte, Eustachius filius aduocati, Luppoldus de Stockem, Johannes de Ochtersen, Widego de Blikenside et filius eius Arnoldus, Widego et frater eius Luderus, Waltherus de Frethen, Zermannus de Tossem, Thidericus de Tossem, Odelricus de Riuo, Udo de Nitelegen, Eylhardus de Elsethe, Godescalcus de Iesen, Sigehardus de Astembike, Theiberus de Ringelhem, Zermannus sine . . . mra Godefridus de Slikt, Wernberus de Berniggeroib et filius eius Werberus, Odabricus Conradus Zeinricus et frater eius Arnoldus de Embrike, Berno et frater eius Luidolfus de Cyanme, Johannes de Borsen, Zeinricus de Suechlite, Zeinricus de sancto Godehardo, Jordan de Westfelde Bertoldus frater eius, Zeithenicus filius Sigebodonis de Sebartfelde, Rodolfus de Mendere, Benno et filius eius, Burchardus de Ekelesheim, Conradus de Uilem, Zermannus de Clowen, Roibericus de Ezesheim, Sifridus de Rothe, Walbertus de Berckem, Conradus et Bertoldus fratres de sancta cruce, Zermannus Marscalcus.

Acta sunt hec in presentia nostra et testium qui supra scripti sunt anno domini M. C. LXXXI.

a) Bo-

- a) Bodenstein in praefectura Lutter ad Bavenberg intra Principatum Wolferbutrelanum.
b) Villa desolata prope oppidum Bokenum.

CCCCXIV.

Litterae indulgentiarum Papae Nicolai IV. pro ecclesia in Holthusen villa, hodie dicta Wrisbergboltsen, ad annum 1291.

E membrana.

Nicolaus episcopus seruus seruorum dei uniuersis Christi fidelibus presentes litteras inspecturis salutem et apostolicam benedictionem. Vite perennis gloria, qua mira benignitas conditoris omnium beatam coronat aciem ciuium superiorum. a redemptis pretio sanguinis fusi de pretioso corpore redemptoris meritorum debet acquiri uirtute, inter que illud esse pregrande dignoscitur. quo ubiq. sed precipue in sanctorum ecclesiis maiestas altissimi collaudetur. Cupientes igitur ut ecclesia sancti Martini in *Holthusen* Sildesemenis dioc. congruis honoribus frequentetur. de omnipotentis dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate consili omnibus uere penitentibus et confessis. qui eandem ecclesiam deuote uisitauerint annuatim in annunciationis. natiuitatis. purificationis et assumptionis beate Marie uirginis ac predicti sancti Martini festiuitatibus. et per octo dies festiuitates ipsas immediate sequentes. nec non in anniuersario die dedicationis ipsius ecclesie unum annum et quadraginta dies de iniunctis sibi penitentiis misericorditer relaxamus. Datum apud urbem ueterem V. non. maii pontificatus nostri anno quarto.

Nota. Ad sericum filum dependet sigillum plumbeum, in cuius parte antica apparent duo vultus barbari cum inscriptione: SPA SPE. In medio utriusque vultus conspicitur gladius Petri. In facie autem postica sunt uerba expressa: NICOLAUS PP. III.

CCCCXV.

Translatio bonorum Berghensium ad feudi Dominum Honburgicum 1301.

Nos *Zinricus* dictus *Zegher* miles recognoscimus presenti littera munita nostro sigillo quod *Ernesto* dicto *Zaken* famulo uendidimus unam nostram curiam sitam in *Borige* a) cum tribus mansis de beneplacito et consensu omnium heredum nostrorum cum omnibus suis pertinentiis pratis pascuis et in siluis pro quadraginta marcis *honnouerensium* denariorum et eandem nobili domino nostro *Bodoni de Zomborch*. a quo dictam curiam in pheodo tenuimus. libere resignauimus. anteponendo conditionem cum amicabili arbitrio utrobique. quod de festo pentecostes nunc preterito ad trium annorum decursum illorum bonorum reemendi habeamus liberam potestatem. preterea si denarii eiusdem monete fuerint meliores uel uiliores marcam examinatam computabimus per triginta solidos a tertio dimidio solido. si bona eadem reemere non possemus. apud heredes *Ernesti* si ipsum mori quod absit contingeret debent bona eadem permanere. Et nos *Bodo dominus in Zomborch* solio. quo hec omnia placitata suauiter cognoscimus.

sigillum presentibus iussimus alligare. Datum anno domini M. CCC. primo.

- a) Borige, Berge, in praefectura Grone ad Visurgim.

CCCCXVI.

Confirmatio adiecta Simonis C. Dasslensis 1304.

Nos *Simon nobilis comes de Dasle* omnibus hanc litteram uisuris aut audituris cupimus esse notum. quod honestis famulis *Zermanno* et *Ernesto* fratribus dictis *Zake* allodium nostrum in *Dasle* in domini iure et usufructu cum una marca denariorum *xxx.* usualium duodecim solidorum reputata in censu nostro ibidem iusto titulo concessimus feudali. ista condicione interiecta. quod dicta bona in

Uuu uu 2

festo

fecto Martini proximo nunc instante ad annum reemere possimus pro XXV marcis puri argenti de illa pecunia. quam nobilis uir *comes Otto de Waltecke* nobis tunc soluendo tenetur obligatus. soluta uero a predicto *comite Ottone* nostra pecunia et nos per negligentias tardantes de ipsa pecunia bona nostra non reemerimus. dicti fratres *Zermannus* et *Ernestus* eadem bona perpetualiter in iusto feodo obtinebunt. si uero. quod absit. ultimo termino Martini iam prefixo a predicto *comite de Waltecke* de nostra pecunia nobis nihil solueretur. et nuncio predictorum fratrum ex ipsa pecunia XXV marce argenti notorie presentetur. et per infortunium ab ipso nuncio raperentur aut perderentur. iam dicti fratres *Zermannus* et *Ernestus* nobis de damno nobis compatiens plenam dabunt potestatem. bona nostra reemendi pro pecunia iam taxata a die beati Martini superius narrato ad decem annos immediate sublequentes. a proximo uero beati Martini usq. ad annum supra dicti fratres *Zermannus* et *Ernestus* de predictis bonis nullum fructum colligunt excepta sola marca censuali. aliis uero decem annis in sequentibus usum et fructum eorundem bonorum integraliter pleno iure debent percipere quam diu in supra dictis annis ab eisdem non reemerimus pro summa pecunia superius nominata. Ut autem hec premissa rata et inuolabiliter a nobis obseruentur. Sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Testes huius nobiles *Otto* et *Otto comites de Euersteine*. *Burchardus miles de Sienem COMES DE OLDENBORCH*. *Johannes* et *Zermannus fratres dicti de Euersteine*. *Florentius de Zoltsusen*. *Grubo de Gussede* famuli et alii quam plures fide digni. Datum et actum in castro *Polle* anno domini M CCC IIII in uigilia assumptionis regine celi.

Nota. De comitibus Oldenborgicis in Paderbornensi episcopatu uide *Gruppenii Orig. Pym.* p. 37.

CCCCXVII.

Otto C. de Euerstein uendit *Hakiis* duos mansos, ad *Holtsmindam* sitos, a. 1306.

Quoniam secundum uerba uiri prudentis inquietum est cor humanum et infinitis questionibus se immiscet. nunc gesta hominum obliuioni tradendo nunc sponte et in fraudem uiam ueritatis deserendo. ideo illi uitio industria humana per scripture testimonium procurauit. proinde ego *Otto tri gratia domicellus de Euersten appellatus de Buren* recognosco presenti littera sigillo meo munita. quod de consensu et bene placito heredum meorum omnium uendidi iusto titulo uenditionis duos mansos sitos in campo *opidi Zoltesmynne* domino *Ernesto* militi dicti *Zake* suis heredibus et suo fratri *Zermanno Zake*. nec non quinq. solidos grauium denariorum. quos singulis annis de quibusdam agris in predicto campo sitis pro censu recipere consueui hereditario iure. de quibus omnibus predictum militem in pheodau. et si predictus miles sine ueris heredibus quod absit uiam uniuerse carnis decefferit. supra dictum famulum in pheodabo de omnibus predictis ac debitam et iustam warandiam faciam quancumq. fuero requisitus. ceterum si impetitiones de predictis mansis ab aliquo sustinerent qui se heredem diceret. a tali impetitione seu actione eripere debeo et refundere quod in uulgari *Orfaten* dicitur. sicut fide data propria manu ad manus fratrum predictorum permisi. Datum anno domini M. CCC. VI. in festo beati Kiliani.

CCCCXVIII.

Otto C. Euersteinensis confert *Hakiis* feuda 1307.

Nos *Otto* dei gratia *comes de Euerstein* uniuersis. quibus presentes littere fuerint exhibite cupimus notum esse quod pleno consensu uxoris nostre *Lugardis* et omnium heredum nostrorum bona uoluntate omnia bona sita in uilla *Odere* nec non in uilla *Emmeren* a) cum omni iure et fructu. quo nobis resignauit rationabiliter et rite dilectus noster amicus ac strenuus. miles *Thidericus dictus Suue* post mortem uxoris sue strenuo militi ac nobis dilecto *Ernesto* nec non *Zermanno* fratribus dictis *Zaken* iusto pheodo contulimus et omnibus heredibus ueris eorum titulo pheodali conferimus in his scriptis. si autem uxorem mili-

militis predicti uidelicet *Stuuen* bona prehabita nobis uel nostris in uita resignare contingeret, nichilominus predicti fratres uel heredes eorum bona prehabita in pheodo legitime possidebunt. In cuius rei euidentis testimonium presens scriptum sigilli nostri munimine dedimus communitum. Datum et actum anno

domini M. CCC. septimo feria quarta post festum pasche.

a) Ad fl. Emmeram prope Pirmontum.

CCCCXIX.

Simon C. Dasselensis vendit Hakiis bona Dasselensia 1308.

Nos *Simon* dei gratia comes de *Dasle* omnibus presens scriptum intuentibus cupimus esse notum publice profitentes, quod cum consensu heredum nostrorum strenuis uiris *Ernesto militi* et *Zermanno* famulo fratribus dictis *Haken* et ipsorum heredibus curiam nostram in *Dasle* et V mansos sitos in campo *uille Dasle* cum decima eorundem quinque mansorum, nec non cum omnibus suis iuribus in campis pratis siluis et aquis ad duodecim solidorum communium denariorum reditus in *castis nostris fabricalibus* pro XXV marcis puri et examinati argenti uendidimus sub hac forma, quod nos et nostri heredes predicti bona a prefatis fratribus uel eorum heredibus pro prenotata summa argenti usq. ad festum beati Iohannis baptiste nunc proxime instantis reemendi liberam habebimus facultatem. Si uero antedicta bona ab eisdem fratribus tempore ante scripto reemere neglexerimus iidem fratres et eorum heredes fructus seu prouentus messis et anni subsequenti integrantur tollere et recipere licite et quiete, tempore tamen reemptionis nostre nihilominus usq. in festum beati Martini tunc proxime instantis nobis durante, ueruntamen si ante fata bona nos aut nostri heredes tempore seu festo beati Martini prescripti ab ante nominatis fratribus uel ipsorum heredibus pro prefata summa argenti, quam ipsis in *castro Euerstein* soluere promissimus, tunc reemere neglexerimus, sepe dicti fratres et eorum heredes prelibata bona a nobis et nostris heredibus quiete et perenniter in feudo possidebunt, hoc tamen adiecto, quod si nos medio tempore quod absit decedere contigerit *Sophia nostra comboralis* predicta bona a sepe dictis fratribus uel ab eorum heredibus pro ante dicta summa argenti ac sub eadem condicione qua et nos reemendi liberam habebit facultatem. Testes sunt nobiles uiri *Otto* et *Otto comites de Euerstein*, *Burhardus de Stebmem* miles, *Florentius de Zoltbusen*, *Conradus de Dieke* b). *Bodo de Ouldeleusen*, *Johannes de Fisse*, famuli et alii quam plures fide digni. Ne igitur impostero super his oriri poterit dubitatio presens scriptum nostro sigillo duximus roborandum. Datum anno domini M CCC VIII craftino apostolorum simonis et iude.

b) Alias *de Piscina* solet dici.

CCCCXX.

Nobiles de Ilten destruunt domicilia extra portam Hannoveræ, Steintbor. 1314.

Nos *Thidericus* et *Olricus* milites et *Johannes* famulus, fratres dicti *de Ilten* recognoscimus in hiis scriptis, quod ob petitionem illust. principis, domini nostri domini *Otonis ducis de Luneborgh*, ac consulum et burgenium in *Houoer* destrui fecimus casas, quas habuimus extra ualuam lapideam ciuitatis *Zonover* et *Brulonem*, et promissimus fide data Domino nostro Duci et consulibus et Burgenibus predictis, quod nos et heredes nostri nunquam extra dictam ualuam et extra *Brulonem* casas reedificare uolumus seu aliquas mansiones. Si uero areas uenderemus, precauebimus, quod emtor seu emptores ipsius aree non debent id ipsum similiter attemptare. In cuius rei testimonium sigilla nostra presentibus sunt appensa. Datum anno domini, M CCC XIII. in uigilia sancti Thome apostoli.

Nota. Adherent membranæ tria sigilla, quæ trianguli figuram præ se ferunt, in quorum medio adparet clipeus, & in medio clipeorum apparent formæ duorum canum, unus sub altero. In circumferentia est sculptum: † S. Thiderici de Ilten, † S. Olrici de Ilten, † S. Johannis de Ilten. In dorso membranæ scriptum legitur: *de nobilium casis destructis extra ualuam lapideam de anno 1314. de Ilten.*

Uuu uu 3

CCCCXXI.

CCCCXXI.

Hermannus C. Eversteinensis confert Amelunxbornensibus bona 1315.

Nos Hermannus dei gratia comes de Euersten uniuerfis presentia uisuris et audituris uolumus esse notum quod accedente voluntate et consensu fratris nostri Ottonis proprietauimus venerabilibus dominis abbati et conuentui ecclesie Corbeyen. tres mansos sitos in Stale a) in campo et medium mansum in monte et unam casam ad instanciam honesti militis Arnoldi de Zauerfforde in recompensam bonorum in Elerfen, b) que appropriauerunt religiosi uiris dominis abbati et conuentui monasterii in Amelungesburnen. Et in signum et testimonium predictorum sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum et actum feria tertia post octauas penthecostes anno domini millesimo trecentesimo decimo quinto.

a) Stale villa Principatus Corbeiensis.

b) Allersen ad Visurgin & Oppidum Holzmindam.

CCCCXXII.

Indicium oppignoratae partis in feudo 1323.

Nos Hermannus nobilis de Plesse recognoscimus uniuerfis hoc scriptum uisuris, publice protestantes, quod Thidericus dictus meding et eius uxor legitima Sildegundis et Rudolfus de Escher nec non Conicundis uxor eius legitima ipsorumque heredes habent et possident quinquaginta septem marcas puri argenti in quatuor mansis sitis in campis uille Deterffen, c) quos a nobis ueri heredes Hermannii quondam dicti Zaken tenent iusto titulo pheodali, uerum quocumque modo se res prenominatorum filiorum Hermannii Zaken diuerterit siue in uita siue in morte sancimus et protestamur in his scriptis, quod ante dicte persone Thidericus et Rudolfus et eorum ueri heredes cum uxoribus suis legitimis habent premissam summam quinquaginta septem marcarum in bonis prenotatis. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus appensum. Datum anno domini M CCC XXIII. in die beati thome apostoli.

c) Deirfen, praedium Dominorum de Campen ad Stadt Oldendorp.

CCCCXXIII.

Plessensis infeudatio Hakiorum 1350.

W e Godeschalck here von Plesse bekennen alle den de duffen breff sehen unde horen, dat we hebben gelenet ein recht leen veer houe imme dorpe tho Deterffen herrn Erneste unde Germanne den broderen de dar heten Zaken de houe de Zunolder kindere unde Wernebr vanme Solto*) von unss hadden unde willen der vorgesprokenen houe ore werent sin wor seih bedorffet tho boue unde tho dage des hebbe wy ohn duffen breff gegeben de geuestent is mit useme ingesegele na den jahren dar gott geboren wart dusent iar dreihundert iar in den funfften iahre.

*) Salinae tor Höllen ad Leinam.

CCCCXXIV.

Conradus de Warmestorp renunciat iuri suo in dimidiam decimam prouenientem in campis uille Adenstede 1326.

Ex autographo.

J ich . . . Conradé von Warmestorp knecht bekenne in dessem ophenen brebe. dat ich habe vorkoft dem erenberen rittere. hern Aswine von deme Steynberghe unt sinen rechten eruen redelichen unt rechtlichen den halben czenden tzo Adenstede unt sende in up den edelen greuen minen herren von Waldenberc in desdem openen brebe mit dessem undeicede uf se denselben halben tzenden demselben hern Aswine unt sinen eruen lenen tzo cynen rechten lene. went ich owch dar selben von liuel not nicht czo komme ne mochte so sende ich in owch up bi tzwen iren mannen hern daniele unt hern Heinriche von Westerbone de czo eyner betzughinge mit mich dessen brep mit eren ingheseghelen beseghelet dit

is

is gheschen na Ghoddes bort dusent drehundert iar in deme sex unt zwinteghesten iare in deme heylighen daghe sent iuregen.

Sigilla sunt illæsa. Sigillum Danielis de Westershove
vide in Tabula IX, num. 8.

CCCCXXV.

Infendant Holtgrevii Henricum Idenzen a. 1332.

Ex autographo, quod etiam est in manibus ipsius editoris.

Nos Thidericus miles dictus Holtgreue Junior et Henricus filius eius recognoscimus presenti littera, nostris sigillis munita, quod Henrico dicto de Idenzen cui in Honouere et vxori eius ac ipsorum veris heredibus curiam cum tribus mansis ostermuncle sitis cum omni iure et utilitate tam ipsa villa quam extra villam pro quinquaginta marcis bremen argenti cum consensu et voluntate heredum nostrorum vendidimus et iure contulimus pbenali, dictus quoq; Henricus et vxor sua ac ipsorum veres (ita legitur in membrana) heredes nobis dederunt hanc gratiam, quod ipsam curiam et mansos pro dicta pecunia reemere poterimus quandocunq; voluerimus ipso festo pentecostes si modo dictum Henricum et vxorem quam ac ipsorum heredes in anniauspicio prescire faciamus, promissimus quoq; eis fide data et presentibus communicata manu promittimus quod dictarum curiarum et mansorum predictorum eis veram prestare volumus warandiam vbiunq; ipsis necesse fuerit et quandocunq; fuerimus requisiti. Datum anno domini

M CCC XXXII.

Nota. Appendent duo sigilla cerea triangularis formæ, in quorum medio clypeus, et in clypeo tignus, et in tigno tredecim globuli conspiciuntur. In circumferentia scriptum est: † S. THIDERICI HOLTGREVE. † S. HINRICI HOLTGREVE.

CCCCXXVI.

Diploma Diderici, Johannis & Bertoldi de Ilten, quo vendunt decimam ville Emplede dominis de Sode ad annum 1332.

Ex autographo, quod est in manibus editoris.

W e diderik Johan vnde bertold brodere gheheten van Iltene knechte bekennen in dessem breue de gheuefstenet is mit vfen Ingheseghelen dat we mit vubort al user eruen de ot antreden mach. hebbet vorkoft den gancen Thegheden to Emplede to eneme rechten kope mit alleme rechte vnde nvt, Johanne vanme Sode vnde Zannen finer hufvrowen, Diderike vnn Silbrande finen broderen borgheren to Zonover vnn oren eruen aldus, dat we schullen se to deme neghesten

to komenden Lechtmissen in dat ghvt setten also dat se dar an bewaret sin vnde vaste dar an sitten vnde lenen on vnde weme se ot hebben willet dat ghvt mit alleme rechte vnde nvt, binnen dorpe vnde buten dorpe, vnde mit allen dinghen de dar van rechte to horet, to eneme rechten erue ewichliken to besittende vnde scullen des ghvdes ore rechte warent wesen vor allerhande ansprake

eruetales wor vñ wodicke se des bedoruet vnde van vs eschet, alle desse vorbescreuenen dingc loue we on entruwen in desser scrift mit samender hant vaste vñ vmbrekeliken to holtende, vortmer we Henrik van beuelte, Jordan van Iltene, Johan van Zarboldessen hern bertrammes sone de iungheren, Johan van Sledinghe, Euert hern Johannes broder van alten, Johan van Alten, Bruninge van Alten, vnde Diderik Leuwenrode knechte bekennen in dessem breue vnder vfen ingheseghelen, dat we hebbet ghelouet vnde louet mit samender hant entruwen in desser scrift den vorbenomden borgheren vnde oren eruen aldus, weret dat se in dessem vorbescreuenen dinghen ieneghen broke leden vnde we dar vmme ghemanet worden, so scolde

we

we binnen verteyn nachten na der maninghe in de *olden Stad* to *Zonovere* inkommen intoligkhende vñ van dennen nicht to benachtende de broke de ne were on ganflike er vullet eder ot ne were in orer leue, Desse bref is ghegheuen na goddes bort, dusent vnde drehvndert jar in deme twe vnde dritteghesten jare in der *Zochtit* to paschen.

Appendent XI Sigilla.

CCCCXXVII.

Fundatio altaris in ecclesia monasterii Lamspringe Hildesheimensis dioeceseos, profecta a Burchardo de Steinberg anno 1335.

Ex autographo.

Omnibus auditoris hanc litteram vel visuris. Dei miseratione. *Zerbordus prepositus Johanna priorissa*. Totumq. collegium monasterii *Lammespringh* salutem et sinceram in domino karitatem. Notum esse volumus quod honestus vir *Borchardus de Steinberghe* armiger ad honorem dei et pro remedio anime sue. et *elyzabeth* vxoris sue. pro animabus quoq. patris sui *Zenici* et *alheydis* matris sue. altare gloriose virginis marie in ecclesia nostra infra chorum dominorum constructum propriis bonis suis videl. quatuor mansis in *breynem*. et areis que ad bona pertinent ante dicta ibidem fisis dotauit. nichilominus annuens et placida voluntate concedens ut bonorum fructus pariter predictorum que in dotem predicti altaris legauit ad instaurationem officii pelliciorum collegii nostrarum possimus conuertere dominarum. ob huius igitur pietatis affectum quem memoratum *borchardum* ad monasterium et conuentum nostrum habere tanta piorum operum exhibicione probamus Statuimus et ad hoc nos et monasterium nostrum presentibus obligamus ut in predicto altari quatuor missas speciales videlicet vnam de beata maria. vnam de patronis ecclesie duatq. pro defunctis pro salute animarum patris et matris sue predictorum pro anima quoq. ipsius et vxoris sue predictae et posterorum suorum in qualibet septimana celebrari iugiter faciamus. volentes et fideliter promittentes quemlibet monasterii nostri prepositum siue priorem dictarum celebrationem missarum debere per dicretum sacerdotem perpetuis obseruare temporibus. et de predicto pelliciorum officio cui bona addita sunt predicta nostri collegii duabus quolibet anno in festo beati martini de pellibus agninis triginta pellitia ministrare. vt autem hec rata permaneant et inuiolabiliter obseruentur presentem litteram inde conscribi et sigillorum nostrorum appensione fecimus communiri. Actum et datum anno domini.

M. CCC. XXXV. die beate katarine virginis.

Confer C. B. Behrens *genealogische vorstellung deyer von Steinberg* in den Beilagen p. 9.

CCCCXXVIII.

Haversvordii vendunt Hakiis bona 1337.

Nos *Arnoldus de Zauersuorde* domini *Brunonis de Zauersuorde* *) militis filius ac *Bruno Arnoldi filius* nec non *fredericus* et *Arnoldus* fratres domini *Arnoldi de Zauersuorde* militis filii recognoscimus omnibus auditoris presentia seu visuris quod cum bona voluntate vxoris legitime *Arnoldi* domini *Brunonis filii* predicti et pleno consensu omnium nostrorum verorum heredum quorum consensus ad hoc necessario fuerit requirendus vendidimus iusto titulo et vendimus per presentes *Arnoldo* dicto *Zaken* et suis veris heredibus et ad manus ipsorum fidas *Thiderico Zaken* fratri suo et suis veris heredibus inferiorem nostram curiam et vnam casam que kote dicitur in villa *Beueren* sitas cum omni utilitate et usufructu ad ipsas tam in villa quam extra villam pertinentibus videlicet campis siluis pascuis atq. pratis pro sedecim marcis cum dimidio floreno puri argenti *Bodenwerderensis* ponderis et valoris in hunc modum predictam curiam atq. casam non prius nisi infra festa scilicet beati michaelis archangeli et beati martini proxime sequens festum michaelis proxime affuturum ultimum ad annum reemere debemus pro pecunia pretaxata quam ipsam in *Bodenwerdere* persoluere volumus et debemus. si autem illam reemptionem in predicto tempore negligentes exituri sumus et tunc

tunc infra quindenam proximam postquam *Arnoldus Zake* aut sui heredes predicti hoc a nobis postulauerint ante cum ipsis equitabimus ad reuerendum dominum nostrum *abbatem ecclesie Corbeyensis* cui predicta bona ad manus *Arnoldi Zaken* iam dicti et suorum heredum verorum predictorum resignabimus, ordinantes hoc cum dicto domino nostro quod *Arnoldum Zaken* et suos heredes sepe dictos inphedare debet cum bonis omnibus supra scriptis que ipsi et tunc iure hereditario perpetuo possidebunt. Nec omnia et singula ipsis fide data promittimus et in hiis scriptis promissimus per appensionem sigillorum nostrorum inuolabiliter obseruare. Datum anno domini M CCC XXX VII. feria VI ante festum palmarum.

Appendent quatuor Sigilla.

*) Nunc villa Hasper prope Hameliam & Visurgim, ubi Kipiorum sedes.

CCCCXXIX.

Ego *Johannes Symonnich de Groten Richlinghe* recognosco presenti littera, sub sigillis huic littere appensis quod *Henrico de Ydensen* ciui in *Zonouere* et vxori sue, ac ipsorum veris heredibus curiam meam et omnia mea bona in eadem *Richlinghe* sitas cum omni iure et vtilitate tam in villa quam extra villam cum consensu vxoris mee, et heredum meorum ac patroni mei *Johannis filii* quondam domini *Henrici de Wetberghe* militis pro septuaginta quatuor marcis bremen. argenti vendidi et resignans renuntiaui manibus et lingua, eisdem bonis coram consulibus ciuitatis *Zonouere* ac patrono meo *Johanne* predicto, nec non terre ibidem iudice tali forma quod ego et idem meus patronus ac vxor mea nec non nostri heredes, eadem bona post annum nunc primitus instantem in festo natiuitatis domini nostri reemere poterimus quodocumq. voluerimus pro pecunia memorata, ceterum ego *Margareta* vxor predicti *Johannis Symonnich* recognosco sub sigillis presenti littere appensis honestorum famulorum in hac littera conscriptorum, quod renuntiaui manibus et lingua, coram consulibus predictis, et patrono meo, ac iudice terre, dotalitio meo quod *lisgheding* dicitur, ac omni alii iuri quod in eisdem bonis more dominarum possem habere vel aliquatenus possidere, itemq. ego *Johannes de Wetberghe* predictus recognosco in presentibus meo sigillo munitis quod resignatio et renuntiationes prefate bonorum supra dictorum coram me et cum meo mandato consensu facte sunt, ac ea bona predicto *Henrico* et sue vxori, ac ipsorum heredibus iure contuli pheodali, volensq. insuper ipsis eorundem bonorum veram et firmam cum *Johanne Symonnich* predicto, prestare warandiam vbicumq. eis necesse fuerit vel quodocumq. primum fuero requisitus, promitto eis nihilominus quod prefata bona ante festum pasche nunc primitus adueniens cum a me postulauerint volo cum consensu fratrum meorum Reuerendo domino meo, ac patri in Christo, domino - - *mindensi episcopo* resignare et cum eo ordinare, fideliterq. circa eum plurimum laborare quod prehabita bona *Henrico* sepe dicto et vxori sue, eorumq. veris heredibus pheode conferantur hec omnia et singula promisi fide data et in presentibus promitto eidem *Henrico*, I. et sue vxori, ipsorumq. heredibus firmiter et inuolabiliter obseruare, preterea nos *Johannes* filius quondam domini *Bertrammi* militis de *Zarbekessen junioris*, *Johannes* et *bruninghus* dicti de *Alten*, ac *Borchardus* de *Wetberghe* famuli recognoscimus quod sepe memorato *Henrico* et vxori sue ac ipsorum veris heredibus data fide communicata manu promissimus et per presentes sub sigillis nostris promittimus ut si in premissis uel premissorum aliquo defectum aliquem sustinuerint et nos primum moniti fuerimus ex tunc infra quindenam proximam antiquam ciuitatem *Zonouere* ad iacendum intrabimus ibidem non pernoctaturi nisi defectu tali suppleto uel nisi ipsorum fuerit voluntatis.

Datum anno domini M. CCC. XXXVI. in die beati Thome apostoli.

Appendent quinque Sigilla autographo, quod est in manibus editoris.

Xxx xx

CCCCXXX.

CCCCXXX.

Litteræ Thiderici Holtgreve militis, in quibus vendit anno 1338 Henrico de Idensen tres mansos in Ostermunste villa, hodie dicta Ostermunzel in ducatu Calenbergico.

Ex autographo, quod iam possidet editor.

Nos Thidericus miles dictus iunior Holtgreue, et Henricus famulus filius eius recognoscimus presenti littera sigillis nostris munita quod Henrico dicto de Idensen cui in Sonouere et sue vxori, eorumq. veris heredibus curiam vnam trium mansorum Ostermunste sitam cum omni iure et vtilitate tam in villa quam extra villam cum consensu domine Mechildis vxoris mei Thiderici, militis predicti et omnium heredum meorum pro Sexaginta marcis bremeñ argenti vendidimus et iure pheodali contulimus perpetuo possidendam, volumus etiam eiusdem curie et mansorum eis veram prestare warandiam vbicunq. ipsis necesse fuerit et quandocunq. perinde fuerimus requisiti, hec omnia et singula fide data manu communicata promissimus et presentibus promittimus eisdem scilicet Henrico et sue vxori, eorumq. veris heredibus predictis inuiolabiliter obseruanda, preterea nos Bertoldus de Landesberghe, Zartbertus et Conradus fratres filii quondam domini Zartberti militis dicti de Mandeslo et Santerus Schele filius quondam Zartmanni Schelen, famuli recognoscimus, quod predicto Henrico de Idensen, et sue vxori eorumq. veris heredibus data fide communicata manu promissimus et presentibus sub sigillis nostris promittimus ut si in premissis defectum aliquem sustinuerint et nos proinde moniti fuerimus ex tunc infra quindenam proximam antiquam ciuitatem Sonouere ad iacendum intrabimus inde non pernoctaturi nisi defecto tali suppleto uel nisi ipsorum fuerit voluntatis. Similiter fideiubemus pro illo quod predicta domina Mechildis nullum Lifghedinghe uel nullum aliud ius in bonis debet extorquere uel querere prenominatis. Datum anno

domini M. CCC. XXX. VIII. dominica palmarum.
Appendent sex Sigilla.

CCCCXXXI.

Litteræ Ottonis ducis in Brunswich, quibus confert sex mansos in campis ville Breynum, hodie dicta Breimen sub prefectura Winzenburg in Hildesheimensi episcopatu uxori Gherardi de Vreden anno 1341.

Ex autographo.

Ad noticiam omnium volumus peruenire, quod Nos dei gratia Otto dux in Brunswich. sex mansos in campis ville Breynum sitos, cum suis pertinentiis in campis et in villa cum iuribus vniuersis contulimus presentibus et conferimus Rickardi Gherardi de Vreden famuli legitime conthorali ad tempora vite sue nomine dotalicii possidenda et habenda pacifice et quiete. In euidentibus huius testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum sub anno domini M. CCC. XL. primo. frā quinta ante diem Symonis et Jude apostolorum beatorum.

Sigillum ducis Ottonis vide in Tabula
IX. num. 5.

CCCCXXXII.

Oppignoratur civi de Idensen bonum in Grauestorpe 1342.

Ego Zeyseco dictus de Zupede Recognosco presenti littera sigillo meo munita quod Henrico dicto de Idensen cui in Sonouere et vxori eius ac ipsorum veris heredibus pratum vnum dictum Reynoldinghe camp cum omni iure et vtilitate Grauestorpe a situm pro sex marcis bremeñ argenti cum consensu vxoris mee et heredum meorum vendidi tali forma quod ego et vxor mea ac mei heredes prescriptum pratum post tres annos nunc proximos pro dicta pecunia ree-

reemere poterimus quandocumq. voluerimus in festo pentecostes dummodo predictum Henricum et uxorem suam ac ipsorum heredes in septimana paschali prescire faciamus. id ipsum arbitrium prefatus Henricus et vxor sua ac ipsorum heredes habebunt si prescriptam pecuniam voluerint rehabere, promitto eis etiam fide data quod prescripti prati ipsis veram prestare volo warandiam vbi-
cumq. eis necesse fuerit, et quandocumq. fuerimus requisiti. Datum anno domini

M. CCC. XLII. feria tertia añ festum pentecostes.

Sigillum est fractum.

a) Grafsorp, villa praefecturae Koldingen ad fl. Leinam.

CCCCXXXIII.

Comites Hallermundenses infeudant Hakios a. 1343. bonis ad Volkfen sitis.

We greue Gherd unde iuncher Henrich van der gnade godes van Zalremunt betughet un bekennet openbarliken in desseme openen breue de bezeghelet is mit unsen inghezeghelen dat we de erlicken brodere *diedericke un Arnolde* genohmet *baken* knapen belehnet hebben to rechteme lene unde to rechteme erbe mit einem houē unde mit ver hounen belegghen to *Volckersfen* b) mit alleme rechte unde mit aller schlachte nut de dar werden mach to deme fuluen ghode also ot belegghen is in deme dorpe unde buten deme dorpe unde

willēt on des lenes bekennen wor unde wanne on des nod unde behou is. desfer ding to einem vasten betughnisse hebbe we use ingezeghele ghehenget to dessemē ieghenwardigen breue. dessem breu de is ghegheuen na godes bord dufent iar un drehundert iar in deme dre unde vertegghisten iare, in funte marcusses daghe des hilligen euangelisten.

b) Villa Volkfen in praefectura Sefen iuxta oppidum Bokenum.

CCCCXXXIV.

*Bernbardus, Hildesheimensis episcopus, confirmat coenobium Amelunx-
bornense anno 1141.*

In nomine sancte et indiuidue trinitatis *Bernbardus* dei gratia ecclesie *Hildense-*
men. episcopus. Notum sit omnibus tam presentis quam futuri temporis fide-
libus qualiter *Sigefridus comes* cenobium monastico ordini in *Amelungesborne*
construxerit eiq. de hereditate sua quantum illi dominus inspirare dignatus est
delegauerit. Sed quia idem monasterium in episcopatus nostri dyocesi situm est
abbas eiusdem loci *Heinricus* tuitionem nostre auctoritatis expetiit quatinus ser-
uitores Christi in eo loco ab omni impedimento mundane infestationis liberi
cum pace et misericordia quieta tempora ducant. cuius petitioni ut equum erat
benigne aduentes. locum et omnia eidem collata siue in posterum conferenda
banni nostri auctoritate firmauimus et in testimonium eiusdem firmationis cartam
hanc conscribi facientes sigillo nostro insigniuimus. Et quia nostri officii est
piorum studiis concurrere. in augmentum presentis consolationis ipsi cenobio
decimam eiusdem loci contulimus absolutam a iure ecclesie nostre. in *Escherefs-*
busen aliquatorum mansorum in *Odeberge* restitutione. Si quis autem hec teme-
rario ausu presumpserit inuadere. a forte uiuentium auulsus anathemate perpetue
feriatur. Testes sunt huius actionis *Burchardus prepositus de monte sancti Mau-*
ricii. *Bruno* et *Aluinus* et item *Bruno* canonici sancte Marie. *Marcolphus* deca-
nus et *Reinimarus* canonici de monte sancti Mauricii. *Willehelmus.* *Lambertus*
canonici sancte crucis. *Ludolfus.* *Heremannus.* *Lambertus* capellani. *Ecbertus*
camerarius. *Arnoldus Eyrzo.* *Ecbertus.* *Cono.* *Wicel.* *Rodinger.* *Odelricus* mini-
steriales nostri et alii plures. Data in *Hildensehem* anno dominice

incarn. M C XXXXI. indict. III. quarto idus maii,

Xxx xx 2

CCCCXXXV.

CCCCXXXV.

Otto IV imperator ecclesiam sancti Jacobi in Osterode confirmat anno 1218.

CIn nomine sancte et indiuidue trinitatis dei gratia Otto romanorum quartus imperator et semper augustus, quia diuine dispensationis prouidentia ad hoc honorem imperatorie maiestatis sublimauit ut quanta erga nos sua exhibuerat beneficia tanto gratius nostra sibi seruitus sit deuota. Uniuerfis Christi fidelibus clericis et laicis presentibus et futuris notum esse uolumus quod nos ecclesiam sancte Marie uirginis sanctiq. Iacobi in *Osterode* in fundo hereditatis nostre constructam perhenne tuitionis nostre monumentum cum omnibus que nunc possidet uel in futurum de bonis imperii & aliis bonis iuste & rationabiliter habitura est benigne suscepimus & eidem ecclesie diuine clementie respectu *aduocati* nostram benigne contulimus ut nullus eam *comes* siue *uicecomes* uel *aduocatus* sub-*aduocatus* seu aliqua secularis persona aliquo ausu inquietare presumat. Et ut hec nostre largitionis auctoritas firma & inconuulsa habeatur & inuiolabiliter perferret presentem paginam cum sigilli nostri impressione & idoneorum testium subscriptione fecimus insigniri, huius rei testes sunt *Barnardus de Dorstat*, *Gunzelinus imperialis aule dapifer*, *Conradus de Witre*, *Basilius de Osterode*, *Otrauerus de Harleskeborch*, *Herwicus de Uttensem*, *Herwicus de Scoutwen* et alii multi.

Acta sunt hec anno incarnationis domini M. CC. XVIII. anno regni nostri XVIII. imperii VIII. datum Goslr. Kal. maii ind. V.

CCCCXXXVI.

Conradus nobilis dominus de Werberghe parochis quibusdam dat securitatem omnium bonorum suorum a. 1326.

E. membrana.

Nos *Conradus* famulus nobilis dictus *de Werberghe* uniuersis presentia uisuris uel auditoris recognoscimus publice protestantes, quod nos cum bona uoluntate omnium fratrum nostrorum et cum consensu unanimi omnium nostrorum heredum damus plebanis in *Magno Kesselue* et in *Magno Vrelstede* et in *Woldestorp* et in *Rodbe* post eorum mortem securitatem omnium bonorum suorum, ita, quod nos dotes eorum non priuemus, neq. aliquis de nostra familia predictos sacerdotes post eorum obitum in oblatione bonorum suorum nullatenus aggrauer nec perturbet, sed prefati plebani adhuc in carne uiuentes intromittant se de bonis defuncti et prout eorum discretionis videbitur expedire, pro hac uero gratia prenominati plebani se proprio motu adstrinxerunt, quod singulis annis anniuersarium nostrum et omnium parentum nostrorum peragant cum solempnitate uigiliarum et missarum et aliorum diuinorum. Ut autem huiusmodi gratia a nobis et nostris heredibus inuiolabiliter obseruetur presentem litteram nostro sigillo duximus roborandam. Testes huius rei sunt *Thidericus Kappe*, *Hermannus* patruus suus et *Hermannus* filius eius, *Bertoldus* et *Conradus Konemannus* et *Godefridus* fratres dicti *Busekeben*, *Bertoldus de Nendorp*, *Jordanus de Woldestorp*, *Sesarius de Bodenradbe*, *Nicolaus Kroppenstede*, *Arnoldus Borchgreue* et alii quam plures fide digni. Datum anno domini M. CCC. XXVI. in uigilia beati Bar-
tolomei in quo die si dominis placuerit anniuersarius peragetur.

CCCCXXXVII.

Milites, de Soltalem dicti, vendunt a. 1305. agros xenodochio Brunswicensi.

Nouerint uniuersi presentium inspectores, quod nos *Hermannus* miles dictus *de Soltalem* et *Eylhardus* ac *Baldewinus* dictus *de harlingebereche* promissimus fide data communi manu et in solidum procuratoribus hospitalis sancte Marie in *Bruneswich* pro *Fredberico* amico nostro et fratre predicti *Eylhardi*, ut idem *Fredbericus*, cum ad partes *Saxonie* uenerit, eandem uentionem et emptionem, quam fecimus maturo consilio in quatuor mansis fitis in *Adenem* *) et in duobus man-

mansis sitis in campis ville *Osterbiwende* ratam et inconuulsam obseruare hospitali sancte Marie in *Bruneswich* cum omni iure et utilitate perpetuo possidendis, et renunciare omni iuri, quod sibi competebat in eisdem bonis vel competere poterit in futuro ac similiter resignare debeat predictos mansos inclito domino nostro duci *Alberto de Bruneswich*, sicut nos libere resignauimus, quodcumque, ab ipso *Fredberico* vel a nobis ex parte predicti hospitalis fuerit requisitum. Ad hec omnia premissa obligamus nos presentibus unico sigillo roboratis, cum nos *Eyllbardus* et *Baldewinus* sigillis careamus, predictæ domui firmiter obseruanda. Datum anno domini M. CCC. quinto in die beati marcelli pape et martiris.

^{*)} Ahlem, præfecturæ Salzdalem locus prope Wolferbuttelam, alias *Odenbern*.

CCCCXXXVIII.

Albertus, marchio, tradit 1160. monasterio Hillestoue villam Slaatz in terra Balsamorum.

E vetusto Diplomatario monasterii Groningensis.

CIn nomine sancte et indiuidue trinitatis omnibus uniuersalis ecclesie fidelibus in perpetuum. Ego *Adelbertus* diuina cooperante clementia marchio tam futurorum quam presentium ob precauendam execrande auaritie fallacia notum esse cupio sancte uniuersitati fidelium qualiter aliodium quoddam quod emi in *balsamis* uillam uidel. *Slaatz* cum suis appendiciis et debitis redditibus filiiis pratis pascuis aquarumue decursibus una cum filio meo *Ortone* marchione cuius potestati subiacet ceterorumque heredum meorum pari consensu sancto Laurentio in *Hillestoue* et bone memorie *Irminhardo abbati* ad perpetuas inibi deo seruentium usus contradi et tam nobilium quam ministerialium meorum stabili testimonio et ueraci confirmatione nec non sigilli mei impressione corroborari precepi. Ad huius igitur confirmationem tam nobilium quam aliorum fidelium nomina adscribi uolui quatinus omnimoda presentium tollatur obliuio et futurorum fraudulenta cesset oblocutio quorum hec sunt nomina. *Odelricus halberstaden episcopus*. *Walo hauerbergeu episcopus*. *Conradus camerarius*. *Rodolfus uice dominus*. *Hermannus* et *Gero* canonici. *Gerardus* prepositus maior ecclesie *Magdeburgen*. *Haceko* decanus. *Ludowicus* canonicus. *Burcharlus comes de Valkensten*. *Wernerus comes de Veltem* cum filio suo *Adelberto*. *Cristianus comes de Gardenleue*. *Theodoricus aduocatus*. *Theodoricus de Angeren*. *Badericus Bruno* et *Adolfus de Gerstoue*. *Otto de Bardenleue*. *Euerhardus* et *Hermannus de Ploceke* cum ceteris fidelibus. Si quis igitur deinceps quod absit futurorum uel presentium hec confirmationis nostre scripta temere infringere temptauerit uel exiguum hoc oblationis nostre munusculum ab ecclesia prefati martiris beati Laurentii tollere presumpserit. nouerit se nostro rogatu ab episcopo *Odelrico* cuius auctoritati subiacet perpetuo damnatum anathemate ireque dei omnipotentis et uindictæ sanctorum omnium irreuocabiliter tam diu obligatum subiacere quousque presumptionis sue reatum cognoscat et omni potenti deo prefateque congregationi digne satisfaciat.

Data anno dominice incarnationis M. C. LX. indict. VIII. Actum *Euendorf* XV. Kal. Februarii in dei nomine feliciter amen.

CCCCXXXIX.

Henricus, Dux Saxonie, Dominus Brunswici, a. 1221. confert ecclesiam Elmensburgensem ordini Mariano Teutonico.

Ex autographo.

In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. HENRICVS dei gratia Dux Saxonie et Comes Palatinus Rhenensis. Quum facta temporalia temporalem sequuntur exitum, testimonio debent fulciri testium, et literarum munimine roborari. Notum sit igitur tam presentibus quam futuris omnibus Christi fidelibus, quod nos ecclesiam de *Elmensborch* a) cum omnibus attinentibus domui teutonicorum contulimus in honorem beate et religiose virginis Marie pro salute et remedio

Xxx xx 3

omni-

omnium peccatorum nostrorum. Et ut hec collatio semper firma maneat et inconuulsa, hanc cartam inde conscriptam sigillo nostrarum litterarum et earundem testimonio fecimus communiri. Afluerunt et huic facto testes idonei et veraces tam *nobiles* quam nostri *ministeriales*. Bernardus de *Dorflat*, Wilkinus Marfcalcus, b) Jordanus Dapifer. Ludewic de *Blankenburg*, Baldwinus de *Wendbusen*, Baldwinus frater Dapiferi, Woltherus de *Ganderbeimb*, Lippoldus de *Doren*, Lippoldus de *Hürtzpercb*, Gerardus de *Gustede*, Widekindus de *Dersem*, Dittmarus de *Vlogellinge*, Godefridus Advocatus, *Havnib* de *Wrestede*, Johannes *Holtappel*. Acta sunt apud Brunswic anno dominice incarnationis 1221. indictione octava concurrente quarta decima Epacta, solis cycli 6. Dat. per manum Johannis Notarii Ducis Saxonie.

- a) Castellum vetus in extremis silvæ Elm supra pagum Twiffingen haud procul Scheninga. Rudera hoc sæculo sunt dissipata. Ordo Marianus teutonicus, nominatim Commendator Luckenemensis, loci usum in beneficium seu feudum tradidit Gen. dynastis, de Köhler cognominatis.
- b) Marfcalcus Willikinus erat Iordani dapiferi frater. Huius vero Iordani frater erat Baldwinus. Baldewini tunc floruerunt duo, unus *nobilis* de Blankenburg & alter nobilis vir de *Herzberg*, ad Herciniæ radices Osterodam inter & Northusam castro. Alius Baldwinus erat advocatus in Dalem, seu Voigtsdalem. Woltherus fuit advocatus castri Gandersheim & multorum prædiorum possessor. *Doren* locus est prope Hannoveram. *Gustede* locus exstat prope Salinas Gitterenses in præfectura Libenburgi Hildeneshemensi. *Dersem* est locus Darffem in Principatu Halberstadenfi. Baldwinus indicio est, Iordanum fuisse dominum, dictum de Kampe.

CCCXL.

Heinricus rex monasterium Heiningense confirmat anno 1013.

¶ In nomine sanctę et indiuidue trinitatis *Heinricus* diuina fauente clementia rex: Quia perpetuo sancitum esse nouimus ecclesias dicti cum personis cooptatis tueri & sublimare regnum quoq. nostrum monarchicum dicti misericordia iugiter conseruandum totaliter immuniri & perseuerare liquet & supradictis iugiter satisfacere non piget. cunctis nostris fidelibus sanctę quoq. ecclesię filii presentib. scil. & futuris notum esse uolumus. Qualiter ingenua femina quedam *Hildefuud* nomine & filia sua *alburgis* diuina protectione ammonite predium quod possiderunt in his locis *Heiningi. Flati. Aedel. Bedingeroth. Hadel. Birislac. Aderstedi. Quenstedi. Risedi. Thidrikingeroth. Ailrendingeroth* Christo & sanctę Marie sanctoq. petro & dicti ecclesię in oppido *Heiningm* dicto super ripam fluminis Ouare constituto in pago *Hastnala* iure hereditario tradiderunt. eo uidelicet tenore ut in usus sanctimonialium inibi domno seruientium persistenter. Unde ueni. sanctę *hildensemensis* ecclesię episcopus *Beruardus* cum dominabus duabus prescriptis ad antecessorem nostrum felicis & bonę memorię *tercium Ottonem* cesarem ueniens humillime precabatur ut predictum oppidum futurum iamq. monasterium cum appendiciis quibuscunq. ad hoc pertinentibus sub tuitionem & mundiburdium regale regaliter reciperet quo sanctimoniales femine cum prefato episcopo in cuius parochia coenobium illud situm est liberam haberent facultatem electionis inter se facere si talis inesset persona que earundem presuli condigna uideretur siue aliunde infra eiusdem episcopi terminos sicubi inueniretur. aduocationem pariter & similia queq. eis necessaria omnia cum consensu episcopi & uoto ut sibi licitum esset disponere impetrantes obtinebant. Nunc ergo qua diuina misericordia nos imperare decreuit ad nostram celsitudinem recurrentes coenobium illud eiusq. dotem seu quascunq. facultates ut sub nostram tuitionem & immunitatem iuxta ordinem premissum recipiamus flagrantem inhiant. Quorum petitionibus quia iustas scimus assensum prebemus & huius auctoritate confirmare uolumus. precipientes ergo iubemus ut nullus iudex publicus uel iudicialia que libet potestas nec aliquis sanctę dei ecclesię seu nostri fidelis loca uel agros seu reliqua possessiones quas modesto tempore prenominata ecclesia iuste & rationabiliter possidere uidetur in pagis quibuscunq. uel territoriis quidquid & iam deinde

deinceps propter diuinum amorem ibidem conlatum fuerit ad causas audiendas uel freda exigenda seu mansiones uel paratas faciendas aut fideiussores tollendos aut homines ipsius loci tam ingenuos quam & seruos iniuste distringendos uel ullas rediciones aut illicitas occasiones requirendas ulloq. unquam tempore irrumperere seu molestare presumat sed liceat congregationi predictae tranquillitate congrua residere & pro nobis & coniuge prole quoq. regia nostriq. totius imperii diuinitus conlati & iugiter conseruandi diuinis sepius inuigilare. & ne quis supergrediatur auctoritatis isthec donatiua siue infringere a modo preualeat scriptis confirmamus istis manu quippe subscribentes propria sigillo nostro insigniri iussimus

Signum Henrici regis inuictissimi.

Guntherus cancellarius uice Erchambaldi archicapellani recognoui.

(L. S.)

Indict. XI. anno dominice incarnationis M XIII. anno u domni Henrici Secundi XI. Actum uerla feliciter Amen.

CCCCXLI.

Lodewicus Ep. Mindensis absoluit a banno ecclesiastico Ebingehufanos fratres, Albertum et Henricum 1344 feria quarta post dominicam Quasimodogeniti. Absolutioni simul sese adiunxit Gherhardus Decanus, qui Lodewico, Ottonis Strenui, Ducis Luneburgici, filio postea in Episcopatu successit.

Sigillum Lodewici Episcopi habet *Tab. IX, n. 9.*

Sigillum Gerardi Decani exhibet *Tab. IX, n. 10.*

CCCCXLII.

Johannes, Henricus & Bruningus, fratres dicti de Wetberghe, famuli, promittunt Iohanni Grudere & Iohanni de Ydensen, civibus in *Honovere*, solutionem trium marcarum puri argenti ad festum Simonis & Judae proximum. Spondent Engelbertus de *Lente*, Conradus de *Alten*, et Euchardus, filius Volcmari quondam dicti de *Alten*, se alioquin ius obstagii in urbe *Honovere* exercituros. 1347.

Sigilla Henrici de Wetberge & Engelberti de Lente exhibentur in *Tab. IX, n. 11. 12.*

CCCCXLIII.

Afchwinus et Henningus, Afchwini filii, de *Stenberghe*, commorantes in *Bodenborgh* componunt lites cum cognatis Borchardo de *Stenberghe* huiusque filiis, Borchardo, Afchwino, & Cortio. Testes Hermannus de *Stenberghe*, milites Cord de *Stenberghe*, Hans de *Oldwerdeshusen*, Henricus de *Walmeden* & Hans *Hoyen*, Lippoldi filius. 1460, III dominica quadragesimali.

Sigillum Afchwini de Steinberg offert *Tabula X, n. 2.*

Hermani de Steinberg n. 3.

Iohannis de Oldershusen n. 4.

Henrici de Walmeden n. 5.

CCCCXLIV.

Magnus, Episcopus Hildensemensis, facultatem concedit Beatæ Swarten oppignorandi decimam Storingensem*) ad preces Henningi de *Steynberghe*, & Afchwini atque Henningi, ex Henningi prioris fratre nepotum, 1427 die Iohannis Bapt.

Sigillum Magni refert *Tabula X, n. 6.*

*) Villa *Storinghe* est praefecturae Woldenbergicae episcopalis Hildensemensis locus.

CCCCXLV.

Henricus de Wenden, Sifridi filius, famulus infeudat Hermannum Mutzele censu molendini (molenstade) in *Embore*, villa sita ad *Honoveram* 1434 die Margaretae.

In sigillo *Tab. X, n. 7.*

Hen-

Henricus se vocat *dominum*, licet esset famulus, invito b. G. S. Treuero in der *Geschlechts-historie der Herren von Münchhausen*, Vorrede des Anhangs Sect. I, §. 5.

CCCCXLVI.

Magnus, Episcopus Hildensemensis, concedit a. 1438 die Antonii Abbatis Dominis de Steinberge, Afchwino & Henningo fratribus, facultatem oppignorandi quædam bona, ad *Ostrem* et *Grassel*, villas pagi Flenithi, receptis 270 florenis rhenanis.

Sigillum Magni exhibet *Tab. X*, n. 8.

CCCCXLVII.

We de Rad uppe deme solte to *Derforde* bekennen - - dat we vñ de olderlude des nien altarss ufer leven fruwen in ufer kerken hebben eynen besegelden breff van *Hennighe* von *Steynberg* un *Borgharde* von *Steynberge*, dar den olderluden unde den vorstenderen is inne besegelt dat gud to *Sedellem* vor vefrich gude rinsche gulden, dat se dar korne un gelt scullen upnomen - - 1447 in octava visitationis Marie.

Sigillum habet *Tab. X*, n. 9.

Salzdenfurt est vicus & Sedellem seu Sehlen villa intra præfecturam Wincenburgicam Hildensemensem.

CCCCXLVIII.

Henricus Episcopus Mindenensis 1474 infeudavit Henricum Ydensen Hannoveranum casa, 2 mansis, & area (*kotstede*) to *grotten Rickelinge* - - des *Mandages vor Matthei apostoli*.

Sigillum Episcopi refert *Tab. X*, n. 10.

Episcopus electus fuit, 1473, 30. Jul.

CCCCXLIX.

Ernestus, administrator ecclesiæ Magdeburg. & Halberstadenensis, Dux Saxoniarum, Langravius Thuringiæ & Marchio Misniæ, infeudat Bertoldum de *Honrode*, Ludolfi filium, sesquimanso et domicilio in villa *Westernbiwende*, *) anno 1480.

Sigillum Ernesti exhibet *Tabula X*, n. 11.

*) Villa Westernbiwende vocatur nunc Grottenbiwende, locus ad fl. Okeram, milliari uno distans a Wolferbuttela.

CCCCL.

Wilhelmus Dux Br. & Lun. infeudat Henricum Idensen quinque mansis, ante portam urbis Honoveræ sitis, 1487 die S. Barbaræ virginis.

Sigillum Wilhelmi offert *Tabula X*, n. 12.

CCCCLI.

Methildis Priorissa monasterii Lammespringe eiusque conventus profitentur, Borchardum de Steinberg tradidisse ipsis bona quædam, sita in *Sedelem*, ita tamen ut ea reposcere queat . . . 1496, die Mercurii Pentecostali.

Sigillum Priorissæ habetur in *Tab. X*, n. 13. et monasterii in *Tab. XI*, n. 1.

CCCCLII.

Ericus Dux Br. & Lun. infeudat Hansum Ydensen octo mansis, ad Honoveræ sitis, & domicilio tribusque mansis, in *Oftermunzell* obviis. 1500.

Erici sigillum offert *Tab. XI*, n. 2.

CCCCLIII.

Johannes, Episcopus Hildensemensis, confirmat hypothecariam traditionem bonorum ad *Grassel* sitorum, ab Hilmaro, Afche & Henningo, fratribus de Steinberge, profectam. 1510.

Johannis Episcopi, sigillum habes in *Tab. XI*, n. 3.

CCCCLIV.

CCCCLIV.

Prior & Conventus monasterii *Warborgensis*, ordinis Prædicatorum & Dioec. Paderborn. oppignorant civitati Huxariæ domum suam Huxariensem.

Sigillum habet *Tab. XI, n. 4.*

CCCCLV.

Franciscus confirmatus Monasterii & Osnabrugæ, Administrator basilicæ Mindensis, Comes de Waldek, infeudat Hansum Idenfen a. 1536 duobus mansis, ad Groten-Rickelinge sitis 1536.

Sigillum affertur in *Tab. XI, n. 5.*

CCCCLVI.

Franciscus, episcopus Monasteriensis & Osnabrugensis atque Administrator Mindensis, nec non comes de Waldeck, infeudat Hansum Idenfen anno 1536. duobus mansis in Groten-Rickelinge.

Ex autographo, (quod est in manibus editoris.)

Wy Franciscus van gotz gnaden Confirmerter to Munster vnd Osenbrugge Administrator to Minden Doen kundt vnd Bekennen apenbaer betugende, yn vnd mit duffem breue, vor vns, vnd vnse Nakomelinge dat wy hebbn beleent vnd belenen Jegenwordigen yn crafft duffes breues mit hande vnd munde yn der alder besten tormen, so wy van rechte schullen, vnd mogen, *Zans Idenfen* Borger to *Zonouer*, myt enem houe, twen Zouen landes vnd ener kottede to *groten Rickelinge* myt allem rechten nuch vnd tobehorungen, bynnen vnd buten dem vorgeschreuen dorpe belegen, to enen rechten vullstendigen Erue Manlehene erfligen, tobestittende, vnd willet ok vnd scholler, sodayne lehens vnd guder vorbenompt ein gichtich bekennich here, vnd recht wurende wesen, wo, wanner, wo ducke vnd vaken, des noith vnd behoiff ys, vnd dat van vns geiischet wert, Ock bewillen wy yn duffem suluen breue, vor vns vnd vnse Nakomelinge dat wy dem vorbenompten *Zans Idenfen* lynen dochteren *Annen* vnd *Albeide* begeuen duffe sulften vorbenompten guder de tyth eres leuentz, off de an vns vellen vnd verleddiget worden dodeshaluen, Duffes to vorder bekantnus, hebben wy vnse Ingefegel witligen doen hangen an duffen breiff De Gegeuen Im Jair vnser Zeren duisent vifshundert Sels vnd dertich an Maendage na Natiuitatis Marie virginis.

Nota, Franciscus ille de Waldeck fortissimus erat miles, & turbator anabaptistice factionis ac furentium Corybantum profligator, quam in Westfalia animose extirpauit, urbe Monasteriensi expugnata anno 1535. Eius sigillum diplomati nostro appensum exhibuimus *Tabula XI, num. 5.*

CCCCLVII.

Asche & *Henning* fratres de *Steinberg* infeudant Hansum *Wildauer* quinque mansis in *Lifringen*, & decima in vico *Heimde*, eandemque infeudationem anno 1537 confirmat *Heinricus iunior dux Brunsvicensium* & *Laneburgensium*.

Ex autographo.

Wy *Aschen* vnd *Zenning* von *Steinberge* gebrudere *Zenning* seligern *Sohne* bekennen vnd betugen opentlich in vnd mit diesem brieffe vor vns vnseren eruen ervnehmen vnd alweme so vnd nachdeme vnser freuntliche leve vader seliger verschieuer Jahr *Zans brandes* etwan burger tho *Zildessen* seliger seinen eruen vnd innhebbber sines gegeuerten briues vnser frien *Meyerhoff* mit vif houe landes tho samt aller gerechtigkeit vnd einem kotthofe in vnd vor dem dorfe *Lifringen* gelegen vnd den ganzen korn oues vnd fleischgeden buten vnd binnen dem Dorpe tho *Zeimde*, tho samt ohren fruchten vnd thobehoringe

Yyy yy

vor

vor eine genante Summa geldes inhalt segel vnd breue verpendet vnd vorsettet des itzund de ertame vnd wolweise *Zans Wildesewer borgemeister tho Hildessem* mit vns vnderhandlet vnd erholden dat wy vth sonderlicker gunst vnd thoneigunge willen gedachten *hans Wildesewer* ock *heinrich Eynem Zarmans* seliger Sohn *Zans* vnd *Johste Einem* gebrodern *Tilen* seligern Sohne bewilliget vnd thogelaten, angezeigte guetere allenthalben tho sampt ohrer gerechtigkeit vnd thobehoringe mit vnser vaders vnd vnser gegenen segell vnd breiuen: ock an der will wien vor den pant schilling als wegen hundert vnd twintig gude fulwichtige reenfche goldfl. vnd vertig punden luttich hildenheimischer wehringen an sick tho bringen des hebben wy von stund vor vns unfer eruen vnd mede bescreuenen de obgemelte *Zans Wildesewer* *Zenrick Zans* vnd *Johste Eynem* vnd ohre manlieues eruen tho einem rechten sampt erflicken manlehne nah lehens recht vnd gewonheit mit gedachten meigerhose vnd viss houe landes ock einem korthose in vnd vor dem Dorpe *Liftring* ock den ganzen korn ouet vnd fleischtegeden buten vnd binnen dem dorpe tho *Zeinde* tho sampt aller ohrer gerechtigkeit vnd thobehoringe ock ohne alle beschweringe ieniges deinstes vnd andere vnplicht dardor wy de meier schullen vnd willen glick andern vnser eigenen guedern vordidden vnd vordegedingen mit hande vnd munde belehnet hebben vnd don folkes iegenwertigen in vnd mit crafft dusles breiues ok defuluigen hiemit in dei rawliken brukende hebbende wehre wisen, dergestalt sick angezeigte guder von stund ohne iemandts hindern effte verbeiden na alle ohren gefallen rawlick tho gebruken, allene vorbehalten, dat vorgemelte Meiger vnd Kothoue ein ieder vns *iarlicks veer Tage* intsambt tho deimen schullen schuldig sin. So willen vnd schullen wy denfuluen de tydt der veer tage ierlicks also leggen dat ohnen folkes nicht schal up einen hupen kome wy willen vnd schullen ock vorgemelte beide geschlechter vnser belehneten mannen dufter guder ohre rechte bekeninge here vnd ware wesen ock aller rechten ansprake entheuen, begeue ydt sick ock nafolgende dat alle man eruen vorgemelter twyer geschlechter na verhenckenisse goddes des almechtigen doittick verscheiden vnd affgingen alsden schulle wy oder unse eruen neine gewalt edder macht hebben defuluige guder keimandt anders thourorlehenen thourpenden effte vns fulueft ouermathen sondern efftlick thouroruh den negesten eruen vorgemelder twyer geschlechter so dan negen hundert vnd twintig gude fulwichtige reinische goldfl. vnd vertig lutke pundt hildensfemischer wehringe thor genoge vnd dancknamich tho entrichten vnd tho betahlen vorplichtet wesen alles getrulich vnd vngefehrlich vnd wy *Zenrick* von Gotts gnaden *der unger Zertoge tho Brunshwig und Luneborch* bekennen in duslen fuluen breiue vor vns vnser eruen vnd als wehme dat dusse verhanlinge vnd belehnungen mit vnser witschop wetten willen vnd fulborde geschein ist verheten vnd verplichtet vns ock hirmit in crafft vnd macht dusles breiues, efft vorgemelte guder vns edder vnser Eruen durch den todlichen abgang erledigen heim vnd loiff fallen defuluigen als dan keimandt tho vorlehenen noch tho verpendende effte thourorsetten edder vns fulueft in keiner wisse tho ouermathen de vorgerurte twyer geschlechter de *Wildesewer* vnd *Eynem* edder ohre negesten Eruen sin erstlich voorgemelts ohres pandtschillings negenhandert vnd twintig gude fulwichtige Reinische goldfl. vnd vertich lutken punden hildensfemischer wehringe dancknamich vnd thor genoge entrichtet vnd betalet list vnd alle gefehrde darin uthgeschoten. Des in Orkunde, der warheit hebben wy *obgemelte forste* vnse forstlicke ingefegell thouorn vnd wy *Aschen* vnd *Zenning von Steinberge* gebrodere ein ieder sin gewonlick angeborne ingefegell darnefft widlick an duslen breiff don hengen, geschein vnd gegeben na Christi vnser hern gebort im vsteinhundersten vnd Seuen vnd drittigsten Jahre mantags in den hilligen Ostern.

X 557 b. v l X
 L ————— Z
 mein handt

CCCCLVIII.

Senatus civitatis Hannoveranae declarat anno 1538, Annam Ydensen quotannis accipere debere ex proventibus cameralibus decem libras Hannoveranas.

Ex autographo, (quod possidet editor.)

Wy die Rath tho honouer Bekennen vnd dhon kundt vormiddelst diesem vorsegeldem breue vor vns vnnse nakomen, dat wy mit rade vnd volborde vnnser Stadt geschworen der andechtigen Junckfrewen *Annen Ydensen* von den Renthen vnd vpkomen so dem *Conuente jm suster huse* etwan thobehorich vnd vns dem Rade ouerwiset, vth vnser Stadt redisthen vpkomenn tein hanouerische punt jertiger renthe halff Johais vnd die andere helffte tho winachten tho ohren liue vorschreuen, de will fye der termine wellick afluende werd van vnnser Stadt kemerer der Renthe vnd lifgedinge rauwerigis tho betalen wyrd se auer verstaruē schullen vns solliche tein punt hanouerisch renthe vryfallen der cyt wan dan so konen nach vnser Christligenn ordenunge thogebreckenn, vnnnd schullen ohren eruen oder nemande dar tho wider tho antwurdenn vorpflicht synn, alle puncte dies breues gelouen wy die rath wie gemelt gedachter Junckfrewenn getruweligis wal thohaldenn. Des to Vrkunde vnser Stadt Ingefegell wirtligenn an dielenn breif dhon hengen Gegeuen nha gots gebort duzent vifhundert darnha jm achte vnd drittigesten Jare am Mitweck post palmarum.

Nota. Sigillum appensum differt ab eo, quod J. M. Heineccius in Syntagmate Historico de veteribus Germanorum aliarumque nationum Sigillis Tabula XVI. num. 6. exhibuit. Nostrium ergo sigillum delineandum curauimus, quod vide in Tabula XI. num. 6.

CCCCLIX.

Sophia de Althen, domina, totusque conventus monasterii in Wennigsen in feudant Hansum Jdensen octo mansis, ad villam Empelde sitis, anno 1563.

Ex autographo, (quod est in manibus editoris).

Wir *Sophia von Althen Domina, Valentin Dillies Amptman, Anna von Werdinghusen Suppriorissa*, vnnnd gantz Conuent dieses stifts Wennigsen Thun kunth Crafft dieses unfers brieues fur vns vnd vnser nachkomen offentlich bekennen. Das wir den Erfamen vnd fürsichtigen *Zanse Jdensen* purgern zu *Hannober*, alse den elstenn, auch zu medebhucff siner gebruder Jhren Man leibs lehens erben, mit achte huben landes zweien Meierhoben vnd einem Kothobe, ein vnd außer dem Dorff *empelde jm gericht Kalenberge* belegenn. mith aller nutz vnd zubehorung, jn holtze, velde, wasser, wischen vnd weidenn zu gebrauchende, zu einem rechten erb manlehene belehnet habenn. Vnd belehnen sie hiermit gegenwertige jn crafft dieses brieues, wie solich zu rechte odernach gewonheit gescheen soll kan, oder magk, also das wir Jhnen vnd ihre manliebes lehens erbenn solichs lehens recht heren vnd warende wesen willenn vnd solenn, vnd wollen sie auch fur aller vermeinthen ansprache, so offt jne des nodig ist vn von vns zu rechter Zeit gefurdert, entlednigen vnd behemen, Darjenn sollen vnd wollen die gemeltenn gebruder die *Jdensen* sampt jhren manliebes lehens erben, alse getruwe lehen leuthe, vnser vnd vnfers stifts pestte thuen vnd wissen, auch vnsernn schaten so viell maglich verhalten helffen, dieselb auch fur niemaths anderst, dan fur vns verrecken, auch ahne vnsern Consent vnd guthen willen jn keine andere handt verpfenden oder alieneren, sondernn dieselben gethruelig bie einbehaltenn, alles getruelig vnd vngefertig, wen auch der Fhall keme das diese itzige obbemelthe Domina oder andere die mith zeithen nach jhr komen vnd gefertzet werden, nach dem willenn gotts mith Dode abgingen, oder der elther van diesen furbemelthen *Jdensen* geslechte vorfurbe, so sollenn vnd wollen sie sodane furgeschrebene guther, alzeit wen der fhall kumpt

Yyy yy 2

mich

mith zwanzigk Jochimthalerenn von vns oder vnfern nachkomen widerumb zu lehene empfangenn, Diefes zu mehrem gelaubenn habenn wir obbemelthe Domina Amptman vnd Conuent vnfers klofters vnd probfti Ingefegell ahn diefen brieff thuen hengenn, vnd wir die Domina vnd Amptmann mith vnfern hantzeichen befestiget, Gefcheen Im Jar nach Christi gepurth des ringer thals dre vnd festigk ahm Mandage nach dem Sondage esto mihi ist gewest der ein vnd zwanzigste Februarii.

ffyge vā altē dñā
myn hant

Valentin dillies Amptman
min handt:

CCCCLX.

Ericus dux Brunsvicensis & Luneburgensis infeudat anno 1576 Hansum Jdensen octo mansis ante urbem Hannoueram sitis & ad villam Ostermunsell positis.

Ex autographo.

Wir Erich von Gottes Gnaden Hertzog zu Braunschweig und Luneburgk etc. Bekennenn offenbar in diesem brieffe vor alsweme, das wir belehenet haben zw einem Erblichenn manlehen, vnnnd belehenenn gegenwertigenn in crafft dieses brieffs Hanssen Jdensenn burgerinn zw Hannouer, als denn eliftenn, mith zubehueff seiner bruder Georgenn vnnnd Curdt Jdensenn Georgens seliggenn Sone, mith funff hufen landes, vnnnd jhren zubehorungen auff dem Steindorer felde vor Hannouer belegenn. mith einem Hofe vnnnd dreyen huffen landes. gelegenn zw Ostermunsell, mith jhrem zubehorungenn wollenn vnnnd sollenn jhnenn sodans Lehnes vnnnd guther jhr rechter bekenniger her vnnnd warende wesenn, so vakenn jhne des zuthuende, vnnnd ann vnfs gesonnen wirdett. Dagegenn aber sollenn sie das Lehenn zw jedem Fall, der gebuer gefinnen vnnnd empfangenn, vnnnd vns dar uonn getrew vnnnd hold sein wie er vns deffenn zw Gott ein leiblichen aidt geschworenn, vnnnd sein Reuerss heraufgegeben vnnnd habenn defs zw vrkundt, vns mith aigner handt vnterscriebenn, vnnnd vnser secrett neddenn, an diefenn brieff thuen hangenn Nach Christi vnfers herrenn geburt jm funffzehenn hundertenn vnnnd Sechs vnnnd Siebentzigstenn Jhare, denn Siebenzehennndenn. Septembris.

Hertzog Erich
manu propria sss.

Wilh. Sp. ss.

Nota. Sigillum ducis Erici exhibuimus in Tabula XI. Num. 9. Splendet illud torque aurea aurei velleris signo, quam Dux noster acceperat ante tres annos ab Hispaniarum rege, de qua vid. Joh. Letzneri Dasselsche Chronica Lib. III. f. 131. seq.

CCCCLXI.

Hermannus, Episcopus Mindensis & comes de Schauenburg, infeudat anno 1578 Hansum Jdensen duobus mansis in Grossen-Ricklingen sitis.

Ex autographo, (quod est in editoris manibus.)

Von gotts gnaden Wir Herman Confirmirter des Stiffts Minden Thun kundt vnnnd bekennenn offenbahr bezeugende, in vnnnd mit diesem brieffe, fur vnns vnnnd vnser nachkomenn, Das wir habenn belehnet . . vnnnd belehennet gegenwertigenn, in crafft dieses brieffes, mit hande, vnnnd munde, in der aller bestenn formenn, so wir vann rechte sollenn, vnnnd wollenn, Hanss Jdensenn, burgerinn zu hannouer, als denn eliftenn, mit vnnnd zubehuff. seiner bruder, Georg, vnnnd Curdt, mit einem hofe. zwenn houe landes, vnnnd einer kottfede. zu grossenn Ricklinge, mit allem rechtenn. nutz, vnnnd zubehorungenn, binnenn, vnnnd buthenn dem vorgeschriebenenn durffe. belegenn, zu einem rechtenn vullstendigenn erbe manlehne, Erblichenn zubesitzende, vnnnd wir wollenn, vnnnd

solenn, sothanes Lehens, vnnnd guter, vorbenombt, denn obgemelten *Jdensen*, ein rechter bekenniger her. vnnnd wahrende wesenn, so offtt. vnnnd vnkenn des not ist, vnnnd das von vnns geeschet wirt, Dessenn zu furter bekandnus, habenn wir diesenn brief mit vnern handen vnterschriebenn, vnnnd vnserm Ingefiegell wissentlich befestigenn lassenn, Der gegeben zu *Mindenn*, im Jar vnser hernn. Taufent funfhundert. vnnnd acht vnnnd Siebentzigk, denn viertzehenden Januarii,

Hermannus Confirmatus Mindensis manu propria.

Nota, Sigillum adiunctum vide in Tabula XI. num. 10.

CCCCLXII.

Friedericus Ulrichus dux Brunsvicensium & Lunenburgensium infeudat anno 1629 dominos de Steinberg bonis, per dominos de Kerstlingerode intra Principatum Göttingensem olim possessis.

Ex autographo.

Von Gottes Gnaden Wir *Friederich Ulrich Hertzog zu Braunschweig und Lunenburgk* etc. thuen kund und bekennen hiemit, vor uns unsere Erben und regierende hertzen zu Braunschweig, gegen Mennichlichen offenbahr, das wir den weilandt Ehrnueften vnsern Stadthalter, geheimen Rhatt und lieben getrewen *Ernst von Steinberg* und seine manliche Leibes lehens Erben vmb seiner uns geleisteten getrewen dienste willen uff *Otten Christoffs* und *hansen Wilhelms gebuedern von Kerstlingeroda*, heisse *Otten* seligen Sohne, von uns und uneren hochloblichen fuerstlichen haufe Braunschweig zu lehen tragende, und uff der *Garte in unserm Landt Göttingen* belegene Dorffere, und deren allen und ieden zuebehorung, jmmassen Sie dieselbe itzo inne haben und genieessen, Nemlich *Rettmersbhausen, Kerstlingeroda, Beienroda, Weissenborn* und *Bissbhausen*, wormit wir Sie die von *Kerstlingeroda*, im Jhar Ein Taufendt, Sechshundert und Zwantzig ereft von newen belehnet, auff den Fall, da itzgemelte von *Kerstlingeroda* und ein ieder mit seinen mit belehnten Insonderheit, ohne manliche Leibess Lehens Erben, Todts verfahren, und dadurch solche gueter uns anheimb fallen solten, hiebeuorn aufs gnaden hinwieder eventualiter belehnet haben. Weill er aber immittelt Todts verfahren, So belehnen wir seine Sohne und deren manliche Leibes Lehens Erben, und wan deren auch keine mehr im Leben sein werden, als dan *Burcharden von Steinberg* seligen Sohne und deren manliche Leibes Lehens Erben, mit solchen jhren deren von *Kerstlingeroda* von uns zu Lehen habenden obspecificirten Dorffern und allen deren pertinentien auff gesetzten Fall, hiemit und krafft dieses, in der besten form, maesse und gestaltd wie solches von Lehen Rechts und gewohnheit wegen; am krafftigsten beschehen soll, kan oder mag, dero gestaltd und also, das sie und ihre mitbescriebene solcher der von *Kerstlingeroda* Lehen gueter, wie berurt, mit allen ein- und zuebehorungen, auf den fall wie vorstehet eigenes gewaldts selbst ergreifen, und ohne vnsern, oder unser Erben auch sonst Mennichliches ver hinderung, besitzen, Innehaben und genieessen muegen, wie dan unsere Drosten vnd Beambten, worunter solche Dorffer belegen, hiemit ernstlich befehligt sein sollen, uff gedachte falle mehrgemelten *Ernst von Steinberg* seligen Sohne und deren Mitbegriffene, uff Ersuchen die hulfliche handt ohne einige ver hinderung darin zu bieten, und zu deme allen zu befodern, auch bis an vnns dabey Amtshalben zu schutzen, Und sollen *Ernst von Steinberg*, seligen Sohne, und deren manliche Leibess, Lehens Erben, als dan und auff mehr angedeutete falle, daruff auch nach Absterben deroeselden *Burcharden von Steinbergs* seligen Sohne und deren mitbenante, solche Lehen bey uns gepuhrlich gefinnen und underthenig empfaen, auch deswegen uns und vnsern mitgesetzten getrewe und holdt sein, und anders mehr thun wafs auffrichtigen Lehen mannern eigenet und gepuhrt jmmassen uns Sie daruber Jhren revers brief herauf gestellet, Dagegen wollen wir und unsere Erben die *Regierenden Hertzogen zu Braunschweig* Sie und Ihre Mitbelehnten, solcher Jhr rechter bekenniger herr vnd gewehr sein, darin auch nach dato dieses briefes keine belehnung oder geding; Anwart

Yyy yy 3

ver-

verpfand: verenderung, Leibzucht, auffend: oder andere beschwertung, ohne Jhren der von Steinberge, und Jhrer Mitbenanten, aufstrucklichen Consens, nicht geben noch zulassen, und wo die daruber aufgewurckt und Jhre oder ihren Mitbelehten briefliche bewilligung dabey nicht befunden wurde, so soll doch solches alles jhnen und jhren Erben unuerbindt: und unschadlich sein, Alleß getreulich und ohne gefehrde, zu Urkunt haben wir diese Anwartungs belehnung mit eigen handen unterschrieben, auch unser furstlich Braunschweigisch Grosß Insiegel daran wissentlich hengen lassen, Geschehen und geben auff unser vester Wolffenbuttel, Nach Christi unfers lieben herrn und seligmachers geburt Im Ein Taufendt Sechshundert und Neun und zwanzigsten Jhare am vier-
ten Monatstage Februarii.

Fried. Ulrrich.

Nota. Sigillum Friderici Ulrici ducis vide in Tabula XI. num. 11.

CCCCLXIII.

Ericus Archiepiscopus, Sigfridus Episcopus, Otto Marchio Brandenburgensis & alii Principes a. 1291 in pacem iurata[m] suscipiunt ciuitatem Helmstat.

Ex autographo Helmstadiensi.

Nos Ericus dei gratia sancte Magdeburgē Ecclesie Archiepiscopus, Sigfridus eadem gratia Episcopus Hildensbeymē, Otto eiusdem gratia Brandenburgensis Marchio, Albertus et Wilhelmus simili gratia Duces de Brunswic, nec non Otto eadem gratia Comes Ascharie, et Princeps in Anhalt, ceterique Nobiles et Barones uniuersi, iurate pacis conseruatores, recognoscimus coram omnibus Christi fidelibus, litteris presentibus publice protestantes, quod honestos viros, Consules, et Burgenses uniuersos ciuitatis *Helmstedt* ipsamque ciuitatem cum omnibus bonis et rebus, eisdem attinentibus, assumpsimus nostre paci, defensionis, pariter et tutele, ita quod ipsos in omnibus suis causis, et negotiis, huiusmodi pacis termino durante, promouere tenebimur, efficaciter et tueri, Nichilominus tamen et ipsi simile nobis tenebuntur facere uersa uice, utpote qui se iuramento affrinxerunt paci nobiscum. In huius rei securitatem maiorem et euidentem testimonium, presentes litteras conscribi iussimus, sigilli pacis generalis munimine roboratos, Acta sunt hec et data in castris ante *Harlingeberge* Anno

Dominice Incarnationis M, CC, LXXXI, VII. Idus Augusti.

Sigillum exhibetur in Tab. XI, num. 12.

CCCCLXIV.

Otto comes Eversteimensis confirmat iura ciuitatis Holtesminne ad annum 1245.

Ex autographo Senatus Holzmindensis.

In nomine sancte et indiuidue trinitatis Otto dei gratia comes de *Euerstene*. Quoniam omnium hominum memoria labilis est et ea que geruntur in tempore ne simul labantur cum tempore consuevit prudentum industria scripti testimonio perpetuare scire desideramus tam presentes quam posteros prefens scriptum inspecturos quod nos oppido nostro *Holtesminne* tale recognoscimus ius quale a progenitoribus nostris habebant ab initio plantationis, primum est quod recognoscimus prefato oppido omnem libertatem iure imperatorio ut nullam decimam dent inhabitantes ibidem quod vulgo *Ogme* vocatur, et quod nullum iudicem nec sacerdotem eis instituamus nisi de voluntate ipsorum et consensu statuimus etiam quod quicumq. intrauerit mansurus in eo siue seruus vel cuiuscunq. conditionis homo infra annum et diem a nemine requisitus de cetero *liber habeatur*, nullam specialem exactionem a nemine requiremus nisi forte in euidenti causa excefferit, tria principalia iudicia erunt in anno et quicquid tunc vadiatum fuerit due partes cedent nobis tertia ciuitati, nunquam prefaciemus eis aduocatum sed quicquid per iudicem statutum fuerit ratum habere volumus. Suspicionem vero mali quod in iudicio *vare* vocatur penitus abolemus. Semel in
anno

anno celebrabitur synodus circa festum beati Petri et tunc pro synodalibus denariis et omni impensa tam sacerdotis quam aliorum dabitur tertio archidiacono et si petitores accesserint ad locum petitori denarios tertia pars cedit ecclesie. Si quis alium occiderit collum pro collo lesionem pro lesione pro effusione sanguinis XV solidos leues pro manifesta alapa XX leues solidos pro iurgio et pro disfidio V leues solidos. qui alium leserit sine accito instrumento XVIII denarios vadiabit. nullus alienus poterit ferre testimonium in ipsa ciuitate nisi solummodo per ciues ciuitatis nisi forte de euidenti causa. Si aliquis proscriptus vel in aliqua necessitate positus fuerit unusquisque ciuium poterit fide iubere pro altro per suum domicilium. nulla hereditas quod vulgo *rathe* vel *herewe* dabitur alicui infra vel extra ciuitatem sed tantum hereditas que *erue* dicitur dabitur proximo heredi. iudex solus non poterit aliquem conuincere ex ciuibus nisi per duos probatos ciues. nec aliquis poterit alium prouocare ad duellum vel ad *ignitum ferrum* nisi ex consensu utriusque. unusquisque profugus habebit pacem in domo nisi iusto iudicio extractus. Si aduena obierit in ciuitate et heredes illius subito non accurrerint hereditas eius per annum et diem referuetur ut si venerint data certitudine datur eisdem sin autem due partes nobis tertia cedat ciuitati. Si aduena ciuitatem intrauerit et res ciuium accommodauerit et postmodum recedens non persoluerit sed tantum per iudicem obligentur ad restitutionem eorum. quibus debitor est. qui vero prius obligauerit primo restitutionem accipiat. Ne igitur hec actio et donatio libertatis a successoribus suis in posterum possit irritari presentem paginam sigilli nostri appensione iussimus communiri. Acta sunt hec anno dominice incarnationis Millesimo ducentesimo quadragesimo V.

Si aliquis proscriptus fuerit aut profugus fuerit propter culpam facti heredes illius hereditatem suam quiete possideant quoad usque. amici eius componant. Quod si compositio non accesserit ita ut iudicium subeat tamen quiete possideant.

CCCCLXV.

Otto, Dux Brunsvicensis, confirmat priuilegia oppidi Holtesminne a. 1414.

Ex autographo Holzmindensi.

Von Godes gnaden we *Otte Zertoge to Brunswigh* Hertogen *Otten* sone seliger bekennen med duffem opin breve vor uns, unse erven, und nakomen, dat we unsen leven getruwen den Burgermeestern Rade und der gantzen gemeynde unses wychbeldes to *Holzmine* folken willen gedan und bewiser hebben, don und bewisen in craft dusses breues, dat we se semplich und eynen igliken besundern und ore nakomen by aller olden gewontheit rechte und gnaden, de se gehad hebben wentheer und als se unse fader seliger vorgeuomen darby gelaten heft, laten scolen und wollen, und on de stede und gantz holden sunder arge list und ane geuerde. Duffer dingk sin getuge *Her loban von Scheden* unse overste scryver, *Hans von Gladebeke* *Herrn Heyfen sone*, *Tile von Halle*, *Hildebrand Holtbusen* unde *Iohans Borchardi* unse leven getruwen. dusses to bekenntnisse geuen we on dussen breff vorsegelt med unsem Ingefegel festlich hyran gehangen, de gegeuen is up unser leven frawen dach lechtmissen Anno domini millesimo quadringentesimo decimo quarto.

CCCCLXVI.

Bernhardus Dux Brunsvicensis eiusque filius Otto a. 1400 confirmant priuilegia oppidi Bodenwerdere.

Ex autographo Bodenwerderensi.

Van Godes gnaden wy *Berenit* und *Otte unse Sone*, Hertogen tho Braunschweigh unde Luneburgk, bekennet openbar ihn duffem breve vor uns unde unse erven, dat wy scholet und willet unse leven getrewen de Borgemeister unde Radt unnd gantzen Meynheit to dem Bodenwerdere by gnaden, by rechte, unde by gantzer guden olden wonheit unnd by oren Breuen laten, de se hebbet gehadt und noch hebbet wenthe ahn duffe tidt van der *Herschoep tho Homborch* unde wy unnd unse erven willet se dar truwelichen by beholden, unde louet ane alle list.

list. Dusses tho openbarer bekantenisse unnd tho tugenisse hebbe wy unse Ingesegell vor uns unnd unse Erven gehanghen laten ahn dussen breff na goddes bort verteinhundert lahr, darna in dem hilligen dage fünfte Dionisius.

CCCCLXVII.

Bruno de Beveren instituit parochiam Beverensem anno 1506.

Ex autographo Beverensi.

Wy *Brun van Beveren* knape *Anna* myn elike huffrowe *Johan* und *Wulfghank* unfer beyder Kindere bekennen openbar in duffem breue dat wy ut milder andacht umme vermeringhe Godesdenites unfer vorelderen zelen unde allen kristenzeylen to Troste de hoghen Altaer in der parkerken sancti Iohannis to *beveren* welke Kerke unde Altar so vaken se entledighet uns unde unfen eruen to verleynde unde presenterende tofeyt unde behoret begheffiget hebben beghiftigen unde doteren in macht dusses breues myt dertich morgen landes der vive ligghen in deme *beverbaghen* achte morgen harde vor dem dorpe uth deme dore na *Holifnyne* na deme Weghe heer noch theyn morgen in den tweere ackeren unde seven morgen vor deme *borchberghe* dede alles deynstes teghet fryg fyn, unde vorder eynnen Meygerhoff van vertich morgen landes, den nu tydt *Hans Bremer* buwet, myt aller syner tobehorunge, upcome unde *Slachtenutte*, alleyne daranne beholden eyn hon unde den tegheden van den vorgevomenen vertich morgen landes effte meyerhofe uns alle iar beholden. Unde wy *Brun*, *Anna*, *Johan* unde *Wulfghank* vorgevome dede hebben vortichtiget und vorlathen, vortigen und vorlathen vor uns unse erven sodan vorgevome gode unde lant in macht dusses brefes alle unse rechtigheyt unde eyghendomes uthgegan setten den erfamen *Hern Iohanne Bodenbaghen* prestere unde ersten penerer der vorgevomenen kerken unde alle syne nafolghere in eyne rowelike besittinghe unde brukenden were, so dat se sik sodaner vorgevomenen godere na alle orem willen unde nutte bruken moghen sunder use, unfer erven noch iemandes indracht bruken moghen unde scholen. Darvoer schal de vorgevome pastor myse van unfer leven vrowen in der vorgevomenen kerken unde altar tho ewighen tyden toholdende in deme noth effter edelike sake se nicht benomen verbunden unde vorlichtiget fyn. Ok alle sondage vor uns, unfer vorelderen, slietliken in dersulven kerken tho gode bydden, dat ick Herr *Johan* vorgevomet vor mek unde myne nafolghere slietich tho holdende rede unde love. Dusses to orkunde unde tuchnisse der warheyt hebben wy *Brun* vor uns unde unse erven unse ingheseghel an dussen breff ghanghen na Christi gheborn dufent viffhundert. unde sesse am daghe *Vincentii* martyris.

CCCCLXVIII.

Conradus de Wipper, officialis Paderbornensis, institutionem ecclesie parochialis Beverenensis confirmat a. 1506.

Ex autographo Beverensi.

Conradus de Wipper officialis curie Paderbornensis ac reuerendissimi in Christo patris et domini domini *Hermani archiepiscopi Coloniensis* et administratoris ecclesie Paderbornensis in spiritualibus vicarius generalis et commissarius ad infra scripta ab eodem specialiter deputatus, uniuersis et singulis Christi fidelibus cuiuscunq. status, conditionis et dignitatis fuerint, ad quos presentes literae peruenerint salutem in domino sempiternam. Vt rei gestae agnoscere veritatem, iustis et honestis supplicum votis et specialiter illis, qui diuini cultus augmentum et salutem animarum respiciunt libenter annuimus illosq. prosequimur fauoribus opportunis. Hinc est quod dotationem, assignationem et donationem nonnullorum agrorum ad altare maius S. Iohannis in *Beveren* in retroscriptis literis, quibus haec nostrae literae sunt transfixae, expressorum et specificatorum per validum *Brunonem de Beveren* armigerum assignatorum et donatorum in omnibus et singulis clausulis, modis, formis, et articulis, in eisdem

retro-

retroscriptis literis præexpressis, auctoritate nostra ordinaria, qua in hac parte fungimur, auctoritavimus confirmavimus et approbauimus ac auctorifimus, confirmamus, et approbamus per præsentem decretum nostrum ordinarium, quantum opus fuerit, interponentes, dotemq. et assignationem ac intra retroscripta sub clausulis modis et articulis, ecclesiasticis libertatibus et priuilegiis, eorumq. defensionem, tuitionem et protectionem, perpetuis subiicienda, aggreganda, et unienda duximus ac subiicimus, aggregamus pariter et unimus per præsentem, ut eo fidentius diuinus cultus augeatur, et dictorum donatorum et assignatorum et cunctorum fidelium defunctorum animarum salus uberius procuretur. In quorum omnium et singulorum fidem et testimonium præmissorum sigillum nostrum officiolatus maius, quo utimur ad causas, præsentibus duximus appendendum. Sub anno domini millesimo quingentesimo sexto, die vero decima quinta mensis octobris.

CCCCLXIX.

Wy die Rath to *Honover* bekennen - - dat wy mit rade und volborde unfer Stadt geschworen, der andechtigen Iunckfruwen Annen Ydennsen von den Renthen und Vpkomen, so dem *Convente in Sufferbuse* etwann thobehorich - - tein honoverische punt ierliger renthe - - tho orem live vorsehren - - van unfer Stadtkemerie dei Renthe und lisdginge rauweligis tho betalen - - 1530 am mitweck post Palmarum.

Sigillum habet *Tab. XI, n. 6.*

Differt id ab eo, quod exhibuit J. M. Heineccius in *Syntagmate de Veteribus Germanorum aliarumque nationum sigillis Tab. XIII, Fig. 6.*

CCCCLXX.

Sophia de Althen, Domina Conventus religiosi Wennigensis, Valentinus Dillies *Amptmann*, Anna de *Werdinghusen* suppriorissa, - - infeudant Hanfum Idenfen octo mansis, ad villam *Empelde im Gerichte Kalenberge* sitis. 1563. 21. Febr.

Sigillum monasterii Wennigensis exhibetur in *Tabula XI, Fig. 7.*

Et sigillum Præposituræ in *Tabula XI, Fig. 8.*

CCCCLXXI.

Hermannus, Episcopus Mindensis, natus Comes Schawenburgicus, infeudat 1578 Hanfum Idenfen duobus agrorum mansis ad *Grossen Ricklingen* sitis Mindæ 14 Ian.

Sigillum Hermanini dat *Tab. XI, n. 10.*

CCCCLXXII.

Ericus, Dux Brunsvico Luneburgicus, Hanfum Idenfen infeudavit octo mansis, iuxta urbem Hannoveram ad villam *Ostermunzell* sitis, 1536. 17 Sept.

Sigillum Ducis Erici exhibet *Tab. XI, n. 9.*

Insigne, aurei velleris torques, in eo conspicitur, a. 1533 a Carolo V obrentum, teste Io. Letznero in *Dasselsche Chronica L. III, p. 131, 4.*

CCCCLXXIII.

Fridericus Vlricus, Dux Br. Lun. infeudat Dominos, de Steinberg dictos, bonis, quæ intra terras Goettingenses olim possederant Domini, de Kerflingerode cognominati, 1629, 4 Febr.

Sigillum Ducis Friderici Vlrici offertur in *Tab. XI, n. 11.*

CCCCLXXIV.

Otto Præpositus, Hermannus Decanus, Syfridus Scholasticus, totumque Hildensem ecclesiæ Capitulum sanciunt 1331, feria V dominicæ Quasimodogeniti, se, moriente suo Episcopo Ottone, successorem recens electum haud admissuros ad terrarum episcopatum administrationem, nisi postquam satisfactum fuerit Asquino de *Stenberch* famulo, Eylardo de *Dotessem*, eorumve heredibus, et post eos Theodorico de *Reden* & Florino de *Dalem*, famulis, pro damnis, quæ

Zzz zz

quæ ad regionem episcopalem defendendam ab incendiario ecclesiarum & cymiteriorum Nobili de *Pleffe* acceperant.

Sigillum habes *Tab. XII, n. 1.*

CCCCLXXV.

Henricus Hassiæ Lantgravius strenuum militem, dominum Burchardum de *Steinberge* eiusque privignos, Henricum et Henningum fratres de *Walmode* eorumque heredes in defensionis suæ favorem suscipit 1340 *an der zwelf apostelen sage*, alse die tzufant worden.

Sigillum dedimus *Tab. XII, n. 2.*

CCCCLXXVI.

Comites de *Regenstein*, Bernhardus, Vlricus, ac *Bosse*, huius filius, et Albertus, eorum consanguineus, nec non Conradus Comes de *Wernigerode* eiusque filius Conradus sese obstringunt promisso, quo negant, se captivitatem Vlrici Comitis *Regensteinensis* vituros. Hunc captivum duxerant Burchardus de *Stenberge* aliique, ac *Wulvesburgum*, *Bartenslebiorum* arcem, abstraxerant, haud exiturum inde, nisi summa argenti non exigua redemptum. Reconciliationis in societatem, *Sone*, suscepti fuerunt alius Burchardus de *Stenberge*, filius eius *Cord*, *Afchwinus* & *Henningus*, eorum consanguinei; *Hans Hoyer*, *Henricus de Grubenhagen*, eorumque heredes & universi dynastæ, de *Bartensleben* dicti, tunc castelli *Wulvesburch* possessores, 1365 *des Sondaghes vor sunte Marien Magdalenen daghe*.

Sigilla, diplomati adnexa, exhibita sunt *Tab. XII, n. 3. 4. 5. 6. 7. 8.*

CCCCLXXVII.

Johannes Episcopus *Hildensemensis* profitetur, se debere *Clauwenbergio Hoyer*, fratribusq. *Burchardo* & *Afchwino de Steynberge*, ducentas marcas argenti *Brunsvicensis* pretii ac alboris, ad damnum reparandum, quod hi ad *Benum* *) devicti acceperant. 1418 *des sunavendes na unser leven wroven dage visitationis*.

Sigillum habes *Tab. XII, n. 9.*

Perigraphæ: Secretum Iohannis episcopi *Hildensem*.

*) Villa præfecturæ *Libenburgiæ Hildeshemensis* haud procul *Wolferbuttela*.

CCCCLXXVIII.

Afchwinus ac *Cord* fratres, dicti de *Ruffchepoyle*, oppignorant ex consensu Ducis *Wilhelmi Senioris*, *Brunsvic. Luneburgensis*, nonnihil bonorum in *Ferdeffen*, domicilium villæ *Hemmenendorpe* cum tribus mansis & prato - - soluturi acceptos trecentos florenos rhenanos intra *Hadensem* aut *Soltbhemmenendorpe*, Sponsores et prædes se præstitit *Henricus Ruffchepoil*, *Canonicus basilicæ Hildensemensis*, frater *Afchwini* ac *Cordi*, & alii, qui fuerunt ante dicti. 1447 *der sundager in den hilgen dogen to passchen*.

Habet sigilla *Tab. XII, n. 10. 11.*

Ferdeffen est villa præfecturæ *Grene* iuxta silvam *Hils*, dicta nunc *Varssen*. *Hadensem* seu *Haddenhusen* fuit olim villa intra præfecturam *Lauenstein* ad *Salam*, qui iuxta *Elzam* oppidum in *Leinam* sese exonerat.

CCCCLXXIX.

Albertus Dux *Brunsvic. Luneburg*, *Erici* beati filius loco pupilli & consanguinei sui *Henrici* infeudat *Henningum de Steynberge*, filium *Henningi*, IV mansis ac XI iugeribus agrorum, ad *Ferstedes* fitorum - - 1479 die *Mariæ Magdalænæ*.

Sigillum Alberti habet *Tab. XIII, n. 1.*

Ferstedes est villa præfecturæ episcopalis *Hildensemensis Libenburg*, haud procul *Goslaria*.

CCCCLXXX.

Alardus de *Burchtorppe* ex consensu *Henrici Ducis Brunsvico Luneburgici* constituit uxori suæ *Mettæ de Veltem* vitalitium in vico *Achem* a. 1504 in die purificationis *Mariæ*.

Sigilla, ex membrana pendentia, exhibet *Tab. XIII, n. 2. 3. 4.*

CCCCLXXXI.

CCCCLXXXI.

Henicus, Dux Brunsvic. Luneb. confert bona feudalia Ierstedensia in feudum Hilmaro de *Steynberge* huiusq. fratri Alwino a. 1509 *am billigen pinxstavende*.
Sigillum Ducis habet *Tab. XIII, n. 5.*

CCCCLXXXII.

Philippus, Dux Brunsvicensis, Senior Domus, eamdem infeudationem impertit fratribus Hilmaro, Alwino, & Henningo, de *Steynberge*, anno 1529 *am midewecken na Petri und Pauli der billigen Apostelenn*.
Sigillum habet *Tab. XIII, n. 6.*

CCCCLXXXIII.

Conegondis Abbatissa, Priorissa totusque Conventus sanctimonialium in *Woltingerode* Afchwinum de *Stenberch* in confraternitatem recipiunt anno 1336 Nonas Ianuarii.

Sigillum habet *Tab. XIII, n. 6.*

CCCCLXXXIV.

Magnus ac Ernestus, fratres, Duces Brunsvicenses, infeudant fidelem suum Hermannum, militem, et Afchwinum, famulum fratres de *Steinberge* eorumque heredes prædio in *Breynum* sito *mid aller slachten nud an dorpe unde an velde, dat us ledich worden was van desselven Gberdes van Vreden dode, to hebbende unde to besittene to eneme rechten lene na des Gberdes Wives dode - - 1344 der neghesten vrydaghes vor sente Lucien daghe*.

Sigilla Ducum, Magni et Ernesti, exhibet *Tab. XIII, n. 8. 9.*

Breynum est prope Bodenburgum vicum villa in ora terrarum episcopaliū Hildensemium præfecturæ Wincenburgicæ. Gerhardus de Vreden fuit ultimus sui generis, sedem habens olim avitam in *Hus der Vreden* ad Leinam haud procul castro Wincenburg.

CCCCLXXXV.

Burchardus de *Steynberge* famulus ad remedium animæ altare S. Mariæ Magdalena in parochiali ecclesia oppidi *Allevelde* Hildensem diocesis siti ex consensu venerabilis Patris Domini Bernhaldi, Illustris Domini Frederici in Brunswig et Luneborg Ducis filii, administratoris ecclesiæ Hildensemensis, et Bernhaldi, plebani dictæ ecclesiæ parochialis in *Allevelde*, fundat & dotat 220 florenis auri rhenani, 1455 dominica, qua in ecclesia Dei cantatur *Reminiscere*.
Sigillum Bernhaldi offert *Tab. XIII, n. 10.*

CCCCLXXXVI.

Absolutio a banno a. 1422.

Officialis curiæ Verdensis, iudex et executor quarundam legum et constitutionum imperialium Friderici II & Caroli IV per sedem apostolicam approbatarum, significat singulis divinatorum (sacrorum) rectoribus per civitates & dioceses Brem. Mind. Verdens. Hildess. Halberstaden. Magdeburg. ac ubiq. constitutis, a sese absolvi banno violatores pacis publicæ Godschalcum, de *Pletze* domicellum, Henricum de *Swichelte*, Ghuntslevum de *Berrensleve*, Beseken de *Vreden*, Tydericum de *Reden*, Syfridum de *Cramme*, Hinricum de *Stenberge*, Afchwinum de *Saldere*, milites, Thedele de *Walmode*, Henningum de *Reden*, Henningum de *Stenberge*, Brandonem de *Swichelte*, Iohannem de *Cramme*, Ordenberghium *Bok*, Iohannem de *Wetberghe*, Iohannem de *Möllen*, Borchardum de *Cramme*, Hinricum et Ludolfum de *Veltem*, Burchardum et Henricum de *Bervelde*, Baldewinum de *Gustede*, Hinricum de *Reden*, Albertum *Bok*, Tydericum Heynecorem Ortghisum et Iustacium fratres dictos *Clencke*, Alheidem dictorum *Clencke* matrem, Lodewicum de *Hus*, Iohannem et Hartungum de *Frencke*, Conradum Gheverhardum et Hinricum de *Halle*, Conradum Iohannem et Tydericum *Buschen*, Swederum de *Holte*, Ernestum et Hermannum *Haken*, Bennen *Kampen*, Heynholte, Ernestum de *Werdere*, Hinricum de *Hubede*, Iohannem Rolandes,

Zzz zz 2

des,

des - - Otravenonem de *Landesberghe*, - - Ortghifum & Olricum *Beren* - - Marquardum, Thomam, et Hinricum de *Hodenberghe*, Hermannum et Iohannem de *Kampen* - - Hermannum, Iohannem, Rychardum, Heyneconem & Conradum de *Mandelslo*, - - Lyppoldum & Arnoldum de *Roffingen*, Luderum et Iohannem de *Marenholte*, Wernerum Heyneconem & Tydericum de *Alten* - - Volbertum de *Botmer* - - 1422 octava die corporis Christi.

Sigillum habet *Tab. XIII, n. 11.* cum perigrapha: Sigillum
officialis curie Verdensis.

CCCCLXXXVII.

Historia J. A. S. de Translatione Capitis S. Perpetuae, anno 1708 Corbeiam instituta.

Brevem dum meditor historiam translationis capitis S. *Perpetuae* virginis et martyris ex S. *Mariae* valle in *Corbeiam*, S. *Vito* dicatam, duarum duntaxat *Perpetuarum* in quibusdam martyrologii romani editionibus mentionem fieri observavi. Harum altera cum fuerit quidem martyr, non tamen virgo, utpote quae, testibus *Tertulliano de Anima c. 55*, & *Actis* apud *Ruinartum*, passionis suae tempore erat lactans: a) altera vero virgo, sed non martyr; b) nec haec nec illa cum nostra S. *Perpetua* virgine et martyre convenire poterit. Plures enim fuisse S. *Perpetuas*, singularia provinciarum, dioecesium, ecclesiarum majorum et monasteriorum quoque martyrologia antiqua indicabunt, easque vel solas vel in coetu sanctorum numeratas; ut adeo ex re studii martyrologici esse semper iudicaverim, si illa praecipue in Germania sedulo conquirantur, inter se conferantur, et hac ratione martyrologium germanicum plenius ex iis conficiatur.

Nostra S. *Perpetua* est neptis *Arthuri* regis Britannici, S. *Vrsulae* consanguinei. Matrem habuit *Octoniam*, *Arthuri* filiam et S. *Nataliae* virginis inclytae sororem. c) Fuit et alia *Perpetua* regis *Canuti* consanguinea, sorores habens *Felicitatem* et *Eugeniam*, omnes prudentissimas virgines, et multa virtutum gratia valentes. d) Vtraque scribitur tertio a Christo nato seculo fuisse ex *Vrsulanae* fociiis, quarum expeditiones, peregrinationes et fata cum notissima sint, non permittunt, ut angusto hoc loco pluribus recenseantur. Meum potius erit, paucis indicare, quomodo S. *Perpetuae* caput tertia jam vice migrare necessum habuerit. Postquam ex *Coloniensi* civitate translationes corporum sociarum S. *Vrsulae* sub initium seculi XII fieri coeperant, ordo praecipue *Cisterciensis* praeter reliquis ita ditatus fuit his reliquiis, ut non tantum *Cistercium* duas statim acceperit virgines, et ejus filia *Morimundense* coenobium quatuor, sed hujus maxime filia *Mons vetus* sive *Altenbergense* monasterium, anno MCXXXIII. edificatum in terra *Montensi*, quatuor a *Colonia* distans milliariis, plusquam mille *Vrsulanae* societatis corporibus inclaruerit, ut id testatur *Casarius Heisterbacensis* Ord. *Cist.* qui circa translationis hujus tempora vixit. e) Ipse quoque *Gaspar Jongelinus*, abbas O. C. primo *Disenbergensis*, ac postea *Vteririae* vallis in dioecesi *Spirensi*, f) circa medium superioris seculi adhuc clarus, numeravit 483 capita exposita in diversis hujus amplissimae ecclesiae altaribus. Venerunt autem tot reliquiae in hoc monasterium sub abbate *Gosvino*, qui anno MC LXXXII. monasterio illi praefuit et per annos viginti et unum eidem praesedit. Hunc illas obtinuisse putat *Hermannus Crombach S. J.* g) partim a *Friderico* praefule, *Comite Altenensi* tunc, cum serveret inventio circa annum MC LVIII. qui locum sepulturae ibidem elegit, partim a *Brunone*, qui circa annum MCXCIII. ex archiepiscopo *Coloniensi* monachum induit, dicto postea abbate *Gosvino*. Ex illo ergo *Veteri Monte* caput S. *Perpetuae* fuit translatum in *Vallem S. Mariae*. Ex quo enim anno MCXXXVIII. fundamenta monasterii *Vallis S. Mariae* fuerant facta, fundator h) *Fridericus II*, natus e familia *Comitum Sommerleburgensium*, et *Saxoniae Palatinorum*, fratres quidem sive monachos ex monasterio *Veteris Campi* evocavit. Primum vero abbatem voluit esse *Bodonem*, qui antea aliquandiu in collegio *Veteris Montis* vixit; ut adeo utrumq. monasterium ad constitutionem coenobii

Val-

Vallis S. Mariæ sua contulerit. Quemadmodum vero abbates, qui his reliquiis abundabant, faciles erant in illis communicandis cum aliis præcipue sui ordinis vel monasteriis vel ecclesiis, ita etiam *Vallis S. Mariæ* vel sub abbate sexto *Arnoldo*, qui ab anno M C LXXX ad M CC III. suis præfuit, vel sub ejus successore *Joanne*, ex illo thesauro hoc caput benigne accepit, ut, quemadmodum ea jam tunc monachorum vita regulari erat celebris, hoc quoq. monumento magis inclaresceret. Insigne præterea deprehensum est caput illud nota certissima, quæ in aliis etiamnum observatur, vulnere scilicet in capite, per sagittam disrupto. In ipso enim *Veteri Monte sagittæ* capitibus adhuc infixæ complures ostenduntur, teste oculato *Combachio* supra indicato. Huc ergo illud translatum, a benefactoribus argentea fuit conclusum theca, os pectusq. virginis referente, in qua ab eo tempore ad præsentis seculi annum septimum sancte fuit asservatum. Accidit vero, ut eo ipso anno Reverendissimus Abbas *Werdinensis* et *Helmstadiensis* cum viris venerabilibus Præposito *S. Ludgeri*, Priori *Corbeien*si, et aliis ex colle *S. Benedicti Ludgeriano* monachis in vallem *S. Bernardi* humilem, *S. Mariæ* virgini sacratam, *Helmstadio* vicinam, descenderet. Ea occasione ex rarioribus coenobii monumentis caput illud fuit productum et ab omnibus jure meritoq. magni æstimatum. Optabat quidem reverendissimus dominus Abbas *Perpetuum* hanc *Felicitati* suæ conjungere; sed, fama de his reliquiis *Corbeiam* perlata, placuit Serenissimo Principi *ANTONIO VLRICO*, Duci *Brunsvicensium* et *Luneburgensium*, ut *FLORENTIUS* illustrissimus *S. R. J.* Princeps et *Corbeia* Abbas reverendissimus tanto thesauro bearetur. Eum in finem anno sequente Serenissimus Princeps non exiguam argenti summam, in usum templi *Mariavallensis* convertendam, loco illius misit elementissime, et proximis diebus caput ipsum *Corbeiam* transferri curavit. Ita nihil in rebus humanis est perpetuum! Litteris hæc commendavit *Joannes Andreas Schmidius*, tunc Abbas coenobii *Marienthalensis* prope *Helmstadium*, Professor theologiæ *Helmstadiensis*, a. 1725 pie defunctus, genuinus quondam Polyhistor. Communicavit hæc nobiscum *Vir Ill. Consiliarius aulicus A. H. Kochius*. Edidit & adnotationibus instruxit *Schmidii* olim discipulus, *Joannes Christophorus Harenberg* a. 1751.

a) Beda in *Martyrologio* natalem eius ad Non. Martii retulit & quidem ad natalitium Severi Principis ac civitatem *Tuburbinatorum* in *Mauritania*. To. III. Opp. p. 397. ed. Basil. 1563, fol. Idem de *VI. Aetatibus Mundi* p. 185, To. II. ita: *Perpetua & Felicitas apud Carthaginem Africa in castris bestiis deputata pro Christo Nonis Martii*. Conf. *Iosephus Augustinus Orsi Diss. apologetica pro Sanctarum, Perpetuae & Felicitatis, & Sociorum Martyrum Orthodoxia*, Florentiæ 1728, 4. Compendiose argumenta Orsi exposui in *Supplem. ad N. Acta Erud.* To. II. Sect. XII. p. 532. f.

b) Non omittenda erat uxor Petri apostoli martyr. Cruenta eius Christi confessio celebratur a *Clemente Alexandrino Strom.* VII. p. 736. & *Eusebio H. E.* III. 30. *Origene ad Mattb.* XIX, 27. *Epiphanio Haeresi* XXX. n. 22. *Hieronymo ep.* 34. & *Hinemaro ep. ad Rodulfum & Frotarium Sect.* 8. Vxor illa Petri in *Martyrologiis* appellatur *Perpetua*. At in *Chronico Simeonis* vocatur *Iobanna*. Hoc vero nominis in matrem Petri conferunt alii, consentiente *Indiculo*, quem *Jo. Bapt. Cotelerius* evulgavit ad *Constitut. apostol.* II, 63. *Simeonem* indicavi *Metaphrasten*.

c) Vid. *Hermanni Steinfeldensis* lib. 2. de expeditione sociarum *S. Vrsulae* cap. 23. Nihil eiusmodi legitur in *Beda* five evolvas *Martyrologium* five eius ecclesiasticam historiam gentis *Anglorum*. *Constantius Chlorus* tunc imperabat *Britanniæ*, qui, teste *Lactantio*, in corpora hominum nil duri statuit, licet templa christianorum ad cedendum temporis demoliretur. *Beda* tamen, qui ignorat Regem *Arthurum*, memorat *Hist. eccl. gentis Anglorum* I, 8, martyrium *Albani*, *Aaronis*, *Iulij* aliorumque utriusque sexus diversis in locis tortorum & immani membrorum discerpatione laceratorum. *Chronicon Saxonium*, opera *Edmundi Gibsoni* *Oxoniæ* 1692. 4. editum, ad a. 283 martyrium *S. Albani* habet & *Martyras* nullos præterea, p. 8. Confer *Spelmani Concil.* To. I. p. 37. In *Chronico Weingartensi*, a. 1197 circiter composito, *Perpetuae & Felicitatis* martyria ad *Severi Pertinacis* ætatem referuntur. To. I. *Leibn. Script. Brunsvic.* p. 795.

Consentit Engelhusius in *Chronico* p. 1029. T. II. Leibn. At hæc utraque martyr erat Afra, Carthagine enecata.

- d) Idem autor Hermannus lib. cit. cap. 12.
- e) In *dialogo miracul.* lib. 8. c. 88. p. m. 260.
- f) In *notitia abbatiarum* O. C.
- g) In *S. Vrsula vindicata* Tom. 2. cap. 9. p. 664.
- h) Henr. Meibomii *Chronicon Marienbalense* p. 249. f. To. III. script. rer. Germ.

CCCCLXXXVIII.

De gente Ketelbodtiana, ad p. 729. f.

Origo gentis antiquissimæ et multo generosissimæ ex pago Nisfin est arcessenda. Adferenda sunt igitur pauca, ut situs pagi, seu provinciæ *Nisfin* diluceat, ut progenies Mansfeldica ad a. 1738 emortua, in notitiam revocetur, atque ut Diplomatum argumenta ex autographis adjiciantur, quibus firmatur series progenitorum Meclenburgicorum, quorum posteros in hunc usque diem benignissima Dei providentia servavit atque perficere iussit.

Pagus *Nisfin* variis adpellationibus olim expressus fuit. Vocatur enim in libris historicis ac diplomatibus Seculi X et XI nunc *Niseni*, *Nisani*, *Nisen*, nunc *Nizizi*, *Nize*, *Nisizi*, *Nisici*, *Nietshe*, *Nietci*, *Nieciti*, *Nithsice* et *Niciza*.

Pagus ille inter Albim et Sprenam in Misniæ superioris parte orientali et Lusatia nostræ ætatis superiori ad Eliftram usque nigrum ponitur a Ven. Abbate Gothefredo Bessel *Chron. Gottwic.* Tom. I. L. IV. p. 707. Annalista Saxo pagum illum adpellavit *provinciam Slavorum Nizizi* a) et ad plagam Spreæ Lufaticæ occidentalem b) collocavit. Huc Reges Germaniæ transfulerunt Seculis X et XI viros, genere, manu, et consilio illustres, qui Christianos a Slavorum insultibus arcere possent et vindicare. Exstitit ex Dynastiis, in pago Nisfin commoratis, triplex progenies pro numero fratrum trium, ex *Vredebero* natorum, nempe *Gerhardi*, *Nicolai*, et *Georgii*. Ex primo procrevit profapia, per Saxoniam superiorem olim illustris: ex secundo exorta fuit progenies, quæ ad Rhenum progressa, cognomen ex *Scheim* reportavit: ex tertio enata fuit Stirps Meclenburgica, quæ ad ætatem nostram viget ac florem jucundissimum ostendit. Deditus p. 731. f. stirpem illam Ketelhodtianam eamque Meclenburgicam. Evulgatum ibi fuit p. 732, Georgium in Teterow obiisse 1479. Irrepsit in numerum error. Repone annum 1579. Ibidem prope *Lutke* vocem deleatur *Ludeco*, et loco *F. magistri* legatur *filia magistri*. Superstant in terris Meclenburgicis quatuor gentes generosissimæ temporum Venedicorum, quæ cognominantur *de Gamm*, *de Pritzbuer*, *de Ketelbot*, et *de Pluskau*. Dux Saxonix, Henricus Leo, reliquas expulit eisque Nobiles Saxones Bavarosque substituit. Ketelhodtiorum gens, de *Scheim* dicta, fuit dudum extincta. Scheim pridem est sedes præfecturæ Darmstadtinæ, & antea Erpacensis. Villam *Brockhusen*, in terris Principatus Corbeiensis sitam, tenuerunt post Ketelhodtii discessum dynastæ, de Brokhufen dicti, et, his demortuis, Domini *de Kanne*, nunc Pontificii, antea Evangelici & autores memorabilis ecclesiasticæ ordinationis. Addere nunc liceat communem gentis autorem, et quidquid de profapia prima ac secunda ad notitiam nostram pervenit.

Id vero prænotionis instar animadvertendum esse arbitror, *milites* Sæculo decimo ac undecimo fuisse *regni et imperii ministeriales*, et, a Regibus Germaniæ ultracitroque ad munia militaria obeunda missos adhibitosque, agros passim loco stipendii annui obtinuisse, a Ducum iussis tantisper pendisse, Regi tamen paruisse tanquam capiti, nec dum nutui Ducum penitus fuisse obnoxios, Sæculo autem XII et XIII magna ex parte in potestatem Ducum, Comitum, nobiliumque Dominorum cessisse. Quo factum est, ut milites Sæculo X et XI tantopere fuerint dispersi respectu prædiorum, nec in uno simul loco permanerint. Ita

Vre-

Vredelber, qui primus circa annum 1069. dictus fuit *Ketelhodt*, ex pago *Nifin* missus fuit ad *Vifurgim*, ibique pradium obtinuit. Ita tres filii, ex ipso progeniti, ad *Rhenum*, ad *Oceanum Balthicum*, et per *Saxoniam* nacti sunt annuos pradiorum proventus. Dolendum est, prosapiarum harum trium membra priora figillatim recenferi haud posse ætate nostra. Dandum hic est aliquid temporum obscuritati, donec dies diem doceat, et plura ex angulis monumenta protrahantur, scopo genealogico accommodata. Prosapiam *Mansfeldicam*, nuper extinctam, evolvere iuvat explicatius, ne in adornanda eius Serie genealogica hæreamus. *Gerhardus*, Dominus *Brokhufanus*, ad Sæculum XI. vergens est referendus, innotescens ex fragmento *Traditionum Corbeiensium*, supra p. 727. adlato. *Henricus Kesselbus* ad annum 1244 in Documentis illius ætatis jam obvius est. *Conradum*, magnum ordinis *Mariani Teutonici* Commendatorem, *Livonicarum* ac *Prussicarum* rerum Scriptores c) circa annum 1331 memorant. *Curtium* Dominum in *Lettin* ad annum 1455 d) deprehendimus. *Petrum*, *Curtium*, *Henningum*, fratres, ad a. 1518 e) obvios habemus. Fuerunt ex ipso quatuor filii progeniti. Quarto nomen fuit *Vrbanus*. Ex primo procrevit *Glorius*, ex secundo *Christophorus*, ex tertio *Laurentius*; ex *Urbano* *Henricus*. Primi duo f) a Comite *Mansfeldensi* *Gebhardo* in beneficium masculinum susceperunt pradium *Hedersleben* a. 1553. 11. Jul. Primus debitum naturæ persolvit a. 1610. Tertius cum *Henrico* et *Christophoro* idem vinculum feudale renovavit a. 1562. die *Lunæ* post *Conversionis Pauli* penes *Christophorum*, Comitem *Mansfeldensem*. Ex *Christophoro* natus fuit *Asinus Christophorus*, maritus postea *Magdalene* *Krebsiæ*, infeudatus a Comite *Mansfeldensi* *Friderico Christophoro* ad annum 1611. 22. Oct. Obiit ipse a. 1645. Superstes ei filius, *Christianus Fridericus*, in lucem editus fuit 1616. 22. Jan. *Glorii* filius *Bernhardus* æque ac *Asinus Christophorus* a Comite *Friderico Christophoro* bona *Hederslebeniæ* in feudum 1611. 22. Oct. suscepit. Uxore gavissus fuit *Juditha de Behr*, ex *Zöbiker* oriunda. Obiit ipse a. 1649. *Balthasar Ernestus*, *Bernhardi* filius, maritus *Marthæ Agnesæ de Lauen*, infeudatus fuit a Comite *Christiano Friderico* bonis *Hederslebenicis* 1649. 8. Sept. militavit ductu *Chiliarchæ Cufeneck*, *Croatis* præfecti, ac diem obiit supremum 1668. 27. Apr. Quid fratres ejus *Ulricus*, *Laurentius* et *Bernhardus* egerint fecerintque memorabile, prorsus ignoro. *Balthasari Ernesto* torus fuit felix proventu filiorum *Joannis Bernhadi*, *Adami Henrici*, *Friderici Wilhelmi*, *Caroli Ernesti* ac filiarum unius et alterius, quarum *Martha Sybilla*, nata 1657. 20. Nov. obiit 1726; conjugii experts. *Joannes Bernhardus* a. 1653. 5. Jul. natus, castra secutus fuit et arma *Osnabrugensia*, usus auspiciis ducis militiæ de *Uffeln*, vexillifer, defunctus 1690. et sepultus ad ædem cathedralem *Osnabrugensem*. *Adamus Henricus*, *Hederslebenii* Dominus, 1657. 12. Febr. natus, centurionem secundarium *Regis Daniæ* egit. Vxor ejus prior, *Vrfula Lucretia*, filia *Wilhelmi Balthasaris de Trebra in Wolferstet*, obiit 1732. Posterior coniux, *Amalia Augusta*, nata ex *Georgio Henrico de Böck in Adendorff* 1711. 26. Nov. iugata connubio 1733. 23. Jul. obiit 1734. 21. Jun. Defunctus fuit ipse maritus 1738. 27. Jul. prosapiæ suæ postremus, licet ex priori coniugio quatuor nactus fuisset liberos, et ex filio *Friderico Gottlibio*, *Danico* militum præfecto, *Wilhelmum Gottlibium Antonium*. Nam decessit e vita hic ultimus ad 1726. 19. Jul. filius *Friderici Gottlibii*, defuncti 1728. 11. Nov. ex *Dorothea Magdalena de Legate*. Pradium *Hedersleben* apertum pervenit posthæc 1738. 27. Sept. ad dominum de *Thulmeyer*, *Regis Borussiae* Status Ministrum.

a) A. 969. p. 318.

b) A. 1005. p. 409.

c) Leo in *Historia Prussiae* c. 3. p. 141.d) Dreyhaupt in *Magdeburgischen Saal-Creyße* T. I. p. 756.e) Spangenbergii *Mansfeldische Chronik*. p. 411.f) Testibus tabulariis chartarum *Islebenisibus*, et documentis a *Johanne Georgio Klungero* Archivario 1745. 11. Febr. communicatis.

En tabulum genealogicam!

Vredeber Ketelhot, miles, a. 1069.

Gerhardus Dominus in Brockhufen,	Nicolaus, Dominus in Scheim ad Rhenum. Vx. Hildegardis.	Georgius, Dynasta prædii Kerelhodtesdorp.
Henricus Kesselhut 1244.		Vredeber, 1248. vide supra p. 731. eius posteros.
N. N.	Conradus, Magnus Comen- dator Ordinis Teutonici in Prussia 1331.	Wilhelmus Kesselhut de Scheim Vice Dominus Rhingaviæ 1345.
Curtius, Dominus in Lettin, 1455.		Johannes, præfectus violentia- rum Moguntia a. 1426.
Petrus anno 1518. Curd, Henning.		Wilhelmus, præfectus violentia- rum Moguntia 1461. et Advoca- tus Cassellis, 1471.
N. N.	N. N.	Urbanus,
Glorius, in Hedersleben † 1610.	Christopho- rus, 1553. 1562.	Lauren- tius 1562. 1562.
Bernhardus in Hedersleben † 1649.	Asmus Christophorus, † 1645.	Hans, 1601.
	Christianus Fridericus natus 1616. 22. Jan.	
Balthasar Ernestus in Hedersleben † 1668. 27. Apr.	Vlricus,	Laurentius,
	Bernhardus,	Hans Georgius, n. 1618. 6. Aug. Anna Rosina n. 1685. 21. Febr.
Martha Sybilla n. 1651. 20. Nov. † 1726.	Hans Bern- hardus n. 1653. † 1690.	Adamus Henricus, in Heders- leben, n. 1657. 12. Febr. vx. 1) Ursula Lucretia de Trebra † 1732. 2) Amalia Augusta de Böck † 1734. Ipse † 1738. 27. Jul.
		Fridericus Wil- helmus n. 1658. 10. Sept. † 1706. ad Castellionam Italiae, Chiliarcha Hasso-Castellia- nus.
		Carolus Er- nestus, n. 1665. 17. Febr. † 1690. in itinere.
Maria Sophia, n. 1685. 25. Jun. † 1717. 17. Jul. in au- la Bernbur- gica.	Rudolfus Augu- stus, n. 1689. 22. Maj. † 1721. 14. Jan. vexillifer Reg. Borussiae.	Fridericus Gottlieb, n. 1694. 7. Dec. † 1728. 11. Nov. præf. mil. Dan. Vx. Dorothea Magdalena de Legate. 1724. 8. Maji.
		Henrica Carolina, n. 7. April. 1697. † 1727. 23. Jul. nupta 1715. 7. Mart. centurioni Han- so Henrico Ernesto de Legate in Hedersleben, n. 1654. 2. Jul. † 1730. 5. Febr.
	Wilhelmus Gottlieb Antonius n. 29. Oët. 1725. † 1726. 19. Jul.	

*Decerpta ex tabulariis chartarum Meclenburgicis, cum testimoniis Archi-
varii Johannis Henrici Schultzii et Secretarii Christiani Ludovici Benmanni
Suerini anno 1741. d. 13. Apr. ad Mandatum Ducis Meclenburgici Chri-
stiani Ludovici corroboratis, ac aliunde accepta, ad Illustrem familiam de
Ketelhot cognominotam facientia. Ad To. I. p. 731.*

1. *Gerardus Kytelboth, miles*, memoratur ad a. 1257. 8. Kal. April. inter testes Litterarum, quibus Johannes Dux Meclenburgicus coenobio Dobberan confirmavit emtionem villæ Abtshagen, quam coenobium emit ab Herman-
no, Ekhardo, et Johanne, fratribus, filiis Alberti, militis de Buch.
2. *Idem* inter testes est obvius in litteris Ducis Meclenburgici ad a. 1258. 16. Kal. Mart. quibus is Johannes cum filio Henrico Duce confirmavit coenobio Reinfelde molam Borzowia, a dynasta de Bülowe emtam.
3. *Gerardus dictus Ketelbot, miles*, et *Nicolaus Ketelbot* inter testes adparent ad a. 1267. 1. Jan. in litteris Henrici de Bulowe militis, qui pro se, filiis here-
dibusque, in remedium animæ suæ coenobio Rhena, tradidit duos mansos ad Loviz sitos in terra Godebuz.
4. *Gberardus de Ketelbot, miles*, inter alios egit testem 1272. Kal. Aug. quum Nicolaus, Princeps et Dominus in Werle, consentientibus filiis Henrico et Johanne, coenobio Sonnencamp, privilegia universa per regionem sibi subiectam corroboraret.
5. *Gerhardus et Nicolaus, fratres, dicti Ketelbut, milites*, inter testes eximios ad a. 1273.

- a. 1273. 4. Non. Octobr. laudantur in diplomate Hermanni, Episcopi Schwerinensis, confirmantis privilegia decimasq. monasterii Dobberan ordinis Cisterciensis.
6. *Gerardus Ketelbot, miles*, a. 1275. Kal. Oct. testem refert in charta Nicolai, Henrici, et Johannis, Principum ac Dominorum in Werle, qua hi coenobio Sonnencamp donarunt villam (Dorff) Duscin cum stagno et templo, nec non villam Minutze cum pratis atq. reliquis, excepta potestate iudiciali suprema, quam quippe sibi reservarunt.
7. Henricus et Johannes, Principes Dominique Werlenses constituunt a. 1277. modum, quo Clerici anno gratiæ suo fruituri essent. Inter testes adhibitus fuit *Gberardus Ketelbot, miles*.
8. *Matthias Ketelhub, miles*, a. 1284. 5. Id. Jun. laudatur inter testes Diplomatistis, quod dedit Nicolaus, Princeps ac Dominus Werlensis.
9. Nicolaus miles, dictus Hahne a. 1287. Dominica Palmarum vendit coenobio Dobberan, acceptis 50. marcis penningorum Rostochiensium, sex marcas annui fructus in villa Slaweckendorp. Testes et fideiussores fuerunt amici et consanguinei eius *Matthias* et *Gerhardus*, fratres, milites dicti *de Ketelbode*.
10. *Matthias Ketelhub, miles*, memoratur ad a. 1287. 8. Kal. Jan. in Diplomate Henrici, Principis ac Domini Werlensis.
11. Hermannus, Episcopus Schwerinensis, donat 1288. die Elisabethæ coenobio Dargun Decimam villæ Vipperniz, quam Hermannus, miles, de Mustekow, ab Episcopo in feudo habuerat, nunc resignatam. Inter testes *Matthias* et *Gerardus*, fratres dicti *Ketelhub*, milites.
12. Anno 1289. ☉ infra Octav. Epiphan. allegantur testes *Matthias* et *Gerardus* fratres dicti *Ketelbot*, milites, in Documento, quo Hermannus miles, dictus Musteko resignat iuribus villæ Metlick, et decimis villæ Vippernitz a coenobio Dargun redemptis.
13. Abbas Buthowii et urbs Cosselin componunt controversiam, quæ intercesserat coenobio Dargun cum Wichardo ruffo seu *roden*, arbitro *Matthias Ketelhub* milite a. 1289. in die Lamberti.
14. Henricus filiusque eius Nicolaus et Henricus, Principes ac domini Werlenses, consentiunt in venditionem villæ Warneckenhagen, quam ecclesiæ Ruhnensi concesserant *Matthias*, *Nicolaus* et *Gerhardus Ketelbode*, milites. Inter testes adparet *Matthias Ketelbode* miles. Actum et Dat. 1290. in die Viti.
15. Nicolaus, Princeps et Dominus Werlensis, consentit in id, quod Johannes de Ducin militis filii coenobio Sonnencamp loco 60 marcarum, quas pater eorum ob filias in illo coenobio constituerat pro *prebenda* 6. marcas quotannis hypothecæ veluti pretium, ex villa Cobandishagen recipiant, donec fors omnis persolvatur. Inter testes *Nicolaus Ketelbot* miles, 1291. in vigilia cathedræ Petri.
16. In Diplomate Nicolai eiusdem Principis, ad ecclesiam Zehnæ referendo, conspicitur inter testes *Matthias Ketelhub*, miles, 1291. 16. Kal. Maji.
17. Nicolaus idem vendit coenobitis Dobberani Dimidium molendini Gustrovienensis una cum redditibus annuis ac anguillarum Captura, receptis 400. marcis argenti puri 50. marcis numorum Lubecensium et 10. marcis numorum Slavicorum, nec non piscationem retibus expediendam, quæ vocantur *Stolzenez* et *Worpenetz*. Inter testes *Matthias Ketelbot* miles 1292. 16. Kal. Aug.
18. Nicolaus idem, Wietzlaus Princeps Rugiæ, Helmoldus et Nicolaus comites Schwerinenses confoederationem pangunt cum Johanne et Henrico Principibus, Dominisq. Meclenburgicis de mutuo auxilio ferendo. Inter testes adfuerunt *Gerhardus Ketelhub* et *Thidemannus Ketelhub*. 1292. die Lunæ *vor unser Frauen Tag, als sie gebobren ward*.
19. Nicolaus idem concordiam restituit inter Conradum, Abbatem de Lapide s. Michaelis a) ordinis Cisterciensis, ac basilicam Gustroviensem cathedralem respectu stagnantis aquæ ad molendinum in Glevin. In numero testium

Aaa aaa

um

a) Michelfstein in Principatu Blanckenburgico ita dicitur; At hoc loco aliud designatur coenobium, Meclenburgicum.

- um fuit *Matthias Ketelhot* miles 1296. feria quinta ante nativitatem Johannis Baptistæ. b)
20. Henricus, Princeps et Dominus Meclenburgi, consensum impertit in venditionem, qua Ludolfus Negendanck miles, adprobantibus uxore et heredibus, ad coenobium Reinfelde villam Venedicam Tarnevitziam, a Principe feudi loco possessam transfert, receptis 600 marcis Slavicis Principiq. solutis 200 marcis numerum Lubecenium. Inter testes eminet *Thidericus Ketelhot*, miles, ad annum 1301. feria quarta ante purificationem Mariæ.
 21. Diploma Gustroviensis Capituli cathedralis memorat constitutionem de pane præbendato, et Scholasticum inter Canonicos ad annum 1301. pridie Nonas Septembris, cui nomen *Nicolai Ketelbot*. c)
 22. Henricus, Princeps Meclenburgi vendit Jordano de Ruthva Piscium civi Lubecensi 500. marcis Slavicorum numerum redditus quosdam ex molendino Gadebuscheni et molendino in Kize, ad Gadebuscham sito. Inter testes sunt obvii *Gerardus* et *Thidericus Ketelbot*. 1302. in Octava Epiphan.
 23. Alexander, Johannes et Henricus fratres de Zuerin fatentur, se Præposito et Abbatissæ coenobii Sonnencamp celsisse bona singula, quæ ipsi a coenobio feudi instar tenuerint, nominatim villas Duszin, Minize et Niendorpe cum adhærentibus iuribus prædiisq. Fidejussor fuit contractus præter alios *Thidericus Ketelbot*, miles, cuius *Sigillum* adhuc est conspicuum, præferens tres rotundos pileos in modum aheni positos, e quorum singulis dependet decussatim convoluta tænia 1302. feria secunda post Epiphan.
 24. Henricus, Princeps Meclenburgi, consentit in oppignoracionem reddituum annuorum II. marcarum ex villa Robertesdorff solvendorum, quas Cyrow et eius uxor Walpurgis Johanni de Bockholte, Decano basilicæ Lubecensis, accepta 100 marcarum Slavicarum summa, ad biennium tradidisse fertur. Inter testes memorantur *Gerhardus* et *Theodoricus Ketelbot*, milites a. 1302. feria tertia post Epiphan.
 25. In diplomate Nicolai, Principis ac Domini Werlensis occurrit *Gerhardus Ketelbot*, miles, 1307. Sabbatho Invocavit.
 26. *Nicolaus*, Præpositus Verdenensis et Scholasticus Gustroviensis, *Vredebernus*, *Thydericus*, *Hinricus* et *Gherardus fratres de Ketelbute* instituunt in æde primaria et cathedrali Gustroviensi Vicariatum ex conductoribus trium casarum in villa Kadow. 1307. Dominica Oculi.
 27. Dynastæ Bulowii vendunt coenobio Reinfelde molendinum Borzovienfæ cum agris adiectis, feudi loco possessis a Principe Meclenburgico, receptis 40. marcis penningorum. Venditionem confirmant Principes, Johannes pater et filius Hinricus, tradita coenobitis proprietate et receptis 30. marcis penningorum. Inter testes memoratur *Gherardus Ketelbot* miles. 1308. XVI. Kal. Martii.
 28. Nicolaus et Johannes, Principes Dominique Werlenses, cedunt coenobio Dargun, receptis 400 marcis, proprietatem villæ totius Demetzyn ad Peinam sitæ, cum molendinis, piscatione iuribus redditibusque, excepto iudicio capitali. Inter testes eminet *Johannes Ketelbot* ad annum 1310. feria quarta ante Palmarum.
 29. Eidem Principes tradunt, ad preces *Nicolai, Episcopi Verdenensis, Hinrico Ketelbot* militi proprietatem 12. marcarum, redeuntium quotannis ex tribus villæ Radowe mensis, ad instituendum inde vicariatum. 1312. in vigilia Laurentii.
 30. Gustroviensis Præpositus Hinricus et Decanus Johannes nec non Capitulum basilicæ profitentur a. 1314. in die commemorationis Pauli *Thydericum Ketelbot* militem eiusq. uxorem *Walpurgem* et utriusque filium *Arnoldum* tradidisse non nihil instituendæ Vicariæ. 1314. in die commemorationis Pauli.
 31. *Henricus Ketelbot*, miles, consensu uxoris ac heredum ac adprobante Henrico Principe Meclenburgico vendit Capitulo Butzowiensi octo marcas Slavicorum numerum redeuntibus quotannis ex villa Hermanshagen receptis 120 mar-
- b) Hosce tres fratres Matthiam, Nicolaum et Gerhardum milites Ketelbot, a. num. 3. usque. 18. memoratos, fuisse filios *Vredeberni Ketelbot* conjiendum est ex documento a Jo. Heinr. de Falckenstein in *Anal. Thuringo-Nordgau. Spicileg.* IX. p. 187. not. f. allegato.
- c) Qui dein Propositus Verdenensis et tandem Episcopus ibidem fuit, teste Spangenbergio in *Chronico Verdenf.*, conf. n. 25. et 28. h.

- marcis Slavicis, renuntiatque iuribus suis, feudi loco a Principe Henrico possessis. 1314. in die Thomæ Apostoli.
32. *Thidericus Ketelbot*, miles, profitetur eodem die, se consentire in illam fratris sui *Henrici Ketelbot* militis venditionem.
33. In Diplomate Henrici, Principis Meclenburgici a. 1316. feria quinta post Jacobi dato propter villam Torgelow, testis adparet *Henricus Ketelbut*, miles.
34. *Leo* in *Historia Prussie* L. III. p. 141. ad annum 1331. circiter: *Elegit Luderus* magister ordinis teutonici, in *Magnum Commendatorem* F. *Conradum Kesselbut*, in *Marscalcum* *Ditrichum*, *Dominum* ab *Aldenburg*, in *Provincia* *Commendatorem* F. *Johannem a Wildenberg*, in *Hospital.* F. *Syfridum ab Hoyneck*, in *Triparium* F. *Günterum*, *Dominum* a *Schwartzborg*, in *Tesaurarium* F. *Ludolphum Koenig*. Christianus Kelch in libro, *Lifländische Histori*, Revaliæ 1695. 4. editi p. 107. ad annum 1307. *Es wurde Heermeister in Liefland Conrad von Jocke, der bald am Anfange seiner Regierung ein Hauffen Volck zusammen brachte, auch aus Preussen unter Kettelharz (Kettelhoodts) Commando eine Anzahl Hülfsvölcker erhielt, mit denen er nach Russland gieng, die Stadt Pleskau belagerte und eroberte. - die Russen zwang einen Frieden zu schließen, quæ desumpta ex Balthafaris Russowen Revalienis Chronica Rostochii 1578. 4. edit. pag. 31. b. Anno 1307. Hest Conrad von Jocke de Meißlerschop in Lifland bekamen, welcher Meister ein grob Volck van Inheimischen unde utbländischen Kryges-Lüden vorfamelt hest, dartho em ock nit Prüssen vele Kryger-Lüde, derer Hövetman einer Kettelböd genant gewesen, tho Hulpe geschicket worden, mit welcherer rüftung de meister in Russlandt getagen ys &c.*
35. *Nicolaus* et *Bernhardus*, Principes *Dominique Werlenfes* dispertiunt terras suas inter sese. Testis inter alios *Nicolaus Ketelbut* famulus, (Knap), 1347. vespera divisionis omnium Apostolorum.
36. *Gerhardus* et *Ludolphus*, fratres *Ketelbodii*, filii b. *Gerhardi Ketelbodi* militis, una cum sua matre *Belda* donant templo Campseni locum coemeterio vicinum cum servitio inde præstando ac reditu annuo 8. gallinarum. 1350. in crastino Adscensionis Domini.
37. *Woldemarus*, Rex Daniæ, & *Albertus*, Dux Meclenburgi foedus ineunt pro sese ac heredibus, ac statuunt legem, qua controversiæ forte in posterum invicem exorituræ possint componi. Inter testes ex parte *Waldemari* obvius est *Gerhardus Ketelbot*, famulus 1360. die S. Laurentii.
38. In Diplomate Ducum Meclenburgi, *Henrici Senioris* et *Ulrici*, mentio fit *Henrici Ketelbut* in Campze 1463. in die *Johannis* media ætate.
39. *Lutke Ketelbut*, in *Letzen* habitans, emit a tutoribus *Georgii Bevernest*, arcem *Campzenfem* 120 florenis 1522. in die *Dorotheæ*.
40. *Lutke Ketelbot*, subscribit concordiam reparatam 1523 in die vinculorum *Petri*.
41. *Henricus* et *Lutke Ketelbodii*, patruels transigunt de bonis. *Henricus*, *Senioris Lutkii* filius, foris agens, *Lutkium* patruelem, in *Loetzem* habitantem, adsciscit bonorum suorum administratorem. Mansi aliquot *Campzenfes Henrico Ketelbutio*, *Hermannii* patrueli, erant oppignorati, item area una, cuius loco *Lutke Ketelbut Senior* fratri suo *Fremer* hortum circumseptum (Wort) dederat. 1523. vespera *Matthæi*.
42. *Duces* Meclenburgici, *Henricus* et *Albertus*, in *dicasterio* publicant definitam sententiam inter *Lutkium Ketelbodi* et *Georgium Platen*, *Gustrovii*, 1528. sabbatho post 11000 Virg.
43. Anno 1542. *Hans Meinecke* testatur, patrem suum ante 40. annos gratum fuisse *Fremero* et *Lutkio*, fratribus *Ketelbodiiis*.
44. *Lutke Ketelbodi* in *Campze* oppignorat prædium suum *Campze* *Christophoro* de *Bülow* 1300. florenis, minus 20, ad annos 18, consentientibus *Ducibus* Meclenburgicis *Henrico* et *Alberto* a. 1543. in die *Fabiani* et *Sebastiani*.
45. Inter *Serviniorum* equestrium censum provincialem nobilium terræ *Venedorum* et *Stargardienium* refertur *Lutke Ketelbodi* in *Campze* a. 1545.
46. *Georgius Ketelbodi*, *Lutkii* filius, in *tributorum* censu memoratur 1555-1560.
47. In Diplomate *Caroli*, *Ducis* Meclenburgici, commemoratur *Georgius Ketelbut* in *Campze* a. 1569. in die *Simonis* et *Judæ*.
48. *Elisabeth* *Linftowen*, vidua b. *Georgii Ketelbut*, refert, maritum suum ante trimestre obiisse, et expetit litteras recognoscendi feudi bonorum in *Campze* 1570. 4. Jul.

49. *Gerhardus Ketelbut* Georgii filius, memoratur in censu fervitorum equestrium 1599.
50. Inter equestris nobilesq. familias Meclenburgicas memoratur *Gerhardus Ketelbut* in Campz a. 1605.
51. *Gerhardus Ketelbut* ex consensu fratrum *Georgii* et *Hans* oppignorat incolam et casam in *Karbow*, acceptis 600 florenis adprobante negotium Duce Carolo 1605. II. Mart.
52. *Matthias Smecker*, incola villæ *Kötel*, oppignorat *Georgio Ketelbut*, dynastæ Campzens- et *Teterowin*si, casam sitam in *Wotrum* cum accessionibus innexis, 1000 florenis 1609. 22. Jan. Consensit Dux Carolus.
53. Fidem suam addixit *Gerhardus Ketelbut*, dynasta Campzensis, *Adolfo Friderico* ac *Joanni Alberto*, Ducibus Meclenburgicis. 1609. Jun.
54. *Gerhardus Ketelbut* tradit, ex consensu fratrum, *Georgii* in *Teterow* et *Hans* in *Anclam*, *Hermann*o Campzen, in *Wahren* moranti, oppignoratam casam ovillam cum agris, 600. florenis acceptis. Consentiunt Duces modo dicti. 1612. 1. Apr.
55. *Gerhardus Ketelbut* vendit, ex consensu fratrum memoratorum ac uxoris *Dorotheæ* de *Wildbergen*, bona sua Campzensia et Carboviensia *Henningo Rohr* dynastæ in *Brunn* et *Dreyplaz* ad 15. annos, receptis 12060. florenis. Consentiunt Duces eidem, 1612. 30. Sept.
56. *Gerhardus Ketelbut* moritur. 1612. post Michaelis.
57. Sacramentum clientelare nuncupat *Lutke Ketelhodt* in Campz Ducibus *Adolfo Friderico* et *Joanni Alberto* 1632. Dec.
58. *Gerhardus*, filius *Gerhardi* † 1612. recognoscit feudum Campze 1649. 16. April, ex quo inde a 12. ætatis anno per 40 annos bellum secutus fuerat cum septem fratribus, qui, an viverent, ignorabat, obiit *Gerhardus* 1688. 5. Sept.
59. *Gustavus Joachimus de Ketelbut*, *Gerhardi* huius filius, in Patriam ex nobili famulatio (*Pagen*) Ducis *Augusti*, Administratoris *Hallensis*, absolutis *Leopetæ* in *Augusteo* sub celeberrimo *M. Christiano Weisio* et in *Academia Jenensi* Studiis, a. 1679. rediens et Ducibus *Gustroviensibus* per 40 annos interserviens, litteras recognitionis feudalis de prædio Campze obtinet 1692. 16. Jan. ac infeudatur a Duce *Friderico Wilhelmo* 1702. 15. Febr. Ipse tunc erat cubiculi Ducalis Domicellus. Infeudationem iteravit 1714. 19. Jun. Obiit 1732. 27. Dec. Quantum in ipso fuerit probitatis amor, et quam necessariam administris aularum illustrium existimaverit esse probitatem, rarum sane ferculum, eminet et intelligitur ex ipsius symbolo: *Ebrlich wäbrt am längsten, probitatis duratio diuturnior*. Exemplum sane pii ac probi Aulici infrequens et venerandum!
60. *Christianus Ulricus de Ketelhodt*, Dominus *Cambsi* et *Lichtfedi*; Lucem primam adspexit *Gustrovi* anno 1701. ad 5. Aug. et in S. baptismatis lavacro nomen a *Christiano Ulrico*, Duce *Wurtemberg-Olfensi*, accepit. Patrem nactus fuit modo dictum *Gustavum Joachimum*, Ducibus Meclenburgicis *Gustroviensibus* usum faventibus, centurionem eorum, qui corporis Ducalis custodiam agebant militarem, postea cubiculi Ducalis Dominum, ac tandem supremum equilis Ducalis præfectum, anno ætatis 79. eoque. 1732. ad 27. Dec. defunctum. Mater illi obtrigit *Anna Catharina de Hummörder* ex gente domus *Fienstorff*, quæ diem obiit supremum anno 1736. ad 6. Sept. annum agens 63. Filiis ipsa maritum beavit tribus, quorum duo fuerunt rebus humanis exempti, solus, qui superest, elementa religionis Christianæ ac humanitatis adripuit ex institutione *Christiani Stollii*, Cantoris aulici, et *M. Rampii*. Annum ingressus 1714, *Gustroviensi* Gymnasio nomen diligentiamque addixit, proficiens ductu magistrorum, subrectoris *Friderici Thomæ*, *Anna*, lectorum *Gustroviensium* scriptoris, Conrectorum *M. Jacobi Dürfeldii* ac *M. Davidis Richteri*, cuius *Genealogia Lutherorum* *Berolini* et *Lipsiæ* 1733. 8. evulgata exstat. Expolivit Nostri studia porro Rector *Joachimus Otto*, qui in Programmate invitatorio ad habendam a Nostro *Panegyri*, eum tunc Præceptorum delicias ac condiscipulorum exemplum fuisse, testatur: Nam discesserat e vita *Magdalena Sybilla*, Ducis vidua, a 1719. In cuius exsequiis a. 1720. d. 28. Febr. Noster non modo gestavit unum insignium Ducalium, sed etiam die sequenti in *panegyri* virosum illustrium Laudationem funebrem in memoriam viduæ de-

defunctæ, adplaudente et collaudante conata coetu, dixit. Perplacuit oratoris indoles et promptum dicendi genus Domino de Gersdorf, Equiti ordinis Danebrogici, Legato Daniæ, ita ut reginæ Danorum Ludovicæ eum commendaret ornandum. Destinata præcidit mors hujus reginæ nec opinata. Pater Christiani Vlrici, Viri Perillustris, mortem viduæ Ducis Gustroviensis sensit cum sine minorum suorum aulicorum esse coniunctissimam, recessit privatus in prædium suum Camps 1720. 18. Jul. ac filium secum tenuit comitem aliquamdiu, donec hic Rostochii in academia ad 30. Oct. 1721. nomen inter Musarum ac Minervæ filios civesve academicos, auspiciis Rectoris ac Professoris publici D. Hermannii Christophori Engelkeni, profiteretur. Operam ibi dedit M. Markio philosopho, D. Val. Joh. Beselino, Jcto et disputatori expedito, ac præcipue D. Joachimo Christiano Hildebrando Jcto, quo præeunte, comitatus Domino Joach. Alberto de Sperlingk, ex Dominis Rubowia nato, nunc Chiliarcha Danico, curriculum studii iuridici emensus fuit ita, ut, examini sese privatissimo addicens, eoque defunctus laudabiliter, confirmator inde rediret. Prædicavit tantam sedulitatem et mentis subactæ certamen gloriosum dictus Hildebrandus a. 1724. Idibus Febr. litteris, elogiis plenius. Interiecto tempore parentavit manibus defuncti centurionis secundarii de Zepelin, in Meltz Pensionarii, oratione funebri 1722. 31. Martii. Profectus fuit anno 1723. mense Majo in Daniam, perlustratisque rebus memoratu visuque dignis Hafniæ, Rotschildæ, Fridericoburgi, Helsingoræ, Cronenburgi, aulisque regiis, innotuit administris summis ac professoribus academiæ Hafniensis, laudum adfluentibus honorumque cumulo. Anno eodem inclinante ex Academia Rostochiensis parentum lares repetiit, atque Cambsum salutavit suum. Sequenti anno in aula Ducali Mirowiensi sese adprobavit Serenissimo Adolfo Friderico III. Strelizeni tantopere, ut Strelizæ victu Ducali frui ac dicafterio, quod *Cancellariam* adpellant, audiendo interesse ei 5. Jun. d. a. contingeret ac liceret. Discessit inde, spe minorum capeffendorum fera vix aspirante commotus, Ducisque gratia sustentatus, suafu Ducis Augustæ Dargunensis, Berolinum, ubi in aulis Ser. Marchionum nonnihil temporis contrivit. Inde gradum promovit ad aulas Zorbyensem ac Serveftanam nec non Dessovientem. In Aula Ducis Saxo Barbienfis Heinrici a. 1725. 21. April. coepit agere huius *aule Domicellum*, si vocem medii ævi licet adhibere. Paulo post capeffivit munus auscultatoris et assessoris deinde in dicafterio Ducis summo. Legationem nomine eius mense Augusto obiit ad aulam Serveftanam, ut Principi Ser. natalem gratularetur. Invisit deinceps aulas Ducum Weiffenfellenfium ac Merseburgicorum ipsiusq. Principis Kötheno-Anhaltini. Ineunte anno 1726. consensu Ducis sui, Saxo Barbienfis, salutavit aulam Schwartzburgici-Rudelftadtienfis Principis Serenissimi, usquequaque probatam, ut operam suam ei commodaret. Nullum hic munus aulicum, ea tempestate vacans, deprehendit. Rediit itaque Barbiam, comitatus consiliario intimo de Kayn, Servefta per diverticulum salutata. Dux Barbienfis reducem aulæ Ducali Oelfensi commendare constituit, cum inter hæc expetitus fuit et vocatus ad manus moderandi mores Comitum adolescentis, Ludovici Friderici Alberti, ab Hohenlohæ-Weickersheim cognominati. Adnuente Duce suo iter iniit, ac, nondum accepto hocce munere, in eo itinere aulam Rudelftadtienfem denuo adiit. Vacare inter hæc coeperat indidem munus aulicum, quod olim desiderio suo crediderat haud indignum, idque iam ultro oblatum, ceu vocationem divinam, accipiens, restitit Rudelftadtii, in aulam adscitus ad 8. Apr. a Principe Serenissimo Friderico Antonio, ut *aule domicellum* ageret, quem nostrates adpellant *Hoffjancker*. Ad 26. Octobr. d. a. assessor regiminis provincialis fuit renuntiatus publice. Anno 1727. 25. Aug. Decreto Principis declaratus fuit cubiculi Sacri Domicellus, ac 1729. Kal. Nov. Comitum cuiusdam regundi partes rursus a se declinans, præterea consiliarius aulæ ac regiminis. Constitutus fuit porro 1743. 31. Octobr. consiliarius dicafterii sacri primus. Adjunxit hæc dignitatibus Ser. Princeps Johannes Fridericus, meritorum iudex, sincerus, splendorem novum sanciens, ut consiliarius Illustris Vice-Cancellarium Regiminis ac dicafterii sacri Propriædem ageret. Decrevit ita Optimus Princeps 1750. Kal. Jan. Minorum officiis explendis non solum vocavit

totusque deditus fuit per 5. lustra Propræses ille Perillusfris, sed, ad mandatum Principis sui, extraordinariis quoque et laudatissimis laboribus exhauriendis nonnihil temporis tribuit: Laudationem funebrem dixit in templo oppidano Rudolffstadii in honorem Ser. viduæ Annæ Sophiæ, ex Ducibus Saxo-Gothanis natæ, anno 1729. 30. Jan. Idem ministerium triste in dicto templo exhibuit memoriæ Principis sui Friderici Antonii ad annum 1744. 11. Octobr. Et in æde aulica Sacra dixit funebres Laudes in honorem defunctæ Seren. viduæ Christiænæ Sophiæ a 1750. 26. April. quæ ex Principibus Frisiæ nata et ante matrimonium, cum Friderico Antonio initum, aliquamdiu Parthenona Gandershemensem vita, Canonicam decenge, ornaverat. Muneribus suis præfecit 1750. 6. Jun. Kriebelium, Præfectum Leutenbergensem, officium Judicis ei ex II. Paral. XIX. 6. 7. inculcans, 1751. 4. Mart. Dom. a Schönfeld. Aulæ Mareschallum, in compensationem meritum proponens. Peroravit, occasione mutationis senatus, in senatu oppidi Rudolffstadii ad Kal. Octobr. 1748. de necessitate magistratuum, 1749. 24. Octobr. de usu Legum ac gubernationis politicæ 1750. 28. Octobr. de officiis magistratuum ac eorum, qui eis sunt obnoxii, 1751. 13. Octobr. de vera rerum disputatione; nec non in senatu oppidi Koenigsceensis 1750. 9. Dec. de incommodis officio Magistratus annexis, ac ibidem 1751. 29. Octobr. de beneficio status Magistratus non agnito dixit. Ad gerenda et expedienda Principum negotia huc illuc haud raro fuit delectus atque missus, verbi causa, Vinariam, Ilenacum, Gotham, Meinungam, Salfeldam, Coburgum, Servestam, Sondershusam, Geram, Schlaizam &c. Adfuit etiam 1728. solemnitatibus, quibus Berolini mense Majo ac Junio Rex Fridericus Wilhelmus Regem Poloniæ Augustum II condecoravit. Thermis fuit in Carolinis Bohemicis 1732. Junio mense, quum aquas ibi medicatas biberet Augustissimæ memoriæ Imperator Carolus VI cum coniuge ad omnem ætatem inclitissima: commoratus fuit 1742. Francofurti ad Moenum, comitans Principem heredem Serenissimum, qui iam patri successit, Joannem Fridericum, coram spectaturus festa ac solemnia decora, quibus Caroli VII Imperatoris ac coniugis Imperatricis, Mariæ Amaliæ, coronatio effulsit. In societatem Jureconsultorum Saxoniar superioris Lipsiensem ob solidam Juris notitiam adscitus fuit 1743. 16. Mart. nactus in ea nomen Leonidæ. Testimonium eius momenti publicavit consiliarius aulicus Joannes Henricus de Falckenstein in *Analectis Thuringo-Nordgaviensibus*, eorumque spicilegio (Nachlese) XI. p. 451. Duci Serenissimo Meclenburgico eique Strelizensi Adolpho Friderico III. a. 1745. 21. Octobr. in testimonium singularis gratiæ visum fuit, Nostro, nato Equiti Meclenburgico, impertire *ordinem fidelitatis ac constantiæ*. Consecravit ei Falckensteinus Partem II *Analectorum*, quorum modo meminimus. Dedicavit ei Johannes Fridericus Soergelius, collegii Ludoviciani collaborator, nunc Pastor Schweinbachensis, evulgatum Rudolphipoli 1750. 4. *Γαλαμαργσαν ἀδελφῆ, hoc est, felix et murium pugnam incerti auctoris, Latinitati simul datam*, recordatus simul M. Joannis Kesselhutii, Rectoris Gymn. Brunsvici meritissimi, qui illud carmen Helmstadii 1570 formis publicis describendum curaverat ex exemplari vetusto, quod Jo. Herwagius Basileæ 1544. ediderat typis publicis expressum. Soergelius Joannem Kesselhutium *erronee* existimat fuisse ex Perillustri Kesselhutiorum gente oriundum. Existit græcum illud carmen iam Seculo XV. ante Aristobuli Apostolii patrem Michaellem Apostolium. Autor nondum eruditus innotuit. Joannem Kesselhutium carminis illius jambici primum fuisse auctorem, solide dixerit nemo. Quantum Vice-Cancellarius Christianus Ulricus Ketelhodtiades opis adulerit ad Valentini Königii librum *Adelshistorie* dictum et ad Gauhii emendatum *Nobilitatis Lexicon*, nemo facile ignorat. Gaudet hæc Perill. Propræses, veritatis et justitiæ omnisq. boni, absq. partium studio, pro simbolo suo: *Pietate et justitia*, amator, optima Musarum sacrarum ac liberaliorum cultura, nutu Principis Ser. amplificata. Testes hujus rei sunt documenta, in *Actis Historico-Eccles.* T. XI. p. 242. T. XIII. p. 410. seq. 707. 717. et T. XIV. p. 719. seq. exposita publice. Matris, qua usus est Perill. Christianus Ulricus, Anræ Catharinæ genus, de *Hünemorder* adpellatum, intercidit haud ita pridem. Expofuerunt de eo J. H. de Falckenstein

in

in *Analectis Thuringo-Nordgaviensibus*. p. 217. not. b. IX. *Nachlese*, et *Ecclesiastes Gauhe* P. II. *Adelslexici* p. 481. Versata fuit gens Hunemörderorum Sæc. XIII. in terris Meclenburgicis. Sigillum Ottonis de Hunemörderen ad a. 1295. dedit Dominus Cancellarius aulicus de Westphalen To. IV. *Monument. inedit. rerum Germanicar.* ad p. 1265. Tab. XVIII. Concessit gens illa deinde in terras Brandenburgicas ac denuo in Meclenburgicas revertit; Quam ob rem consiliarius intimus de Beehr eam familiis equestribus Meclenburgicis advenis adnumeravit in *Opere de Rebus Meclenburgicis* VIII. 15. p. 1682. Ex ea gente notissimi fuerunt domini duo postremi *Nicolaus de Hunemörder*, natus 1629, filius præfecti navis Hamburgensium *Hansi Hunemörder*, fuit Suecici equitatus magister equitum et maritus *Mariae de Levitzow* ex gente Lunow et Fienstorf. natæ 1636. ac defunctæ 1706. Ipse ex hereditate amicæ *Sophiæ*, viduæ *Casparis Poley*, chiliarchæ Suecici, accepit prædium equestre *Fienstorf*, ac sibi comparavit prædia *Alverstorff* et *Harmstorff*, quæ sunt allodialia seu prorsus priva ac hereditaria. Interfuit etiam obsidioni Hafniensi 1659, ac rebus humanis 1698. dixit ultimum vale. Prolem reliquit memoratu haud indignam, *Joachimum Ottonem*, *Nicolaum Wilhelmum*, *Annam Catharinam*, *Annam Sophiam* et *Annam Elisabetham*. *Joachimus Otto*, dynasta Fienstorfii, centurio secundarius Suecicus et cognitor causarum præfecturæ Ribuz, duxit in uxorem *Dorotheam de Levetzow*, viduam de *Hoben*, ac obiit improlis 1730. 31. Oct. Fit hujus *Joachimi Ottonis* mentio in *Aktenmäßigen Bericht der in Meclenburg geordneten keyserlichen Execution* in Beylagen N. 402. p. 397. *Nicolaus Wilhelmus*, dynasta Fienstorf, ex coniuge *Hedewige Jlsa de Moltken* filiam, paullo post extinctam, suscepit, obiitque 1731. ad 11. Mart. *postremus masculæ stirpis Hunemörderianæ*. *Anna Catharina* obtigit uxor Patri nostri *Perill*. Vice-Cancellarii *Gustavo Joachimo de Ketelhodt*, *Domino Campsii*, defuncta 1736. 6. Sept. *Anna Sophia* nupsit. 1) *Danico commerciorum consiliario*, de *Löwenstirn* cognominato, 2) centurioni *Hartwigo de Schack* ao. 1735, defuncta 1737. 19. Jul. *stirpis suæ postrema*. *Anna Elisabeth* matrimonium iniit cum centurione Suecico *Christiano Adolpho de Dessin*, rebus humanis exempta ad 1716. 11. Jul. *Gentis Hunemörderiæ genealogiam* alias exhibuit *Valentinus Koenig* in *Opere Adelshistorie* P. III. p. 556. Coronidis loco addimus, *Dominos de Ketelhodt* dictos, ius patronatus tenere ecclesiæ, quæ in *Campze* colligitur. *Georgius enim Ketelhodt* a. 1569. adiecit ecclesiasten *Valentinum Sadelerum* ac parochiæ iuribus proventibusque infeudavit die Dominico secundo post Pascha. *Gerhardus*, *Georgius* et *Hansus de Ketelhodt* *Valentini Sadeleri* matri ac uxori aream condendæ Domui aptam concesserunt ad vitæ tempus a. 1590. *Gerhardus de Ketelhodt* a. 1596. sibi delegit ecclesiæ pastorem *Stephanum Rungium* eumq. obtulit examinandum *Andræ Celichio*, superintendenti primario *Güstroviensi*. Omittimus reliquos ecclesiastas, eodem iure vocatos, et allegasse suffecerit *Additamenta* (Beyträge) *Ad. Histor. Eccles.* Tom. II. P. 2. p. 301. seqq. Meminisse autem iuvat, *Christianum Ulricum* ex matrimonio cum *Maria Catharina*, *Perillustr.* *Consiliarii intimi Georgi Ulrici de Beutwitz*, Domini in *Löhma*, et *Marthæ Catharinæ de Brandenstein*, e gente *Domus Kolba* filia, a. 1729. d. 25. Nov. contracto, XI suscepisse liberos, quorum VII adhuc superstites sunt, nempe IV filii, *Carolus Gerhardus*, *Ludovicus*, *Ernestus*, *Johannes Fridericus*, et III Filix, quæ singulæ in numerum *Parthenonum Meclenb.* sunt relatæ: et quidem *Christina Sophia*, nat. 1730. *Malchovia* d. 7. Jul. 1731. *Wilhelmina*, nat. 1735. *Dobbertini*, d. 7. Nov. 1736. *Henrietta*, nat. 1743. *Rihnizii* d. 15. Januarii 1744. Provident in quolibet coenobio duo dynastæ Meclenburgici, ne quid noxæ *Parthenonibus* illis inferatur. *Virgines generosissimæ*, locum ibi adituræ, expendunt 50 thaleros, quos vocant *emtionis numos*, æque ac 10 thaleros, provisoribus ac culinæ magistris persolvendos.

Emit deniq. *Perill*. *Christianus Ulricus* a *Diterico Levino*, de *Sten* cognominato, eiusq. heredibus, ex consensu Principis Serenissimi *Friderici Antonii*, bona equestria *Lichstadii* in præfectura *Blanckenburgensi* sita, feuda ac allodia, prædium superius ac inferius cum *JCtione* bassa solitaria in subditos ac censitas secundum regulam *Carpzovii*, allodia Principi in feudum obtulit ac bona consolidata recepit in feudum, in quod extin-

ctis

Etis singulis successoribus masculis, proximæ gradu consanguinitatis feminae valent succedere. Infeudationi 1744. 25. Martii peractæ adstiterunt Fridericus Christianus de Reitzenstein, consiliarius intimus, cancellarius et consistorii ecclesiastici præses et idem ipse centurio præfecturæ Leutenbergi, præterea Christophorus Leopoldus de Hertenberg, consiliarius intimus et ærarii director ac præfectus major ditionis Königsee: nec non Augustus Gothefredus Dennstedt, consiliarius iustitiæ: Ludevicus Fridericus de Sommer, consiliarius regiminis ac Joannes Hermannus Windbeck, Secretarius feudalis. Feudum hocce Schwartzburgicum, æque ac de feudo equestri Meclenburgico *Camps*, ejusq. pertinentiis *Carbovie*, in curia Feudali Ducis Meclenburgici Christiani Ludovici ao. 1750. d. 16. Nov. fuerat factum, idem recognovit Possessor Perill. a Joanne Friderico, Principe ac Domino suo Serenissimo a. 1745. 2. Octobr. Principe, inquam, laudes nostras multum vincente ac supergrediente, autore annuarum synodorum ecclesiasticarum, seminarii theologiæ, theatri anatomici et rerum quam plurimarum, quas fera posteritas concelebrabit, Deusque præstantissimis prosequetur, sic eveniat diu! fructibus publicæq. utilitatis accessionibus ac incrementis, inter indefessos labores fidelis Eius Administri, Christiani Ulrici de Ketelhodt, cujus nomen ac familia universa natiq. natorum et qui nascentur ab illis, ita observanter precamur, usq. ad finem univ. floreat.

Dignum laude Virum Musa vetat mori.

Horat. lib. IV. od. VIII.

Addendum pag. 25, est supra omisum, Diploma.

CCCCLXXXIX. *Carolus IV Imp. infeudat Alardum de Borchtorf a. 1357.*

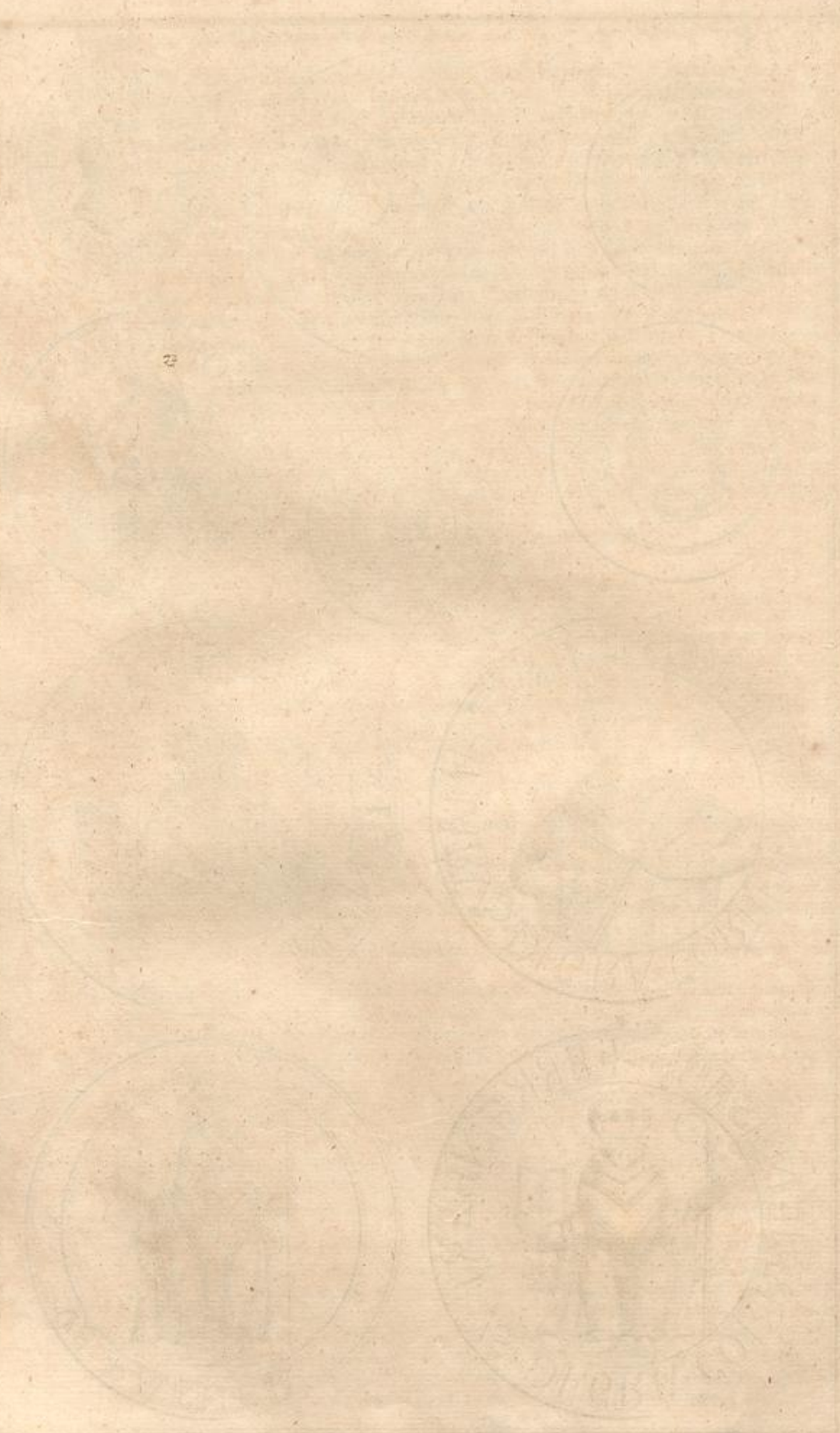
Wir Karl von gots gnaden romischer keiser zu allen zeiten merer des Richs und kunig zu Behem bekennen und tun kunt offenlich mit diesem briefe „alln den die yn sehen odir horen lesen daz unsir lieben getruwen *alard von Borchtorp* vor unsir keiserlich wirdekeit komen ist. und hat von seinen vnd *alarts* und *benrich* seiner bruder wegen von *Borchtorp*. dieffe nach geschriben gut von uns „vnd dem heiligen Rich zu lehene entfangen, vor irft viertzeihen huben landes „zu *Werlde*, und das kirchlehen, funf hofen zu *Borchtorpe* unde das kirchlehen „mit allem nutz, und vogetie den markt und gericht, in dem dorf und wichel- „dis recht, und holzgrafschafft doselbes und das gras achte hoven zu *Louen* bei „*Borchtorpe*, funf huben zu *grozzen dornde* die zu dem dinghoue gehören *zwo* „huben zu *lutzil dornden*, funf huben zu *dorndehusen*, nun huben zu *dornihon*, nun „huben zu *lutzil elvede*, und das kirchlehen, sybentzeihen pfunt keisirs pfennige „in der vogdie zu *Gosler*, und dru haus in derselbn Stat, vier holtzblech, und an- „dirhalbe hube bei *Woltingherode* die zu dem aleidesstem gehoirn, zwen hofe zu „der *nyenstat* undir der *bartsborg*, cyn hofe zu *grozzen were*, mit allem nutze, dritte „halbe hube zu *kalbechte*, acht huben zu *Grona*, syben huben zu *Bodenhusen*, und „hat uns mit vleizze gebeten das wir diese vorgeñ gut, kirchrecht vnd gulte in „der weis als er und sein eltern, dieselbn, von dem heiligen Rich zu rechtem le- „hen sollen han vnd besitzen geruthen yn vnd irs lehens erben zu lihen, des haben „wir angefehen stete truwe vnd nutzliche dienste die vns vnd dem Rich die vor- „geñ gebruder fullen vnd mogen getun, vnd haben yn vnd yren lehens erben „die vorgeñ gut kirchlehen vnd gulte zu rechten manlehen geluwen auzgenommen „unsir vnd des heiligen Richs in denselben, vnd solln des egeñ *alard*, *alard*, vnd „*benrich* vnd ir lehens erbn, vns vnd dem heiligen Rich, dorumb verbunden sein „mit steten truwen dienst, vnd manschaft, als lehens recht vnd gewonheit ist, „mit vrtkund ditz briefs versiegilt mit unss keiserlichen maiestat Insiegel. Gebn „zum *Wizzenwazzer* nach cristus geburt drutzenhundert Jar, darnach in dem sy- „ben vnd funfzigstem Jar, am nuhsten Dornstag, vor des heiligen sant „Martins tag unsir Riche in dem zwolften vnd des keisirtums in „dem dritten Iare.

Sigillum Caroli IV. exhibet fig. X. n. I.

SARA-

Tab. I.

1.

3.

2.

4.

5.

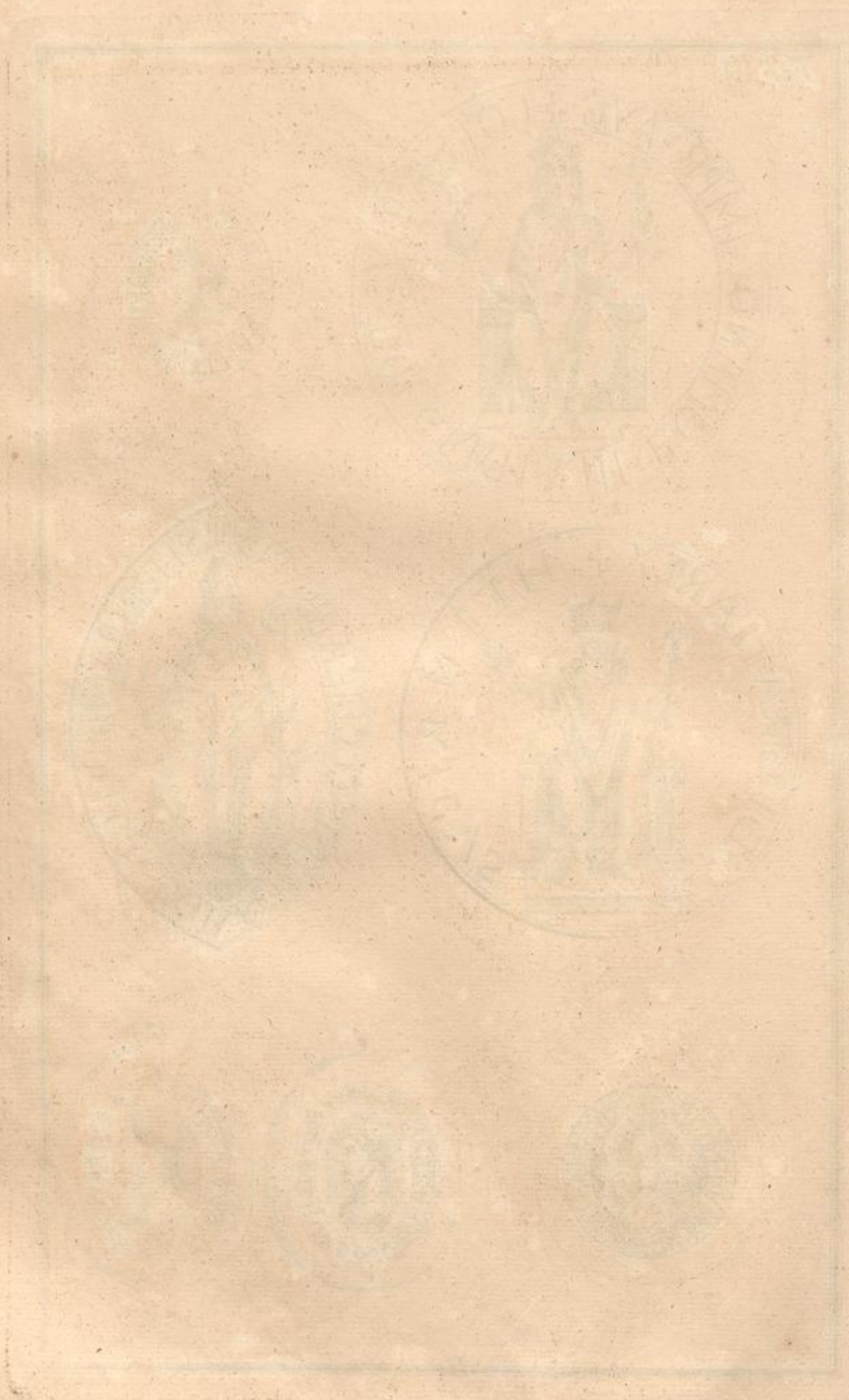

6.

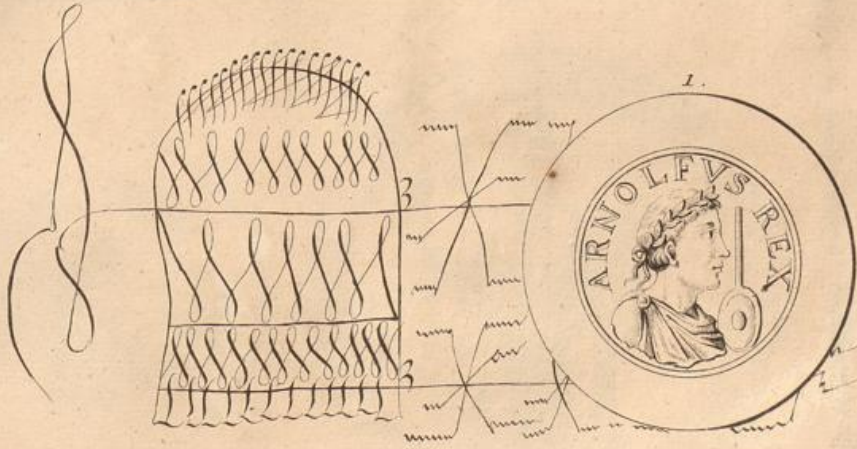

7.

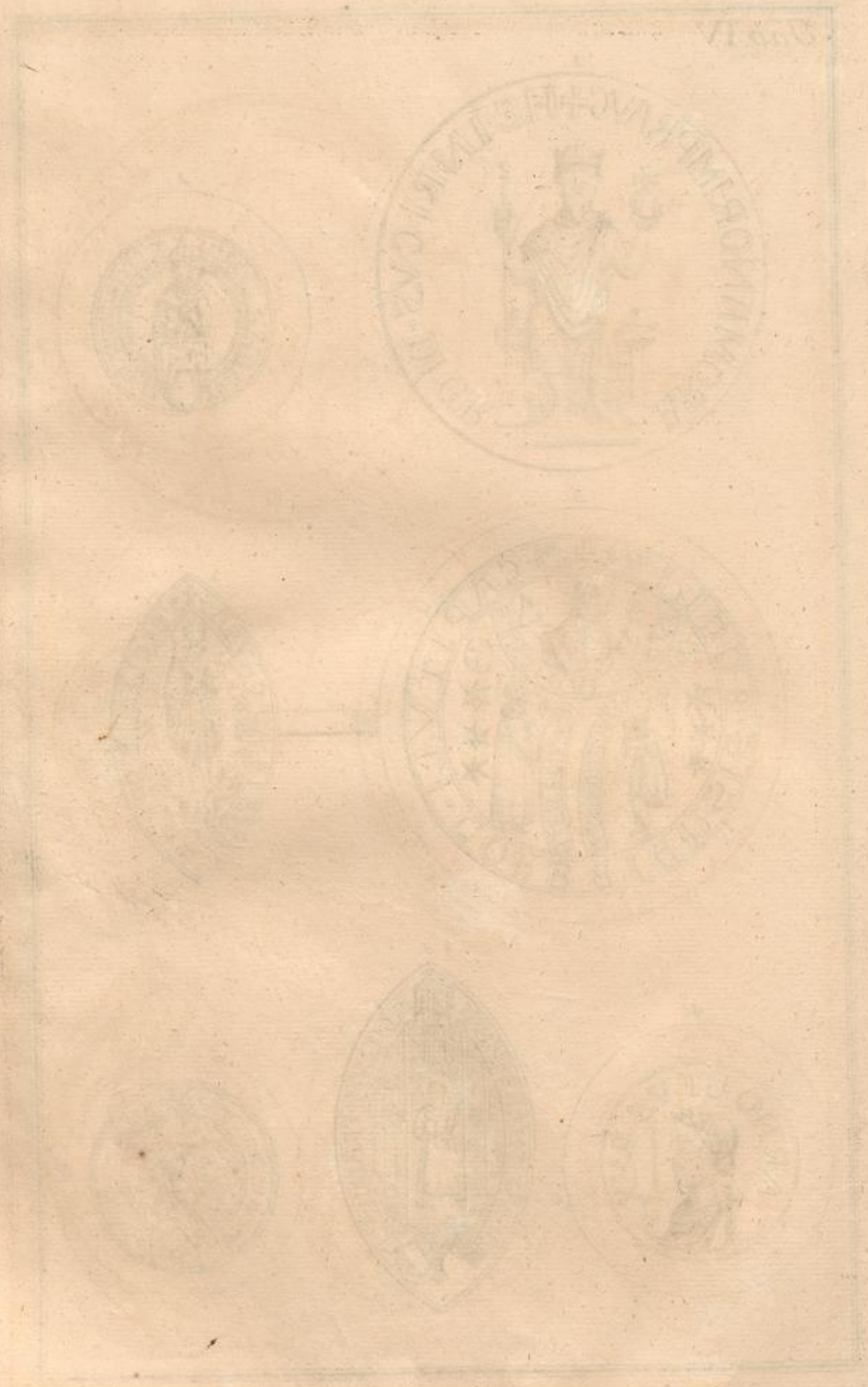
Tab. III.

Tab. IV.

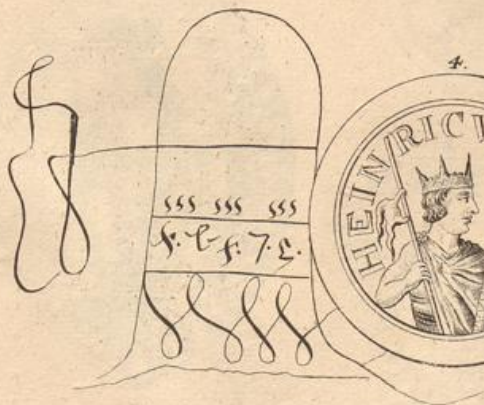
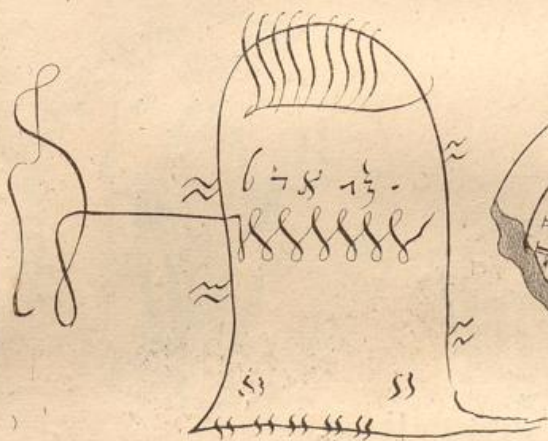

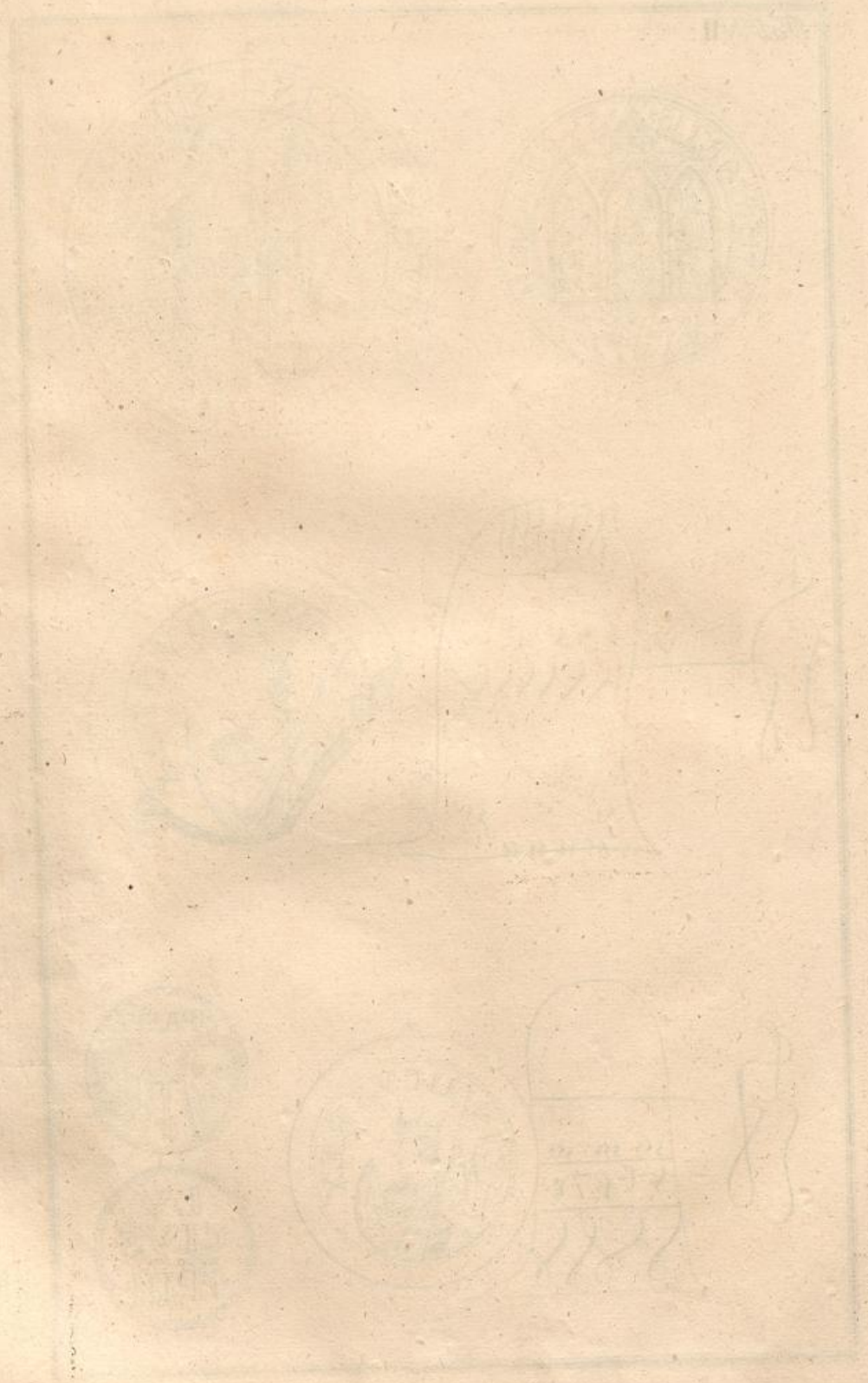

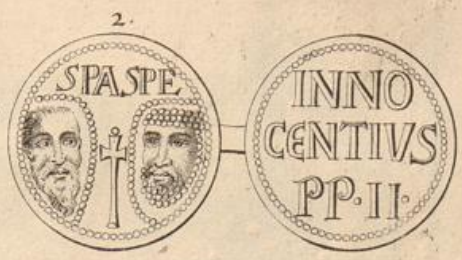
Tab. VI.

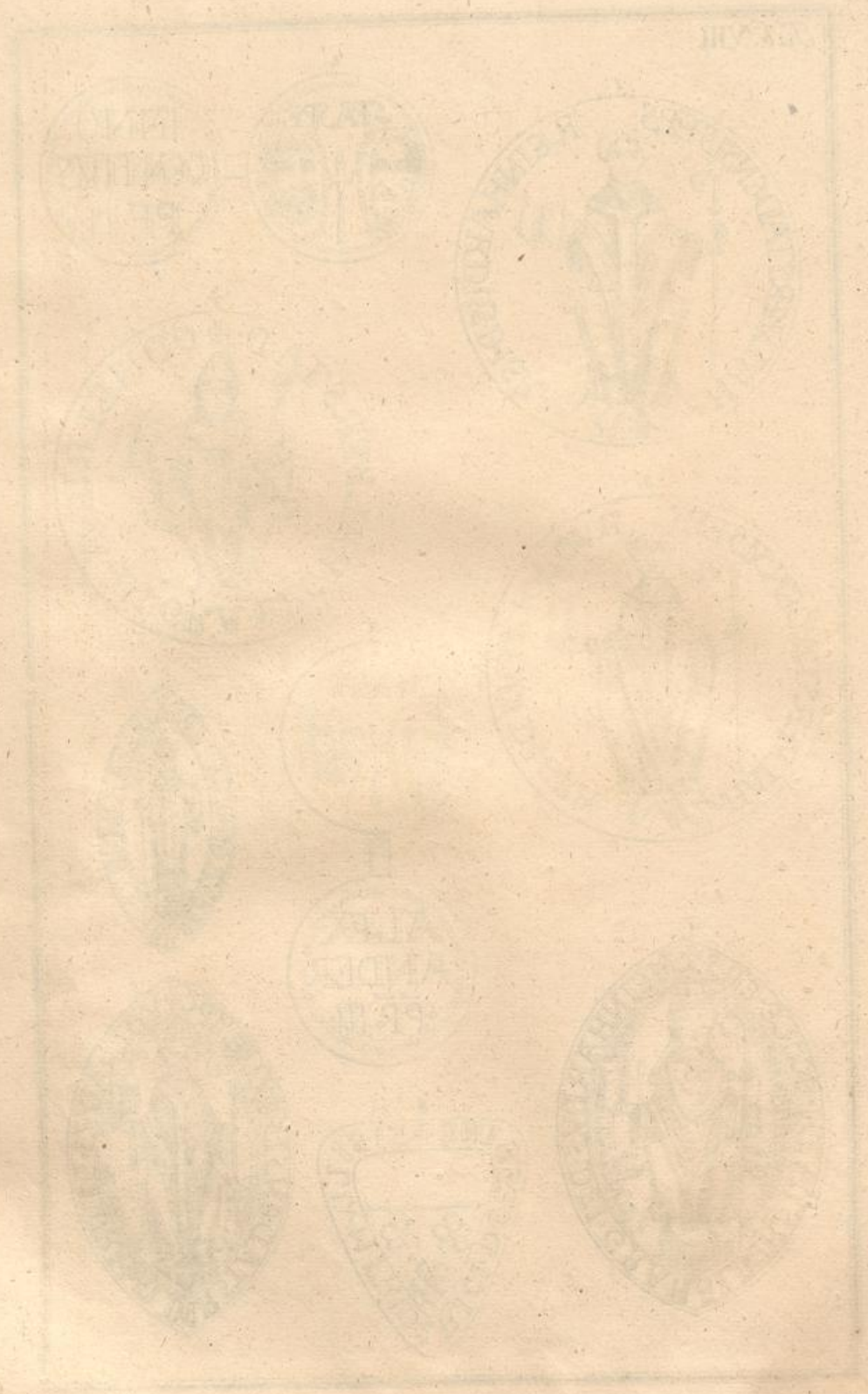

Tab. IX.

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

11.

10.

12.

13.

Tab. XI.

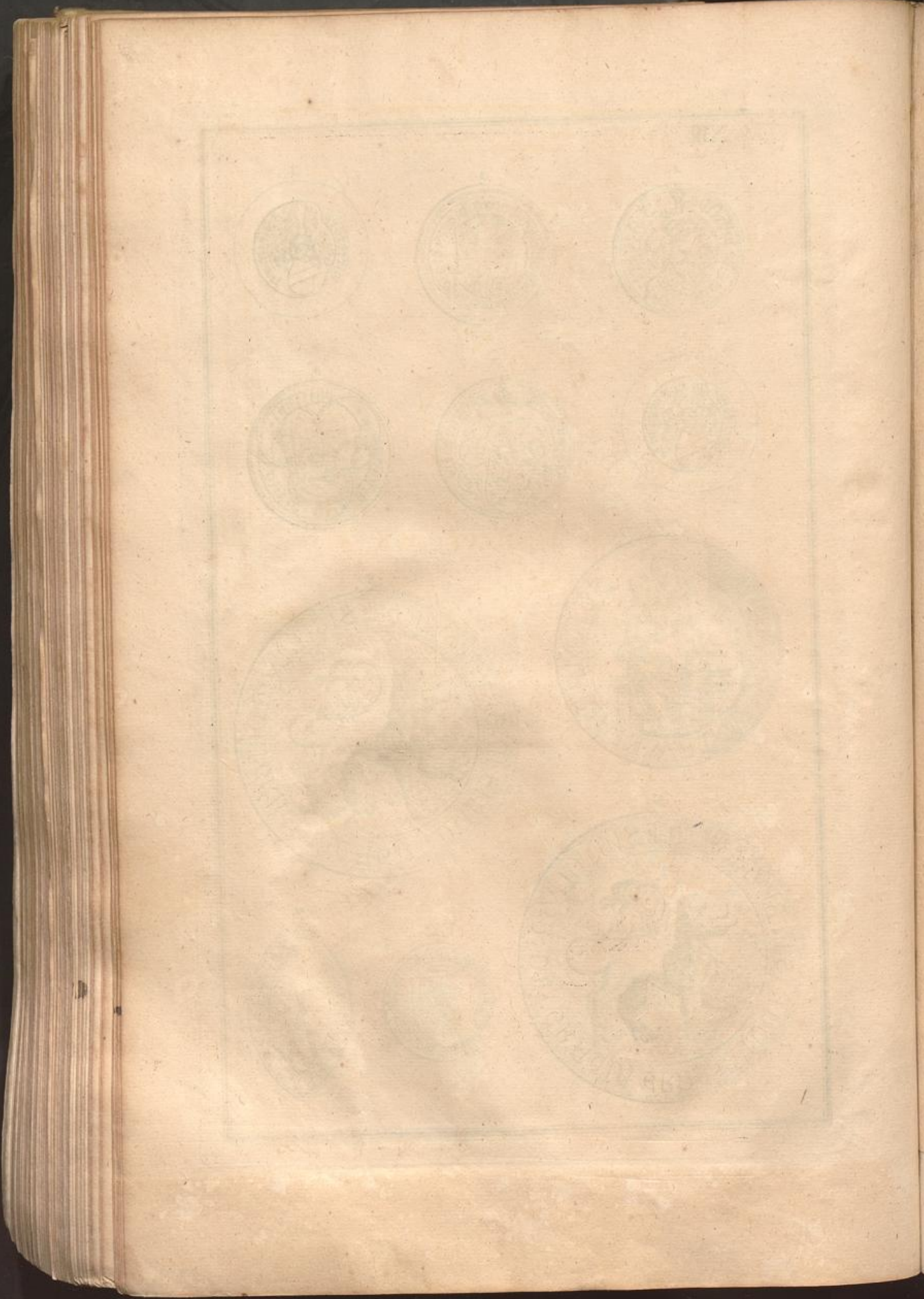

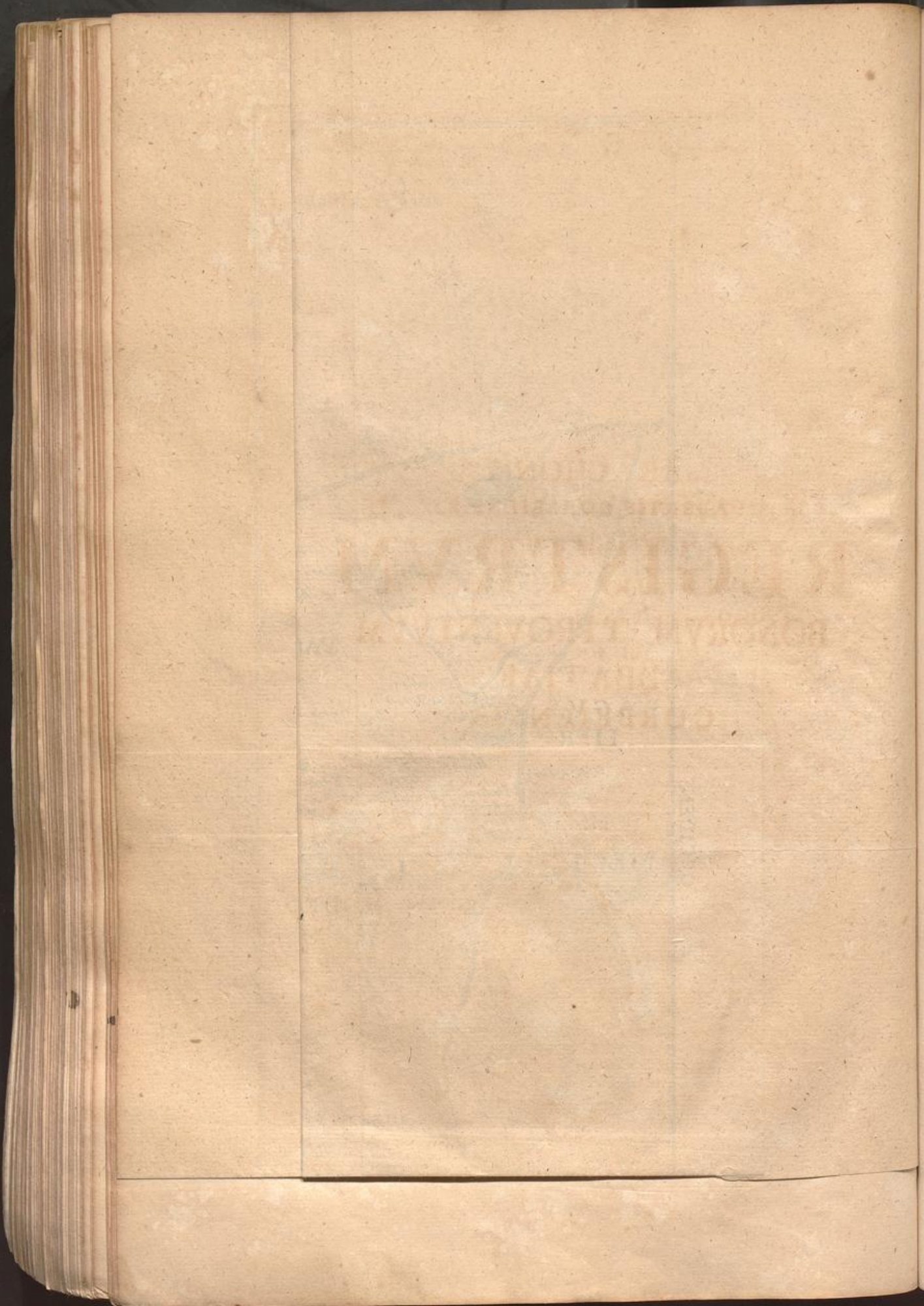
Tab. XIII.

UNIVERSITÄT
PADERBORN